Sağlık Bilimleri Üniversitesi Yayınları

Sayı: 1

İstanbul / 2017

Kitabın Adı

Geçmişten Günümüze

Tütün ve Tütün Ürünleriyle

Mücadele Yolculuğu

•

Yazan

Prof. Dr. Cevdet Erdöl

•

Mizanpaj

Abdullah Gümüş

•

Kapak Tasarım

Merve Rogop

•

Ocak 2017

ISBN: 978-605-82872-0-4

•

Baskı ve Cilt

Acar Matbaacılık

İçindekiler

Yasama Ve Yaşama Mücadelesi.....19

Iv. Murat'a Ait Ferman.....22

Bazı Osmanlı Dönemi Tarihçilerinden Alıntılar.....25

Osmanlı'da Tütün Tekeli.....27

Ölümün Paketlendiği İlk Yılllar.....28

İlk Filtreli Sigaralar.....29

Tütüne Karşı İlk Edeb(L)İ (Tepki).....31

Tütünname.....31

Dünyada Toplu Taşıma Araçlarında Tütün Kontrolü İçin Atılan İlk Adım.....34

Cumhuriyetin İlk Yıllarındaki Bazı Düzenlemeler.....36

Hafta Tatili Hakkında Kanunda Yapılan Değişiklik.....36

Askeri Ceza Kanunundaki İlgili Madde.....37

Sigara Reçete Eden Doktorlar (!).....37

Askerî Hastanelerde Hastaların İaşe Ve İdameleri Hakkında

Kanun Teklifine Dair Tbmm Görüşmeleri.....39

Tütün Ve Sinema.....42

En Tehlikeli Uygulama.....46

Kuvvetli Tayin Kanunu.....47

Er, Onbaşı Ve Kıta Çavuşlarının Günlük İstihkaklarına Sigara İlavesi

Hakkında Kanun.....49

İstanbul Mebusu Hadi Hüsman Ve Sivas Mebusu Halil İmre'nin

Kanun Teklifine Dair Tbmm Görüşmeleri.....51

Er, Onbaşı Ve Kıta Çavuşlarının Günlük İstihkaklarına Sigara
İlavesi Hakkındaki Kanunun Yürürlükten Kaldırılmasına Dair Kanun.....54
Gerilla, Komando, Dağ Veya Paraşütçü Kıtaları Yetiştirme Kurslarına
İştirak Edeceklerin İaşeleri Hakkında Kanun.....55
Yangın Söndürmeye Gidenlere Sigara Verilmesi.....56
Hayvanları Koruma Kanunu.....56
Tütünle Mücadele Anlayışına Yeniden Dönüş.....57
Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı Kanunu.....57
Ceza Ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun.....57
Olmayan Kanunu (!) Uygulayan Kahramanlar.....57
Öncü Kurum Türk Hava Yolları.....58
Tütün Kontrolü İçin Verilen İlk Kanun Teklifi, Kırklareli Mebusu
Doktor Fuat Bey'in Çocukların İçki Ve Tütün Kullanmaları,
Memnuniyeti Hakkında Kanun Teklifi.....60
Tütün Kontrolü İçin Yasalaşan İlk Metinin Hazırlıkları.....68
İstanbul Milletvekili Reşit Ülker'in Kanun Teklifi.....69
İstanbul Milletvekili Reşit Ülker'in Yasa Önerisine İlişkin
Genel Gerekçe.....70
İstanbul Milletvekili Reşit Ülker'in Kanun Teklifinin Yenilemesi.....73
Adana Milletvekili Cüneyt Canver'in Kanun Teklifi.....73
Adana Milletvekili Cüneyt Canver'in Kanun Teklifine İlişkin
Genel Gerekçe.....75
İstanbul Milletvekili Bülent Akarcalı Ve 40 Arkadaşının Kanun Teklifi.....77
İstanbul Milletvekili Bülent Akarcalı Ve 40 Arkadaşının Kanun Teklifine
İlişkin Tbmm Görüşmeleri.....92

İstanbul Milletvekili Bülent Akarcalı Ve 40 Arkadaşının Sigara,
Tütün Ve Tütün Mamullerinin Zaralarlı Alışkalınlarından Koruma
Kanunu Teklifi Ve Tbmm'de Kabul Edilen İlk Kanun (3694 Sayılı Kanun).....106
Tütn Ve Tütün Mamullerinin Zararlı Alışkanlıklarından Koruma
Kanununun Cumhurbaşkanı Turgut Özal Tarafından Veto Edilmesi.....109
Tokat Milletvekili Ahmet Feyzi İnceöz Ve 40 Arkadaşının
Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanun Teklifi.....113
Tokat Milletvekili Ahmet Feyzi İnceöz Ve 22 Arkadaşının
Tütün Mamüllerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanun Teklifi.....125
Tokat Milletvekili Ahmet Feyzi İnceöz Ve 22 Arkadaşının
Kanun Teklifine İlişkin Tüm Görüşmeleri.....136
Yürürlüğe Giren İlk Kanun (4207 Sayılı Kanun) 180
4207 Sayılı Kanun Süreci: Tokat Milletvekili Ahmet Feyzi İnceöz.....180
Dünya Sağlık Örgütü Tütün Kontrolü Çerçeve Sözleşmesinin Kabulü.....188
Dünya Sağlık Örgütü Tütün Kontrolü Çerçeve Sözleşmesinin Kabulüne
İlişkin Tbmm Görüşmeleri 189
Trabzon Milletvekili Cevdet Erdöl İle 73 Milletvekilinin Tütün
Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanunda Değişiklik
Yapılması Hakkında Kanun Teklifi 235
Adana Milletvekili Atilla Başoğlu'nun Sigarayla Mücadele Yasasında
Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklilif 249
Balıkesir Milletvekili Sedat Pekel Ve 36 Arkadaşının 4207 Sayılı Tütün Ve
Tütün Mamulleri Zararlarının Önlenmesine Dair Kanunun Bazı
Maddelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi 251

Balıkesir Milletvekili Sedat Pekel Ve 36 Arkadaşının Kanun
Teklifinin Doğrudan Gündeme Alınmasına İlişkin Tbmm Görüşmeleri 260
Trabzon Milletvekili Cevdet Erdöl'ün Kanun Teklifini Yenilemesi 303
Trabzon Milletvekili Cevdet Erdöl'ün Teklifine İlişkin Tbmm
Görüşmeleri 306
Sigaramın Dumanı / Köksal Toptan 492
Ulusal Tütün Kontrolü Programı 2008–2012 Eylem Planı
Tanıtım Toplantısı.....494
Genelgeler 504
Ulusal Tütün Kontrol Programı Hakkında Genelge 2006/29.....504
4207 Sayılı Kanun Hükümlerinin Uygulanması
Hakkında Genelge 2008/6 506
4207 Sayılı Kanun Hükümlerinin Uygulanması
Hakkında Genelge 2009/13.....509
Tütün Ve Tütün Mamulleri Kaçakçılığı İle Mücadele Eylem Planı
(2011-2013) Hakkında Genelge 2011/18 512
Ulusal Tütün Kontrol Eylem Programı (2015-2018)
Hakkında Genelge 2015/1 513
5727 Sayılı Kanun Sonrasında Sağlık Göstergelerindeki İyileşmeler 515
Danıştay Safhası 518
İzmir Kahveciler Odasının Müracaatı (Esas No: 2009/13450).....518
Eskişehir Ticaret Odasının Davası (Esas No: 2009/14190).....519
Eskişehir Ticaret Odasının Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu Davası
(Esas No: 2011/507) 520

İzmir Lokantacılar Ve Gazinocular Odasının Mürcaatı
(Esas No: 2010/3073) 520
Danıştay Kararı....524
Anayasa Mahkemesi Kararı....535
Adıyaman Milletvekili Şevket Köse'nin 4207 Sayılı Tütün Ürünlerinin
Zararlarının Önlenmesi Ve Kontrolü Hakkında Kanunda Değişiklik
Yapılması Hakkında Kanun Teklifi 566
İstanbul Milletvekili Algan Hacaloğlu Ve Arkadaşlarının 5727 Sayılı Tütün
Ve Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanunda Değişiklik
Yapılması Hakkında Kanun Teklifi 573
Tütün Ve Tütün Mamullerinin Kullanımı Hakkında Bazı Kanunlarda Yapılan
Değişiklikler:....576
1) 5739 Sayılı Kanunla Yapılan Değişiklik....576
2) 5752 Sayılı Kanunla Yapılan Değişiklik....576
3) 5917 Sayılı Kanunla Yapılan Değişiklik....579
4) 6111 Sayılı Kanunla Yapılan Değişiklik....580
5) 6354 Sayılı Kanunla Yapılan Değişiklik....582
6) 6487 Sayılı Kanunla Yapılan Değişiklik....585
Tütün Ürünlerinin Zararlarının Önlenmesi Ve Kontrolü
Hakkında Kanun....588
4207 Sayılı Kanuna Ek Ve Değişiklik Getiren Mevzuatın Veya Anayasa
Mahkemesi Tarafından İptal Edilen Hükümlerin Yürürlüğe Giriş
Tarihini Gösterir Liste....597
Referanslar....600

Dünyada ekonomik gelişme ile bağımlılığa yol açan madde kullanımı arasında yakın ilişki olduğunu görüyoruz. Bu artışın en büyük sebebi, her şeyi araçsallaştıran, maddeyi merkeze alan pozitivist anlayışın, insani ve vicdani değerlerin önüne geçmesidir. Günümüzde karşılıklı saygı, hoşgörü, diğerkâmlık, yardımlaşma gibi insani ve ahlaki hasletlerin ciddi biçimde erozyona uğradığına, ihmal edildiğine şahit oluyoruz.

Oysa, toplumsal hayatın devamı, öncelikle o toplumu oluşturan fertlerin akıl, ruh ve beden sağlıklarının korunmasına bağlıdır. Bir ülkenin, bir milletin en büyük zenginliği, beden ve ruh sağlığı yerinde nesillere sahip olmasıdır. Gençlerimiz, çocuklarımız ne derece zinde, ne derece sağlıklı olursa, ülkemizin geleceği de o kadar parlak olur.

Kadim devlet geleneğimiz Şeyh Edebali'nin "İnsanı yaşat ki devlet yaşasın" düsturu üzerine inşa edilmiştir. Bu anlayışın doğrultusunda Anayasamızın 58. maddesi "Devlet, gençleri alkol düşkünlüğünden, uyuşturucu maddelerden, suçluluk, kumar ve benzeri kötü alışkanlıklardan ve cehaletten korumak için gerekli tedbirleri alır" hükmüyle, devlet idaresine ağır bir sorumluluk yüklemiştir.

Gerek 12 yıllık Başbakanlığım döneminde, gerekse Cumhurbaşkanı olarak Anayasa'nın söz konusu maddesinin gereğini hakkıyla yerine getirmeye çalıştım. 79 milyon vatandaşımızın tamamının, bilhassa da bu ülkenin geleceğinin teminatı olan çocuklarımızın ve gençlerimizin bedenen ve ruhen sağlıklı bireyler olarak yetişmeleri için büyük çaba gösterdim.

Dünya Sağlık Örgütüyle tesis ettiğimiz işbirliği sayesinde, tütün kullanımının azaltılması konusunda önemli adımlar attık. Bu sebeple Dünya Sağlık Örgütü, 2013 yılında ülkemizi tütün kontrolü politikalarında lider ülke olarak ilan etti.

Nitekim veriler, tütün kullanma sıklığında toplamda yüzde 13,4'lük bir azalma yaşandığını ve sadece geçtiğimiz 4 yılda, 15 yaş üzeri nüfusta sigara kullananların sayısının 2,2 milyon düştüğünü gösteriyor. Alınan bu başarılı sonuçta, seferberlik ruhuyla yapılan çalışmaların yanında, 2008 yılı Ocak ayında çıkardığımız Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesi Kanunu'nun da önemli payı vardır.

Tütün ve zararlı alışkanlıklarla mücadele sadece idarecilerin vazifesi değildir. Bu, aynı zamanda sivil toplum kuruluşlarımızın, kamu kurumlarımızın, üniversitelerimizin, kanaat önderlerimizin, sanatçı ve sporcularımızın el ele sürdürmeleri gereken ortak bir mücadeledir.

Ben konuda özellikle ailelerimize ve öğretmenlerimize özel bir sorumluluk düştüğüne inanıyorum. Ellerinden tutulmayan, başları okşanmayan, kendilerine bir istikamet, aydınlık bir istikbal çizilmeyen çocuklar ile kendilerine sahip çıkılmayan gençler, iç dünyalarında oluşan boşluğu, maalesef çoğu zaman zararlı alışkanlıklarla kapatmaya çalışıyorlar. İnancından kopuk, tarihini bilmeyen, medeniyet değerlerinden bihaber nesillerin, bu milletin kıyametinin işaretleri olduğunu unutmamalıyız.

Bu düşüncelerle, tütünle mücadelenin tarihini inceleyen bu kitabın, tütün kullanımının azaltılması çabalarına katkı sağlayacağına inanıyorum. Sigaraya karşı yürüttüğüm mücadeleye en büyük desteği verenlerin başında gelen, kitabın yazarı Prof. Dr. Cevdet Erdöl'ü tebrik ediyorum.

Recep Tayyip ERDOĞAN
Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı

ÖNSÖZ

İnsanoğlunun kullandığı geçici keyif verici maddelerin tarihi insanlık tarihi kadar eskidir. Alkol, uyuşturucu gibi çeşitli maddeler yanında tütün de bunlardan biridir. Bu maddeler kullanıldığında keyiflendirmekle birlikte gerek ruh, gerek beden sağlığı üzerinde menfi tesirleri olmaktadır. Bu nedenle mevzu bahis maddelerin kullanımına sınırlamalar veya yasaklamalar getirmenin tarihi çok eskilere dayanmaktadır. Yasaklama veya sınırlamaların hukuki mantığı tütün kullanımının zararlarına karşı bireyi korumak olduğu kadar, aynı zamanda toplumu da bu kişilerin bireysel gibi görünen ama ailelerini ve içinde yaşadıkları toplumu ilgilendiren menfi sonuçlarından korumaktır.

Geçmişten günümüze tütün mevzuatını anlatan kitabımızda, tütün kullanımına Osmanlı Devleti'nden günümüze kadar uygulanmış ve halen ülkemizde uygulanmakta olan sınırlamalar, yasaklamalar ve düzenlemeler yer almaktadır.

Tütün tüketimi hususunda devlet yayımlanan, yasal düzenlemelerle, geçmişten günümüze uygulanagelen sınırlamalarla bireyi korumak kadar toplumu da tütünün kötülüklerinden muhafaza etmeyi hedeflemiştir. Kendisi keyif alırken etrafındaki kişileri de dumana ve dumanın sebep olduğu kanser, kalp ve damar hastalıkları başta olmak üzere pek çok menfi etki ile karşı karşıya bırakma şüphesiz bir hak ve özgürlük olarak tanımlanamaz. Kapalı mekânlarda tütün kullanılmasının yasaklanmasını kanuni bir düzenleme olarak hazırlayıp meclise sunan ve bu kanunun uygulanmasındaki süreçleri düzenleyen bir kişi olarak toplumda bu tür düzenlemelerin nasıl bir dirençle karşılaştığını gayet iyi bilmekteyim. Bu direncin ana sebebi tütün kullananların benciliğinden çok tütün tüketiminden nemalanan kesimin ve endüstrinin ekonomik kayıpları için duyduğu kaygıdır.

Bugün artık kapalı mekânlarda sigara, nargile gibi tütün türevlerinin kullanılması tartışılmamaktadır. Çünkü toplum yapılan düzenlemeyi büyük bir oranda desteklemiştir. Yapılan bu sınırlama kullanıcılar için tütün kullanımını ya bırakmak ve yahut daha az tütün tüketimi anlamına gelmekte ve neticesinde hem kendilerine ve hem de etraflarına verdikleri zararları engellemeye yöneliktir.

Tütün ve tütün ürünleriyle mücadele mevzuatının kronolojik tarihçesini ihtiva eden bu kitabı hazırlarken hem günümüzde yapılan düzenlemeleri ve hem de ecdadımızın tütün üretimi, satışı ve kullanımına dair getirmiş olduğu düzenlemeleri, sınırlama ve yasaklamaları TC. Başbakanlık Osmanlı Arşiv belgelerini tarayarak günümüze aktarmak çabasında oldum. Ayrıca Cumhuriyet Dönemi'nde kuruluşundan bugüne gelene kadar yapılmış bütün hukuki düzenlemeler detaylı bir şekilde verilmeye çalışılmıştır. Anayasal düzenlemelerden başlayarak, yasalar, yönetmelikler ve diğerleri kitabın muhteviyatında mümkün olduğunca yer almaktadır.

bU kitabın hazırlanmasında emeği geçen gerek TBMM ve gerekse Sağlık Bilimleri Üniversitesi'nde görev yapan yakın çalışma arkadaşlarıma, destek olan herkese minnettarlığımı ifade ederim.

Tüm dünyada tütünle mücadele denildiğinde akla gelen ilk lider olan Cumhurbaşkanımıza insanlığa yaptığı sayısız katkının yanında tütünle mücadelede bizlerle beraber olduğu ve bu kitaba önsöz yazma lütfunda bulunduğu için minnettarlığımı ifade ederim.

Unutmayalım ki bağımlılık yapan maddelerden ölüm tehlikesi olmayanı yoktur. Bağımlılık yapan maddelerin en tehlikelisi ise en kolay temin edilenidir.

Prof. Dr. Cevdet Erdöl
Sağlık Bilimleri Üniversitesi Rektörü

Çalışmalarımı tükenmez bir sabırla daima destekleyen
sevgili eşime ve çocuklarıma ithaf olunur.

GENİŞ ÖZET

"Halkını tüketen devletlerin kendileri de tükenir." Eflatun

"Devlet,gençleri alkol düşkünlüğünden, uyuşturucu maddelerden, suçluluk, kumar ve benzeri kötü alışkanlıklardan ve cehaletten korumak için gerekli tedbirleri alır." T.C. 4 Anayasası Madde 58

***

Tütünle Avrupa ile hemen hemen aynı yıllarda tanışmış olan Osmanlı coğrafyasında bilahare tütün yetiştirilmeye, tüketilmeye ve ticari bir araç olarak kullanılmaya başlanmıştır.

Osmanlı Dönemi'nde **(1299-1923)** tütün kullanımının ilk defa yasaklanması ülkeye tütünün girişinden kısa bir süre sonra I. Ahmet Döneminde (1603-1617) olmuştur. Sultan I. Ahmet bazı gerekçelerden dolayı tütün üretilen bölgelerde tütün ekilmesini ve kullanılmasını yasaklamıştır(1614).

Osmanlı Dönemi'nde bilinen en büyük yasaklama ise Sultan IV. Murat zamanında (1623-1640) olmuştur. Bu döneme ait Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nden elde edinebildiğimiz tek belge 1631 yılına ait bir fermandır. Bununla beraber, yine bu fermandan anlaşıldığı üzere IV. Murat daha önce de benzer (tütünün yasaklanmasını ihtiva eden) mahiyette birkaç ferman daha yayınlamıştır.

***

Toplu Taşımada Tütün Kontrolü İçin Atılan İlk Adım

Toplu taşıma vasıtalarında seyahat eden ve tütün içmeyen yolcuların hakkını korumak için hazırlanan ilk ve en kapsamlı düzenleme yine Osmanlılar döneminde yapılmıştır (1872). Bu düzenlemede demir yolu ile birinci sınıfta seyahat eden yolcuların tütün içmesi bir bölme içindeki yolcuların iznine bağlanmış olup, eğer tütün içenlere mahsus bölmeler var ise diğer bölmelerde tütün içilmesine izin verilmemiştir.

***

Cumhuriyetin İlk Yılları

Cumhuriyetin ilk yıllarında çıkarılan kanunlar adeta tütün kullanımını özendiren veya en azından teminini kolaylaştıran düzenlemelerdir. Bunun için pek çok örnek verilebilirse de "doktorlara sigara reçete etme yetkisi veren kanun" bunların en önemlilerindendir. Bu kanun, bir kara mizah örneği olacak şekilde, görevleri hastaları tedavi etmek olan doktorlara, hastalara istedikleri miktarda sigara (yani zehir) vermelerine imkân sağlamaktaydı (1934): "Sigara içen hastalara tabibin yazdığı sayıda sigara verilir." Bu Kanun 2007 yılına kadar yürürlükten kaldırılmıştır.

***

En Tehlikeli Uygulama

"Tütün içenlere günde on gramı geçmemek üzere tütün istihkakı ilave edilebilir." Daha önce tütün içen askerlere günlük 10 grama kadar tütün verilebilmesini başkumandanın inisiyatifine bırakan bu kanun bilahare değiştirilmek suretiyle, askerlerin tümüne günde 10 gram tütün veya 10 adet sigara verilmesini adeta mecburi hale getirmiştir.

***

Tütün Kontrolü Maksadıyla Verilen İlk Kanun Teklifi

Kırklareli Mebusu Dr. Fuat Bey'in Cumhuriyetin henüz ilk yıllarında tütün ve alkolün zararlarından bahisle TBMM'ne sunmuş olduğu kanun teklifi incelendiğinde özelde özellikle çocukları koruma amaçlı olduğu aşikâr olan kısa ve öz bir gerekçeye sahiptir. 1926 yılında TBMM Başkanlığı'na sunulan, ancak döneminde görüşülemeden kadük kalan bu önemli kanun teklifi 1929 yılında Dr. Fuat Bey tarafından yenilenmiştir. Bu teklif (o zaman yürürlükte olan) Umumi Hıfzısıhha Kanunu'nun görüşmeleri sırasında Sıhhat ve İçtimaiyat Muavenatı Encümeni (Sağlık Komisyonu)'nde ele alınmış ve maalesef sudan bahanelerle kabul edilmeyerek reddedilmiştir.

Tütünün insan sağlığına olan zararlarını önlemek maksadıyla hazırlanan ikinci kanun teklifi İstanbul Milletvekili Reşit Ülker'e aittir. Maalesef bu teklif de komisyonlarda görüşülemeden kadük kalmıştır.

***

Yasalaşan İlk Metin

Türkiye'de tütünle mücadele amacıyla hazırlanan ve kanun haline gelen ilk metin ise verilen üç ayrı teklifin (İstanbul Milletvekili Reşit Ülker, Adana Milletvekili Cüneyt Canver, İstanbul Milletvekili Bülent Akarcalı ve arkadaşlarının) birleştirilmesi suretiyle oluşmuştur. Teklifin TBMM'de kanunlaşmasından sonra (1991) oturumu yöneten Başkan vekilinin söylediği "Gerçekten insanlarımızın sağlığı için yararlı bir yasa çıkarılmıştır." sözü ne kadar anlamlı ise aynı zamanda o kadar da maksadı açıklayıcıdır. Ne var ki bu kadar güzel temennilerle yasalaşan teklif Cumhurbaşkanı Turgut Özal tarafından onaylanmayarak bazı gerekçelerden dolayı veto edilmiştir.

Kanun veto edildikten sonra Tokat Milletvekili Ahmet Feyzi İnceöz ve arkadaşları benzer mahiyette yeni bir kanun teklifi hazırladılar. Bu teklif de TBMM Genel Kurulu'nda görüşülemeden kadük kalmıştır (1992).

***

Yürürlüğe Giren İlk Kanun

Bundan bir müddet sonra Tokat Milletvekili Ahmet Feyzi İnceöz ve arkadaşları aynı mahiyette, tütün kontrolünü ve dolayısıyla insan sağlığını önemseyen, reklam, promosyon ve sponsorluğu önemli derecede kısıtlayan ve pasif içicileri koruyan yeni bir kanun teklifi daha vermiş (1996) ve teklif büyük mücadeleler sonucunda 7.11.1996 tarihinde kanunlaşarak "Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair kanun" adıyla 4207 Sayılı Kanun olarak yürürlüğe girmiştir.

***

Dönüm Noktası

Şüphesiz tütün kontrolü konusunda bütün dünyayı olduğu gibi ülkemizi de etkileyecek şekilde atılan en önemli adım Dünya Sağlık Örgütü'nün 56. Asamblesi'nde Tütün Kontrol Çerçeve Sözleşmesi'nin kabul edilmesidir.

Türkiye açısından bakıldığında bu tarihten sonra tütün kontrolü amacıyla yapılan en olumlu iş ise bu sözleşmenin TBMM'de kabul edilerek kanun haline getirilmesidir. (25.11.2004, 5261).

***

Lider Ülke Yolunda

Bundan alınan cesaretle ülkemizde "Türk gibi içer." özdeyişini tamamıyla bitirerek onun yerine tütün kontrolünde "lider ülke" olmamızı sağlayan kanun teklifi Trabzon Milletvekili Cevdet Erdöl, Adana Milletvekili Atilla Başoğlu ve Balıkesir Milletvekili Sedat Pekel ile arkadaşları tarafından TBMM Başkanlığı'na ayrı ayrı sunulmuştur (2005). Ancak bu üç teklifin birleştirilerek görüşülmesi suretiyle komisyon çalışmalarının tamamlanmasına ve kanun teklifinin TBMM Genel Kurul gündeminin en ön sıralarına alınmasına rağmen teklifler maalesef görüşülmeden kadük kalmıştır. Bir sonraki yasama döneminde Trabzon Milletvekili Cevdet Erdöl aynı mahiyette olan ve bilahare 5727 Sayılı Kanun olarak yasalaşan bir başka teklifini 7.9.2007 tarihinde TBMM Başkanlığı'na sunmuştur.

Teklifin Komisyonlardaki görüşmelerinin yapıldığı bir dönemde Başbakan Recep Tayyip Erdoğan Ulusal Tütün Kontrolü Programı 2008–2012 Eylem Planı Tanıtım Toplantısı'nda katılımcılara tütünle mücadeleyi terörle yapılan mücadeleye benzettiği tarihî hitabı yapmıştır.

Bu tarihî konuşmadan kısa bir süre sonra (3.1.2008) ülkemizi dünyada tütünle mücadelede örnek ülke yapacak olan Trabzon Milletvekili Cevdet Erdöl'e ait olan teklif TBMM'de kabul edilerek yasalaşmıştır (5727 Sayılı Kanun).

***

Yargı Safhası

Tütün sektörü, benzer kanunların çıktığı tüm ülkelerde olduğu gibi ülkemizde de son çare olarak yargıyı devreye sokarak kanunu işlevsiz hale getirecek formüller üretmeye çalıştılar.

Bu amaçla açılmış olan en önemli davalar; İzmir Kahveciler Odası, Eskişehir Ticaret Odası, ve İzmir Lokantacılar ve Gazinocular Odası'nın açtığı davalardır.

Danıştay 10. Dairesinin talebini eldeki verilerle değerlediren Anayasa Mahkemesi, kahvehaneler dâhil hiçbir mekânda ayrıcalıklı uygulamaya izin vermemiş ve bu davayı reddetmiştir.

Tütün kontrolü bakımından 4207 sayılı kanunda 5727 sayılı kanunla yapılan değişiklikler ve nihayetinde Anayasa Mahkemesi kararı bile zannedilenin aksine yolun sonu olmamıştır.

Elde edilen bu muazzam başarıya rağmen tütünle mücadele devam etmekteydi. Bu kanunda yapılan çok önemli bir diğer değişiklik ise tereddüde yer vermeyecek şekilde tütün ihtiva etsin veya etmesin her çeşit nargile ürününün bu kanun kapsamında tütün ürünü sayılarak kapsama alınmasıdır. Tütün ihtiva etmese bile her çeşit nargile ve elektronik sigaraların halk sağlığını tehdit etmesinden dolayı "Tütün içermeyen ancak tütün mamulünü taklit eder tarzda kullanılan her türlü nargile ve sigara, tütün ürünü kabul edilir." maddesi kanunlaştırıldı (2013). Aynı zamanda müesseselerin kanunu üçüncü kez ihlal etmeleri halinde ilgili iş yeri "on günden bir aya kadar kapatılır" hükmü getirildi (2013).

Sözün özü olarak denilebilir ki, insanın yaşaması için yasama mücadelesi devam etmektedir.

***

YASAMA VE YAŞAMA MÜCADELESİ

Ülkemizde çıkarılan yasal düzenlemeler ve uygulanan politikalar, ülkemizdeki tütünün tarihinin, "tütünün özendirilme dönem" ve "tütünle mücadele dönemi" olarak iki ayrı başlık altında değerlendirilmesi sonucunu doğurmuştur.

Tütün, ülkemize Osmanlı Dönemi'nde 1600'lü yıllarda girmiştir. O yüzyıllarda, özellikle yangınlara sebebiyet vermesiyle gündeme gelen tütün kullanımı, başta bulunan idarecilere bağlı olmak üzere bazen yasaklanmış bazen de serbest bırakılmıştır.

Günümüzde dahi pek çok ülkeye örnek teşkil edecek şekilde "tütün içmeyenlerin hakkını koruyan bir hukuki düzenleme" de ilk olarak ülkemizde oluşturulmuştur. Bu amaçla hazırlanan ilk ve kapsamlı düzenleme 1872 yılında yayınlanmıştır. 1872 yılında yayınlanan bu Nizamname dünyada toplu taşıma araçlarında tütün kontrol amaçlı olarak yürürlüğe konulduğu kabul edilen ilk düzenlemedir.

Cumhuriyet ile birlikte, örnek alınmaya çalışılan Batı'nın ülkemize bir dayatması olarak veyahut batıyı körü körüne taklit etme şeklinde olan uygulamalar ve kanunlar yürürlüğe konulmuş,ülkemizde tütün bağımlılarının sayısı hızla artmıştır. Bu kanunlara bugün bazen istihza ile gülerek, bazen ise derin derin düşünerek bakmaktayız.

1996 yılında yürürlüğe giren 4207 Sayılı Kanun ile toplumda tütünden korunma bilinci gelişmiş, bilhassa sigara veya bir başka deyişle tütün kullanılmadan otobüslerde saatlerce yol alınabileceği gerçeği öğrenilmiştir.

2008 yılında çıkarılan ve çok daha kapsamlı tütün kontrolü getiren 5727 Sayılı Kanun ve onu takip eden düzenlemeler ise ülkemizi bu alanda dünyada lider konuma ve hatta örnek alınan bir ülke haline getirmiştir.

Böylelikle "Türk gibi içen" durumundan "tütünle mücadelede lider ülke" konumuna gelmiş olduk. Aslında "Fumare come un turco" yani "bir Türk gibi tütün içmek" deyimi yakın zamana kadar yaygın bir şekilde kullanılan bir deyimdir. İtalyanca olan bu deyim büyük ihtimalle bir sözlükte ilk defa 1891 yılında kullanılmıştır. Garip olan tütün içme davranışını Türklere öğreten Batılılar olmakla beraber onları içtikleri tütün nedeniyle hakir görenler de yine onlar olmuştur.

***

BU BAŞARI NASIL ELDE EDİLDİ?

Uzun bir hikâyesi olan bu serüveni kısa başlıklarla hatırlatmakta fayda vardır. Günümüzde pek çok ülkede ekimi yapılan tütünün tarihi binlerce yıl öncesine dayanmaktadır. 15. yüzyılın sonuna kadar sadece Amerika Kıtasındaki yerliler tarafından yetiştirilen tütün, Amerika'da yaşayan yerliler ve özellikle rahipler tarafından kutsal bir bitki sayılarak dinsel ayinlerde kullanmakta idi.

Tütünün ana vatanı olan Amerika'dan diğer kıtalara yayılması ise 1492 yılında Kristof Kolomb ve arkadaşlarının Amerika'yı keşfinden sonra olmuştur. Avrupa'ya bir İspanyol araştırmacı tarafından getirilmiş olan tütünün kullanımının zaman zaman yasaklanmasına ve çeşitli cezaları olmasına rağmen Avrupa'da tütün kullanmak zamanla yaygın bir alışkanlık ve bir moda haline gelmiştir.

1500 ila 1600'lü yıllarda tütünün hastalıkları tedavi edici bir bitki olduğuna inanılmış ve yapılan reklamlar yoluyla tütün adeta her derde deva bir ilaç gibi tanıtılarak neredeyse dünyanın tamamına yayılmıştır. Hatta tütünü Fransa'ya kazandıran Jean Nicot'yu onurlandırmak amacıyla bu bitkiye "nicotiane (nikotin)" adı verilmiştir.

O günlerden itibaren günümüze kadar tütünün faydalarını ve zararlarını anlatan pek çok kitap ve makale yayınlanmıştır. Hatta özellikle yangınlara ve hastalıklara yol açması nedeniyle yasaklanması bile gündeme gelmiştir.[37]

Osmanlı da tütünle Avrupa ile hemen hemen aynı zamanlarda tanışmıştır. Ardından Osmanlı topraklarında da yetiştirilmeye, tüketilmeye ve ticari bir araç olarak kullanılmaya başlanmıştır. Zamanla bir takım sebeplerden ötürü yasaklanmış ise de bilahare serbest bırakılmıştır. Osmanlı'da tütün kullanımının ilk yasaklandığı tarih 1600'lü yıllara kadar inmektedir. Bu konuda elde edebildiğimiz ilk ferman I. Ahmet Dönemi'ne ait olup 1614 tarihinde yayınlanmıştır.

Osmanlı Padişahı I. Ahmet'in tütünün ekilmesi ve içilmesini, bahsedilen fermanla yasaklamasına ilginç bir olay neden olmuştur:

O tarihlerde sarayda aydınlatma amaçlı yakılan mumların yapımında kullanılan balmumu daha çok Manisa ve Biga Bölgeleri'nden sağlanırdı. 1610 yılında gerekli olan miktarın alınması için saray tarafından istek yapılmasına rağmen balmumu temin edilemez ve bunun sebebinin tütün olduğu anlaşılır. Çünkü o dönemde balmumu, ekilen tütünlerin ilaçlanmasında kullanılmak-

ta idi. Balmumu temininde güçlük çekilmesi üzerine yayınlanan bir ferman ile Biga ve Manisa Bölgeleri'nde halkın tütün ekmesi ve tütün mamullerini kullanması yasaklanmıştır. Bu belge ülkemizdeki tütün kullanma yasağının resmi olarak ilk defa Osmanlılar zamanında ve Padişah I. Ahmet Dönemi'nde uygulandığını göstermektedir.

Şekil 1: BOA, A.DVNSNMH, 80/118 Kayıtlı Tütünü Yasaklayan Padişah I.Ahmet'e ait Ferman

Yevmü'l-erba'a

Fî '6 R sene 1023 (5 Haziran 1614)

Saruhan Sancağında vâki' olan kâdilara hüküm ki, Kilâr-ı Âmirem mühimmâtı içün lâzım gelen balmumu mîrî tarafından ekseri zikr olunan sancaklardan kantarı bin dört yüz akçeye cem' oluna gelmiş iken hâliyâ balmumu cem'ine varıldıkda vilâyet-i mezbûre ahâlisi duhan içmek mu'tad olmakla bal mumunun kantarı ikişer bin dörderyüz akçeye füruht olunmağla miriye küllî gadr olunduğundan gayri killet üzre olmağa bais olup vilayet-i mezburda vâki'olan kasabât ve kurâda duhan içenler men' olunması mühimmâtdan olduğu i'lâm olunmağın men' olunması emrim olmuştur. Buyurdum ki, vusul bulduk da bu bâbda emrim üzre üzre her biriniz onat vechile mukayyed olup dahî taht-ı kazânızda vâki'olan kasabât ve kurâ ve mecma'-ı nâs olunan yerlerde muhkem tenbih üzre sen ki min-ba'd emrime muhalif duhan içmeyeler ve içdirmeyesin ve bağçelerde dahi içdirmeyüp

men'-u def' eyleyüp memnü' olmayanlar isim ve resimleri ile yazup arz eylemen buyruldu.

Tütün ile ilgili en sert yasak ve uygulama IV. Murat Dönemi'nde (1623 – 1640) olmuştur. Cibali yangını gerekçe göstermek suretiyle meşhur vaiz Kadızade Mehmed Efendi'nin tütünün haram olduğuna dair fetvasına dayanılarak tütün yasaklandığı iddia edilmektedir. Bahsedilen yangın 1633 yılında yaklaşık 20.000 evin ortadan kalkmasına neden olmuş ve Haliç'teki bir gemiden çıkmıştır. Devlet büyükleri yangının sebebini tütün ateşi olarak kabul etmişlerdi. İstanbul'da meskenlerin ahşap olması, küçük bir kıvılcımla büyük felâketlerin doğmasına sebep olabilirdi. Bunun önüne ancak tütünü yasaklayarak geçilebilirdi. Yasağın her ne kadar bu gerekçelerle ve 1633 tarihinde getirildiği yazılsa da yakın zamanda elimize geçen IV. Murad tarafından yayınlanan fermanın 1631 tarihli olması buradaki belgelerle çelişmektedir. Ayrıca bahsedilen belgede "Daha evvelce defalarca gönderdiğim emirler…" ibaresinin olması mevzubahis olan yasağın 1633 yangınından çok daha evvelce yürürlüğe konulduğunu göstermektedir.

Yasak, II. Osman (1618-1622) Devrinde de sürmüştür. Bu dönemde padişahın bizzat geceleri denetim yaptığı da bilinmektedir.

Sultan IV. Mehmed'in saltanatında (1648-1687) ise Şeyhülislâm Bahâî Efendi'nin fetvası üzerine "bazı durumlar için" tütün yasağı kaldırılmıştır.

IV. MURAT'A AİT FERMAN

IV. Murat dönemine ait olan ve elde edebildiğimiz tek ferman 21 Eylül 1631 tarihlidir. Bununla beraber fermanın hemen başındaki "Daha evvelce defalarca gönderdiğim emirler…" ifadelerinden bizatihi IV. Murat tarafından bu tarihten önce de birkaç kere ferman yayınlanmış olduğunu anlamaktayız. Ancak bizim IV. Murat dönemine ait elde edebildiğimiz tek ferman budur. Bu fermanda, tıpkı bugün olduğu gibi o zamanda da uygulamanın zorluğu bizatihi padişah tarafından "kadıların kayıtsızlığı ve işi önemsememeleri, gönderilen memurların ihmal ve aç gözlülükleri…" sözleriyle belirtilmiştir.

Tütünün yasaklanma gerekçesi olarak "Halkın çalışmasını engelleyen, kazançlarını yok eden ve çeşitli yangınlara ve fenalıklara sebep olan tütünün zararlarının ortadan kaldırılması devletin önemli işlerindendir. Bu sebeple tütün ziraatı ve satışı yasaklanmıştır." cümleleri dikkat çekmektedir.

Fermanda ayrıca:

"… ülkemin her tarafında tütün kullanımı tamamen yasaklanmıştır."

"… ilan edin ki bir kişi bile tütün yaprağını ekip biçmesin, alıp satmasın, kullanmasın."

"…ülkemin dahilinde ister asker olsun, ister halktan biri olsun, bir kişinin bile tütün kullanmasına asla rızam yoktur." ifadelerine yer verilmiştir.

Buna rağmen tütün eken kişilerin arazilerine devletin el koyarak satacağı "Uyarıldıktan sonra bir kişinin tarlasında, bağında, bahçesinde ve sair arazisinde ekilmiş tütün bulunursa, bu tür yerler devlet tarafından zapt edilip satılsın." Yazılmakla beraber "Tütün yaprağını bahane ederek tütün ekilmeyen yerlere tecavüz etmekten son derece sakın." diyerek emri uygulayacak olanlara gerekli uyarıyı yapmaktadır.

Ancak bu yasak daha evvelce tütün kullandığı için sürgüne gönderilen Bahâî Efendi'nin 1646 yılında şeyhülislam olması ve tütünün serbest bırakılmasına ilişkin fetva vermesiyle sonlanmıştır.

Sultan IV. Murad'ın Tütün Ziraati ve Kullanımının Yasaklanmasına Dair Fermanı:

Rûmeli vilayeti dahilinde bulunan bütün kadılara:

Daha önce defalarca gönderdiğim emirler ile halkın çalışmasını engelleyen, kazançlarını yok eden ve çeşitli yangınlara ve fenalıklara sebep olan tütünün zararlarının ortadan kaldırılması devletin önemli işlerindendir. Bu sebeple tütün ziraatı ve satışı yasaklanmıştır. Bu yasak emrime rağmen kadıların kayıtsızlığı ve işi önemsememeleri, gönderilen memurların ihmal ve açgözlülükleri sebebiyle tütün ziraatının ve satışının yapıldığını duydum. Bu hususta büyük sorumluluklarınız olup her türlü azarlamayı ve işinize son verilmeye hak ettiniz.

Şimdi bu hususta daha önce gönderdiğim emirler hala geçerlidir. Herhangi bir yerde tütün yaprağının ekilmesine, biçilmesine, içilmesine, alınıp satılmasına asla rızam yoktur. Saray askerlerinin kıdemlilerinden, dürüst ve dindarlarından olup hala kapım askerlerinin kethüdası olan Hasan Kethüda ile gönderilen emirle ülkemin her tarafında tütün kullanımı tamamen yasaklanmıştır.

Emrettim ki;

Emrim size ulaştığında bu konuda daha önceki ve şimdiki emrim gereğince iş görüp bu hususta birbirinize yardım ederek kazalarınızın dahilinde

olan kasaba ve köylerde ve halkın toplandığı mahallerde uyarılarda bulunup ilan edin ki bir kişi bile tütün yaprağını ekip biçmesin, alıp satmasın, kullanmasın. Tütünün kökünün tamamen kazanmasına çalışın ve gayret gösterin.

Ülkem dâhilinde ister asker olsun ister halktan biri olsun, bir kişinin bile tütün kullanmasına asla rızam yoktur. «Allah'a ve Resulüne ve sizden olan emirlere itaat edin" emri bütün insanları kapsamaktadır. Bundan sonra emrime uymayanları dini ve örfi kanunlar ile cezalandırıp emrimin yerine getirilmesine dikkat ve gayret gösteriniz. Uyarıldıktan sonra bir kişinin tarlasında, bağında, bahçesinde ve sair arazisinde ekilmiş tütün bulunursa, bu tür yerler devlet tarafından zapt edilip satılsın. Bu hususta bir kişiyi bile korumayıp, verilen emrimin yerine getirilmesine elinizden geldiği kadar gayret gösteriniz ve çalışınız.

Sen Hasan Kethüda'sın şöyle ki: Menfaat temini, ihmal ve müsamaha ile bu emrimi yerine getirmeyip, adı geçen kazalar dahilinde tütün ekildiği veya kullanıldığı bildirilirse diğerlerine ibret olması için idam edilirsin bilmiş ol. Tütün yasağını bahane ederek tütün ekilmeyen yerlere tecavüz etmekten son derece sakın.

Siz ki kadısınız, bu emrimden sonra yetki alanınız dahilinde bulunan yerlerde tütün yaprağı ekilir, içilir, alınır, satılır veya kullanılırsa her biriniz görevden alınarak sürgün edilmeniz muhakkaktır. Bu hususta görevlendirilen Hasan Kethüda'nın memnuniyeti veya şikayeti etkilidir. Ona göre uyanık olup bu emrimi diğer emirlerimle kıyas etmeyiniz.,

Bu emrin birer sureti Rumeli ve Anadolu vilayetlerinde bulunan bütün kadılıklar ile Boğdan sınırına varıp gelinceye kadar yol üzerinde bulunan bütün kazaların kadılarına gönderilmiştir.

Şekil 2: BOA, A.DVNS.MHM.d,85/380 21 Eylül 1631 Tarihli IV.Murat'a Ait Ferman

BAZI OSMANLI DÖNEMİ TARİHÇİLERİNDEN ALINTILAR

Tütün ile ilgili olarak bazı Osmanlı Tarihçileri şunları yazmıştır:

Peçevi İbrahim Efendi'nin yazdıklarına "göre, tütünü Osmanlı topraklarına ilk kez hicrî 1009 (m. 1600-1601) senesi hududunda İngiliz keferesi getirdi ve bâzı emraz-ı rutaba (nemli hastalıklara) şifa olmak namına sattılar."

Halk arasında tütüne rağbet o kadar çoğaldı ki, "kahvelerde sefillerin ve sokak serserilerinin çokça kullanmalarından kahveler gök-tütün olub, içinde olanlar biri birin görmemek mertebelerine vardı. Çarşı ve bazarda dahi sigara ellerinden düşmez oldu. Biri birinün yüzine gözine 'puf, puf!' deyuha bire duman üfleye üfleye çarşı ve sokakları dahi kokutdular." Çok geçmeden ortalık tütün tiryakileriyle dolup, memleketin her yanı dumana boğuldu!...

Peçevizade'ye göre tütünün ne kadar pis ve zararlı bir meret olduğu

ayan-beyan ortada iken, pis kokusu "heman ademün" sakalına ve sarığına sindiğinden, bununla kalmayıp "hususa içinde isti'mal itdüği (kullandığı) hanesin" iğrenç kokusuyla resmen bir pislik yuvası "itdüginden", hattâ "gice"leyin içerken uyuyakalan bazılarının "hanesin" tamamen "ihrak (ateşe gark) itdüği" açıkça müşahade edildiğinden, aslında bu ne idiğü belirsiz çubuğun savunulacak hiçbir tarafı yoktur!..

Öte yandan 'tütünün uykudan sonra «dimağa» nükseden «habis» kokusu iradeyi sekteye uğrattığı, bu iğrenç otu içmeye devam edenler zamanla felce maruz kalıp, ayakları ve «elleri ‹amelden (hareketten) kalduğı ve bunun emsali nice» büyük zararlara yol açtığı, kupkuru «nefsani» bir zevkten başka hiçbir yarar sağlamadığı' yazılmaktadır.

Tütünün Osmanlı ahalisine verdiği zarar yalnız bunlarla sınırlı kalmamış; "tütüne mübtela olan bu gibiler yüzünden, kaç defa şiddetli yangınlar çıkmış ve bir hiç uğruna nice yüz bin adem ol ateşe yanmış-yakılmıştı. Dolayısıyla bunca pisliğine ve zararına, fert ve toplum üzerinde yaptığı bunca çirkin tahribata rağmen, tütünün körü körüne irtikâbı aklen ve naklen ca'iz görülemezdi.

Peçevizade, tütünün yangınlara sebep olduğundan bahsetmesinden başka, insan sağlığı üzerine olumsuz etkilerinede vurgu yapmıştır. Sağlık üzerine yapılan bu yorum, tütünün insan sağlığına zararını vurgulaması bakımından belki de bilinen en eski belgelerden biridir.

Peçevizade İbrahim Efendi bu ve benzer nedenlerle imparatorluk sınırları dahilinde tütünü yasaklamakta gösterdiği dirayet ve kararlılıktan dolayı Sultan IV. Murat'ı övmüştür.

Tütün yasağı denilince akla gelen isim ilk defa tütünü yasaklayan I. Ahmet'ten ziyade IV. Murat olmaktadır. Çünkü tütünün yanında alkol kullanılmasını yasaklamakla ilgili aldığı tedbirler çok daha yaygın, oldukça katı ve caydırıcı olmuştur. Buna işaret eden Nâimâ, meşhur "Vakâyînâme'sinde" şöyle yazmaktadır:

Sultan IV. Murat'ın emriyle "fitne ihtimalini def içün cümle kahve-haneler kapanub, min bad (sonradan) açılmamak babında bir ferman yazdırılıp, padişahın iradesi ile kesin bir hüküm sadır olmağla, kahvehânelerin ekseri yıkılub" Osmanlı toprakları içinde kısa zamanda bu hüküm cari olmuştu. Padişahın Hatt-ı hümayunu sayesinde "kahvehaneler bertaraf oldukdan sonra, hemen ardından berk-i tönbakü (tönbeki yaprağı), Türkçe 'tütün' didükleri yaprağ-ı mekruhun (mekruh yaprağın) içilmesi dahi men' olınub",

tütün hakkında da: "Badel-yevm (bugünden sonra) duhan içer kimesne ahz olınur…" ' deyu sert ve kesin bir "yasağ-ı Sultani sadır" oldu.

Birkaç tütün tiryakisinin sebep olduğu yangını "Padişah Hazretleri'ne söyleyüb, kahvehanelerün hedmine (yıkılmasına) ve duhanun men'ine sebeb oldı. Padişahın öfke selinin taşmasıyla bütün kahveler bir günde yer ile yeksan oldı ve yerlerine bekar otaları ve debbağ ve nalband otaları yapıldı. "Pis bir dumanı ciğerlerine çekmek pahasına birçokları canından oldu."

Nâimâ'ya ait olan bu yorum tütünün insan sağlığa olan zararlarını gösteren önemli ve bilinen ilk belgelerdendir.

Osmanlı topraklarında ilk matbaayı kurmasıyla tanınan İbrahim Müteferrika'ya göre halkı yoldan saptıran ve İlahi hükümlere itaatten ayıran en önemli sebeplerden birisi de, tasavvuf ehline yakışmayacak bir tarzda, bazı "sofilerin tütünü hararetle ciğerlerine çekmesiydi!"

İbrahim Müteferrika "elini yüzünü, sakalını sarığını is'ü pas'a bulayan" bu gibi kimseleri tenkit etmekteydi.

"Tevarih-i Sultan Süleyman" adlı anonim vekayinamede yazıldığına göre; Sultan III. Ahmet Han döneminde Şeyhülislam Muhammed Efendi duhan (tütün) hakkında "mekruh" olduğuna dair fetva vermiştir.

Tarihteki seyrine baktığımızda tütün kullanımının en fazla yaygınlaştığı dönemler Kırım Savaşı, Birinci ve İkinci Dünya Savaşları başta olmak üzere bilhassa savaş dönemleridir. Daha sonraki yıllarda sinema san atçılarının ve hatta doktorların da yer aldığı reklamların devreye girmesiyle sigara kullanımı iyice yaygınlaşarak büyük bir ticari pasta haline gelmiştir.

OSMANLI'DA TÜTÜN TEKELİ

Osmanlı İmparatorluğu'nda ilk tütün tekeli uygulamasının 1861 yılında başladığı söylenebilir. Buna göre, imparatorluğun sınırları dahilinde yetiştirilen tütünler üretildiği yerden başka bir yere nakledildiği ve tüccara satıldığı anda vergi alınmaktaydı. 1875 yılında İstanbul ve civarında tütün alım ve satımı "İdare-i İnhisari-i Duhan" adı altında devlete ait bir tekel kuruluşuna verildi.

1876 yılında kaçak tütün satmaya kalkanların malları müsadere edilmeye başladı ve kaçakçıları ihbar edenlere kaçak tütünlerin hasılatının yarısı kadar ikramiye verilmesi kararlaştırıldı. Gerçekten tütün kaçakçılığı daha sonraki

İnhisar ve Reji İdaresi devrinde de zaman zaman büyük boyutlara vardı ve birçok kanlı ve üzücü olaya sebebiyet verdi.

1877-78 Osmanlı-Rus Savaşı'nın yürütülmesi için yapılan olağanüstü masraflar ve Rusya'ya ödenen savaş tazminatını karşılamak için, hükümet "Galata Bankerleri'ne" borçlanmıştı. Bunun üzerine "Rüsum-u Sitte" denen altı önemli gelir kaynağı alacaklarına karşılığı olarak 1880 yılı Ocak başından itibaren on sene müddetle Galata Bankerleri'ne bırakıldı. Ancak 1881 yılındaki Muharrem Kararnamesi ile Rüsumu Sitte de dahil olmak üzere başlıca devlet gelirleri Düyun-u Umumiye İdaresi'ne bırakıldığından, Galata Bankerleri'yle yapılan anlaşma sona erdirildi.

Osmanlı hükümeti ekonomik nedenlerle tütün ekiminin yarı hissesini 1884 yılında Fransız Reji Şirketi'ne verdi. Bu şirket İstanbul, İzmir, Samsun ve Adana'da tütün işleyen fabrikalarını kurdu. Reji Şirketi yüz binlerce Türk tütün üreticisini sömürdü durdu. Reji Şirketi 1913 yılında yaklaşık 7.000 kişilik "silahlı kolcu birlikleri" kurdu. Tütün rejisinin uygulandığı yıllarda tütün Osmanlı İmparatorluğu'nun her tarafında ekilmekteydi. Bu sebeple ekimi ve elde edilen mahsul miktarını kontrol altında tutmak zor ve çok masraflı bir işti. Ayrıca tütün ihracı serbest olduğundan, tütün üretici ve tüccarları iç piyasaya kaçak tütün sürmekte pek güçlük çekmiyorlardı. Reji İdaresi kaçakçılıkla mücadele için dünyanın hiçbir ülkesinde görülmeyen kolcu ekipleri kurdu ve sahillerdeki tütünün dış ülkelere kaçırılmasını önlemeye yönelik silahlı gemileri devamlı seyir halinde bulundurdu.

Kolcuların çoğu cezaevi kaçkınları arasından seçilmişti. Bunlar tütün kaçakçılığını önlemek bahanesiyle çeşitli bölgelere dağıldı ve yakaladıkları insanları, öldürmek, dayak atmak dahil çeşitli işkenceler yaptılar. Bugün dillerden düşmeyen "Çökertme" türküsünün dizeleri ve "Kolbastı" oyunu Reji kolcularının ülkemiz halkının bilinç dışında ne gibi bir yer işgal ettiğine dair en güzel misallerdendir.[46]

"ÖLÜMÜN PAKETLENDİĞİ YILLAR"

Birinci Dünya Savaşı başladığında sigara birinci derecede asker ihtiyaçları arasına girmişti. 1885 yılında kurulan Cibali Sigara Fabrikası 1994 yılına kadar çalışmıştır. Bundan sonra bu fabrikaya yenileri katılmıştır. O dönemlerde "500 veya 10'luk paketlerde" sigara satılırken, paket alamayanlar için "İkiz" adıyla açık olarak ikisi bir arada satılan sigaralar hazırlanmış ve satılmıştır.

Bu tüketimi teşvik eden farklı bir promosyon şekli idi. Bu kötü uygulama (askerlere sigara verilmesi) sonraki yıllarda devam ederek adeta bir gelenek haline gelmiştir. Daha sonraki yıllarda buna benzer şekilde askerlere indirimli fiyatla sigara satılmasına ait uygulamaların olduğunu görmekteyiz.

Bütün bu tip uygulamalar değişik tarzda promosyon uygulamalarından başka bir şey değildir. Genç yaştaki vücutları zehirlemek için kullanılan çirkin taktiklerden sadece bazılarıdır.

Tütünün paket halinde satışı birkaç açıdan önemlidir. Gerek taşınması, gerekse pazarlanması bakımından oldukça kolaylık sağlamakta olan bu tarz böylece tütün ürünlerinin alınmasını, satılmasını ve kullanılmasını daha kolay hale getirmiştir. Böylelikle zehrin çok daha kolay yayılması sağlanmıştır.

İLK FİLTRELİ SİGARALAR

1935 yılında teneke kutuda satılan "Gazi Sigarası"nın ambalajı ve adı değiştirilerek "Samsun" adıyla piyasaya verildi. İlk filtreli sigara da 1959 yılında satışa çıkarılan "Samsun "oldu.

1961'de mentollü "Çamlıca" ve 1969'da Samsun'un rakibi "Maltepe" piyasaya verildi. Tekel, Meclis, Subay, Astsubay, Asker, Köylü, Birinci adlarıyla birçok kesim için sigara üretiyordu.

O yıllarda tüketilen 3,5 milyar paketin 1 milyarının kaçak yabancı kaynaklı sigara olduğu bilinmekteydi. Bu durumun yüklü miktarda vergi kaybına yol açmasından hareketle 1984 yılında yabancı sigara ithaline izin verildi ve 1986 yılında tütün üzerinden "tekel" kaldırıldı.

Sigaranın tüketimini artırmak için cazibe oluşturmak amacıyla Tekel tarafından üretilen genel sigaralara çeşitli yer adları (Ankara, Bafra, Bitlis, Bursa, Tokat), kalite olarak da adlandırılabilecek sayı adları (Birinci, İkinci, Üçüncü), cinsiyet bildiren kelimeler (Bay, Bayan, Hanım), kurum ve kuruluş adları (Büyük Kulüp, Jokey Kulübü, Sipahi Ocağı), meslek adları (Diplomat, Nazır, Sipahi), tütüncülük terimleri (Harman, Yaka, Yeni Harman), çiçek adları (Gelincik, Hanımeli), mevsim adı (Bahar), rüzgâr adı (Meltem), belirli günler (27 Mayıs 1960) ve pek çok farklı isim verilmiştir.

Bunlardan başka, "Ahali, Aslan Sütü, Barış, Halk, İsmet, Köylü, Nimet, Salon, Selâm, Tiryaki, Ulus, Yaset, Yaşmak" gibi adların yanında çeşitli amaçlar için özel olarak üretilen sigaralara çeşitli tarihlerde yapılan festival,

şenlik, şölen, bayram, sergi, fuar, panayır, yarışma, güreş, parti kongresi, oyun, sempozyum, kongre, açılış, anma töreni, belirli gün, hafta, yıllar ile birlikte kişi, kurum, kuruluş, meslek, siyasî parti, spor kulübü adlarının yanı sıra çeşitli Türk büyüklerinin adlarının da verildiği bilinmektedir.

Bunun yanı sıra gerek sanatta ve gerekse edebiyatımızda; tütün, nargile, çubuk, enfiye, sigara tiyatro eserlerimizde bir devri, bir durumu, alışkanlığı, kimlik ve kişiliği aksettirmek üzere pek çok yapıtta kullanılmıştır.

TÜTÜNE KARŞI İLK EDEB(L)İ (TEPKİ)

Tütün kullanımını destekleyen o kadar fazlaca edebi yapıta karşın tütünün zararlarını vurgulayan belki de ilk ve en önemli eser Şemsi Yastıman'a ait olan "Tütünname" adlı şiirdir.

Şair Tütünname'de, gece gündüz içilen sigaranın insanın iştahını kestiğini söylemekte ve ayrıca insanda nefes darlığı, kanser, mide ülseri ve benzeri hastalıklara yol açtığından söz etmektedir.

İnsanın hem kesesine, hem de sağlığına zarar veren tütünün, bir tiryaki olması sebebiyle kendisini de harap ettiğini sık sık vurgulayan şair, bu zararları yaşamayanın bilemeyeceğinden söz etmektedir. Şiirinde tütünü yüzsüz bir misafir ve imansız bir kâfir olarak kişileştiren Şemsi Yastıman, bu misafirin hediyesinin de safi zifir olduğunu söylemektedir.

Her satırı ders mahiyetinde olan şiirin tamamı aşağıdadır:

TÜTÜNNAME

Hem Vallahi, hem Billahi
Harâb etti tütün beni,
Bu bir afet-i ilahi
Harâb etti tütün beni.

Yılandaki zehir gibi
Afet yapan nehir gibi
Bombalanmış şehir gibi,
Harâb etti tütün beni.

Doktorlar boşa mı söyler?
İçmen deyi telkin eyler
Duyun ey hanımlar, beyler
Harâb etti tütün beni.

Gündüz demem gece demem
Ana südü değil emem
Bir iştahlı yemek yemem
Harâb etti tütün beni.

Sağlam idim, oldum çürük
Sinem oldu sanki körük
Uykuda dahi öksürük
Hârab etti tütün beni.

Hastalığı seri seri
Nefes darlığı, kanseri
Hele midede ülseri
Harâb etti tütün beni.

Hani bunu kim önlüyor?
Öğüt versen kim dinliyor?
Çoğu yatakta inliyor
Harâb etti tütün beni.

Söylesin kim gördü ise?
Faydası neymiş herkese?
Gitti sıhhati ile kese
Harâb etti tütün beni.

Bir ibret almadım fenden
Kim hoşnut icad edenden?
Çoluk-çocuk bıktı benden
Harâb etti tütün beni.

Yüz binde bir terkeden mert
Tiryakilik onulmaz dert
İnanın darbesi pek sert
Harâb etti tütün beni.

Nişanlıma ağzım koktu
Dedi: Bana talip çoktu
Hayırlı işe nifak soktu
Harâb etti tütün beni.

Ben bunu böyle sanmazdım
Bilsem, şeytana kanmazdım
Babam derdi inanmazdım
Harâb etti tütün beni.

Ne dersiniz gençler buna?
Yol giderim kona kona
Sanki esir olduk ona
Harâb etti tütün beni.

En sert tütünü seçerdim
Günde dört paket içerdim
İçmezle dalga geçerdim
Harâb etti tütün beni.

Öyle yüzsüz bir misafir
Hem de imansız kâfir
Armağanı safi zifir
Harâb etti tütün beni.

Şemsi der: Bu vaziyetim
Kendimeymiş eziyetim
İçenlere vasiyetim
Harâb etti tütün beni.

Şemsi YASTIMAN

Sigaranın, daha doğru bir ifade ile tütünün sağlığa zararlı olduğuna dair anlayışa varıldıktan sonra tüm dünyada onunla adeta kovalamaca başladı. 17. yüzyıldan beri tütün sektörü tarafından kazanılan mevziler teker teker geri alındı ve sigara içilmesine izin verilen kamusal alanlar gittikçe daraltıldı.

Türkiye'de de sigara karşıtlığıyla başlayan kampanyaların desteğiyle, 1996'da çıkarılan reklam ve kapalı yerlerde tütün kullanma yasağı getiren 4207 Sayılı Yasa ile önemli bir mesafe alındı. Nihayet 2008 yılında çıkarılan 5727 Sayılı Yasa ile daha büyük bir adım atılarak çok önemli bir iş başarılmış oldu.

DÜNYADA TOPLU TAŞIMA ARAÇLARINDA TÜTÜN KONTROLÜ İÇİN ATILAN İLK ADIM

1872 yılında çıkarılan Rumeli Demir Yollarının Umur-u Nakliyesi Hakkında Nizamname bu manada dünyada tütün kontrolü amacıyla hazırlanmış olduğu bilinen ilk hukuki düzenlemedir.

Demir yolunda seyahat edecek yolcuların uymak zorunda oldukları kuralları emreden bu Nizamname'nin 22. maddesinin başlığı çok ilginçtir: "Kelpler ile tehlikeli eşya taşıyanlar ve tütün içenler" Maddenin içeriğinde ise tütün içen kişiler ile içmeyenlerin demir yollarında nasıl seyahat edecekleri izah edilmiştir. Başlığından da anlaşılacağı üzere bu maddede demir yolunda seyahat edeceklerin yanlarındaki köpekleri ve silahları nasıl taşıyacağı, tütün içenlerin trenlerde nasıl davranacağı izah edilmiştir. Asıl enteresan olanı kanunun madde başlığında tütün içenlerin köpek ve tehlikeli eşya taşıyanlarla birlikte "Kelpler ile tehlikeli eşya taşıyanlar ve tütün içenler" şeklinde peş peşe zikredilmesidir.

Her ne kadar o zamanki kayıt sistemlerinde olmamasından dolayı ilgili Nizamname'nin oluşturulma gerekçesine ulaşılamamış olunsa da, bu düzenleme ile sigara veya bir başka deyişle tütün dumanının insanlara olan zararlı etkilerinin azaltılmasının ve bundan rahatsız olanların korunmasının amaçlandığı aşikârdır.

"Yapılan bu düzenleme ile demir yolu yolcularının birinci sınıf arabalarda tütün içmesi bir bölme içinde bulunan yolcuların iznine bağlanmış olup, eğer araba katarlarında tütün içenlere mahsus bölmeler var ise diğer bölmelerde tütün içmeye izin verilmemiştir. Ayrıca, her bir kataran ikinci sınıf arabalarında sadece tütün içmeyenler için özel kupalar tahsis olunması suretiyle insanların tütün dumanından rahatsız olmadan yolculuk yapabilmeleri sağlanmıştır."

Bu belki de tütünün toplu taşıma araçlarında yolculuk yapan insanlara olan zararlı etkisi düşünülerek hazırlanmış olan dünyadaki ilk hukuki metindir. Burada madde metninin insan sağlığı, huzuru ve güvenliği düşünülerek oluşturulduğunda şüphe yoktur. Nitekim bir sonraki madde olan 23'ncü Madde "Yolsuz Harekette veyahut Sarhoş Olan Yolcular" bahsini ihtiva etmektedir. Bu maddede demir yollarında sarhoş yolculara ve düzeni bozucu hareket edenlere nasıl davranılacağı izah edilmiştir.

Netice olarak söylenebilir ki 1872 yılında yayınlanan bu Nizamname'nin amacı demir yolunda seyahat edecek yolcuların sağlık, huzur, güven ve mut-

luluk içinde seyahat etmelerini sağlamaktır.

18 Mayıs 1872 yılında kabul edilen Rumeli Demir Yollarının Umur-u Nakliyesi Hakkında Nizamname'nin ilgili maddelerinde söz konusu husus şöyle geçmektedir:

Kelpler ile tehlikeli eşya ve tütün içenler

Madde 22 – Yolculara mahsus arabalara kelp ve sair hayvanat irkabı memnu olup ancak kucakta götürülen ve diğer yolcular tarafından bir güna iştikaya sebeb olmıyan küçük köpekler bundan müstesnadır. Hangi sınıftan olur ise demir yolun bilcümle arabalarında tütün içmek caizdir. Fakat birinci sınıf arabalarda tütün içmek bir bölme içinde bulunan yolcuların muvafakatine menut olup eğer araba katarlarında tütün içenlere mahsus bölmeler var ise diğer bölmelerde tütün içmek caiz değildir. Her bir kataran ikinci sınıf arabalarında adeta tütün içmiyenler için mahsusan kupalar tahsis olunur. Yolcuların beraberlerinde ağırlık namile kabili iştial mevad ve zarar ve hasarı mucib mayiat veyahut eşyayi saire nakletmeleri memnudur. İşbu memnuiyet bahusus dolu tüfek ve barut ve kabili iştial ecza ve sair bu misillü mevaddı mühlike hakkında dahi caridir. Demir yolu memurları bu babda itminan hasıl etmek üzere tetkikatı lazıme icrasına mezundurlar. İşbu kaide hilafına olarak vukubulacak her güna halü hareketten terettüb eden bilcümle zarar ve ziyanı tazmin etmeğe o misillü halühareketin failleri mecbur olacakları misillü bermucibi kanun cezayinakdi dahi ita edeceklerdir. Demir yolu arabalarında tüfenk bulunur ise bunların boruları yukarı olmak üzere amudi surette bulundurulmak lazım gelir.

Yolsuz harekette veyahut sarhoş olan yolcular

Madde 23 – Herhangi bir yolcu demir yolu arabaları dahilinde cari olan evamir ve nizamata ve memurlar tarafından edilen tenbihata veyahut usul ve kaideye mugayir halüharekette bulunur ise arabadan dışarı tardolunacak ve o misillü yolcunun kendisinden alınmış olan ücreti istirdada hak ve salahiyeti olamıyacaktır. Sarhoşluk halinde bulunanların arabalara ve tavakkufhanelere girmeleri memnudur bu misillü kimesneler görülmeksizin araba ve tavakkufhanelere girmiş olur ise derhal dışarı çıkarılır ve bunlar arabaların esnayi hareketinde veyahut ağırlıkları demir yolu defatirine kaydüterkim olunduktan sonra ihraç olunurlar ise eşyalarını subu maksuda vasil olmazdan evvel istirdat etmeğe kat'an hak ve salahiyetleri olmıyacaktır.

CUMHURİYETİN İLK YILLARINDAKİ BAZI DÜZENLEMELER:

Cumhuriyetin başlangıcında tütünün sağlık için zararlı olduğuna dair kesin bilgilere ulaşılmadan önceki dönemlerde çıkarılan kanunlar Osmanlı Dönemi'ndeki mantıktan çok uzaktır. Bu dönemde yürürlüğe konulan pek çok yasa bugün için bize tuhaf, hatta komik gelmektedir. Bunlardan pek çoğu adeta tütün kullanımını özendiren veya en azından zeminini kolaylaştıran düzenlemelerdir. Elbette ki dönemin şartlarını ve özellikle harpleri düşünecek olursak uygulamaların bu çerçevede geliştiği kanaatine varılması kolaylıkla mümkün olur. Aşağıda bu manada yürürlüğe konulmuş kanunların bazılarını özetlemeye çalışacağım:

HAFTA TATİLİ HAKKINDA KANUNDA YAPILAN DEĞİŞİKLİK

Cumhuriyet kurulduktan sonra tütün ile ilgili olarak çıkarılan ilk kanunlardan biri **394 Sayılı ve 2.1.1924 Tarihli Hafta Tatili Hakkında Kanun**'da 1926 yılında yapılan değişikliktir.

Mevcut kanunun beşinci maddesi: "Fırıncılar, kasablar, yalnız sebze ve yaş meyve satanlar, berberler, nalbantlarla alat ve edevatı ziraiye tamircileri müesseselerini cuma günleri zevali saat on ikiye kadar açık bulundurulabilirler." şeklinde hafta tatilinde açık bulundurulacak iş yerlerini açıkça yazmakta idi **(Hafta Tatili Hakkında Kanun 394/25 Cemaziyelevvel 1342, 2 Kanunusani 1340)**.

Ancak kanunun yayımlanmasından sonra alelacele değiştirilmesi ve hafta tatilinde satış yapabilecekler listesine sadece "tütün satanların" ilave edilmesi oldukça manidardır. Giresun Mebusu Hakkı Tarık Us ve iki arkadaşının teklifi olan kanun değişikliğinde dikkati çeken bir diğer husus ise ilk metinde hafta tatili günü olarak cuma günü ismen belirtilmiş ise de yapılan değişiklikte hafta tatili lafzî zikredilmiş ancak cuma gününe ismen yer verilmemiş olmasıdır:

Madde 4 (936/1.12.1926): Mezkür kanunun beşinci maddesi berveçhi ati tadil edilmiştir: "Fırıncılar, kasablar, yalnız sebze ve yaş meyva ve tütün satanlar, berberler, nalbantlarla alat ve edevatı ziraiye tamircileri müesseseleri-

ni dördüncü maddedeki müesseseler gibi açık bulundurulabilirler."

Bu kanunla tütün satanlara da ismi zikredilen diğer bazı esnaf gibi hafta tatilinde satış yapma istisnası getirmektedir. Ancak diğer sayılan esnafın tamamına yakını genelde yiyecek ve içecek işiyle ilgilenenler ile ziraat alet tamircileri ve nalbantlık yapan kişilerdir. Bu kanunla adeta tütün satanlar diğer elzem gıda işleriyle ilgilenen esnaf gibi değerlendirilmiştir.

ASKERİ CEZA KANUNUNDAKİ İLGİLİ MADDE:

1930 yılında çıkarılan Askeri Ceza Kanunun mantığı oldukça gariptir. Çünkü bu kanunda mahkûmlara tütün verilmemesi adeta bir ceza tedbiri olarak öngörümektedir (22.5.1930/1632). Kanunun 26. maddesinde asker şahıslara verilecek katıksız hapis cezasının yerine getirilmesi esasında "tütün vesaire verilmemek suretiyle infaz olacağı" belirtilmiştir.

Madde 26:" Katıksız hapis, mahküma bir katı minder ve gıda olarak yalnız su ve istihkak miktarı ekmek verilmek ve tütün vesaire verilmemek suretiyle infaz edilir. Bu mahrumiyetler hapsin dördüncü, sekizinci, on ikinci günleriyle bundan sonra mahkümiyet müddetince her üç günde kaldırılır."

Aslında bugünkü anlayışımızla baktığımızda cezalandırılması gerekenin tütün vermek olması lazım gelirken, tütün verilmemesinin cezalandırma aracı olarak kullanılması gerçekten gariptir. Ancak aynı dönemlerde çıkarılan başka bazı kanunlarla bu kanun birlikte düşünüldüğünde tütünün bir statü aracı olarak görüldüğü ve tütün kullanmanın adeta teşvik edilmesi gereken bir şey olduğu fikrinden hareket edildiği düşüncesi daha ağır basmaktadır. Bu kanun belki de arzu edilen birkaç kanundan oluşan bulmacanın bir mütemmim cüzü (tamamlayıcısı) olarak uygulamaya konulmuştur denilebilir.

SİGARA REÇETE EDEN DOKTORLAR (!)

1934 yılında Başvekil İsmet imzasıyla TBMM'ne sunulan kanun teklifine şu anda baktığımızda bize komik gelmektedir. Ancak o günün şartlarında sigaranın adeta tedavi edici bir unsur gibi, doktorlar tarafından reçete edilmesini amaçlayan bir araç konumunda olduğu görülmektedir. Bu (belki de sigaranın sağlığa zararının bilinmediğinden olsa gerek) insan sağlığına çok büyük zarar veren bir düzenlemedir: "İçen hastalara tabip tarafından yazılan miktarda sigara verilir ."

Dönemin sağlık bakanı, ülkemizin sağlıkta önemli mesafeler alması için büyük çabaları olan ve 14 yıl Sağlık Bakanlığı ve daha sonraları bir süre Başbakanlık da yapan Dr. Refik Saydam'dır.

TBMM'de Milli Müdafaa, Bütçe ve Sıhhat ve İçtimaiyat Muavenatı (Sağlık ve Sosyal Yardım) Komisyonları'nda görüşülen kanunun genel gerekçesinde hastanede yatan hastalara ne amaçla sigara verilmesi gerektiğine dair ayrı bir izah yapılmamıştır. Kanun esas itibarıyla "Askeri hastanelerde, hastaların iaşe ve idareleri" hakkında kanun olması hasebiyle isminden de anlaşılacağı üzere askeri hastanelerde yatan hastaların yiyecek ve içeceklerini tanzim etmek amacıyla düzenlenmiş bir kanundur. Durum bu olmakla beraber hastanede yatan hastaya hangi gerekçeyle "Tabibin lüzum ettiği miktarda sigara verilir" denilmesine ihtiyaç duyulduğuna dair açıklayıcı bir ibare yoktur.

8.12.1934 tarihinde yapılan Genel Kurul Görüşmeleri'nde de hastalara neden sigaranın adeta reçete edilmesi gerektiğine dair herhangi bir izah yapılmadan kanun kabul edilmiştir.

Bu kanun bir kara mizah örneği olacak şekilde, görevleri hastaları tedavi etmek olan doktorlara, yatan hastalara istedikleri miktarda sigara, yani zehir vermelerine imkân sağlamaktaydı.

Askeri hastanelerde, Hastaların İaşe ve İdareleri Hakkında Kanun Madde 2: "Sigara içen hastalara tabibin yazdığı sayıda sigara verilir."

Aslında kanunun Meclise sunulan gerekçesinde "Halen askeri hastanelerdeki hastalar 1288 (1871) tarihinde tanzim edilmiş olan idare nizamnamesinin 167 nci bendi mucibince iaşe edilmektedir. Hâlbuki fennin bu günkü tekemmülatı ile bu iaşe tarzı ihtiyacı temin edememekte ve bazen da müşkülat çekilmektedir. Bunun için hastanelerimizde yeni bir iaşe kanunu ile yeniden bir iaşe usulü tatbiki zaruri görülmektedir" denilerek askerin yiyeceği, içeceği sıralandığı gibi haşereler ile mücadele ve hastanelerin aydınlatılmasının nasıl olacağı bile teferruatıyla yazılmıştır. Kanun tasarısı, Başkanı Giresun Mebusu İhsan Bey'in olduğu Milli Müdafaa Encümeni (Milli Savunma Komisyonu)'nde görüşülerek kabul edilmiştir. Burdur Mebusu M. Şeref Bey'in başkanı olduğu Bütçe Encümeni ise kanunun esasında Sıhhat ve İçtimai Muavenet Encümeni (Sağlık ve Sosyal Yardım Komisyonu)'nde görüşülmesini karara bağlamış ve bu karar neticesinde kanun tasarısı bir kez de Sıhhat ve İçtimai Muavenet Encümeni'nde Başkan vekili Antalya Mebusu Dr. Refik Bey'in başkanlığında toplanarak görüşülmüştür. Hastaların yiyeceği tüm et, süt, içecek vs. her şey detayıyla rakamsal olarak belirtilmiş, ancak hastalara

verilecek sigara sayısı "tabibin istediği miktar" olmak suretiyle ucu açık bir şekilde bırakılmıştır. Bu kanunda benim en çok dikkatimi çeken hususlardan biri de bu idi.

Bu kanun tasarısının Genel Kurul Görüşmeleri'nde hastalara sigara verilmesi ile ilgili herhangi bir itiraz olmadan tasarı kanunlaşmış ve yürürlüğe girmiştir.

ASKERÎ HASTANELERDE HASTALARIN İAŞE VE İDAMELERİ HAKKINDA KANUN TEKLİFİNE DAİR TBMM GÖRÜŞMELERİ

4 — Askerî hastanelerde hastaların İaşe ve idameleri hakkında kanun lâyihası ve Milli Müdafaa, Bütçe ve Sıhhat ve içtimaî muavenet encümenleri mazbataları (1/1074).

BAŞKAN — Kanunun umumî heyeti üzerinde müzakere açılmıştır. Söz isteyen var mı?

(Yok sesleri). Maddelere geçilmesini kabul edenler...

Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Askerî hastaneler ile hastane gibi kullanılacak revirlerde hastaların beslenme ve bakımları hakkında kanun

MADDE 1 — Askerî hastaneler ile hastane gibi kullanılacak revirlerde hastalar üç derece üzerinden ve bir de ayrı rejimler ile beslenir.

BAŞKAN — Birinci maddeyi kabul edenler… Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 2 — Derecelere göre kanunen tayinat aşağıda yazılmış ve müteferrika cetveli ayrıca bağlanmıştır:

A - Derece - I:

B - Derece - 2:

C - Derece - 3 :

Ç - Ayrı rejimler:

D - Yemeklerin ve müteferrika olarak verileceklerin pişirilmesi, hazırlanması ve değişiklik ve nefaset temini için kullanılması lâzımgelen -un, yumurta, peynir ve maydanoz gibi – harçlar mutbak tabelesinde gösterilerek ayrıca çıkarılır.

Hastanelerde hasta başına bir buçuk litre hesap ile sıhhî vasıflarda içme suyu tedarik edilerek verilir.

Sigara içen hastalara tabibin yazdığı sayıda sigara verilir.

Bir hastaya francala verilir ise, ayrıca ekmek verilmez. Tavuk, balık veya karaciğer verilince yemeklik et verilmez. Yalnız et suyu ile sebzenin eti vardır. Makarna, bulgur, kuskus veya börek verilirse pilâv verilmez.

Adı geçen Kanun 2007 yılı Kasım ayına kadar yürürlükte kalmış ve bu tarihte yürürlüğe konulan Türk Silahlı Kuvvetleri Hasta Beslenme Kanunu (21.11.2007 / 5715)'nun 7'nci maddesi ile yürürlükten kaldırılmıştır.

Bu kanunla birlikte doktorların tedavileri için canla başla uğraştıkları hastalara diğer yandan "sigara yani zehir reçete etmeleri" uygulaması sona ermiş idi.

Anılan kanunun yürürlükte kaldığı 73 yılda (1934-2007) kaç kişiye hangi doktor tarafından ne kadar sigara reçete edildiği ise bilinmemektedir.

Ülkemizde tütün kullanımını özendirici her türlü yerli ve yabancı enstrüman kullanılmıştır. Dünyanın en önde gelen tütün kartelleri, turizm ve özellikle sanat sektörünü kullanmak suretiyle ülkemizdeki sigara kullananların oranını artıracak projeler ürettiler. Bunun için sinema sektörünü ve medyayı oldukça iyi kullandılar diyebiliriz. Bahsedilen yıllarda kitle iletişim cihazları bugünkü kadar yaygın olmamakla beraber sinema çok önemli bir araç olarak kullanıldı. Sinema filmlerinde oynayan sanatçılar onları seyreden genç ve körpe dimağlar için sadece rol yapan değil, onları seyredenler için ayrıca birer rol model olmaktaydılar. Dönemin sinema filmleri taranacak olursa hemen hemen her filmde olmak üzere defalarca sigara ve diğer tütün ürünlerinin kullanımını özendiren sahnelere şahit olunacağı aşikârdır. Bunların sadece sanat namına sahnelendiğine inanmak saflık olur. Bunlar örtülü veya açık tütün reklamından başka bir şey değildi. Nitekim sinema filmlerinin yanı sıra, tiyatro gösterileri, gazete ve dergilerdeki reklamlar, billboardlar, duvar ilanları ve panolar dahil çeşitli tarzlarda yapılan uğraşılarla körpe dimağlar zehirlenmeye gayret edildi.

Daha sonraları devreye giren televizyonlar, televizyonlarda gösterilen

filmler, klipler, dizi filmler veya doğrudan tütün reklamları sayesinde bu tip zararlı aktiviteler evimizin içine, hatta odalarımıza kadar girmeye muvaffak oldular.

TÜTÜN VE SİNEMA

Beyaz perdenin bir bakıma yaşanılan dönemlerin öncüsü olarak önden gittiğini ve sonradan kazanılacak, alışkanlık haline gelecek davranışların bir bakıma sebebi olduğunu söylemek, yanılgı olmasa gerek.

Söz konusu bu toplumsal algı okuması bir yanılgı değil ama toplumun kazandığı alışkanlıklar çok büyük bir yanılgı olarak damarlarımıza kadar işlemiştir.

Özellikle sanayi devrimi dediğimiz dönemden itibaren oluşan üretimde serilik ve fazlalık, pazar arayışlarının ve pazarlama araçlarının çeşitlendirilmesine sebebiyet vermiştir.

Sinema ve sonrasında TV'lerin günlük yaşantımıza girmesiyle birlikte her yaş grubundan bireye ulaşmak için müthiş bir fırsat doğmuş oldu.

İlk bakışta eğlendirici özelliği ön plana çıkan sinema sektörü bu özelliği dolayısıyla çok kısa süre içerisinde sermaye grupları tarafından keşfedilmiş oldu.

Bilhassa her evde bir sinema dönemine geçildiği süreçler alanın çok daha etkin kullanılmasına sebebiyet vermiştir.

İşte tam da bu etkileşim dönemlerinde insanlık için çok yabancı olmasa da kullanım alanı o kadar yaygın olmayan tütün, beyaz perdede hem de her şekilde baş göstermeye başlamıştır.

Özellikle cesaret, başarı, stres, keder, öfke, mutluluk ve sevinç sahnelerinin işlendiği filmlerde sigara her ele lazım moduyla verilmiştir.

Çok zor ve büyük bir mücadele anında her türlü cephane bitmiş ve son kurşun kalmışken düşmana sıkılacak ve hiç bir yardım gelmezken, son bir şey kalmıştır yapılacak: "Yakılası son bir sigara!"…

İşte sigara sanki bir kurtarıcı gibi gelmiş ve ulaşmayan o yardım çağrılarının imdadına yetişmiştir. Etrafı saran toz bulutu ve barut kokusu bir anda sigara dumanı ve tütün kokusuyla dağılmış ve son kurşun düşmanı kalbinden vururken, son bomba da tam hedefe düşerek savaşın seyrini değiştirmiştir.

Düşmanın bu sendeleme anında kazanılan zamanla yardım da artık ulaşmış ve son hamle için her şey tamam olduğunda zafer kazanılmıştır.

Az önce kederden ve ümitsizlikten yakılan sigara, bu sefer savaş alanını gezen komutanların elinde boy gösterir. Zafer sigara ile kazanılmıştır ve si-

gara en zor anda sizin galip gelmenizde rol almıştır ve mesaj verilmiştir.

Her türü acıların yaşandığı bu türden konuların işlendiği sinema filmlerinde sigara elden düşmez aslında. O kadar ki savaş anında yaralanan asker ölmeden önce son bir sigara yakar. Aslında öldüren ve ölümcül olan sigara ölüm anında size en yakın dosttur mesajı geçilir. Ölüm acısını bile hafifletir ve sonra kahraman askerin verdiği en fedakâr mesajla sigara gönüllere işlenir "Vatan sağolsun!".

Sır dolu cinayetlerin işlendiği polisiye bir film mi dediniz?

Cinayetler işlenirken içinizin burkulması bir tarafa bu cinayetin maktulleri diye tutuklanan ve cezalandırılan hayatları gördükçe kahrı perişan olursunuz!..

Dedektifler her türlü ihtimalleri değerlendirirken bir türlü seri cinayetlerin işlendiği sırrı ve mükemmel planı aşamazlar.

İşlerin içinden çıkılamazken daha bir dosya bile kapanmamışken gelen son çağrıyla yeni bir dosya daha açılır ve vicdanlar yeniden kahrolur ekran karşısında…

Bütün dosyalar masadadır. Ekipler ve dedektifler toplanır. Karar verilir ve dosyalar birleştirilir. Ama tam da bu anda ekranlara vicdan sahibi karakteriyle verilen çıkıntı dedektif itiraz eder ve bu işte bir iş var olamaz diye haykırırken son dosyaya son bir sigara yakar.

İşte tam da o anda işlerin rengi hepten değişir. Tüm ulaşıldığı söylenen sonuçlar süreci tam tersi tarafa sevk eder. Bunu izleyen seyirciye "Sigara sizi yakar" deseniz de artık çok geçtir…Çünkü son dosyaya yakılan sigara ile birlikte ömürleri boştan yere yanacak olan hayatları kurtaracak ayrıntı fark edilir. İşte tam da bu anda herkes ağzı açık ve hayranlıkla kahraman dedektifi dinler. Parça parça söylediği sözler o kadar uyumludur ki; o en derin çekişle koyduğu tema resmi açık eder ve artık seri cinayet çözülmüştür.

Ekran karşısındakiler için de mesaj çok net verilmiştir. Sigara sizi farklı kılar ve doğruya ulaştırır. Hani sigara yanlış bir davranıştı? Halbuki doğruya giden yolda en büyük ilhamı yakılan son sigara vermişti.

Artık sorun çözüldüğüne ve cinayetler aydınlatıldığına göre vakit keyif vaktiydi… Bu zafer kutlanırken de bir elde yine sigara vardır.

Sigaranın kullanımı ile ilgili vakalar sadece bu tür temalı filmlerde değil, duygu türünün aynı olduğu bazen romantik bazen dramatik bazen trajik

bazen de komedi türü sahnelerde her daim görülmektedir.

Sevdiğine kavuştuğunda ayrıldığında da aşıkların elinde sigara olur. En yakın dost sigaradır çünkü!

Komedyenin seyirciyi coşturduğu en komik anda elinde yine sigara vardır. Çünkü sigara mutluluk verir!

Sadece sevincinden değil kazancından da dört köşe olmuş iş adamımın elinde ve masasında sigara vardır. Çünkü sigara size acayip keyif verir!

Yakınlarınızı elim bir kazada kaybetmişseniz omuzunuza dokunan şefkat eli yak bir cigara der size… Çünkü acınıza en büyük ortak sigaradır!

Yaptığınız son yatırımla büsbütün çökmüşken ve kaybetmişken her şeyi hayallerin üstüne içilecek son bir bardak soğuk sudan başka yakılacak bir sigara daha vardır! Çünkü sigaranız yanıyorsa umut var demektir!

Bu tanımlamalar ve bu tür temalı filmler sadece erişkinlerin filmlerinde değil aynı zamanda çocuklar için hazırlanan çizgi filmlerde de aynen yansıtılmıştır.

Daltonların kâbusu Red Kit'in en büyük destekçisi her daim tüten sigarası olmuştur. Son dönemlerin tepkisiyle yine sigara tiryakilerini çağrıştıran bir çöp konulmuş olsa da mesaj nettir. Sigara tiryakiliktir. Boş boş olmaz ve sigaranın yerini çer çöp dolduramaz!

Bu türden örnekleri de senaryoları da çoğaltmak mümkündür… Fakat bizi şaşırtmayacak en büyük mesaj her defasında sigaranın varlığının tartışılmaz üstünlüğüdür… Her ne kadar son zamanlarda bir mücadele olarak buzlama yapılsa da bu durum sinema sektöründe tütünle mücadele açısından bir sonuç değil sadece bir süreçtir…

Sigara ve sinema ilişkisi buzlanmanın bile ötesindeyken ve belleklerimize de her anlamada kazınmışken toplumsal duyarlılığımızın ve mücadelemizin de bu oranda yüksek farkındalık arz etmesi elzemdir.

Tütünün sinema yoluyla topluma empoze edilmesi ve sonuçları üniversitelerde lisans üzeri düzeyde tez konusu yapılacak mahiyettedir. Tütün ve tütün ürünlerinin bir topluma empoze edilmesi, kabul edilebilirlik oranının yükseltilmesi ve nihayetinde ticari olarak o topluma dayatılmasında sinemanın rolü yadsınamaz. Aynı şekilde tütünün oluşturduğu zararları, yani hastalıkları teşhis ve tedavi ürünlerinin temini için de yine aynı tütün satan ülkeler tarafından pazarlandığını görmek, modern istila ve sömürgecilik me-

totlarına şahit olmaktan başka bir şey değildir.

Bu olay, bir orman içerisinde çocuklara ateş yakmasını öğreten, bunu öğretirken para alan, sonrasında ormanda muhakkak olarak oluşan yangını söndürmek için bir yandan yangın söndürücüyü de yine onlara parayla satan ve diğer yandan da pişkin pişkin sırıtan hain satıcıyı ne kadar çok hatırlatmaktadır!

EN TEHLİKELİ UYGULAMA

Tütün kartellerinin gayretleriyle ülkemizdeki gençleri tuzağa düşürmek için uygulanan bir diğer metot ise şeytana pabucunu ters giydirecek mahiyette idi.

Cumhuriyetin ilk yıllarından yakın zamana kadar okuma yazma bilmeyen kimselere askerlik görevi esnasında oluşturulan kurslarda okuma yazma öğretilirdi. Bunlara "Ali Okulları" denirdi. Benzer metot uygulanarak nasıl ki okula gitmeyen, okuma yazma bilmeyenlere askerlik görevlerinde okuma yazma öğretilirdi, benzer şekilde sigarayı belki de ömründe hiç görmemiş ve hiç tanımamış gençlere sigara verilerek, onunla tanışmaları ve hayatlarının daha ilkbaharlarında tütün satan firmaların müşterisi olmaları sağlanmıştır. Bu uygulama adeta "Ali Okulları" örneğinde olduğu gibi- toplumu sigaraya alıştırmanın, daha doğru tabirle bulaştırmanın en enteresan ve en kestirme bir metodu olmuştur. Çünkü ülkemizde askerlik mecburi bir görevdir ve 20 yaşına gelen her erkek vatandaş askerlik görevini yapmak zorundadır. Yani yapılan uygulama tüm erkeklerin zorunlu olarak askerlik yaptığı ülkemizde tüm topluma aynı anda sigarayı bulaştırmanın en kestirme yolu olarak seçilmişti. Çünkü bu genç yaşta, belki pek çoğu ilk defa evinden, ailesinden, anne babasından ayrı kalan taze delikanlılara sigarayı bir özgürlük ve kendine güven örneği olarak sunmuşlar ve bu gençlerin zaaflarından, maalesef kendi adlarına yararlanmışlardır.

Her bir sinema filminde yüzlerce sigara görüntüsü, gazetelerde, duvarlarda verilen resimler yanında, askerlik esnasında genç vatan evlatlarını sigaraya alıştırmak suretiyle, bu hastalığın adeta tüm topluma bulaşmasını sağlamış ve hastalık salgın haline getirilmiştir.

Bugün orta yaş üzerinde kime sorarsanız, size sigaraya "askerde" başladığını söyleyecektir. Nedeni ise büyük oranda biraz önce anlattığım uygulamadır. Nitekim bilimsel çalışmalar, sigaraya başlama yaşının % 80- 95 oranında, askerlik çağı sonuna kadarki sürede olduğunu göstermektedir. Askerden sonra başlayanların oranı ise % 5 civarındadır. Bu veriler de bilinen bu gerçeği yansıtmaktadır. Ülkemizin tüm gençlerini sigaraya bulaştırmanın müsebbibi olacak şekilde 26.7.1935 tarihinde, Baş Vekil İsmet imzasıyla TBMM'ne bir maddelik bir kanun tasarısı sunulur.

KUVVETLİ TAYİN KANUNU

Kanun 1931 yılında çıkarılan 1776 sayılı askerlerin kuvvetli beslenmesini sağlayan, "Kuvvetli Tayin Kanunu"na bir fıkra eklemektedir. Mevcut kanun askerlerin daha iyi beslenmelerini amaçlayan o günün şartlarına göre güzel bir kanundu. Baş Vekil İsmet imzasıyla TBMM'ne sunulan kanun tasarısının genel gerekçesinde: "Askeri hizmet hazarda bile fazla kuvvet sarfını müstelzem ve yorucudur." ve "Vücudun böyle eziyetli çalışmağa tahammül edebilmesi için başta kâfi yemek olmak şart ile sıhhat kaidelerine riayet edebilmesi de lazım geldiği malûmdur." denilmektedir.

Bu kadar iyi niyetle çıkarılan bu kanunda aradan neredeyse 7 ay bile geçmeden değişiklik yapılmış ve 2831 Sayılı Kanun askerlere tütün verilmesini öngören bir madde eklenmiştir.

BİRİNCİ MADDE — 23 Mart 1931 tarih ve 1776 sayılı kuvvetli tayin kanununun 3'ncü maddesine 21 Ekim1931 tarihinde 2831 sayılı kanunla aşağıdaki fıkra eklenmiştir:

"Başkumandan mezkûr gıdayı seferde istediği kıtalara tensib edeceği müddet kadar verdirebilir. Tütün içenlere günde on gramı geçmemek üzere tütün istihkakı ilâve edebilir."

Aslında 23 Mart 1931 tarihinde kabul edilen 1776 sayılı Kuvvetli Tayin Kanunu'nda yine aynı yıl içerisinde, 7 ay içerisinde (21 Ekim 1931) yapılan bu değişiklik gençler başta olmak üzere tüm insanlarımızın sağlığı için son derece tehlikeli bir yolun başlangıcı idi. Nitekim aynı kanunda 1954 yılında yapılan benzer mahiyette ancak daha kötü bir değişikliğin (ileride yeri geldiğinde bahsedileceği üzere), milletimizin sağlığına yapılmış en büyük kötülüklerden biri olduğuna şüphe yoktur. Nitekim bu yapılan değişikliğin yapılacak o değişikliğin de ilham kaynağı olması sebebiyle oldukça önemli olduğunu düşünmekteyim.

Tütün için genel gerekçeye eklenen madde oldukça manidardır: "Yalnız tütün içmeye alışkın efradın kendi para ve teşebbüsler ile sefer zamanında tütün tedarik eylemeleri mümkün olmadığı ve ekmeklerini satmak sureti ile tütün tedarikine çalıştıkları ve bu yüzden aç kaldıkları geçmiş harplerde tecrübelerle sabit olduğundan vakti seferde başkumandanın emri ile tütün içenlere günde on gramı geçmemek üzere tütün verilmesi lüzumlu görülmüştür". Yapılan bu kanun değişikliği ne yazık ki, çok acil ve elzem ihtiyaçlarını almak için ekmeklerini satmak zorunda olanlara, ekmek verilmek yerine, ken-

dilerine günde on gram tütün verilmesi öngörülerek tasarlanmıştır.

TBMM Milli Müdafaa ve TBMM Bütçe Komisyonları'nda görüşülen kanunda herhangi bir değişiklik yapılmamıştır.

Tütünün insan sağlığı ile bu kadar yakın ilgisi, daha doğru bir ifade ile sağlığa zararı tam bilinmediğinden olsa gerek, kanun sağlık komisyonunda görüşülmemiştir.

Genel Kurul görüşmelerinde kanun üzerinde konuşma yapılmamış ve kanun aynen kabul edilmiştir.

Kuvvetli Tayin Kanunu"nun 3'ncü maddesinin değiştiren kanun şunu içermektedir: "Başkumandan mezkür gıdayı seferde istediği kıtalara tensip edeceği müddet kadar verdirebilir. Tütün içenlere günde on gramı geçmemek üzere tütün istihkakı ilave edebilir ." (21.10.1935/2831).

Özet olarak bu değişiklik, içen askerlere günde 10 grama kadar tütün veya 10 adet sigara verilebileceğini zikretmekte idi.

ER, ONBAŞI VE KITA ÇAVUŞLARININ GÜNLÜK İSTİHKAKLARINA SİGARA İLÂVESİ HAKKINDA KANUN

Ancak tütün sektörünün iştahı kabarmış ve bu değişiklikle yetinilmemiş olsa gerek ki, 1954 yılında İstanbul Milletvekili Hadi Hüsman ve Sivas Milletvekili Halil İmre'nin, daha önce değiştirilen 1776 sayılı Kuvvetli Tayin Kanununda değişiklik yapılan fıkrada yeni bir değişiklik teklifi vermesi sağlanmıştır.

Verilen tek maddelik kanun teklifinin özeti şudur: "Daha önce tütün içen askerlere günlük 10 grama kadar tütün verilebilmesini başkumandanın insiyatifine bırakan kanun değiştirilmek suretiyle, askerlerin tümüne adeta zor kullanarak günde 10 gram tütün veya 10 adet sigara verilmesi mecburi hale getirilmiştir.

1930'lu yıllardan sonra doğan ve 20 yaşına varan her erkek vatandaşın askere gitme çağı olan 1950'ler olduğunu düşünecek olursak, o tarihten itibaren vatanın askerlik yapan her ferdine adeta zorla sigara içirtmek suretiyle ülke insanına bilerek veya bilmeyerek sistematik bir şekilde çok büyük bir kötülük tezgahlanmakta idi. Toplum adeta topyekûn zehre bulanıyordu. Ülkemiz dumana gark olmuş, adeta duman altı olmuştu.

Kanun teklifinin görünürdeki gerekçesi şu idi: "Sigaranın, kullananlar için ne büyük bir ihtiyaç olduğunu, tedarik edilemediği zamanlarda tiryakilerinin moralleri, ahvali umumiyeleri ve hatta dolayısıyla mesai randımanlarını ne kadar kötü etkilediğini anlatmaya lüzum görmüyoruz. Bu istihkakın verilmesi halinde erlerimizin gerek moralleri, gerek enerjileri üzerinde yapacağı iyi etki ile ifa edecekleri hizmetlerde her halde daha verimli neticeler alınacağı kanaatindeyiz."

Yapılan görüşmelerde, Milli Savunma Komisyon (Milli Müdafaa Encümeni) üyeleri oy birliği ile günlük 10 sigaranın az olduğunu, bunun 20 sigaraya çıkarılmasını önermişlerdir. Adı geçen teklifin belirttiği gerekçede izah edildiği gibi, "Şimdiye kadar tütün içen erlere günde 10 gramı geçmemek üzere tütün istihkakı verilmesi, yalnız sefer ve sefer mahiyetteki harekât ve büyük manevralara katılanlara ayrılmış ve fakat sigara kullanan diğer erler için bu alışkanlıktan mahrumiyetin gerek maneviyat ve gerek randıman bakımından tiryakilerini ne kadar kötü etkileyeceği ve bugün efrada ödenen para ile bu ihtiyacın karşılanmasına imkan görülmediği gibi, esasen muasır

askeri devletler ile bu ihtiyacın gerek ve zorunluluğunu takdir ederek ordularında uyguladıkları istihkak esasları arasına sigarayı da ilave etmiş bulundukları, Milli Savunma Komisyon üyelerinin beyanlarından anlaşıldığı gibi, adı geçen teklif esas itibariyle komisyonumuzca oy birliği ile tasdik ve kabul edilmiş ve fakat hastalık ve tabip tavsiyesi olmadıkça bir ere 10 sigaranın 24 saat için kâfi olamayacağı da muhakkak bulunmuş olduğundan bu miktarın tütünlerde 20 grama ve sigarada 20 adede tamamlanması komisyonumuzca uygun bulunmuştur."

Bütçe Komisyonu, bu hazırlanan teklifi oldukça olumlu bulmuş ve hatta "İstihkak aynen verilir ve mübadele edilemez." fıkrasını ilave etmiştir.

Kanun TBMM'de 9.3.1954 tarihinde görüşülmüş, görüşmeler esnasında esasen Milli Savunma Komisyon Üyesi olan Seyhan Milletvekili Sinan Tekelioğlu söz alarak, Milli Savunma Komisyonu'nda olduğu gibi, 10 adet sigaranın askerlere yetmeyeceği, bunun 20 adet sigaraya çıkarılmasını öngörmüş ise de, Bütçe Komisyonu adına konuşan Ordu Milletvekili Refet Aksoy bunun aleyhinde görüş bildirmiştir. Tekrar söz alan Sinan Tekelioğlu "On sigara kâfi olsa bile fazlasını satar, onunla bazı ihtiyaçlarını alabilir." diyebilmiştir. Tarihe kazandığı şanlı zaferlerle damgasını vuran kahraman ordumuzun yiğit erlerine sigara gibi öldürücü bir madde büyük br mükafat gibi sunulmuş ve düşmanın yenemediği erlerimiz tütünün zehriyle baş başa bırakılarak hayat karşısında mağlubiyete mecbur edilmiştir. Kısacası düşmanın yapamadığını zamanla tütün zehrinin yapması için talihsiz bir konuşmayla kara bir kapı aralanmıştır. Dahası en büyük talihsizlik ki; dünyadaki en merhametli ordunun mensupları yine dünyanın en öldürücü ve en acımasız silahı atom bombasına benzetilmek suretiyle yaşanmıştır."

İSTANBUL MEBUSU HADİ HÜSMAN VE SİVAS MEBUSU HALİL İMRE'NİN, ASKERÎ TAYINAT VE YEM KANUNU MUVAKKATİNİN 1'İNCİ MADDESİNE EK KANUN TEKLİFİNE DAİR TBMM GÖRÜŞMELERİ

4. — İstanbul Mebusu Hadi Hüsman ve Sivas Mebusu Halil İmre'nin, Askerî Tayınat ve Yem Kanunu Muvakkatinin 1'inci Maddesine Ek Kanun Teklifi ve Millî Müdafaa ve Bütçe Encümenleri M**azbataları (2/604)**

REİS — Bir takrir var, okuyoruz.

Başkanlığa

Gündemin birinci müzakeresi yapılacak maddeleri arasında 24'ncü sıradaki Askerî Tayınat ve Yem Kanunu'nun 1'inci maddesine ek kanun teklifinin takdimen görüşülmesini arz ve teklif ederim.

Bütçe Komisyonu Başkanı

İzet Akçal

REİS — Takriri dinlediniz, tasarının takdimen görüşülmesini reyinize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Tasarının tümü üzerinde söz isteyen var mı?

Yoktur. Maddelere geçilmesini reyinize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Maddelere geçilmesi kabul edilmiştir.

Müstaceliyetle görüşülmesi teklif edilmektedir. Reyinize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Er, onbaşı ve kıta çavuşlarının günlük istihkaklarına sigara ilâvesi hakkında kanun

MADDE 1. — Kara, Deniz, Hava, Harita, Jandarma ve Gümrük Muhafaza teşkilâtındaki er, onbaşı ve kıta çavuşlarının günlük tayın istihkaklarına sigara kâğıdı ile birlikte 10 gram tütün veya 10 adet sigara istihkakı ilâve edilmiştir.

Bu istihkak aynen verilir ve mübadele edilemez.

REİS — Madde hakkında Sinan Tekelioğlu.

SİNAN TEKELİOĞLU (Seyhan) — Arkadaşlar, hudutlarımızı beklemekle kalmayacak uzak yerlere kadar gidip Türk Milleti'nin şan ve şerefini dünyanın gözünde bir atom bombası gibi parlatan kahraman erlerimizin tayınlarına ilâveten 10 sigara verilmesini Bütçe Komisyonu kabul etmiştir. Kendilerine teşekkür ederim. Fakat bu 10 sigara azdır, bunun yirmiye, yani bir pakete çıkarılmasını rica ediyorum. Millî Savunma Komisyonu'nun kabul etmiş olduğu birinci maddenin görüşülmesi ve onun kabul edilmesi için bir takrir veriyorum, bunu kabul ederseniz, esasen çok az maaş alan askerlerimizin maaşlarına bir miktar ilâve etmiş olursunuz. Millî Savunma Bakanı'ndan da rica ediyorum.

Otuz kuruş maaş da azdır, bunu da artırsınlar. Erlerimiz fakirdirler. Bir yardım olur.

Bir de on sigaranın yirmi yapılması hususunda bir takrir veriyorum, kabulünü rica ederim.

REİS — Komisyon.

BÜTÇE EN. ADINA REFET AKSOY (Ordu) — Arkadaşlar; vatanın şanlı şerefli kahraman evlâtları hakkında ne versek azdır. Teklif sahibi muhterem arkadaşlarımızın yaptıkları teklifi memnuniyetle kabul ederken, komisyon şu esası nazarı itibara almıştır: Bugün bir tiryakinin normal olarak sarfettiği günlük sigara miktarı bu kadardır, fazlası zararlıdır. Bu miktarın malî portesi de 3,5 milyon liradır. Biz bu parayı çok görmüyoruz, ordumuzdan hiçbir şey esirgemediğimiz bir hakikattir. Şimdiye kadar ordumuzda teamül olmıyan bir hususu muhterem iki arkadaşımız necip bir düşünce ile meydana getirmişlerdir. On sigara kâfidir, komisyon daha fazlasına iştirak etmemektedir.

SİNAN TEKELİOĞLU (Seyhan) — Sayın arkadaşlar, sefer hafinde, muharebede erata sigara tam bir paket olarak verilmektedir. Askerlerimizin gösterdiği kahramanlık Kore'deki örneği ile de meydandadır, on sigara kâfi olsa bile, daha fazlasını satar, onunla bâzı ihtiyaçlarını karşılar. Bu itibarla yirmi sigara verilmesi muvafık olur.

REİS -Takriri okuyoruz.

Reisliğe

Şifahen arz ettiğim, sebeplere binaen Millî Savunma Komisyonu maddesinin okunmasını arz ve teklif ederim.

Seyhan Mebusu

Sinan Tekelioğlu

REİS - Takririn dikkate alınmasını reylerinize arz ediyorum. Kabul edenler.. Etmeyenler.. Takrir reddedilmiştir.

Maddeyi reylerinize arz ediyorum: Kabul edenler…Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

MADDE 2. - Bu kanun 1 Mayıs 1954 tarihinden itibaren, mer'idir.

REİS — Maddeyi reylerinize arz ediyorum: Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

MADDE 3. - Bu kanunun hükümlerini 'İcraya Millî Müdafaa, Dahiliye, Maliye, Gümrük ve İnhisarlar vekilleri memurdur.

REİS — Maddeyi reylerinize arz ediyorum: Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

Teklifi kanuninin tümünü reylerinize arz ediyorum: Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiş ve kanunlaşmıştır.

Sonuçta kanun kabul edilmiş ve yürürlüğe girmiştir.

Böylelikle ister sigara içsin, ister içmesin, her vatan evladına ayda 15 paket sigara zorla verilmeye başlanmıştır. Verilen bu sigaraları içenler içmiş, içmeyenler ya satmış veya başka birine vermiş veya memleketlerine hediye olarak (!) göndermiştir. Bir başka deyişle asker ya kendini veya en çok sevdiklerini zehirlemiştir. Böylelikle askere giden gençlerimiz sadece kendini zehirlememiş, çok kısa süre içinde tüm vatan sathı zehre bulaştırılmıştır.

Anılan kanun 1981 yılında bir Milli Güvenlik Konseyi Kararı'yla yürürlükten kaldırılmıştır.

ER, ONBAŞI VE KITA ÇAVUŞLARININ GÜNLÜK İSTİHKAKLARINA SİGARA İLAVESİ HAKKINDA KANUNUN YÜRÜRLÜKTEN KALDIRILMASI

MADDE 1: 9 Mart 1954 tarih ve 6332 sayılı Er, Onbaşı ve Kıta Çavuşlarının Günlük İstihkaklarına Sigara İlâvesi hakkında Kanun yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 2: Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3: Bu Kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

Milli Güvenlik Konseyi Başkanlığına Başbakan Bülend Ulusu imzasıyla sunulan teklif, Kanu'nun daha çok maddi mülahazalarla, bütçeye getirdiği yük nedeniyle kaldırılmasını önermekteydi. Milli Güvenlik Kurulu Konseyine Başbakan Bülend Ulusu imzasıyla sunulan tasarı, Muzaffer Başkaynak Başkanlığında toplanan Milli Savunma Komisyonunda daha çok maddi sebepleri ve ilave olarak sağlık gerekçelerini öne sürmek suretiyle savunulmuş ve kabul edilmiştir. Bilahare sunulduğu Milli Güvenlik Konseyi kararıyla " Er, Onbaşı ve Kıta Çavuşlarının Günlük İstihkaklarına Sigara İlavesi Hakkında Kanun" yürürlükten kaldırılmıştır.

12 Eylül askeri darbesinin ülkemiz çocukları için bana göre belki de en faydalı icraatı işte bu karardı.

HARP UÇAKLARINDA PİLOTLARA KANYAK, SİGARA VE KİBRİT VERİLMESİ

1944 yılında Baş Vekil Şükrü Saracoğlu imzasıyla TBMM'ne sunulan kanun tasarısı ordu uçaklarında bulundurulacak demirbaş eşya arasına kanyak konulmasını öngörmekteydi. Kanun tasarısı Milli Müdafaa Encümeni Komisyon Başkanı Sinop Mebusu Cevdet Kerim İncedayı başkanlığında yaptığı toplantıda ordu uçaklarında kanyak bulundurulmasını kabul ettiği gibi buna ilave olarak kibrit ve 20 adet sigaranın da ilave edilmek suretiyle konulması ihmal edilmemiştir.

Kanyak ilavesinin gerekçesi olarak "Uçucuların havada tesadüf edecekleri fazla soğuk dalgalarında hararet ve enerjiyi arttırmak gibi faydaları mevcut olduğundan bu maddelerin uçuculara verilmesinde fennî büyük faydalar

görülmüştür.” denmiştir.

Demirbaş erzak arasına komisyonda sigara ilave edilme gerekçesi de: “Demirbaş erzak listesindeki maddeler arasında mübrem bir ihtiyaç maddesi olan sigara ile kibrit bulunmadığından bunların da ilâvesi Millî Müdafaa Vekâleti mümessilinin de iştirakiyle encümenimizce kabul edilmiş ve 20 gram sigara ile bir kutu kibrit ilâve edilmiştir.” denilmiştir.

GERİLLÂ, KOMANDO, DAĞ VEYA PARAŞÜTÇÜ KITALARI YETİŞTİRME KURSLARINA İŞTİRAK EDECEKLERİN İAŞELERİ HAKKINDA KANUN

1954 Yılında kabul edilen “Gerillâ, komando, dağ veya paraşütçü kıtaları yetiştirme kurslarına iştirak edeceklerin iaşeleri hakkında Kanun ” ile;

MADDE 1. — Hazarda ve seferde açılacak gerillâ, komando, dağ ve paraşütçü kıtaları yetiştirme kurslarına iştirak edecek erat ile bu kurslara öğretmen ve öğrenci olarak iştirak edecek subay, astsubay ve bu maksatla alman askerî memurlar 1776 sayılı Kanunda yazılı istihkaklar üzerinden iaşe edilirler. Bu maddeye göre iaşe edilecekler hakkında 5605 sayılı Kanun hükümleri tatbik edilmez. Bu istihkaklar mübadele edilebilir, aynen veya bedelen verilemez.” denilerek bu kurslarda yetiştirilecek askerlere de sigara verilmesi kanun teminatına alınmıştır.

Ancak bu kanun, 1977 yılında kabul edilen Türk Silahlı Kuvvetleri Özel Beslenme Kanunu’nun 3’ncü maddesi ile yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 3. — 21 Teşrinievvel 1935 tarih ve 2831 sayılı Kanunun tütün istihkakına ilişkin hükmü ile 19 Şubat 1954 tarih ve 6252 sayılı Kanun yürürlükten kaldırılmıştır.

Aslında her ne kadar bu Kanun ile sigara istihkakı kaldırılıyor gibi görünse de, kaldırılan sadece mükerrerlik olmuştu. Nitekim daha evvelce kabul edilen “Er, Onbaşı ve Kıta Çavuşlarının Günlük İstihkaklarına Sigara İlâvesi hakkında Kanun” halen yürürlükte idi. Mezkûr kanuna dayanarak her askere adeta zorla sigara verilmeye devam edilmekteydi. Ta ki biraz önce bahsi geçen Milli Güvenlik Konseyi kararıyla yürürlükten kaldırıldığı 1981 yılına kadar.

YANGIN SÖNDÜRMEYE GİDENLERE SİGARA VERİLMESİ (!)

Aynı yıllarda (1955) Başvekil Adnan Menderes İmzasıyla TBMM'ne sunulan ve kabul edilen "Orman Kanunu" bir başka garipliği ihtiva etmektedir.

Kanunun ilgili maddesinin gerekçesi ve metni şöyledir: Yangın söndürmeye gidecek vatandaşların her türlü nakil vasıtalarından istifadeleri vasıta ücretlerinin orman idaresince ödenmesi ve yangın sahalarında kaldıkları müddetçe parasız ekmek, katık, sigara verilmesi hususlarına ilgili maddede yer verilmiştir.

MADDE 70. —Bunlara söndürme işinde çalıştıkları müddetçe Devlet ormanlarında orman idaresi, diğer ormanlarda alâkalılar tarafından parasız ekmek, katık ve sigara verilir. Başkaca ücret verilmez."

Bugünkü bilimsel çalışmalar göstermektedir ki, orman yangınlarının en az yarısı sigaraya bağlı olarak ortaya çıkmaktadır.

Ormanlarımızı korumak için çıkardığımız kanunda, yangın söndürmeye gidenlere bedava sigara vermek suretiyle farklı bir tezat ortaya konulmuştur. Ayrıca kanunda, orman içine sönmemiş sigara atanların ise cezalandırılacağı yazılmaktadır. Bu da daha farklı bir ironi olsa gerek.

MADDE 110. "… orman içine sönmemiş sigara atanlar," Türk Ceza Kanununun 566'ncı maddesinin 1'nci fıkrasına göre cezalandırılırlar."

HAYVANLARI KORUMA KANUNU: HAYVANLARA TORPİL (!)

Diğer bir ironi insanlara sigara verilmesine müsaade edilen dönemde hayvanlara sigara verilmesinin kanunla yasaklanmasıdır. Özetle askerlere zorla sigara veren bir anlayıştan hayvanlara bile sigara verilemeyeceğini kanuna yazan bir anlayışa dönüştük denilebilir.

Hayvanları Koruma Kanunu buna en güzel misallerden biridir.

MADDE 14. - Hayvanlarla ilgili yasaklar şunlardır:

k) Sağlık nedenleri ile gerekli olmadıkça bir hayvana zor kullanarak yem yedirmek, acı, ıstırap ya da zarar veren yiyecekler ile alkollü içki, sigara, uyuşturucu ve bunun gibi bağımlılık yapan yiyecek veya içecekler vermek.

TÜTÜNLE MÜCADELE ANLAYIŞINA YENİDEN DÖNÜŞ

Bütün bu olumsuzluklara rağmen ülkemizde tütünle mücadele anlayışı zamanla gelişmeye ve zemin bulmaya başlar. Bazı kanunlarda yapılan değişiklikler başka sebeplerle de olsa tütünün zararlı yönlerini ortaya koymakta ve ona karşı tedbirler almayı meşrulaştırmaktadır.

GELİBOLU YARIMADASI TARİHİ MİLLİ PARKI KANUNU

Bu konuya örnek teşkil etmesi bakımından Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı Kanunu buna güzel bir örnektir. Adı geçen Kanunun "Yasaklar ve Cezalar" başlıklı 6'ncı maddesinin "c" fıkrası Milli Park sınırları içinde "Sönmemiş sigara veya her türlü yakıcı madde atmak" fiilini yapanlara " iki yıldan az olmamak üzere hapis, yüz altmış milyon liradan sekiz yüz milyon liraya kadar ağır para cezası" ile cezalandırmayı öngörmektedir.

CEZA VE GÜVENLİK TEDBİRLERİNİN İNFAZI HAKKINDA KANUN

Ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazını düzenleyen 13.12.2004 tarih ve 5275 sayılı "Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun"un "Çocuk hükümlüler hakkında uygulanabilecek disiplin cezaları başlıklı 46'ncı Maddesinin 1'nci fıkrasında tadat edilen ve "uyarma" cezası gerektiren fiillerin arasında "a" bendinde "Yatakhane, atölye, etüt salonu, kütüphane ve buna benzer yerlerde sigara içmek" yer almaktadır.

Bahsedilen bu iki kanun tütün kullanımına ceza öngörmesi bakımından önemlidir.

OLMAYAN KANUNU (!) UYGULAYAN KAHRAMANLAR

Ülkemizde tütün kullanımında herhangi bir kısıtlama olmadığı dönemlerde inisiyatif alarak tütün yasağını uygulayan valilerimizden Recep Yazıcıoğlu ve Necati Çetinkaya'yı burada zikretmek isterim. Vali Recep Yazıcıoğlu uygulamalarında öyle bir iz bırakmıştı ki kendisine IV. Murat lakabı dahi yakıştırılmıştı. Necati Çetinkaya Ordu Valiliği sırasında kahvehanelerde sigara içilmesine yasak getirmişti.

Ulaştırma Bakanlığı döneminde Ekrem Pakdemirli THY uçaklarında sigara içilmesine yasak getirdiğinde yıl 1988 idi. Önceleri herkese garip gelen bu uygulama hem insanların sağlığı ve hem de uçakların filtreleri ve temizliği bakımından, yani uçakların da sağlığı bakımından olumlu sonuçlara yol açmıştı. Diğer pek çok ülke bilahare THY'nda yapılan uygulamayı benimseyerek kendilerine adapte etmişlerdir.

Bu, ülkemizde cumhuriyetin ilanından sonraki dönemde tütün kullanımının sağlık nedeniyle yasaklandığı ilk uygulamalardandır.

Kendisinin de sigarayı bırakmasına vesile olan bir olayı önceki Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlarımızdan Bülent Akarcalı şöylece kaleme almıştır:

ÖNCÜ KURUM TÜRK HAVA YOLLARI (THY)

"18 Yıldır Türk Hava Yolları Uçaklarında Tertemiz Hava"

Uçaklarda sigara içmemenin dünyada ilk defa THY'nda başladığını biliyor muydunuz?

Yaşı bugün 40'a yaklaşanlar, üç-beş kişinin sigara zevki için bütün yolcuların nasıl rahatsız olduklarını hatırlamazlar. İnsanoğlunun imal ettiği en çağdaş araçta uçarken sigara dumanına maruz kalmanın, o pis kokunun elbiselerimize sinmesinin çaresizliğini yaşamanın gerilerde kalmasından bu yana 18 yıl geçti.

1987'de başlayan sağlık bakanlığımın ilk haftasında, sağlık sistemimize ait konuları tartışmak amacıyla, YÖK Başkanı Sayın Doğramacı'dan Tıp Fakültesine sahip üniversitelerin rektör ve dekanlarıyla bir toplantı düzenlenmesini rica ettim.

Toplantı sonunda, yapılacak uygulamaları sembolize etmek için bir slogan ararken, Sayın Doğramacı'nın parmaklarımın arasında tuttuğum sigarayı göstererek "Sayın Bakanım neden şunu içmeyi bırakmazsın?" demesi aradığımızı bize buldurmuştu.

1 Ocak 1988 günü, TRT 2'de sigara paketimi ve çakmağımı programına çıktığım Cevat Taylan'a teslim ettim.

Daha sonra Sağlık Bakanlığı uzmanlarının hazırladığı sigaraya karşı bir kampanya programı çerçevesinde Ulaştırma Bakanı Sayın Ekrem Pakdemirli'ye bir mektup yazarak "THY uçaklarında sigara içilmesinin yasaklanmasını" talep ettim. Ekrem Bey tam bir sigara karşıtıydı.

Hemen o hafta yani Ocak 1988'de uygulamayı başlattı.

Beklentilerimiz doğrultusunda, yasaklamanın, hem lehinde hem aleyhinde geniş bir tepki başladı.

Yoğun desteğin yanında, bir kısım insan bunun geçici bir yasaklama bir özenti olduğuna inanıyordu.

Ancak başta THY yönetimi ve Ulaştırma Bakanlığı olmak üzere hepimiz sağlam durduk.

THY'nın 1988'de başlattığı uygulamayı 1989'da Fransa, 1990'da da ABD başlatınca, tüm dünya havayollarında uygulama hızla yayılmaya başladı.

Uygulama yalnız yolcuları rahatlatmakla kalmadı, atmosferde -40 derecede ve çok düşük basınçla var olan havayı uçak kabini içine alıp ısıtan ve kabin basıncını düzenleyen karmaşık havalandırma sisteminin sigara dumanında bulunan yoğun ziftle çabuk kirlenmesi önlenerek bakım süresinden ve masraflarından ciddi bir tasarruf da sağlandı.

Sonuçta kazançlı çıkan THY yolcuları oldu. Arsenik, siyanür, kadmiyum, aseton, karbon monoksit, nikotin başta olmak üzere doğada bulunan 3885 zararlı maddeye ek olarak ciğerlere çöken katrandan, bir yolculuk süresi için de olsa kurtuldular.

Her nefeste 50.000 hücrenin ölümüne sebep olan, vücudumuzda tahrip etmediği organ bırakmayan, sağlığımızın bu amansız düşmanını terk ettiğiniz andan itibaren bakınız neler oluyor:

8 saat içinde kandaki oksijen normal düzeyine yükseliyor, 24 saat sonunda kalp krizi tehlikesi azalıyor, 48. saatte sinir uçları yenilenmeye 3. ayda akciğerlerimiz %30 daha iyi çalışmaya başlıyor. Her geçen gün, ay ve yılsonunda sağlığımıza yeniden kavuşuyoruz.

Eğer içiyorsanız, bu yazı ve yaptığınız yolculuk sigarayı bırakmanız için size yeni bir gerekçe oluşturup 2006 yılına sigaradan kurtulmuş olarak girmenizi sağlasın.

Türk Hava Yolları ile temiz havada sağlıklı uçuş dileklerimle.

Bülent AKARCALI

Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı

Burada dikkatlerimizden kaçmadığına emin olduğum önemli bir husus da şudur ki, ülkemizde o dönemlerde sağlık bakanlarının yaptıkları resmi toplantılarda bile açıktan açığa sigara içilmekte idi. Şimdi bize tuhaf gelen bu olay bile Türkiye'nin tütünle mücadelede nereden nereye geldiğini göstermeye kâfidir.

TÜTÜN KONTROLÜ İÇİN VERİLEN İLK KANUN TEKLİFİ

Kırklareli Mebusu Doktor Fuat Bey'in

Çocukların İçki ve Tütün Kullanmaları Memnuiyeti

Hakkında Teklifi

Dr. Fuat Bey'in cumhuriyetin henüz ilk yıllarında tütün ve alkolün zararlarından bahisle TBMM'ne sunmuş olduğu kanun teklifi incelendiğinde çocukları koruma amaçlı olduğu aşikâr kısa ve öz bir gerekçeye sahip olduğu görülmektedir: " İçki ve tütünün vücudu beşerde yaptığı tahribat izahtan müstağnidir. Çocuklarımız mazarratını takdir edemeyerek sırf görenek yüzünden içki ve tütün istimalini itiyat edinmekte ve bilhassa tütüne alışınca mazarratı anlaşıldıktan sonra da bırakılamamaktadır. Henüz neşvünema çağında bulunan vücutlara tesiri muzaaf olan tütün ve içkinin mazarratlarının tahdit ve çocuklarımızın sıhhatlerini vikaye için mevad-ı atiyenin (daha sonra gelen maddelerin) kanuniyetini arz ve teklif eylerim." Bu gerekçe bugün de aynen geçerli olan çok özet ve çok düzeyli bir metindir. Bundan yaklaşık 90 yıl önce yazılan bu metin herkesin, tüm anne-babaların, çocukları seven herkesin okuması, anlaması ve özümsemesi gereken damıtılmış bir bilgi demetidir.

Gerekçesini okuduğumuz Kanun metni ise esas itibariyle kısa ve öz olarak yazılmış beş maddeden ibaretti:

Riyaset-i Celileye

İçki ve tütünün vücudu beşerde yaptığı tahribat izahtan müstağnidir. Çocuklarımız mazarratını takdir edemiyerek sırf görenek yüzünden içki ve tütün istimalini itiyat edinmekte ve bilhassa tütüne alışınca mazarratı anlaşıldıktan sonra da bırakılamamaktadır. Henüz neşvünüma çağında bulunan

vücutlara tesiri muzaaf olan tütün ve içkinin mazarratlarını tahdit ve çocuklarımızın sıhhatlarını vikaye için mevadı atiyenin kanuniyetini arz ve teklif eylerim.

13 - XII – 926 Kırklareli Meb'usu Doktor Fuat

MADDE 1 - Çocukların içki ve tütün kullanmaları memnudur.

MADDE 2 - Çocuklara içki satmak ve vermek memnudur.

MADDE 3 - İçki ve tütün kullandıkları görülen çocuklar velilerine teslim, içki ve tütünleri

müsadere olunur.

MADDE 4 - Çocuklara içki ve tütün satanlar ve verenlerden beş liradan elli liraya kadar

cezayi nakdi alınır. Tekerrürü halinde iki aya kadar hapis ile mücazat olunur.

MADDE 5 - İçki tabiri bütün meşrubatı küuliyeye ve çocuk tabiri on sekizinci yaşa da şamildir.

MADDE 6 - Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

MADDE 7 - Bu kanunun ahkâmını icraya Dahiliye ve Adliye Vekilleri memurdur.

Kanun teklifinin 5'nci Maddesinde geçen "…çocuk tabiri on sekizinci yaşa da şamildir." ibaresi oldukça önemli, hatta tüm dünyaya öncülük eden bir ifadedir. Çünkü bu teklifin, Dünya Çocuk Hakları Sözleşmesi'nde geçen çocuk tabirinden yıllar önce 1926 yılında ifade edildiğini görmekteyiz. Dr. Fuat Bey'in ifade ettiği çocuk tabirine modern denilen dünya neredeyse bir asır sonra ancak ulaşabilmiştir.

1926 yılında TBMM Başkanlığı'na sunulan, ancak döneminde görüşülemeden kadük kalan bu önemli kanun teklifi 1929 yılında Dr. Fuat Bey tarafından yenilenmiştir. Bu teklif halen yürürlükte olan Umumi Hıfzıssıhha Kanunu'nun görüşmeleri sırasında Sıhhat ve İçtimaiyat Muavenatı Encümeni (Sağlık Komisyonu)'nde ele alınmış ve maalesef sudan bahanelerle kabul edilmeyerek reddedilmiştir. Komisyonun çocuklara içki satışının yasaklanması ile ilgili maddeleri reddetme gerekçesinde özet olarak "İçki ile ilgili hükümler esasen kanunda vardır." denilmektedir.

Tütün ile ilgili hükümlerin kabul edilmemesinin gerekçesi ise şimdilerde

bize çok garip gelmektedir: "çocukların tütün içmemeleri hakkındaki teklifin tatbik edilme kabiliyeti olmadığı", yani çocukların sigara ve diğer tütün ürünlerini içmesine engel olunamayacağı gerekçesi çocukların iyiliği ve geleceği düşünülerek verilmiş bir karar olmasa gerek.

Halbuki tütün ve alkolle mücadele bağlamında çocukları önceleyen böyle bir kanuna ülkemizin çocuklarının şiddetle ihtiyacı vardı. Komisyonun bu teklifi reddetmesi böyle bir kanunu yaklaşık 80 yıl geciktirmiş oldu. Diğer bir bakış açısıyla ülkemizin çocukları tütün ve alkol ile zehirlenmeye 80 yıl daha devam ettirilmiştir.

Kanunun meclis serüveninde görüşüldüğü komisyonların bilgi notları aşağıda özetlenmiştir:

Sıhhat ve İçtimaî Muavenet Encümeni Mazbatası

İcra Vekilleri Heyeti Riyasetinin 17-4-1929 tarih ve 6/1606 numaralı tezkerelerine merbut olup Makamı Riyasetin 18-4-1929 tarihli havaleler ile Encümenimize tevdi kılınmış olan umumî hıfzıssıhha kanun lâyihasile esbabı mucibe mazbatası mucibince Sıhhat ve İçtimaî Muavenet Vekâletin mına Hıfzıssıhha/Müdürü Umumisi hazır olduğu halde tetkik ve mütalea olundu.

Filhakika, denilebilirki, bugün memleketimizin sıhhat işlerindeki kuvvei müeyyide ancak ceza kanununun umumî ve mahdut hükümleri ve İmparatorluk devrine ait ve eski zaman şeraitine göre tanzim edilmiş bir kaç nizamnamedir. İçtimaî şartların sıhhî cihetlerine ait meselelerde yani içtimaî hıfzıssıhha işlerinde ise ihtiyaca medar olabilecek elde müdevven bir kanun yoktur.

Bu noksan şerait içinde ittihaz olunacak tedbirlerin kısmen neticesiz yarım tedbirler mahiyetinden ileri gelmiyeceği ne kadar tabii ise iktitaf olunacak semrelerinde o kadar noksan olması pek bedihidir.

Buna binaen memleketimizin sıhhat işlerinin behemehal bir şekli kanunî altına alınması ve cumhuriyet idaremizin istilzam ettiği mütekâmil umumî bir hıfzıssıhha kanununun tedvini tahtı vücupta bulunduğundan tanzim kılınan işbu lâyihai kanuniye esas itibarile muvafık görülerek fasıl ve maddelerin müzakeresine geçilmiştir.

Madde 176: On sekiz yaşından aşağı çocukların kahvehane, gazino, cambazhane ve lokantalarda istihdamlarından büyük bir mahzuru sıhhî ve içtimaî görülemediğinden bu gibilerin yalnız bar; kabara dans salonlar ile hamamlarda istihdamını mani olacak şekilde tadil edilmiştir.

Evvelce encümenimize tevdi kılınıp umumî hıfzıssihha kanunu lâyıhasıle birlikte müzakere edilmek üzere müzakeresi talik kılınan Kırklareli Me'busu Dr. Fuat Bey'in çocukların içki ve tütün kullanmaları ve yedi yaşındaki ve daha aşağı yaşlarındaki çocukların sinemaya gitmeleri hakkındaki iki kıt'a teklifi kanunisi de bu meyanda tetkik edildi.

İşbu tekliflerden çocukların içki içmemeleri ve küçük yaştaki çocukların sinemaya kabul edilmemeleri için encümenimizde tetkik ve intaç edilen Umumî hıfzıssıhha Kanunu'nda bu ahkâmın sarahaten mevcut bulunması ve çocukların tütün içmemeleri hakkındaki teklifin ise kabiliyeti tatbikiyesi görülmemesi hasebile ayrıca nazarı dikkata alınmağa lüzum görülmiyerek her iki teklifi kanuninin reddine karar verilmiş ve işbu lâyihayi kanuniye merbuten takdim kılınmıştır.

İmdi yokarıda zikredildiği veçh üzre ihzar ve tadil kılınan kanun lâyihası ile red kılınmış olan işbu iki teklifi kanunî hakkındaki karar Heyeti Umumiye'nin tasvibine arzolunur.

S. ve İ. M. E. R. Dr. Ahmet Fikri, Erzurum

M.M. Dr. Cemal, Antalya

Kâ. Dr.Saim, Manisa

Âza Dr. Halit, Kayseri

Âza Dr.Burhanettin, Kayseri

Âza H.Hüsnü, Tokat

Âza Mustafa, Çorum

Âza Besim, İstanbul

Âza Refik, Bursa

Âza Mazhar, Antalya

DAHİLİYE ENCÜMENİ MAZBATASI

Yüksek Reisliğe

Umumî hıfzıssıhha hakkında İcra Vekilleri Hey'etince hazırlanarak Büyük Meclise sunulup 12/5/1929 tarihinde Sıhhat ve İçtimaî Muavenet Encümenince müzakere edildikten sonra Yüksek Reislikçe Encümenimize havale buyrulmuş olan kanun lâyihası ile merbutu esbabı mucibe mazbataları Sıhhat ve, İçtimaî Muavenet Vekili Doktor Refik Beyefendi hazır bulundukları halde tetkik ve müzakere olundu. Sıhhat ve İçtimaî Muavenet Encümeni mazbatasında da yazılmış olduğu gibi bu lâyiha, umumî hıfzıssıhhamız için çok iyi esaslar kurmakta ve bu esasları bozanlar hakkında tatbik edilecek cezaları Sıhhat ve İçtimaî Muavenet Vekilliğinin bu husustaki vazifesini, salâhiyetini göstermektedir. Bu noktalar encümenimizce de muvafık gürülerek lâyihanın tetkikine başlanmış ve aşağıda yazılı maddelerden mada maddeler aynen kabul olunmuştur.

Çocukların içki ve tütün kullanmamaları ve sinemaya gönderilmemeleri hakkında Kırklareli mebusu Doktor Fuat Beyefendi tarafından verilip encümenimize havale buyurulan iki teklifi kanunî, bu lâyihanın müzakeresi bitirildikten sonra tetkik olunarak Sıhhiye Encümeni mazbatasında yazılı sebeplerden dolayı **encümenimizce de tekliflerin reddi muvafık görüldü**.

Arzolunan tadilâttan sonra müttefikan kabul olunan kanun lâyihasının Hey'eti Umumiyenin nazarı tasvibine arzolunmak üzere Yüksek Reisliğe sunulmasına karar verilmiştir.

Havalesi mucibince Adliye Encümenine sunulur.

Da. E. Reisi Cemil, Tekirdağ

R.V.

M.M. A. Muttalip, Malatya

Kâ.

Âza Esat, Rize

Âza Sait, Eskişehir

Âza M.Fayık, Tekirdağ

Âza Atıf, Rize

Âza İ.Kemal, Çorum

Âza Mithat, Manisa

Âza Vasıf, Malatya

Âza Baha Tali, Kars
Âza İ.Hakkı, Amasya
Âza M.Ata, Niğde

ADLİYE ENCÜMENİ MAZBATASI

Yüksek Reisliğe

Umumî hıfzıssıhha hakkında Sıhhat ve İçtimaî Muavenet Vekâletince hazırlanıp Başvekâletin 17-IV-1929-tarih ve 6/1606 numaralı tezkeresile Adliye Encümenine havale edilen kanun lâyihası bu bapta Sıhhat ve İçtimaî Muavenet ve Dahiliye Encümenlerinin tadilât ve esbabı mucibe mazbatalarile birlikte, Sıhhat ve İçtimaî Muavenet Vekili Doktor Refik ve Hıfzıssıhha Müdürü Doktor Asım İsmail Beyfendiler huzur ile tetkik ve müzakere olundu. Sıhhat işlerinin taalluk ettiği hususata şamil tedbirleri ihtiva eden ve şimdiye kadar müteferrik kanun ve nizamlarla ihtiyacı temine kâfi olmıyan ve hali intizamda bulunmıyan sıhhî mevadı cem ve telfik ederek fennî terakkiyat ve tekemmülatın bu günkü icabatına muvafık olarak vücude getirilen bu kanun lâyihasının, yalnız cezaî hükümlere ait fasılda cüz'î tadil ile, kabulüne encümence ittifakla karar verilmiştir. Havale mucibince Hariciye Encümenine tevdii arzolunur.

Ad. En. Rs. M. Fevzi , Manisa
M. M. Selâhattin, Kocaeli
Kâ. A.Hamdi, Yozgat
Âza Abdülhalik, Erzincan
Âza A.Saki, Antalya
Âza Sadık, Balıkesir
Âza O. Niyazi, Balıkesir
Âza Kemal, Manisa
Âza Enver, İzmir
Âza Ragıp, Kocaeli
Âza İ.Ferit, Mardin

HARİCİYE ENCÜMENİ MATBATASI

B. M. M. Yüksek Reisliğline

Sıhhiye, Adliye ve Dahiliye Encümenlerine tetkik edilip encümenimize havale buyurulan Umumî Hıfzıssıhha Kanunu lâyihası ve Başvekâlet tezkeresi Sıhhat ve İçtimaî Muavenet Vekili Doktor Befîk Beyefendi'nin huzur ile encümenimizde görüşüldü.

İşbu kanun lâyihasının sıhhat ve içtimaî muavenet, işlerine müteallik ahkâmı Sıhhiye Encümeni ve cezaî ahkâma müteallik maddeleri Adliye Encümeni ve Dahilî işlere müteallik hükümleri de Dahiliye Encümeni tarafından tetkik edilmiş olduğu için encümenimiz yalnız kanunun ikinci sarî ve salgın hastalıklarla mücadele faslının (hudutlar ve sahiller sıhhî müdafaası) na müteallik birinci babını tetkik etti. Kanunun 29 - 56 maddelerini ihtiva eden işbu kısmını encümenimiz sureti umumiyede muvafık buldu. Ancak bazı tavzihlere lüzum görülerek merbut matbu kanun müsveddesinde madde (29) - (56) da gösterilen tadilât yapıldı. Yüksele Reisliğe takdim olunur.

Ha. E. Rs. Saffet Ziya, Erzincan

M.M. Mahmut, Siirt

Kâ. Zeki Mesut, Edirne

Âza Nusret Sadullah, Samsun

Âza İ.Süreyya, Kocaeli

Âza H.Nebizade, Trabzon

İKTİSAT ENCÜEMENİ MAZBATASI

YÜKSEK REİSLİĞE

Umumî Hıfzıssıhha Kanunu lâyihası ile esbabı mucibe mazbatası ve Kırklareli Mebusu Doktor Fuat Beyin çocukların içki ve tütün kullanmalarının ve sinemaya gönderilmelerinin men'i hakkındaki teklifi kanunisi ile Sıhhat ve Îçtimaî Muavenet, Dahiliye, Adliye ve Haricîye Encümenlerinin mazbataları Sıhhat ve Îçtimaî Muavenet Vekili Beyin huzurile tetkik ve müzakere edildi.

Îçtimaî ve iktisadî noktayi nazardan memleketimizin umumî sağlığını koruyacak ve bu hususta

hali hazır ihtiyaçlarını temin ile beraber sıhhat ilminin istediği bütün kaydü şartlara cevap verebilecek mevzuatı kanuniyemizin bulunmaması filhakika bu işle uğrasan hükümet dairesini hayli müşkülâta maruz bırakmakta idi. Bundan dolayı memleketimin sıhhata ait bütün işlerini mihveri lâyıkında tedvire yarayacak ve bu husustaki güçlükleri bertaraf edebilecek olan böyle bir lâyihanın mevkii mer'iyete vâz'ını lüzumlu gören encümenimiz Hariciye Encümeninin kabul ve tadilâtı veçhile kısmı azam maddelerini aynen muvafık görmüş ise de aşağıda yazık sebepler dolayısı ile de bazı maddelerin değiştirilmesine zaruret hissetmiştir.

Çocukların içki içmemeleri ve tütün kullanmamaları ve sinemaya gönderilmemeleri hakkında.

Kırklareli meb'usu Doktor Fuat Bey tarafından Meclisi Âliye arzolunupta Encümenimize havale buyurulan iki teklifi kanunî de Sıhhiye ve Dâhiliye Encümenleri mazbatalarında sayılan sebepler dolayısı ile **encümenimizce de muvafık görülemeyerek reddine karar verilmiştir**.

Riyaseti Celileye takdim kılındı.

İk. En. Reisi Mustafa Şeref, Burdur

M.M. Ali Rıza, Mardin

Kâ. Hüsnü Rıza, Zonguldak

Âza Faik, Edirne

Âza A. Hamdi, Konya

Âza Ziya, Çorum

Âza Tahsin, Yozgat

Âza İsmail, Ş.Karahisar

Âza M.Rahmi, İzmir

Âza Hüseyin

Âza Yusuf Kemal

Her ne kadar hazırladığı teklif yasalaşmasa da, tütün ve alkol başta olmak üzere zararlı maddelere karşı çocukları koruma bilinciyle hareket ederek kanun teklifi hazırlayan Kırklareli Mebusu Dr. Fuat Bey'i burada tekrar rahmet ve minnetle hatırlamakta fayda görmekteyim.

Ülkemizde tütünün zararlarını önlemek maksadıyla kullanımına kısıtlama getirmek amacıyla hazırlanan ikinci kanun teklifi İstanbul Milletvekili Reşit Ülker'e aittir. 17. Dönem'de TBMM Başkanlığına sunulan bu teklif (7.3.1986) komisyonlarda görüşülmemiş ve maalesef kadük kalmıştır. Bugün rahmetle andığımız Reşit Ülker bir sonraki dönemde teklifini yenileyerek bilahare izah edeceğim üzere Komisyonlar'da ve Genel Kurul'da görüşülmesini sağlamış, kanunlaşmasına katkı vermiş ve dolayısıyla bu arzusunu yerine getirmiştir.

TÜTÜN KONTROLÜ İÇİN YASALAŞAN İLK TEKLİFİN HAZIRLANMASI

Türkiye'de tütünle mücadele etmek amacıyla hazırlanan ve TBMM'de kabul edilen, yani kanun haline gelen ilk metin ise 18. Dönem'de verilen üç ayrı teklifin birleştirilmesi suretiyle oluşmuştur.

Bu teklifler:

1. İstanbul Milletvekili Bülent Akarcalı ve arkadaşlarının[102],

2. Adana Milletvekili Cüneyt Canver[103], ve

3. İstanbul Milletvekili Reşit Ülker'in[104-105] verdiği kanun teklifleridir.

Ancak bu kanun tekliflerinden İstanbul Milletvekili Reşit Ülker ve 4 arkadaşına ait kanun teklifi bir önceki dönemde (17.Dönem) TBMM Başkanlığı'na sunulmuş (7.3.1986) ve komisyonlara havale edilmiş ve hatta Adalet Komisyonu'nda görüşülmek suretiyle (Adalet Komisyonu Raporu) olduğunu yeniden hatırlatmak isterim. Bununla beraber bu teklif üzerinde Genel Kurul'da herhangi bir işlem yapılmamış ve o dönem için kadük kalmıştır. Ayrıca, Başbakanlığa havale edilen kanun teklifinin yasalaşması uygun görülmemiş ve reddolunmuştur. Gerekçe olarak ise "Mevcut mevzuat çerçevesinde, sigara içme alışkanlığını önlemek, sigara içenleri bu alışkanlıklardan uzaklaştırmak ve sigara içmeyenleri başkaları tarafından içilen sigaranın tesirlerinden korumak için gerekli tedbirlerin alınması mümkün bulunduğundan, mezkûr teklif Hükümetimizce müspet mütalâa edilmemiştir." denilmek suretiyle reddolunmuştur.

Bu nedenle üzerinde işlem ve görüşme yapılmamış olsa dahi bu teklifin ülkemizin tütünle mücadele tarihinde önemli bir yeri olduğunu unutmamak gerekir. Teklif sahibi olan İstanbul Milletveki-

li Reşit Ülker bu teklifi bir sonraki dönem olan 18. Dönem'de yenilemek suretiyle TBMM Başkanlığı'na yeniden sunmuştur (5.6.1989). İlgili teklif başlığından da anlaşılacağı üzere "Sigaranın Zararlarının Önlenmesi İçin" verilmiş olup Umumi Hıfzıssıhha Kanunu'na kimi maddeler eklenmesini amaçlamakta idi.

İSTANBUL MİLLETVEKİLİ REŞİT ÜLKER'İN "SİGARANIN ZARARLARININ ÖNLENMESİ İÇİN" 6 MAYIS 1930 GÜN VE 1593 SAYILI GENEL SAĞLIK YASASINA (UMUMÎ HIFZISSIHHA KANUNU'NA) KİMİ MADDELER EKLENMESİNE İLİŞKİN KANUN TEKLİFİ

«Sigaranın Zararlarının Önlenmesi için» 6 Mayıs 1930 gün ve 1593 Sayılı Genel Sağlık Yasası'na (Umumî Hıfzıssıhha Kanunu'na) kimi maddeler eklenmesine ilişkin yasa önerisi gerekçeleri ile birlikte İstanbul Milletvekili Reşit Ülker ve arkadaşları Edirne Milletvekili S. Hüsamettin Karahan, İstanbul Milletvekili Yılmaz Hastürk, İzmir Milletvekili Hüseyin Aydemir ve İstanbul Milletvekili Günseli Özkaya tarafından 7.3.1986 tarihinde TBMM Başkanlığı'na sunulmuştur.

İSTANBUL MİLLETVEKİLİ REŞİT ÜLKER'İN "SİGARANIN ZARARLARININ ÖNLENMESİ İÇİN» 6 MAYIS 1930 GÜN VE 1593 SAYILI GENEL SAĞLIK YASASINA (UMUMÎ HIFZISSIHHA KANUNUNA) KİMİ MADDELER EKLENMESİNE İLİŞKİN YASA ÖNERİSİNE DAİR KANUN MADDELERİ

MADDE 1. — 6 Mayıs 1930 gün ve 1593 sayılı Genel Sağlık Yasası'na (Umumî Hıfzıssıhha Kanunu'na) sigaranın zararlarını önlemek için aşağıdaki maddeler eklenmiştir.

EK MADDE 1. — Kamuya ait kapalı yerlerde, ulaşım araçlarında sigara içmeyenlerin sağlıklı yaşama haklarını korumak üzere sigara içilmesi yasaktır. Buralarda herkesin kolaylıkla görebileceği biçimde «sigara içilmez» levhaları asılır.

Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı yukarıda fıkradaki yerlerde sigara içme yasağının nasıl uygulanacağını belirtmeye yetkili olduğu gibi, herkese açık, toplu olarak bulunulan eğlence, dinlenme ve diğer benzeri yerlerde de sağlığı koruyucu önlemler almaya yetkilidir.

EK MADDE 2. — TRT, yayınlarında sigara içmeyi özendirici yayınlar yapmaktan sakınır, sigaranın sağlığa zararlarını anlatan yayınlar yapar.

Sigara paketleri üzerine sigaranın sağlığa çok zararlı olduğu büyük harflerle yazılması zorunludur.

EK MADDE 3. — Sigara içme yasağı olan yerlerde sigara içenlere ve Sağlık Bakanlığının aldığı önlemlere uymayanlara, 1.000 TL'den 5.000 TL'ye kadar hafif para cezası kesilir. Bu kişiler aynı suçu işlerlerse, 5.000 TL'den 25.000 TL'ye kadar cezaya çarptırılırlar. Cezaların % 20'si cezayı yazan görevlilere verilir.

EK MADDE 4. — Bu Yasa'nın uygulanmasını gösteren yönetmelik, yasanın yürürlüğe girmesinden başlayarak 3 ay içinde çıkarılır.

MADDE 2. — Bu Yasa yayımı gününde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu Yasayı Bakanlar Kurulu yürütür.

Teklifin gerekçesi şöyle idi:

İSTANBUL MİLLETVEKİLİ REŞİT ÜLKER'İN «SİGARANIN ZARARLARININ ÖNLENMESİ İÇİN» 6 MAYIS 1930 GÜN VE 1593 SAYILI GENEL SAĞLIK YASASINA (UMUMÎ HIFZISSIHHA KANUNUNA) KİMİ MADDELER EKLENMESİNE İLİŞKİN YASA ÖNERİSİNE İLİŞKİN GENEL GEREKÇE

Anayasamız 56'ncı maddesinde sağlık hakkını benimsemiştir. «Herkes, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşamak hakkına sahiptir». Anayasamız, «Gençliğin Korunması» başlıklı 58'nci maddesinde de «Devlet, gençleri alkol düşkünlüğünden, uyuşturucu maddelerle, suçluluk, kumar ve benzeri kötü alışkanlıklardan ve cehaletten korumak için gerekli tedbirleri alır denmektedir. Son yıllarda yapılan bilimsel araştırmalar sigaranın büyük zararlarını çok açık ve kesin bir biçimde ortaya koymuştur. Sigara kanser,

koroner kalp hastalıkları yapmaktadır. Sigara içenlerin damarlarındaki kan daha çabuk pıhtılaşarak tıkanmalara, sakatlanmalara ve ölümlere neden olmaktadır. Sigara içen gebe kadınlarda ölü doğum olayı binde 50 iken, sigara içmeyenlerde binde 17'dir. Tütünün nikotini ve katranı azaltılmış bile olsa sağlık üzerinde olumsuz etki yapmaktadır. Tütün katranında bulunan betanaphtylamine, sidik ve safra kesesinde kansere neden olmaktadır. Başta akciğer (% 90), karaciğer, böbrek, sidik kesesi, prostat (kadınlarda yumurtalık ve meme), dudak, ağız, gırtlak, yutak, yemek borusu, kalın bağırsak kanserine; mide, 12 parmak bağırsağı ülserine neden olmakta, 10 sigara içen bir kişinin vücudunda 250 mg. C vitaminin tümü yok olmaktadır. Sigaranın cinsel isteği azalttığı, hatta öldürdüğü, erkeklerde kısırlığa neden olduğu; sigara içen annelerin çocuklarının hem zekâ, hem de beden açısından geç geliştikleri; gırtlak kanserlerinin %99'una sigara tiryakiliğinin sebep olduğu bilinmektedir. Öte yandan sigara alışkanlığı olmayanların uyuşturucuya başlama oranlarının çok düşük olduğu, sigaranın uyuşturucu maddelere ilk basamak olduğu açıklanmaktadır.

Yukarıda saydıklarımız sigara içenlerle ilgilidir. Sigara içmeyenlerin sigara dumanı ile de sağlıklarının çok büyük ölçüde bozulduğu son yıllarda yapılan araştırmalarda ortaya çıkmıştır. «Sigara içen bir kimse, bu dumanı teneffüs etmek zorunda kalan diğer kişileri de % 40 ila % 80 oranında zehirlemektedir. (Dünya Sağlık Örgütü Bildirisi) «Sigara içilen yerdeki içmeyenler % 6 - % 12 daha az oksijen almaktadırlar.» «Sigara içmediği halde, içilen yerde bulunan kimselerin kanser olma olasılığı, içenlere oranla en az % 40'dır.» «Yapılan bir araştırma sonucunda, bir ailede sigara içenlerin, (içmeyenlere de aynı tehlikeyi yansıtarak ciddi boyutlu bir tehdit oluşturduğunu ortaya koymuştur.»

Sigara içmeyenler için sigara, dumanı filtreden geçmediği için daha tehlikeli olduğu ve bir sigaranın dumanının % 75'inin odaya dağıldığı saptanmıştır.

Kahve ocakçıları, garsonlar, gece kulübünde çalışanlar, hiç sigara içmeseler dahi 20 yılda sigara içenler gibi kansere yakalanmak olasılığı içine girmektedirler.

Bir araştırmada sigara içenler bir odaya, sigara içmeyenler sigara dumanı olan bir odaya konmuştur. Deney sonunda her iki odadakilerin kanlarındaki nikotin, karbonmonoksit, zift ve öteki nesneler hemen hemen aynı oranda bulunmuştur.

Almanya'da bir kadının akciğer kanserinden ölmesi üzerine kocası, «eşinin hiç sigara içmediğini» belirterek çalıştığı devlet dairesine karşı dava açmış ve 4 milyon mark tazminat almıştır.

Hükümet, tazminatı ödedikten sonra bu konuda bir araştırma yapmış, devlet dairelerinde sigara içmeyenlerin, sigara içenler yüzünden kansere yakalanmalarını önlemek üzere, devlet dairelerinde sigara içiminin yasaklanması kararını almıştır, içen memurlar ancak okullardaki gibi teneffüse çıkıp sigara içebileceklerdir.

Kanserden ölen Aktör Yul Brynner ölümünden önce doldurduğu ses bandında tüm dünyayı, «Lütfen sigara içmeyin, eğer ben de içmeseydim, size bu kanserli sesimle seslenmeyecektim.» diyerek bizleri uyarmak gereğini duymuştur.

İngiltere›de genel yerlerde sigara yasaklanmıştır. Şimdi de lokantalar sigara içimini yasaklamaya başlamışlardır, İngiltere›de sendikalar toplu sözleşmelere sigara içilmesiyle ilgili sigara içenlerin odalarının ayrılması gibi hükümler koymaktadırlar.

Amerika'da Cincinnati Kenti Belediye sınırları içerisinde kamuya açık kapalı yerlerde sigara içilmesini yasaklamış yasağa karşı sigara içenlere ilk kez 100 dolar para cezası yinelenmesi durumunda ise 9 ay hapis cezası vermeyi kararlaştırmıştır.

Her yıl 1 milyon kişinin sigara yüzünden öldüğü saptanmıştır.

Batıda açılan kampanyalar sonucunda Amerika'da, Fransa'da, İngiltere'de ve diğer ülkelerde sigara tüketimi azalmıştır. Buna karşılık 1970 - 80 arasında Konya'da % 32, Latin Amerika'da % 84,. Türkiye'de % 6, tütün tüketimi artmıştır.

Ülkemizde sigaraya 1984 yılında 810 milyar, 1985'te ise 1 trilyon 12 milyar TL ödenmiştir. Kaçak girenler bu sayı içinde değildir. Gene 1984'te 62 milyon kg tüketim, 1985›te 63.4 milyon kg'a çıkmıştır. Liselerimizde sigara kullanan gençlerin oranının % 60 ile % 90 arasında olduğu bildirilmektedir. Sigaraya başlama yaşı ise 12 -14 olarak açıklanmaktadır.

Bu durumda sigaraya karşı güçlü, bilinçli, kararlı hükümet tutumu ve kamuoyu desteği olmadığında 8 - 10 yıl sonra ülkemizin başına önlenmesi olanaksız kamu sağlığı sorunu çıkaracağı ifade edilmektedir,

İşin umut veren yanı başta Sayın Cumhurbaşkanımızın önemle konuya eğilmeleridir. Sayın Başbakanın da buna katılmaları, bilim adamlarının

uzmanların, basının, TRT'nin, Yeşilay Derneği'nin, Sigara İçmeyenler Derneği'nin ve diğerlerinin çabaları bazı somut önlemlerle değerlendirilmeliydi. Bu yasa önerimiz bu amaçla hazırlanmıştır. Kuşkusuz yasa önerisine en iyi biçimi Yüce Meclis verecektir.

Maddeler gerekçe verilmesine ihtiyaç duyurmayacak kadar açıktır.

İstanbul Milletvekili Reşit Ülker ve arkadaşlarının verdiği bu kanun teklifi daha önce de belirtildiği üzere maalesef dönem içerisinde yasalaşmayarak kadük kalmış ise de bir sonraki dönem teklif yenilenmek suretiyle TBMM Başkanlığı'na sunulmuştur.

İSTANBUL MİLLETVEKİLİ REŞİT ÜLKER'İN «SİGARANIN ZARARLARININ ÖNLENMESİ İÇİN» 6 MAYIS 1930 GÜN VE 1593 SAYILI GENEL SAĞLIK YASASINA (UMUMÎ HIFZISSIHHA KANUNU'NA) KİMİ MADDELER EKLENMESİNE İLİŞKİN KANUN TEKLİFİNİN YENİLENMESİ

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Geçen dönem yüce Meclis'e sunduğumuz «Sigaranın Zararlarının önlenmesi için» 6 Mayıs 1930 gün ve 1593 Sayılı Genel Sağlık Yasasına (Umumî Hıfzıssıhha Kanununa) kimi maddeler eklenmesine ilişkin yasa önerisini içtüzüğün 78'inci maddesi gereğince yeniliyorum.

Saygılarımla, 5.6.1989

Reşit Ülker

İstanbul Milletvekili

Aynı teklifi yeniden kaleme alıp TBMM'ne sunmak yerine 7.3.1986 tarihinde verdikleri teklifi yenileyen İstanbul Milletvekili Reşit Ülker, böylelikle önceki dönemdeki teklif sahipleri olan diğer arkadaşları Edirne Milletvekili S. Hüsamettin Karahan, İstanbul Milletvekili Yılmaz Hastürk, İzmir Milletvekili Hüseyin Aydemir ve İstanbul Milletvekili Günseli Özkaya'nın da isimlerini tarihe not düşmüştür. Bu davranış takdire şayan bir harekettir.

ADANA MİLLETVEKİLİ CÜNEYT CANVER'İN 1177

SAYILI TÜTÜN VE TÜTÜN TEKELİ KANUNUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASI HAKKINDA KANUN TEKLİFİ

Birleştirilen ikinci teklif olan Adana Milletvekili Cüneyt Canver'in teklifi ise "1177 Sayılı Tütün ve Tütün Tekeli Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında" idi (10.5.1989).[113] Kanun teklifi bir maddeden ibaretti ve esas itibarıyla "tütün ve tütün ürünlerinin reklamının engellenmesini" amaçlamakta idi.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

1177 sayılı Tütün ve Tütün Tekeli Kanununda değişiklik yapılması hakkında Kanun teklifim gerekçesi ile birlikte ilişikte sunulmuştur.

Arz ederim. 10.5.1989

Cüneyt Canver

Adana Milletvekili

ADANA MİLLETVEKİLİ CÜNEYT CANVER'İN 1177 SAYILI TÜTÜN VE TÜTÜN TEKELİ KANUNUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASI HAKKINDA KANUN TEKLİFİ MADDELERİ

MADDE 1. — 1177 Sayılı Tütün ye Tütün Tekeli Kanunu'na aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

EK MADDE 2. — Tütün ve tütün mamullerinin reklamının yapılması yasaktır.

MADDE 2. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Kanun teklifi çok kısa olmakla beraber teklifin gerekçesi oldukça uzun ve manidar idi.

ADANA MİLLETVEKİLİ CÜNEYT CANVER'İN 1177 SAYILI TÜTÜN VE TÜTÜN TEKELİ KANUNUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASI HAKKINDA KANUN TEKLİFİNE İLİŞKİN GENEL GEREKÇE

Bir sigara paketini elinize aldığınızda paketin üzerinde "DİKKAT SİGARA SAĞLIĞA ZARARLIDIR" yazısını okursunuz. Aslında bu yazı kara mizahtır. Sigarayı üreten ithal eden tekelden piyasaya süren devlet kendi suçluluğunu bir nebze azaltmak, vatandaşlarına sattığı zehrin yarattığı vicdan sızısını bir ölçüde dindirmek için, hiç olmazsa sigara paketinin üstüne gerçeği yazmak gereksinimini duymuştur.

Evet, sigara sağlığa zararlıdır. Üstelik sağlığa zararlı olduğu varsayılan bir madde olmayıp sağlığa verdiği zarar yıllardan beri tıp otoritelerince kanıtlanmıştır. Sigara, içindeki nikotin ve katran maddesi ile vücudun içini ve dışını harap etmektedir. Katranlaşmış akciğerler, yoğunlaşmış akışı zorlanmış kan, kalp ve damar hastalıkları, öksürük, nefes darlığı, sararan dişler, parmaklar ve çağımızın korkunç hastalıklarından akciğer kanserinin zararı sigara. Sigara herkesin sağlığa zararlı olduğu konusunda görüş ve düşünce birliği içerisinde olduğu bir nesne. Buna rağmen sigara günlük yaşamın hatta sanatın ayrılmaz bir parçası. Çok gerekliymiş gibi birçok yerli ve yabancı dizide, filmde, tiyatroda dertlenen ya da keyiflenen aktörün çınlayan sesi "Yak bir sigara kül olsun dertlerin." küçücük çocukların, gençlerin, yaşlıların kulaklarında çınlayan cümle, bilinçaltına kazınmış öneri. "Yak bir sigara dertlerini unutursun ya da hadi, bu mutlu günün şerefine birer sigara içelim. " İş bu hale gelince doğal olarak toplumda sigaraya karşı büyük bir ilgi, içmeye özenme duygusu önce gizliden gizliye sonra açık açık ortaya çıkmakta. Bu beyin yıkama günümüzde öyle boyutlara varmakta ki ürkmemek, dehşete düşmemek mümkün değil. Filmlerde her tarafı kan içinde asker ya da başka biri son nefesini vermeden önce arkadaşından bir sigara istiyor. Sanki ölümden önce yapılması gereken son iş, istenmesi gereken son istek sigaradır. Bu böyle olunca yani gizli gizli, açık açık insanlar sigara içmeye özendirilirse okul tuvaletlerinden, öğrenci yatakhanelerine, sinema, tiyatro kulislerinden, otobüslere, uçaklara, trenlere toplantılara kadar her yerde sigara içilir ki nitekim içilmektedir. Sanki sigara içmek asıl, içmemek istisna hatta ayıp, sanki bu dünya sigara içenlerin dünyası. Üstelik toplum olarak birbirimize sigara yani zehir ikram etmeyi alicenaplık kabul eden bir toplum haline gelmişiz.

Her yerde sigara reklamı, bakkallarda, süpermarketlerde, binaların yan

duvarlarında, şehrin en işlek caddelerindeki reklam panolarında, toplum araçlarında hatta spor alanlarında sigara reklamı. Sınırsız bir reklam özgürlüğü. Bakkala ekmek alması için gönderdiğimiz küçücük çocuğumuzun karşısında atının üstünde sigara içen bir kovboy reklamı ve kovboy olmaya özenen çocuğumuzu düşününüz. Mutlaka ağzına sigara da koyacaktır. Çünkü sigara ona göre olmak istediğinin ayrılmaz bir parçasıdır. Hiç bir alt yapısı olmayan en uzak bir yöremizi düşünün, orada bile bambaşka bir dünyayı anlatan sigara reklamlarına rastlarsınız. Çamurlu sokaklar ama sigara reklamlarında New York'ta mavi geceler, bir çelişki bir zavallılık sürüp gidiyor.

Hükümet olayın korkunçluğunun bir nebze farkında ama sigara tekelleri bastırınca "SİGARAYI BIRAK YAŞAMAYA BAK" kampanyaları yarım kalıyor. Uçakta sigara içmek yasak ama diğer yandan her türlü reklam her yerde serbest. Üstelik reklamı yapılan yerli sigara da hemen hemen yok; hepsi yabancı, içinde hangi maddelerin olup olmadığını bilmediğimiz yüz bir çeşit sigara.

Yabancı sigara reklamlarının hedefi, bir yandan toplumu yabancı sigara içmeye alıştırmak, özendirmek diğer yandan sabaha karşı tütün toplayan tütün üreticisini yok etmek.

Oysa tüm uygar ülkelerde sigara reklamları derece derece sınırlanmakta. Her devlet kendi halkının sağlığını, ekonomik çıkarlarının üstünde tutmak için çaba sarf etmekte. Sağlık eski bakanı Sayın Akarcalı'nın ciddi ancak uzun sürmeyen bir dizi gayretinden başka bu hükümet döneminde ciddi hiç bir çaba yok. Toplum bu konuda sürekli bilinçlendirilme içerisinde değil. Devlet toplumu korumuyor. Adeta yabancı sigara tekellerinin sömürüsüne terk edilmiş bir topluluk gibiyiz. Tüm uygar ülkelerde sigara içimi azalmakta. Çünkü o ülkeler, toplum sağlığını koruma bilincine ulaşmış durumda. Yabancı sigara tekelleri bu nedenle sağlığını koruma bilincine, halkını koruma duygusuna ulaşmış devletlerin, halkların peşinde; işte bu nedenlerle yabancı sigara tekelleri için Türkiye ciddi ve bakir bir pazar.

Bu gidişe dur demek, uzun sağlıklı yaşamak için sigara tüketimini kamçılayan ve alabildiğine yaygın sigara reklamlarını sınırlandırmak ve toplumu sağlığını koruma bilincine ulaştırmak için alınması gereken bir dizi önlem paketinin birinci halkasını yüce Meclis'e sunmanın onuru ve huzuru içerisinde bu yasa, teklifini hazırlamış bulunmaktayız.

Görüldüğü üzere İstanbul Milletvekili Reşit Ülker ile Adana Milletvekili Cüneyt Canver'in teklifleri her ne kadar farklı kanunlarda değişiklikler öner-

seler ve farklı metinler olsalar da gerekçelerindeki ana fikir toplum sağlığının korunması üzerine kurgulanmıştır.

İSTANBUL MİLLETVEKİLİ BÜLENT AKARCALI VE 40 ARKADAŞININ KANUN TEKLİFİ

Verilen tekliflerin üçüncüsü ve bu meyanda en kapsamlı olanı ise İstanbul Milletvekili Bülent Akarcalı ve 40 arkadaşına ait olan teklif idi (29.5.1989)

İlk imza sahibi olan İstanbul Milletvekili Bülent Akarcalı tarafından TBMM'ne 29.5.1989 tarihinde sunulan "Sigara ve Benzeri Alışkanlıklardan Korunma Kanunu" başlıklı kanun teklifinin teklif sahipleri ve teklifin gerekçesi aşağıdadır.

Bülent Akarcalı, İstanbul

Şadan Tuzcu, Rize

Hayrettin Elmas, İstanbul

Vehbi Dinçerler, Hatay

M. Ali Doğuşlu, Bingöl

Fethi Çelikbaş, Burdur

Mehmet Keçeciler, Konya

H. Aydın Arvasi, Van

Mehmet Yüzügüler, Aydın

İsmail Day, Balıkesir

Mehmet Akdemir, Gaziantep

M. İrfan Başyazıcıoğlu, Kayseri

Reşit Ülker, İstanbul

Ziya Ercan, Konya

Ferruh İlter, İstanbul

Mehmet Şimşek,Konya

Faik Tarımcıoğlu, Bitlis

Ercüment Konukman, İstanbul

Temel Gündoğdu, İstanbul

Aycan Çakıroğulları, Denizli

Hilmi Biçer, Sinop

Mustafa Namlı, Çorum

Adnan Tutkun, Amasya

H. Barlas Doğu, Ankara

Mehmet Ali Bilici, Adana

İlker Genlik, Çanakkale

Ledin Barlas, Adana

Talat İçöz, İstanbul

Sadettin Ağacık, Kastamonu

Sabri Keskin, Kastamonu

Nihat Türker, Afyon

Mehmet Deliceoğlu, Adıyaman

Altan Kavak, İstanbul

Reşit Daldal, Niğde

Hilmi Özen, İstanbul

Hamdi Özsoy, Afyon

Beşir Çelebioğlu, Mardin

M. Necat Eldem, İstanbul

Ali Pınarbaşı, Konya

Alpaslan Pehlivanlı, Ankara

Necati Akıncı, Şanlıurfa

İSTANBUL MİLLETVEKİLİ BÜLENT AKARCALI VE 40 ARKADAŞININ SİGARA, TÜTÜN VE TÜTÜN MAMULLERİNİN ZARARLI ALIŞKANLIKLARINDAN KORUMA KANUNU TEKLİFİNE İLİŞKİN GENEL GEREKÇE

Yakın zamana kadar zararları bilinmeyen tütün ve mamulleri, 50 yıldan beri önemli suçlamalara maruz kalmış ve son yıllarda gün ışığına çıkan ve kesinlik kazanan büyük tahribatı sebebiyle, bütün bir ilim dünyasının ve ciddi devlet yönetimlerinin de haklı bir mücadele konusu haline gelmiştir.

Şu anda bütün dünya ilim çevreleri ve uzmanlar, sigaranın sayısız ve korkunç zararları konusunda birleşmiş bulunmaktadırlar.

Bilhassa sigaranın kapalı yerlerde, sadece içene değil, etrafındakilere de büyük ölçüde (duruma göre % 40 ila % 80 oranında) verdiği zararın kesinleşmesi, içmeyen çoğunluk sebebiyle, bu mücadeleye daha ciddi boyutlar kazandırmış ve ülkeleri önemli tedbirler almaya mecbur etmiştir.

Tespit edebildiğimiz kadarı ile, sigaraya önemli tahditler getiren ülkeleri ve aldıkları önlemleri şöyle özetleyebiliriz:

İtalya, Bulgaristan, Fransa, Yeni Zelanda, Norveç, Belçika, Danimarka, İsveç, Finlandiya, İzlanda, Malta, Çekoslavakya, Polonya, Singapur, Japonya ve ABD›de sigaranın radyo ve televizyonda reklamları yasaktır. Yine bu ülkelerde 16 yaşından (Japonya›da 18, ABD ve Rusya›da 21 yaşından) küçüklerin sigara içmesi yasaklanmış olup son bir yıl içinde bu ülkelerden birçoğu kamuya ait kapalı yerlerde ve seyahat araçlarında sigara içilmesini yasal yoldan kısıtlamış ve cezai müeyyideler getirmişlerdir.

İtalya›da 1975 yılında çıkarılan bir kanunla kamu görevi yapılan her yerde sigara yasaklanmıştır,

Finlandiya'da 1981 yılında çıkarılan bir kanunla kamu görevi yapılan her yerde sigara yasaklanmıştır. Yine bu kanunla özel iş yerlerindeki personele, sigara içenler ve içmeyenler olarak ayrı bölümlerde çalıştırılmak mecburiyeti getirilmiş ve bu yasağa uymayanlara bir yıla kadar hapis cezası öngörülmüştür. Yunanistan'da Mayıs 1980 ayı içinde sigaraya karşı açılan kampanyanın bir bölümü olarak, ülkedeki bütün kapalı yerlerde sigara içilmesi yasaklanmıştır.

Belçika'da 1 Eylül 1987 tarihinde yürürlüğe giren bir kanunla halka açık,

kapalı yerlerde sigara içilmesi yasaklandı. Devlete ve özel sektöre ait bütün kapalı yerler bu yasağa dahil edilmiş, yasağı ihlal edenlere 18 bin Belçika Frangı (yaklaşık 500 bin TL.) para cezası da kanunun getirdiği kesin müeyyide olarak yürürlüğe girdi.

Avustralya'da daha önce kamuya ait kapalı yerlerde tatbike konan sigara yasağı 1.1.1987'den itibaren iç hat uçak seferlerinde de uygulamaya konuldu.

Kanada, 2000 yılında sigaranın kullanılmayacağı bir ülke olabilmenin örnek çabaları içerisindedir.

ABD'nin birçok eyaletlerinde ve S.S.C.B.'de 21 yaşından küçüklere sigara yasağı getirilmiştir. Bu arada Japonya ve Çin'de birçok tedbirler uygulamaya girmektedir. Yeni bir uygulama da Suudi Arabistan'da başlatılmıştır. Uyuşturucu maddeler ile mücadele konusunda başarılı bir program izleyen Suudi Arabistan'ın Ekim 1987'den beri sigaraya karşı da ciddi tedbirlere yöneldiğini, bu cümleden olarak bütün devlet ve eğitim kurumlarında sigara yasaklanmıştır. Bu ülke resmî kurumlarda ve basında sigara reklamlarını daha önceleri yasaklamıştı.

ABD'de sigara içenler yüzünden, aynı yerde bulunan diğer kişiler için oluşan tehdidin büyüklüğü sebebiyle işverenlerin, işyerlerinde sigarayı kısıtlayıcı tedbirlere yönelmeleri sağlanmıştır.

New York yaleti, Amerikan tarihinin sigaraya karşı en acımasız yasalarından birini onaylamış ve kamuya açık bütün yerlerde sigara içilmesi yasaklanmıştır.

Yasağı çiğneyenler 500 dolardan başlayan para cezalarına çarptırılacak ve yasa beraberinde bazı hapis cezalarını da getirmektedir.

ABD'de sigara ile ilgili faaliyetler şöyle özetlenmektedir:

ABD'de 40 eyalet, kamuya açık yerlerde sigara içimini yasaklamıştır. 33 eyalette tren, otobüs ve tramvaylarda, 17 eyalette ise ofis ve işyerlerinde sigara içilmesi kısıtlanmıştır. Her işyeri, sigara içen personeline bu isteklerini yerine getirebilmeleri için belli mekânlar göstermek zorundadır. 50 kişiden fazla kapasitesi olan lokantalar, kapasitelerinin % 70'ine kadar olan bir bölümünü sigara içmeyenlere ayırmaktadır.

İngiltere›de sigara aleyhine açılan ve sürdürülen yoğun kampanyalar, bilhassa sigaranın kalp ve akciğer rahatsızlıklarındaki olumsuz etkilerinin kesinleşmesi sebebiyle, umulanın da üzerinde başarı sağlamıştır.

En yetkili uzmanlara göre ise, "Çevreyi kirleten maddelerin başında sigara gelmektedir."

Konuyu kesinliğe ulaştıran yetkili uzman ve kurumların tespitlerinden birkaçı aynen şöyle:

"Solunum yollarını tıkayan hastalıklarda, hava kirliliği sigaranın yanında hiç kalır." (Prof. Dr. Tuğrul Çavdar, Çapa Tıp Fak. Öğretim Üyesi)

"İçindeki toksik maddeler sebebiyle, sigara dumanı, onu, teneffüs eden içmeyenlere de % 76'ya kadar aynı zararı yapar." (Prof. Dr. Seyhan Çelikoğlu, Cerrahpaşa Tıp Fak. Öğretim Üyesi)

"Sigara içen kimse, bu dumanı teneffüs etmek zorunda kalan diğer kişileri de % 40 ila % 80 oranında zehirlemektedir." W H O (Dünya Sağlık Teşkilatı Bildirisi)

Sigara içenle, sigara dumanı ile kirlenmiş havayı teneffüs eden arasında gördüğü zarar bakımından çok az fark vardır, içene zarar yüzde yüz ise, sigara içilen yerde durana bu zarar % 70 veya % 80 nispetindedir (Prof. Dr. Münip Yeğin, Atatürk Üniversitesi Öğretim Üyesi).

Amerika'da Worldwatch Enstitüsü tarafından yayınlanan bir raporda, Amerika'da her yıl 5 bin kişinin başkalarının içtikleri sigara dumanı nedeniyle kansere yakalanarak yaşamlarını yitirdikleri belirtildi (Prof. Dr. Fred Plum, New York Hospital ve Cornell Tıp Fak. Nöroloji Bölüm Başkanı).

Ayrıca Anayasamızın 58'inci maddesi: Devletin; gençlerimizi alkol, uyuşturucu, kumar ve benzeri kötü alışkanlıklardan korumasını ve bu yolda gerekli tedbirleri almasını amirdir.

Dünya Sağlık Teşkilatı (WHO)'nın sigarayı uyuşturucular arasında zikretmesi, yetkili uzman ve kuruluşların sigarayı "önlenmesi mümkün olan ölümlerin baş sebebi" olarak kabul ve ifade etmesi, keza sigaranın uyuşturucu niteliği taşıması, kötü ve zararlı alışkanlıkların da başında bulunması hasebiyle yine Devletin anayasal bir görevi ve önemli bir mücadele konusudur.

Bu durumda sigara:

a) Çevre kirliliğinin en toksik maddesi ve önde gelen sebebi olarak,

b) Kullananların sağlığına sayısız zararlar veren uyuşturucu niteliğinde bir zehir olarak,

c) Ülke geleceğini ellerine vereceğimiz gençlerimizi korkunç boyutlarda tehdit eden bir alışkanlık olarak,

d) Yine kendisinden daha korkunç uyduları olan alkol ve beyaz zehirlere de zaman zaman öncülük eden bir ölüm kılavuzu olarak, şüphesiz önce Devletin ve hemen yanında vatandaşın, keza bütün kurum ve kuruluşların mücadele edeceği konuların başında yer almaktadır.

İSTANBUL MİLLETVEKİLİ BÜLENT AKARCALI VE 40 ARKADAŞININ SİGARA, TÜTÜN VE TÜTÜN MAMULLERİNİN ZARARLI ALIŞKANLIKLARINDAN KORUMA KANUNU TEKLİFİNE İLİŞKİN MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1. — Bu madde ile kanunun amacı belirlenmektedir.

Madde 2. — Genel zabıtaya ve devlet ile ilgili kişilere bazı görev ve sorumluluklar yüklenmektedir.

Madde 3. — Tedavi olmak bir haktır. Bir yandan tedavi olmayı istemek öte yandan bu yerlerde sigara içmeye göz yummak kadar birbirine ters düşen uygulama olamaz. Dolayısıyla asgari bir sağlık ihtiyacı olarak tedavi ve sağlık amaçlı her yerde tahsis edilecek olan yerler dışında sigara içimi yasaklanmıştır.

Çocuklarımız hayatta en değerli varlıklarımızdır. Bir yandan onları okutmak için bunca fedakârlık yaparken, bulundukları ortamda sigara içilmesine müsamaha edilemez. Çocuklarımızı ve gençlerimizi korumak en önemli görevimizdir. Bunun için eğitim - öğretim yapılan yerler ile kurs, seminer mahalleri ve özel dershaneler de dahil olmak üzere benzeri yerlerde de tahsis edilecek olan yerler dışında sigara içimi yasaklanmaktadır.

Ayrıca kültür amaçlı kütüphaneler, sinema ve tiyatrolar, spor salonları ile hava ve deniz limanları ve tren istasyonlarının bekleme salonları ve benzeri yerler ile toplu taşımacılık yapılan nakil vasıtalarında aynı şekilde yasak getirilmektedir.

Madde 4. — Zararlı bir malın reklamını yapmak önce mantığa ve ahlaka aykırıdır. Gelişmiş bütün ülkelerde sigara reklamı ya yasaklanmış, ya da kendiliğinden kalkmıştır.

Ayrıca ülkemizde reklam kampanyalarını yalnızca yabancı sigara şirketlerinin yapıp, tekelin yapamaması her geçen gün yabancı sigaraların Türk sigara pazarından daha büyük pay kaparak Türk tütününe darbe vurmalarına yol açmaktadır.

Sigara içme alışkanlığı o paketi başkası için olsa da satın almakla başlar.

Teşhir bir çeşit reklam olduğu için sigaranın, tütün ve tütün mamullerinin teşhiri, sergilenmesi, tanıtımı ve özendirme kampanyaları yasaklanmıştır.

Madde 5. — Bu madde ile idarî cezalar öngörülmektedir.

Madde 6. — Bu madde ile adlî cezalar öngörülmektedir.

Madde 7. — İdarî para cezalarının tahsilinde ve takibinde uygulanacak esas ve usuller ile genel zabıtaya mensup kişilerin bu Kanuna göre düzenleyecekleri tutanaklar hakkında yapılacak işlemler, yetki sınırları, koordinasyon ve iş birliği esaslarının İçişleri, Maliye ve Gümrük Bakanlığına müştereken bir yönetmelik çıkarılacağı bu madde ile düzenlenmiştir.

Madde 8. ve 9. — Yürürlük ve yürütmedir.

İSTANBUL MİLLETVEKİLİ BÜLENT AKARCALI VE 40 ARKADAŞININ SİGARA, TÜTÜN VE TÜTÜN MAMULLERİNİN ZARARLI ALIŞKANLIKLARINDAN KORUMA KANUNU TEKLİFİ MADDELERİ

SİGARA, TÜTÜN VE TÜTÜN MAMULLERİNİN ZARARLI ALIŞKANLIKLARINDAN KORUMA KANUNU TEKLİFİ

Amaç

MADDE 1. — Bu Kanunun amacı; kişileri, her ne şekil ve surette olursa olsun sigara, tütün ve tütün mamulleri alışkanlıklarını özendirici reklam, tanıtım, teşvik ve kampanyasından koruyucu tertip ve tedbirler almaktır.

Görev ve Sorumluluk

MADDE 2. — Bu Kanuna göre sigara, tütün ve tütün mamulleri içiminin yasaklandığı yerlerde bu fiile aykırı hareket edenler hakkında kolluk kuvvetleri (polis, bekçi, belediye zabıtası) şikâyet üzerine ya da kendiliğinden duruma müdahale etmekle yükümlüdürler. Sigara, tütün ve tütün mamulle-

ri içilmesinin yasaklandığı yerlerde, sigara içme yasağına ait uyarılar asgarî 10 (on) santimetrelik puntolarla herkes tarafından görünebilir yerlere asılır veya yazılır. Bu işlemlerden ilgili yerin amiri durumundaki kişi ve kişiler sorumludurlar. Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu ayda asgarî 30 (otuz) dakikayı sigara, tütün ve tütün mamulleri zararlı alışkanlıkları konusunda vatandaşı uyaracak yayınlar yapmakla görevlidir. Türkiye'de üretilen ya da ithal edilen her sigara, tütün ve tütün mamulleri paketinin üzerine bir santimetre boyundaki puntolarla "Sağlığa Zararlıdır", "Ölüme Yol Açar" ibaresi konur. Bu ibare gayet net görünür ve rahat okunur bir şekilde paket üzerinde yer alır. Bu ibareyi taşımayan sigara, tütün ve tütün mamulleri ithal edilemez ve toptan ya da perakende satışa çıkarılamaz.

Sigara İçilmesi Yasaklanan Yerler

MADDE 3. — Sağlık, eğitim - öğretim ve kültür hizmeti veren yerler ile spor salonlarında ve toplu taşımacılık yapılan her türlü nakil vasıtaları ve bunların bekleme salonlarında tahsis edilecek olan yerler dışında sigara, tütün ve tütün mamulleri içilemez. Resmi kurum ve kuruluşlarda da yukarıdaki fıkra hükmü uygulanır.

Yasaklar

MADDE 4. — Sigara, tütün ve tütün mamullerinin;

a) İsim, marka veya alametler kullanılarak her ne şekil ve surette olursa olsun reklamının, tanıtımının, teşvikinin veya özendirme kampanyasının düzenlenmesi veya yapılması,

b) 18 yaşından küçüklere satılması,

c) Vitrinlerde teşhir edilmesi veya sergilenmesi, yasaktır.

İdarî **Cezalar**

MADDE 5. — Bu Kanunun 3'üncü maddesine aykırı hareket edenlere 10 000,— TL. para cezası verilir. Bu cezalar ilgili kolluk kuvvetleri tarafından verilir. Bu cezalarla ilgili kararlar, ilgililere usulüne göre tebliğ edilir. Bu cezalara karşı tebliğ tarihinden itibaren en geç 7 gün içinde yetkili sulh ceza mahkemesine itiraz edilebilir, itiraz üzerine verilen kararlar kesindir. İtiraz, zaruret görülmeyen yerlerde evrak; üzerinde inceleme yapılarak en kısa sürede sonuçlandırılır.

Bu Kanunun 4'üncü maddesinin (b) ve (c) bentlerine aykırı hareket edenlerin tekel ruhsatlan 6 ay süre ile, tekerrürü halinde ise kesin olarak iptal edilir.

Adlî Cezalar

MADDE 6. — Bu Kanunun; 2'nci maddesinin 2'nci fıkrasına aykırı hareket edenlere 100 000,— TL., 4'üncü maddesinin (a) bendine aykırı hareket edenlere 2 milyon liradan on milyona kadar, para cezası hükmolunur. Suçun tekerrürü halinde cezanın azamî haddi uygulanır.

MADDE 7. — Para cezalarının tahsilinde ve takibinde uygulanacak esas ve usuller ile kullanılacak makbuzun, suç ve ceza tutanağının şekli ve kullanma esasları ile genel zabıtaya mensup kişilerin bu Kanuna göre düzenleyecekleri tutanaklar hakkında yapılacak işlemler, yetki sınırları, koordinasyon ve işbirliği esasları İçişleri, Maliye ve Gümrük Bakanlığınca müştereken çıkarılacak yönetmelikte gösterilir. Makbuz ve tutanaklar Maliye ve Gümrük Bakanlığınca bastırılır ve ilgili yerlere dağıtımı sağlanır.

Yürürlük

MADDE 8. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 9. — Bu Kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

TBMM görüşmelerinde bu üç kanun teklifi aynı mahiyette olduklarından Adalet Komisyonu'nda birleştirilmiş ve Bülent Akarcalı'nın teklifi esas alınmak suretiyle görüşülmüştür.

Kanun tekliflerinin gerekçeleri daha çok sağlık tedbirlerine vurgu yapmaktadır. Reklam ve sponsorluklar yasaklanmakta ve TRT'ye sigara ve tütünün zararları konusunda ayda 30 dakika yayın yapma zorunluluğu getirmektedir.Teklifin yapıldığı dönemde TRT'nin tek yayın kuruluşu olduğunu hatırlatma yarar vardır.

İSTANBUL MİLLETVEKİLİ BÜLENT AKARCALI VE 40 ARKADAŞININ SİGARA, TÜTÜN VE TÜTÜN MAMULLERİNİN ZARARLI ALIŞKANLIKLARINDAN KORUMA KANUNU TEKLİFİNE İLİŞKİN ADALET KOMİSYONU RAPORU

İstanbul Milletvekili Bülent Akarcalı ve 40 arkadaşının; Sigara, Tütün ve Tütün Mamullerinin Zararlı Alışkanlıklarından Koruma Kanunu Teklifi, Adana Milletvekili Cüneyt Canver'in; 1177 Sayılı Tütün ve Tütün Tekeli Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi ile İstanbul Milletvekili Reşit Ülker'in; «Sigaranın Zararlarının Önlenmesi İçin» 6 Mayıs 1930 gün ve 1593 Sayılı Genel Sağlık Yasasına (Umum Hıfzıssıhha Kanununa)kimi maddeler eklenmesine ilişkin yasa teklifleri birleştirilmek ve daha kapsamlı olması nedeni ile Bülent Akarcalı'nın teklifi esas alınmak suretiyle, Adalet, Maliye ve Gümrük, Sağlık Bakanlıkları, TRT ve Yeşilay Cemiyeti Başkanlığı temsilcilerinin ve teklif sahiplerinin de katılmalarıyla komisyonumuzca incelenip görüşülmüş, gerekçesi uygun görülerek maddelerine geçilmesi kabul edilmiş ve maddeler üzerinde yapılan ilave ve değişiklikler aşağıda açıklanmıştır.

1. «Tütün ve tütün mamulleri» ibaresinin sigarayı da kapsadığı düşünülerek teklifin başlığında yer alan «sigara» kelimesi kaldırılmak suretiyle teklif başlığı yeniden düzenlenmiştir.

2. Teklifin «Amaç» başlıklı 1'nci maddesi başlığa paralel şekilde düzeltilmiştir.

3. Teklifin 3'üncü maddesi başlığı da değiştirilmek «ve ikinci fıkrası metinden çıkarılarak yeni bir ikinci fıkra eklenmek suretiyle yeniden düzenlenmiş ve 2'nci madde olarak kabul edilmiştir.

4. Teklifin «Yasaklar» başlıklı 4'üncü maddesinin (b) ve (c) bentleri metinden çıkarılmış ve madde «Diğer yasaklar» başlığında tek fıkra şeklinde 3'üncü madde olarak düzenlenmiştir.

5. Teklifin «Görev ve sorumluluk» başlıklı 2'nci maddesinin iki, üç ve dördüncü fıkraları «Uyarılar» başlığı altında üç fıkra halinde 4'üncü madde olarak yeniden düzenlenmiştir.

6. Teklifin 2'nci maddesinin birinci fıkrası «Görev ve sorumluluk» başlığı altında üç fıkra halinde düzenlenmiş ve 5'inci madde olarak kabul edilmiştir.

7. Teklifin «İdarî cezalar» başlıklı 5'inci maddesi «İdarî ceza» başlığı altında yeniden düzenlenerek 6 ncı madde olarak kabul edilmiştir.

8.Teklifin «Adlî cezalar» başlıklı 6'ncı maddesi birinci fıkrasındaki para cezasının yukarı haddi de tespit edilmek suretiyle düzenlenmiş ve 7'nci madde olarak kabul edilmiştir.

9. Teklifin «Yönetmelik» başlıklı 7'nci maddesi çıkarılacak yönetmeliğe Kanunun yayımından itibaren 3 aylık süre tanınmak suretiyle yeniden düzenlenmiş ve 8'inci madde olarak kabul edilmiştir.

10. Teklifin 4'üncü maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen şartlar aranmaksızın bu Kanunun yayımı tarihinden önce Türkiye'de üretilen veya ithal edilen tütün ve tütün mamullerinin altı ay süreyle satışına izin veren Geçici 1'inci madde ile 2'nci maddenin ikinci fıkrası, 3'üncü madde ve 4'üncü maddenin birinci fıkrası gereği yapılacak işlerin Kanunun yayımı tarihinden itibaren bir ay içinde yerine getirileceğine ilişkin Geçici 2'nci madde teklif metnine eklenmiştir.

11. Teklifin «Yürürlük» başlıklı 8'inci maddesi 9'uncu, «Yürütme» başlıklı 9'uncu maddesi 10'uncu madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Raporumuz Genel Kurul'un onayına sunulmak üzere saygı ile arz olunur.

Başkan Alpaslan Pehlivanlı, Ankara

Başkan Vekili İhsan Nuri Topkaya, Ordu: TRT'ye süre verilmesine ve cezalara muhalifim.

Sözcü A. Reyhan Sakallıoğlu, Sakarya: Muhalefet görüşüm eklidir.

Kâtip Gökhan Maraş, Kırşehir

Üye Ledin Barlas, Adana

Üye Hasan Tanrıöver, Gaziantep

Üye Aytekin Kotil, İstanbul

Üye Sadettin Ağacık Kastamonu, Cezalara Muhalifim

Üye Kâmil Ateşoğulları, Ankara

Üye Ali Haydar Erdoğan, İstanbul

Üye Ahmet Ersin, İzmir

Üye Yılmaz Altuğ, Sivas

Üye Eyüp Cenap Gülpınar, Şanlıurfa: Cezalara muhalifim, sadece reklamlara verilecek cezalara muhalif değilim.

MUHALEFET GEREKÇESİ

Tütün ve tütün mamulleri içiminin sağlığa zarar verdiği kuşkusuzdur. Tütün ve tütün mamulleri içimine alışkanlık toplumda asır boyu devam edegelmiştir. Bu alışkanlıktan kurtulmanın ceza ile değil, eğitimle mümkün olacağı kanaatindeyim. «Sağlığa zararlılık» şuurunun yaratılması etkin propaganda araçlarıyla ve eğitimle başarıya ve neticeye ulaştırılır. Ceza ve yasak, maddeyi daha cazip hale getirir. İnsan hak ve hürriyetlerinin alabildiğine söz konusu olduğu bu günlerde kolluk kuvvetleriyle, zabıta, trafik polisiyle tiryaki vatandaşı karşı karşıya bırakacak olan bu tür zorlama ve müeyyideler ferdi huzursuz eder. Bu nedenlerle teklifin ceza getiren 5, 6 ve 7'nci maddelerine karşıyım.

Ayhan Sakallıoğlu, Sakarya

İSTANBUL MİLLETVEKİLİ BÜLENT AKARCALI VE 40 ARKADAŞININ SİGARA, TÜTÜN VE TÜTÜN MAMULLERİNİN ZARARLI ALIŞKANLIKLARINDAN KORUMA KANUNU TEKLİFİNE İLİŞKİN METNİN KABUL EDİLDİĞİ ADALET KOMİSYONUNU RAPORU

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Komisyonumuzun 14.6.1989 Tarih ve 56 karar No. lu Raporu ile sonuçlandırdığı "İstanbul Milletvekili Bülent Akarcalı ve 40 Arkadaşının Sigara, Tütün ve Tütün Mamullerinin Zararlı Alışkanlıklarından Koruma Kanunu Teklifi, Adana Milletvekili Cüneyt Canver'in 1177 Sayılı Tütün ve Tütün Tekeli Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi ve İstanbul Milletvekili Reşit Ülker'in Sigaranın Zararlarının önlenmesi için 6 Mayıs 1930 Gün ve 1593 Sayılı Genel Sağlık Yasasına (Umumî Hıfzıssıhha Kanununa) Kimi Maddeler Eklenmesine İlişkin Yasa önerisi" Genel Kurul gündeminde iken Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün 89'uncu maddesine göre bir kez daha görüşülmek üzere Genel Kurulun 7.3.1990 Tarihli 86'ncı Birleşiminde Hükümet tarafından geri çekilmiştir.

Birleştirilerek ve daha kapsamlı olması nedeniyle Bülent Akarcalı'nın tek-

lifi esas alınmak sureti ile düzenlenen ve yukarıda tarih ve sayısı belirtilen Komisyonumuz raporu Adalet ve Maliye ve Gümrük Bakanlığı temsilcilerinin ve teklif sahiplerinin de katılmalarıyla Komisyonumuzca bir kez daha görüşülmüş ve aynen benimsenmesine karar verilmiştir.

Raporumuz Genel Kurulun onayına sunulmak üzere saygı ile arz olunur.

Başkan Alpaslan Pehlivanlı, Ankara

Sözcü A. Reyhan Sakallıoğlu, Sakarya, 5. 6. ve 7. Maddelere muhalifim

Üye Hasan Tanrıöver, Gaziantep

Üye Burhan Cahit Gündüz, İzmir

Üye Orhan Veli Yıldırım, Tunceli

Başkan Vekili Gökhan Maraş, Kırşehir

Kâtip Ali Pınarbaşı, Konya

Üye Ali Haydar Erdoğan, İstanbul

Üye İhsan Nuri Topkaya, Ordu

İSTANBUL MİLLETVEKİLİ BÜLENT AKARCALI VE 40 ARKADAŞININ SİGARA, TÜTÜN VE TÜTÜN MAMULLERİNİN ZARARLI ALIŞKANLIKLARINDAN KORUMA KANUNU TEKLİFİNE İLİŞKİN ADALET KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ METİN

Tütün ve Tütün Mamullerinin Zararlarının önlenmesine Dair Kanun Teklifi

Amaç

MADDE 1. — Bu Kanunun amacı, kişileri tütün ve tütün mamullerinin zararlarından, bunların alışkanlıklarını özendirici reklam, tanıtma ve teşvik kampanyalarından koruyucu tertip ve tedbirler almaktır.

Tütün ve tütün mamullerinin içilmesi yasaklanan yerler,

MADDE 2. — Sağlık, eğitim - öğretim ve kültür hizmeti veren yerler ile

kapalı spor salonlarında ve toplu taşımacılık yapılan her türlü nakil vasıtaları ve bunların bekleme salonlarında tütün ve tütün mamulleri içilemez. Bu gibi mahallerde tütün ve tütün mamullerinin içilebilmesi için ayrı yerler tahsis edilir.

Diğer Yasaklar

MADDE 3. — Tütün ve tütün mamullerinin isim, marka veya alametler kullanılarak her ne suretle, olursa olsun reklam veya tanıtımının yapılması veya bunların istimalini teşvik veya özendirici kampanyaların düzenlenmesi yasaktır.

Uyarılar

MADDE 4. — Tütün ve tütün mamulleri içilmesinin yasaklandığı yerlerde, buna dair uyarılar asgarî on santimetrelik puntolarla herkes tarafından görülebilir yerlere asılır veya yazılır. Bu uyarıların yapılmasından ilgili yerlerin yetkili veya âmiri durumundaki kişi veya kişiler sorumludur. Türkiye'de üretilen veya ithal edilen tütün ve tütün mamulleri paketinin üzerine açıkça görülebilir ve rahatça okunabilir şekilde bir santimetre boyundaki puntolarla, "Sağlığa Zararlıdır" ibaresi konulur. Bu nitelikteki ibareyi taşımayan tütün ve tütün mamulleri ithal edilemez ve satışa çıkarılamaz. Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu ayda en az otuz dakika tütün ve tütün mamulleri alışkanlığının zararları konusunda uyarıcı ve eğitici mahiyette yayınlar yapmak zorundadır.

Görev ve Sorumluluk

MADDE 5. — Bu Kanuna göre, tütün ve tütün mamulleri içiminin yasaklandığı yerlerde buna aykırı hareket edenler hakkında kolluk kuvvetleri ile trafik ve belediye zabıtası, şikâyet üzerine veya kendiliğinden işlem yapmakla yükümlüdürler. Kolluk kuvvetleri ile trafik ve belediye zabıtası, bu Kanunun 2'nci maddesinin birinci fıkrasına aykırılık hâlinde para cezası tutanağı; 4'üncü maddesinin birinci fıkrası ile 3'üncü maddesine aykırılık halinde suç tutanağı düzenlerler. Yargı yetkisine giren suçlarla ilgili suç tutanağının bir sureti doğrudan yetkili sulh ceza mahkemesine, para cezası tutanağının bir sureti ise ilgili mal sandığına yedi iş günü içinde gönderilir.

İdarî Ceza

MADDE 6. — Bu Kanunun 2 nci maddesinin birinci fıkrasına aykırı hareket edenlere on bin lira para cezası verilir. Para cezası tutanağı düzenlenen

para cezaları, Maliye ve Gümrük Bakanlığı'nın sayman mutemetlerine veya mal sandıklarına ödenebileceği gibi banka veya PTT aracılığı ile de ödenebilir. Para cezalarını tahsil eden banka, PTT ve sayman mutemetleri, tutanağın düzenlendiği yerin ilgili mal sandığına bilgi vermek zorundadır. Banka ve PTT ile yapılan ödemelerde paranın bankaya yatırıldığı veya postaya verildiği tarih ödeme tarihi sayılır.

Süresinde ödenmeyen para cezaları için 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümleri uygulanır.

İdari para cezalarına karşı muttali olunduğu tarihten itibaren yedi gün içinde yetkili sulh ceza mahkemesine itiraz edilebilir. İtiraz cezanın infazını durdurmaz, itiraz, evrak üzerinde inceleme yapılarak en kısa sürede sonuçlandırılır.

Adlî Cezalar

MADDE 7. — Bu Kanunun; a) 4'üncü maddesinin birinci fıkrasına aykırı hareket edenlere yüz bin liradan beş yüz bin liraya kadar, b) 3'üncü maddesine aykırı hareket edenlere iki milyon liradan on milyon liraya kadar, ağır para cezası verilir. Tekerrür halinde cezanın yukarı haddine hükmolunur.

Yönetmelik

MADDE 8. — Para cezalarının tahsilinde ve takibinde uygulanacak esas ve usuller ile kullanılacak suç ve ceza tutanağının şekli ve Kanunun uygulanmasına ilişkin diğer esas ve usuller Kanunun yayımından itibaren üç ay içinde İçişleri, Maliye ve Gümrük Bakanlığınca müştereken çıkarılacak yönetmelikte gösterilir. Tutanaklar Maliye ve Gümrük Bakanlığınca bastırılır ve ilgili yerlere dağıtımı sağlanır.

GEÇİCİ MADDE 1. — Bu Kanunun yayımı tarihinden önce Türkiye'de üretilen veya ithal edilen tütün ve tütün mamullerinin altı ay süreyle 4 üncü maddenin ikinci fıkrasında belirtilen şart aranmaksızın satışlarına devam olunur.

GEÇİCİ MADDE 2. — Bu Kanunun 2 nci maddesinin ikinci fıkrası gereği ayrı yer tahsisi, 3 üncü maddede yasaklanan reklâm panolarının kaldırılması ile 4 üncü maddesinin birinci fıkrası gereği yazılacak ve asılacak yazılara ait işler Kanunun yayımından itibaren bir ay içinde yerine getirilir.

Yürürlük

MADDE 9. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 10. — Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Ankara Milletvekili Alpaslan Pehlivanlı'nın başkanlığını yaptığı Adalet Komisyonu'nda yapılan görüşmelerde;

Kastamonu Milletvekili Sadettin Ağacık cezalara,

Başkan Vekili Ordu Milletvekili İhsan Nuri Topkaya TRT'ye süre verilmesine ve cezalara muhalif kalmışlardır.

Şanlıurfa Milletvekili Eyüp Cenap Gülpınar ise reklamlara verilecek olanlar hariç olmak üzere tüm cezalara muhalif kalmıştır.

Sakarya Milletvekili Ayhan Sakallıoğlu ceza getiren maddelere karşı çıkarak muhalefet şerhi dahi yazmıştır.

Bütün bu tartışmalara rağmen kanun teklifinde ciddi bir değişiklik yapılmadan Genel Kurul'a sunulmuştur.

İSTANBUL MİLLETVEKİLİ BÜLENT AKARCALI VE 40 ARKADAŞININ SİGARA, TÜTÜN VE TÜTÜN MAMULLERİNİN ZARARLI ALIŞKANLIKLARINDAN KORUMA KANUNU TEKLİFİNE İLİŞKİN TBMM GÖRÜŞMELERİ

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati : 15.00

BAŞKAN : Başkan Vekili Aytekin Kotil

KÂTİP ÜYELER : Kadir Demir (Konya), İsmail Üğdül (Edirne)

3. — İstanbul Milletvekili Bülent Akarcalı ve 40 Arkadaşının, Sigara Tütün ve Tütün Mamullerinin Zararlı Alışkanlıklarından Koruma Kanunu Teklifi, Adana Milletvekili Cüneyt Canver'in, 1177 Sayılı Tütün ve Tütün Tekeli Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi ve İstanbul Milletvekili Reşit Ülker›in Sigaranın Zararlarının Önlenmesi için 6 Mayıs 1930 Gün ve 1593 Sayılı Genel

Sağlık Yasasına (Umumî Hıfzıssıhha Kanununa) Kimi Maddeler Eklenmesine İlişkin Yasa Önerisi ve Adalet Komisyonu Raporu (2/189, 2/190, 2/193) (S. Sayısı: 286 ve 286'ya 1 inci Ek) (1)

BAŞKAN — Gündemin 3'üncü sırasında yer alan, İstanbul Milletvekili Bülent Akarcalı ve 40 Arkadaşının, Sigara Tütün ve Tütün Mamullerinin Zararlı Alışkanlıklarından Koruma Kanunu Teklifi, Adana Milletvekili Cüneyt Canver›in, 1177 Sayılı Tütün ve Tütün Tekeli Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi ve İstanbul Milletvekili Reşit Ülker'in Sigaranın Zararlarının Önlenmesi İçin 6 Mayıs 1930 Gün ve 1593 Sayılı Genel Sağlık Yasasına (Umumî Hıfzıssıhha Kanununa) Kimi Maddeler Eklenmesine ilişkin Yasa Önerisi ve Adalet Komisyonu Raporunun görüşmelerine başlıyoruz.

Komisyon ve Hükümet?.. Hazır.

Teklifin tümü, 7.3.1990 tarihli 86'ncı Birleşimde, iç tüzüğün 89'uncu maddesine göre komisyona geri verilmişti. Komisyonun yeniden hazırladığı rapor ve metin, 286'ya 1'inci ek sıra sayısıyla basılıp sayın üyelere dağıtılmış bulunmaktadır. Komisyon raporunun okunup okunmaması hususunu oylarınıza sunuyorum: Raporun okunmasını kabul edenler... Etmeyenler... Rapor, okunmadan müzakere edilecektir.

Raporun tümü üzerinde söz isteyenlere, sırasıyla söz vereceğim.

Doğru Yol Partisi Grubu adına Sayın Ali Eser söz istemiştir; ama Sayın Ali Eser yok.

Diğer parti grupları adına söz isteyen?.. Yok.

Şahısları adına Sayın Reşit Ülker›in söz talebi vardır; Sayın Ülker de yok.

Şu hale göre, teklifin tümü üzerinde söz isteyen yok.

Maddelere geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

1'inci maddeyi okutuyorum:

Tütün ve Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanun Teklifi

Amaç

MADDE 1. — Bu Kanunun amacı, kişileri tütün ve tütün mamullerinin

zararlarından, bunların alışkanlıklarını özendirici reklam, tanıtım ve teşvik kampanyalarından koruyucu tertip ve tedbirler almaktır.

BAŞKAN — 1'inci maddeyle ilgili söz isteyen?.. Yok.

1'inci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

2'nci maddeyi okutuyorum :

Tütün ve Tütün Mamullerinin İçilmesi Yasaklanan Yerler

MADDE 2. — Sağlık, eğitim-öğretim ve kültür hizmeti veren yerler ile kapalı spor salonlarında ve toplu taşımacılık yapılan her türlü nakil vasıtaları ve bunların bekleme salonlarında tütün ve tütün mamulleri içilemez.

Bu gibi mahallerde tütün ve tütün mamullerinin içilebilmesi için ayrı yerler tahsis edilir.

BAŞKAN — 2'nci maddeyle ilgili söz isteyen?.. Yok.

2'nci maddeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... 2 nci madde kabul edilmiştir. 3 üncü maddeyi okutuyorum :

Diğer Yasaklar

MADDE 3. — Tütün ve mamullerinin isim, marka veya alametler kullanılarak her ne suretle olursa olsun reklam veya tanıtımının yapılması veya bunların istimalini teşvik veya özendiren kampanyaların düzenlenmesi yasaktır.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen?.. Yok.

3'üncü maddeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir. 4'üncü maddeyi okutuyorum :

Uyarılar

MADDE 4. — Tütün ve tütün mamulleri içilmesinin yasaklandığı yerlerde, buna dair uyarılar asgarî on santimetrelik puntolarla herkes tarafından görülebilir yerlere asılır veya yazılır. Bu uyarıların yapılmasından ilgili yerlerin yetkili veya amiri durumundaki kişi veya kişiler sorumludur.

Türkiye'de üretilen veya ithal edilen tütün ve mamulleri paketinin üzerine açıkça görülebilir ve rahatça okunabilir şekilde bir santimetre boyundaki puntolarla, "Sağlığa Zararlıdır" ibaresi konulur, bu nitelikteki ibareyi taşıma-

yan tütün ve tütün mamulleri ithal edilemez ve satışa çıkarılamaz.

Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu ayda en az otuz dakika tütün ve tütün mamulleri alışkanlığının zararları konusunda uyarıcı ve eğitici mahiyette yayınlar yapmak zorundadır.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen?..

ALİ ESER (Samsun) — Söz istiyorum.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Eser.

ALİ ESER (Samsun) — Sayın Başkan, Değerli Milletvekilleri; tesadüfen konular üst üste geldi, maalesef bu konu aylardır böyle sürüncemede kaldı, toplanılıp konuşulmadığı için. Bir sıkıntıya da sokmamak istiyoruz. Yalnız, tümü üzerinde, yani bu tasarının esprisi üzerinde Doğru Yol Partisi Grubu'nun görüşlerini ifade edeceğim. Yine hepinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN — Sayın Eser, tümü üzerinde sizi konuşmaya davet ettik, yoktunuz; şu anda

4'üncü maddeyi görüşüyoruz.

ALİ ESER (Devamla) — Sayın Başkan, espri tamamen 4'üncü maddededir, zaten konunun özüne ilişkindir.

BAŞKAN — O çerçevede konuşmaya çalışın lütfen.

ALİ ESER (Devamla) — O bakımdan; bu konuda bizim görüşümüz şudur: Bu meseleye, sigara içmeyi yasaklamak veya içenleri cezalandırmak gibi katı bir şekilde yaklaşmak yerine, daha gerçekçi bir açıdan bakmamız lazım geldiğini söylüyoruz, içtenlikle söylüyoruz ki, birbiriyle çakışmamak kaydıyla ve biraz evvel üreticinin sıkıntısını anlattığımız espri içinde pek tabiî sigara muhakkak insan sağlığına zararlıdır, bunun yasaklanması lazımdır; gerçek budur. Ancak, bir gerçek daha vardır ki, genelde yasaklara olan düşkünlük dikkate alındığında her türlü yasağa rağmen; alkol bağımlılığına, diğer uyuşturucu bağımlılığına, hatta adlî ve cezaî yasaklara dahi bir nevi yöneliş vardır. Bu, insanın haleti ruhiyesinde vardır. Dolayısıyla bunu, biz, sert tedbirlerle değil, eğitiminden başlayarak, insanın kendi insiyatifine bırakmak suretiyle halletmek yolunu tavsiye ediyoruz.

Bugün, hepimizin bildiği gibi, aşağı yukarı nüfusumuzun yüzde 10'una varan 6 milyonluk bir kesimin geçim kaynağı olan bu tütün meselesinde, ne

üreticimizi, ne 300 yıldır devam eden -geleneksel dediğimiz- bu tarım ziraatimizi kötüleştirici, ne de insan sağlığını bozucu bir tutuma girmeden bunu yapalım istiyoruz.

Şunu da belirtmek istiyorum ki, dünyada, 16 ülkede üç defa yapılan ilmî araştırmalarda, meselenin reklamla direkt ilişkisi olmadığı açıkça ortaya çıkmıştır. Şöyle ortaya çıkmıştır ki, reklam yasağı olan bazı ülkelerde, olmayan ülkelere nispetle, özellikle gençlerde, sigaraya başlayanların yüzdesi aşağı yukarı beş misli daha fazla bir artış göstermiştir. Akşamın bu geç saatinde meselenin detayına inmek istemiyorum ve neticede şuna gelmek istiyorum: Hepimizin, en azından seyahatlerde mutazarrır olduğu durumlar var. Daha çok yakın bir zaman içinde bir otobüs yolculuğunda sigara yüzünden çok eziyet çektim. «Ben 25 sene sigara içtim, sonra bıraktım, sigara beni rahatsız etmez.” vesaire; ama otobüs, tren gibi, topluma hizmet veren kapalı yerlerde, resmî dairelerde ve bilhassa Meclis’imizin halkla ilişkiler binasının koridorlarında, gerek bizim, gerek bizi ziyarete gelenlerin içtikleri sigaradan dolayı yayılan kokuyu ve manzarayı hiç kimse mazur göremez.

Ben buna iyidir demiyorum; ancak işin gerçek tarafını görerek meseleye bakalım. Hele hele bugün, daha kendi öz haklarını, istimlak bedellerini mahkemelerden, yargıtaydan alamayanlara ait yüz binlerce dosya adlî arşivlerde ve salonlarda ayaklar altında dolaşırken, belediye zabıtasına ve polise zabıt tutturup dava açmak, bilmem ne yapmak gibi zabıta tedbirleriyle meseleyi çözmeye çalışmak ve konuya bu şekilde yaklaşmak, bence objektif değildir. Bence, bu konuyu, özellikle yasaklar ve zabıta tedbirleri yönünden yumuşatmak için önerge verilse uygun olur. Bilmiyorum, sayın teklif sahiplerinin böyle bir hazırlığı var mıdır?.. Bu yönde, bazı değişiklikler yapılırsa, bizim bu teklifi müspet karşılayacağımızı belirtmek istiyorum.

Bir diğer konuya daha dikkatlerinizi çekmek istiyorum: Yasağın, kendi iç bünyemizde tatbiki belki mümkün; ama gazete, mecmua vesaire yayınlarda, hele bugünlerde güncel olan uydu yayınlarında ve ta odalarımıza kadar giren yabancı mecmualardaki reklamları yasaklamamız, bence çok çağ dışı bir uygulamaya bizi götürür; yani, havaalanlarındaki mecmua vesaireyi, “sigara reklamı var mı, yok mu?” diye kontrol etme sahasına kadar gelebilir.

Bir gözlemimi de dile getirerek konuşmamı sona erdirmek istiyorum. Geçen dönem, Avrupa Konseyi’nde, aşırı alkol kullanımı üzerinde bir rapor görüşülürken dahi, alkol reklamının yasaklanması konusunun ne kadar tepkiye müncer olduğuna şahsen şahit oldum, ki bu konular, İngiltere, Almanya, Danimarka gibi ülkelerin temsilcileri tarafından belirtilmiştir. Bu raporların

görüşmelerinin resmî zabıtları, ilgili arkadaşların zaten malumlarıdır; ama gerekirse kendilerine gösterebiliriz.

O bakımdan, bu maddede, özellikle, ikaz, ihbar, yasak gibi konuların ve hele hele zabıt tutmak falan gibi, halkla, güvenlik güçlerini, zabıtayı karşı karşıya getirecek, adliyeyi gereksiz yüklere sokacak detayların yumuşatılması önerimizle, teklif üzerinde olumlu davranacağımızı belirtir, hepinize saygılar sunarım.

BAŞKAN —Teşekkür ederim Sayın Eser.

Başka söz isteyen?.. Yok.

Zaten teklif yeterince yumuşaktır; daha fazla yumuşatılması için başka bir teklif de yoktur. 4'üncü maddeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir. 5 inci maddeyi okutuyorum :

Görev ve Sorumluluk :

MADDE 5. — Bu Kanuna göre, tütün ve tütün mamulleri içiminin yasaklandığı yerlerde buna aykırı hareket edenler hakkında kolluk kuvvetleri ile trafik ve belediye zabıtası, şikâyet üzerine veya kendiliğinden işlem yapmakla yükümlüdürler. Kolluk kuvvetleri ile trafik ve belediye zabıtası, bu Kanunun 2'nci maddesinin birinci fıkrasına aykırılık halinde para cezası tutanağı; 4'üncü maddesinin birinci fıkrası ile 3'üncü maddesine aykırılık halinde suç tutanağı düzenlerler. Yargı yetkisine giren suçlarla ilgili suç tutanağının bir sureti doğrudan yetkili sulh ceza mahkemesine, para cezası tutanağının bir sureti ise ilgili mal sandığına yedi iş günün içinde gönderilir.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen?..

ADALET KOMİSYONU BAŞKANI ALPASLAN PEHLİVANLI (Ankara) — Bir redaksiyon var Sayın Başkan.

BAŞKAN — Buyurun.

ADALET KOMİSYONU BAŞKANI ALPASLAN PEHLİVANLI (Ankara) — Maddenin ikinci fıkrası, "Kolluk kuvvetleri ile trafik ve belediye zabıtası, bu Kanunun 2'nci maddesinin birinci fıkrasına aykırılık halinde para ceza tutanağı; 3'üncü maddesi ile 4 üncü maddesinin birinci fıkrasına aykırılık halinde suç tutanağı düzenlerler." şeklinde olacak.

BAŞKAN — Maddeyi bu şekli ile oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler...

Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

6'ncı maddeyi okutuyorum:

İdarî Ceza

MADDE 6. — Bu Kanunun 2'inci maddesinin birinci fıkrasına aykırı hareket edenlere on bin lira para cezası verilir.

Para cezası tutanağı düzenlenen para cezaları, Maliye ve Gümrük Bakanlığı'nın sayman mutemetlerine veya mal sandıklarına ödenebileceği gibi banka veya PTT aracılığı ile de ödenebilir. Para cezaların tahsil eden banka, PTT ve sayman mutemetleri, tutanağın düzenlendiği yerin ilgili mal sandığına bilgi vermek zorundadır. Banka ve PTT ile yapılan ödemelerde paranın bankaya yatırıldığı veya postaya verildiği tarih ödeme tarihi sayılır.

Süresinde ödenmeyen para cezaları için 6183 sayılı Âmme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümleri uygulanır.

İdari para cezaları karşı muttali olunduğu tarihten itibaren yedi gün içinde yetkili sulh ceza mahkemesine itiraz edilebilir, itiraz cezanın infazını durdurmaz, itiraz, evrak üzerinde inceleme yapılarak en kısa sürede sonuçlandırılır.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen?.. Yok.

6'ncı maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir. 7'nci maddeyi okutuyorum.

Adlî Cezalar

MADDE 7. — Bu Kanunun;

a) 4'üncü maddesinin birinci fıkrasına aykırı hareket edenlere yüzbin liradan beşyüz bin liraya kadar,

b) 3'üncü maddesine aykırı hareket edenlere iki milyon liradan on milyon liraya kadar,

Ağır para cezası verilir.

Tekerrür halinde cezanın yukarı haddine hükmolunur.

BAŞKAN — Söz isteyen?..

ADALET KOMİSYONU BAŞKANI ALPASLAN PEHLİVANLI (Anka-

ra) — Aynı şekilde (b) fıkrası ile (a) fıkrasının yer değiştirmesi lazım.

BAŞKAN — Onu düzelterek tekrar ifade eder misiniz Sayın Komisyon Başkanı, zabıtlara geçmesi bakımından.

ADALET KOMİSYONU BAŞKANI ALPASLAN PEHLİVANLI (Ankara) —

"**MADDE 7**. — Bu Kanunun;

a) 3'üncü maddesine aykırı hareket edenlere iki milyon liradan on milyon liraya kadar,

b) 4'üncü maddesinin birinci fıkrasına aykırı hareket edenlere yüz bin liradan beşyüz bin liraya kadar,

Ağır para cezası verilir.

Tekerrür halinde cezanın yukarı haddine hükmolunur."

Efendim, tamamen kanun tekniği bakımından oluyor, içeriği değişmiyor.

BAŞKAN — Yüksek cezayı 4'üncü fıkraya mı vermek istiyorsunuz?..

ADALET KOMİSYONU BAŞKANI ALPASLAN PEHLİVANLI (Ankara) — Hayır efendim. İçeriği değişmiyor; 3 üncü maddeyi öncelikle hükme bağlamak için söylüyorum.

BAŞKAN — Ama o anlamı vermiyor; 3'üncü maddeye daha az para cezası, daha az ceza...

ADALET KOMİSYONU BAŞKANI ALPASLAN PEHLİVANLI (Ankara) — Efendim içeriğinde herhangi bir değişiklik yok; (b) fıkrasını (a) fıkrası olarak alıyoruz, (a) fıkrasını (b) fıkrası olarak alıyoruz.

BAŞKAN — Fıkralar yer değiştiriyor?..

ADALET KOMİSYONU BAŞKANI ALPASLAN PEHLİVANLI (Ankara) — Evet efendim.

BAŞKAN — Sadece fıkralar değişiyor, rakamlar değişmiyor. Fıkralar yer değiştirdi.

ADALET KOMİSYONU BAŞKANI ALPASLAN PEHLİVANLI (Ankara) — Evet efendim.

BAŞKAN — Sadece fıkralar yer değiştiriyor, rakamlar değişmiyor.

ADALET BAKANI MAHMUT OLTAN SUNGURLU (Gümüşhane) — Evet. Yani, birinci fıkrada -a fıkrasında- daha büyük bir para cezası, (b) fıkrasında daha az bir para cezası oluyor. Tanzim, daha önce, para cezalarının büyüklük sırasına göre olmuş, bu defa madde sırasına göre olacak.

BAŞKAN — Fıkralardaki rakamlar değişmiyor, (a) ve (b) yer değiştirmiş oluyor?

ADALET BAKANI MAHMUT OLTAN SUNGURLU (Gümüşhane) — Evet.

BAŞKAN — Maddeyi bu şekilde oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Etmeyenler...Kabul edilmiştir.

8'inci maddeyi okutuyorum :

Yönetmelik

MADDE 8. — Para cezalarının tahsilinde ve takibinde uygulanacak esas ve usuller ile kullanılacak suç ve ceza tutanağının şekli ve Kanunun uygulanmasına ilişkin diğer esas ve usuller Kanunun yayımından itibaren üç ay içinde İçişleri, Maliye ve Gümrük Bakanlığınca müştereken çıkarılacak yönetmelikte gösterilir. Tutanaklar Maliye ve Gümrük Bakanlığınca bastırılır ve ilgili yerlere dağıtımı sağlanır.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen?.. Yok.

8'inci maddeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Geçici 1'inci maddeyi okutuyorum :

GEÇİCİ MADDE 1. — Bu Kanunun yayımı tarihinden önce Türkiye'de üretilen veya ithal edilen tütün ve tütün mamullerinin altı ay süreyle 4'üncü maddenin ikinci fıkrasında belirtilen şart aranmaksızın satışlarına devam olunur.

BAŞKAN — Söz isteyen?.. Yok.

Geçici 1'inci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Geçici 2 nci maddeyi okutuyorum ;

GEÇİCİ MADDE 2. — Bu Kanunun 2'nci maddesinin ikinci fıkrası gereği ayrı yer tahsisi, 3'üncü maddede yasaklanan reklam panolarının kaldırılması ile 4'üncü maddesinin birinci fıkrası gereği yazılacak ve asılacak yazılara ait işler Kanunun yayımından itibaren bir ay içinde yerine getirilir.

BAŞKAN — Söz isteyen?.. Yok.

Geçici 2'nci maddeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

9'uncu maddeyi okutuyorum:

Yürürlük

MADDE 9.— Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN — Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

10'uncu maddeyi okutuyorum:

Yürütme

MADDE 10. — Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

BAŞKAN — Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

BÜLENT AKARCALI (İstanbul) — Sayın Başkan, teşekkür konuşması yapmak istiyorum.

BAŞKAN — Efendim, teşekkür konuşmasını ben yapacağım da, oyunun rengini belirtmek için...

BÜLENT AKARCALI (İstanbul) — Oyumun rengini belirteceğim sayın Başkan.

BAŞKAN — Daha önce bir müracaat var. Sayın Postacı, oyunuzun rengini mi belirteceksiniz?

HİLMİ ZİYA POSTACI (Aydın) — Evet efendim.

BÜLENT AKARCALI (İstanbul) — Ben de belirteceğim Sayın Başkan.

ALİ ESER (Samsun) — Sayın Başkan, ben de usulen belirtebilir miyim?

BAŞKAN — Sizin oyunuzun rengi belli oldu zaten.

Buyurun Sayın Postacı.

HİLMİ ZİYA POSTACI (Aydın) — Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Milletvekilleri, bugün, Plan ve Bütçe Komisyonu'nda da yoğun bir çalışma temposu vardı; ben, komisyondaki görüşmeleri takip ederken, kulağım da burada idi; fakat üzerinde çok konuşulan, yasalaşması için oldukça süre kaybedilen, insan sağlığı ile yakından ilgili olan böyle bir konuda grubumun bana vermiş olduğu hakkı kullanmak istemiştim; bu gecikmeye rağmen o kadar süratle buradan geçmiş ki, ancak en son maddesine yetişebildim.

Bu teklifi getiren arkadaşlara öncelikle teşekkür etmek istiyorum. İnsan sağlığının her şeyden üstün olduğuna ve sağlığı ile beraber, onun insanca yaşamasına yönelik her türlü eyleme katılmamak elde değil.

Kıymetli milletvekilleri, yalnız bu yasa teklifini hazırlayanlar da -kesinlikle biliyorum- hayatlarının belli bir döneminde sigara içmişlerdir; hatta bırakmış olsalar bile, yine içeceklerdir.

Dünyanın bütün gelişmiş ülkelerinde, özellikle sanayiini, teknolojisini geliştirmiş ülkelerde, sigara içme alışkanlığına karşı hakikaten çok önemli yasaklar getirilmiş; dünyayı gezdiğinizde bunları görüyorsunuz. Şimdi, Türkiye'de de bunu yerine getirmek istiyoruz; fakat, burada getirmek istediğimiz önlemler, cezaî nitelikleri ağır basan önlemlerdir. Eğer, yasa çıktığı şekliyle uygulanmak istenirse, göreceksiniz, bu yasadaki aksaklıklar nedeniyle Türkiye Büyük Millet Meclisi'ni ve her kademeyi, değiştirmek için mutlaka zorlayacaklardır.

Böylesine insan sağlığı ile ilgili bir konuda, insanlarımızın sağlığını korumak için getireceğimiz teklifler ve tasarılar, zorlamadan uygulanabilir olmalı ve hele bu, insan hayatıyla ilgili olduğu için, niye uygulamadığının karşılığı bir cezaî kovuşturmaya yönelik olmamalı. Bunun için en önemli husus, ülkenin sanayi ve teknolojisinin süratle gelişmesi olmalıdır.

Bakınız, dünyanın en gelişmiş sınaî ülkelerinden biri Sovyetler Birliği; ama teknolojisinin eski olması nedeniyle Türkiye tütünü, bir çıkış kapısı olarak görülmektedir. Bugün eğer aşabilirseniz bazı engelleri, Türkiye'de ürettiğiniz tütünü, o ülkeye sigara olarak da satabilirsiniz.

Sayın Milletvekilleri, bir şeyin iyi olmasını istemek başka, uygulamasında

isabetli olmak başka şeydir. Tütün piyasası açılalı iki gün oldu; "Kulağım dik ta tondaydı" diyorum. Sayın Bakan...

BAŞKAN — Sayın Postacı, sadece kanunlarla ilgili, oyunuzun rengini belli edici mahiyette, kısa ve öz...

HİLMİ ZİYA POSTACI (Devamla) — Sayın Başkanım, çok kısa ve özdür; müsaade edin, bir iki noktayı samimiyetle açılamama da fırsat verin.

Sayın Bakanı dinledim, tütüne verilen fiyata bir tepkinin gelmediğini, Türkiye'de tütün üretiminin arttığını, tütün üretimiyle birlikte yabancı sigara ithalatının da arttığını söylediler; bunu hepimiz de biliyoruz. Yani, bir yerde, tütün üretimini artıracaksınız, binlerce, yüzbinlerce aile tütün üretecek; bir yerde, daha kaliteli ürün yapmak için kendi teknolojilerinizi, imkânlarınızı kullanacaksınız; sonra da hazır sigara ithal edeceksiniz!...

Bunlar keyif verici; kullananı, ister istemez alışkanlığa iten maddelerdir. "İnsan sağlığını düşünüyoruz." diye sigara içmeye, yasa ile engel koyacaksınız veyahut da insanlarımızı bu yasayla daha az sigara içmeye, sigara içmemeye iteceksiniz...

Bu, doğru kabul edemeyeceğim kadar çok çelişkilerle dolu bir yasa olmuştur. Eğer Türkiye'de, Meclis'imiz, iktidarımız ve hepimiz, insanlarımızın sağlığı konusunda, bir sigara içimi mesafe bu kadar titiz davranıyorsa, insan sağlığı ile ilgili diğer konuların da bu Meclis'te süratle ele alınmasında fayda vardır. Bunun böyle süratle görüşülmesinin bir büyük faydasını da şimdi görüyorum. Bu yasa teklifinin ilk gelişten sonra geri çekilmesi, geri çekildikten sonra değiştirilerek...

BAŞKAN — Sayın Postacı, lütfen... Bunlar konunun dışında.

HİLMİ ZİYA POSTACI (Devamla) — Sayın Başkanım, lütfen...

BAŞKAN — Efendim, siz oyunuzun rengini belirtmek için çıktınız.

HİLMİ ZİYA POSTACI (Devamla) — Söyleyeceğim, daha rengini söylemedim.

BAŞKAN — Daha ne zaman söyleyeceksiniz? Lütfen...

HİLMİ ZİYA POSTACI (Devamla) — Rengini söylemem için biraz fırsat verin.

Bunları söylemekte fayda görüyorum. Çünkü, bu yasa teklifi, Komisyona tekrar geri gittiğinde, gerek hazırlayanlar veya çekenler, gerekse bu Meclis'te bulunan bütün arkadaşlarımız itham altında kalmışlardır. Çok uluslu tekellerin, sigara tröstlerinin, bu yasa teklifinin yasalaşmasına engel olmak istedikleri ve bunda başarılı oldukları, bir türlü Meclis gündemine gelip yasalaşmadığı, çeşitli kereler kamuoyuna yansımıştır.

BAŞKAN — Sayın Postacı, bunları teklifin tümü üzerinde kalkıp söyleyebilirdiniz. Oyunuzun rengi ile, bu söylediklerinizin ne alakası vardır? Lütfen oturun yerinize...

HİLMİ ZİYA POSTACI (Devamla) — Sayın Başkanım, ben bu kürsüde hiçbir zorlayıcı konuşma yapmadım ve hemen oturmayı da...

BAŞKAN — Teklifin tümü üzerinde çıkıp konuşabilirdiniz bunları. Oyunuzun rengini belirtmek için...

HİLMİ ZİYA POSTACI (Devamla) — Efendim, Plan ve Bütçe Komisyonun'da görevli olduğumu konuşmamın başında söyledim. 2 dakikalık bir açıklama yapacağım, lütfen müsaade ediniz.

Evet kıymetli arkadaşlarım, öyle veya böyle, bu yasa teklifinin, yüce Meclis'ten, ilk geldiği şekliyle geçmesi de isabetli bir olaydır. Türkiye Büyük Millet Meclisi ve üyeleri, hiçbir şekilde o ithamlara taraf olamayacak kadar, bu ülkenin şerefli namuslu insanlarıdır. ("Bravo" sesleri, alkışlar) Şuna inanıyorum ki, ikinci gelişte bile, kanun tekniği açısından bazı yanlışlıklar vardır, sıkça rastladığımız olaylardır, özellikle Adalet Komisyonundan ve Anayasa Komisyonundan bu tip yanlışlıkların önümüze gelmemesi gerekir.

Konu, bizzat insan sağlığıyla ilgili olduğu için, oyumu seve seve lehte kullanacağım: Bu duygularla hepinizi selamlıyorum.

BAŞKAN — Efendim, Sayın Postacı'nın konuşmasını aleyhte kabul ediyorum.

Bu teklifi yapan ve gerçekten bu yasanın çıkması için büyük çaba sarf eden Sayın Akarcalı'ya söz veriyorum; buyurun Sayın Akarcalı.

BÜLENT AKARCALI (İstanbul) — Sayın Başkanım, müsaade ederseniz, önce, bu oturumdan dolayı, sizden başlayarak, Komisyondaki arkadaşlarıma, Komisyon Başkanına, Adalet Bakanıma, Adalet Bakanlığındaki arkadaşlarıma, üç siyasî partinin bütün yöneticilerine, grup başkan vekillerine ve tabiî, verdikleri destekle bütün milletvekili arkadaşlarıma peşinen teşekkür

etmek isterim. Burada olamayan arkadaşlarımın da, "Sükût ikrardan gelir." tabirinden yararlanarak, bu yasaya tam destek verdiklerini peşinen kabul ediyorum.

Değerli arkadaşımın haklı olarak dile getirdiği bir endişesine cevap vermek isterim. Yasa teklifinin geçen sene Meclis'te görüşülmesi, yine tütün piyasasının açılış mevsimine rastlıyordu. Geçen seneki bazı hadiseler, tütün piyasasının açılış mevsiminde yanlış anlaşılmaya yol vermesin diye, Sayın Ekrem Pakdemirli›nin özel ricası ve arkadaşlığımızdan dolayı, teklif geri çekilmişti. Kendisi, uçaklarda sigara içilmesini yasaklarken haklıydı. Bu yasa teklifini geri çekme isteminde bulunduğunda da haklı kabul etmiştim; bundan dolayı teklif geri çekilmişti. Komisyonumuzun ve Bakanlığımızın büyük bir hassasiyetle aynı şekilde tekrar getirmiş olması, bu yasa teklifi üzerindeki endişeleri kaldırmış ve dünyada, halkımızın dışında iradesini Türkiye Büyük Millet Meclisi üzerine koyabilecek, hiçbir kuvvet olmadığını da bir kere daha göstermiştir.

Efendim, bu yasa teklifi, aynı zamanda Türk tütününü de korumaya imkân vermektedir. Çünkü, yabancı sigara firmaları, çok geniş reklam güçleriyle Türkiye'de yaptıkları reklamla, Türk tütününün, Türk sigarasının reklamını geriye atmışlardı. Şimdi bir yerde meseleyi eşitliyoruz.

Yasak konusuna gelince: Bu teklifle getirilmiş olan kısıtlamalar, yasaklar, şu anda Avrupa topluluğuna ait ülkelerde getirilmiş olan yasakların gerisindedir. Avrupa topluluğuna üye olmayan Amerika ve Kanada'da uygulanmaya başlanmış olan yasaklar çok daha ileridedir. En son Amerika'da, örneğin New York'ta otomatik makinelerle sigara satılması yasaklanmıştır ve Kanada'nın almış olduğu karar, 2000 yılından sonra Kanada'da sigara ve tütün mamulü ile ilgili hiçbir şey olmamasıdır, yani ne sigara üretimi, ne sigara tüketimi...

Yine bu sene başında, Philip Morris'in Genel Kurulu'nda, hisse senedi sahiplerinin aldırmış olduğu bir karar vardır: Philip Morris, 2000 yılından sonra Amerika'da tütünle iştigal edemeyecektir; yani şimdiden çalışma sahasını değiştirmesi gerekmektedir.

Bu teklif, sırf yasakla ilgili değildir; eğitim yönü de vardır. Böyle bir konuda eğitimin en iyi yapılacağı yer TRT'dir ve bu teklifte, her ay toplam yarım saat olmak üzere, TRT'nin tütünün zararları konusunda yayın yapması öngörülmüştür.

Böyle bir yasa teklifinin, üç siyasî partinin desteği ile yasalaşmış olması

ayrıca memnuniyet vericidir. Teşekkürlerimi tekrarlar ve bu yasa teklifine hep birlikte müspet oy vermenin zevkini sizlerle paylaşacağımı belirtmek ister, saygılarımı sunarım.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Akarcalı.

Sayın Milletvekilleri, tasarının maddeleri oylanmış; oyunun rengini belirtmek üzere iki arkadaşımız konuşmuş bulunmaktadır.

Teklifin tümünü oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Teklifin tümü ittifakla kabul edilmiştir. Gerçekten insanlarımızın sağlığı için yararlı bir yasa çıkarılmıştır. Hayırlı olsun.

İSTANBUL MİLLETVEKİLİ BÜLENT AKARCALI VE 40 ARKADAŞININ SİGARA, TÜTÜN VE TÜTÜN MAMULLERİNİN ZARARLI ALIŞKANLIKLARINDAN KORUMA KANUNU TEKLİFİ VE TBMM'DE KABUL EDİLEN İLK KANUN

TBMM'de yapılan görüşmelerin sonucunda, Adalet Bakanı Gümüşhane Milletvekili Oltan Sungurlu'nun hükümeti temsil ettiği 9.1.1991 tarihli oturumda teklif kanunlaştırılmıştır. Oturumu yöneten TBMM Başkan Vekilinin (Aytekin Kotil), kanun teklifinin tümünün oylanmasından ve kanunlaşmasından sonra söylediği "Gerçekten insanlarımızın sağlığı için yararlı bir yasa çıkarılmıştır." sözü ne kadar anlamlı ise aynı zamanda o kadar maksadı açıklayıcıdır.

"Kanun Metni"

Tütün ve Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanun

Kanun No. 3694

Kabul Tarihi: 9.1.1991

Amaç

MADDE 1.— Bu Kanunun amacı, kişileri tütün ve tütün mamullerinin zararlarından, bunların alışkanlıklarını özendirici reklam, tanıtım ve teşvik kampanyalarından koruyucu tertip ve tedbirler almaktır.

Tütün ve Tütün Mamullerinin İçilmesi Yasaklanan Yerler

MADDE 2.— Sağlık, eğitim-öğretim ve kültür hizmeti veren yerler ile kapalı spor salonların da ve toplu taşımacılık yapılan her türlü nakil vasıtaları ve bunların bekleme salonlarında tütün ve tütün mamulleri içilemez. Bu gibi mahallerde tütün ve tütün mamullerinin içilebilmesi için ayrı yerler tahsis edilir.

Diğer Yasaklar

MADDE 3.— Tütün ve tütün mamullerinin isim, marka veya alametler kullanılarak her ne suretle olursa olsun reklam veya tanıtımının yapılması veya bunların istimalini teşvik veya özendirici kampanyaların düzenlenmesi yasaktır.

Uyarılar

MADDE 4.— Tütün ve tütün mamulleri içilmesinin yasaklandığı yerlerde, buna dair uyarılar asgarî on santimetrelik puntolarla herkes tarafından görülebilir yerlere asılır veya yazılır. Bu uyarıların yapılmasından ilgili yerlerin yetkili veya amiri durumundaki kişi veya kişiler sorumludur. Türkiye'de üretilen veya ithal edilen tütün ve tütün mamulleri paketinin üzerine açıkça görülebilir ve rahatça okunabilir şekilde bir santimetre boyundaki puntolarla, "SAĞLIĞA ZARARLIDIR" ibaresi konulur. Bu nitelikteki ibareyi taşımayan tütün ve tütün mamulleri ithal edilemez ve satışa çıkarılamaz. Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu ayda en az otuz dakika tütün ve tütün mamulleri alışkanlığının zararları konusunda uyarıcı ve eğitici mahiyette yayınlar yapmak zorundadır.

Görev ve Sorumluluk

MADDE 5.— Bu Kanuna göre, tütün ve tütün mamulleri içiminin yasaklandığı yerlerde buna aykırı hareket edenler hakkında kolluk kuvvetleri ile trafik ve belediye zabıtası, şikâyet üzerine veya kendiliğinden işlem yapmakla yükümlüdürler. Kolluk kuvvetleri ile trafik ve belediye zabıtası, bu Kanunun 2'nci maddesinin birinci fıkrasına aykırılık halinde para cezası tutanağı; 3'üncü maddesi ile 4'üncü maddesinin birinci fıkrasına aykırılık halinde suç tutanağı düzenlerler. Yargı yetkisine giren suçlarla ilgili suç tutanağının bir sureti doğrudan yetkili sulh ceza mahkemesine, para cezası tutanağının bir sureti ise ilgili malsandığına yedi iş günü içinde gönderilir.

İdarî Ceza

MADDE 6.— Bu Kanunun 2'nci maddesinin birinci fıkrasına aykırı hareket edenlere onbin lira para cezası verilir.

Para cezası tutanağı düzenlenen para cezaları, Maliye ve Gümrük Bakanlığı'nın sayman mutemetlerine veya mal sandıklarına ödenebileceği gibi banka veya PTT aracılığı ile de ödenebilir. Para cezalarını tahsil eden banka, PTT ve sayman mutemetleri, tutanağın düzenlendiği yerin ilgili mal sandığına bilgi vermek zorundadır. Banka ve PTT ile yapılan ödemelerde paranın bankaya yatırıldığı veya postaya verildiği tarih ödeme tarihi sayılır. Süresinde ödenmeyen para cezaları için 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümleri uygulanır. İdarî para cezalarına karşı muttali olunduğu tarihten itibaren yedi gün içinde yetkili sulh ceza mahkemesine itiraz edilebilir. İtiraz cezanın infazını durdurmaz. İtiraz, evrak üzerinde inceleme yapılarak en kısa sürede sonuçlandırılır.

Adlî Cezalar

MADDE 7.— Bu Kanunun; a) 3 üncü maddesine aykırı hareket edenlere iki milyon liradan on milyon liraya kadar, b) 4 üncü maddesinin birinci fıkrasına aykırı hareket edenlere yüzbin liradan beşyüzbin liraya kadar, Ağır para cezası verilir. Tekerrür halinde cezanın yukarı haddine hükmolunur.

Yönetmelik

MADDE 8.— Para cezalarının tahsilinde ve takibinde uygulanacak esas ve usuller ile kullanılacak suç ve ceza tutanağının şekli ve kanunun uygulanmasına ilişkin diğer esas ve usuller Kanunun yayımından itibaren üç ay içinde İçişleri, Maliye ve Gümrük Bakanlığı'nca müştereken çıkarılacak yönetmelikte gösterilir. Tutanaklar Maliye ve Gümrük Bakanlığı›nca bastırılır ve ilgili yerlere dağıtımı sağlanır.

GEÇİCİ MADDE 1.— Bu Kanunun yayımı tarihinden önce Türkiye'de üretilen veya ithal edilen tütün ve tütün mamullerinin altı ay süreyle 4'üncü maddenin ikinci fıkrasında belirtilen şart aranmaksızın satışlarına devam olunur.

GEÇİCİ MADDE 2.— Bu Kanunun 2'nci maddesinin 2'nci fıkrası gereğince ayrı yer tahsisi, 3'üncü maddede yasaklanan reklam panolarının kaldırılması ve 4'üncü maddesinin birinci fıkrası gereği yazılacak ve asılacak yazılara ait işler Kanunun yayımından itibaren bir ay içinde yerine getirilir.

Yürürlük

MADDE 9.— Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 10.— Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

TÜTÜN VE TÜTÜN MAMULLERİNİN ZARARLI ALIŞKANLIKLARINDAN KORUMA KANUNUN CUMHURBAŞKANINCA VETO EDİLMESİ

Bu kadar güzel temennilerle yasalaşan teklif dönemin Cumhurbaşkanı Turgut Özal tarafından onaylanmayarak TBMM'ne iade edilmiştir.

Görünüşteki gerekçeler her ne kadar bunlar ise de Kanunun veto edilmesinin ardında başka sebeplerin olduğu iddiaları akla daha yakındır. Şu kadarını ilave etmek gerekir ki, geri gönderme teskeresinde iddia edildiği üzere tütün içilmesinin yasaklandığı ülkelerde satışlarda artma olduğuna dair hiçbir bilimsel veri yoktur. Bu iddia muhtemelen tütün kartelleri tarafından ortaya atılmış ve bilimsel veri olmamasına karşın iddialı laflarla yetkililer adeta aldatılmıştır. Nitekim tütün satışı her nerede yasaklanmış ise orada tütün satışları artmamış, bilakis azalmıştır. Ancak, ne yazık ki o zaman Cumhurbaşkanı Turgut Özal'ın kanunu veto etmesini isteyenlerin ortaya attıkları ve sığındıkları bir bahane olarak kayıtlara girmiştir.

İade gerekçesi şudur:

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi: 11 Ocak 1991 tarih ve 2838 - 13585 sayılı yazınız.

İlgideki yazınıza ekli olarak gönderilen 9.1.1991 tarih ve 3694 sayılı «Tütün ve Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanun» incelenmiştir. Kişileri; tütün ve tütün mamullerinin zararlarından, bunların alışkanlıklarını özendirici reklam, tanıtım ve teşvik kampanyalarından koruyucu tertip ve tedbirleri almak üzere, böyle bir Kanunun çıkarılması öngörülmüştür. Kanunla ilgili olarak, düzenlemede görülen bazı aksaklıklara değinmekte yarar görülmektedir. 9'uncu maddeye göre, Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girecektir. Buna karşılık Kanunun 8'inci maddesinde; idarî ve adlî para

cezalarının tahsilinde ve takibinde uygulanacak esas ve usullerin ve kullanılacak suç ve ceza tutanaklarının şekillerinin ve Kanunun uygulanmasına ilişkin diğer esas ve usullerin, Kanunun yayımından itibaren üç ay içinde İçişleri, Maliye ve Gümrük Bakanlığı'nca müştereken çıkarılacak yönetmelikte gösterileceği ve bu şekilde belirlenecek tutanakların Maliye ve Gümrük Bakanlığı'nca bastırılacağı ve bundan sonra ilgili yerlere dağıtılacağı hükme bağlanmıştır. Kanunda yer alan bu iki hüküm bir arada değerlendirildiğinde, ortaya şu uygulama çıkacaktır. Kanunun yayımı tarihinden itibaren, idarî ve adlî para cezalarının uygulanmasına başlanacaktır. Örneğin tütün ve tütün mamullerinin içilmesinin yasaklandığı yerlerde, bu yasağa aykırı hareket edenlere idarî nitelikte onbin lira para cezası, reklam yasağına uymayanlara da iki milyon liradan on milyon liraya kadar ağır para cezası verilecektir. Kanunun yürürlüğe girdiği ilk aylarda Yönetmelik çıkarılmamış olacağından para cezalarının tahsilinde ve takibinde uygulanacak esas ve usuller belirlenmemiş olacak, belki bundan da önemlisi kullanılacak suç ve ceza tutanakları mevcut olmayacaktır. Buna rağmen, bu Kanunun uygulanmasında görevli ve sorumlu tutulan kolluk kuvvetleri, trafik ve belediye zabıtası ne şekilde hareket edeceğini bilmeyecektir. Bu konuya ilişkin Kanunda bir düzenleme bulunmaması ve düzenleme ile ilgili Yönetmeliğin henüz çıkmamış olması, uygulamada çeşitli sakıncalar yaratacaktır. Başka bir ifade ile uygulamaya geçiş için, geçiş dönemi ihtiyacı benimsenmemiştir. Her ne kadar, Kanunun geçici 1'inci maddesinde altı aylık, geçici 2'nci maddesinde de bir aylık bir süre tanınmış ise de; birincisi Türkiye'de üretilen veya ithal edilen tütün ve tütün mamulleri paketlerinin üzerine "SAĞLIĞA ZARARLIDIR" ibaresinin yazılması, diğeri sigara içmeye ilişkin yer tahsisi, reklam panolarının kaldırılması ve bu konuda asılacak yazılara ilişkindir. Kanunda hepsi de uygulamayla ilgili olmak üzere 1 - 3 ve 6 ay gibi değişik süreler tanınmıştır. Bu çeşitli sürelerin de uygulamada bazı karışıklıklara neden olabileceği düşünülmektedir. Kanunun geçici 2'nci maddesinde kabul edilen bir aylık süre, aşağıdaki nedenlerle çok yetersiz bir süre olarak görülmektedir. Zira bir aylık süre içinde;

Sağlık, eğitim - öğretim ve kültür hizmeti veren yerler ile kapalı spor salonlarında ve toplu taşımacılık yapılan her türlü nakil ve vasıtalarının bekleme mahallerinde, tütün ve tütün mamullerinin içilebilmesi için ayrı yerler tahsis edilecek, tütün ve tütün mamullerinin isim, marka veya alametler kullanılarak her ne suretle olursa olsun yasaklanan reklam panolarının kaldırılması yoluna gidilecek, tütün ve tütün mamulleri içilmesinin yasaklandığı yerlerde, buna dair uyarıların asgari on santimetrelik puntolarla herkes

tarafından görülebilecek yerlere asılması ve yazılması tamamlanacaktır. Kabul etmek gerekir ki, mevsim şartları da dikkate alındığında bir ay içinde tüm bu işlemleri yerine getirmek mümkün görünmemektedir. Bugün için, çoğu bakkal, süpermarket, kuruyemiş dükkânların vitrinleri sigara reklam panoları ile yapılmıştır. Buraların bütünü ile sökülüp, yeni vitrinlerin yapılması, oldukça uzun bir süre alacaktır. Kaldı ki, dünyanın her yerinde yasal bir ürün olan sigaranın reklam ve tanıtma faaliyetleri aynı şekilde anlaşmalara göre yürütülmektedir. Bu anlaşmaların tümünün bir aylık süre içine giremeyeceği, bu nedenle anlaşmazlıkların ekonomik ve malî alanlara da, yansıyabileceği değerlendirilmektedir. Bütün bu nedenler dikkate alındığından Fransa›da geçen Aralık ayında kabul edilen tütün mamullerinin reklamlarını düzenleyen Kanun 1993 yılı başında yürürlüğe girecektir. Tanınacak sürenin tek bir tarihe bağlanması ve bu sürenin uygulamayı mümkün kılan, kolaylaştıran, anlaşmazlık alanlarının oluşmasını önleyen ve kullananlara ilaveten eken-üreten ve satan kimseler gibi geçimini buna bağlayanları dikkate alarak tedrici bir geçişi öngören tek bir süre olması gereğine inanılmaktadır. Önemli olan insanların sağlığının korunması olduğuna göre yasaklara aykırı hareket edenlere derhal cezai müeyyide uygulamak yerine, önce onları ikaz ve uyarma yoluna gitmek ve gerekli kolaylıkları sağlamak, sonra yasakları uygulamak en doğru yol olarak görülmektedir. Kabul etmek gerekir ki, diğer ülkelerde olduğu gibi ülkemiz insanları arasında da tütün kullanmanın yaygın olduğu bir gerçektir. Hal böyle iken, bilhassa tütün ve tütün mamullerinin içilmesinin yasaklandığı yerlerde, herhangi bir uyarıya gidilmeden, ceza müeyyidelerinin uygulanması, vatandaşlarımızla kolluk ve zabıta kuvvetlerini karşı karşıya getirecek ve her gün tatsız olayların çıkmasına neden olacaktır. Kanun düzenlemesinde görülen önemli bir yanlışlık da, 5'inci maddenin son fıkrasında yer alan ve yargı yetkisine giren suçlarla ilgili suç tutanaklarının doğrudan sulh ceza mahkemelerine gönderilmesine ilişkin hükümdür. Mahkemelerin işini azaltmak, vatandaşların mahkemelere gidip gelmesini ve zaman kaybını önlemek ve en önemlisi para cezaları ile bir aya kadar hapis cezalarına ilişkin suçları işleyenlerin sabıkalı duruma düşmemeleri için Türk Ceza Kanunu'nun 119'uncu maddesi ile bir ÖN ÖDEME müessesesi getirilmiştir. Bu tür bir suç işleyen kişilerin tutanakları Cumhuriyet savcılıklarına gönderilmekte ve savcılığın ödeme emrini tebliği üzerine ilgili ongun içinde cezasının karşılığı parayı hazine veznesine yatırdığı takdirde kamu davası açılmamaktadır. Kanunda yer alan bütün suçlar para cezasıdır. Genelde Türk Ceza Kanununun 119'uncu maddesinin kapsamına girmektedir. Başka bir ifade ile ÖN ÖDEME'ye tabidir. Bu genel kaidenin dışına çıkmanın haklı bir nedeni belirtilme-

miştir. Kabul edilen bu yol esasen çok yüklü olan, sulh ceza mahkemelerinin iş yükünü büyük oranda artıracaktır.

Bu şekilde düzenlemede görülen aksaklıkları, Yüce Meclis'in takdirlerine sunduktan sonra, Kanunun bütünü üzerindeki görüşlerimi de kısaca arz etmek istiyorum. Tütün ve tütün mamullerinin kullanılmasının insan sağlığına zararlı olduğu kuşkusuzdur. Bunun aksine bir düşünceyi ileri sürmek mümkün değildir. Önemli olan bu zararın önlenme yolu ve yöntemidir. Reklam yasağı hiçbir ülkede tek başına etkili olmamıştır. Kaldı ki, Kanun bütünü ile kişilerin özgürce seçme hakkını ellerinden almaktadır. İsviçre Hükümeti Ekim 1990 tarihinde sigara reklamlarının topyekûn yasaklanmasını öngören girişimlere, "serbest piyasa ekonomisine aykırı olduğu ve kişilerin özgürce seçme hakkını ortadan kaldırdığı" gerekçesiyle karşı çıkmıştır. 3 Aralık 1990 tarihinde Ortak Pazar Sağlık Bakanları'nın yaptığı toplantıda, sigara reklamlarına yasak getiren taslak, büyük bir oy çoğunluğu ile geri alınmıştır. Mühim olan bu konuda insanların özgürce karar vermesi ve bu kararını özenti ile değil bilinçli olarak verebilmesidir. Her konuda olduğu gibi bu konu da önce bir eğitim ihtiyacını ve sürecini gerektirmektedir. Böylece insanların verecekleri kararlara yardımcı olmak, sonuçta aldıkları karara saygı duymak asıl hedef olmalıdır. Çok eski tarihlerden itibaren çeşitli ülkelerde konulan içki yasakları ve sonuçları bilinmektedir. Pek çok ülkede yapılan araştırmada, yukarıda da arz ve izah edildiği üzere, reklam yasağı olan ülkelerde sigara tüketimi, reklam yasağı bulunmayan ülkelere göre, özellikle gençlerde beş misli bir artış göstermektedir. Sigara üzerinde bu şekilde durulurken, sağlığa daha fazla etki yapan alkol konusunda benzer bir uygulamaya gidilmemiş, bu tür girişimler Avrupa Konseyi'nde reddedilmiştir. Kanunda gümrüksüz satış mağazalarından alınan ve yurt dışından yolcu beraberinde getirilen sigaralar ve yurda girişi serbest olan çeşitli yabancı dergi, gazete v.s. yayınlardaki reklamlar ile ilgili işlem ve ayrıcalıklar yer almadığından, bu konudaki boşlukların da yeni anlaşmazlık konuları olabileceği düşünülmektedir. Tüm bu durum nazara alınarak, 9.1.1991 tarih ve 3694 sayılı "Tütün ve Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanun" bir defa daha görüşülmek üzere Anayasanın 89 uncu maddesi gereğince iade edilmiştir.

Arz olunur.

Turgut Özal

Cumhurbaşkanı

TOKAT MİLLETVEKİLİ AHMET FEYZİ İNCEÖZ VE 40 ARKADAŞININ TÜTÜN MAMULLERİNİN ZARARLARININ ÖNLENMESİNE DAİR KANUN TEKLİFİ

3694 Sayılı Kanun kabul edildikten ve Cumhurbaşkanı Turgut Özal tarafından TBMM'ne iade edildikten bir süre sonra Tokat Milletvekili Ahmet Feyzi İnceöz ve 40 arkadaşı tarafından (19. Dönem) TBMM Başkanlığı'na benzer mahiyette bir başka kanun teklifi sunulmuştur (03.07.1992).

Teklif TBMM Başkanlığı tarafından 17.07.1992 tarihinde Adalet Komisyonu'na havale edilmiştir.

Teklifin sahipleri, gerekçesi ve metni aşağıdadır:

Teklif sahipleri:

Ahmet Feyzi İnceöz, Tokat

Mustafa Baş, İstanbul

Mehmet Özkan, İzmir

Emin Kul, İstanbul

Hasan Dikici, Kahramanmaraş

Mustafa Ünaldı, Konya

Ahmet Dökülmez, Kahramanmaraş

Zeki Ünal, Konya

Ali Oğuz, İstanbul

Ömer Faruk Ekinci, Ankara

Bahaddin Elçi, İstanbul

İsmail Coşar, Çankırı

Fethullah Erbaş, Van

Ali Şevki Erek, Tokat

Ali Su, İçel

Ali Uyar, Hatay

Cafer Keseroğlu, Sinop

İbrahim Özdiş, Adana

Ural Köklü, Uşak

Feyzi Arıcı, İçel

Mahmut Alınak, Şırnak

Muzaffer Demir, Muş

Ertekin Durutürk, Isparta

Yalçın Öğütcan, Adana

İsmail Kalkandelen, Kocaeli

Ahmet Arıkan, Sivas

Lütfi Doğan, Gümüşhane

Mehmet Elkatmış, Nevşehir

Musa Demirci, Sivas

Ahmet Remzi Hatip, Konya

Halit Dumankaya, İstanbul

Ökkeş Şendiller, Kahramanmaraş

Ahmet Özdemir, Tokat

Mahmut Orhon, Yozgat

Murat Başesgioğlu, Kastamonu

Mukadder Başeğmez, İstanbul

İbrahim Özsoy, Afyon

Şinasi Yavuz, Erzurum

Ahmet Derin, Kütahya

Hüseyin Erdal, Yozgat

Kazım Ataoğlu, Bingöl

TOKAT MİLLETVEKİLİ AHMET FEYZİ İNCEÖZ VE 40 ARKADAŞININ TÜTÜN MAMULLERİNİN ZARARLARININ ÖNLENMESİNE DAİR KANUN TEKLİFİNİN GEREKÇESİ

Dünyanın en yetkili kurumlarınca "Her türlü zararlı alışkanlıklar arasında en fazla ölüme ve hastalıklara sebep olan madde" olarak nitelenen sigara, her yıl ABD'de 440 bin, B. Almanya'da 140 bin, İngiltere'de 120 bin, ülkemizde 160 bin, dünya genelinde ise en az 13 milyon kişinin ölümüne ve çok daha fazla insanın da hasta ve ömür boyu sakat kalmasına sebep olmaktadır.

Sigaradan etkilenenleri iki gruba ayırmak mümkündür. Birincisi tiryakiler (aktif içiciler), ikincisi duman altı olanlar veya pasif içiciler. İçmedikleri halde kapalı yerlerde içenlerin verdiği zarara, en az onlar kadar hatta daha fazla ölçüde iştirak eden milyonlarca vatandaşımızı bu zarardan büyük ölçüde kurtaracak önlemlerin bir kısmını kapsayan bu Kanun teklifi muhtevasının kabulünde Anayasada da öngörülen 56 ve 58'nci maddeler işletilmiş olacaktır.

Pasif içiciler diye tanımlanan başkasının sigara içmesinden etkilenenlerde kansere yakalanma ihtimali en az %40 olarak ifade ediliyor. Sigara içenle, sigara dumanı ile kirletilmiş havayı teneffüs eden arasında gördüğü zarar bakımından çok az fark vardır. İçene zarar yüzde yüz ise, sigara içilen yerde durana bu zarar %70 veya %80 nispetindedir. Hatta ABD Sağlık Bakanlığı raporunda sigaradan çıkan zehirli maddelerin pasif içiciye verdiği zarardan daha fazladır denilmekte. Sigara içmediği halde, sigara içilen kapalı bir odada 4 saat devamlı oturan bir kimse, 10 adet sigara içmiş kadar zehirlenir. ABD'de kamuya ait kapalı yerlerde sigara içenlere 1.000 Dolar (61 milyon TL.) para cezası verilmektedir. Sigaradan bir nefes çekip üfleyen kimse, dumanla beraber çevreye 70 mg. yanmış madde, 25 mg. Karbonmonoksit vermekte, bununla etrafındakiler zehirlenmektedir.

Dünyada şu anda 108 ülke, genel yerlerde sigara yasağı uygularken, uygar dünya denilen ve örnek alınan tüm ülkelerde teklif edilen kanun yıllarca yürürlükte olurken ülkemizin bu konuda da çok geride olması büyük bir eksikliktir. Avrupa Parlamentosu, her türlü yayın organında, sigara reklamlarının yasaklanmasını onayladı. Devletin yıllarca uyguladığı içenin kesesinden, içmeyenin sıhhatinden istifade politikalarından biran önce vazgeçip, sigara içenlerin içmek hakkı kadar, içmeyenlerin içmemek hürriyetine yol açacak bir teklifin kanunlaşması bir an önce sağlanmalıdır.

Anayasanın 56'ncı maddesinde, "Herkes, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir. Çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve çevre kirlenmesini önlemek, devletin ve vatandaşın ödevidir;"

Yine Anayasanın 58'inci maddesinde, "Devlet gençleri alkol düşkünlüğünden, uyuşturucu maddelerden, suçluluk, kumar ve benzeri kötü alışkanlıklardan ve cehaletten korumak için gerekli tedbirleri alır." denilmektedir.

İnsan ve toplum sağlığına pek çok zararlar veren tütün mamullerine halkımız trilyonlar ödemekte, devlet de gelir sağladığı zannı ile baktığı bu sektörden daha fazlasını tütün mamullerinin sebep olduğu başta kanser olmak üzere, kalp damar hastalıkları ve diğer tahribatları için kat kat geri ödemektedir.

Kanunun yasallaşması için pek çok misallerin, acı faturaların gösterileceği gerekçesiyle fazla uzatmadan, konu yüce Meclis'in takdirlerine saygıyla arz olunur.

TOKAT MİLLETVEKİLİ AHMET FEYZİ İNCEÖZ VE 40 ARKADAŞININ TÜTÜN MAMULLERİNİN ZARARLARININ ÖNLENMESİNE DAİR KANUN TEKLİFİ MADDELERİ

Amaç

MADDE 1.— Bu Kanunun amacı, kişileri tütün ve tütün mamullerinin zararlarından, bunların alışkanlıklarını özendirici reklam, tanıtım ve teşvik kampanyalarından koruyucu tertip ve tedbirler almaktır.

Tütün ve Tütün Mamullerinin İçilmesi Yasaklanan Yerler

MADDE 2.— Sağlık, eğitim-öğretim ve kültür hizmeti veren yerler ile kapalı spor salonlarında ve toplu taşımacılık yapılan her türlü nakil vasıtaları ve bunların bekleme salonlarında tütün ve tütün mamullerini içilemez.

Bu gibi mahallerde tütün ve tütün mamullerinin içilebilmesi için ayrı yerler tahsis edilir.

Diğer Yasaklar

MADDE 3.— Tütün ve tütün mamullerinin isim, marka veya alametler kullanılarak her ne suretle olursa olsun reklam ve tanıtımının yapılması veya bunların kullanılmasını teşvik ye özendirici kampanyalar düzenlenmesi yasaktır.

Uyarılar

MADDE 4.— Tütün ve tütün mamullerinin içilmesinin yasaklandığı yerlerde, buna dair uyarılar asgarî on santimetrelik puntolarla herkes tarafından görülebilir yerlere asılır veya yazılır. Bu uyarıların yapılmasından ilgili yerlerin yetkili veya amiri durumundaki kişi veya kişiler sorumludur.

Türkiye'de üretilen veya ithal edilen tütün ve tütün mamulleri paketinin üzerinde açıkça görülebilir ve rahatça okunabilir şekilde bir santimetre boyundaki puntolarla, "Sağlığa Zararlıdır" ibaresi konulur. Bu nitelikteki ibareyi taşımayan tütün ve tütün mamulleri ithal edilemez ve satışa çıkarılamaz.

Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu ayda en az otuz dakika tütün ve tütün mamulleri alışkanlığının zararları konusunda uyarıcı ve eğitici mahiyette yayınlar yapmak zorundadır.

Görev ve Sorumluluk

MADDE 5.— Bu Kanuna göre, tütün ve tütün mamulleri içiminin yasaklandığı yerlerde buna aykırı hareket edenlere zabıta görevlileri kendiliğinden işlem yapmakla yükümlüdürler.

Zabıta görevlilerince, bu Kanunun 2'nci maddesinin gerekli ikazlara rağmen birinci fıkrasına aykırılık halinde para cezası tutanağı; 3'cü maddesi ile 4'üncü maddesinin birinci fıkrasına aykırılık halinde suç tutanağı düzenlerler.

Yargı yetkisine giren suçlarla ilgili suç tutanağının bir sureti doğrudan yetkili sulh ceza mahkemesine, para cezası tutanağının bir sureti ise ilgili mal sandığına yedi iş günü içinde gönderilir.

İdari Ceza

MADDE 6.— Bu Kanunun 2'nci maddesinin birinci fıkrasına aykırı hareket edenlere ellibin lira para cezası verilir.

Para cezası tutanağı düzenlenen para cezaları, Maliye ve Gümrük Bakanlığı'nın sayman mutemetlerine veya mal sandıklarına ödenebileceği gibi banka veya PTT aracılığı ile de ödenebilir. Para cezalarını tahsil eden banka, PTT ve sayman mutemetleri, tutanağı düzenlendiği yerin ilgili malsandığına bilgi vermek zorundadır. Banka ve PTT ile yapılan ödemelerde paranın bankaya yatırıldığı veya postaya verildiği tarih ödeme tarihi sayılır.

Süresinde ödenmeyen cezalar için 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil

Usulü Hakkında Kanun hükümleri uygulanır.

İdari para cezalarına karşı muttali olunduğu tarihten itibaren yedi gün içinde yetkili sulh ceza mahkemesine itiraz edilebilir. Yazılacak itiraz, evrak üzerinde inceleme yapılarak en kısa **sürede** sonuçlandırılır.

Adli Cezalar

MADDE 7 — Bu Kanunun;

3'üncü maddesine aykırı hareket edenlere beş milyon liradan otuz milyon liraya kadar,

4'üncü maddesinin birinci fıkrasına aykırı hareket edenlere yüzbin liradan beşyüzbin liraya kadar para cezası verilir.

Tekerrür halinde cezasının yukarı haddine hükmolunur.

Yönetmelik

MADDE 8.— Para cezalarının tahsilinde ve takibinde uygulanacak esas ve usuller ile kullanılacak suç ve ceza tutanağının şekli kanunun uygulanmasına ilişkin diğer esas ve usuller Kanunun yayımından itibaren altı ay içinde İçişleri, Maliye ve Gümrük Bakanlığınca müştereken çıkarılacak yönetmelikte gösterilir.

Tutanaklar Maliye ve Gümrük Bakanlığ'ınca bastırılır ve ilgili yerlere dağıtımı sağlanır.

GEÇİCİ MADDE 1. — Bu Kanunun yayını, tarihinden önce Türkiye'de üretilen veya ithal edilen tütün ve tütün mamullerinin bir sene süreyle 4'üncü maddenin ikinci fıkrasında belirtilen şart aranmaksızın satışlarına devam olunur.

GEÇİCİ MADDE 2. — Bu Kanunun 2'nci maddesinin ikinci fıkrası gereğince ayrı yer tahsisi, 3'üncü maddede yasaklanan reklam panolarının kaldırılması ile 4'üncü maddesinin birinci fıkrası gereği yazılacak ve asılacak yazılara ait işler Kanunun yayımından itibaren altı ay içinde yerine getirilir.

Yürürlük

MADDE 9.— Bu Kanun yayımı tarihinden itibaren altı ay sonra yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 10. — Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Kanun teklifi, 08.06.1995 tarihinde Adana Milletvekili Ali Yalçın Öğütcan'ın başkanlığında toplanan Adalet Komisyonu'nda (Cumhurbaşkanlığı'nca geri gönderilen teskere ile de birleştirilmek suretiyle) görüşülmüş ve 13.06.1995 tarihinde aşağıdaki rapor ve metin tanzim edilmiştir:

TOKAT MİLLETVEKİLİ AHMET FEYZİ İNCEÖZ VE 40 ARKADAŞININ TÜTÜN MAMULLERİNİN ZARARLARININ ÖNLENMESİNE DAİR KANUN TEKLİFİNE İLİŞKİN ADALET KOMİSYONU RAPORU

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Komisyonumuzun 14.6.1989 tarih ve 56 nolu raporu ile sonuçlandırdığı "Tütün ve Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanun", Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin 9.1.1991 tarihli 62'nci birleşiminde görüşülmüş ve kabul edilmiştir.

Kanun, Anayasamızın 89'uncu maddesi gereğince yayımlanması için Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı'nın 11.1.1991 tarih ve 2838-13585 sayılı tezkeresi ile Sayın Cumhurbaşkanlığı'na gönderilmiştir.

Sayın Cumhurbaşkanımız, Anayasanın 89'uncu maddesi gereğince bir defa daha görüşülmek üzere Kanunu geri göndermiş ve gerekçeli geri gönderme tezkeresi de Genel Kurul'umuzun 24.1.1991 tarihli 73'üncü birleşiminde okunmuş bulunmaktadır.

Komisyonumuz, Tütün ve Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanun ile Tokat Milletvekili Ahmet Feyzi İnceöz ve 40 Arkadaşının; Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanun Teklifi birleştirilerek Alt Komisyonumuzca düzenlenmesini uygun görmüştür.

Alt Komisyonun adı geçen Kanun ve Kanun Teklifini birleştirmek ve Kanunu esas almak suretiyle, geri gönderme tezkeresini de dikkate alarak düzenlediği metin Komisyonumuzun 8.6.1995 tarihli 40'ncı birleşiminde Adalet Bakanlığı temsilcilerinin ve teklif sahiplerinin de katılmalarıyla incelenip

görüşülmüştür.

Kanunun 1'inci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Kanunun 2'acı maddesinin birinci fıkrasının sonunda yer alan "mamulleri içilemez" ibaresi "mamullerinin içilmesi yasaktır" şeklinde değiştirilmiştir.

Kanunun 3'üncü maddesinin birinci fıkrası aynen kabul edilmiş, ancak maddeye on sekiz yaşından küçüklere yönelik olmayan gazete, dergi, diğer yayınlar ve tütün ve tütün mamulleri satış belgesini haiz satış yerlerinde yapılan tanıtım faaliyetlerine ve sinemaların saat 18.00›den sonraki seanslarında gösterilen filmlere, sanat ve kültür organizasyonları ile atletizm dışındaki spor etkinliklerine ve yalnızca sigara içen yetişkinlere yönelik tanıtım faaliyetlerine birinci filtre hükmünün uygulanamayacağına ilişkin ikinci filtre ve bu maddeye uygun olarak yapılacak reklam ve tanıtım faaliyetlerinde yirmi beş yaşından küçük veya küçük gösteren kişi ve karakterlerin görüntülenemeyeceğine, tütün kullanmayanlara tütün kullanmayı özendirecek herhangi bir tavsiyede bulunulmayacağına ilişkin üçüncü fıkra eklenmek suretiyle madde üç fıkra halinde yeniden düzenlenmiştir.

Kanunun 4'üncü maddesinin üçüncü fıkrası ile Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu'na tütün ve tütün mamullerinin alışkanlığının zararları konusunda ayda en az otuz dakika uyarıcı ve eğitici mahiyette yayın yapma süresi altmış dakikaya çıkarılmış ve maddeye geri gönderme tezkeresinde yer alan gerekçe de dikkate alınarak gümrük hattı dışı eşya satış mağazalarında satılan veya yolcu beraberinde yurda sokulan tütün ve tütün mamulleri hakkında ikinci fıkra hükmünün uygulanmayacağına ilişkin bir fıkra ilave edilmiştir.

Kanunun 5'inci maddesi "Yasağa Uymayanlar Hakkında İşlem" başlığı altında geri gönderme tezkeresindeki gerekçeler de göz önüne alınarak yeniden düzenlenmiş ve kişilere yönelik cezalar kaldırılarak tütün ve tütün mamullerinin içilmesinin yasaklandığı ve yasağa ilişkin yazıların bulunduğu yerlerde tütün ve tütün mamulleri içenlere ilgili yerin yetkilisi veya amiri durumundaki kişi tarafından yazılı uyarı gösterilmek suretiyle bu yasağa uyması, aksi takdirde o yeri terk etmesi gerektiğinin bildirilmesi, bu bildirime uymayanların genel zabıta marifetiyle o yerden uzaklaştırılacağı hükme bağlanmıştır.

Kanunun 6'ncı maddesi idari para cezası başlığı altında 5inci maddede yapılan düzenlemeye paralel olarak yeniden düzenlenmiş, bu Kanunun 4 'üncü maddesinin birinci fıkrasındaki zorunluluğu yerine getirmeyen ve

5'inci maddesine göre uyarıda bulunmayan tütün ve tütün mamulleri içilmesinin yasaklandığı yerin memur olmayan yetkilisi veya amiri hakkında beş milyon lira para cezası verileceği bu Kanuna göre sorumluluğunu yerine getirmeyen memurlar hakkında ilgili mevzuat hükümlerinin uygulanacağı hükme bağlanmıştır.

Kanunun 7'nci maddesi adli para cezası başlığı altında yeniden düzenlenmiş, bu Kanunun 3'üncü maddesi ile 4'üncü maddesinin ikinci fıkrası hükümlerine aykırı hareket edenlere elli milyon liradan beş yüz milyon liraya kadar ağır para cezası verileceği ve tekerrür halinde, cezanın yukarı haddinin verileceği hükme bağlanmış ve geri gönderme gerekçesinde belirtildiği gibi bu madde kapsamına giren suç failleri hakkında Türk Ceza Kanununun 119'uncu madde hükmünün uygulanmasına imkân tanınmıştır.

Kanunun, Yönetmelik başlıklı 8'inci maddesi yapılan yeni düzenleme ile suç ve ceza tutanakları ile ilgili yönetmeliğe gerek kalmaması nedeni ile metinden çıkarılmış, Kanuna, para cezasına ilişkin hükümler başlığı altında eklenen 8'inci madde ile 6'ncı maddede yazılı para cezalarına ilişkin esas ve usuller hükme bağlanmıştır.

Kanunun Geçici 1'inci maddesinde yer alan "altı aylık", Geçici'2 nci maddesinde yer alan "bir aylık" süreler geri gönderme gerekçesindeki gerekçeler de dikkate alınarak "bir yıl" olarak değiştirilmiştir.

Kanunun Yürürlük başlıklı 9 ve Yürütme başlıklı 10''uncu maddeleri aynen kabul edilmiştir.

Raporumuz Genel Kurul'un onayına sunulmak üzere saygı ile arz olunur.

Başkan Ali Yalçın Öğütcan, Adana

Sözcü Cemal Özbilen, Kırklareli

Katip Ali Rıza Gönül, Aydın

Üye Uğur Aksöz, Adana

Üye Ethem Kelekçi, Afyon

Üye Cemal Erhan, Ağrı

Üye Baki Tuğ, Ankara

Üye Bahaddin Elçi, Bayburt

Üye Mahmut Uyanık, Diyarbakır

Üye H Orhan Ergüder, İstanbul

Üye Süha Tanık, İzmir

Üye Murat Başesgioğlu, Kastamonu

Üye Coşkun Gökalp, Kırşehir

Üye Sabri Yavuz, Kırşehir

Üye Hasan Afşar, Konya

Üye Fethullah Erbaş, Van

TOKAT MİLLETVEKİLİ AHMET FEYZİ İNCEÖZ VE 40 ARKADAŞININ TÜTÜN MAMULLERİNİN ZARARLARININ ÖNLENMESİNE DAİR KANUN TEKLİFİNE İLİŞKİN ADALET KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ METİN

Amaç

MADDE 1.— Bu Kanunun amacı, kişileri tütün ve tütün mamullerinin zararlarından, bunların alışkanlıklarını özendirici reklam, tanıtım ve teşvik kampanyalarından koruyucu tertip ve tedbirler almaktır.

Tütün ve Tütün Mamullerinin İçilmesi Yasaklanan Yerler

MADDE 2.— Sağlık, eğitim-öğretim ve kültür hizmeti veren yerler ile kapalı spor salonlarında ve toplu taşımacılık yapılan her türlü nakil vasıtaları ve bunların bekleme salonlarında tütün ve tütün mamullerinin içilmesi yasaktır.

Bu gibi mahallerde tütün ve tütün mamullerinin içilebilmesi için ayrı yerler tahsis edilir.

Diğer Yasaklar

MADDE 3.— Tütün ve tütün mamullerinin isim, marka veya alametler kullanılarak her ne suretle olursa olsun reklam ve tanıtımının yapılması veya bunların kullanılmasını teşvik ve özendirici kampanyalar düzenlenmesi yasaktır.

On sekiz yaşından küçüklere yönelik olmayan gazete, dergi, diğer yayınlar ve tütün ve tütün mamulleri satış belgesini haiz satış yerlerinde yapılan tanıtım faaliyetlerine ve sinemaların saat 18.00'den sonraki seanslarda gösterilen filmlere, sanat ve kültür organizasyonları ile atletizm dışındaki spor etkinliklerine ve yalnızca sigara içen yetişkinlere yönelik tanıtım faaliyetlerine birinci fıkra hükmü uygulanmaz. Her ne surette olursa olsun, eğitim ve sağlık kuruluşları ile on sekiz yaşından küçüklere yönelik tütün ve tütün mamulleri tanıtımı yapılamaz.

Bu maddeye uygun olarak yapılacak reklam ve tanıtım faaliyetlerinde yirmi beş yaşından küçük veya küçük gösteren kişi veya karakterler görüntülenemez, esas itibariyle on sekiz yaşından küçüklere yönelik faaliyet konuları işlenemez, tütün kullanmayanlara tütün kullanmayı özendirici herhangi bir tavsiyede bulunulamaz; tütün kullanmanın sağlıklı olduğuna veya sağlık için bir tehlike olmadığına dair bir iddiaya yer verilemez.

Uyarılar

MADDE 4.— Tütün ve tütün mamullerinin içilmesinin yasaklandığı yerlerde buna dair uyarılar, asgari on santimetrelik puntolarla herkes tarafından görülebilir yerlere asılır veya yazılır. Bu uyarıların yapılmasından ilgili yerlerin yetkili veya amiri durumundaki kişi veya kişiler sorumludur.

Türkiye'de üretilen veya ithal edilen tütün ve tütün mamulleri paketinin üzerine açıkça görülebilir ve rahatça okunabilir şekilde, "Yasal uyarı: Sağlığa zararlıdır" ibaresi konulur. Bu ibareyi taşımayan tütün ve tütün mamulleri ithal edilemez ve satışa çıkarılamaz.

Gümrük hattı dışı eşya satış mağazalarında satılan veya yolcu beraberinde yurda sokulan tütün ve tütün mamulleri hakkında ikinci fıkra hükmü uygulanmaz.

Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu ayda en az altmış dakika tütün ve tütün mamulleri alışkanlığının zararları konusunda uyarıcı ve eğitici mahiyette yayınlar yapmak zorundadır.

Yasağa Uymayanlar Hakkında İşlem

MADDE 5.—Tütün ve tütün mamullerinin içilmesinin yasaklandığı ve yasağa ilişkin yazılı uyanların bulunduğu yerlerde tütün ve tütün mamulleri içenlere, ilgili yerin yetkilisi veya amiri durumundaki kişi tarafından yazılı uyarı gösterilmek suretiyle yasağa uyması, aksi takdirde o yeri terk etmesi gerektiği bildirilir. Bu bildirime rağmen tütün ve tütün mamulleri içenler

genel zabıta marifetiyle o yerden uzaklaştırılır.

İdari Para Cezası

MADDE 6.— Bu Kanunun 4'üncü maddesinin birinci fıkrasındaki zorunluluğu yerine getirmeyen tütün veya tütün mamullerinin içilmesinin yasaklandığı yerin memur olmayan yetkilisi veya amiri hakkında beş milyon lira para cezası verilir.

Bu Kanunun 5'inci maddesine göre uyarıda bulunmayan tütün ve tütün mamullerinin içilmesinin yasaklandığı yerin memur olmayan yetkilisi veya amiri hakkında beş milyon lira para cezası verilir.

Bu Kanuna göre sorumluluğu yerine getirmeyen memurlar hakkında ilgili mevzuat hükümleri uygulanır.

Adli para cezası

MADDE 7.— Bu Kanunun 3'üncü maddesi ile 4'üncü maddesinin ikinci fıkrası hükümlerine aykırı hareket edenlere on milyon liradan beş yüz milyon liraya kadar ağır para cezası verilir. Tekerrür halinde bu cezanın yukarı haddine hükmolunur.

Para cezasına ilişkin hükümler

MADDE 8.— 6'ncı maddede yazılı para cezaları o yerin en büyük mülki amiri tarafından verilir. Para cezalarına dair kararlar ilgililere Tebligat Kanunu hükümlerine göre tebliğ edilir. Bu Kanuna göre verilen idari para cezalan 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre mahallin en büyük mal memurluğunca tahsil edilir.

GEÇİCİ MADDE 1.— Bu Kanunun yayımı tarihinden önce Türkiye'de üretilen veya ithal edilen tütün ve tütün mamullerinin bir yıl süreyle 4'üncü maddenin ikinci fıkrasında belirtilen şart aranmaksızın satışlarına devam olunur.

GEÇİCİ MADDE 2.— Bu Kanunun 2'nci maddesinin ikinci fıkrası gereğince ayrı yer tahsisi, 3'üncü maddede yasaklanan reklam panolarının kaldırılması ve 4'üncü maddesinin birinci fıkrası gereğince yapılması gereken işler Kanunun yayımı tarihinden itibaren bir yıl içinde yerine getirilir.

Yürürlük

MADDE 9.— Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 10.— Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

TBMM Başkanlığı'na sunulan Teklifin Adalet Komisyonu'nda 865 Sıra Sayısı ile görüşmeleri tamamlanmış ve Genel Kurul'a sevkedilmiş olmasına rağmen 19. Dönem müddetince Genel Kurul'da görüşülememiş ve maalesef dönem sonunda kadük kalmıştır.

TOKAT MİLLETVEKİLİ AHMET FEYZİ İNCEÖZ VE 22 ARKADAŞININ TÜTÜN MAMÜLLERİNİN ZARARLARININ ÖNLENMESİNE DAİR KANUN TEKLİFİ

Kanunun akamete uğramasından bir müddet sonra (20. Dönem) Tokat Milletvekili Dr. A. Feyzi İnceöz ve 22 arkadaşı aynı mahiyette, tütün kontrolünü ve dolayısıyla sağlığı önemseyen yeni bir kanun teklifi daha verdi. Daha doğru ifadeyle önceki teklifi yenilemek suretiyle TBMM Başkanlığı'na sundu.

Tokat Milletvekili Ahmet Feyzi İnceöz ve arkadaşları tarafından 19. Dönemde verilen ve teklifin o dönemde Adalet komisyonundan geçen şeklinin aynısı olan bu yeni metnin teklif sahipleri ve gerekçesi şöyle idi:

Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanun Teklifi ve gerekçesi ekte takdim olunmuştur. Gereğinin yapılmasını saygılarımla arz ederim.

Teklif sahipleri:

Dr. Ahmet Feyzi İnceöz, Tokat

Mehmet Sılay, Hatay

Hüseyin Olgun Akın, Ordu

Prof.Dr. Mustafa Ünaldı, Konya

Mehmet Elkatmış, Nevşehir

İsmail Coşar, Çankırı

Ahmet Cemil Tunç, Elazığ

Naci Terz, Erzincan

Prof. Dr. Şaban Karataş, Ankara

Op. Dr. Ahmet Demircan, Samsun

Hüseyin Yıldız, Mardin

Osman Hazer, Afyon

Lütfi Doğan, Gümüşhane

Nedim İlci, Muş

Mehmet Altan Karapaşaoğlu, Bursa

Mehmet Emin Aydınbaş, İçel

Mehmet Emin Aydın, Siirt

Abdullatif Şener, Sivas

Sıtkı Cengil, Adana

Dr. Memduh Büyükkılıç, Kayseri

Lütfi Yalman, Konya

Kahraman Emmioğlu, Gaziantep

Prof. Dr. Lâtif Öztek, Samsun

TOKAT MİLLETVEKİLİ AHMET FEYZİ İNCEÖZ VE 22 ARKADAŞININ TÜTÜN MAMULLERİNİN ZARARLARININ ÖNLENMESİNE DAİR KANUN TEKLİFİNE İLİŞKİN GENEL GEREKÇE

Verilen teklifin gerekçesi 19. Dönem'de verilen teklifin gerekçesi ile tamamen aynı idi. Bundan dolayı gerekçe burada yeniden yazılmamıştır.

Dünyanın en yetkili kurumlarınca "Her türlü zararlı alışkanlıklar arasında en fazla ölüme ve hastalıklara sebep olan madde" olarak nitelenen sigara, her yıl ABD'de 440 bin, B. Almanya'da 140 bin, İngiltere'de 120 bin, ülkemizde 160 bin, dünya genelinde ise en az 13 milyon kişinin ölümüne ve çok daha fazla insanın da hasta ve ömür boyu sakat kalmasına sebep olmaktadır,

Sigaradan etkilenenleri iki gruba ayırmak mümkündür. Birincisi tiryakiler (aktif içiciler), ikincisi duman altı olanlar veya pasif içiciler.

İçmedikleri halde kapalı yerlerde içenlerin verdiği zarara, en az onlar kadar hatta, daha fazla ölçüde iştirak eden milyonlarca vatandaşımızı bu zarardan büyük ölçüde kurtaracak önlemlerin bir kısmını kapsayan bu Kanun teklifi muhtevasının kabulünde Anayasada da öngörülen 56 ve 58'nci maddeler işletilmiş olacaktır.

Pasif içiciler diye tanımlanan başkasının sigara içmesinden etkilenenlerde kansere yakalanma ihtimali en az %40 olarak ifade ediliyor. Sigara içenle, sigara dumanı ile kirletilmiş havayı teneffüs eden arasında gördüğü zarar bakımından çok az fark vardır. İçene zarar yüzde yüz ise, sigara içilen yerde durana bu zarar %70 veya %80 nispetindedir. Hatta ABD Sağlık Bakanlığı raporunda sigaradan çıkan zehirli maddelerin pasif içiciye verdiği zarardan daha fazladır denilmekte. Sigara içmediği halde, sigara içilen kapalı bir odada 4 saat devamlı oturan bir kimse, 10 adet sigara içmiş kadar zehirlenir. ABD'de kamuya ait kapalı yerlerde sigara içenlere 1.000 Dolar (61 milyon TL) para cezası verilmektedir. Sigaradan bir nefes çekip üfleyen kimse, dumanla beraber çevreye 70 mg. yanmış madde, 25 mg. Karbonmonoksit vermekte, bununla etrafındakiler zehirlenmektedir.

Dünyada şu anda 108 ülke, genel yerlerde sigara yasağı uygularken, uygar dünya denilen ve örnek alınan tüm ülkelerde teklif edilen kanun yıllarca yürürlükte olurken ülkemizin bu konuda da çok geride olması büyük bir eksikliktir. Avrupa Parlamentosu, her türlü yayın organında, sigara reklamlarının yasaklanmasını onayladı. Devletin yıllarca uyguladığı içenin kesesinden, içmeyenin sıhhatinden istifade politikalarından bir an önce vazgeçip, sigara içenlerin içmek hakkı kadar, içmeyenlerin içmemek hürriyetine yol açacak bir teklifin kanunlaşması bir an önce sağlanmalıdır.

Anayasanın 56'ncı maddesinde, "Herkes, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir. Çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve çevre kirlenmesini önlemek, devletin ve vatandaşın ödevidir."

Yine Anayasanın 58'inci maddesinde, "Devlet gençleri alkol düşkünlüğünden, uyuşturucu maddelerden, suçluluk, kumar ve benzeri kötü alışkanlıklardan ve cehaletten korumak için gerekli tedbirleri alır." denilmektedir.

İnsan ve toplum sağlığına pek çok zararlar veren tütün mamullerine halkımız trilyonlar ödemekte, devlet de gelir sağladığı zannı ile baktığı bu sektörden daha fazlasını tütün mamullerinin sebep olduğu başta kanser

olmak üzere, kalp damar hastalıkları ve diğer tahribatları için kat kat geri ödemektedir.

Kanunun yasallaşması için pek çok misallerin, acı faturaların gösterileceği gerekçesiyle fazla uzatmadan, konu yüce Meclis'in takdirlerine saygıyla arzolunur.

TOKAT MİLLETVEKİLİ AHMET FEYZİ İNCEÖZ VE 22 ARKADAŞININ TÜTÜN MAMULLERİNİN ZARARLARININ ÖNLENMESİNE DAİR KANUN TEKLİFİ MADDELERİ

Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanun Teklifi

Amaç

MADDE 1.— Bu Kanunun amacı, kişileri tütün ve tütün mamullerinin zararlarından, bunların alışkanlıklarını özendirici reklam, tanıtım ve teşvik kampanyalarından koruyucu tertip ve tedbirler almaktır.

Tütün ve Tütün Mamullerinin İçilmesi Yasaklanan Yerler

MADDE 2.— Sağlık, eğitim-öğretim ve kültür hizmeti veren yerler ile kapalı spor salonlarında ve toplu taşımacılık yapılan her türlü nakil vasıtaları ve bunların bekleme salonlarında tütün ve tütün mamullerinin içilmesi yasaktır.

Bu gibi mahallerde tütün ve tütün mamullerinin içilebilmesi için ayrı yerler tahsis edilir.

Diğer Yasaklar

MADDE 3.— Tütün ve tütün mamullerinin isim, marka veya alametler kullanılarak her ne suretle olursa olsun reklam ve tanıtımının yapılması veya bunların kullanılmasını teşvik ye özendirici kampanyalar düzenlenmesi yasaktır.

On sekiz yaşından küçüklere yönelik olmayan gazete, dergi, diğer yayınlar ve tütün ve tütün mamulleri satış belgesini haiz satış yerlerinde yapılan tanıtım faaliyetlerine ve sinemaların saat 18.00'den sonraki seanslarda gösterilen filmlere, sanat ve kültür organizasyonları ile atletizm dışındaki spor etkinliklerine ve yalnızca sigara içen yetişkinlere yönelik tanıtım faaliyetle-

rine birinci fıkra hükmü uygulanmaz. Her ne surette olursa olsun, eğitim ve sağlık kuruluşları ile on sekiz yaşından küçüklere yönelik tütün ve tütün mamulleri tanıtımı yapılamaz.

Bu maddeye uygun olarak yapılacak reklam ve tanıtım faaliyetlerinde yirmi beş yaşından küçük veya küçük gösteren kişi veya karakterler görüntülenemez, esas itibariyle on sekiz yaşından küçüklere yönelik faaliyet konuları işlenemez, tütün kullanmayanlara tütün kullanmayı özendirici herhangi bir tavsiyede bulunulamaz; tütün kullanmanın sağlıklı olduğuna veya sağlık için bir tehlike olmadığına dair bir iddiaya yer verilemez.

Uyarılar

MADDE 4.— Tütün ve tütün mamullerinin içilmesinin yasaklandığı yerlerde buna dair uyarılar asgarî on santimetrelik puntolarla herkes tarafından görülebilir yerlere asılır veya yazılır. Bu uyarıların yapılmasından ilgili yerlerin yetkili veya amiri durumundaki kişi veya kişiler sorumludur. Türkiye'de üretilen veya ithal edilen tütün ve tütün mamulleri paketinin üzerinde açıkça görülebilir ve rahatça okunabilir şekilde, yasal uyarı : «Sağlığa Zararlıdır» ibaresi konulur. Bu ibareyi taşımayan tütün ve tütün mamulleri ithal edilemez ve satışa çıkarılamaz. Gümrük hattı dışı eşya satış mağazalarında satılan veya yolcu beraberinde yurda sokulan tütün ve tütün mamulleri hakkında ikinci fıkra hükmü uygulanmaz. Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu ayda en az altmış dakika tütün ve tütün mamulleri alışkanlığının zararları konusunda uyarıcı ve eğitici mahiyette yayınlar yapmak zorundadır.

Yasağa Uymayanlar Hakkında İşlem

MADDE 5.— Tütün ve tütün mamullerinin içilmesinin yasaklandığı ve yasağa ilişkin yazılı uyarıların bulunduğu yerlerde tütün ve tütün mamulleri içenlere, ilgili yerin yetkilisi veya amiri durumundaki kişi tarafından yazılı uyarı gösterilmek suretiyle yasağa uyması, aksi takdirde o yeri terk etmesi gerektiği bildirilir. Bu bildirime rağmen tütün ve tütün mamulleri içenler genel zabıta marifetiyle o yerden uzaklaştırılır.

İdari Para Cezası

MADDE 6.- Bu Kanunun 4'üncü maddesinin birinci fıkrasındaki zorunluluğu yerine getirmeyen tütün veya tütün mamullerinin içilmesinin yasaklandığı yerin memur olmayan yetkilisi veya amiri hakkında beşmilyon lira para cezası verilir. Bu Kanunun 5'inci maddesine göre uyarıda bulunmayan tütün ve tütün mamullerinin içilmesinin yasaklandığı yerin memur

olmayan yetkilisi veya amiri hakkında beşmilyon lira para cezası verilir. Bu kanuna göre sorumluluğu yerine getirmeyen memurlar hakkında ilgili mevzuat hükümleri uygulanır.

Adlî Para Cezası

MADDE 7.— Bu Kanunun 3'üncü maddesi ile 4'üncü maddesinin ikinci fıkrası hükümlerine aykırı hareket edenlere onmilyon liradan beşyüzmilyon liraya kadar ağır para cezası verilir. Tekerrür halinde bu cezanın yukarı haddine hükmolunur.

Para Cezasına İlişkin Hükümler

MADDE 8.— 6'ncı maddede yazılı para cezaları o yerin en büyük mülkî amiri tarafından verilir. Para cezalarına dair kararlar ilgililere Tebligat Kanunu hükümlerine göre tebliğ edilir. Bu cezalar kesindir. Bu Kanuna göre verilen idarî para cezaları 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre mahallin en büyük mal memurluğunca tahsil edilir. Bu Kanunun yayımı tarihinden önce Türkiye'de üretilen veya ithal edilen tütün ve tütün mamullerinin bir yıl süreyle 4 üncü maddenin ikinci fıkrasında belirtilen şart aranmaksızın satışlarına devam olunur. Bu Kanunun 2'nci maddesinin ikinci fıkrası gereğince ayrı yer tahsisi, 3'üncü maddede yasaklanan reklam panolarının kaldırılması ve 4'üncü maddesinin birinci fıkrası gereğince yapılması gereken işler Kanunun yayımı tarihinden itibaren bir yıl içinde yerine getirilir.

Yürürlük

MADDE 9. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 10.— Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Verilen bu kanun teklifi, Cumhurbaşkanı'nın geri gönderdiği ve daha evvelce belirtilen metin ile birleştirerek görüşülmüştür. Adalet Komisyonu, Konya Milletvekili M. Necati Çetinkaya başkanlığında toplanarak kanunu şekillendirmiştir. Kanaatimce kanun teklifinin görüşmeleri esnasında gözden kaçırılarak mı, yoksa kasıtlı olarak mı bilemem ancak kendisi küçük ancak sonuçları büyük olacak bir değişiklik yapıldı: "5 kişiye kadar olan kapalı alanlarda kanunun uygulanmaması" kararlaştırıldı. Kanaatimce çok iyi niyetlerle hazırlanan bu kanun yapılan bu değişiklikle uygulanamaz hale getirildi. Kanun teklifinin 2'nci Maddesi "Sağlık, eğitim-öğretim ve kültür

hizmeti veren yerler ile kapalı spor salonlarında ve toplu taşımacılık yapılan her türlü nakil vasıtaları ve bunların bekleme salonlarında tütün ve tütün mamullerinin içilmesi yasaktır. Bu gibi mahallerde tütün ve tütün mamullerinin içilebilmesi için ayrı yerler tahsis edilir." şeklinde iken Manisa Milletvekili Ayseli Göksoy tarafından verilen sözlü bir önerge ile "Sağlık, eğitim-öğretim ve kültür hizmeti veren yerler ile kapalı spor salonlarında ve toplu taşımacılık yapılan her türlü nakil vasıtaları ve bunların bekleme salonlarında, kamu hizmeti yapan kurum ve kuruluşlardan 5 veya 5'ten fazla kişinin görev yaptığı kapalı mekanlarda tütün ve tütün mamullerinin içilmesi yasaktır. Bu gibi mahallerde tütün ve tütün mamullerinin içilebilmesi için ayrı yerler tahsis edilir." haline getirilmiştir. Özetle yapılan değişiklik tütün ve tütün mamullerinin içilmesinin yasak olacağı yerleri 5 veya 5'ten fazla kişinin görev yaptığı kapalı mekanlara özel tutmuştur. Burada yapılan bu hatalı değişiklik kanunu uygulanamaz hale getirmiştir. Şöyle ki, pek çok iş yerinin yan yana olduğu bir çarşıda veya başka bir yerde tütün ve tütün ürünü kullanmak yasak, bitişik yerde serbest olduğu zaman kanun hiçbir yerde uygulanamaz. Veya bir işyerinde 4 kişi varsa tütün kullanılabilecek 5'nci kişi geldiğinde vazgeçilecek, bir kişi ayrıldığında tekrar kullanılabilecek. Böyle garip bir yorum ve uygulama mümkün olamaz. Nitekim kanun bu nedenle otobüsler ve diğer toplu taşıma araçları haricinde yeterince kabul görmedi ve uygulanamadı. Manisa Milletvekili Ayseli Göksoy tarafından verilen bu sözlü önergenin ve buna bağlı olarak yapılan değişikliğin iyi niyetle yapıldığına inanmakla beraber nedenini öğrenebilmiş değilim. İlk bakışta "5 veya 5'ten fazla kişinin görev yaptığı kapalı mekanlarda da tütün ve tütün mamullerinin içilmesi yasak kapsamına alınmıştır." ibaresi tütün kullanımına bir kısıtlama getiriyor gibi algılansa da gerçekte Kanunun uygulama kabiliyetini kaybetmesine yol açtığı aşikârdır.

Kanunun bir diğer önemli tarafı ceza yetkisinin kullanılma biçimidir. Kanuna göre ceza kesmeye en büyük mülki amir yetkilendirilmişti. Çok büyük coğrafi alanlara sahip bir ilde cezanın uygulamasının Kanunla en büyük mülki amir olan valiye bizatihi bırakılmasının uygulanabilir olmaktan uzak olduğu aşikardır. Her ne kadar Kanun ceza kesme yerine caydırıcılık mantığına göre düzenlenmiş ise de uygulanamayan cezaların olması kanunun en önemli eksikliklerinden idi.

TOKAT MİLLETVEKİLİ AHMET FEYZİ İNCEÖZ VE 22 ARKADAŞININ TÜTÜN MAMÜLLERİNİN ZARARLARININ ÖNLENMESİNE DAİR KANUN TEKLİFİNE İLİŞKİN ADALET KOMİSYONU RAPORU

Başkanlığını Konya Milletvekili Necati Çetinkaya'nın yaptığı Adalet Komisyonunun 9.5.1996 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunduğu Rapor aşağıdadır:

Tütün ve Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair 9.1.1991 Tarih ve 3694 sayılı Kanun ve Anayasanın 89'uncu Maddesi Gereğince Cumhurbaşkanınca Bir Daha Görüşülmek Üzere Geri Gönderme Tezkeresi ile Tokat Milletvekili Ahmet Fevzi İnceöz ve 22 Arkadaşının; Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanun Teklifi birleştirilmek ve teklif esas alınmak suretiyle, Adalet Bakanlığı temsilcilerinin ve teklif sahibinin de, katılmalarıyla Komisyonumuzca incelenip görüşülmüş ve gerekçesi uygun görülerek maddelerine geçilmesi kabul edilmiştir.

Teklifin 1'inci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Teklifin 2'nci maddesinin birinci fıkrasına yapılan ilave ile kamu hizmeti yapan kurum ve kuruluşlardan 5'veya 5'den fazla kişinin görev yaptığı kapalı mekanlarda da tütün ve tütün mamullerinin içilmesi yasak kapsamına alınmıştır.

Teklifin 3'üncü maddesine, on sekiz yaşından küçüklere tütün ve tütün mamullerinin satışını yasaklayan üçüncü fıkra ilave edilmiştir.

Teklifin 4 ve 5'inci maddeleri Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir. Teklifin 6'ncı maddesinin bir ve ikinci fıkrasında yer alan para cezaları az bulunarak "beşmilyon liradan" "onmilyon liraya" çıkarılmıştır.

Teklifin 7'nci maddesine yapılan ilave ile 3'üncü maddeye eklenen üçüncü fıkra madde kapsamından çıkarılmıştır.

Teklifin 8'inci maddesinin birinci fıkrası 8'inci madde olarak, ikinci ve üçüncü fıkraları kanun tekniğine uygun olarak Geçici 1 ve Geçici 2'nci madde olarak kabul edilmiştir.

Teklifin 9 ve 10'uncu maddeleri aynen kabul edilmiştir.

1989 yılından beri meclis gündeminde bulunan ve insan sağlığını çok yakından ilgilendiren teklifin, bir an önce kanunlaşmasını uygun gören

Komisyonumuz, İç tüzüğün 53'üncü maddesi gereğince teklifin, Genel Kurul'da öncelikle görüşülmesine oybirliği ile karar vermiştir. Raporumuz Genel Kurul'un onayına sunulmak üzere saygı ile arz olunur.

Başkan M. Necati Çetinkaya, Konya

Başkanvekili Metin Öney, İzmir

Sözcü Ahmet Güryüz Ketenci, İstanbul

Kâtip İsmail Durak Ünlü, Yozgat

İ. Cevher Cevheri, Adana

Ahmet Tekdal, Ankara

Ertuğrul Yalçınbayır, Bursa

Ali Günay, Hatay

Turhan Güven, İçel

Ali Şahin, Kahramanmaraş

Emin Kara, Kütahya

Bülent Arınç, Manisa

Ayhan Gürel, Samsun

Cemil Erhan, Ağrı

Tamer Kanber, Balıkesir

Hasan Belhan, Elazığ

Erkan Mumcu, Isparta

Mustafa Kamalak, Kahramanmaraş

Murat Başesgioğlu, Kastamonu

Fikret Karabekmez, Malatya

Ayseli Göksoy, Manisa

Şeref Malkoç, Trabzon

TOKAT MİLLETVEKİLİ AHMET FEYZİ İNCEÖZ VE 22 ARKADAŞININ TÜTÜN MAMULLERİNİN ZARARLARININ ÖNLENMESİNE DAİR KANUN TEKLİFİNE İLİŞKİN ADALET KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ METİN

Amaç

MADDE 1.— Teklifin 1 inci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Tütün ve Tütün Mamullerinin İçilmesi Yasaklanan Yerler

MADDE 2.— Sağlık, eğitim-öğretim ve kültür hizmeti veren yerler ile kapalı spor salonlarında ve toplu taşımacılık yapılan her türlü nakil vasıtaları ve bunların bekleme salonlarında, kamu hizmeti yapan kurum ve kuruluşlardan 5 veya 5'den fazla kişinin görev yaptığı kapalı mekânlarda tütün ve tütün mamullerinin içilmesi yasaktır. Bu gibi mahallerde tütün ve tütün mamullerinin içilebilmesi için ayrı yerler tahsis edilir.

Diğer Yasaklar

MADDE 3.— Tütün ve tütün mamullerinin isim, marka veya alametler kullanılarak her ne suretle olursa olsun reklam ve tanıtımının yapılması veya bunların kullanılmasını teşvik ve özendirici kampanyalar düzenlenmesi yasaktır. On sekiz yaşından küçüklere yönelik olmayan gazete, dergi, diğer yayınlar ve tütün ve tütün mamulleri satış belgesini haiz satış yerlerinde yapılan tanıtım faaliyetlerine ve sinemaların saat 18.00'den sonraki seanslarda gösterilen filmlere, sanat ve kültür organizasyonları ile atletizm dışındaki spor etkinliklerine ve yalnızca sigara içen yetişkinlere yönelik tanıtım faaliyetlerine birinci fıkra hükmü uygulanmaz. Her ne surette olursa olsun, eğitim ve sağlık kuruluşları ile onsekiz yaşından küçüklere yönelik tütün ve tütün mamulleri tanıtımı yapılamaz. On sekiz yaşından küçüklere tütün ve tütün mamulleri satışı yapılamaz. Bu maddeye uygun olarak yapılacak reklam ve tanıtım faaliyetlerinde yirmibeş yaşından küçük veya küçük gösteren kişi veya karakterler görüntülenemez, esas itibariyle on sekiz yaşından küçüklere yönelik faaliyet konuları işlenemez, tütün kullanmayanları tütün kullanmaya özendirici herhangi bir tavsiyede bulunulamaz; tütün kullanmanın sağlıklı olduğuna veya sağlık için bir tehlike olmadığına dair bir iddiaya yer verilemez.

Uyarılar

MADDE 4.— Teklifin 4'üncü maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Yasağa Uymayanlar Hakkında İşlem

MADDE 5.— Teklifin 5'inci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

İdari **Para Cezası**

MADDE 6.— Bu Kanunun 4'üncü maddesinin birinci fıkrasındaki zorunluluğu yerine getirmeyen tütün veya tütün mamullerinin içilmesinin yasaklandığı yerin memur olmayan yetkilisi veya amiri hakkında on milyon lira para cezası verilir. Bu Kanunun 5'inci maddesine göre uyarıda bulunmayan tütün ve tütün mamullerinin içilmesinin yasaklandığı yerin memur olmayan yetkilisi veya amiri hakkında onmilyon lira para cezası verilir. Bu kanuna göre sorumluluğu yerine getirmeyen memurlar hakkında ilgili mevzuat hükümleri uygulanır.

Adlî Para Cezası

MADDE 7.— Bu Kanunun 3'üncü maddesinin birinci, ikinci ve dördüncü fıkraları ile 4'üncü maddesinin ikinci fıkrası hükümlerine aykırı hareket edenlere onmilyon liradan beşyüzmilyon liraya kadar ağır para cezası verilir. Tekerrür halinde bu cezanın yukarı haddine hükmolunur.

Para Cezasına İlişkin Hükümler

MADDE 8.— 6'ncı maddede yazılı para cezaları o yerin en büyük mülkî amiri tarafından verilir. Para cezalarına dair kararlar ilgililere Tebligat Kanunu hükümlerine göre tebliğ edilir. Bu cezalar kesindir. Bu Kanuna göre verilen idarî para cezaları 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre mahallin en büyük mal memurluğunca tahsil edilir.

GEÇİCİ MADDE 1.— Bu Kanunun yayımı tarihinden önce Türkiye'de üretilen veya ithal edilen tütün ve tütün mamullerinin bir yıl süreyle 4'üncü maddenin ikinci fıkrasında belirtilen şart aranmaksızın satışlarına devam olunur.

GEÇİCİ MADDE 2.— Bu Kanunun 2'nci maddesinin ikinci fıkrası gereğince ayrı yer tahsisi, 3'üncü maddede yasaklanan reklam panolarının kal-

dırılması ve 4'üncü maddesinin birinci fıkrası gereğince yapılması gereken işler Kanunun yayımı tarihinden itibaren bir yıl içinde yerine getirilir.

Yürürlük

MADDE 9.— Teklifin 9'uncu maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Yürütme

MADDE 10.— Teklifin 10'uncu maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Kanun teklifi TBMM Genel Kurulu'nda görüşülmüş ve 7.11.1996 tarihinde kabul edilerek kanunlaşmıştır.

TOKAT MİLLETVEKİLİ AHMET FEYZİ İNCEÖZ VE 22 ARKADAŞININ TÜTÜN MAMULLERİNİN ZARARLARININ ÖNLENMESİNE DAİR KANUN TEKLİFİNE İLİŞKİN TBMM GÖRÜŞMELERİ

T.B.M.M. B:1 5 7.11.1996 0: 1

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 15.00

7 Kasım 1996 Perşembe

BAŞKAN: Başkan Vekili Hasan KORKMAZCAN

KÂTİP ÜYELER: Ahmet DÖKÜLMEZ (Kahramanmaraş), Fatih ATAY (Aydın)

5.— Tokat Milletvekili Ahmet Feyzi İnceöz ve 22 Arkadaşının, Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanun Teklifi ile Tütün ve Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair 9.1.1991 Tarih ve 3694 Sayılı Kanun ve Anayasanın 89 uncu Maddesi Gereğince Cumhurbaşkanı'nca Bir Daha Görüşülmek. Üzere Geri Gönderme Tezkeresi ve Adalet Komisyonu Raporu (2/70, İ/5) (S. Sayısı: 17)

BAŞKAN - Tokat Milletvekili Ahmet Feyzi İnceöz ve 22 Arkadaşının, Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanun Teklifi ile Tütün ve Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair 9.1.1991 Tarih ve 3694 Sayılı Kanun ve Anayasanın 89'uncu Maddesi Gereğince Cumhurbaşkanı'nca Bir Daha Görüşülmek Üzere Geri Gönderme Tezkeresi ve Adalet Komisyonu raporunun görüşmelerine başlıyoruz.

Komisyon?.. Burada.

Hükümet?.. Burada.

Komisyon raporunun okunup okunmaması hususunu oylarınıza sunacağım: Raporun okunmasını kabul edenler... Kabul etmeyenler... Raporun okunması kabul edilmemiştir.

Teklifin tümü üzerinde, gruplar adına ilk söz, Demokratik Sol Parti Grubu sözcüsü Sayın Hikmet Sami Türk'ün.

Sayın Türk, buyurun efendim.

Konuşma süreniz 20 dakikadır.

DSP GRUBU ADINA HİKMET SAMİ TÜRK (Trabzon) - Sayın Başkan, Değerli Milletvekilleri; bu kanun teklifi -daha önce, komisyonda, öncelikle görüşülmesi Yönünde karar alındığı halde uzun-zamandır gündemde bekleyen bir teklifti.

Bu teklif, aslında, daha önce, 9.11.1991 tarih ve 3694 sayılı Kanun olarak Yüce Meclis'ten geçmiş; ancak, dönemin Cumhurbaşkanı rahmetli Turgut Özal tarafından, Anayasanın 89'uncu maddesine göre, bir daha görüşülmek üzere Meclis'e iade edilmişti.

Şimdi görüşülmekte olan kanun teklifi, Cumhurbaşkanı'nın geri gönderme yazısındaki uyarıları dikkate alan, değerlendiren ve yeni bazı hükümler getiren bir tekliftir. Hepimizin bildiği gibi, insanlık, daha doğrusu eski dünya, Amerika'nın keşfiyle tütünle tanışmıştır ve o zamandan beri, tütün, eski dünyaya, yani, Avrupa, Asya ve Afrika ülkelerine de gelmiş, yetiştirilmiş ve insanlar tarafından keyif verici bir madde olarak kullanılmıştır.

"Tütün mamulleri" terimi geniş bir kavramdır; sigarayı, puroyu, pipoyu veya başka maddeleri içermektedir. Çeşitli nedenlerle, insanlar tütün mamullerini kullanmaktadır; kimi keyif için, kimi efkârlanmak için, kimi toplumsal bir vesile dolayısıyla içmek için. Ancak, bunun zararlı bir alışkanlık olduğu konusunda, hiç kimsenin tereddütü yoktur. Bugün, artık, sigaranın

başta kanser olmak üzere çok çeşitli hastalıklara neden olduğu, ölümlere yol açtığı herkesçe bilinmektedir. Tütün mamulleri, aynı zamanda, onları kullananların bir harcama yapmasına ve maddî zararına da neden olmaktadır. Böylece, tütün mamulleri, insanlar için çeşitli yönlerden zararlı bir alışkanlıktır.

Şüphesiz, yetişkin insanlar böyle bir tercihte bulunabilir. Nitekim, Cumhurbaşkanı'nın geri gönderme yazısında da, kanunun, bütünüyle, kişilerin özgürce seçme hakkını ellerinden aldığı; oysa, insanların verecekleri kararlara yardımcı olmanın, sonuçta aldıkları karara saygı duymanın asıl hedef olması gerektiği belirtilmişti.

Anayasamızın 17'nci maddesiyle güvence altına alınan, insanın kişiliğini serbestçe geliştirme hakkı, yetişkin insanlar bakımından, böyle bir zararlı maddeyi kullanma hakkını da içerebilir; ancak, bunu, yetişkin olmayanlar bakımından söyleyemeyiz veya böyle bir maddeyi kullanmak istemeyen, onun zararlı etkilerine maruz kalmak istemeyen insanlar bakımından söyleyemeyiz. Gerçekten, tütün mamulleri kullanılırken, örneğin sigara içilirken, bunun zararını, yalnız ondan keyif alan veya onunla efkârlanan insan değil, aynı zamanda, onun yanında bulunanlar da, duman altında kalanlar da çekmektedir ve bildiğiniz gibi "pasif içici" dediğimiz bu kimseler, tütün mamullerinden, onları doğrudan doğruya içenler kadar değilse bile, ona yakın bir ölçüde, yüzde 40 ila yüzde 80 arasında, olumsuz yönde etkilenmektedir. O nedenle, insanların bir hakkı kullanırken, Anayasanın 12'nci maddesinin ikinci fıkrasında belirtildiği gibi, topluma, ailelerine ve başka insanlara karşı olan yükümlülüklerini de göz önünde tutmaları gerekir; ama ne yazık ki, bu, her zaman kendiliğinden gerçekleşen bir olay değildir. O nedenle, devletin, birçok ülkede gördüğümüz gibi, bu konuyu ele alması ve düzenleme yapması zorunluluğu doğmuştur. Aslında, Anayasamız, devlete bu konuda görevler yüklemektedir. Nitekim, 56'ncı maddeye göre, devlet, insanların sağlıklı bir çevrede yaşamasını sağlamakla yükümlüdür; insanların beden ve ruh sağlığını gerçekleştirmekle yükümlüdür. Yine, Anayasanın 58'inci maddesine göre devlet, gençleri uyuşturucu ve zararlı maddelerden korumakla yükümlüdür.

İşte, bütün bu ilkeler, devlete, tütün mamulleri gibi, hem onları kullananlar hem de özellikle başkaları -pasif içici dediğimiz kimseler- bakımından düzenlemeler yapma zorunluluğunu doğurmuştur. Zaten, Anayasanın 13'üncü maddesinde belirtildiği gibi, bütün hak ve özgürlükler, genel sağlığın korunması düşüncesiyle sınırlanabilir; ancak, bu sınırlama yasayla

olmak zorundadır. İşte, bu yasa teklifi böyle bir düzenleme getirmektedir.

Bir yanda sigaradan zevk alanlar veya başka bir nedenle içenlerin menfaatleri, öbür yanda da kendileri içmedikleri halde sigaranın olumsuz etkilerine maruz kalanların menfaatleri vardır. Bu menfaatler arasında, bu farklı çıkarlar arasında bir denge kurulması zorunludur. Bir yandan sigaranın olumsuz etkilerinin, özellikle onu istemeyen insanlar üzerinde iradeleri dışında olumsuz etki yapması önlenirken, her şeye rağmen onu kullanmak isteyen yetişkin insanlara da bu olanağı tanımak gerekir. Çeşitli ülkelerde yapılan düzenlemeler bu yöndedir; ama kural, sigara içmenin aslında yasak olmasıdır. İçmek isteyenler için ise bu olanağın sağlanması gerekir; bu da, onlara ayrı yer ayrılması, örneğin, ayrı salon ayrılması, trende ayrı kompartıman ayrılması gibi düzenlemelerle sağlanmaktadır.

Tütün mamullerinin zararlı etkilerini önleme konusunda, bugün, birinci dünya ülkeleri denilen, ekonomik bakımdan gelişmiş ülkelerin yüzde 95'inde bu konuda çeşitli düzenlemeler olduğunu görüyoruz. Buna karşılık, gelişme yolundaki ülkelerin sadece yüzde 24'ünde bu yönde düzenlemeler vardır. Gelişmiş ülkelerdeki düzenlemelerin ve sigaranın zararları konusunda insanlarda oluşan bilincin etkisiyle sigara tüketiminin, tütün mamulleri tüketiminin azaldığını görüyoruz. O ülkelerin güçlü, çok uluslu sigara tekelleri, üçüncü dünya ülkeleri dediğimiz, ekonomik bakımdan az gelişmiş ülkelere yönelmişlerdir ve o ülkelerde -üçüncü dünya ülkelerinde, ekonomik bakımdan az gelişmiş ülkelerde- tütün mamulleri tüketiminin son yıllarda giderek arttığı, çok çarpıcı biçimde görülmektedir. Türkiye de bu etkiyi yaşayan ülkelerden biridir. Türkiye'de yabancı sigara ithalinin serbest bırakılmasıyla yabancı sigara tekellerinin çok çekici reklamlarla, çok değişik promosyon araçlarıyla, özellikle gençlerde sigara tüketimi eğilimini yarattığı çok açık bir gerçektir. İşte, Türkiye, şimdi, insanlarını, gençlerini korumak durumundadır.

Yapılan bir araştırmaya göre, ekonomik bakımdan az gelişmiş ülkelerde tütün mamullerinin zararlarını önleyici düzenlemeler yapılmamasının nedenleri arasında, bu çok uluslu dev sigara tekellerinin oralarda yetkili makamlarda bulunan kişilere rüşvet verdikleri dahi vardır. Örneğin, bizdeki Sermaye Piyasası Kurulunun bir modeli olan Amerikan Menkul Kıymetler ve Kambiyo Dairesi önünde yapılan açıklamalarda, Amerika'nın başlıca sigara tekellerinin, az gelişmiş ülkelerde tütün mamulleri kullanılmasının önlenmemesi yolunda rüşvetler verdiği açıkça itiraf edilmiştir. Şüphesiz, Türkiye bakımından böyle bir şeyi düşünmek istemeyiz ve yasa koyucu, bu

konuyu, işte, bugün ele almış bulunmaktadır.

Gelişmiş ülkelerdeki düzenlemeleri dikkate aldığımız zaman, tütün mamulleri konusundaki yasakların, başlıca şu kategorilerde olduğunu saptayabiliriz: Önce, reklamlarda bir kısıtlamaya gidildiğini görüyoruz. Kapalı yerlerde, çok sayıda insanın çalıştığı yerlerde, tütün mamulleri tüketiminin yasaklandığını görüyoruz. Sağlık ve eğitim kuruluşlarında, hastanelerde, okullarda sigara içilmesinin, tütün mamulleri kullanılmasının yasaklandığını görüyoruz; taşıma araçlarında durum aynı. Küçüklere satış yasağı konulduğunu görüyoruz; örneğin, 18 yaşından küçüklere tütün mamulleri satışının yasaklandığını görüyoruz.

İşte, şimdi, bizde getirilen ve görüşmekte olduğumuz kanun teklifi de, başlıca, bu yönde hükümler getirmektedir. Aslında, çeşitli hükümetlerin, sigara konusunda veya genel olarak tütün mamulleri konusunda bir çelişki içerisinde olduğu da bir gerçektir; çünkü, devlet, bir yandan sağlık nedeniyle, insanların korunması nedeniyle böyle düzenlemeler yaparken, öbür yandan tütün ekicilerini korumak zorundadır. Bu tütün mamulleri dolayısıyla, devletin bir takım kazançları vardır; vergi kaybından çekinmektedir; ama bütün bu çelişkili çıkarlar arasında, devletin asıl görevi, ülkesinde sigara içilmemesini bir kural; ama sigara içenlere de bu olanağı, başkalarına zarar vermeyecek biçimde sağlayan bir düzenleme getirmesidir; çeşitli menfaatler, ancak böyle dengelenebilir.

Türkiye'de, yabancı sigara ithaliyle başlayan gelişmenin, başka bir sonucu da olmuştur. Türkiye'de, tütün mamulleri içiminde, özellikle sigara içiminde içim zevki değişmiştir. Eskiden, Türkiye, dünyanın en kaliteli tütün ürünlerini başka ülkelere ihraç eden bir ülke idi. Gerçekten, Türk tütünü veya şark tütünü olarak bilinen tütünler, yüksek kaliteli, güzel aromalı, nikotini ve katranı az tütünlerdir ve bu tütünler, dünya piyasalarında sigara harmanlarında kullanılırdı; ancak, İkinci Dünya Savaşı ertesinde, Amerika Birleşik Devletlerinin dünyada her alanda kazandığı üstünlüğün bir sonucu olarak, Virginia ve Burley tütünleri içimi zevki Avrupa ülkelerine yayılmıştır ve bizde yabancı sigara ithalinin serbest bırakılmasıyla Türk tüketicisinde içim zevki Virginia ve Burley tütününe doğru dönmüş bulunmaktadır.

Bunun önemli bir sonucu var: Artık, Türkiye'de yabancı sigara fabrikaları kurulmaktadır. Türk şirketleriyle ortaklıklar kurulmuştur ve yabancı markalı sigaralar, artık Türkiye'de imal edilmektedir ve böylece, eskiden dünyaya tütün ihraç eden ve bir zamanlar başlıca ihraç maddesi tütün olan Türkiye, şimdi yabancı ülkelerden gayrimamül tütün ithal eder durumdadır. Yıllık

tütün ithali miktarı 30 bin tonu geçmektedir. 1 kilo ithal tütünün fiyatının 7 dolar olduğunu düşünürseniz, Türkiye, bu nedenle dışarıya gayrimamul tütün için yılda 210 milyon dolar-ödemektedir. Bunun, Türkiye için ağır bir bedel olduğunu görmezlikten gelemeyiz.

Böylece, sigara tüketimi ya da genel olarak tütün mamulleri tüketiminin Türkiye'ye zararları, yalnız insan sağlığı bakımından değil, aynı zamanda, Türkiye'nin dış ödemeler dengesini bozucu etkileri ve döviz kaynaklarını israf edici etkileri bakımından da söz konusudur. O nedenle, konuyu, ekonomik boyutuyla da dikkate almak zorundayız. Dolayısıyla, getirilen düzenleme, bu amaçların gerçekleşmesine hizmet eder nitelikte olmalıdır. Bizde, daha önce, bu konuda bazı hükümlerin çıkarıldığını görüyoruz. Bunlardan birisi, 8.8.1986 tarih ve 86/10911 sayılı Bakanlar Kurulu Kararına ekli Yaprak Tütün ve Tütün Mamullerinin Üretimi, Satışı ve İthalatı, Fon Alınması ve Bu Fonun Kullanılmasına Dair Usul ve Esaslarda yer almaktadır. Buna göre, sigara paketlerinin üzerine "Sağlığa Zararlıdır" ifadesinin konulması gerekmektedir. Ayrıca, sigara ve her çeşit tütün mamullerinin, radyo, televizyon ve devlete ait her türlü kurum ve kuruluşlar aracılığıyla reklamının yapılması da yasaklanmıştır. Geçenlerde görüştüğümüz ve kabul ettiğimiz Karayolları Trafik Kanununun 48 inci maddesinde yapılan bir değişiklikle de, toplu taşıma araçlarında sigara içilmesi yasaklanmıştır. İşte, aceleyle kanun yapmanın bir örneği; sigara içmek yasak; ama puro içmek yasak değil, pipo içmek yasak değil.

HİKMET SAMİ TÜRK (Devamla) - Getirilen kanun teklifi, genel nitelikte bir kanun teklifidir ve Cumhurbaşkan'ının geri gönderme yazısında belirtilen noktaları dikkate alan, değerlendiren ve o yönde hüküm getiren bir tekliftir; ancak, bu teklifin bazı eksikleri var; özellikle, sigara içilmesi ya da tütün mamulleri kullanılması yasağı konusundaki uyarılara rağmen o yolda devam edenlere, bulunduğu yerden dışarı atılması, uzaklaştırılması dışında herhangi bir yaptırım getirilmemiştir. Oysa, bu uyarıyı yapmayan kimseye, örneğin, bir kahvehane sahibine ceza gelmektedir. Sanıyorum ki, bu cezaların etkili olabilmesi için, caydırıcı olabilmesi için, uyarıya rağmen, sigara kullanmakta devam edenlere de aynı cezanın verilmesi gerekir. Nitekim, Cumhurbaşkan'ının geri gönderme yazısında «uyarı olmadan ceza vermenin doğru olmayacağı» belirtilmiştir. Şimdi, yasa teklifinde uyarı yapılması da öngörülmüş bulunmaktadır.

Öte yandan, reklam yasağı konusundaki düzenlemenin de oldukça sulandırılmış olduğu görülmektedir. Gönül isterdi ki, o konuda, daha tutarlı

bir düzenleme getirilsin; ama genel çerçevesi itibariyle, böyle bir yasanın çıkarılması son derece gereklidir, yararlıdır. Hatta denilebilir ki, bu yasanın çıkarılmasında geç kalınmıştır.

O nedenle, Yüce Meclis'in, böyle bir yasayı çıkarırken birlikte hareket edeceği inancıyla, hepinizi, Demokratik Sol Parti Grubu ve şahsım adına saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN - Demokratik Sol Parti Grubu adına konuşan Sayın Hikmet Sami Türk'e teşekkür ediyorum.

Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına, Sayın Ahmet Küçük; buyurun efendim.

Konuşma süreniz 20 dakikadır.

CHP GRUBU ADINA AHMET KÜÇÜK (Çanakkale) - Sayın Başkan, Değerli Milletvekili Arkadaşlarım; tütün mamullerinin zararlarının önlenmesine dair yasa teklifi hakkında. Cumhuriyet Halk Partisi Grubu'nun görüşlerini aktarmak üzere huzurlarınızda bulunmaktayım.

Değerli Milletvekili Arkadaşlarım, bu yasa teklifinin getirilmesindeki temel amaç, teklifin 1'inci maddesinde de -amaç maddesi- çok açık bir şekilde açıklandığı üzere, esas olan, insanlarımızı, tütün ve tütün mamullerinin zararlarından korumak; temel amaç budur ve bu amaca giden yolda, ne gerekiyorsa, onların yapılmasıdır; hangi önleyici ve koruyucu tedbirleri almak gerekiyorsa, onları almaktır. Esas olan, özellikle alışkanlığı teşvik ve tahrik edecek reklam ve tanıtım kampanyalarını önlemek ve yaygınlaşmaların önüne geçmektir. Bu nedenle, Yasa, sağlık, eğitim-öğretim ve kültür hizmeti veren yerlerde ve de kapalı spor salonlarında, ayrıca, toplu taşımacılık yapılan her türlü nakil vasıtalarında ve bunların bekleme salonlarında, kamu hizmeti yapan kurum ve kuruluşlarda, beş veya daha fazla kişinin görev yaptığı mekânlarda, tütün ve tütün mamullerinin içilmesini yasaklamaktadır; ancak, sigara içecek olanlara, kullanacak olanlara, ayrıca, bu yerlerde sigara içme mekânları sağlanmasını da şart koşmaktadır; yani, sigara içenleri de büyük bir baskı altına almamakta, çağdaş bir yaklaşım sergilemektedir. Bu anlamda, Yasa, bir yandan kişilerin sağlığını korumak yolunda gerekli tedbirlerin alınmasını önerirken, diğer yandan da, onların sağlıklı bir çevrede yaşamalarını sağlamak ve çevre kirliliğini önlemek gibi daha ileri bir amacı da bünyesinde taşımaktadır. Bu bağlamda, söz konusu Yasa, Anayasamızın 56 ve 58 inci maddelerinin hayata geçirilmesini de içermektedir.

Böylesine doğru, kapsamlı ve çağdaş amaçları kucaklayan Yasanın, gençlere yönelik çok olumlu etkileri olacak önlemleri de mevcuttur. Tabiî, bunları tek tek sıralayıp çok vaktinizi almak istemiyorum; bunlar, hepimizin malumu olan şeylerdir.

Değerli milletvekilleri, elbette ki, tütün ve tütün mamullerinin zararlarının önlenmesiyle ilgili olumlu yönde söylenebilecek, her sağduyulu insanın söyleyebileceği, belli bilgi birikimine ve eğitim seviyesine ulaşmış her insanın söyleyebileceği çok şey vardır; yararları, insanlığa ve insanımıza sağladığı faydaları konusunda saatlerce konuşulabilir; esasen, bunlar bilinmeyen şeyler, bilinmeyen iddialar ve savlar değildir; her gün, kendi aramızda yaptığımız sohbetlerin de konusunu teşkil etmektedir; belli eğitim düzeyine gelmiş herkes de bunları gayet iyi bilmektedir. Ancak, bilinen ve tartışılan bu bilgiler, parlamentomuzda, ilk kez kodlaştırılıyor ve bir yasa halinde düzenleniyor.

Değerli milletvekili arkadaşlarım, uygar ve çağdaş bütün toplumlar, tütün ve tütün mamullerinin zararlarından toplumu, çevreyi, gençlerini koruma konusunda, yıllar önce, bu tedbirleri almışlar ve benzeri yasaları kendi ülkesinin şartlarında kabul ederek, alışkanlıkları azaltmaya ve giderek ortadan kaldırmaya yönelik tedbirleri ortaya koymuşlardır; bunları, hepimiz biliyoruz. Ne var ki, birçok konuda olduğu gibi, bu konuda da, biz, çok geç kaldık. Bugün, bütün dünyada, bilimsel bir gerçek olarak bilinmekte ve kabul edilmektedir ki, kanser hastalıklarının -özellikle solunum yollarında ve akciğerlerde görülen kanser hastalıklarının- hemen hepsinin alt yapısında tütün ve tütün mamullerinin içilmesi ve kullanılmasıyla ilgili sıkıntılar yatmaktadır. Yalnız kanser değil, daha pek çok ölümcül hastalığın ve sakat kalmanın altyapısında, hep tütün mamulleri vardır. Yani, çok genel rakamlar, burada konuşmalar içerisinde verildi; ama en iyimser rakamlarla, Türkiye'de, her yıl 160 bin kişinin, dünyada da en az 13 milyon kişinin sigara içmek yüzünden aramızdan ayrıldığını hepimiz biliyoruz.

Değerli arkadaşlarım, ölüm bir tarafa, birçok insanımız da, bu konuda, bu nedenden dolayı sakat kalmakta ve ülkemizin sağlık harcamalarının önemli bir miktarını da sigara ve tütün kullanımından dolayı bu harcamalar oluşturmaktadır. Bu rakamlar bilinen rakamlardır, bu söylediklerim hepimizin bildiği şeylerdir. Ya bilmediklerimiz, ya bu konunun uzmanlarının bildikleri; bunlar, bunun çok daha üstündedir, bunları hepimiz biliyoruz. Değerli arkadaşlarım, bu teklif, bir defa çok geç kalmış bir anlayışı yansıtıyor, Türkiye'de çok geç alınmış tedbirleri yansıtıyor. Buna rağmen, bugün, bu yasanın çıkı-

yor olması hepimiz açısından sevindirici bulunmalıdır, inanıyorum, bu işe, sigara içmeyenler kadar yani, bu işten dolaylı zarar görenler kadar- benim de içinde bulunduğum sigara içenler de çok memnun olacaklardır; ben, bu vicdanî rahatlığı taşıyorum.

Değerli arkadaşlarım, tabi, bir de burada, sigara konusu, tütün konusu konuşulurken Tarım, Orman ve Köy işleri Komisyonu'nun bir üyesi olarak tütüncüye değinmeden de geçemeyeceğim. Ülkemizde çok önemli bir nüfus, tütün tarımıyla uğraşmakta ve ülkemizde yıllardır tütüncünün en büyük sorunlarından veyahut da ülkemizin bu konudaki en büyük sorunlarından bir tanesi de, devletin elindeki tütün stoklarının, özellikle kalitesiz tütün stoklarının yıldan yıla artması ve stok maliyetlerimizi artırmasıdır. Bu konuda hepimizin bildiği gibi, bir takım tedbirler gündeme getirilmiş ve kota uygulaması, yani ekimde sınırlama uygulaması başlatılmıştır. Bu kota uygulamasında benim gördüğüm en büyük yanlışlık bir genellemeye gidilmiş olmasıdır; yani, her yerde tütün ekiminin belli bir oranda sınırlandırılması yoluna gidilmiştir. Bu, bence çok uygun bir davranış değildir. Bence, tütünden başka ürünün olamayacağı arazilerde tütün üretimini teşvik etmek veya desteklemek, ama muadil ürünlerin yetiştirilebileceği alanlarda, üreticileri, o ürünlerin yetiştirilmesi yolunda teşvik etmek gerekmektedir. Bunların çok doğru yapılamadığını, çok iyi hesaplanamadığını görüyoruz ve bu nedenle tütün üreticilerimizin sıkıntı içerisine düştüklerini görüyoruz. Bir de, muadil ürünleri üretme durumunda kalan çiftçilerimizin, bu ürünleri yetiştirmekteki bilgi birikimlerinin yeterli olmadığını görüyoruz. Seçim bölgem Yenice yöresinde yetişen, Türkiye'nin en güzel tütünü olan ve "Agonya" diye tabir edilen tütünün yerine biber tarımı teşvik edilmekte; ama bu sene ve birkaç yıldır biber ekenlerde perişan olmaktadır; yani, yerine ekilen ürünlere devlet sahip çıkmadığı ve böyle bir politikası olmadığı için, maalesef, tütün üreticileri büyük bir çaresizlik içerisinde kalmaktadır. Yani, devletin, hem biber üretiminin daha yoğun ve iyi bir şekilde yapılması yolunda bilgi akışını sağlama görevi var hem de tütünün yerine muadil olarak önerdiğimiz ürünlerin alımında ve zarar etmeden elinden çıkarmasında üreticiye yardımcı olması gereği var diye düşünüyorum; bu konuyu da burada belirtmeden geçemeyeceğim.

Değerli arkadaşlarım, bu duygu ve düşüncelerle yasa teklifine grup olarak olumlu oy vereceğimizi ifade ederken, bütün milletvekillerini, bu çağdaş, uygar, yalnız bizim insanımızın değil, tüm dünya insanlığının yüz akı olan bu yasanın oluşmasına katkı vermenizi diliyorum. Bu yasanın oluşmasında teknik katkılarda bulunan siyasetçi ve teknisyenlere teşekkürlerimi sunuyo-

rum. Bu anlayış içerisinde, Parlamentomuzun, bu yasanın oluşmasında oy veren tüm parlamenterlerimizin ileride gurur duyacakları bir iş yapmış olacaklarına inanıyorum. Hepinizi en derin sevgi ve saygılarımla selamlıyorum.

BAŞKAN - Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına konuşan Sayın Ahmet Küçük'e teşekkür ediyorum.

Şimdi, söz sırası Refah Partisi Grubu'nun; Refah Partisi Grubu adına Sayın Ahmet Feyzi İnceöz konuşacak.

Buyurun efendim.

RP GRUBU ADINA AHMET FEYZİ İNCEÖZ (Tokat) - Sayın Başkan, Değerli Milletvekili arkadaşlarım; beş seneye yakın bir zamandır, takibim altında olan Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanun Teklifimiz üzerinde grubum adına konuşmak üzere, huzurlarınızda bulunuyorum; Yüce Heyetinizi saygıyla selamlıyorum, biraz önce grupları adına konuşan çok değerli arkadaşlarıma da, hassaten, teşekkürlerimi arz ederek konuşmama başlamak istiyorum.

Bilindiği gibi, bu davanın kökeni çok eskilere gitmekte, son 50 yıldır daha bilinçli olarak gündeme girmiş ve mücadeleler yoğunlaşmıştır. Kendilerine uygar denilen ülkelerin, aldıkları önlemlerle, tütün mamullerinin zararlarını en aza indirdiklerini özlemle takip etmekte ve görmekteyiz.

Ülkemizde ise, üzülerek belirtmek gerekirse, her konuda olduğu gibi, burada da, hem halk olarak hem de kurumlar olarak çok gerilerde kalmış durumdaydık. Sigara içimi, büyük bir pervasızlıkla kapalı yerlerde de sürüp gitmekte, bunun zararlarından içmeyenler de nasiplerini fazlasıyla almaktaydı. Özellikle, yoksul kesimin, sigara içiminde büyük bir potansiyel oluşturduğunu üzüntüyle gözlemlemekteyiz.

Burada amacımız, şimdilik hiç değilse içmeyen kesimin zarardan korunmasıdır. Hiçbir zaman sigaranın yasaklanması gibi olmayacak bir düşüncenin peşinde değiliz; böyle bir şeyin ütopik olduğu bilincindeyiz. Bu bakımdan, tüm uyanlara rağmen kendilerini zehirlemekte ısrar edenlerin kişisel özgürlüklerine bir şey diyemiyoruz, diyemeyiz de; ama bu özgürlük kullanılırken, karşı yönde bulunan birçok başka insanın da hak ve özgürlüğüne saygı beklemek hakkımız olmaktadır. Yine üzülerek ifade etmek gerekirse, bunu temin etmek de, şu andaki nezaket kuralları içerisinde mümkün olmamakta. İşte, kanun teklifimizi de bu yüzden huzurlarınıza getirmiş bulunmaktayız.

Sayın Başkan, değerli milletvekili arkadaşlarım; yasaktan, cezadan, istatistikten, kanser ihtimalinden bahsederek korkutmanın pek etkili olmadığı kanaatini taşıyorum. Aslında, sigara içenlerin yüzde şu kadarı kanser, yüzde bu kadarı kalp hastası olur denileceği yerde, her sigara içenin ve de sigara içilen ortamda bulunanların, mutlaka başına gelecek problemler somut olarak vurgulanmalıdır. Sigaranın bütün damarları daralttığı, bu yüzden tüm organların kan yoluyla beslenmesinin gerilediği, her tiryakiye, her fonksiyonunun mutlaka zayıflayacağı gerçeği, gerçekçi üsluplarla anlatılmalı. Her sigara tiryakisi daha çabuk bunayacak, merdiven çıkamayacak, öksürükten, nefes darlığından şikâyeti olacak, göğüs ağrıları olacak, kalp ağrıları olacak, seks bakımından gerileyecek, bunların hiçbirisinden uzak kalamayacaktır.

Aslında, bu konuda söylenecek sözlerin çok olduğunu biraz önce ifade etmiştim. İsterseniz konuya başka bir yönden bakalım ve bu konu ne yönden daha önemlidir; o bakış açısıyla bir değerlendirmeye bakalım.

Sigara içmek, kişisel bir hak ve özgürlük değildir; çünkü, sigara içen insan;

1-Çevresini,

2- Ülkesini,

3-Ekonomisini

ilgilendirmektedir. Çevre, ülke ve ekonomi... Bu üçgen içerisinde görüldüğü gibi, sigara, sadece, bir hak meselesi veyahut da özgürlük meselesi değil; bir ticarî konu ve ülke sorunu haline gelmekte.

Değerli arkadaşlar, ülkemizde, şu anda bilinen ve ülkemizin birinci problemi olarak gündeme aldığımız terör nedeniyle can kaybı konusunda 2-3 bin veya 5 bin; trafik teröründe 6-7 bin, 10 bin rakamlarını veriyoruz; oysa ki "sigara terörü" diye tanımlayacağımız olay da ise, 100 binin üzerinde rakamları ifade etmek durumunda kalıyoruz. Dikkat ederseniz, bu rakamlar korkunç boyutlardadır ve bu durumun önlenmesi konusunda, biraz önce değerli arkadaşlarımızın da ifade ettikleri gibi, Anayasanın amir hükümleri gündeme gelmekte ve şimdiye kadar, bu konuda, devleti temsil eden hükümetlerin gereğini yerine getirememe noksanlıklarını gözlemlemekteyiz.

Ne deniliyor Anayasanın 56'ncı maddesinde: "Herkes, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir.

Çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve çevre kirlenmesini önlemek Devletin ve vatandaşların ödevidir» deniliyor.

Yine, Anayasanın 58'inci maddesinde: "Devlet, gençleri alkol düşkünlüğünden, uyuşturucu maddelerden, suçluluk, kumar ve benzeri kötü alışkanlıklardan ve cehaletten korumak için gerekli tedbirleri alır." denilmektedir. Tabiî, burada "sigara" veya "tütün" kelimesi geçmiyor diyeceksiniz. Orada, hemen bir kelimenin altını çizmek istiyorum: Bugün, Amerika Birleşik Devletleri başta olmak üzere, Batı ülkelerinde, sigara, uyuşturucular arasında vasıflandırılan bir kötü alışkanlık olarak geçmektedir.

Değerli arkadaşlar, şu anda, sigaranın bir keyif aracı olmadığını ifade ettik, kâr aracıdır dedik. Sigaranın ülkemizde halk sağlığına verdiği zarar trilyonlar seviyesindedir. Yine, şu anda rakamları her yıl değiştiği için ve de sağlıklı istatistiklerin yapılmadığı bir ortamda- hemen oransal olarak ifade edebiliriz ki, getirdiği kâr diye vasıflandırılacaksa; yani, üretiminden ve bunun ticaretinden elde edilen, kâr diye vasıflandırılan kısımla, zarar kısmı arasındaki fark, her yıl sağlanan kârın tam dört katını kapsamaktadır. Bunlara sağlık masrafları ilave edilmiş, daha doğrusu, sağlık masrafları hesaplanarak yapılmış; aslında -ölüm vakalarını, tabiî, ölümün bedelini veya sakatlıkların bedelini veya insanlar üzerine getirmiş olduğu tahribatların rakamsal bedellerini buralara aktarmak mümkün değil. Bacağı kesilen bir insanın ekonomiye getirmiş olduğu veya sakatlar sınıfına giren insanların ekonomiye getirmiş olduğu zararları saymıyoruz- sadece, sigaranın yapmış olduğu bu zararlara yönelik, işte kanser tedavisindeki, kalp hastalıkları tedavisindeki, solunum hastalıkları tedavisindeki götürüşü, getirdiği kârın dört misli; çok korkunç bir rakam; yani, bunda devletin de bir faydası yoktur.

İşte bunu hissedenler -başta Amerika Birleşik Devletleri- gerekli tedbirlerini almışlar ve millî bir mesele haline getirmişler; bu konuda çok önemli, güzel mücadeleler vermişler. İşte, yakın tarihimizde de bilindiği gibi, Clinton, seçim kampanyasında çok etkin bir mücadele sürdürerek halkının desteğini almıştır. Tabi, Amerika'da çok güzel rakamlar var; istatistiki rakamlar oralarda daha sağlıklı olduğu için çok şeyler söylenebilir.

Hemen, oraya geçmişken, bakın, yine Amerika'da yapılan bir istatistikte deniliyor ki -üç tane kırk kelimesi var- "kırk yaşın üstünde, günde kırk tane sigara içen ve kırk sene sigara içen bir kişide kansere yakalanma riski yüzde 75" rakam korkunç tabiî.

Sadece kanserle korkutmak da bir şey değil; ben konuşmamın başında söylediklerimle belki tezata düşüyorum "Korkutmakla bir yere varılmaz" demiştim; ama bunları söylemeden de edemiyoruz; çünkü, testi kırıldıktan sonra çaresi yok ve ilerde ülke ekonomisine büyük zarar verir. Özellikle,

kanserin, ülkemizde -biraz önce söyledim, istatistik rakamlar da önümüzde- 2000'li yıllarda dikkatimizi çekecek ölçüde büyük bir patlamanın, kötü bir felaketin habercisi olduğunu üzülerek ifade edelim.

Kanser tedavisinde kullanılan kemoterapik ilaçlar ve teşhisinden tedavisine kadarki aşamalarda, inanın, büyük döviz kayıplarına ve -oransal olarak söylediğim rakamı hep dile getirmek zorundayım öylesine açmaza ve sıkıntıya sokuyor ki -biraz önce söyledim- gelişmiş ülkeler diye tanımladığımız ülkeler, bu konuda her türlü önlemini almış; tabiî, oradaki sigara firmaları, sigara tröstleri, üçüncü dünya ülkeleri dediğimiz -içerisinde ülkemizin de olduğu- ülkeleri de içine alan pazar alanları haline getirip, orada satamadıklarını veyahut da başka alanlardaki zulümleri yetmiyormuş gibi, bu alanda da üçüncü dünya ülkelerini kurban olarak seçtiklerini ifade edebiliriz. Bu açıdan da, bu mesele, bir milli meseledir ve bu konuyu da uluslararası boyutta düşünmek gerektiğini ifade etmek istiyorum.

Mesleğim doktorluk; ben, bu kanun teklifini hazırlarken -rahmetli Turgut Özal'ın veto gerekçelerini biraz önce grup adına konuşan değerli arkadaşlarımızın da ifade ettiği gibi, gerçekten takdirlerine de mazhar olduğumuz ve de elbette mükemmellikten nasibini çok alan bir kanun teklifimiz noksanlıklar vardır, tartışılabilir; ama o veto gerekçeleri bu konunun uzmanı arkadaşlarımız tarafından şimdiye kadar gerek komisyonlarda gerek kişisel uğraşılarımızda gerekse üniversite camiasında teşebbüslerimizle bu şekle geldi. Bu konuda emeği geçen siyasi partilere mensup değerli arkadaşlarımıza, tüm siyasilere teşekkürlerimi arz etmek istiyorum.

Gerçekten, şu anda görüştüğümüz kanun çok çok önemli ve de geç kalınmış bir kanun. Batı'da bu tür uygulamalar 15 yıl önce başladı, biz ise bunu 15 yıl geriden takip ediyoruz; maalesef, bu uygulamada da çok geri kalıyoruz.

Kanunun -dikkat ederseniz- yine kendi insanımıza, yönetimimize uyabilecek şekilde, fazla da rahatsız etmeyecek bir şekilde olmasına çok özen gösterdik. Örneğin, Amerika Birleşik Devletleri'nde bu yasağa uymayanlara verilecek ceza bin dolardır; bu, bugünkü değeriyle 100 milyon TL sınırında olan bir rakamdır. Malezya ve Singapur gibi Uzakdoğu ülkelerinde ise 2 bin dolardır, yani şu andaki 200 milyon TL civarındadır; ama biz, kanunda, bizim insanımıza has bir ceza şekli getirdik; o da nedir; sigara içeni uyarıp, onu oradan uzaklaştırmak. Bizde refüze edilmek ve ikaz edilmek gerçekten en önemli cezalardan birisidir. Bu şekilde değişik bir ceza metodu da uyguladık. Bu yönden diğer ülkelere de inşallah örnek olur diyoruz.

Efendim, biraz da sağlık konusuna geçmek istiyorum: Tabiî, işin politik ve siyasî yönleri böyle; ama fırsat bulmuşken bizi dinleyenlere, izleyenlere de biraz bilgi vermek açısından -göğüs hastalıkları mütehassısı olarak, yıllarca sigaranın zararlarıyla karşılaşmış ve de bunun ıstırabını çeken insanların o sıkıntılarını bilen bir kişi olarak- sigara içenin, sadece kendisine zarar vermediğini ifade etmek istiyorum. Zaten, kanunumuzun muhtevasında, ruhunda o var. Bizim «pasif içiciler» dediğimiz; yani, sigara içen insanların içmesinden dolayı rahatsız olan insanları korumaya yönelik tekliflerimiz, o yönde ağırlık kazanıyor.

Sigaradan etkilenenleri iki gruba ayırmak mümkün: Birincisi; tiryakiler, "aktif içiciler" diyoruz; ikincisi; duman altı olanlar veya "pasif içiciler" diyoruz. İçmedikleri halde, kapalı yerlerde içenlerin verdiği zarardan en az onlar kadar, hatta daha fazla ölçüde etkilenen milyonlarca vatandaşımızı bu zarardan büyük ölçüde kurtaracak önlemlerin bir kısmını kanun kapsamımıza aldık.

Pasif içiciler, aktif içicilere oranla yüzde 40 oranında etkileniyorlar; ama bu etkilenme süreye bağlı olarak da değişiyor. Bir rakam vermek istiyorum: 4 metreküplük kapalı bir odada, bir kişi, 8 saat içerisinde bir paket sigara içtiği zaman, orada bulunan ve sigara içmeyen bir kişi, 8 saat müddetinde, aynı oranda ve hatta daha fazla oranda sigara içen kadar etkilenmekte; çok korkunç bir rakam ve kanun teklifimiz Adalet Komisyonunda görüşülürken -orada değerli katkıları olan milletvekili arkadaşlarıma ve bu konuda, şimdiye kadar mücadele veren arkadaşlarıma teşekkür ediyorum. Neredeyse yedi sekiz seneden beri bu işin mücadelesi veriliyor; tartışıla tartışıla buraya kadar geldi- kabul edilebilirliği şeklinde, biz, daha yumuşak olsun diye, sağlık, eğitim, kültür hizmeti veren yerler, kapalı spor salonları, toplu taşımacılık yapan yerlerde sınırlı tutmuşken, 5 veya 5'ten fazla kişi çalıştırılan yerlerde, mekânlarda, kamu kuruluşlarında da tütün mamullerinin yasaklanması esasını getirttik ki, bu da çok güzel bir husus oldu. Daha da fazlasına gidemedik; çünkü, biz, bunun, toplumu bilinçlendirerek ve eğitimle olacağına inanıyoruz. Bu konuda, özellikle, radyo ve televizyondan bir saatlik bir eğitimin verilmesi de kanun hükmüyle getirilmiş bulunmakta ve komisyonda yine güzel bir esas getirildi; kendilerini "gelişmiş ülkeler" diye tanımladığımız ülkelerde 18 yaşın altındakilere sigara satışının yasak olması hususunu da biz buraya ekledik.

Değerli arkadaşlar, içenin kesesinden, içmeyenin sıhhatinden istifade edeceğiz zihniyetiyle gelindi bugünlere kadar. Ben, şu anda o sözün sahibinin

mensup olduğu siyasî partideki arkadaşlarımız rencide olmasınlar açısından bu sözün sahibini söylemek istemiyorum; ama aynı görüşü maalesef şimdiye kadarki hükümetler takip edegelmişler. İşte, görüldüğü gibi, biraz önce hep izah ettik; içenin kesesinden; ama içmeyenin sıhhatinden de istifade edilmediğini, kârından üç misli daha fazla bir zararının olduğunu da ifade ettik. İşte, artık bunlardan vazgeçilme noktasına geliniyor.

O yüzden tekrar tekrar söylüyorum ve heyecanımı bağışlayın; bu kanun teklifi, konuşmacılardan anladığım kadarıyla, gerçekten, ittifakla çıkabilecek, mükemmele yakın diyebileceğimiz esasları içeren bir şekilde Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin bir onuru olacaktır. Ben, destek veren bütün arkadaşlarımızı, katkılarından dolayı canı yürekten tekrar tebrik ediyorum.

Sağlığın ucuz politikası olmaz. Sağlık konularında inşallah bundan sonra daha güzel esasları, güzellikleri beraberce buralara getiririz; halkımızın, milletimizin istifadesine sunarız. İşte, o zaman, biraz önce grupları adına konuşan arkadaşlarımızın ifade ettikleri gibi, Meclis'te herkesin özlem duyduğu konsensusu, birliktelikleri, güzellikleri görürüz. Bu yönden kendimi çok mutlu addediyorum ve inşallah bunun uygulamasında da önemli problemler çıkmayacaktır.

Sözlerimi toparlamak istiyorum, birkaç rakam daha vererek, sözlerimi toparlamak istiyorum.

AHMET FEYZİ İNCEÖZ (Devamla) - Değerli arkadaşlar, sigara ve tütün mamulleri diye tanımlanan maddelerin zararlarından korunmak için getirilen bu teklifin maddelerine geçildiği zaman görülecektir ki, gerçekten şu anda, biraz önce bahsettiğimiz sıkıntıların önlenmesi konusunda, kısmen de olsa, önemli ölçülerde tedbirler getirilmektedir.

Bu konuda sözü fazla uzatmayacağım, zaten zaman da bitti. Şunu ifade ediyorum ki, kanun teklifinin metninde ifade edilen konuların aynıyla geçmesi, değişiklik yapılmadan geçmesi konusunda gayretlerinizi bekliyorum.

AHMET FEYZİ İNCEÖZ (Devamla) - Bu konuda hepinizin desteğinin olacağını bilerek şimdiden teşekkür ediyor ve Eflatun'un bir cümlesiyle sözümü kapatmak istiyorum: "Halkını tüketen devletlerin kendisi de tükenir." Biz, tükenmemeye niyet ettik.

BAŞKAN - Refah Partisi Grubu adına konuşan Doktor Ahmet Feyzi İnceöz'e teşekkür ediyorum. Şimdi, Anavatan Partisi Grubu adına, Sayın Bülent Akarcalı konuşacak; buyurun Sayın Akarcalı.

ANAP GRUBU ADINA BÜLENT AKARCALI (İstanbul) - Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Sayın Başkanım, değerli arkadaşlarım; altı yıl sonra da olsa bu kanun teklifinin üçüncü kez Genel Kurul'a inip, ikinci kez kanunlaşması için Genel Kurul'da bulunması, geç de olsa çok sevindiricidir.

Değerli arkadaşlarım, bu teklifin yasalaşmasından sonra veto edilmesi için elinden geleni yapanlar oldu, hem kendi içimizden hem dışımızdan.

İkinci kez Kanun ele alındığında, Adalet Komisyonu'ndan çıkmaması için, Amerika'dan Türkiye'ye özel lobi heyeti geldi; bu, Hürriyet Gazetesinde, fotoğrafıyla, ismiyle çıktı. Yani, bir yerde "Hâkimiyet kayıtsız şartsız milletindir»-cümlesindeki «milletindir» kelimesi yerine, neredeyse, bir Amerikan sigara şirketinin adı geçecekti.

Tabi ki, bütün bunlar, Değerli Milletvekili arkadaşlarımızın bilgisi dışında cereyan eden, uluslararası tröstlerin el attıkları ülkelerde, işte, bazen, sağlık pahasına, nasıl kan emdiklerinin çok açık seçik bir örneğidir.

Bu kanun teklifi, kendi içinde son derece dengeli, tutarlı bir kanun teklifidir. Mükemmeli değil, iyiyi hedeflemektedir. Vatandaşımızı, alışmış olduğu sigara belasından kademe kademe uzaklaştırmayı hedeflemektedir; ama aslında, esas olarak hedef aldığımız kitle, gençlerdir.

Değerli arkadaşlarım, bugün, Türkiye'de de üretim yapan yabancı sigara şirketlerinin, kendi pazarlama teşkilatlarına verdikleri kesin emir "15 yaşına gelmiş her genç sigara içecektir." emridir. Geçen yıl, bir televizyon tartışmasında, bunu çok açık seçik belirttikten sonra, bu sigara şirketleri, paralı askerlerini üzerimize saldılar. Ben kendilerine aynen şu cevabı verdim: Bana, bu şirketlerde çalışan, maaşlı zavallılar değil, bu şirketin sahibi olup, Boğaz'ın kenarında ya yalı sahibi ya da 20 bin dolara yalı kiracısı olan insanlar lazım. Bunlar, şimdiye kadar karşıma çıkmadılar.

Değerli arkadaşlarım, dünyanın her yerinde, yöneticiler, şirketleriyle övünürler, ortaya çıkarlar ve uluslararası şirketler dahil olmak üzere büyük şirketlerin yöneticilerini herkes bilir. Bu sigara şirketlerinin yöneticileri, yaptıkları işin rezilliğini, yani insanın kanını emme durumunda olduklarını bildikleri için, hiç ortalıkta görünmezler, maşa kullanırlar. Tabiî, Türkiye'den de satın aldıkları adamlar vardır; Türk Halkı'nın sıhhati karşılığında, reklam yapma pahasına bu paranın peşinde koşanlar... İşte, bizim teklifin esas temel noktası budur; bu sigara şirketlerinin Türk gençlerini şartlandıran reklamı-

na bir önemli engel, yasak getirmedir. Bu teklif, hiçbir şekilde sigara içmeyi yasaklayan bir teklif değildir; tütünün zararını azaltma teklifidir; ancak ve ancak esas anlamı, gençlerimize yönelik reklamı önlemektir.

Değerli arkadaşlarım, çeşitli gazetelerde de yer almasına, bununla ilgili hukukî takibat yapılması gerekmesine ve benim de bütün çabalarıma rağmen, mesela neler yapıldı size anlatayım. Ortaokulların önünde, liselerin önünde, bu Amerikan-İngiliz sigara şirketleri, hâlâ da bedava sigara dağıtmaktadırlar. Yani, nasıl ki, İngilizler, zamanında, Çin'e, Çinlileri afyona alıştırmak için bedava afyon soktular; bunlar da, aynı şekilde, Türkiye'de, gençlere bedava sigara dağıtır durumdadırlar. Onun için, bu kanun teklifi çıkarken, neyi hedeflediğini iyice anlamak gerekir. Bu kanun teklifi, hedefinden dolayı, kesinlikle Türk tütüncülüğüne karşı değildir; nedenine gelince, reklam yapma gücü, milyarlarca dolarla, Amerikan-İngiliz sigara şirketlerinde olduğundan, Tekel'in reklam yapamaması, sürekli pazar kaybetmesine yol açmaktadır ve Tekel'in pazar kaybetmesi demek, Türk tütünü yerine Virginia tütününün, gittikçe Türkiye'de daha çok içilir hale gelmesi demektir. Dolayısıyla, bu şirketlerin, şehrimizi çirkinleştirecek şekilde, kovboylarıyla, develeriyle reklam yapmaları engellenince, Tekelle haksız bir rekabete girmiş olmaları da engellenmiş olacaktır; bir yerde, reklam yapmama konusunda, Tekel'le aynı çizgiye gelecekler. Dolayısıyla, Türk tütünü kullanan Tekel, bu haksız durumdan kurtulmuş olacaktır.

Değerli arkadaşlarım, kanun teklifinin diğer bir özelliği; bu kanun teklifi, sigara içenleri değil insanlarımızı sigara içmeye teşvik edenleri cezalandırmaktadır ve bu da daha gerçeğe yakındır. Biraz önce, Sayın Feyzi İnceöz arkadaşımızın da belirtmek istediği budur. Teklifte getirilen müeyyidelerin ceza uygulamalarının bu anlamda incelenmesi son derece yararlı olacaktır. Bu kanunun çıkması için beş sene, altı sene sabrettik; beş-altı sene uygulamasını görelim; bilahare, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde bizden sonraki arkadaşlarımız, bunun ıslahı için, bunun daha iyi hale getirilmesi için gerekli değişiklikleri yaparlar.

Bu teklifin kanunlaşmasıyla, sigara konusunda, tütün kullanımı konusunda vatandaşımızı, insanımızı, gencimizi özendirmenin ortadan kalkmasıyla, eğitim, sağlık, spor ve toplu taşımda sigara içilmesinin önlenmesiyle, hedefin büyük bir kısmına varılmış olunacaktır.

Değerli arkadaşlarım, diğer bir eleştiri noktası da "Devlet sigaradan para kazanıyor; siz, sigara içimini azaltırsanız, devletin geliri azalacak" şeklinde olmuştur; ciddî ciddî gazetelerde de çıkmıştı bunlar. Hiçbir devlet, vatanda-

şının sağlığının sırtından para kazanamaz değerli arkadaşlarım; hele, Türkiye Cumhuriyeti Devleti hiç kazanamaz. Bunu herkes bilsin. Yoksa, bunu söyleyenler, aslında, devletin neredeyse uyuşturucu satmasına önayak olmasını isteyenlerdir.

Şimdi, uyuşturucudan lafı açtım. Amerika'da, geçen sene, Clinton'ın Food and Drug Administration denilen bütün ilaç ve gıda ruhsatlarının alındığı müesseseye yaptığı taleple, nikotin, uyuşturucu kapsamına alınmak üzeredir; yani, bundan sonra Amerika'da sigara, nikotin -hele Clinton'ın yeniden başkanlığı kazandığını düşünürsek ve son başkanlık dönemi olduğundan tekrar seçilme endişesi içinde olmadığını da düşünürsek ve sigara ve nikotine de büyük bir kampanya yürüttüğünü de bilince uyuşturucu muamelesi görüyorsa, Türkiye'de de görmesi gerekir. Aksi takdirde, Amerika'nın dünyada uyuşturucuya karşı yürüttüğü politikanın geçerliliği-kalmaz. Amerika, kendi gençlerini korumak için nikotini, sigarayı kendi ülkesinde yasaklayıp, aynı şirketlere "Gidin, Türkiye'de istediğiniz kadar satın." derse, o zaman, dediğim gibi, Amerika'nın "Türkiye'de niye uyuşturucu kaçakçılığı yapılıyor?" deme hakkı kalmaz. Bunu, bu kürsüden belirtmek istiyorum ve bu, üzerinde son derece önemle durmamız gereken, dış ilişkilerde de ağırlıklı olarak vurgulamamız gereken bir noktadır.

Şimdi, buradan, başka bir hususa geleceğim: Nikotinin genetik yapıda kansere yol açtığını bulan profesör, bu pazar akşamı, İstanbul'da, İstanbul Tıp Fakültesinin davetlisi olarak bir konuşma yapacaktır. Kendisinin verdiği rakamlara göre, yalnız Türkiye'de, son on yıldır artan nüfusla birlikte artan sigara içiminden dolayı, genç yaşta ölecek insan sayısındaki artış 250 bindir ve bunun bir numaralı müsebbibi de Amerikan sigara şirketleridir.

Şimdi, ben, buradan, şunu ifade ediyorum; bunu, yazılarımda da ifade etmiştim: Amerikan sigara şirketlerinin sigaralarını satmak için uyguladıkları pazarlama politikaları, reklam politikaları, insan haklarının ihlalinin temelini teşkil eder değerli arkadaşlarım. Yine, Amerika, eğer, insan hakları konusunda samimiyse, insan haklarını başka bir ülkenin iç politikasını karıştırmak için uygulamıyorsa, o zaman, bu şirketlere de «dur» demesini bilmelidir. Amerika, kendi iç düzenini bozduğu için, kendi şirketlerinin başka ülkelerde rüşvet vermesini dahi yasaklamıştır. Yani, Fransa'da kurulu, Fransız sermayesiyle kurulu bir Amerikan şirketi, Fransa'da rüşvet verdiği takdirde, o şirketin Amerika'daki yöneticileri mahkemeye verilmektedir. Hatta ve hatta, Fransa'nın Amerika'daki büyükelçisinin, Fransa'daki o Amerikan şirketi aleyhine dava açması zorunludur.

Şimdi, bizim, kendini bu kadar incelikle koruyan Amerika›nın, o insan hakları konusunda samimiyetini ve ciddiyetini, bundan böyle, bu sigara şirketlerine yönelik politikalarında da izlememiz gerekir. Kesinlikle, bunu, insan hakları konusundaki ihlallere bir mazeret teşkil etsin diye söylemiyorum; ama bir işte samimi isek, bunun tümüyle yapılması gerektiğini de anlatmamız gerektiği açısından belirtiyorum.

Değerli arkadaşlarım, sözümü şöyle bitirmek istiyorum. Türkiye'de "sağlık sigortası" denir. Eğer, bugün, sigaraya bu kadar para vermeye hazır insanlarımız varsa, aynı insanlarımızın, o paranın yarısını, dörtte birini sağlık sigortasına yatırmadan, devletten sağlık sigortası isteme hakları da olmaz. Yani, bir yerde, bu kampanya aracılığıyla, Türkiye'de sağlık meselesinin de hangi boyutlarda ve neden olduğunu da gösterme durumunda olmalıyız. Sağlığına zararlı bir şekilde geleceğe para harcayanların, sağlığını korumak için, "devlet bana yardımcı olsun" deme hakkı olmadığını da, belirli bir şekilde anlatmamız gerekir.

Kanun teklifinin maddelerine gelindiğinde, bazı uygulamalar açısından açıklamalar yapacağım; fazla uzatmak istemiyorum. Bu teklifin kanunlaşması, bu Meclis'in, bu yüce Meclis'in en önemli hizmetlerinden biri olacaktır ve başında da söylediğim gibi, özellikle gençlerimizin bu sigara zıkkımından, illetinden uzak durmalarını sağlamada büyük bir adım teşkil edecektir.

Hepinizi saygıyla selamlarım.

BAŞKAN - Gruplar adına son söz, Doğru Yol Partisi Grubu adına Sayın Turhan Güven'in; buyurun. (DYP sıralarından alkışlar)

DYP GRUBU ADINA TURHAN GÜVEN (İçel) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Doğru Yol Partisi Grubu adına, hepinizi, bu akşam saatlerinde sevgi ve saygıyla selamlıyorum.

Aslında, on yıl evvel, bana, bu konuşmayı yap deselerdi, bir sigara içicisi olarak bunu rahatlıkla yapacağımı zannetmezdim; çünkü, sigara kullanıyordum; ama on yıla yakın bir süredir, sigaranın, tütünün ve tütün mamullerinin, gerçekten, insan sağlığına ve topluma pek yarar sağlamadığının bilinci içerisinde ve bunu bırakmış bir insan sıfatıyla, rahatlıkla, bu kanun teklifi üzerindeki görüşlerimizi Grubumuz adına sizlere anlatmakta hiçbir sakınca görmüyorum, tersine yarar görmekteyim.

Sayın Başkan, yüksek malumları olduğu üzere, değerli milletvekili arkadaşlarımızın vermiş oldukları bu kanun teklifi 1991 yılında, daha önceden

kanunlaşmış; ancak, o dönemin Cumhurbaşkanı rahmetli Özal tarafından, bir kere daha görüşülmek üzere, Anayasanın 89'uncu maddesi gereğince, Büyük Millet Meclis'ine gönderilmişti; ama geçen beş yıl içerisinde, bu kanun, bir kere daha Yüce Meclis'in önüne gelmemiştir; fakat, bu gecikmeye rağmen, bugün gelmiş olmasını dahi büyük bir mutluluk addetmekteyiz.

Kanun teklifi, daha evvel, Anayasanın 89'uncu maddesine göre, Sayın Cumhurbaşkanınca öngörülen mahzurları, sakıncaları ortadan kaldıracak şekilde tedvin edilmiştir. Gerek idarî para cezaları gerek diğer para cezalan şeklindeki cezaların yanında, süre bakımından da bir sakınca görüldüğü için; yani, belirli yerlerde sigara içmek maksadıyla yeni birtakım yerler hazırlanmasını teminen, belli bir süre nedeniyle; yani, kanunun yayımı tarihinden itibaren bunun yapılamayacağı noktasından geri çevrilmişse de, bu defa, bu süre makul bir seviyede gündeme getirilmiş ve bunun dışında da dünyada belki pek görülmeyen fakat Türkiye için ılımlı olabilecek bir düzenleme halinde önünüze getirilmiş bulunmaktadır. Şöyle ki: Diğer yerlerde, gerçekten, tütün veya tütünden mamul olan diğer şeyleri kullananlara büyük para cezaları verilmektedir. Oysa bizde, bu sayılan yerlerde sigara ve tütün mamullerini içen kişiler için sadece bir ikaz yolu tercih edilmiş bulunmaktadır. Buna karşı, teklifte, tütün ve tütün mamullerini içmeye müsaade eden kişiler için de birt akım para cezaları düzenlenmiştir.

Bütün dünyada, özellikle Amerika'da pek çok sayıdaki eyalette sokakta dahi sigara içmenin yasaklandığı bir dönemden geçmekteyiz. Yani, yalnız sağlık yönünden değil, gerçekten, tütün mamullerinin başka şekilde de birtakım mahzurları ortaya çıktığından, eyaletlerin çoğunda, belli yerlerin dışında, genel yerler dışında ancak yer tahsisi suretiyle sigara içimine müsaade edilmektedir. Bizde, daha ılımlı ve biraz da tabi Türkiye›nin bir tütün üreten ülke olmasından kaynaklanan maksada uygun olarak bir yeni düzenleme söz konusu olmuştur.

Bundan sonra yapılacak plan işlem şudur: Dünyada yasaklanan tütün mamullerinin, Türkiye'ye, yabancı firmalar tarafından yeniden fabrikalar kurmak suretiyle gelmesini, elbette, ortadan kaldırmak belki mümkün değil; ama bu kanunun uygulamasını mutlak olarak yaptığımız takdirde, Türkiye'de, gerek sağlık bakımından ve gerekse diğer konular bakımından mutlaka bir takım faydalar sağlanacaktır.

Teklif, Türk Milleti için genel kamu yönetiminde bulunan yerlerde tamamen içimi yasakladığı gibi, günün belki belirli saatlerindeki, teklifte bu maalesef yok, sadece yer tahsisinden bahsedilmiş yer tahsisi söz konusu olma-

lıydı. Bence bir noksanlıktır; yani, her canı isteyen kamu görevlisinin, tahsis edilen yere giderek sigara içmesi yerine, belli dönemde, belli saatlerde sigara içmesini sağlamak bakımından belki bir düzenleme söz konusu olsaydı daha iyi olurdu. Bu sakıncasına rağmen, yine de, Türkiye için gerekli, Türk Milleti için gerekli olan bir kanun teklifi olduğu inancındayız.

Bu kanun teklifinin, gerek milletimize, gerek bu sigarayı içme zahmetinden yakında kurtulacağını ümit ettiğimiz değerli tüketicilere hayırlı, uğurlu olmasını temenni ediyorum, saygılar sunuyorum efendim.

BAŞKAN - Doğru Yol Partisi Grubu adına konuşan Sayın Turhan Güven›e teşekkür ediyorum.

Teklifin tümü üzerinde, kişisel olarak Sayın Kâzım Arslan ve Sayın Memduh Büyükkılıç söz istemişlerdir.

İlk söz Sayın Kâzım Arslan›ın.

Sayın Arslan?.. Yok.

Sayın Memduh Büyükkılıç; buyurun.

MEMDUH BÜYÜKKILIÇ (Kayseri) - Sayın Başkanım, Değerli Milletvekili arkadaşlarım; öncelikle, hepinizi hürmetle selamlıyorum.

Geç kalmış bir yasayı çıkarmanın, inşallah, hep beraber mutluluğunu yaşayacağımızı da umuyorum.

Gerçekten, bütün gruplar açısından, ittifak halinde çıkarılmaya çalışılan böyle bir yasa teklifi üzerinde konuşmak bile bence fazlalıktır. Ancak, kısa da olsa, bir hekim olarak, bu yasa teklifiyle ilgili duyarlılığımı kişisel olarak belirtmek açısından birkaç söz söyleyeceğim.

Üniversite yıllarımızda, anamnez dediğimiz, hastamızla ilgili bilgileri alırken, bize öğretilen sorular arasında, mutlaka, her müracaat eden kişiye sorduğumuz bir soru vardı «Sigara içer mi içmez mi; içerse ne kadar içer?" şeklinde. Sigarayla ilgili bu soruların, daha sonra, bizim için; gerçekten çok anlamlı olduğunu, tıpla ilgili bilgilerimiz arttığında ya da hastalarla karşılaşmalarımız sıklaştığında daha çok anladım. Maalesef, damar tıkanıklığından dolayı ayağı kesilmiş hastalarla karşılaştık. Solunum yolları hastalarının büyük bir kısmını, risk grubu olarak, sigara içenlerin oluşturduğunu, maalesef, hep gördük.

Artık, gerek aktif içici gerekse pasif içici diye bildiğimiz, kısacası, top-

lumda sigaradan etkilenmeyen hiç kimsenin olmadığını söylersek, herhalde abartmış olmayız; çünkü, içen kadar içmeyen insanların da neredeyse, kimilerinde yüzde 40, hatta kimilerinde yüzde 100'e varan oranda etkilendiğini gördük. Özellikle, hamile hanımefendilerde gerek anne karnındaki yavrunun gerekse kendisinin sigaranın toksik maddeleri nedeniyle etkilendiğini okuduk, gördük, yaşadık.

O açıdan, gerçekten, toplum için, toplum bilinci için, çevre sağlığı bilinci için önem arz eden bu konuda bir kanunun, bir sağlık mensubu olarak, Meclis'te sanırım bu dönem itibariyle, en çok sağlık kesimin bulunduğu -55'e yakın doktor, eczacı, diş hekiminin bulunduğu- bir dönemde çıkarılmasının mutluluğunu yaşıyorum. Her ne kadar 18'inci Dönem'den beri gündemde tutulsa da, bu mutluluk, 19'uncu Dönemi de geçirmiş, 20'nci Dönem'e nasip olmuştur ve belki, ülkemizin artık kalkınmakta olduğunun ya da bilinçli toplumun oluşmaya başladığının bir göstergesi olsa gerektir diye düşünüyorum. Özellikle, bunların bol bol edebiyatını yapma yerine, benim bir önerim olacak, bizleri yetiştiren insanlara; gerek anne ve babalara gerekse bizlerin eğitilmesinde emeği geçen büyüklerimiz olan öğretmenlerimize: Ne olur, bu sigaranın zararlarını anlatırken, onlara, davranışınızla örnek olun. Bunu bekliyorum, umuyorum. Bu toplum bilincine ulaştığımız zaman, göreceksiniz ki, belki bu yasaklara, bu yasalara gerek bile kalmayacaktır. İnanın, bu yasayla ilgili çalışmalar yapıldığında, acaba yasağa ilgi daha mı fazla olur diye içimden geçmiştir. O da, acı bir gerçektir; ama benim, yine bir başka beklentim; toplum itibariyle, özellikle televizyonlarımız, gazetelerimiz, toplum bilincinin oluşması açısından, sigarayla ilgili eğitime yeterince yer verirlerse mutlu olacağız diye düşünüyorum.

Hastalandıktan ya da hayatına mal olma aşamasına geldikten sonra değil de bu tablo oluşmadan önce, koruyucu hekimlik yaklaşımıyla, gerek görsel gerekse yazılı basınımızın toplum bilincinin oluşması konusunda destek vereceğini umuyorum. Sigara içmeye özendirici filmlerin ya da programların mutlaka gözden geçirilmesi ve bunun, yayın politikasında yer etmesi gerekir diye düşünüyorum.

Bakıyoruz, büyük şehirlerimizin merkezlerinde, demin Değerli Bülent Akarcalı Bey'in dediği gibi, kimi ata binmiş, kimi deveye binmiş; ama sanki bu ülkenin insanının sağlığıyla alay edercesine reklam panoları içimizi sızlatıyordu. İnşallah, buna bir son verilecek.

Ben, sözlerimi daha fazla uzatmıyor, tüm milletvekili arkadaşlarımıza teşekkür ediyor, saygılar sunuyorum.

BAŞKAN - Sayın Doktor Memduh Büyükkılıç'a teşekkür ediyorum.

Teklifin tümü üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır; maddelerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

1'inci maddeyi okutuyorum:

TÜTÜN MAMULLERİNİN ZARARLARININ ÖNLENMESİNE DAİR KANUN TEKLİFİ

Amaç:

MADDE 1- Bu kanunun amacı, kişileri tütün ve tütün mamullerinin zararlarından, bunların alışkanlıklarını özendirici reklam, tanıtım ve teşvik kampanyalarından koruyucu tertip ve tedbirler almaktır.

BAŞKAN - Madde üzerinde gruplar adına söz isteyen?.. Yok.

Şahsı adına Sayın Halil İbrahim Özsoy, buyurun efendim.

HALİL İBRAHİM ÖZSOY (Afyon) - Sayın Başkan, Değerli Milletvekilleri; görüşülmekte olan, Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanun Teklifinin 1 inci maddesi üzerinde, kişisel görüşlerimi açıklamak üzere söz almış bulunuyorum; bu vesileyle, hepinizi saygıyla selamlarım.

Aslında, dışarıda ve bazı yayın organlarında koparılan fırtınada olduğu gibi isimlendirmek gerekmiyor bu kanunu; bir IV'üncü Murat kanunu değil bu; sigara içmeyi yasaklayan bir kanun değil. Bu kanun teklifi, sigaranın bazı yerlerde içilmesini -o da, toplumun sağlığı gerekçe gösterilerek- yasaklayan bir teklif. Burada -1'inci madde iyi okunursa- "...alışkanlıklarını özendirici reklam, tanıtım ve teşvik kampanyalarından korumak..." ibaresi vardır.

Aslında, sigara alışkanlığı, iradî bir alışkanlıktır ve gençler sigara içmeye başlarken, özentiyle başlarlar; büyüklerinin sigara içiş şekline bakarak sigara tutarlar; öğretmeninin, ebeveyninin sigara içiş şeklini taklit ederek, ona özenerek sigara içmeye başlarlar. Ayrıca, kendilerini ispat çağında olan, 14-15 yaşındaki çocuklar -özellikle erkek çocuklar- bu özentiye, daha çok ilgi, daha çok afinite gösterirler.

O yüzden, reklamdan ziyade -duvarlara asılmış, basılı vesair reklamlar ve televizyon reklamlarından ziyade- onları özendirecek olan kimseler -sigara-

ya başlama yaşı ne kadar küçük olursa olsun- onların en yakınlarıdır; önce, onların eğitimi sağlanmalıdır.

Bu kanunun uygulamasını, eğitimle beraber götürmezseniz, yarın öbürgün, önünüze pek çok komplikasyon çıkacaktır. Örneğin, toplu taşım vasıtalarında sigara içilmesini yasakladınız ve hem taşıyana hem de içene ceza verdiniz; ama adam cebinden "sigara içmesi gereklidir" diye bir heyet raporu çıkarırsa size ne yapacaksınız? Uzun süre kalman kapalı bir salonda sigara içene ceza yazarsınız, mahkemeye itirazını götürür "sigara içmesi gereklidir" diye bir raporla, o mahkemede, o cezayı kaldırmaya çalışır. Bu boşlukların da doldurulması ve özellikle "reklam ve özendirici" olarak ifade edilen cümlenin gereğinin yerine getirilmesi gereklidir. Sigaranın zararlarından bahsedecek değilim; benden evvel konuşan arkadaşlarım hepsinden bahsettiler. Aslında, sigaranın en önemli zararı nikotinden değildir, tütünün yanmasından meydana gelen kanserojen maddelerin birikimi veya vücutta yaptığı tahribattan dolayıdır. O yüzdendir ki, "Aktif içiciler kadar, pasif içiciler de bundan zarar görürler." denilmektedir. Her ne kadar, son günlerde özellikle bazı yabancı yayınlarda, pasif içicilik hafife alınmak isteniyorsa da, bunların arkasında sigara tröstlerinin bulunduğunu unutmamak gerekir. Aktif içici kadar, pasif içicinin de bundan zarar gördüğü bir gerçektir. 0 yüzden, eğer, eğitimle beraber götürmezseniz ve sigaraya başlama yaşındaki gençlerin bulunduğu eğitim müesseselerinde bazı tedbirler almazsanız, bu kanun, birkaç okulda veya birkaç spor salonunda, birkaç kişiye yazacağınız cezadan ileri gitmeyen ve hayata geçirilemeyen, çalışmayan bir kanun haline gelir.

Saygılar sunuyorum.

BAŞKAN - Sayın Halil İbrahim Özsoy'a teşekkür ediyorum.

Özellikle belirtmem lazım; Sayın Halil İbrahim Özsoy da tıp doktorudur. Daha önceki doktorları özellikle zikrettim, konuşmalarının tıbbî yönden de etkisi artsın diye.

Değerli arkadaşlarım, l'inci maddeyle ilgili görüşmeleri tamamladık.

1'inci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

2'nci maddeden itibaren bazı maddelerde değişiklik önergeleri var.

TBMM'ni yöneten Başkan Vekili Hasan Korkmazcan teklifin yasalaşmasına verdiği önemden dolayı çalışma süresinin bitmesi ve görüşmelerin yarıda kesilmesi ihtimaline karşı şu konuşmayı yapar:

Bu teklif, bugünkü çalışma süremiz kısıtlı olduğu için, değişiklik önergesi sahipleriyle Komisyon arasında mutabakat sağlanmazsa çıkamayabilir. O bakımdan, ben, birleşime bir müddet ara vereceğim; bu arada, önerge sahipleriyle Komisyon uzlaşma arasın ve bu teklifi bu akşam bitirelim; çünkü, çalışma süremiz saat 22.00'de bitecektir. O sebeple, süremiz çok kısıtlı.

Şimdi, önerge sahiplerinin Komisyon ile görüşmelerini tamamlayabilmeleri için, birleşime 20.30›a kadar ara veriyorum.

Kapanma Saati: 19.03

T.B.M.M. B:15 7.11.1996 0:2

İKİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 20.30

BAŞKAN: Başkan Vekili Hasan KORKMAZCAN

KÂTİP ÜYELER: Ahmet DÖKÜLMEZ (Kahramanmaraş), Fatih ATAY (Aydın)

BAŞKAN-Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin 15'inci Birleşiminin İkinci Oturumunu açıyorum.

V. - KANUN TASARI YE TEKLİFLERİYLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER (Devam)

5.- Tokat Milletvekili Ahmet Feyzi İnceöz ve 22 Arkadaşının, Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanun Teklifi ile Tütün ve Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair 9.1.1991 Tarih ve 3694 Sayılı Kanun ve Anayasanın 89'uncu Maddesi Gereğince Cumhurbaşkanı'nca Bir Daha Görüşülmek Üzere Geri Gönderme Tezkeresi ve Adalet Komisyonu Raporu (2/70, 1/5) (S. Sayısı: 17) (Devam)

BAŞKAN - Görüşmelere kaldığımız yerden devam ediyoruz.

Komisyon ve Hükümet yerinde.

Sayın Milletvekilleri, bildiğiniz gibi, teklifin 1'inci maddesi kabul edilmiş; 2'nci maddenin görüşülmesine sıra gelmişti.

Şimdi, 2'nci maddeyi okutuyorum:

Tütün ve Tütün Mamullerinin İçilmesi Yasaklanan Yerler

MADDE 2.— Sağlık, ejitim-öğretim ve kültür hizmeti veren yerler ile kapalı spor salonlarında ve toplu taşımacılık yapılan her türlü nakil vasıtaları ve bunların bekleme salonlarında, kamu hizmeti yapan kurum ve kuruluşlardan beş veya beşten fazla kişinin görev yaptığı kapalı mekânlarda tütün ve tütün mamullerinin içilmesi yasaktır.

Bu gibi mahallerde tütün ve tütün mamullerinin içilebilmesi için ayrı yerler tahsis edilir.

BAŞKAN - Madde üzerinde söz isteyen?.. Yok.

Maddeyle ilgili bir değişiklik önergesi var; okutuyorum:

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanun Teklifinin 2'inci maddesinin ikinci fıkrasına aşağıdaki ilavenin yapılmasını arz ve teklif ederiz.

"Tahsis edilen yerden, sigara içilmeyen mahallere duman gidişini engelleyecek, havalandırma, tecrit etme gibi tedbirler alınır."

Kahraman Emmioğlu, Gaziantep

Mehmet Bedri İncetahtacı, Gaziantep

Cemalettin Lafçı, Amasya

Muhammet Polat, Aydın

Mehmet Aykaç, Çorum

Cafer Güneş, Kırşehir

Sıtkı Cengil, Adana

BAŞKAN - Önergeye Komisyon katılıyor mu efendim?

ADALET KOMİSYONU BAŞKANI AHMET TEKDAL (Ankara) - Çoğunluk olmadığı için katılamıyoruz.

BAŞKAN - Hükümet?..

DEVLET BAKANI AHMET DEMİRCAN (Samsun) - Katılıyoruz efendim.

BAŞKAN - Önergeye, Komisyon, çoğunluğu hazır bulunmadığı için katılamıyor, Hükümet katılıyor.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

2'nci maddeyi, kabul edilen önerge doğrultusunda oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

3'üncü maddeyi okutuyorum:

Diğer Yasaklar

MADDE 3.— Tütün ve tütün mamullerinin isim, marka veya alametler kullanılarak her ne suretle olursa olsun reklam ve tanıtımının yapılması veya bunların kullanılmasını teşvik ve özendirici kampanyalar düzenlenmesi yasaktır.

On sekiz yaşından küçüklere yönelik olmayan gazete, dergi, diğer yayınlar ve tütün ve tütün mamulleri satış belgesini haiz satış yerlerinde yapılan tanıtım faaliyetlerine ve sinemaların saat 18.00'den sonraki seanslarda gösterilen filmlere, sanat ve kültür organizasyonları ile atletizm dışındaki spor etkinliklerine ve yalnızca sigara içen yetişkinlere yönelik tanıtım faaliyetlerine birinci fıkra hükmü uygulanmaz. Her ne surette olursa olsun, eğitim ve sağlık kuruluşları ile on sekiz yaşından küçüklere yönelik tütün ve tütün mamulleri tanıtımı yapılamaz.

Onsekiz yaşından küçüklere tütün ve tütün mamulleri satışı yapılamaz.

Bu maddeye uygun olarak yapılacak reklam ve tanıtım faaliyetlerinde yirmibeş yaşından küçük veya küçük gösteren kişi veya karakterler görüntülenemez, esas itibariyle on sekiz yaşından küçüklere yönelik faaliyet konuları işlenemez, tütün kullanmayanları tütün kullanmaya özendirici herhangi bir tavsiyede bulunulamaz; tütün kullanmanın sağlıklı olduğuna veya sağlık için bir tehlike olmadığına dair bir iddiaya yer verilemez.

BAŞKAN – 3'üncü madde üzerinde, Demokratik Sol Parti Grubu adına, Sayın Hikmet Sami Türk söz istemişlerdir.

Buyurun Sayın Türk.

DSP GRUBU ADINA HİKMET SAMİ TÜRK (Trabzon) - Sayın Başkan, Değerli Milletvekilleri; sigara alışkanlığının yayılmasında, özendirici reklamların çok büyük rolü vardır. Bu bakımdan, özendirici reklamları yasaklayıcı bir hükmün, görüşmekte olduğumuz kanun teklifinde yer alması son derece yerindedir; ancak, bu madde, birinci fıkrada koyduğu kuralı, ikinci fıkrada âdeta sulandırmaktadır. Maddenin birinci fıkrasında yasak konuyor, ikinci fıkrasında buna istisna getiriliyor; aynı fıkrada, istisnanın istisnası belirtiliyor; ondan sonra, sistematik bakımdan ilgisiz başka bir konuya geçiliyor ve küçüklere satış yasağıyla ilgili hüküm konuyor ve son fıkrada, tekrar, reklam yasağıyla ilgili bir düzenleme getiriliyor.

Ayrıca, bu reklam yasağına istisna getiren ikinci fıkrada yer alan hükümler kendi içerisinde belirsizliği taşıyor. Şöyle ki: 18 yaşından küçüklere yönelik olmayan gazete, dergi ve diğer yayınlar yasaktan istisna ediliyor. Ancak(hangi yayınların 18 yaşından küçükler tarafından görülmeyeceğini nereden bilebiliriz? Evinize bir gazete, kitap geldiği zaman ve oralarda bu. tür reklamlar yer aldığı zaman, bunları, çocuklarınızın görmeyeceğini nasıl garanti edebilirsiniz? O bakımdan, getirilen hüküm, herhangi bir şeye yaramayacaktır. Aynı hükümde yer alan, sanat ve kültür organizasyonlarıyla atletizm dışındaki spor etkinliklerine de yasağın uygulanmayacağı hükmü, yine, belirsiz bir hüküm niteliğindedir. Bu bakımdan, kuralın tutarlı bir biçimde uygulanması daha doğru olur.

Ayrıca, ikinci fıkra ile dördüncü fıkra arasında reklam ve tanıtımla ilgili olmayan başka bir hüküm yer alıyor ve çok yerinde bir hüküm yer alıyor; 18 yaşından küçüklere tütün ve tütün mamulleri satışının yapılamayacağı belirtiliyor; ama sistematik bakımdan yanlış. Eğer, bu reklam yasağının istisnalarıyla ilgili fıkralar kalacak olursa, o zaman, bu üçüncü fıkranın son fıkra olarak düzenlenmesi gerekir. Bir kez daha söylemek isterim ki, doğru olan, özendirici reklamların yasaklanması konusundaki kuralın tam olarak uygulanmasıdır; istisnaya yer vermeye gerek yoktur.

Bu düşüncelerle, yüce Meclis'i, grubum ve şahsım adına saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN – 3'üncü madde üzerinde Demokratik Sol Parti Grubu adına konuşan Sayın Hikmet Sami Türk›e teşekkür ediyorum.

3'üncü maddeyle ilgili bir önerge bulunmaktadır; okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 17 sıra sayılı kanun teklifinin 3'üncü maddesinin iki ve dördüncü fıkralarının metinden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Salih Kapusuz, Refah Partisi Grup Başkan Vekili

Mehmet Gözlükaya, Denizli

Bülent Akarcalı, İstanbul

Hikmet Sami Türk, Trabzon

Hasan Hüsamettin, Özkan Demokratik Sol Parti Grup Başkan Vekili

Nihat Matkap, Hatay

BAŞKAN - Önergeye, Komisyon katılıyor mu?

ADALET KOMİSYONU BAŞKANI AHMET TEKDAL (Ankara) - Çoğunluğumuz olmadığından katılamıyoruz efendim.

BAŞKAN - Hükümet?..

DEVLET BAKANI AHMET DEMİRCAN (Samsun) – Katılıyoruz efendim

BAŞKAN - Önergeye, çoğunluğu olmadığı için Komisyon katılamıyor; Hükümet katılıyor.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

3'üncü maddeyi, kabul edilen önerge doğrultusundaki değişik şekliyle oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

4'üncü maddeyi okutuyorum:

Uyarılar

MADDE 4.— Tütün ve tütün mamullerinin içilmesinin yasaklandığı yerlerde, buna dair uyanlar asgarî on santimetrelik puntolarla herkes tarafından görülebilir yerlere asılır veya yazılır. Bu uyanların yapılmasından ilgili yerlerin yetkili veya amiri durumundaki kişi veya kişiler sorumludur.

Türkiye'de üretilen veya ithal edilen tütün ve tütün mamulleri paketinin üzerinde açıkça görülebilir ve rahatça okunabilir şekilde, yasal uyarı : "Sağlığa zararlıdır" ibaresi konulur. Bu ibareyi taşımayan tütün ve tütün mamulleri ithal edilemez ve satışa çıkarılamaz.

Gümrük hattı dışı eşya satış mağazalarında satılan veya yolcu beraberinde yurda sokulan tütün ve tütün mamulleri hakkında ikinci fıkra hükmü uygulanmaz.

Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu ayda en az altmış dakika tütün ve tütün mamulleri alışkanlığının zararları konusunda uyarıcı ye eğitici mahiyette yayınlar yapmak zorundadır.

BAŞKAN - Madde üzerinde, Demokratik Sol Parti Grubu adına, Hikmet Sami Türk söz istemişlerdir.

Buyurun Sayın Hikmet Sami Türk.

DSP GRUBU ADINA HİKMET SAMİ TÜRK (Trabzon) - Sayın Başkan, Değerli Milletvekilleri; tütün mamulleri içme alışkanlığının önlenmesi bakımından maddede düzenlenen uyanlar son derece önemlidir. Ayrıca, bu konuda, devlet televizyonu TRT ile eğitim yayınları yapılması da aynı derecede önemlidir. Bu bakımdan, maddeyi genel olarak çok olumlu buluyoruz; ancak, maddenin birinci fıkrasının biraz daha açıklığa kavuşturulmasında yarar görüyoruz ve bu yönde de bir değişiklik önergemiz olacaktır.

Birinci fıkrada, tütün ve tütün mamullerinin içilmesinin yasaklandığı yerlerde, buna dair uyanların, asgarî on santimetrelik puntolarla, herkesçe görülebilecek yerlere yazılması ve asılması ön görülüyor. Bu haliyle, bir yerdeki "sigara içmek yasaktır" biçimindeki bir ibare, bir levha yeterli olacaktır; fakat, uyarının tam olması için, uyarılanların aykırı davranışları durumunda karşılaşacakları yaptırımı da bilmelerinde yarar vardır. O bakımdan, bu maddede "tütün ve tütün mamullerinin içilmesinin yasaklandığı yerlerde, yasağı ve buna uymamanın sonuçlarını belirten uyarıların yer alacağı levhaların asılması" biçiminde bir düzeltme yapılması, maddeyi tam olarak anlaşılabilir bir duruma getirecektir. Böylece, yasağa ve uyarıya uymayanlar nelerle karşılaşacağını da bilecektir. Örneğin "Sigara içmek yasaktır. Uyulmadığı takdirde, uymayan buradan dışarı çıkarılır." veya –bizim bir başka önergemiz var, o kabul edilecek olursa- şu kadar milyon lira para cezasına çarptırılır... Bunları, orada bulunup da sigara içmek isteyenler görmeli ve ona göre hareket etmelidirler. Bu bakımdan, maddenin açıklığa kavuşturulmasına yönelik bir önergemiz var; bunun desteklenmesini yüce Meclis'ten istirham ediyorum.

Bu anlayışla, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

HALİL İBRAHİM ÖZSOY (Afyon) - Sayın Başkan, müsaade ederseniz, buradan, bir cümleyle bir konuyu arz etmek istiyorum.

BAŞKAN-Kürsüden de konuşabilirsiniz; ama...

HALİL İBRAHİM ÖZSOY (Afyon) - Bir cümle efendim.

BAŞKAN - Buyurun Sayın Özsoy.

HALİL İBRAHİM ÖZSOY (Afyon) - "Sigara içmek yasaktır." levhasını asma sorumluluğunu veriyoruz, asmayanlar için ne yapacağız; açıklık getirilmemiş. O konuda da bir önerge hazırlayıp, asmayanlar hakkında gerekli kanunî işlemin yapılması gerektiği kanaatindeyim.

Arz ederim.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Özsoy.

Sayın Milletvekilleri, 4'üncü maddeyle ilgili önergeler bulunmaktadır, okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

17 sıra sayılı kanun teklifinin 4'üncü maddesinin birinci fıkra, birinci cümlesinin aşağıdaki biçimde değiştirilmesini saygıyla arz ve teklif ederiz.

"Tütün ye tütün mamullerinin içilmesinin yasaklandığı yerlerde, yasağa ve buna uymamanın sonuçlarını belirten uyarılar, asgarî on santimetrelik puntolarla herkes tarafından görülebilir yerlere asılır veya yazılır."

Yalçın Gürtan, Samsun

Hikmet Sami Türk, Trabzon

Gökhan Çapoğlu, Ankara

Zekeriya Temizel, İstanbul

Hikmet Uluğbay, Ankara

BAŞKAN - Diğer önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 17 sıra sayılı Tütün Mamullerinin Zararların Önlenmesine Dair Kanun

Teklifinin 4'üncü maddesinin dördüncü fıkrasının aşağıdaki şekilde

değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

"Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu ve özel televizyon kurumları ayda en az doksan dakika tütün ve tütün mamulleri alışkanlığının zararları konusunda uyarıcı ve eğitici mahiyette yayınlar yapmak zorundadır."

Şevki Yılmaz, Rize

Mehmet Aykaç, Çorum

Memduh Büyükkılıç, Kayseri

Latif Öztek, Samsun

Ahmet Çelik, Adıyaman

M.Salih Katırcıoğlu, Niğde

BAŞKAN - Aykırılık durumuna göre önce ikinci önergeyi işleme alıyorum.

Şimdi, önergeyi tekrar okutuyorum:

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Görüşülmekte olan 17 sıra sayılı Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanun

Teklifinin 4'üncü maddesinin dördüncü fıkrasının aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

"Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu ve özel televizyon kurumları ayda en az doksan dakika tütün ve tütün mamulleri alışkanlığının zararları konusunda uyarıcı ve eğitici mahiyette yayınlar yapmak zorundadır."

Şevki Yılmaz (Rize) ve arkadaşları

BAŞKAN - Şevki Yılmaz ve arkadaşlarının önergesine Komisyon katılıyor mu?

ADALET KOMİSYONU BAŞKANI AHMET TEKDAL (Ankara) - Yeterli sayımız olmadığından katılamıyoruz.

BAŞKAN-Hükümet?..

DEVLET BAKANI AHMET DEMİRCAN (Samsun) - Katılıyoruz.

BAŞKAN - Önergeye, Komisyon, yeterli sayısı olmadığı için katılamıyor,

Hükümet katılıyor.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Diğer önergeyi tekrar okutuyorum:

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

17 sıra sayılı kanun teklifinin 4'üncü maddesinin birinci fıkra birinci cümlesinin aşağıdaki biçimde değiştirilmesini saygıyla arz ve teklif ederiz.

"Tütün ve tütün mamullerinin içilmesinin yasaklandığı yerlerde, yasağı ve buna uymamanın sonuçlarını belirten uyarılar asgarî on santimetrelik puntolarla herkes tarafından görülebilir yerlere asılır veya yazılır." ...

Hikmet Sami Türk(Trabzon) ve arkadaşları

BAŞKAN - Önergeye Komisyon katılıyor mu?

ADALET KOMİSYONU BAŞKANI AHMET TEKDAL (Ankara) - Yeterli sayımız yok, katılamıyoruz.

BAŞKAN - Hükümet?..

DEVLET BAKANI AHMET DEMİRCAN (Samsun) - Katılıyoruz.

BAŞKAN - Biraz önce kabul edilen önergeyle aynı doğrultuda görünüyor...

SALİH KAPUSUZ (Kayseri)-Değil; farklı...

BAŞKAN-Evet efendim

Önergeye, Komisyon; yeterli çoğunluğu bulunmadığı için katılamıyor, Hükümet katılıyor.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

4'üncü maddeyi, biraz önce kabul edilen iki önerge doğrultusunda değişik şekliyle ve bir de, benim dikkatimi çeken bir redaksiyon hatası var, onu da, düzeltilmesi için Komisyon'a önereceğim, eğer kabul ederlerse ondan sonra oylayacağım.

4'üncü maddenin ikinci fıkrasının ikinci satırında "Yasal uyarı: 'Sağlığa zararlıdır' ibaresi konulur" cümlesi yer almaktadır. Burada, ya. "Yasal uya-

rı" kelimelerini de tırnak içine almak lazım, yahut "Yasal uyarı" ibaresini tamamen metinden çıkarmak gerekli; çünkü, bu haliyle kalırsa haşiv olur; ama, tırnak içine alındığı takdirde daha etkili bir uyarı mahiyeti alabilir. Bu hususa Komisyon katılıyorsa, bunu da redaksiyon suretiyle maddeyi oylarınıza sunacağım.

Sayın Komisyon, katılıyor mu?..

ADALET KOMİSYONU BAŞKANI AHMET TEKDAL (Ankara) - Sayın Başkan, bu redaksiyonu gerektirir; tabiî, düzeltmek lazım.

BAŞKAN - Teşekkür ederim.

4'üncü maddeyi, kabul edilen iki önergeyle değişmiş şekliyle oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

5'inci maddeyi okutuyorum:

Yasağa Uymayanlar Hakkında İşlem

MADDE 5.— Tütün ve tütün mamullerinin içilmesinin yasaklandığı ve yasağa ilişkin yazılı uyarıların bulunduğu yerlerde tütün ve tütün mamulleri içenlere, ilgili yerin yetkilisi veya amiri durumundaki kişi tarafından yazılı uyarı gösterilmek suretiyle yasağa uyması, aksi takdirde o yeri terk etmesi gerektiği bildirilir." Bu bildirime rağmen tütün ve tütün mamulleri içenler genel zabıta marifetiyle o yerden uzaklaştırılır.

BAŞKAN – 5'inci madde üzerinde söz istemi?.. Yok.

5'inci maddeyle ilgili önerge yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

6'ncı maddeyi okutuyorum:

İdari **Para Cezası**

MADDE 6.— Bu Kanunun 4'üncü maddesinin birinci fıkrasındaki zorunluluğu yerine getirmeyen tütün veya tütün mamullerinin içilmesinin yasaklandığı yerin memur olmayan yetkilisi veya amiri hakkında on milyon lira para cezası verilir.

Bu Kanunun 5'inci maddesine göre uyarıda bulunmayan tütün ve tütün mamullerinin içilmesinin yasaklandığı yerin memur olmayan yetkilisi veya

amiri hakkında on milyon lira para cezası verilir.

Bu kanuna göre sorumluluğu yerine getirmeyen memurlar hakkında ilgili mevzuat hükümleri uygulanır.

BAŞKAN – 6'ncı madde üzerinde, Demokratik Sol Parti Grubu adına, Sayın Hikmet Sami Türk söz istemişlerdir.

Buyurun Sayın Türk.

DSP GRUBU ADINA HİKMET SAMİ TÜRK (Trabzon) - Sayın Başkan, Değerli Milletvekilleri; bu maddede, daha önceki maddelerdeki bazı hükümlerin yaptırımları gösterilmiş bulunmaktadır. Bunlar, idari para cezası niteliğinde yaptırımlardır. Ancak, maddede dikkati çeken bir eksiklik var, o da şudur: Maddenin ikinci fıkrasında, kanunun 5'inci maddesine göre, uyarıda bulunmayan, tütün ve tütün mamullerinin içilmesinin yasaklandığı yerin memur olmayan yetkilisi veya amiri hakkında onmilyon lira para cezası öngörülmüş bulunmaktadır. Ancak, uyarıya rağmen sigara içmekte veya tütün mamulü kullanmakta devam eden kimse hakkında, daha önce 5'inci maddede öngörülen, oradan uzaklaştırılma dışında herhangi bir tedbir söz konusu değildir. Bunun, yeterince caydırıcı bir yaptırım olmayacağı düşüncesindeyim.

Şüphesiz, kanunun getirdiği düzenleme, kendi içerisinde, son derece uygar bir tedbir niteliğinde kabul edilebilir. Ancak, uygulamada, bunun yeterli olmayacağını, o bakımdan, uyarıya rağmen, yani, orada asılan levhaya, o levhanın kendisine gösterilmesine rağmen, yine de içmekte direnen kimseye, bir de idarî para cezasının verilmesinin son derece yerinde olacağını düşünüyorum. Bu amaçla, bir değişiklik önergesi sunmuş bulunuyoruz. Bu önergemize desteğinizi istirham ediyorum.

Yüce Meclis'i saygıyla selamlarım.

BAŞKAN - Sayın Türk'e teşekkür ediyorum.

6'ncı maddeyle ilgili önergeyi okutuyorum:

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

17 sıra sayılı kanun teklifinin 6'ncı maddesinin ikinci fıkrasına aşağıdaki cümlenin eklenmesini saygıyla arz ve teklif ederiz.

"Uyarıya rağmen tütün veya tütün mamulü içen kişi hakkında da aynı ceza uygulanır."

Hikmet Sami Türk, Trabzon

Gökhan Çapoğlu, Ankara

Yalçın Gürtan, Samsun

Zekeriya Temizel, İstanbul

Hikmet Uluğbay, Ankara

BAŞKAN - Önergeye Komisyon katılıyor mu?

ADALET KOMİSYONU BAŞKANI AHMET TEKDAL (Ankara) - Çoğunluğumuz yok; katılamıyoruz efendim.

BAŞKAN-Hükümet?..

DEVLET BAKANI SACİT GÜNBEY (Diyarbakır) - Katılıyoruz efendim.

BAŞKAN - Önergeye, Komisyon, yeterli çoğunluğu olmadığı için katılamıyor; Hükümet katılıyor.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

6'ncı maddeyi, kabul edilen önerge doğrultusunda...

ABDULLAH AYKON DOĞAN (Isparta) - Sayın Başkan, müsaade ederseniz yerimden bir hususu arz etmek istiyorum.

BAŞKAN - Buyurun Sayın Doğan.

ABDULLAH AYKON DOĞAN (Isparta) - Bu maddede konulan ceza, maktu bir para cezasıdır. Zaman içerisinde azalacaktır. Eğer uygun görürseniz, bir önergeyle, bu, enflasyon oranı doğrultusunda artacak şekilde, bütçe kanununa eklenecek bir hükümle, Yüce Meclis'çe belirlensin.

BAŞKAN - Teşekkür ederim.

BÜLENT AKARCALI (İstanbul)-Sayın Başkan...

BAŞKAN-Buyurun Sayın Akarcalı, sizin de mi bir arzınız var?

BÜLENT AKARCALI (İstanbul) - Komisyon çalışmalarında, bunu, Maliye Bakanlığına sorduğumuzda, Maliye Bakanlığı temsilcileri, mevcut kanunla bütün buradaki para cezalarının, otomatik olarak, toptan eşya fiyatına endeksleneceğini söylemişlerdi. O kanun sonra çıktı. Herhalde Sayın Doğan'ın

haberi yok.

ABDULLAH AYKON DOĞAN (Isparta) - Zabıtlara geçmesi bakımından faydalıdır.

BAŞKAN - Şimdi, başka temel kanunlardaki düzenlemelerle, bu hususun da sizin önerdiğiniz konunun aynı şekilde işlem göreceği ifade edildi.

6'ncı maddeyi, kabul edilen önerge yönündeki değişik şekliyle oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

7'nci maddeyi okutuyorum:

Adli Para Cezası

MADDE 7.— Bu Kanunun 3'üncü maddesinin birinci, ikinci ve dördüncü fıkraları ile 4'üncü maddesinin ikinci fıkrası hükümlerine aykırı hareket edenlere onmilyon liradan beşyüzmilyon liraya kadar ağır para cezası verilir. Tekerrür halinde bu cezanın yukarı haddine hükmolunur.

BAŞKAN - Şimdi, 7'nci madde, bundan önceki maddelerdeki değişikliklerden önceki şekliyle bilgilerinize sunuldu. Burada, 3'üncü maddenin ikinci ve dördüncü fıkraları, değişiklik önergeleriyle, metinden çıkarılmıştır. Bu düzeltmeyi dikkate alarak, ben, maddeyi yeniden okuyorum:

MADDE 7.— Bu Kanunun 3'üncü maddesinin birinci fıkrası ile 4'üncü maddesinin ikinci fıkrası hükümlerine aykırı hareket edenlere onmilyon liradan beşyüzmilyon liraya kadar ağır para cezası verilir. Tekerrür halinde, bu cezanın yukarı haddine hükmolunur.

Madde üzerinde söz isteyen?.. Yok.

Maddeyle ilgili değişiklik önergesi yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

8'inci maddeyi okutuyorum:

Para Cezasına İlişkin Hükümler

MADDE 8.— 6'ncı maddede yazılı para cezaları o yerin en büyük mülkî amiri tarafından verilir. Para cezalarına dair kararlar ilgililere Tebligat Kanunu hükümlerine göre tebliğ edilir. Bu cezalar kesindir. Bu Kanuna göre verilen idarî para cezaları 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hak-

kında Kanun hükümlerine göre mahallin en büyük mal memurluğunca tahsil edilir.

BAŞKAN - Madde üzerinde söz isteyen?.. Yok.

Maddeyle ilgili bir değişiklik önergesi vardır; okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 17 sıra sayılı kanun teklifinin 8'inci maddesindeki "Bu ceza kesindir." cümlesinin kaldırılmasını ve maddenin sonuna "İdari para cezalarına karşı yedi gün içinde sulh ceza mahkemesine itiraz edilebilir" hükmünün eklenmesini arz ederiz.

Saygılarımızla.

Hasan Hüsamettin Özkan, İstanbul

Önder Sav, Ankara

Salih Kapusuz, Kayseri

Metin Bostancıoğlu, Sinop

Ahmet İyimaya, Amasya

BAŞKAN - Önergeye Komisyon katılıyor mu?

ADALET KOMİSYONU BAŞKANI AHMET TEKDAL (Ankara) - Yeterli çoğunluğumuz yok, katılamıyoruz.

BAŞKAN - Hükümet?..

DEVLET BAKANI SACİT GÜNBEY (Diyarbakır) - Katılıyoruz.

BAŞKAN - Önergeye, Komisyon, yeterli çoğunluğu olmadığı için katılamıyor, Hükümet katılıyor.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

8'inci maddeyi, kabul edilen önergedeki değişik şekliyle oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Geçici 1'inci maddeyi okutuyorum:

GEÇİCİ MADDE 1.—Bu Kanunun yayımı tarihinden önce Türkiye'de üretilen veya ithal edilen tütün ve mamullerinin bir yıl süreyle 4'üncü

maddenin ikinci fıkrasında belirtilen şart aranmaksızın satışlarına devam olunur.

BAŞKAN - Maddeyle ilgili söz isteyen?.. Yok

Değişiklik önergesi yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Geçici 2'nci maddeyi okutuyorum:

GEÇİCİ MADDE 2.— Bu Kanunun 2'nci maddesinin ikinci fıkrası gereğince ayrı yer tahsisi, 3'üncü maddede yasaklanan reklam panolarının kaldırılması ve 4'üncü maddesinin birinci fıkrası gereğince yapılması gereken işler Kanunun yayımı tarihinden itibaren bir yıl içinde yerine getirilir.

BAŞKAN - Madde üzerinde söz isteyen?.. Yok.

Değişiklik önergesi yok.

Geçici 2'nci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

9'uncu maddeyi okutuyorum:

Yürürlük

MADDE 9.— Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN - Madde üzerinde İstanbul Milletvekili Sayın Bülent Akarcalı söz istiyorlar.

Sayın Akarcalı, konuşma süreniz 5 dakikadır.

Buyurun.

BÜLENT AKARCALI (İstanbul) - Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım; tabiî ki, yürürlük maddesi hakkında niye söz alındı diye bir soru akla gelebilir. Özellikle tutanaklara geçmesi için belirtiyorum.

Kanunun uygulamasına gelince; bunu uygulama durumunda olanlar, bir önceki geçici maddede, kanunun kimi maddelerinin, bir yıl süre içinde yürürlüğe girmesini yanlış yorumlayabilirler. Kanun yürürlüğe girdiği andan itibaren bu yasaklar geçerlidir.

Geçici 2'nci maddede belirtilen, sigara içmek isteyenlere yer, tahsis edil-

mesi ile yasaklanan reklam panolarının bir yıl içerisinde -bir yılın sonunda değil, bir yıl içerisinde- kaldırılması ve 4'üncü maddenin birinci fıkrasında belirtilen, sigara ve tütün mamullerinin içilmemesiyle ilgili uyarıların bir yıl içinde konulması gerçekleşmemesinden dolayı yasakların uygulanması ertelenemez. Bunun gayet iyi vurgulanması gerekiyor. Yani, bu kanun yürürlüğe girdikten sonra «Efendim, daha, spor salonuna, hastaneye ‹burada sigara içilemez› panosunu yazmadık, dolayısıyla, burada sigara içmek serbesttir» anlayışı kanunda yoktur. Bunu, buradan özellikle vurgulamak istiyorum ki, bu bilinsin, uygulamada bir terslik çıkmasın.

Kanun yürürlüğe girdikten sonra; örneğin, hastanelerde sigara içilmesi yasaktır "Burada, sigara içilmesi için henüz bir mekân ayıramadık; dolayısıyla, sigara içmek isteyenler her yerde sigara içebilir" denilemez. Bunu, burada, özellikle vurgulamak istiyorum ve yine, kimi sigara şirketlerinin "pano yasaklarının -o develerin, kovboyların resimlerinin- kalkmasına bir sene var; onun için, bu arada yeni resim koyabiliriz, yeni reklam yapabiliriz" şeklinde düşünmemeleri gerekir. Yasaklar başlamıştır; ancak, müktesep hak olarak, olanların ortadan kalkması için bir yıllık bir süre tanınmıştır ve bunların, o bir yılın sonunda değil, bir yılın içinde yapılması gereklidir. Nedenine gelince, bu böyle yorumlanmadığı takdirde, bir yılın sonunda buraya dayanırlar "efendim, daha bütün herşeyi yapamadık; bize bir altı ay süre daha verin, bize bir sekiz ay süre daha verin." deme durumuna getirebilirler. Bunu, Yüce Meclis'e açıklamak ve tutanaklara geçirmek için söz aldım. Teşekkür eder, saygılar sunarım. (ANAP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Bülent Akarcalı'ya teşekkür ediyorum.

9'uncu maddeyi, yürürlük maddesini Sayın Bülent Akarcalı gibi anlamayan hiçbir arkadaşımız yok.

Yürürlük maddesiyle ilgili olarak aynı görüşü Genel Kurul'da paylaşıyor. 9'uncu maddeyi bu anlayışla, oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

10'uncu maddeyi okutuyorum:

Yürütme

MADDE 10. - Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

BAŞKAN - Madde üzerinde söz isteyen?.. Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Ka-

bul edilmiştir.

Teklifin tümünü oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Sayın Milletvekilleri, böylece, Meclis'imiz, sigara tüketimi konusunda çok önemli bir sağlık sorunumuzun çözümünü gerçekleştirmiş bulunmaktadır. Bu kanunun milletimiz için, çocuklarımız için, gençlerimiz için hayırlı uğurlu olmasını diliyorum ve bir dileğimi daha ifade etmek istiyorum: Bu kanunun başarılı uygulanabilmesi için bir eğitim çalışmasına ihtiyaç var ve bunda da başta, Değerli Milletvekillerimiz olmak üzere, bütün kamu görevlilerine görev düşmektedir. Ben, bu görevi ilk yerine getirenlerden biri olmak için, bu saatten itibaren, hayatım boyunca, bir daha sigara içmeyeceğimi ilan ediyorum. ("Bravo" sesleri, alkışlar)

Arkadaşlarımız da bu kampanyaya kısa sürede katılırlarsa, mesele, çok kısa zamanda çağdaş bir şekilde çözümlenmiş olacaktır.

KAHRAMAN EMMİOĞLU (Gaziantep) - Sayın Başkan, kulisler "sigara içenler, içmeyenler" diye ayrılsın.

BAŞKAN - Onları ayıracağız efendim.

Sayın Milletvekilleri, bugün saat 22.00'ye kadar çalışmayı kararlaştırmıştık; ancak, sıradaki kanun tasarısının bu süre içerisinde tamamlanması imkânı görülmediğinden, gruplarımızın da görüşlerini alarak; yasadışı suç örgütlerinin faaliyetleri ve devletle olan ilişkileri konularındaki 10/89, 10/126, 10/110, 10/124 ve 10/125 esas numaralı Meclis araştırması önergelerinin ön görüşmelerini yapmak için 12 Kasım 1996 Salı günü saat 15.00'te toplanmak üzere, Birleşimi kapatıyorum.

TBMM Genel Kurulu'nda yapılan görüşmelerde dikkati çeken hususların başında tüm partilerin Kanunun lehine konuşmalar yaptığıdır. Emek veren tüm milletvekillerine şükran borçluyuz.

Konuşmalar sırasında dikkat çeken bazı ayrıntılara gelince:

İlk konuşmayı yapan Trabzon Milletvekili Hikmet Sami Türk bu kanun teklifin -**daha önce, komisyonda, öncelikle görüşülmesi yönünde karar alındığı halde**- uzun zamandır gündemde beklemesinden şikayet etmiştir. Ayrıca "**Kural, sigara içmenin aslında yasak olmasıdır" diyerek sigara** içmek isteyenler için ise bu olanağın sağlanması gerekli olduğundan bahisle onlara ayrı yer ayrılmasını önermiştir. Konuşmasında sağlık için çok önemli

bir düzenleme olduğunu ifade ederek "**Devletin asıl görevi, ülkesinde sigara içilmemesini bir kural; ama sigara içenlere de bu olanağı, başkalarına zarar vermeyecek biçimde sağlayan bir düzenleme getirmesidir" diye eklemiştir. "Hatta, denilebilir ki, bu yasanın çıkarılmasında geç kalınmıştır" demekle bu Kanunu ne kadar önemsediğini vurgulamıştır.**

Çanakkale Milletvekili Ahmet Küçük, "Uygar ve çağdaş bütün toplumlar, tütün ve tütün mamullerinin zararlarından toplumu, çevreyi, gençlerini koruma konusunda, yıllar önce, bu tedbirleri almışlar ve benzeri yasaları kendi ülkesinin şartlarında kabul ederek, alışkanlıkları azaltmaya ve giderek ortadan kaldırmaya yönelik tedbirleri ortaya koymuşlardır; bunları, hepimiz biliyoruz. Ne var ki, birçok konuda olduğu gibi, bu konuda da, biz, çok geç kaldık." demiştir.

Tokat Milletvekili ve aynı zamanda teklifteki ilk imza sahibi olan Ahmet Feyzi İnceöz "Şu anda bilinen ve ülkemizin birinci problemi olarak gündeme aldığımız terör nedeniyle can kaybı konusunda 2-3 bin veya 5 bin; trafik teröründe 6-7 bin, 10 bin rakamlarını veriyoruz; oysa ki "sigara terörü" diye tanımlayacağımız olay da ise, 100 binin üzerinde rakamları ifade etmek durumunda kalıyoruz." diyerek sigaranın insan sağlığına olan zararlarına değinmiştir. " **Bu teklif, bir defa çok geç kalmış bir anlayışı yansıtıyor, Türkiye'de çok geç alınmış tedbirleri yansıtıyor**." demek suretiyle kendinden önce konuşan diğer milletvekillerini teyit etmiştir.

"Biz, kanunda, bizim insanımıza has bir ceza şekli getirdik; o da nedir; sigara içeni uyarıp, onu oradan uzaklaştırmak. Bizde refüze edilmek ve ikaz edilmek gerçekten en önemli cezalardan birisidir. Bu şekilde değişik bir ceza metodu da uyguladık. Bu yönden diğer ülkelere de inşallah örnek olur diyoruz." ifadeleriyle kanundaki cezalandırma mantığına vurgu yapmaktaydı.

"5 veya 5'ten fazla kişi çalıştırılan yerlerde, mekânlarda, kamu kuruluşlarında da tütün mamullerinin yasaklanması esasını getirttik ki, bu da çok güzel bir husus oldu. Daha da fazlasına gidemedik; çünkü biz, bunun, toplumu bilinçlendirerek ve eğitimle olacağına inanıyoruz." demek suretiyle yapılan bu sayıya bağlı ceza uygulamasının çok da aklına yatmadığını anlatmak istemektedir. Nitekim bilahare düzenlemenin işlevini bozduğu, hatta kanunu uygulanamaz hale getirdiği anlaşılacaktır.

Her şeye rağmen İnceöz'ün ifade ettiği "Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin bir onuru olacaktır." sözü oldukça anlamlı ve yerinde bir sözdür.

Daha sonra söz alan İstanbul Milletvekili Bülent Akarcalı çok değişik bir konuşma yaparak "**Türkiye'de de üretim yapan yabancı sigara şirketlerinin, kendi pazarlama teşkilatlarına verdikleri kesin emir "15 yaşına gelmiş her genç sigara içecektir" emridir**." demiştir.

"Bu kanunun çıkması için beş sene, altı sene sabrettik; beş-altı sene uygulamasını görelim; bilahare, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde bizden sonraki arkadaşlarımız, bunun ıslahı için, bunun daha iyi hale getirilmesi için gerekli değişiklikleri yaparlar." diyerek adeta daha sonra gelecek olan bizlere bir görev hatırlatması yapmaktaydı.

"Devlet sigaradan para kazanıyor; siz, sigara içimini azaltırsanız, devletin geliri azalacak." şeklinde yapılan eleştirilere "Hiçbir devlet, vatandaşının sağlığının sırtından para kazanamaz değerli arkadaşlarım; hele, Türkiye Cumhuriyeti Devleti hiç kazanamaz." diyerek çok önemli bir vurgulama yapmıştır.

Nitekim "Amerika, kendi gençlerini korumak için nikotini, sigarayı kendi ülkesinde yasaklayıp, aynı şirketlere "Gidin, Türkiye'de istediğiniz kadar satın." derse, o zaman, dediğim gibi, Amerika'nın "Türkiye'de niye uyuşturucu kaçakçılığı yapılıyor?" deme hakkı kalmaz." Sözü kanaatimce yoruma gerek kalmayacak kadar açık mesajlar içermektedir.

Teklifin ilk halinde var olan TRT'de tütün ve tütün mamulleri alışkanlığının zararları konusunda ayda 30 dakika olan zorunlu yayın süresi-komisyonda 60 dakikaya çıkarılmış ve Genel Kurul'da (Rize Milletvekili Şevki Yılmaz ve arkadaşlarının verdiği bir önergeyle) 90 dakika olarak kabul edilmiştir.

Gruplar adına son sözü İçel Milletvekili Turhan Güven yapmıştır. "**Türkiye için gerekli, Türk Milleti için gerekli olan bir kanun teklifi olduğu inancındayız**." diyerek Kanunu desteklediklerini ifade etmiştir.

Bilahare kişisel görüşlerini ifade eden Kayseri Milletvekili Memduh Büyükkılıç "Ü**lkemizin artık kalkınmakta olduğunun ya da bilinçli toplumun oluşmaya başladığının bir göstergesi olsa gerektir." demek suretiyle memnuniyetini ifade etmiştir.**

Kanunun tümü üzerinde görüşmeler tamamlanarak maddelerine geçilmiştir.

Birinci Madde üzerinde şahsi adına söz alan Afyon Milletvekili Halil İbrahim Özsoy "**Bir IV'cü Murat kanunu değil bu; sigara içmeyi yasaklayan bir kanun değil. Bu kanun teklifi, sigaranın bazı yerlerde içilmesini -o da, toplumun sağlığı gerekçe gösterilerek- yasaklayan bir teklif**." demek suretiyle kanuna ve maddeye açıklık getirmiş ancak kendi düşüncesi olarak farklı bir sakıncayı dile getirmiştir:

"Bu kanunun uygulamasını, eğitimle beraber götürmezseniz, yarın öbür gün, önünüze pek çok komplikasyon çıkacaktır. Örneğin, toplu taşım vasıtalarında sigara içilmesini yasakladınız ve hem taşıyana hem de içene ceza verdiniz; ama **adam cebinden "Sigara içmesi gereklidir." diye bir heyet raporu çıkarırsa size ne yapacaksınız? Uzun süre kalınan kapalı bir salonda sigara içene ceza yazarsınız, mahkemeye itirazını götürür "Sigara içmesi gereklidir." diye bir raporla, o mahkemede, o cezayı kaldırmaya çalışır."**

Teklifin ikinci maddesi görüşülürken Gaziantep Milletvekili Kahraman Emmioğlu ve arkadaşları tarafından verilen bir önerge ile Maddeye "Tahsis edilen yerden, sigara içilmeyen mahallere duman gidişini engelleyecek, havalandırma, tecrit etme gibi tedbirler alınır." ibaresi eklenmiştir.

Kanunun 4'üncü maddesi görüşülürken teklifte olan ve TRT'nin yapmak zorunda olduğu "tütün ve tütün mamulleri alışkanlığının zararları konusunda uyarıcı ye eğitici mahiyette yayınlar yapmak" ile ilgili yayın süresi Rize Milletvekili Şevki Yılmaz ve arkadaşlarının verdiği bir önergeyle ayda 60 dakikadan 90 dakikaya çıkarılmıştır.

Kanun görüşmelerinde görev alan TBMM Başkan Vekili olarak Denizli Milletvekili Hasan Korkmazcan, Adalet Komisyonu Başkanı olarak Ankara Milletvekili Ahmet Tekdal, Hükümet adına Devlet Bakanı Samsun Milletvekili Ahmet Demircan ve Devlet Bakanı Diyarbakır Milletvekili Sacit Günbey ve tüm emek veren Milletvekillerine şükran borçluyuz.

Kanun görüşmelerinin ertesi güne sarkmaması ve belki de muhtemel bir erteleme olmaması arzusuyla büyük gayret gösteren TBMM Başkanvekili Denizli Milletvekili Hasan Korkmazcan kapanış konuşmasında şu veciz konuşmayı yapmıştır:

"Sayın Milletvekilleri, böylece, Meclis'imiz, sigara tüketimi konusunda

çok önemli bir sağlık sorunumuzun çözümünü gerçekleştirmiş bulunmaktadır. Bu kanunun milletimiz için, çocuklarımız için, gençlerimiz için hayırlı uğurlu olmasını diliyorum ve bir dileğimi daha ifade etmek istiyorum: **Bu kanunun başarılı uygulanabilmesi için bir eğitim çalışmasına ihtiyaç var ve bunda da başta, Değerli Milletvekillerimiz olmak üzere, bütün kamu görevlilerine görev düşmektedir. Ben, bu görevi ilk yerine getirenlerden biri olmak için, bu saatten itibaren, hayatım boyunca, bir daha sigara içmeyeceğimi ilan ediyorum."**

Kapanış konuşmasını yapan TBMM Başkanvekili Denizli Milletvekili Hasan Korkmazcan'a Gaziantep Milletvekili Kahraman Emmioğlu'nun "kulislerin sigara içenler ve içmeyenler şeklinde ayrılmasını" önermesi o gün için belki bir kazanım olarak kayıtlara geçmiştir, ancak bugün böyle bir şeyi artık hiç kimse hayal bile etmemektedir, dahası böyle bir uygulama toplum tarafından yadırganmaktadır.

Bu noktadan bakıldığında bile bugün itibarıyla tütün kontrolünde geldiğimiz noktanın ne kadar önemli bir seviyede olduğunu göstermeye yeterlidir.

YÜRÜRLÜĞE GİREN İLK KANUN

Böylelikle **Tokat Milletvekili Ahmet Feyzi İnceöz ve 22 Arkadaşının teklif ettiği "**Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanun" 7.11.1996 tarihinde 4207 sayılı Kanun olarak TBMM'de kabul edilmiş **ve bilahare** 26.11.1996 tarih 22829 Sayı ile Resmi Gazete ile yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Kanun metni aşağıdadır:

4207 SAYILI TÜTÜN MAMÜLLERİNİN ZARARLARININ ÖNLENMESİNE DAİR KANUN

Amaç

MADDE 1.— Bu Kanunun amacı, kişileri tütün ve tütün mamullerinin zararlarından, bunların alışkanlıklarını özendirici reklam, tanıtım ve teşvik kampanyalarından koruyucu tertip ve tedbirler almaktır.

Tütün ve tütün mamullerinin içilmesi yasaklanan yerler

MADDE 2.— Sağlık, eğitim-öğretim ve kültür hizmeti veren yerler ile kapalı spor salonlarında ve toplu taşımacılık yapılan her türlü nakli vasıtaları ve bunların bekleme salonlarında, kamu hizmeti yapan kurum ve kuruluşlardan beş veya beşten fazla kişinin görev yaptığı kapalı mekânlarda tütün ve tütün mamullerinin içilmesi yasaktır.

Bu gibi mahallerde tütün ve tütün mamullerinin içilebilmesi için ayrı yerler tahsis edilir. Tahsis edilen yerden, sigara içilmeyen mahallere duman gidişini engelleyecek, havalandırma, tecrit etme gibi tedbirler alınır.

Diğer yasaklar

MADDE **3.—** Tütün ve tütün mamullerinin isim, marka veya alametler kullanılarak her ne suretle olursa olsun reklam ve tanıtımı yapılması veya bunların kullanılmasını teşvik ve özendirici kampanyalar düzenlenmesi yasaktır.

On sekiz yaşından küçüklere tütün ve tütün mamulleri satışı yapılamaz.

Uyarılar

MADDE 4.— Tütün ve tütün mamullerinin içilmesinin yasaklandığı yerlerde, yasağı ve buna uymamanın sonuçlarını belirten uyarılar asgari on santimetrelik puntolarla herkes tarafından görülebilir yerlere asılır veya yazılır. Bu uyarıların yapılmasından ilgili yerlerin yetkili veya amiri durumundaki kişi veya kişiler sorumludur.

Türkiye'de üretilen veya ithal edilen tütün ve tütün mamulleri paketinin üzerinde açıkça görülebilir ve rahatça okunabilir şekilde, "Yasal uyarı: Sağlığa zararlıdır" ibaresi konulur. Bu ibareyi taşımayan tütün ve tütün mamulleri ithal edilemez ve satışa çıkarılamaz.

Gümrük hattı dışı eşya satış mağazalarında satılan veya yolcu beraberinde yurda sokulan tütün ve tütün mamulleri hakkında ikinci fıkra hükmü uygulanmaz.

Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu ve özel televizyon kurumları ayda en az doksan dakika tütün ve tütün mamulleri alışkanlığının zararları konusunda uyarıcı ve eğitici mahiyette yayınlar yapmak zorundadır.

Yasağa Uymayanlar Hakkında İşlem

MADDE 5.— Tütün ve tütün mamullerinin içilmesinin yasaklandığı ve yasağa ilişkin yazılı uyarıların bulunduğu yerlerde tütün ve tütün mamulleri içenlere, ilgili yerin yetkilisi veya amiri durumundaki kişi tarafından yazılı uyan gösterilmek suretiyle yasağa uyması, aksi takdirde o yeri terk etmesi gerektiği bildirilir. Bu bildirime rağmen tütün ve tütün mamulleri içenler genel zabıta marifetiyle o yerden uzaklaştırılır.

İdari Para Cezası

MADDE 6.— Bu Kanunun 4'üncü maddesinin birinci fıkrasındaki zorunluluğu yerine getirmeyen tütün veya tütün mamullerinin içilmesinin yasaklandığı yerin memur olmayan yetkilisi veya amiri hakkında onmilyon lira para cezası verilir.

Bu Kanunun 5'inci maddesine göre uyarıda bulunmayan tütün ve tütün mamullerinin içilmesinin yasaklandığı yerin memur olmayan yetkilisi veya amiri hakkında on milyon lira para cezası verilir. Uyarıya rağmen tütün veya tütün mamulü içen kişi hakkında da aynı ceza uygulanır.

Bu Kanuna göre sorumluluğu yerine getirmeyen memurlar hakkında ilgili mevzuat hükümleri uygulanır.

Adli para cezası

MADDE 7.— Bu Kanunun 3 üncü maddesinin birinci fıkrası ile 4 üncü maddesinin ikinci fıkrası hükümlerine aykırı hareket edenlere onmilyon liradan beşyüz milyon liraya kadar ağır para cezası verilir. Tekerrür halinde bu cezanın yukarı haddine hükmolunur.

Para Cezasına İlişkin Hükümler

MADDE 8.— 6'ncı maddede yazılı para cezalan o yerin en büyük mülki amiri tarafından verilir. Para cezalarına dair kararlar ilgililere Tebligat Kanunu hükümlerine göre tebliğ edilir. Bu Kanuna göre verilen idari para cezalan 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre mahallin en büyük mal memurluğunca tahsil edilir. İdari para cezalarına karşı yedi gün içinde sulh ceza mahkemesine itiraz edilebilir.

GEÇİCİ MADDE 1.— Bu Kanunun yayımı tarihinden önce Türkiye'de üretilen veya ithal edilen tütün ve tütün mamullerinin bir yıl süreyle 4'üncü maddenin ikinci fıkrasında belirtilen şart aranmaksızın satışlarına devam olunur.

GEÇİCİ MADDE 2.— Bu Kanunun 2'nci maddesinin ikinci fıkrası gereğince ayrı yer tahsisi, 3'üncü maddede yasaklanan reklam panolarının kaldırılması ve 4'üncü maddesinin birinci fıkrası gereğince yapılması gereken işler Kanunun yayımı tarihinden itibaren bir yıl içinde yerine getirilir.

Yürürlük

MADDE 9.— Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 10.— Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

4207 SAYILI KANUN SÜRECİ HAKKINDATOKAT MİLLETVEKİLİ AHMET FEYZİ İNCEÖZ'ÜN YORUMU

TBMM'de 07.11.1996 tarihinde kabul edilen Kanun 26.11.1996 tarihinde dönemin Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel tarafından onaylanmıştır. TBMM'den 11.11.1996 tarihinde Cumhurbaşkanlığı'na iletilen Kanun belirtilen tarihlerden de anlaşıldığı üzere Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel tarafından "yasal inceleme süresi"nin son günü olan 15. gün imzalanmıştır. Muhtemeldir ki bu süre içerisinde kendisine olumlu veya olumsuz pek çok görüş ve öneri iletilmiştir. Kanunun Cumhurbaşkanı tarafından onaylanması gecikince bir önceki kanun gibi veto edileceği korkusu yaşandığı açıktır. Nitekim bu konudaki tereddütleri teklif sahibi Tokat Milletvekili Ahmet Feyzi İnceöz şöyle ifade etmektedir:

Ben 1953 Tokat Zile doğumlu; ilk, orta, lise tahsilimi Zile'de yaptıktan sonra 1969-70 yılların arasında İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesine girdim ve 1976 yılında Tıp Doktoru olarak mezun oldum.

Aynı Fakültenin Göğüs Hastalıklarından 1982 yılında ihtisas aldım. Askerlik ve mecburi hizmet görevlerimden sonra Turhal SSK Hastanesinde 5 yıl baştabiplik yaptım.

Refah Partisi'nden 1991 yılında Tokat Milletvekili olarak parlamentoya girdim. Sağlık alanında neler yapabileceğimi araştırdım. Özellikle sigaraya karşı aşırı hassasiyetim var. Kahvehanelerde (propaganda maksadıyla sık sık uğradığım bu mekânlarda) ve zorunlu olarak yapılan otobüs seyahatlerinde içilen sigara dumanlarından pasif bir içici olarak duman altında bulunmaktan çok rahatsız oluyordum.

Sağlık Eski Bakanı Bülent Akarca'lının veto edilen kanununu incelemeye alıp Cumhurbaşkanlığı vetosunun hukuki gerekçelerini arkadaşlarla inceledim. Yeniden bir kanun teklifi hazırlayıp mecliste bulunan tüm siyasi partilerin milletvekillerinden tanıdıklarıma imzalattım. Yeter sayı olan 40 imzayı bulunca teklifi kendi partimin (Refah Partisi'nin) gurubunun onayına sundum. Oluru aldıktan sonra Meclis Başkanlığı'na sundum. İmza aramasında meclis kulislerinde de sigara içiliyordu. İçerisi duman altı vaziyette idi. O yüzden ben çoğunlukla Genel Kurul'da oturmayı tercih ediyordum. Kuliste imza istediğim milletvekillerinin sigara içenleri sağ elle içtikleri sigaralarını sol eline alıp öyle imza atıyorlardı. Etraftan kendi fermanlarını imzalayanlara takılıp gülüyorlardı. Tabii o arkadaşları "Olsun belki bırakmamıza vesile olur." diye şevkle bu kampanyaya katılmalarına ikna etmiştim.

Prensibim; kanunu hiç kişiselleştirmeden, siyasallaştırmadan, sağlığın ortak bir paydasında buluşturarak, bu çorbada herkesin bir tuzu olsun." idi. Bu konuda kulislerde sigaranın zararlarını, pasif içiciliğin tehlikelerini "Geleceğimizi kurtarmamız gerekiyor." tarzında kuliste çaylı, kahveli sohbetlerde konuşuyorduk. Tabii sıkılan, keyfi kaçanlar olmuyor değildi. Doktor, bir sigaramız var onu da elimizden alma, en çok sigara içenler doktorlar değil mi? Devletin en önemli gelir kaynağı bu değil mi? Ahmet Bey sigara firmaları seni topuğundan vuracaklar kendine dikkat et diyenler, bu kanun meclisten zor geçer, boş yere uğraşma diyerek moral bozanlar… Kısaca bu tarzda onlarca cümleler, olaylar, moral bozucu sözler gırla gitti günlerce. Tabii Komisyon'da görüşmeler başlamıştı. Daha doğrusu görüşememeler desek yeridir. Önce Adalet Komisyonu'nun gündeminde 3 seneye yakın bekletildi. Komisyon Başkanı Çorum Milletvekili Rahmetli Cemal Şahin Bey görüşme gündemine dâhil etmiyordu. Zira sigaranın kanseri önlediğine dair kendisine raporlar geldiğini söyleyerek sigara ile söylenenlerin hep uydurma olduğu tarzında saçma sapan gerekçeler öne sürdü. Evet, sigara teröristleri kolay bir yol bularak komisyonu tıkamışlardı.

Ben bu arada ATV'de Ali Kırca Bey'in bir açık oturumunda konuyu komisyona taşıyınca sigara ile ilgilenen sivil toplum kuruluşları, devletin kurumları bir platformda 30'a yakın kuruluş ve isim toplandı. Buradan oluşan heyetlerle Meclis'te siyasi partileri ve komisyonları ziyaret edip ikna turları başlattık. Nihayet Meclis'in Adalet Komisyonu'nda görüşmeler başladı. Adalet Komisyonu'nda "Ancak 5 kişi olunca sigara içilmeyecek." gibi sınırlamalar getirildi. Çok tartışmalar oldu. Bazı üyelerin kahvehanelerde dahi sigara içilmemesi önerilerine ben itiraz ettim. Zira toplumu alıştırmadan yapılırsa baştan bu kanunu kadük hale getirebilme tehlikesi vardı. Ben Allah'ın

kullarının zafiyetini bildim için içkiyi üç aşamada tamamen yasakladığını hatırlatırdım. Zira tütün tiryakiliği alkolden kat be kat insanı daha fazla esir almıştır. Bir tıp hocamız bize "Sigara tiryakiliği öyle bir beladır ki, hanımlarını rahat boşarlar ama sigarayı boşayamazlar." derdi inanmazdık. Pratikteki uygulamalar da bunu göstermektedir. Onun için kanunu yumuşak geçişli yapalım diye komisyon üyelerini ikna etmeye çalışmıştım. Başarılı da olduk. Tabii komisyonlardaki tüm konuşmaları aktarmak mümkün değil. Özetle toplu taşıma araçlarında, spor salonlarında, okullarda 5 kişiden fazla olan kamu kuruluşlarındaki odalarda sigara içimine sınırlandıran kısaca 4207 Sayılı Kanun Genel Kurul'a kadar getirildi. Ne var ki, meclis gündeminin ilk sırasında olmasına rağmen aylar geçmiş fakat görüşülmesi ancak 20. Dönem'de nasip olmuştu. Mecliste yine tüm siyasi partilerin ittifakı ve oybirliği ile kabul edilip Kanun Cumhurbaşkanlığı'na gönderildi. Kanunlar Cumhurbaşkanlığı'nda 15 gün zarfında mutlaka kabul veya reddedilmelidir. 10 gün geçmesine rağmen kanundan bir haber alınamayınca telaşlandık. Ben kanun teklifinin sahibi olarak Cumhurbaşkanı Sayın Süleyman Demirel'den randevu istedim. 14. Gün kabul buyurdular. 10 kişiye yakın sigara platformunun özellikle üniversite mütevellilerinden bir heyetle Köşk'e çıktık. Tabii ilk sözü ben alıp kısaca kanunun geçirdiği aşamaları özetledikten sonra; "Meclis'in duvarında 'Hâkimiyet kayıtsız şartsız milletindir.' yazan milletin temsilcileri olan tüm siyasi partilerin milletvekilleri milletin menfaatine olan çok önemli bir kanunu tensiplerinize arz etmişlerdir" dedim. Heyetteki arkadaşlarımız gecikmeden dolayı endişelenmişlerdir tüm milletimiz gibi. Zira Türkiye Cumhuriyeti tarihinin en önemli bir kanununu sizden önceki Cumhurbaşkanı'mızın veto etmesi gibi veto edeceğinizden endişe etmekteler. Oysaki 5 yılı geçkin bir sürede pişirile pişirile bu güne geldi. Ne Anayasaya ne de mevcut kanunlara hiçbir aykırılığı olmayan bu kanuna -yıllarca millet iradesinin tecellisine inanarak burada bulunan Cumhurbaşkanı'mıza benim güvenim tamdır- lütfen bu heyetimiz başta olmak üzere, tüm milletimize bu kanuna geçit vereceğiniz müjdesini bekliyoruz dedim. Tabii diğer hocalar da bu çerçevede konuştular. Cumhurbaşkanı'mız kanunu imzalama müjdesini orada verince bizim sevincimizi tarif etmek mümkün değildi.

Evet, 1996 yılında kanunlaşan bu Kanun'un yıllar içerisinde uygulanabilir olmasını ve başarılı sonuçlarını sevinçle izledik. Benim Adalet Komisyonu'nda söylediğim bir sözümün gerçekleşmesini yıllar sonra gördüm. Lokanta ve kıraathanelerde uygulanmasını, belki 10 yıl sonra bir iktidar gelir bunları yapar demiştim. Ak Parti iktidarında Cerrahpaşa'dan arkadaşımız olan Trabzon Milletvekili Prof. Dr. Cevdet Erdöl Bey'e bu Kanun'un noksanları-

nı tamamlamak üzere bayrağı kendilerine teslim ettik ve uzun uğraşlardan sonra Dünya'ya örnek bir kanun olarak daha da mükemmel hale geldi. Tüm emeği geçenlerden Allah razı olsun demekten başka ne denebilir?

Çok şeyler söylenebilirdi ama köşe taşı ifadelerle özetlemeye çalıştım. Yaptığımızın önemini 1999 yılının Nisan ayında zamanın ABD Başkanı Bill Clinton'ın davetlisi olarak ülkemizi temsilen 'Tobacco and Children" temalı program için Washington'a davet edildiğimde (40 ülkeden bakanlar ve milletvekilleri de vardı) Hindistan'dan gelen bir milletvekilinin sorusuyla anladım. Toplantıda kanunumuzu anlattım. Bitiminde müthiş bir alkış ve iltifatlara mazhar olduk. Dünyada en ideal bir kanun denildi. Kimsede böyle bir şey yoktu. Her türlü reklamı yasaklamak başta olmak üzere her madde takdirle karşılandı. Tabii toplantı Moderatörü Clinton, Baş Danışmanı Al Gore ve diğer ülkelerin katılımcılarının tebriklerini aldık. İşte bahsettiğim Hindistanlı Milletvekili bir bayan, bizim parlamentoda sizinkine benzer bir kanun teklifi verildi ama milletvekillerinin bir kısmına rüşvetler verilerek bir kısmına da tehditler yapılarak reddedildi, sizde böyle bir şey olmadı mı deyince: "Ben cepheyi genişlettim. Tüm sivil toplum kuruluşlarını, tüm siyasi partileri aynı noktaya getirip kanunu onlara mal ettik. Mücadeleyi kiminle yapacaklar?" dedim. Nitekim 3 yıl Adalet Komisyonu'nda Kanun Teklifi'ni gündeme almayan Cemal Şahin'i de bu görüşüm etkiledi diye ister istemez aklıma geldi.

Biz sadakayı cariye olarak gördüğümüz bu sigara kanununun daha etkin konuma gelmesi için mücadelemize devam ediyoruz. Zira hala milyonlar bu zehirle zehirlemekte, hala evlerde içilen sigaradan dolayı nice körpe ciğerler astıma davetiye çıkarmaktadır. Sigaranın geleceğin KOAH hastalığına, kalp damar hastalığına ve akciğer kanseri başta olmak üzere tüm kanserlere davetiye çıkarmasını ne zaman bitireceğiz? Onun için biz sadece durgun bir suya taş attık, dalgalar genişliyor bu mücadele bayrağını hiç indirmemek gerekiyor.

Uz. Dr. Ahmet Fevzi İNCEÖZ

4207 Sayılı Kanun 2008 yılına kadar başarıyla uygulandı. Her ne kadar ceza uygulamaları bakımından aksaklıkları olsa da, hatta uygulanmasa bile bu kanun ülkemiz insanlarında mantık değişimine yol açmıştır. İnsanlar sağlıklarını önceleyen bu kanunu önceleri "fantezi" olarak görseler de daha sonraları toplumsal faydalarına inanmaya başladılar. Bu kanunun en önemli kazanımı tütün kullanmanın bir statü kazanma ölçüsü olmadığı, daha doğrusu kötü bir şey olduğu izlenimini oluşturmak olmuştur. Elbette

ki toplu taşım araçlarında tütün kullanmadan seyahat edebilme keyfi ve pasif içicilikten kurtulmanın mutluluğunu insanlara bahşetmiş olmasıdır. Kanunun yumuşak karnı "**5 veya 5'ten fazla kişi çalıştırılan yerlerde, mekânlarda, kamu kuruluşlarında da tütün mamullerinin yasaklanması" idi. Bu cümle kanunu esas itibarıyla toplu yaşam alanlarında uygulanamaz kılmıştır denilebilir. Bu cümle kanuna Adalet Komisyonu görüşmelerinde ne amaçla konulduğunu ortaya koymak gerekir. İyi niyetten asla şüphe edilmeksizin yapılan büyük bir hata olduğunu açık yüreklilikle belirtmek isterim. Her şeye rağmen Kanun görevini yapmış, toplumda tütün karşıtlı hassasiyet ve bilinçlenmenin gelişmesini sağlamıştır.**

2002 yılında yapılan seçimlerden sonraki dönemde Türkiye'de çok farklı kanunlar başarıyla uygulamaya konulmuştur. Ancak 4207 sayılı yasada yapılan 5727 sayılı değişiklik ve bilahare yapılan diğer değişiklikler tüm partiler ve tüm toplum tarafından kabul edilerek dünyaya örnek olacak büyük bir başarıya ve toplumsal dönüşüme yol açmıştır.

Bu nedenle anılan kanunda bu süre içerisinde (2002 – 2014) yapılan değişiklikleri ve sonrasını detayıyla incelemek gerekmektedir.

Şüphesiz tütün kontrolü konusunda bütün dünyayı etkileyecek şekilde atılan en önemli adım "Dünya Sağlık Örgütü Tütün Kontrolü Çerçeve Sözleşmesi'nin" imzaya açılmasıdır. Türkiye açısından bakıldığında 5727 Sayılı Kanunun en güçlü destekçisi ise bu sözleşmenin TBMM'de kabul edilerek kanun haline getirilmesidir (Kabul Tarihi:25.11.2004, Kanun No: 5261).

DÜNYA SAĞLIK ÖRGÜTÜ TÜTÜN KONTROLÜ ÇERÇEVE SÖZLEŞMESİNİN KABULÜ

2003 yılında başladığımız tütün kontrolü amacıyla ilgili kanunlarda değişiklik yapma çalışmalarına en büyük destek hiç beklenmedik bir anda Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ)'nden geldi.

DSÖ, tüm dünyada ancak daha çok fakir, gelişmemiş ülkelerde büyük sağlık felaketine yol açan tütün kullanımı ile mücadele etmek amacıyla Tütün Kontrol Çerçeve Sözleşmesi (TKÇS) 56. Dünya Sağlık Asamblesi'nde kabul edilmiş ve 21 Mayıs 2003 tarihinde imzaya açılmıştır.

Bu sözleşmeyi Türkiye adına dönemin Sağlık Bakanı Erzurum Milletvekili Prof. Dr. Recep Akdağ 28 Nisan 2004 tarihinde New York'ta imzalamıştır. Bahse konu Sözleşme dünyada tütün kullanımını azaltmaya, dolayısıyla ona bağlı hastalık ve ölümleri azaltmayı, daha sağlıklı toplumlar oluşturmayı amaçlamıştır.

Bu metin bizim yapmayı arzu ettiğimiz hemen hemen her şeyi, hatta daha fazlasını ihtiva etmekte idi.

Tütün Kontrol Çerçeve Sözleşmesi önce Sağlık Komisyonu'nda ve daha sonra Dışişleri Komisyonu'nda görüşülerek kabul edildi. Bilahare TBMM Genel Kurul'da kabul edilerek Kanun haline gelmiş oldu.

Bütün parti grupları Genel Kurul görüşmeleri esnasında Sözleşmenin gerekliliğine vurgu yapan konuşmalar yaptılar.

Genel Kurul görüşmeleri 25 Kasım 2004 günü TBMM Başkan Vekili Kayseri Milletvekili Sadık Yakut Başkanlığı'nda yapıldı.

DÜNYA SAĞLIK ÖRGÜTÜ TÜTÜN KONTROLÜ ÇERÇEVE SÖZLEŞMESİNİN KABULÜNE İLİŞKİN TBMM GÖRÜŞMELERİ

T.B.M.M. B : 22 25 . 11 . 2004 O : 2

İKİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 17.10

BAŞKAN: Başkanvekili Sadık YAKUT

KÂTİP ÜYELER: Yaşar TÜZÜN (Bilecik), Bayram ÖZÇELİK (Burdur)

BAŞKAN - Sayın Milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin 22 nci Birleşiminin İkinci Oturumunu açıyorum.

Görüşmelere, kaldığımız yerden devam edeceğiz.

Dünya Sağlık Örgütü Tütün Kontrolü Çerçeve Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı ile Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler ve Dışişleri Komisyonları raporlarının müzakerelerine başlıyoruz.

BAŞKAN - Komisyon ve Hükümet yerinde.

Komisyon raporu 684 sıra sayısıyla bastırılıp dağıtılmıştır.

Tasarının tümü üzerinde, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına, Manisa Milletvekili Sayın Ufuk Özkan; buyurun.

CHP GRUBU ADINA UFUK ÖZKAN (Manisa) - Sayın Başkan, Değerli Milletvekili arkadaşlarım; sıra sayısı 684 olan Dünya Sağlık Örgütü Tütün Kontrolü Çerçeve Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısıyla ilgili Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına söz almış bulunuyorum; şahsım ve grubum adına Yüce Meclis'i saygıyla selamlıyorum.

Dünya Sağlık Örgütü'nün, aralarında Türkiye'nin de bulunduğu 171 üyesi, insan ve kamu sağlığının korunması amacıyla yapılan ilk uluslararası sözleşme niteliğini taşıyan, Tütün Kontrolü Çerçeve Sözleşmesi'nin nihaî metni üzerinde mutabık kalmışlar ve anılan sözleşme, Dünya Sağlık Asamblesi'nin

21 Mayıs 2003 tarihinde yapılan Genel Kurul toplantısında kabul edilmiştir.

Sözleşme, tütün ve tütün mamullerinin vergilendirilmesi ve fiyatlandırılması, sigara ve diğer tütün mamullerinin kullanımının önlenmesi ve tedavisi, tütün ve tütün mamullerinin yasa dışı ticaretinin önlenmesi, reklam, sponsorluk ve promosyonlar ile paket ve etiketlemeyi de içerecek şekilde ürün düzenlemelerine ilişkin hükümler içermektedir. Sözleşmenin 36'ncı maddesi uyarınca, 40 ülkenin onaylamasını takiben doksan gün içerisinde yürürlüğe girecektir. 2004 Haziran ayı itibariyle, sözleşme 143 ülke tarafından imzalanmış, 21 ülke tarafından onaylanmıştır.

Türkiye'de 1996 yılında çıkarılan 4207 sayılı Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanunda öngörülen hususlarla paralel olması nedeniyle, sözleşme, söz konusu kanunun uygulanması esnasında sonradan ortaya çıkan bir takım eksikliklerin giderilmesine de yardımcı olacaktır.

Tütünün insan sağlığı üzerindeki olumsuz etkileri, Türkiye'de hâlihazırda 2720 000 000 Amerikan Doları tutarında ekonomik kayba neden olmakta. Yaklaşık 100 000 kişi, sigara nedeniyle, her yıl erken ölümle yaşamını yitirmektedir. Gelişmiş ülkelerde tütün tüketimi hızla düşerken, ülkemizde son yirmi yılda yüzde 80 oranında artış göstermiş, sigaraya başlama yaşı da giderek küçülmüştür. Bu gerçekten hareketle, tali komisyon olan Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu raporundan bazı tespitleri aktarmak istiyorum.

4.11.2004 tarihli toplantıda, sözleşmenin ülkemize kazandıracağı maddî kazanımların ötesinde insana ilişkin çok yararlı hükümler içerdiği, sigara üreten şirketlerin pazar peşinde koştukları ve en iyi pazarların genç nüfusa sahip ülkeler olduğu, ülkemizin genç nüfusa sahip olduğu ve bu nedenle sigara üreticileri için iyi bir pazar olduğu, 4207 sayılı Kanunda yasaklanmasına rağmen küçüklere sigara satıldığı, para cezasının uygulanmadığı, ülkemizde her gün yüzlerce insanın sigara nedeniyle ölmekte olduğu; bu nedenle de, sözleşmenin, bir an önce onaylanmasının, hem maddî hem de insan yaşamı bakımından yararlar sağlayacağı ifade edilmiştir.

Esas komisyon olan Dışişleri Komisyonu'nun 11 Kasım 2004 tarihli toplantısında, sorunun sağlık boyutu yanında ekonomik boyutunun da ihmal edilmemesi gerektiği vurgulanmış ve tütün yetiştiren kesimin durumuna hassasiyet gösterilmesinin önemi üzerinde durulmuştur.

Bu sözleşme, halk sağlığını koruma haklarına öncelik verme kararlılığını taşıyarak, tütün salgınının yayılmasının, halk sağlığı için ciddi sonuçları olan

ve etkin, uygun ve kapsamlı bir uluslararası tepki verilmesinde mümkün olan en geniş uluslararası işbirliğini ve tüm ülkelerin katılımını gerektiren küresel bir sorun olduğunu kabul ediyor.

Bilimsel kanıtların, tütün tüketiminin ve tütün dumanına maruz kalmanın ölüme, hastalıklara ve sakatlıklara neden olduğunu, sigara ve diğer tütün mamullerine maruz kalma ile tütüne bağlı hastalıkların ortaya çıkması arasında belli bir zaman aralığı olduğunu gösteriyor ve kabul ediyor.

Ayrıca, yüksek düzeyde işlenmiş olan sigara ve tütün içeren diğer bazı ürünlerin bağımlılığa ve bu bağımlılığın devam etmesine yol açtığını ve bunların içerdiği bileşiklerin çoğunun ve oluşturdukları dumanın farmakolojik olarak aktif, toksik, mutajenik ve kanserojen olduğunu kabul ediyor.

Sayın Başkan, Değerli Milletvekilleri, doğum öncesi dönemde tütün dumanına maruz kalmanın, çocuğun sağlığına ve gelişimine olumsuz etkilerde bulunacağıyla ilgili açık bilimsel veriler olduğunu tespit ediyor. Tüm dünyada çocukların ve ergenlerin sigara kullanımlarındaki, özellikle giderek erken yaşlarda sigara içilmesindeki artıştan endişe duyuyor.

Sigara ve diğer tütün ürünlerinin kaçakçılık, yasadışı imalat ve sahte üretim gibi her türlü kanunsuz ticaretinin önlenmesinde ortak hareket etmenin önemini vurguluyor.

Bazı gelişmekte olan ve ekonomileri geçiş sürecinde olan ülkelerde tütün kontrol programının orta ve uzun vadede doğurabileceği sosyal ve ekonomik zorlukları göz önünde tutarak, bu ülkelerin sürdürülebilir kalkınma için, ulusal olarak geliştirilmiş stratejiler bağlamında teknik ve finansal desteğe olan ihtiyacını kabul ediyor.

Bu noktada, ülkemiz tütünü ve tütüncüsü açısından bu sözleşmenin önemini vurgulamak istiyorum. Yıllardır yanlış tütün politikalarıyla tükenmek üzere olan Türk tütünü ve tütüncüsünün geleceği için bu sözleşmeyi son derece önemsiyorum. Herkesin ulaşılabilir en yüksek fiziksel ve ruhsal sağlık standartlarında yaşama hakkını belirten, 16 Aralık 1966 tarihinde Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nda kabul edilen Uluslararası Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Sözleşmesinin 12'nci maddesine atıfta bulunarak, 20 Kasım 1989 tarihinde Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nda kabul edilen Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin, sözleşmeye taraf olan devletlerin, çocukların mümkün olan en yüksek sağlık standartlarında yaşama haklarını tanımaları gerektiğini belirtiyor. Sözleşmenin maddelerinden bazı bölümleri aktarmak istiyorum.

Önce, amaç nedir, ona bir bakalım. Bu sözleşmeyle, tütün kullanımı ve tütün dumanına maruz kalmanın yaygınlığını ve sürekli özlü bir şekilde azaltmak için, tarafların ulusal, bölgesel ve uluslararası düzeylerde uygulayacakları bir tütün kontrol önlemleri çerçevesi sağlamak suretiyle, mevcut ve gelecek nesilleri tütün tüketimi ve tütün dumanına maruz kalmanın yıkıcı sağlık, sosyal, çevresel ve ekonomik sonuçlarından korumaktır.

Gelişmekte olan ve ekonomileri geçiş sürecinde olan ülkelerdeki tütün kontrol programlarının bir sonucu olarak, geçimleri olumsuz etkilenen tütün yetiştiricilerine ve işçilerine teknik ve malî destek sağlanmasının önemi kabul edilmeli ve ulusal olarak geliştirilen sürdürülebilir kalkınma stratejileri kapsamında ele alınmalıdır.

Sayın Başkan, Değerli Milletvekilleri; sözleşmeyle bir değişiklik yapılıyor. Uluslararası seyahat eden yoluculara tütün ürünlerinin vergisiz ve gümrüksüz satışını yasaklama ve sınırlandırma getiriliyor. Sözleşmenin "tütün dumanından korunma" bölümü şunu ifade ediyor: Her bir taraf, kapalı işyerlerinde, toplutaşıma araçlarında, kapalı kamu alanlarında ve gerektiğinde kamuya açık diğer yerlerde tütün dumanına maruz kalmayı engellemek için ulusal yasalarla belirlenen mevcut resmî yetki alanlarında etkin, yasal, icraî, idarî ve diğer önlemleri alacak ve uygulayacak ve bu önlemlerin yetkisine giren diğer düzeylerde de kabulü ve uygulanmasını etkin bir şekilde teşvik edecektir.

Sözleşme yürürlüğe girdikten sonraki üç yıllık süre içinde, tütün ürünlerinin paketlenmesi veya etiketlenmesinde, bir tütün ürününün özellikleri, sağlığa etkileri, tehlikeleri ve emisyonlarıyla ilgili yanlış, aldatıcı, yanıltıcı veya hatalı izlenim oluşturacak ve belirli bir tütün ürününün doğrudan veya dolaylı olarak diğer tütün ürünlerinden daha az zararlı olduğu izlenimini uyandıracak düşük katranlı, hafif, ultra hafif ya da yumuşak ve bunun gibi tanım, ticarî marka, figür veya başka işaretler kullanılamaz yasaklamasını getiriyor.

Eğitim kurumları, sağlık hizmeti veren kurumlar, işyerleri ve spor merkezleri gibi yerlerde tütün kullanımının bırakılması, özendirici, etkin programların oluşturulması ve uygulamasını, tütün bağımlılığının teşhisi, danışma, önleme ve tedavisi için sağlık kurumlarında ve rehabilitasyon merkezlerinde program oluşturulmasını öngörüyor.

Tütün ürünlerinin market raflarında doğrudan ulaşılabilir yerlerde satılmasının yasaklanması, küçüklere hitap eden şeker, çerez, oyuncak veya baş-

ka nesnelerin tütün ürünleri şeklinde üretilmesi veya satılmasını yasaklıyor.

Üzerinde ısrarla durduğum tütüncümüz ve çalışanlarımız için madde 17 aynen şu ifadeyi kullanıyor: "Taraflar; gerekirse, birbirleriyle ve uluslararası ve bölgesel uzmanlık kuruluşlarıyla iş birliği içinde, tütün işçileri ve yetiştiricileri, eğer varsa bireysel satıcılar için ekonomik olarak varlıklarını sürdürebilecekleri alternatifler geliştireceklerdir."

Yine, tütüncümüze yönelik 20 nci maddenin (a) bendinin son cümlesi aynen şöyle: "Tütüne alternatif ürünleri belirlemeye yönelik araştırmaları geliştirecek ve teşvik edecektir."

Sözleşmenin 22/ 1 (b) ii maddesinde, tütün yetiştiricileri ve işçileri için, şu ifade yer almıştır: "Tütün işçilerine, gerektiğinde, ekonomik ve yasal açıdan sürdürülebilir alternatif geçim yollarının geliştirilmesinde yardımcı olunması." Bu maddeyi okumuşken, hemen bayram öncesi Tekel'den çıkarılan 70 kadar işçimizi de burada anmak, anımsatmak ve yetkililerden, Tekel'sden çıkarılan ve mağdur olan işçilerimizin haklarının korunmasını talep ediyorum. 1 (b) iii maddesinde de "Tütün yetiştiricilerine, gerektiğinde, ekonomik olarak sürdürülebilir alternatif tarım ürünleri üretimine geçmelerinde yardımcı olunması" denilmektedir.

Altı çizilmesi gereken hususları sizlerle paylaştım. Sağlıklı geleceğin tarafları yanında, sektör çalışanlarının ve Tütün Eksperleri Derneği'nin de katıldığı sözleşmeyi, komisyonda yapmış olduğumuz dikkatli çalışma sonucu bu sözleşmenin onaylanmasına dair kanun tasarısını, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu olarak kabul edeceğimizi beyan ediyor; şahsım ve grubum adına, yüce Meclis'i saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN - Tasarının tümü üzerinde, AK Parti Grubu adına söz isteyen, Erzurum Milletvekili Muzaffer Gülyurt konuşacaklardır. Buyurun Sayın Gülyurt.

AK PARTİ GRUBU ADINA MUZAFFER GÜLYURT (Erzurum) - Sayın Başkan, Değerli Milletvekilleri; Dünya Sağlık Örgütü Tütün Kontrolü Çerçeve Sözleşmesi'nin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısıyla ilgili olarak AK Parti Grubu adına söz almış bulunuyorum; yüce heyetinizi hem AK Parti Grubu hem de şahsım adına saygıyla selamlıyorum.

Konuşmama başlamadan önce, dün idrak etmiş olduğumuz Öğretmenler Günü'nün ülkemize ve tüm öğretmenlerimize hayırlı olmasını diliyorum. Ayrıca, yine içinde bulunduğumuz Ağız ve Diş Sağlığı Haftası münasebe-

tiyle, ülkemizin tüm insanlarına sağlıklı günler ve tüm meslektaşlarıma da mesleklerinde başarılar diliyorum.

Değerli milletvekilleri, bugün üzerinde görüştüğümüz Dünya Sağlık Örgütünün hazırlamış olduğu Tütün Kontrolü Çerçeve Sözleşmesi'yle ilgili olarak tarihî bir boyuta baktığımız zaman, uzun zamandan beri, gerçekten, tütün ve tütün mamullerinin uluslararası arenada küresel bir sorun oluşturduğunu görmekteyiz.

Tarih itibariyle baktığımız zaman, Avrupa'da 16'ncı Yüzyıla kadar tütün tanınmamaktadır. Amerika Kıtası coğrafî olarak keşfedildikten sonra Avrupa'da tütün üretimi başlamış ve oradan alınarak, tütün üretimi ve kullanımına yönelik çalışmalar Avrupa'da da yürütülmüştür.

Osmanlı Devleti'ne baktığımız zaman, Osmanlı'da da 17'nci yüzyılın başlarına kadar tütünle ilgili herhangi bir tanışmanın olmadığını görüyoruz. O tarihten sonra, Avrupa ticaret gemileriyle Osmanlı topraklarına gelen tacirler, tütünle ilgili birtakım üretimler getirmişler ve Osmanlı topraklarında yaşayan insanların da tütün alışkanlıkları ortaya çıkmıştır.

Tütünün keyif verici olması, alışkanlık yapması gibi sebeplerle yasaklanma işlemleri taa o zamandan başlamış ve bir türlü önü de alınamamıştır. Osmanlı Devleti zamanında, Osmanlı'nın Düyunu Umumiye İdaresi ve Avrupa'daki üç banka, uluslararası manada bir sözleşme yaparak ortak bir şirket kurmuşlar ve Reji Şirketi adıyla tütün tarımı ve ticareti konusunu kontrol altına alma girişimlerini taa o tarihte başlatmışlardır.

Bu tarihlerde, tütün üreticileri, yabancı bir sermaye kuruluşu olan Rejiyle yüz yüze gelmiş ve böylece tütün konusunda uluslararası bir uygulamayla karşı karşıya bulunmuşlardır. Cumhuriyetin kurulmasıyla Reji Şirketi kaldırılmış, Türkiye'de, tütün ve tütün mamulleriyle ilgili üretim ve bununla ilgili çalışmalar bugünkü Tekel İdaresi'ne bırakılmıştır.

Tütünün uluslararası boyutuna baktığımız zaman, dört alanda kendisini gösterdiğini söyleyebiliriz. Bunlar, sağlık alanı, sosyal alan, ekonomik alan ve çevresel sonuçları itibariyle dünya çapında ele alındığı çevresel alandır.

Sağlık alanı konusunda, tütün ve tütünden elde edilen sigara konusunda, aslında, çok fazla bir şey söylememize gerek yoktur. Zira, tütünün ve tütün mamulü olan sigaranın insan sağlığı için ne kadar zararlı olduğunu buradan ifade etmeme gerek yok; çünkü, herkes bu konuda gerekli yeterli bilgiye sahiptir. Dünyada 1250 000 000 insan sigara içmektedir; bugünkü rakam itiba-

riyle, 1250 000 000 insan. Buna karşılık, bu sigara içen insanların içerisinde, dünyada, bir günde 11 000 insan, yılda da toplam 4 000 000 insan sigaradan ileri gelen hastalıklar sonucu hayatını kaybetmektedir. Ülkemizde ise, yılda 100 000 insanımız sigaradan ve sigaraya bağlı olan hastalıklardan dolayı maalesef hayatını kaybetmektedir.

Yine bu noktada yapılan sağlıkla ilgili çalışmalarda şunları ifade edebilirim: Koroner kalp hastalıklarından ölen 40-50 yaş arasındaki genç diyebileceğimiz erkeklerde hastalık nedeni, yüzde 80 sigara ve ona bağlı olan hastalıklardır. Sigara içen babaların çocukları, kanseri önleyici genden mahrumdur; bunlar, bilimsel birer tespittir. Ayrıca, hamile iken sigara kullanan annelerin doğan bebekleri, yüzde 10-15 oranında hem kilo eksiğiyle dünyaya gelmekte hem de yine yüzde 10-15 oranında zekâ eksikliği göstermektedir.

Ülkemizde, yetişkin nüfusun yüzde 52'si sigara içmektedir. Halbuki, bu oran, Avrupa'da ve Amerika'da yüzde 20 civarındadır. Genç nüfus, maalesef, erken dönemde, 15 yaşın altında sigara alışkanlığına maruz kalmaktadır. Ülkemizde, bununla ilgili olarak, 1996 yılında, 4207 sayılı Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanun çıkarılmıştır; ancak, bu Kanun, bilindiği üzere, çok iyi uygulanmamaktadır. Toplumu ilgilendiren birçok kurumda "burada 4207 sayılı Yasaya göre sigara içilmesi yasaktır ve cezası da -günün rayicine göre- şu kadardır" diye yazan tabelalar görürüz; ama bugüne kadar, henüz, bir kişinin sigaradan dolayı cezalandırıldığını görmedim.

Tabi, burada, ekonomik yönden bakıldığında da, ülkemizde, tütün ve sigaranın birtakım olumsuz yönlerinin olduğunu ifade etmek istiyorum. Özellikle gelişmekte olan ülkelerde, o ülkede yaşayan insanların yüzde 75'i, yıllık gelirlerinin yüzde 4-5'ini sigaraya ayırmaktadırlar. Tütünün insan sağlığına olan zararları ve bunun için alınan tedbirler, yapılan tedaviler sonucu, ülkemizde, yılda 2 720 000 000 dolar para harcanmaktadır ki, bu da, ekonomik açıdan, ülkemiz adına oldukça büyük bir kayıptır.

Sağlık Bakanlığımız, 2003 yılında, bu konuyla ilgili bir araştırma yapmıştır. İlköğretim ve lise öğrencileri üzerinde yapılan bu araştırmada, ilköğretim 7 ve 8'inci sınıfları ile lise 1'de okuyan öğrencilerin yüzde 29,3'ü en az bir kere sigara içmeyi denediklerini ifade etmişlerdir ve bunların da 10 yaş öncesinde başladıkları görülmüştür. Ayrıca, yine bu öğrencilerin yüzde 9,1'i halen sigara içmekte olduklarını ifade etmişlerdir. Yine bu çocuklar üzerinde yapılan çalışmalarda, 10 çocuktan 6'sı, televizyon programlarında sigara karşıtı mesajların olduğunu; ancak, yüzde 50'si ise, sigara reklamlarıyla karşılaştıklarını ifade etmişlerdir. Aynı şekilde, yine, dergilerde, gazetelerde ve

bazı yayınlardaki reklamların sigarayı özendirici manada olduğunu burada söylemek istiyorum.

Çocukların yüzde 86,7'si, marketlerden sigara almak istediklerinde, yaşlarından dolayı herhangi bir sorunla karşılaşmadıklarını ifade etmişlerdir. Yani, hangi yaşta olurlarsa olsunlar, sigara almak istediklerinde, âdeta sakız, çiklet alır gibi, kendilerine sigaranın rahatlıkla verildiğini ifade etmişlerdir.

Tabi, tütünün ve sigaranın insan sağlığına ne kadar zararlı olduğunu burada daha fazla ifade etmek istemiyorum.

Bütün bunlara baktığımız zaman, tütün kullanımının dünya çapında sağlığı tehdit etmesi, tütün şirketlerinin özellikle gelişmekte olan ülkelere pazar oluşturma konusundaki stratejik uygulamaları, uluslararası alanda bir düzenleme ihtiyacını ortaya çıkarmıştır. Dünya Sağlık Örgütü öncülüğünde hazırlanan bu sözleşmeyle, tütünün zararları önlenmeye çalışılmaktadır ve bu çalışma 1999 yılında başlamış bulunmaktadır.

2000 yılında, hükümetler arası organda Türk Hükümeti de yer almış ve Dünya Sağlık Örgütü'ne üye olan 191 -gerçi bu kanun tasarısında 171 ülke olarak söyleniyor; ama aldığım son rakama göre 191- ülke arasında Türkiye de bulunmaktadır. 21 Mayıs 2003'te, Dünya Sağlık Asamblesi'nde bu sözleşme kabul edilmiş ve nihayet, 28 Nisan 2004 tarihinde de Sayın Sağlık Bakanımız tarafından, Amerika'da, New York'ta imzalanmıştır.

Ülkemizde sigarayla olan mücadele konusunda 4207 sayılı Kanundan sonra, tütünle mücadelede en önemli adım, bu sözleşmenin imzalanması olmuştur. Sözleşme ne getirmektedir, şöyle kısaca sıralayacak olursam; tütün ve tütün mamullerini azaltmak amacıyla ve ona yönelen talepleri de ortadan kaldırmak amacıyla, vergilendirmenin ve fiyatlandırmanın yeniden düzenlenmesi; sigara ve sigaraya benzer diğer tütün ürünlerinin kullanımının önlenmesi ve tüketiminin azaltılması; yasadışı ticaretinin önlenmesi; kaçakçılığının ortadan kaldırılması; reklamı, sponsorluğu veya promosyonları konusunda yeni bir düzenleme getirilmesi; ayrıca, sigara paketlerinin ve etiketlenmelerinin yeni bir düzenlemeyle piyasaya sürülmesi.

Sözleşmenin, ülkemize kazandıracağı maddî kazanımların yanı sıra, insana ilişkin çok yararlı hükümler içerdiğini de burada ifade etmek istiyorum. Bu nedenle, Grubumuz tarafından olumlu olarak karşılanmaktadır ve oylarımız kabul olacak tarzdadır.

Değerli Milletvekilleri, tütünün ve üretiminin kontrol altına alınmasına

bağlı olarak bazı endişelerimi de, burada, ifade etmeden geçemeyeceğim. Bugün, ülkemizde, 400 000 civarında aile tütün üretimi yapmaktadır. Bu 400 000 aile her bir aileyi 5 kişi olarak hesaplarsak, 2 000 000 nüfus etmektedir. Dolayısıyla, tütün üretiminin engellenmesi karşısında, hükümetimizin, bu insanların alternatif bir takım ekonomik kazanımlar elde edecekleri şekilde bir çalışma içerisinde olmasının gerekliliğini burada belirtmek istiyorum. Bu arada, hükümetimizin, özellikle Güneydoğuda bu manada çalışmaları vardır. Güneydoğu'da tütün alanlarının daraltılması yoluna gidilmiş, teşvik verilmiş, yem bitkileri, yağlı tohumlar, meyve ve sebze gibi alternatif ürünlerin ekilmesi teşvik edilmiştir ve bu manada da çiftçilere -üreticilere- dekar başına 80 dolar teşvik verilmektedir.

Sözlerimi bitirmeden önce şunları da ifade etmek istiyorum: Sigaranın bağımlılık yapıcı özelliklerini de içeren ve sağlık risklerini belirten, onları ifade eden, etkili ve kapsamlı eğitici çalışmaların yapılması lazım. Bu programların da yaygın bir şekilde bütün insanlarımıza, çocuklarımıza kadar ulaştırılması gerekir. Bu manada, sağlık çalışanları, kamu işçileri, sosyal hizmetler görevlileri, medya mensupları, eğitimciler, yöneticiler, karar vericiler, herkes bu eğitimi almalı ve duyarlılık içerisinde bilinçlendirilmeli ve bu programlar bütün insanlarımıza ulaştırılmalıdır. Bu amaçla, 4207 sayılı Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Yasa konusunda yeni bir düzenleme ve ilgili maddelerinin yeniden yazılması şeklinde bir çalışmanın yapılması da uygun olacaktır diye düşünmekteyim. Ayrıca, eğitim kurumlarımız, okullarımız, sağlık hizmeti veren kurumlarımız, işyerleri ve spor merkezleri gibi yerler ile eğlence merkezlerinde tütün kullanımını bırakmayı özendirici etkin uygulamalar yapılmalıdır ve insanlarımız, bu tür yerlerde göreceği yazılı veya görsel bir takım mesajlarla tütün ve sigaranın zararları konusunda aydınlatılmalı ve bu manada kendilerinin tütünden uzak durması için gayret gösterilmelidir.

Ben, bu manada hazırlanmış olan ve küresel bir sorun olarak karşımıza çıkan tütün ve tütün mamulleriyle ilgili olarak Dünya Sağlık Örgütü'nün hazırlamış olduğu ve bizim hükümetimizin de, Sayın Bakanımızın da imzaladığı bu sözleşmenin uygun olacağını düşünüyorum ve olumlu oy kullanacağımızı burada ifade etmek istiyorum.

Yüce Heyetinizi saygılarımla selamlıyorum.

BAŞKAN - Teşekkür ediyorum Sayın Gülyurt.

Tasarın tümü üzerinde, şahsı adına, Trabzon Milletvekili Sayın Cevdet Erdöl; buyurun.

CEVDET ERDÖL (Trabzon) - Sayın Başkan, Değerli Milletvekilleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum. Ben, bugün iki önemli terör konusundan bahsetmek istiyorum sizlere. Birincisi, maalesef, sporda gördüğümüz terör, tribün terörü. Bunun acısını kısa bir süre önce yaşadık. Bunun maalesef, işte, başını hiçbir şey olmadığı halde saran, sahtekârlık yapan sporcudan tutun, yöneticiye kadar pek çok hazırlayıcı etmeni var. Statlarımızda bir kişi öldü, çok üzüldük; başsağlığı diliyorum ailesine. Fakat, daha önemli bir terör, tütün terörü. Düşünün, Türkiye'deki 300 statta her gün bir kişi ölse, bu nasıl bir terör olur?.. Maalesef, terör boyutunda düşündüğümüz zaman, günde 300 kişi, yılda yaklaşık 100 000 kişi sigara nedeniyle erken ölmektedir. Bu gözle baktığınız zaman, sigaranın ne kadar korkunç bir illet olduğunu, ne kadar mücadele edilmesi gerektiğini, zannediyorum daha iyi anlayabiliriz ve yaklaşık 3 milyar dolar olarak giden paramız artık cabası.

Peki, sigara ne yapıyor? Netice itibariyle, biliyoruz ki, akciğer kanserinin ve gırtlak kanserinin çok önemli bir miktarı sigaraya bağlı. Kalp hastalıklarına yol açıyor, koroner kalp hastalıkları. Bacaklarda tıkanma nedeniyle belki yılda yüzlerce hastanın bacağı kesiliyor. Felçlere yol açıyor, yatalak bırakıyor hastaları. Velhasılıkelam çok ciddi boyutta sağlık sorunlarına yol açıyor. Buna rağmen, insanlarımız gidiyor, hastalığı parasıyla satın alıyorlar. Kişilere yüklediği malî boyutu hiç saymıyorum; ama sağlık boyutunda çok ciddî bir problemle, toplum sağlığı problemiyle karşı karşıyayız. Düşünün ki, sadece sigara içen, bu tütün terörüne maruz kalmıyor; yanında sigara içilen kişi de buna maruz kalıyor. Hiçbir suçu, günahı olmadığı halde, maalesef, sigara içen birinin yanında çalışmak zorunda kalan bir kişi veyahut da sigara içen bir anne babanın evladı olarak bir çocuk veya sigara içen, yanında sigara içilen bir anne adayının karnındaki bebek, aynen bu sigaranın zararlarına maruz kalıyor. Bunu yapmaya aslında hiç kimsenin ama hiç kimsenin hakkı yok. Gerçekten, bu, çok çok önemli soruna Dünya Sağlık Örgütü -biraz önce de arkadaşlarımın söylediği şekliyle- 1999'da çok ciddî bir neşter vurdu; toplanan 191 ülkenin temsilcilerinden oluşan temsilciler grubu, burada, tütünle ilgili ciddî bir adım attılar. Burada, Türkiye, Avrupa Birliği ülkelerinin de dahil olduğu 54 ülkenin temsilcisi olarak, sözcüsü olarak, başkan yardımcısı olarak görev yaptı ve bundan dolayı da çok önemli bir misyonu üstlendi. Şu anda, bugün itibariyle, 23 Kasım itibariyle, 168 ülke bu sözleşmeyi imzalamış, 36 ülkeyse onaylamıştır. Bundan şu manayı çıkarmanızı istiyorum; 40 ülke onayladığı zaman, sözleşmenin 23'üncü maddesi gereği, bu, doksan gün sonra yürürlüğe girecek. Bu kadar emek sarf eden Türkiye'nin -36 ülke de onaylamış, kalmış 4 ülke- bu son 4 ülke arasında yer alması çok üzücü

olurdu. Onun için, bunun, Meclis'in Genel Kurulu'na indirilmesinde aceleci davranan, gerek Sağlık Komisyonumuzun kıymetli üyelerine gerek Dışişleri Komisyonumuzun değerli başkan ve üyelerine, grup başkanvekillerine ve Meclis Başkanlık Divanına da hassaten teşekkürlerimi arz ediyorum.

Peki, bu neyi getiriyor; arkadaşlarımız söylediler; ama ben, kısaca şunu arz etmek istiyorum: Özellikle gençleri ve çocukları korumayı amaçlıyor. İstatistiklere baktığımız zaman, sigaraya başlama yaşının, yüzde 85 olguda 22 yaş ve altında olduğunu görüyoruz. Bu demektir ki, çocukları ve gençleri sigaraya başlamaktan alıkoyduğumuz zaman, bu (sigara) tütün terörünün önüne geçmiş oluruz. Bunda herkese ama herkese görev düşmektedir. İşte, bu çerçeve sözleşme, kapalı ortamlarda sigara içilmesinin veya tütün mamullerinin içilmesinin engellenmesini getiriyor. Sigaranın üzerinde yazıyor «light», «ultra light» ve sair gibi, «bu az zararlı» gibi, insanları aldatıcı bir noktada yazılar yazılmasını bu sözleşme engelliyor. Kişilerin direkt market raflarından uzanarak almasını engelliyor. Efendim, çocuklara yönelik, sakız, çiklet, çerez benzeri şekilde tütün mamulleri üretilmesini yasaklıyor. Aynı zamanda, en çok muzdarip olduğumuz gençlerin sigaraya alıştırılmalarında bir metot olan tek tek sigara satışı yapılmasını da bu sözleşme engelliyor. Daha pek çok faydaları var; ama bunların hepsini tek tek saymak istemiyorum.

Burada, tabi, 4207 sayılı Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanundan da bahsetmemiz gerekiyor. Değerli dostum Dr. Ahmet Feyzi İnceöz ve arkadaşları olarak imzalanmış olan bu kanun teklifi kanunlaştı ve çok şey getirdi; fakat, maalesef uygulanamadı. Nerelerde uygulanamadı; hiçbir yerde. Meclis'imizde bile halen uygulanamıyor bu Kanun maalesef. "Sigara içilemez." levhalarının altında değerli dostlarımız, milletvekillerimiz güzelce oturup sigara içiyorlar. Yani, Meclis'te bile uygulama alanı bulmayan bir Kanunu demek ki bizim revize etmemiz gerekiyor.

Bu tütün çerçeve sözleşmesi bugün kabul edildikten sonra, altı aydır arkadaşlarımızla revizyonu için uğraştığımız 4207 sayılı Kanunu sizlerin kıymetli imzalarına açacağız. İnşallah, bu teklifimizi uygun görür, kabul ederseniz, Türkiye'de, tütün ve tütün mamullerinin zararlarının önlenmesine yönelik çok önemli bir adımı daha hep birlikte atmış olacağız.

Tabiî, bu arada, tütün üreticilerini de düşünmemek olmaz. Onlar için de Tarım ve Köy işleri Bakanlığımızın alternatif ürünler gündeme getirmesi gerekiyor. Bir sağlık mensubu olarak, kendimin bundan biraz affedilmemi istiyorum.

Tabi, tarım açısından baktığımız zaman, tütüne alternatif bulunabilir arkadaşlar; ama sağlığın alternatifi yoktur. Onun için, bu çerçeve sözleşmeye emeği geçen herkesi kutluyorum. Kısa süre sonra sizlerin imzasına sunmayı planladığımız 4207 sayılı Yasada yapılacak olan değişikliğe de desteğinizi bekliyor, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN - Teşekkür ediyorum Sayın Erdöl.

Tasarının tümü üzerindeki görüşmeler; tamamlanmıştır.

Maddelerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

1'inci maddeyi okutuyorum:

DÜNYA SAĞLIK ÖRGÜTÜ TÜTÜN KONTROLÜ ÇERÇEVE SÖZLEŞMESİNİN ONAYLANMASININ UYGUN BULUNDUĞUNA DAİR KANUN TASARISI

MADDE 1.— Dünya Sağlık Örgütünün 21 Mayıs 2003 tarihinde yapılan 56'ncı Dünya Sağlık Asamblesi Toplantısı'nda kabul edilen ve Türkiye adına 28 Nisan 2004 tarihinde New York'ta imzalanan "Dünya Sağlık Örgütü Tütün Kontrolü Çerçeve Sözleşmesi"nin onaylanması uygun bulunmuştur.

BAŞKAN - Madde üzerinde, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına ve şahsı adına söz isteyen Denizli Milletvekili Sayın Mustafa Gazalcı; buyurun.

Konuşma süreniz 15 dakikadır.

CHP GRUBU ADINA MUSTAFA GAZALCI (Denizli) - Sayın Başkan, Değerli Milletvekilleri; Grubum adına ve kişisel olarak tümünüzü saygıyla selamlıyorum.

Değerli arkadaşlar, Dünya Sağlık Örgütü'nün hazırladığı tütün ve tütün ürünlerini denetlemeyle ilgili bir uluslararası sözleşmeyi görüşüyoruz. Bizim grubumuz adına genel olarak konuşan arkadaşımız da, bu sözleşmeye olumlu oy vereceğimizi söyledi.

Gerçekten de, sigaranın zararlarını görmemek olanaksız. Türkiye'de sigaradan yılda ortalama 100 000'e yakın insan ölüyor ve bir sigara insan yaşamından 5,5 dakika alıp götürüyor. Dünyada da yılda yaklaşık 5 000 000 insan sigaradan ölüyor; bu, savunulamaz bir şey ve giderek de Türkiye'de

sigara tüketimi -gelişmiş ülkelerde azalırken- artıyor. Örneğin, Birleşmiş Milletler'in, Kasım 2004'te, 6 000'in üzerinde lise 2'nci sınıf öğrencisi üzerinde yaptığı bir araştırmaya göre, Türkiye'de sigara içen gençlerin oranı şöyle: Birinci sırada Diyarbakır yüzde 57; ikinci sırada Ankara yüzde 53,7; üçüncü sırada İzmir yüzde 50,1; dördüncü sırada İstanbul yüzde 48,3, beşinci sırada Adana yüzde 41,9. Türkiye'de 28 000 000 insan sigara tüketicisi. Çocuklarımız, gençlerimiz de bu sigaradan olumsuz etkileniyor. Bütün bunlar doğru. Ulusal önlemler de alınmalıdır, uluslararası bu tür anlaşmalara da destek olunmalıdır; ama ben, işin bir başka yönü üzerinde durmak istiyorum. Tütün üreticilerinin durumunu arkadaşlarımız da söyledi. Yaklaşık 400 000 aile tütünden geçimini sağlıyor. Şimdi, sigara zararlı, içindeki nikotin açısından yabancı sigara yerliden daha çok zararlı. Türkiye'de birçok alanda olduğu gibi, tütün üreticisinin eli kolu bağlandı, yabancı sigara tekellerine teşvik geldi; yani, kendi tütünümüzden içmeyelim, yabancı tütünü teşvik edelim!.. Tabi, yasada böyle bir şey yazmıyor; ama sigara tekellerinin Türkiye pazarında yıllardır oynadıkları oyun buraya geliyor.

Değerli arkadaşlar, bakın, Türkiye reji düzeninden ulusal tekel düzenine geçti. Reji, türkülerimize konu olmuştur. Kendi ülkemizde, yabancılar, tütün kaçakçısını ve yerli sigara içiyor diye insanları öldürmüşlerdir, yaralamışlardır. Devlet, vergisini toplayamaz bir duruma gelmiştir ve bakın, onun üzerine Tekel kurulmuştur. Geldiğimiz noktada Tekel'i özelleştiriyoruz, hatta, sigara bölümünü yabancılaştırıyoruz; geçen sefer kaleden döndü. Tekel'in içki bölümü gitti, şimdi, sigara bölümü altın tabak üzerinde sunulacak.

Değerli arkadaşlar, sigara zararlı, gerçekten zararlı; ama 400 000 üretici aileden 200 000'i benim memleketimde, Ege'de yaşamaktadır ve örneğin, Güney İlçesi'nde insanların yüzde 90'ı bu tütün işiyle uğraşmaktadır. Onlar, tütünü sigara olarak görmezler, geçim olarak görürler; ekmek kapısıdır. Yani, onun için tütün yaşamdır, geçimdir; onun için tütün, çocuk okutmaktır, eve ekmek almaktır...

Seçenek ürün diyorsunuz... Değerli arkadaşlar, Türk tütünleri küçük yapraklı, altın gibi tütünlerdir; kıraç arazilerde ve taşlı topraklarda yetişir. Bakın, bizim sulanmayan toprakta yetişen iki ürünümüz var; biri tütün, ikincisi üzüm; yani, bağ. İkisi de ekmektir, ikisinin de üreticisi şu anda perişandır.

Biz ne yaptık? Bakın, 80'li yıllarda önce sigara kaçakçılığını önleme gerekçesiyle Türkiye'nin kapılarını açtık yabancı sigara üreticilerine. Hatta, Tekel'e dedik ki: En küçük kasabalara, köylere bile bunları dağıtın -80'li yıllar, Özal yıllarını düşünün- ve sigara alışkanlığı yaratıldı halkımızda, damak ve

dudak zevki yaratıldı. Kendi elimizle, kendi ulusal kuruluşumuzla, İstanbul'da birkaç otelde yapılan sigara kaçakçılığını önleme gerekçesiyle yabancı sigaraların dağıtımı yapıldı. O zaman da bas bas bağırmıştık. Ben 70'li yıllarda milletvekili olduğumda "sigarada yenileşme" adı altında yabancı sigara geliyordu. Bir genel görüşme istemiştik arkadaşlarımızla. Bu sefer de milletvekili olur olmaz arkadaşlarımızla birlikte Şubat 2003'te tütün konusunda bir araştırma önergesi verdik; ama maalesef, şu Meclis'e Tütün Yasası, tütün üreticileri konusu getirilemiyor, getirilmiyor. Özellikle de yapılıyor. Yabancılara, önce dışarıya satmak kaydıyla burada sigara yapılabilir denildi, sonra da, hem içeride hem dışarıda satabilirsiniz denildi.

Bakın, 90'lı yıllara geldik. 1993'te kota koyduk, sınır koyduk, yasak koyduk. Değerli arkadaşlar, tütüne, toprağın durumuna bakılmadan, tütünün niteliğine bakılmadan, kalitesine bakılmadan yasak koymak çok yanlıştı. Kota konulabilir. Kota nereye konulur; sulak arazilerde, topraklarda Virginia ve Burley tipi geniş yapraklı yabancı tütünler Türkiye'de üretilmeye çalışılıyor ya da tütünler, kıraç topraklarda değil, başka ürünlerin yetiştirildiği sulak yerlerde yetiştiriliyor. Bize, bunu, öğretmen okulunda "toprak kültürünü değiştirme" diye öğretmişlerdi. Türkiye'nin toprak kültürü, böyle, kendi kültürü içerisinde yetişen ürünü -bir moda deyim- seçenek ürün... Seçenek ürün de, o taşlı, kıraç yerde tütünden ve bağdan başka bir şey olmuyor. O da geçim, o da ekmek değerli arkadaşlar.

Şimdi, 1993›te de, o yıl 180 000 ton oldu diye, yarı yarıya bütün Türkiye›de inecek denildi ve yasak konuldu; askerdeyse, dönüşünde tütün diktirilmedi. Ben, böyle, göçe zorlanan insanlar gördüm memleketimde; yani, ekmeksiz kaldıkları için, ekemedikleri için, dikemedikleri için, tütüncülük yapamadıkları için göç edip gittiler memleketlerinden.

Değerli arkadaşlar, şimdi, bakın, Tekeli de özelleştirdiğimiz zaman, tütün üreticisi, tamamen tüccarın insafına kalacak. İki yıldır Türkiye'de sözleşmeli tütün dikimi yapılıyor.

Burada yasası çıktı; kendi tütün üreticimiz yasaklandığı gibi, kendi tütününden sigara yapmaya da yasak vardır fiilen. 2 milyarın üzerinde, 2 milyar adet sigara yapamıyorsanız, hiçbir firma sigara üretemez. Bu, ne kadar yanlış bir şey!.. İlle devlet yapmasın; ama hiç olmazsa, kendi üreticilerimiz yapsın.

Bakın, Türk tipi tütünler, şark tipi tütünler, Bulgaristan, Yunanistan, Yugoslavya ve Türkiye'dedir. Yıllarca söyledik, bu tütün üreticisi ülkeler işbirliği yapmalıdır. Neye karşı; Virginia ve Burley tipi tütünleri yetiştirenlere karşı.

Böyle dayanışmalar, uluslararası anlaşmalar yapılmalıdır. Çocuklara, elbette sigara içirtilmemelidir; toplu yerde içilmemelidir; ama 28 000 000 insan durmadan sigara içiyorsa Türkiye'de ve dünyada milyarlarca insan sigara içiyorsa, kendi tütününü öldüreceksin, toprağın kültürünü değiştireceksin, yarın Tekel de ortadan kalktığı zaman, fiyatlar da bir ölçüde alıp başını gidecek. Toprağı bizim, içeni bizim, kazananı yabancıların olacak. İşte bu olmadı!.. Elbette, sağlık açısından yapılan uluslararası bu anlaşmalara destek vermek doğrudur; ama Türk tütüncüsünü, üreticisini korumak gerekir.

MUSTAFA GAZALCI (Devamla) - Değerli arkadaşlar, sigara elbette sağlığa zararlı. Tütün ürünlerini çocuklarımız içmesin, insanlarımız içmesin, onları koruyalım; ama Türkiye büyük bir pazar olup yabancı sigara tekellerine açılacaksa, kendi tütüncülüğümüzü öldürüp, onun yerine yabancı sigara tekellerinin ürünleri satılacaksa, bu yanlıştır. O zaman, tarih de bizden hesap sorar, toprak da hesap sorar, üretici de hesap sorar. Bugün gelinen nokta odur. Bakın, Türkiye, tütün satarken, sigara satarken, tütün alan ve sigara alan ülke durumuna geldi. Amerika Birleşik Devletleri kendi ülkesinde tütün dikimine sınır getiriyor, bir takım önlemler koyuyor, benim ülkemde pompalıyor.

Ben size daha acı bir şey söyleyeyim. Birinci Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne çocuklarınızla gittiğinizde kapıda bir levhayla karşılaşırsınız. O levhada "buranın onarımı ve yapımı -bir yabancı sigara tekeli tarafından- Philip Morris tarafından yapılmıştır" deniliyor. Çok acı bir durum değerli arkadaşlar! Bakın, Türkiye'nin geldiği, getirildiği nokta... O Kurtuluş Savaşı ki, emperyalizme karşı ve reji düzenine karşı verilmiştir. Oranın onarımını bir yabancı sigara tekeli yapıyor ve levha da orada duruyor. Bu bizim için ayıptır!

Sigaranın zararları konusunda iki grup birbirinden ayrı düşünmüyor zaten, hiç kimse düşünmüyor; ama sorun, tütün üreticisi, Türk tütününün dünya pazarlarında satılması, Türk sigara sanayiinin yaşatılması. Bu konuda ne yapılıyor, önemli olan bu.

MUSTAFA GAZALCI (Devamla) –Değerli arkadaşlar, Türk tütüncülüğü öldürülmektedir. Türk Tekeli, Maliye Bakanının bu kafasıyla yabancılara satılacaktır; bir tehlike çanı vardır. Üreticiler, gerçekten perişandır. Bakın, 70 kişi kapıya atıldığı gibi, yakında, orada çalışan 30 000 kişi dışarıya atılacak; belki, bu 400 000 aile daha da perişan hale getirilecektir. Gelin, önlem alacaksak, gerçekten alalım.

Burada, komisyondaki arkadaşlarım konuşmuşlar; bir komisyon raporunda "Her gün, bir uçak dolusu adam ölüyor" denilmiş. Türkçede böyle

bir deyim var mı?! Türk üreticisi, tütüncüsü, uçağa falan binemiyor ki, uçak dolusu adam... İyi ki, halk, bizi, tam, böyle, bu komisyonda yazanları, burada yazanları... Bu rapora bakın; "uçak dolusu..." Ben Türkçe öğretmeniyim; Türkçede böyle bir deyim olmaz; "uçak dolusu adam ölüyor..."Uçak kaç kişilik; büyük uçak mı, küçük uçak mı? Bırakın arkadaşlar!..

Onun için, ulusal tütüncülüğümüze, tütünümüze, sigara sanayiimize sahip çıkalım; uluslararası sözleşmeleri sağlık açısından kabul edelim; ama yabancı tekellere Türkiye'yi boğdurmayalım diyor, hepinize saygılar sunuyorum.

BAŞKAN - Teşekkür ediyorum Sayın Gazalcı.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

2'nci maddeyi okutuyorum:

MADDE 2.— Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN - Madde üzerinde söz talebi?.. Yok.

Oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

3'üncü maddeyi okutuyorum:

MADDE 3.— .Bu kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

BAŞKAN - Madde üzerinde, şahsı adına söz isteyen, Malatya Milletvekili Ferit Mevlüt Aslanoğlu.

Buyurun Sayın Aslanoğlu.

FERİT MEVLÜT ASLANOĞLU (Malatya) - Sayın Başkan, çok Değerli Milletvekilleri; sağlık, insan için en yüce değerlerden biridir. İnsan sağlığını düşünüyoruz.

Peki, size bir soru soruyorum: Dünyada, tütün üretimi kaldırılıyor mu; yani, dünyada, tütün üretimi yok mu ediliyor? Eğer, dünyada yok ediliyorsa, Türkiye'de de insan sağlığı açısından yok ediliyorsa, hepimiz buna saygı duyalım. Dünyada, tütün üretimini kontrol edemeyeceksin, onlara bir sınırlama getirmeyeceksin, sen, burada insan sağlığı açısından uluslararası sözleşmelere uyacaksın; ama kendileri uymayacak. Sonuçta, kendi insanını aç bırakacaksın. Bu, Türk insanını aç bırakmaktır. Tütün bizim bir değerimiz,

bu ülkenin katma değer yaratan bir ürünü; 400 000 aileyi geçindiriyor. Bunlara alternatif bulmadan...

Peki, yine soruyorum: Dünyada tütün üretimi eksiliyor mu? Torbalı'daki sigara fabrikasının tütünleri nereden geliyor? 1980'li yıllarda, İzmir'den, sadece İzmir'den, Ege Bölgesi tütünlerinden 1 milyar dolarlık tütün ihraç edilirdi; yılda 1 milyar dolarlık... Türkiye'nin ihracatının 3 milyar olduğu dönemde, 1 milyar dolarlık tütün ihracatımız vardı bizim. Buradaki herkes yok oldu, tüm ihracatçıları yok ettiler. Bu, Türk tütüncüsünün, Türk üreticisinin katliamıdır. Biz, her türlü anlaşmaya imza atıyoruz; bunun ekonomik boyutunu, benim insanım ne yiyecek diye düşünmüyoruz, biz uyuyoruz; ama yabancı sigara şirketleri, kendi Amerikan tütününü Torbalı'ya getiriyor. Torbalı'da işlenen tütünün hemen hemen yüzde 90'ı Amerikan tütünü. Peki, benim ülkemde, benim köylümün emeği, alın teri yok olacak; ama Amerikan köylüsünün tütününü burada işleteceksin. Bu, ayıptır! Bu anlaşmaya insan sağlığı açısından saygı duyuyorum. Bu, tütün üreticisini aç bırakmaktır. Ayak seslerini söylüyorum size; yarın, Tekel'i kapatacaktır gelenler. Hele bir yabancının eline geçince, iki sene sonra Tekel Türkiye'den yok olacaktır, yabancı sigaralar artık Türkiye'de satılacaktır. Senin bir tek gramlık tütününü kimse almayacaktır. Bunun alternatifini bulmadan, buna hiçbir hazırlık yapmadan kendi insanını aç bırakacaksan, bu ayıp bize yeter.

Bu açıdan... Biz kota uyguluyoruz; tamam... Şunu yapsınlar: Dünyada tütün üretimi ne kadar; Türkiye'nin hakkına bu kadar düşüyor. Bu kadar kotayla, dünya sigara üretiminde, Türk tütünü de şu kadar gelsin desinler, tamam. Ekonomik hiçbir boyutuna bakmayacaksın, sen tüm tütün üretimini yasaklayacaksın, onlar satacak. Ayıptır, haksızlıktır!

Türkiye'de tütün üretimi serbest diyorlar. Tütünü kim alıyor; Tekelin almadığı bir tütünü bir üretici istediği kadar üretsin. Tek bir alıcısı var; Tekel. Tekel'in almadığı tütünü köylü ne yapacak; yakıyor. Büyük bir emek... Türk köylüsü, hâlâ, başka bir ürüne geçmedi. Onun için, bu anlaşma, sağlık açısından çok önemli bir anlaşma; saygı duyuyorum. İnsan sağlığı hepimiz için çok önemli; ama bu anlaşmalar, uluslararası tekellerin senin köylünü yok etme anlaşmasının bir parçasıdır.

BAŞKAN - Sayın Aslanoğlu, teşekkür ediyorum.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Sayın Milletvekilleri, tasarının tümü açık oylamaya tabidir.

Açık oylamanın şekli hakkında Genel Kurul'un kararını alacağım.

Açık oylamanın elektronik oylama cihazıyla yapılmasını oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Oylama için 3 dakika süre vereceğim. Bu süre içerisinde sisteme giremeyen üyelerin teknik personelden yardım istemelerini, bu yardıma rağmen de sisteme giremeyen üyelerin, oy pusulalarını oylama için öngörülen 3 dakikalık süre içerisinde başkanlığa ulaştırmalarını rica ediyorum.

Ayrıca, vekâleten oy kullanacak sayın bakanlar var ise, hangi bakana vekâleten oy kullandığını, oyunun rengini ve kendisinin ad ve soyadı ile imzasını da taşıyan oy pusulasını, yine, oylama için öngörülen 3 dakikalık süre içerisinde başkanlığa ulaştırmalarını rica ediyorum.

Oylama işlemini başlatıyorum.

BAŞKAN - Sayın Milletvekilleri, Dünya Sağlık Örgütü Tütün Kontrolü Çerçeve Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısının açıkoylama sonucunu açıklıyorum.

Kullanılan oy sayısı : 241

Kabul : 236

Ret: 3

Çekimser: 2

Tasarı kabul edilmiş ve kanunlaşmıştır.

Açık oylamanın elektronik oylama cihazıyla yapılması kabul edilmiş, 241 kişinin katıldığı oylamada 3 Red, 2 Çekimser oya karşın tasarı 236 oyla Tasarı kabul edilmiş ve kanunlaşmıştır.

Mustafa Gazalcı, Denizli Chp Red

Ali Arslan Muğla, Chp Red

Fahrettin Üstün Muğla, Chp Red

Ferit Mevlüt Aslanoğlu Malatya, Chp Çekimser

Mehmet Sarı Osmaniye, Ak Parti Çekimser

TBMM Genel Kurulu'nda 25.11.2004 Tarihinde Kabul edilen ve Kanunlaşan (Kanun No:5261) Sözleşme metni aşağıdadır:

DÜNYA SAĞLIK ÖRGÜTÜ TÜTÜN KONTROLÜ ÇERÇEVE SÖZLEŞMESİNİN ONAYLANMASININ UYGUN BULUNDUĞUNA DAİR KANUN

MADDE 1.— Dünya Sağlık Örgütü'nün 21 Mayıs 2003 tarihinde yapılan 56'ncı Dünya Sağlık Asamblesi Toplantısı'nda kabul edilen ve Türkiye adına 28 Nisan 2004 tarihinde New York'ta imzalanan "Dünya Sağlık Örgütü Tütün Kontrolü Çerçeve Sözleşmesi"nin onaylanması uygun bulunmuştur.

MADDE 2.— Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3.— Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

DÜNYA SAĞLIK ÖRGÜTÜ TÜTÜN KONTROLÜ ÇERÇEVE SÖZLEŞMESİNİN ONAYLANMASININ UYGUN BULUNDUĞUNA DAİR KANUN

Önsöz

İşbu Sözleşme›nin tarafları,

Halk sağlığını koruma haklarına öncelik verme kararlılığını taşıyarak,

Tütün salgınının yayılmasının, halk sağlığı için ciddi sonuçları olan ve etkin, uygun ve kapsamlı bir uluslararası tepki verilmesinde mümkün olan en geniş uluslararası iş birliğini ve tüm ülkelerin katılımını gerektiren küresel bir sorun olduğunu kabul ederek,

Uluslararası toplumun, tütün tüketiminin ve tütün dumanına maruz kalmanın, dünya çapında tahrip edici sağlık, sosyal, ekonomik ve çevresel sonuçları ile ilgili kaygılarını yansıtarak,

Bütün dünyada, özellikle de gelişmekte olan ülkelerde sigara ve diğer tütün mamullerinin tüketim ve üretimindeki artıştan ve bu durumun, aileler, yoksullar ve ulusal sağlık sistemleri üzerine getirdiği yükten ciddi kaygılar duyarak,

Bilimsel kanıtların, tütün tüketiminin ve tütün dumanına maruz kalmanın ölüme, hastalıklara ve sakatlıklara neden olduğunu ve sigara ve diğer tütün mamullerine maruz kalma ile tütüne bağlı hastalıkların ortaya çıkması arasında belli bir zaman aralığı olduğunu kesin olarak gösterdiğini kabul ederek,

Ayrıca, yüksek düzeyde işlenmiş olan sigara ve tütün içeren diğer bazı ürünlerin bağımlılığa ve bu bağımlılığın devam etmesine yol açtığını ve bunların içerdikleri bileşiklerin çoğunun ve oluşturdukları dumanın, farmakolojik olarak aktif, toksik, mutajenik ve kanserojen olduğu, ayrıca tütün bağımlılığının bellibaşlı uluslararası hastalık sınıflandırmalarında ayrı bir hastalık olarak sınıflandırıldığını kabul ederek,

Doğum öncesi dönemde tütün dumanına maruz kalmanın, çocuğun sağlığına ve gelişimine olumsuz etkilerde bulunacağı ile ilgili açık bilimsel veriler olduğunu teyit ederek,

Bütün dünyada çocukların ve ergenlerin sigara ve diğer tütün ürünlerini kullanmalarındaki, özellikle giderek erken yaşlarda sigara içilmesindeki artıştan derin kaygı duyarak,

Bütün dünyada kadınlar ve genç kızların sigara ve diğer tütün ürünlerini tüketimindeki artıştan endişe ederek ve kadınların politika belirlenmesi ve uygulanmasının tüm basamaklarına katılmalarının ve cinsiyete özgü tütün kontrolü stratejilerinin gerekliliğini göz önünde bulundurarak,

Yerli halklardaki sigara ve diğer tütün ürünlerinin yüksek kullanım düzeylerinden derin kaygı duyarak,

Tütün ürünlerinin kullanımının özendirilmesine yönelik her türlü reklam, tanıtım ve sponsorlukla ilgili ciddi kaygılar duyarak,

Sigara ve diğer tütün ürünlerinin kaçakçılık, yasa dışı imalat ve sahte üretim gibi her türlü kanunsuz ticaretinin önlenmesinde ortak hareket etmenin gerekliliğini kabul ederek,

Özellikle gelişmekte olan ülkelerin ve ekonomileri geçiş sürecinde olan ülkelerin, her düzeyde tütün kontrolü için, mevcut ve tasarlanan tütün kontrolü faaliyetlerine bağlı olarak yeterli mali ve teknik kaynağa ihtiyaç duyduklarını kabul ederek,

Başarılı tütün talebini azaltma stratejilerinin uzun vadeli sosyal ve ekonomik etkilerine hitap edecek uygun mekanizmaların geliştirilmesi gereğini kabul ederek,

Bazı gelişmekte olan ve ekonomileri geçiş sürecinde olan ülkelerde tütün kontrol programlarının orta ve uzun vadede doğurabileceği sosyal ve ekonomik zorlukları göz önünde tutarak ve bu ülkelerin sürdürülebilir kalkınma için ulusal olarak geliştirilmiş stratejiler bağlamında teknik ve finansal desteğe olan ihtiyaçlarını kabul ederek,

Tütün kontrolü ile ilgili olarak bir çok devlet tarafından yürütülen değerli çalışmaların bilincinde olarak ve tütün kontrolü alanında önlemlerin geliştirilmesinde Dünya Sağlık Örgütü'nün liderliğini ve Birleşmiş Milletler sisteminin diğer kuruluş ve organları ile diğer uluslararası ve hükümetler arası bölgesel örgütlerin çabalarını takdir ederek,

Sivil toplum örgütlerinin ve profesyonel sağlık kurumları, kadınlar, gençler, çevre ve tüketici grupları, akademik kuruluşlar ve sağlık kuruluşları gibi tütün endüstrisi ile bağlantısı olmayan diğer sivil topluluk üyelerinin tütün kontrolünde ulusal ve uluslararası alandaki özel katkılarını ve bu faaliyetlere katılımlarının hayati önemini vurgulayarak,

Tütün endüstrisinin, tütün kontrolündeki çabaları bozma ve yıpratma girişimlerine karşı tetikte olunması gerektiğini ve tütün endüstrisinin tütün kontrolü çabalarında olumsuz etkilere neden olabilecek faaliyetlerinden haberdar olunması gerektiğini kabul ederek,

Herkesin ulaşılabilir en yüksek fiziksel ve ruhsal sağlık standartlarında yaşama hakkını belirten, 16 Aralık 1966 tarihinde Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nca kabul edilen, Uluslararası Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Sözleşmesi'nin 12. maddesine atıfta bulunarak,

Ulaşılabilir en yüksek sağlık standartlarında yaşamanın, ırk, din, siyasi görüş, ekonomik ve sosyal durumu ne olursa olsun her insanın temel haklarından biri olduğunu belirten Dünya Sağlık Örgütü Anayasasının önsözüne ayrıca atıfta bulunarak,

Mevcut bilimsel, teknik ve ekonomik değerlendirmelerin ışığında tütün kontrolü önlemlerinin geliştirilmesine kararlı olarak, 18 Aralık 1979 tarihinde Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nda kabul edilen Kadınlara karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesinin, Sözleşmeye taraf devletlerin sağlık alanında kadınlara karşı ayrımcılık yapılmasını önleyecek uygun önlemleri almalarını gerektirdiğini hatırlatarak, 20 Kasım 1989 tarihinde Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nda kabul edilen Çocuk Hakları Sözleşmesinin, Sözleşmeye taraf olan devletlerin çocukların mümkün olan en yüksek sağlık standartlarında yaşama haklarını tanımaları gerektiğini ayrıca belirterek,

Aşağıda belirtilen konularda anlaşmaya varmışlardır:

BÖLÜM I : GİRİŞ

Madde 1

Tanımlamalar

İşbu Sözleşme›nin amaçları bakımından:

(a) "yasa dışı ticaret", üretim, yükleme ve taşıma, alım, mülkiyet, dağıtım, satış veya satın alma ve bunları kolaylaştıracak her türlü girişimle ilgili olarak yasalarca yasaklanmış uygulama veya davranışı tanımlamaktadır.

(b) "bölgesel ekonomik entegrasyon kuruluşu", üye ülkeleri bağlayıcı kararlar almak dahil bir dizi konuda üye ülkelerin yetkilerini devrettiği, birkaç egemen devletten oluşan organizasyonu tanımlamaktadır(1);

(c) "tütün reklamı ve promosyonu", bir tütün ürününü veya tütün kullanımını özendirmeyi doğrudan veya dolaylı yoldan sağlamak amacıyla yapılan her türlü ticari iletişimi, tavsiyeyi veya eylemi ifade etmektedir;

(d) "tütün kontrolü", toplumun tütün ürünleri tüketimini ve tütün dumanına maruz kalmasını önleyerek veya azaltarak sağlık düzeylerini yükseltmeyi amaçlayan, arz, talep ve zararı azaltma stratejileridir;

(e) "tütün endüstrisi", tütün üreticileri, toptan dağıtımcıları ve ithalatçıları anlamına gelmektedir;

(f) "tütün ürünü", tüttürme, emme, çiğneme ya da buruna çekerek kullanılmak üzere üretilmiş, ham madde olarak tamamen veya kısmen tütün yaprağından imal edilmiş maddeyi tanımlamaktadır;

(g) "tütün sponsorluğu", bir tütün ürünü veya tütün kullanımının doğrudan veya dolaylı yoldan tanıtımı amacı, etkisi veya benzer etkisi taşıyan her türlü olay, faaliyet ya da bireye katkıda bulunmak anlamına gelir.

Madde 2

Bu sözleşme ile diğer anlaşma ve yasal belgeler arasındaki ilişki

1. Taraflar, insan sağlığının daha iyi korunabilmesi için, işbu Sözleşme'nin ve protokollerinin gerektirdiklerinin ötesinde tedbirler almaya teşvik edilmektedir ve bu belgelerdeki maddeler, bir tarafın, kendi düzenlemeleri doğrultusunda ve uluslararası hukuka uygun olarak daha sıkı şartlar getirmelerine engel teşkil etmemektedir.

2. Sözleşme'nin ve protokollerinin şartları, tarafların, Sözleşme ve proto-

kolleriyle ilgili konularda, Sözleşme ve protokolleriyle getirilen yükümlülüklere uygun olmak koşuluyla, bölgesel ve alt-bölgesel anlaşmalar da dahil olmak üzere, iki taraflı ya da çok taraflı anlaşmalara girme haklarını hiçbir şekilde etkilemez. ilgili taraflar, bu tür anlaşmaları Sekretarya aracılığıyla Taraflar Konferansı'na bildireceklerdir.

BÖLÜM II:

AMAÇ, REHBER İLKELER VE GENEL YÜKÜMLÜLÜKLER

Madde 3

Amaç

İşbu Sözleşme›nin ve protokollerinin amacı, tütün kullanımı ve tütün dumanına maruz kalmanın yaygınlığını sürekli ve özlü bir şekilde azaltmak için, Tarafların ulusal, bölgesel ve uluslararası düzeylerde uygulayacakları bir tütün kontrol önlemleri çerçevesi sağlamak suretiyle, mevcut ve gelecek nesilleri, tütün tüketimi ve tütün dumanına maruz kalmanın yıkıcı sağlık, sosyal, çevresel ve ekonomik sonuçlarından korumaktır.

Madde 4

Rehber ilkeler

İşbu Sözleşme›nin ve protokollerinin amacına ulaşmak ve şartlarını yerine getirmek için Taraflar, diğerleri arasında, aşağıda belirtilen ilkeler doğrultusunda hareket edeceklerdir:

1. Her birey, tütün tüketimi ve tütün dumanına maruz kalmanın neden olduğu sağlık sorunları, bağımlılık ve hayati tehlikeler konusunda bilgilendirilmeli ve bireylerin tütün dumanına maruz kalmalarını önlemek için ilgili hükümet birimlerince etkin yasal, icrai, idari ve diğer önlemler planlanmalıdır.

2. Ulusal, bölgesel ve uluslararası düzeyde, kapsamlı çok sektörlü önlemlerin ve eşgüdümlü tepkilerin geliştirilmesi ve desteklenmesi için, aşağıdaki hususlar göz önünde bulundurularak, güçlü siyasi taahhütlerde bulunulması gerekmektedir:

(a) Tüm bireyleri tütün dumanına maruz kalmaktan korumak için önlem alınması gerekliliği;

(b) Her türlü tütün ürünü bakımından; başlamayı önleyici, bırakmayı kolaylaştırıcı ve destekleyici, tüketimi azaltıcı önlemler alınması gerekliliği;

(c) Yerli bireylerin ve toplulukların, sosyal ve kültürel açıdan ihtiyaç ve görüşlerine uygun tütün kontrol programlarının geliştirilmesi, uygulanması ve değerlendirilmesi faaliyetlerine katılmalarını teşvik edici önlemler alınması gerekliliği;

(d) Tütün kontrolü stratejileri geliştirilirken, cinsiyete özgü risklere hitap edilmesini sağlayacak önlemler alınması gerekliliği.

3. Etkili tütün kontrol programlarının oluşturulması ve uygulanması amacıyla, yerel kültürel, sosyal, ekonomik, siyasi ve yasal faktörler göz önüne alınarak, özellikle teknoloji transferi, bilgi ve finansal yardım ve uzman desteği sağlanması konularında uluslararası işbirliği, Sözleşme'nin önemli bir parçasıdır.

4. Her türlü tütün ürününün tüketiminin ulusal, bölgesel ve uluslararası düzeyde azaltılmasındaki kapsamlı çok sektörlü önlemler; halk sağlığı ilkeleri doğrultusunda, tütün tüketimi ve tütün dumanına maruz kalmaya bağlı hastalıklardan, erken ölüm ve sakatlıklardan korunmak açısından vazgeçilmezdir.

5. Tarafların, kendi kanunları çerçevesinde belirlenen yükümlülükleriyle ilgili konular, kapsamlı tütün kontrolünün önemli bir parçasıdır.

6. Gelişmekte olan ve ekonomileri geçiş sürecinde olan ülkelerdeki tütün kontrol programlarının bir sonucu olarak geçimleri olumsuz etkilenen tütün yetiştiricilerine ve işçilerine teknik ve mali destek sağlanmasının önemi kabul edilmeli ve ulusal olarak geliştirilen sürdürülebilir kalkınma stratejileri kapsamında ele alınmalıdır.

7. Sözleşme ve protokollerinin amacına ulaşılmasında sivil toplumun katılımı büyük önem arz etmektedir.

Madde 5

Genel yükümlülükler

1. Her bir Taraf, işbu Sözleşme ve protokollerine uygun şekilde kapsamlı, çok sektörlü ulusal tütün kontrolü stratejilerini, plan ve programlarını geliştirmeli, uygulamalı, bu programları düzenli olarak gözden geçirmeli ve yenilemelidir.

2. Bu amaçlara ulaşmak için her bir Taraf, imkanları elverdiğince:

(a) Tütün kontrolü için ulusal bir koordinasyon mekanizması veya odak noktaları kuracak ya da geliştirecek ve finanse edecektir;

(b) Tütün tüketimini, nikotin bağımlılığını ve tütün dumanına maruz kalmayı önlemeye ve azaltmaya yönelik uygun politikalar geliştirmede, etkin yasal, icrai, idari ve/veya diğer önlemleri alacak, uygulayacak ve gerektiğinde diğer Taraflarla işbirliğinde bulunacaktır;

3. Taraflar, tütün kontrolü ile ilgili halk sağlığı politikaları geliştirilmesinde ve uygulanmasında, ulusal kanunlar doğrultusunda, bu politikaları tütün endüstrisinin ticari ve diğer çıkar çevrelerinden koruyacaklardır.

4. Taraflar, taraf oldukları işbu Sözleşme ve protokollerinin uygulanabilmesi için, önerilen önlem, yöntem ve ilkelerin oluşturulmasında işbirliği yapacaklardır.

5. Taraflar, gerektiğinde, taraf oldukları işbu Sözleşme ve protokollerin amacına ulaşması için uzman uluslararası ve bölgesel kuruluşlarla ve diğer kurumlarla iş birliği yapacaklardır.

6. Taraflar, işbu Sözleşme'nin etkili biçimde uygulanması için, iki taraflı veya çok taraflı finansal mekanizmalarla, kullanımlarındaki para ve kaynakları doğrultusunda, finansal kaynakları artırmak için iş birliği yapacaklardır.

BÖLÜM III:
TÜTÜNE TALEBİ AZALTMAYA YÖNELİK ÖNLEMLER

Madde 6

Tütüne talebin azaltılması için fiyat ve vergi önlemleri

1. Taraflar, fiyat ve vergi önlemlerinin başta gençler olmak üzere toplumun çeşitli kesitlerinde tütün kullanımının azaltılmasında etkin ve önemli araçlar olduğunu kabul ederler.

2. Tarafların kendi vergilendirme politikalarını belirleme ve oluşturma hakkına halel getirmeksizin, her bir Taraf tütün kontrolüyle ilgili ulusal sağlık hedeflerini göz önünde bulundurmalı ve gerekirse, aşağıdaki önlemleri almalı veya sürdürmelidir:

(a) Tütün tüketiminin azaltılmasına yönelik sağlık hedefleri doğrultusunda tütün ürünlerine vergi ve gerektiğinde fiyat politikaları uygulanması,

(b) Uluslararası seyahat eden yolculara tütün ürünlerinin vergisiz ve gümrüksüz satışının ve/veya ithalatının, gerekirse, yasaklanması veya sınırlandırılması.

3. Taraflar, 21. madde uyarınca, tütün ürünleri için vergilendirme oranlarını ve tütün tüketimi eğilimlerini periyodik raporlarla Taraflar Konferansı'na bildireceklerdir.

Madde 7

Tütüne talebi azaltmada fiyat dışı önlemler

Taraflar, kapsamlı fiyat dışı önlemlerin tütün tüketiminin azaltılmasında etkili ve önemli bir araç olduğunu kabul ederler. Her bir Taraf, 8. ve 13. maddelerle üstlendikleri yükümlülüklerini yerine getirmek için etkili yasal, icrai, idari ve diğer önlemleri alacak ve uygulayacaklardır ve bu önlemlerin uygulanması amacıyla, gerektiğinde, birbirleriyle doğrudan veya uluslararası uzmanlık kuruluşları aracılığıyla işbirliği yapacaklardır. Taraflar Konferansı, bu madde hükümlerinin hayata geçilmesi için uygun rehber ilkeler önerecektir.

Madde 8

Tütün dumanından korunma

1. Taraflar bilimsel kanıtların tütün dumanına maruz kalmanın ölüm, hastalık ve sakatlıklara neden olduğunun kuşkuya yer bırakmayacak biçimde kanıtladığını kabul ederler.

2. Her bir Taraf, kapalı iş yerlerinde, toplu taşıma araçlarında, kapalı kamu alanlarında ve gerektiğinde, kamuya açık diğer yerlerde tütün dumanına maruz kalmayı engellemek için, ulusal yasalarla belirlenen mevcut resmi yetki alanlarında, etkin yasal, icrai, idari ve/veya diğer önlemleri alacak ve uygulayacak ve bu önlemlerin, yetkisine giren diğer düzeylerde de kabulü ve uygulanmasını etkin bir şekilde teşvik edecektir.

Madde 9

Tütün ürünlerinin içerikleri ile ilgili düzenleme

Taraflar, Konferansı, uluslararası uzmanlık kuruluşlarıyla danışarak, tütün ürünlerinin içerikleri ve yaydıklarını ölçmek ve test etmek ve bunları düzenlemek için rehber ilkeler önerecektir. Her bir Taraf, ulusal uzmanlık kurumlarınca onaylandığında, bu tür düzenlemeler, ölçümler ve testler için

etkin yasal, icrai, idari ve diğer önlemleri alacak ve uygulayacaklardır.

Madde 10

Tütün ürünlerinin ifşası ile ilgili düzenleme

Her bir Taraf, ulusal kanunlar doğrultusunda, tütün üreticileri ve ithalatçılarının tütün ürünlerinin içerikleri ve yaydıklarıyla ilgili bilgiyi hükümet birimlerine bildirmelerini sağlayacak etkili yasal, icrai, idari ve diğer önlemleri alacak ve uygulayacaklardır. Her bir Taraf, ayrıca, tütün ürünlerinin zehirli öğeleri ve yaydıklarıyla ilgili bilgilerin kamu oyuna duyurulması için etkin önlemler alacak ve uygulayacaklardır.

Madde 11

Tütün ürünlerinin paketlenmesi ve etiketlenmesi

1. Her bir Taraf, kendisi açısından işbu Sözleşme'nin yürürlüğe girmesinden sonraki üç yıllık bir süre içinde, kendi ulusal kanunları doğrultusunda, aşağıdakilerin gerçekleştirilmesi için etkili önlemler alacak ve uygulayacaktır;

(a) Tütün ürünlerinin paketlenmesi veya etiketlenmesinde, bir tütün ürününün özellikleri, sağlığa etkileri, tehlikeleri ve emisyonları ile ilgili yanlış, aldatıcı, yanıltıcı veya hatalı izlenim oluşturacak ve belirli bir tütün ürününün, doğrudan veya dolaylı olarak, diğer tütün ürünlerinden daha az zararlı olduğu izlenimini uyandıracak, "düşük katranlı", "hafif", "ultra-hafif" ya da "yumuşak" vb. gibi bir tanım, ticari marka, figür veya başka işaret kullanılamaz.

(b) Tütün ürünlerinin her bir paket ve ambalajında ve bu ürünlerin dış paketleme ve etiketlerinde tütün kullanımının zararlı etkilerini anlatan ve diğer uygun mesajları veren sağlık uyarıları olmalıdır. Bu uyarılar ve mesajlar:

I. Yetkili ulusal otoritelerce onaylanmalıdır,

II. Dönüşümlü olarak kullanılmalıdır,

III. Büyük, açık, görülebilir ve okunabilir olmalıdır,

IV. Görünebilir alanın % 50 veya daha fazlasında olabilir ancak % 30'dan az olmamalıdır,

V. Resimler ya da şekiller halinde olabilir veya bunları içerebilir.

2. Her bir tütün ürünü paketi ve ambalajında ve bu ürünlerin dış paketle-

me ve ambalajı üzerinde bu maddenin 1 (b) paragrafında belirtilen uyarılara ilaveten, tütün ürününün ulusal otoritelerce belirlenmiş, içeriği ve emisyonlarıyla ilgili bilgiler yer alacaktır.

3. Her bir Taraf, bu maddenin 1 (b) ve 2. paragraflarında belirlenen uyarıların ve diğer yazılı bilgilerin her bir tütün ürünü paketi ve ambalajında ve bu ürünlerin dış ambalaj ve etiketleri üzerinde kendi resmi dili veya dillerinde yer almasını sağlayacaktır.

4. İşbu maddenin amaçları bakımından, tütün ürünlerine ilişkin "dış paketleme ve etiketleme" terimi, ürünün perakende satışında kullanılan paketleme ve etiketlemeyi kastetmektedir.

Madde 12

Öğretim, iletişim, eğitim ve toplumsal bilinç

Her bir Taraf, mevcut tüm iletişim araçlarını kullanarak, tütün kontrolü konularında toplumsal duyarlılığı sağlayacak ve güçlendirecektir. Bu amaçla her bir Taraf, aşağıdaki hususları geliştirmek için etkili yasal, icrai, idari ve diğer önlemleri alacak ve uygulayacaktır:

(a) Tütün tüketiminin ve tütün dumanına maruz kalmanın bağımlılık yapıcı özelliklerini de içeren sağlık riskleriyle ilgili, etkili ve kapsamlı, eğitici ve toplumda duyarlılık oluşturucu programlara yaygın erişim;

(b) Tütün tüketiminin ve tütün dumanına maruz kalmanın yarattığı sağlık riskleri ve Madde 14.2'de belirtildiği üzere tütün kullanımının bırakılması ve sigarasız yaşam tarzlarının faydaları konusunda toplumun bilinçlendirilmesi;

(c) Ulusal kanunlar doğrultusunda, işbu Sözleşme'nin amaçlarıyla ilgili olan tütün endüstrisi hakkında ayrıntılı bilgilere toplumun erişmesi;

(d) Sağlık çalışanları, kamu işçileri, sosyal hizmet görevlileri, medya çalışanları, eğitimciler, karar vericiler, yöneticiler ve ilgili diğer kişilere yönelik tütün kontrolü konusunda etkili ve uygun eğitim veya duyarlılık kazandırma ve bilinçlendirme programları;

(e) Tütün kontrolü için sektörler arası program ve stratejilerin geliştirilmesi ve uygulanmasına tütün endüstrisiyle bağlantısı olmayan kamu ve özel kuruluşlar ile sivil toplum kuruluşlarının katılımları ve bunların bilinçlendirilmeleri;

(f) Halkın tütün üretimi ve tüketiminin sağlığa, ekonomiye ve çevreye

olan olumsuz etkileri hakkında bilinçlenmesi ve bu konudaki bilgilere erişimi.

Madde 13

Tütün reklamı, promosyonu ve sponsorluğu

1. Taraflar, reklam, promosyon ve sponsorlukla ilgili kapsamlı yasakların, tütün ürünlerinin tüketimini azalttığını kabul ederler.

2. Her bir Taraf, anayasalarına veya anayasal ilkelerine uygun olarak, tütünle ilgili her türlü reklam, promosyon ve sponsorluğa karşı kapsamlı yasaklar getireceklerdir. Bu yasaklara, Taraf devlette mevcut yasal çevresel ve teknik imkanlar çerçevesinde, kendi topraklarından kaynaklanan sınır ötesi reklam, promosyon ve sponsorluk da dahil olacaktır. Bu bağlamda, iş bu Sözleşme›nin o Taraf açısından yürürlüğe girmesinden itibaren beş yıl içinde her bir Taraf uygun yasal, icrai, idari ve/veya diğer önlemleri alacak ve önlemler hakkında, 21. maddede belirtildiği üzere bilgi verecektir.

3. Anayasası veya anayasal ilkeleri nedeniyle kapsamlı bir yasaklama getiremeyecek durumda olan bir Taraf, tüm tütün reklamı, promosyonu ve sponsorluklarına kısıtlamalar getireceklerdir. Bunlar, taraf devlette mevcut yasal çevresel ve teknik imkanlar çerçevesinde, kendi topraklarından kaynaklanan ve sınır ötesi etkileri olan reklam, promosyon ve sponsorluğa sınırlamaları veya kapsamlı yasakları içerecektir. Bu bağlamda, her bir Taraf, uygun yasal, icrai, idari ve/veya diğer önlemleri alacak ve önlemler hakkında 21. maddeye uygun olarak bilgi verecektir.

4. Her bir Taraf, anayasası veya anayasal ilkeleri çerçevesinde, en azından aşağıdaki hususları yerine getirecektir:

(a) Her türlü tütün ürününün özellikleri, sağlığa etkileri, tehlikeleri ve emisyonları ile ilgili hatalı, yanlış bilgilendirici ve yanıltıcı veya hatalı bir izlenim bırakabilecek şekilde tanıtıcı reklam, promosyon ve sponsorluğun yasaklanması,

(b) Tütün ürünleriyle ilgili her türlü reklama ve gerekirse, promosyon ve sponsorluğa sağlıkla ilgili ve diğer uyarıların ve mesajların eklenmesi koşulunun aranması,

(c) Tütün ürünlerinin halk tarafından alınmasını özendirecek doğrudan ya da dolaylı teşvik edici unsurların kullanımının sınırlandırılması,

(d) Kapsamlı bir yasak konulamıyorsa, tütün endüstrisinin henüz yasak-

lanmamış reklam, promosyon ve sponsorlukla ilgili masraflarının ilgili hükümet kurumlarına bildirilmesi koşulunun aranması. Bu yetkili kurumlar, ulusal yasalar uyarınca, söz konusu harcamaların kamuoyuna ve 21. madde gereğince Taraflar Konferansı'na sunulmasına karar verebilirler.

(e) Kapsamlı yasakların getirilmesinin sağlanması ya da, anayasa veya anayasal ilkeler nedeniyle kapsamlı bir yasaklama getiremeyecek durumda olunması halinde, beş yıl içinde radyo, televizyon, yazılı medya ve gerekirse, internet gibi diğer ortamlarda tütün reklam, promosyon ve sponsorluğunun kısıtlanması,

(f) Uluslararası olaylarda, faaliyetlerde ve/veya bu tür faaliyetlere katılanlara tütün sponsorluğunun yasaklanması ya da, anayasa veya anayasal ilkeler nedeniyle kapsamlı bir yasaklama getiremeyecek durumda olunması halinde, kısıtlanması.

5. Taraflar 4. fıkrada belirtilen yükümlülüklerin ötesinde önlemler almaya teşvik edilmektedir.

6. Taraflar, sınır ötesi reklamcılığın önlenmesi için gerekli teknolojilerin ve diğer araçların geliştirilmesi amacıyla iş birliği yapacaklardır.

7. Tütün reklam, promosyon ve sponsorluğunun belirli alanlarında yasakları bulunan tarafların, kendi bölgelerine giren bu tip sınır ötesi tütün reklam, promosyon ve sponsorluklarını yasaklamaya ve kendi ulusal kanunları doğrultusunda, yerel tütün reklamı, promosyon ve sponsorluklarına verdikleri cezaların aynısını vermeye egemen hakları vardır. Bu madde, belirli bir cezayı önermemektedir.

8. Taraflar, sınır ötesi reklam, promosyon ve sponsorluğa kapsamlı yasaklar getirilmesi için uluslararası işbirliği gerektiren uygun önlemlerin çerçevesini çizen bir protokolün hazırlanmasını göz önünde bulunduracaklardır.

Madde 14

Tütün bağımlılığı ve tütünün bırakılması ile ilgili talep azaltıcı önlemler

1. Her bir Taraf, ulusal şartları ve öncelikleri dikkate alarak, tütün kullanımının bırakılmasını özendiren ve tütün bağımlılığı için gerekli tedaviyi sağlayan, bilimsel kanıtlara ve başarılı uygulamalara dayalı, uygun, kapsamlı ve bütünleşmiş projeler geliştirecek bunları yaygınlaştıracaktır ve tütün kullanımını bırakmak ve tütün bağımlılığına karşı yeterli tedaviyi uygulamak üzere etkili önlemler alacaktır.

2. Bu amaçla, her bir Taraf, aşağıdaki hususları yerine getirmeye çalışacaktır:

(a) Eğitim kurumları, sağlık hizmeti veren kurumlar, iş yerleri ve spor merkezleri gibi yerlerde, tütün kullanımının bırakılmasını özendirici etkin programların oluşturulması ve uygulanması;

(b) Gerektiğinde sağlık çalışanlarının ve sosyal hizmet görevlilerinin katılımıyla, tütün bağımlılığının teşhis ve tedavisinin ve tütün kullanımının bırakılması için danışma hizmetlerinin ulusal sağlık ve eğitim programlarına, plan ve stratejilerine dahil edilmesi;

(c) Tütün bağımlılığının teşhisi, danışma, önleme ve tedavisi için sağlık kurumlarında ve rehabilitasyon merkezlerinde programlar oluşturulması;

(d) 22. madde uyarınca tütün bağımlılığının, eczacılık ürünlerini de içeren tedavilerinin ulaşılabilir ve uygulanabilirliğini kolaylaştırmak için diğer taraflarla iş birliği yapılması. Bu tür ürünler ve içerikleri, ilaçları ve gerektiğinde, ilaç yapımında kullanılan ve teşhise yarar ürünleri içerebilir.

BÖLÜM IV :

TÜTÜN ARZININ AZALTILMASINA YÖNELİK ÖNLEMLER

Madde 15

Tütün ürünlerinin yasa dışı ticareti

1. Taraflar, tütün ürünlerinin kaçakçılık, yasa dışı imalat ve sahte üretim dahil her türlü yasadışı ticaretinin önlenmesinin ve alt bölgesel, bölgesel ve küresel anlaşmalara ek olarak ilgili ulusal kanunların geliştirilmesinin ve uygulanmasının, tütün kontrolünün vazgeçilmez unsurları olduğunu kabul ederler.

2. Her bir Taraf, tütün ürünlerinin paketlerinde ve ambalajlarında ve bu ürünlerin dış ambalajında, menşelerinin anlaşılmasına yardımcı olan işaretlerin olması ve ulusal kanunlar ve iki taraflı ya da çok taraflı anlaşmalar doğrultusunda tütün ürünlerinin dağıtım noktalarının belirlenmesi, yasal durumları ve dolaşımlarının denetlenmesi, belgelenmesi ve kontrolünün sağlanması için etkin yasal, icrai, idari ve diğer önlemleri alacak ve uygulayacaklardır. Bunlara ek olarak her bir Taraf:

(a) İç pazarda perakende veya toptan satılan her bir tütün ürünü paketi

veya ambalajında; *"Sadece belirli bir bölgede satışına izin verilmiştir." (ülkenin, bölgenin ya da federal birimin ismi belirtilecek)* ibaresi taşımasını veya gönderilecek nihai ülkeyi gösteren ya da yetkililere ürünün iç pazarda yasal olarak satılıp satılmadığını belirlemelerine yardımcı olacak başka etkili işaretler taşımasını sağlayacaktır.

(b) Gerekirse, dağıtım sistemini daha da güvence altına alacak ve yasa dışı ticaretin soruşturulmasına yardımcı olacak pratik bir takip ve izleme rejimi geliştirmeyi göz önünde bulunduracaktır.

3. Her bir Taraf, bu maddenin 2. fıkrasında belirtilen ambalaj bilgilerinin veya işaretlemenin, resmi dil veya dillerde ve okunabilir olmasını sağlayacaktır.

4. Tütün ürünlerinin yasa dışı ticaretinin önlenmesi amacıyla her bir Taraf:

(a) Yasadışı ticaret dahil, tütün ürünlerinin sınır ötesi ticaretini denetleyecek ve bu konuda veri toplayacak, ulusal kanunlar ve ilgili iki taraflı veya çok taraflı anlaşmalar doğrultusunda, gerektiğinde, gümrük ve vergi makamları ile diğer makamlar arasında bilgi alışverişinde bulunacaktır;

(b) Kaçak ve sahte sigaraları da içeren tütün ürünlerinin yasa dışı ticaretine karşı, uygun cezalar ve yaptırımlar içeren yasalar çıkaracak veya mevcut yasaları güçlendirecektir;

(c) El konulan tüm imalat malzemelerinin, kaçak ve sahte sigaraların ve diğer tütün ürünlerinin, mümkünse çevreye zarar vermeyen yöntemlerle yok edilmesini veya ulusal kanunlar uyarınca, ortadan kaldırılmasını sağlayacak uygun önlemleri alacaktır;

(d) Egemenlik alanı dahilinde vergi ve gümrüğe tabi olarak bulunan veya dolaşımda olan tütün ürünlerinin depolanma ve dağıtımlarının denetlenmesi, belgelenmesi ve kontrolü için gerekli önlemleri alacak ve uygulayacaktır;

(e) Gerekirse, tütün ürünlerinin yasa dışı ticaretinden kaynaklanan gelirin haczedilmesini sağlayacak önlemler alacaktır.

5. Taraflar, işbu maddenin 4 (a) ve 4 (b) bentleri uyarınca toplanan bilgileri, 21. Madde'ye uygun olarak Taraflar Konferansı'na periyodik raporlar halinde toplu halde sunacaklardır.

6. Taraflar, ulusal kanunları çerçevesinde ve gerektiğinde, tütün ürünlerinin yasa dışı ticaretinin önlenmesi amacıyla, bu hususta soruşturma, kovuş-

turma ve yargılama ile ilgilenen ulusal kuruluşlar ve ilgili bölgesel ve uluslararası örgütler arasında işbirliğini destekleyeceklerdir. Tütün ürünlerinin yasadışı ticaretiyle mücadele etmek için bölgesel ve alt bölge düzeylerinde işbirliğine özel önem verilecektir.

7. Her bir Taraf, yasa dışı ticaretin önlenmesi için tütün ürünlerinin üretiminin ve dağıtımının düzenlenmesine veya kontrolüne yönelik, lisanslama dahil, diğer önlemleri de almaya ve uygulamaya çalışacaktır.

Madde 16

Çocuklara ve çocuklar aracılığıyla satış yapılması

1. Her bir Taraf, 18 yaşından küçüklere veya ulusal kanunlarla belirlenen yaşın altındakilere tütün ürünlerinin satılmasını önleyecek yasal, icrai, idari veya uygun resmi düzeyde diğer önlemleri alacak ve uygulayacaktır. Bu önlemler aşağıdaki hususları içerebilir:

(a) Tütün ürünü satıcılarının, satış noktalarına, küçüklere tütün satışının yasak olduğunu gösteren açık ve belirgin bir işaret koymalarının ve kuşkulu durumlarda satın alan kişiye kimlik sorulmasının sağlanması;

(b) Tütün ürünlerinin, market rafları gibi doğrudan ulaşılabilir yerlerde satılmasının yasaklanması;

(c) Küçüklere hitap eden şeker, çerez, oyuncak veya başka nesnelerin tütün ürünleri şeklinde üretilmesinin ve satılmasının yasaklanması;

(d) Otomatik tütün satış makinelerine çocuklar tarafından ulaşılamamasının ve çocuklara tütün ürünleri satışının özendirilmemesinin sağlanması.

2. Taraflar, topluma ve özellikle de çocuklara ücretsiz tütün ürünü dağıtılmasını yasaklayacaklar ya da yasaklanmasını teşvik edeceklerdir.

3. Taraflar, sigaraların çocuklar tarafından satın alınmasını mümkün kılacak şekilde tek olarak veya küçük paketler halinde satılmasını yasaklamak için gayret sarf edeceklerdir.

4. Taraflar, küçüklere tütün ürünü satılmasını önleyecek önlemlerin etkilerinin arttırılması için, bu önlemlerin, gerektiğinde Sözleşme'de yer alan diğer hükümlerle birlikte uygulanması gerektiğini kabul ederler.

5. Taraflar Sözleşme'yi imzalar, onaylar, kabul eder, uygun bulur ve resmen teyit eder ya da katılırken veya sonraki herhangi bir zamanda, bağlayıcı bir yazılı bildirim yapmak suretiyle, egemenlik alanı içerisinde otomatik

tütün satış makinelerinin girişini yasaklama ya da gerekirse, bu makinelere tam bir yasak getirme taahhüdünde bulunabilirler. İşbu maddeye uygun olarak yapılan bildirim, Depoziter tarafından Sözleşme'ye taraf ülkelere iletilmelidir.

6. Taraflar işbu maddenin 1. ve 5. fıkraları arasında belirtilen yükümlülüklere uyulmasını sağlamak için satıcı ve dağıtımcılara karşı cezalandırmayı da içeren etkili yasal, icrai, idari veya diğer önlemleri alacak ve uygulayacaklardır.

7. Taraflar, gerekirse, 18 yaşın ya da ulusal kanunlarla belirlenen yaşın altındakilere tütün ürünlerinin satılmasını önleyecek yasal, icrai, idari veya diğer önlemleri almalı ve uygulamalıdırlar.

Madde 17

Ekonomik açıdan uygun alternatif faaliyetler için destek sağlanması

Taraflar, gerekirse, birbirleriyle ve uluslararası ve bölgesel uzmanlık kuruluşlarıyla iş birliği içinde, tütün işçileri ve yetiştiricileri, eğer varsa bireysel satıcılar için ekonomik olarak varlıklarını sürdürebilecekleri alternatifler geliştireceklerdir.

BÖLÜM V : ÇEVRENİN KORUNMASI

Madde 18

Çevrenin ve insan sağlığının korunması

Taraflar, İşbu Sözleşme'nin yükümlülüklerinin yerine getirilmesinde, kendi topraklarında tütün yetiştirilmesi ve imalatı bakımından çevrenin ve çevreyle ilgili insan sağlığının korunmasına gerekli dikkati göstermeyi kabul ederler.

BÖLÜM VI: SORUMLULUKLARA İLİŞKİN KONULAR

Madde 19

Yükümlülükler

1. Taraflar, tütün kontrolü amacıyla, gerekirse tazminatı da içeren cezai veya hukuki sorumlulukları düzenleyecek yasaları çıkarmayı veya mevcut

yasaları geliştirmeyi göz önünde bulunduracaklardır.

2. Taraflar birbirleriyle, 21. Madde uyarınca, Taraflar Konferansı aracılığıyla aşağıdaki hususlarda bilgi alışverişi sağlamak için işbirliği yapacaklardır:

(a) Madde 20.3 (a) uyarınca tütün ürünleri tüketiminin ve tütün dumanına maruz kalmanın sağlığa etkileri hakkındaki bilgiler,

(b) Yürürlükteki yasalar, yönetmelikler ve bununla ilgili hukuki uygulamaya dair bilgiler.

3. Taraflar, gerekirse ve karşılıklı olarak anlaşmaya varılması halinde, ulusal kanunlar, politikalar, yasal uygulamalar ve uygulanabilir mevcut antlaşmaların getirdiği sınırlar içerisinde, işbu Sözleşme doğrultusunda, hukuki ve cezai sorumluluğa ilişkin dava muamelelerinde birbirlerine yardımcı olacaklardır.

4. Sözleşme, böyle bir hakları varsa, tarafların birbirlerinin yargılama sürecine katılma hakkını hiçbir şekilde etkilemeyecek veya sınırlamayacaktır.

5. Taraflar Konferansı, mümkün olduğu takdirde, erken bir dönemde, Taraflara işbu madde uyarınca yapacakları yasal ve diğer faaliyetleri açısından, talepleri üzerine, sorumluluklarla ilgili konularda uluslararası alanda yapılan çalışmaları göz önünde bulundurarak, destek vermeyi değerlendirebilir.

BÖLÜM VII:
BİLİMSEL VE TEKNİK İŞBİRLİĞİ VE BİLGİ İLETİŞİMİ

Madde 20

Araştırma, izleme ve bilgi alışverişi

1. Taraflar, tütün kontrolü alanında ulusal araştırmayı geliştirmeli ve desteklemeli, bölgesel ve uluslararası düzeylerdeki araştırma programlarının eşgüdümünü sağlamalıdır. Bu bağlamda her bir Taraf:

(a) Doğrudan ya da ilgili uluslararası ve bölgesel uzmanlık kuruluşları ve diğer kurumlar aracılığıyla araştırma ve bilimsel değerlendirmeler yapılması için girişimde bulunacak ve bunun için iş birliğinde bulunacak ve böylelikle, tütün kullanımının ve tütün dumanına maruz kalmanın nedenleri ve sonuçlarını incelemeye yönelik araştırmaları, ayrıca tütüne alternatif ürünleri belirlemeye yönelik araştırmaları geliştirecek ve teşvik edecektir;

(b) İlgili uluslararası, bölgesel ve hükümetler arası kuruluşların ve diğer kurumların desteğiyle, araştırma, uygulama ve değerlendirme dahil tütün kontrolü faaliyetlerinde bulunan herkes için eğitim ve desteği teşvik edecek ve güçlendirecektir.

2. Taraflar, gerekirse, tütün kullanımı ve tütün dumanına maruz kalmanın türleri, boyutları, yöntemleri, neden ve sonuçlarına ilişkin ulusal, bölgesel ve küresel izleme programları hazırlayacaklardır. Taraflar, bu amaçla, gerektiğinde verilerin bölgesel ve uluslararası düzeylerde karşılaştırılması ve analiz edilebilmesi için, tütün izleme programlarını ulusal, bölgesel ve küresel sağlık izleme programlarına entegre etmelidirler.

3. Taraflar, uluslararası ve bölgesel hükümetler arası örgütlerle diğer kuruluşların maddi ve teknik desteklerinin önemini kabul etmektedirler. Her bir Taraf aşağıdaki şartları yerine getirmeye çalışacaktır:

(a) Tütün tüketiminin salgın hastalıklar açısından izlenmesi ve sosyal, ekonomik ve sağlıkla ilgili göstergeler için tedricen bir ulusal sistem oluşturulması;

(b) Uluslararası ve bölgesel hükümetler arası örgütlerle ve resmi ve sivil toplum kuruluşları dahil diğer kurumlarla, bu maddenin 3(a) bendinde belirtilen göstergelere ilişkin bilgi alışverişinde ve bölgesel ve küresel tütün izleme konularında iş birliği yapılması;

(c) Tütünle ilgili izleme verilerinin toplanması, analizi ve paylaşımının belirlenmesiyle ilgili genel rehber ilke ve usullerin geliştirilmesinde Dünya Sağlık Örgütü ile iş birliği yapılması.

4. Taraflar, ulusal kanunları çerçevesinde, herkesçe ulaşılabilir mevcut bilimsel, teknik, sosyoekonomik, ticari ve yasal bilgilerin, ayrıca işbu Sözleşme'yle bağlantılı tütün endüstrisinin uygulamaları ve tütün yetiştiriciliğine ilişkin bilgi alışverişini teşvik edecekler ve kolaylaştıracaklardır. Böylece, gelişmekte olan tarafların ve ekonomisi geçiş sürecinde olan tarafların özel ihtiyaçlarını göz önüne almış olacaklardır. Her bir Taraf, aşağıdaki hususlarda çaba gösterecektir:

(a) Tütün kontrolü ile ilgili kanun ve düzenlemeleri ve bunların yürürlüğüne ilişkin hukuki bilgileri içeren güncel bir veri tabanının tedricen oluşturulması ve sürdürülmesi, ayrıca bölgesel ve küresel tütün kontrolü için programlar geliştirilmesinde iş birliği yapılması;

(b) Bu maddenin 3 (a) bendi uyarınca, ulusal izleme programlarından

güncel verilerin tedricen oluşturulması ve sürdürülmesi;

(c) Tütün üretimi, imalatı hususunda ve Sözleşme'ye ya da ulusal tütün kontrol faaliyetlerine etki yapacak tütün endüstrilerinin faaliyetleriyle ilgili, düzenli olarak bilgi toplayacak ve yayınlayacak küresel bir sistem kurulması ve sürdürülmesi için ilgili uluslararası organizasyonlarla iş birliği yapılması.

5. Taraflar, gelişmekte olan ülke taraflarına ve ekonomileri geçiş sürecinde olan taraflara, araştırma, izleme ve bilgi paylaşımında yükümlülüklerini yerine getirmelerine yardımcı olmak üzere Sekretarya'ya teknik ve finansal kaynak sağlanmasını geliştirmek ve teşvik etmek amacıyla bölgesel ve uluslararası hükümetler arası kuruluşlarla ve üyesi oldukları finans ve kalkınma kuruluşlarıyla iş birliği yapmalıdırlar.

Madde 21

Bilgi verme ve bilgi alışverişi

1. Her bir Taraf, Sekretarya aracılığıyla, Taraflar Konferansı'na Sözleşme'nin uygulanmasıyla ilgili aşağıdaki hususları içeren düzenli raporlar sunacaklardır:

(a) Sözleşme'nin uygulanması için alınan yasal, icrai, idari ve diğer önlemlerle ilgili bilgiler;

(b) Gerekirse, Sözleşme'nin uygulanmasında karşılaşılan zorluk ve engeller ve bu engelleri aşmak için alınan önlemlerle ilgili bilgiler;

(c) Gerekirse, tütün kontrol faaliyetleri için verilen veya alınan mali ve teknik desteğe ilişkin bilgiler;

(d) 20. maddede belirtilen, izleme ve araştırmalar hakkındaki bilgiler;

(e) 6.3., 13.2., 13.3., 13.4(d)., 15.5. ve 19.2. maddelerde belirtilen bilgiler.

2. Taraflarca bildirilecek bu tip raporların sıklığı ve şekli, Taraflar Konferansı tarafından belirlenecektir. Her bir Taraf Sözleşme'nin kendi açısından yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki yıl içerisinde ilk raporunu sunacaktır.

3. Taraflar Konferansı, 22. ve 26. madde uyarınca, gelişmekte olan ve ekonomisi geçiş sürecinde olan taraf devletlere, talepleri üzerine, bu madde ile ilgili yükümlülüklerini yerine getirmelerinde yardımcı olacak düzenlemeleri göz önünde bulunduracaktır.

4. Sözleşme çerçevesinde bilgilerin yayınlanması ve paylaşılması, gizlilik ve mahremiyetle ilgili ulusal yasalara tabidir. Taraflar, karşılıklı olarak

mutabakata varıldığı takdirde, paylaşılan gizli bilgileri saklayacaklardır.

Madde 22

Bilimsel, teknik ve yasal alanlarda işbirliği ve uzman desteği sağlanması

1. Taraflar İşbu Sözleşme'nin gereklerini yerine getirme kapasitelerini güçlendirmek amacıyla, gelişmekte olan ve ekonomisi geçiş sürecinde olan taraf devletlerin ihtiyaçları da göz önüne alınarak, doğrudan ya da ilgili uluslararası kuruluşlar aracılığıyla iş birliği yapacaklardır. Bu iş birliği, ulusal tütün kontrol stratejilerini, planlarını ve programlarını oluşturmak ve güçlendirmek için, karşılıklı olarak anlaşıldığı şekilde, diğerlerinin yanı sıra aşağıdaki hususları da amaçlayan, teknik, bilimsel ve yasal uzmanlık ve teknolojinin transferini teşvik edecektir:

(a) Tütün kontrolüyle ilgili teknoloji, bilgi, yetenek, kapasite ve uzmanlığın geliştirilmesi, transferi ve ulaşılabilirliğinin kolaylaştırılması;

(b) Sözleşme'nin, diğerlerinin yanı sıra, aşağıdaki hususlar aracılığıyla uygulanması amacıyla ulusal tütün kontrolü stratejileri, plan ve programlarının oluşturulması ve güçlendirilmesi için teknik, bilimsel, yasal ve diğer alanlarda uzmanlık sağlanması:

i. Talep üzerine, sigaraya başlamanın önlenmesini, sigarayı bırakmanın özendirilmesini ve tütün dumanına maruz kalmaktan korunmayı da içeren teknik programların ve güçlü bir yasal oluşumun geliştirilmesine yardım edilmesi;

ii. Tütün işçilerine, gerektiğinde, ekonomik ve yasal açıdan sürdürülebilir alternatif geçim yollarının geliştirilmesinde yardımcı olunması;

iii. Tütün yetiştiricilerine, gerektiğinde, ekonomik olarak sürdürülebilir alternatif tarım ürünleri üretimine geçmelerinde yardımcı olunması;

(c) 12. madde uyarınca uygun personel için uygun eğitim ve duyarlılaştırma programları için destek sağlanması;

(d) Tütün kontrol stratejileri, planları ve programları doğrultusunda, lojistik desteğin yanı sıra gerekli donanım, araç gereç desteğinin de sağlanması;

(e) Tütün kontrolü için nikotin bağımlılığının tedavisini de içeren tütün kontrolü yöntemlerinin belirlenmesi;

(f) Kapsamlı nikotin bağımlılığı tedavisinin etkinliğini artırıcı araştırmaların desteklenmesi.

2. Taraflar Konferansı, 26. madde uyarınca sağlanan mali destekle teknik, bilimsel ve yasal uzmanlık ve teknoloji transferini teşvik edecek ve kolaylaştıracaktır.

BÖLÜM VIII:

KURUMSAL DÜZENLEMELER VE MALİ KAYNAKLAR

Madde 23

Taraflar Konferansı

1. İşbu Sözleşme'yle bir Taraflar Konferansı oluşturulmuştur. Konferansın birinci toplantısı, işbu Sözleşme'nin yürürlüğe girmesinin üzerinden bir yıl geçmeden, Dünya Sağlık Örgütü tarafından düzenlenecektir. Konferans, bu ilk toplantısında, sonraki olağan toplantıların yerini ve tarihini belirleyecektir.

2. Taraflar Konferansı'nın olağanüstü toplantıları, Konferans tarafından gerekli görüldüğü zamanlarda ya da Taraflardan birinin yazılı talebi üzerine, bu talebin Taraflara Sekretarya tarafından iletileceği altı ay içinde, Tarafların en az üçte birinin de kabul etmesi durumunda, toplanabilir.

3. Taraflar Konferansı, ilk toplantısında, oy birliği ile görüşme kurallarını kabul edecektir.

4. Taraflar Konferansı, kendisi için ve kurulabilecek yan organlar ile Sekretarya faaliyetlerinde uyulacak mali kuralları oy birliği ile kabul edecektir. Her olağan toplantıda, bir sonraki olağan toplantıya kadar olan mali dönem için bir bütçe kabul edecektir.

5. Taraflar Konferansı, Sözleşme'nin uygulanmasını düzenli olarak gözden geçirecek ve uygulamada etkinliğin sağlanması için gerekli kararları alacaktır; Sözleşme'nin 28., 29. ve 33. maddeleri gereğince Sözleşme'ye protokoller, ekler ve değişiklikler kabul edebilecektir. Bu amaçla:

(a) 20. ve 21. maddeler uyarınca bilgi alışverişini teşvik edecek ve kolaylaştıracaktır;

(b) Sözleşme'nin uygulanması için 20. maddede belirtilenlere ek olarak, veri toplanması ve karşılaştırmalı araştırma metodolojilerinin geliştirilmesi ve düzenli olarak iyileştirilmesi için destek sağlayacak ve yol gösterecektir;

(c) Gerektiğinde, stratejilerin, planların, programların, politikaların, yasaların ve diğer önlemlerin geliştirilmesi, uygulanması ve değerlendirilmesini teşvik edecektir;

(d) 21. madde uyarınca, taraflarca sunulan raporları değerlendirecek ve Sözleşme'nin uygulanmasıyla ilgili olağan raporları kabul edecektir;

(e) 26. madde uyarınca, Sözleşme'nin uygulanması için mali kaynakların mobilizasyonunu teşvik edecek ve kolaylaştıracaktır;

(f) Sözleşme'nin amaçlarının gerçekleştirilmesi için ihtiyaç duyulan alt organları oluşturacaktır;

(g) Sözleşme'nin uygulanmasının güçlendirilmesi açısından, gerektiğinde, ilgili uzmanlık kuruluşlarından, Birleşmiş Milletler sistemi kurumlarından, diğer uluslararası, bölgesel ve hükümetler arası kuruluşlardan ve sivil toplum örgütlerinden, hizmet ve iş birliği talebinde bulunacaktır;

(h) Bu Sözleşme›nin amaçlarına ulaşılması için, yapılan uygulamalardan elde edilen deneyimlerin ışığında, gerektiğinde, başka etkinlikleri değerlendirecektir.

6. Taraflar Konferansı, görüşmelere gözlemci olarak katılımla ilgili ölçütleri belirleyecektir.

Madde 24

Sekretarya

1. Taraflar Konferansı, daimi bir sekretarya oluşturacak ve işleyişi ile ilgili düzenlemeleri yapacaktır. Taraflar Konferansı, bunları ilk toplantısında belirlemeye çalışacaktır.

2. Daimi bir sekretarya kurulana kadar, işbu Sözleşme'nin gerektirdiği sekretarya hizmetleri, Dünya Sağlık Örgütü tarafından sürdürülecektir.

3. Sekretarya hizmetleri aşağıdaki hususlardan oluşmaktadır:

(a) Taraflar Konferansı ve alt organların toplantılarını düzenlemek ve bu toplantılar için gerekli hizmetleri sunmak;

(b) Sözleşme gereği hazırlanan raporları iletmek;

(c) Özellikle gelişmekte olan ve ekonomisi geçiş sürecinde olan taraf devletlere, talep etmeleri halinde, işbu Sözleşme'den kaynaklanan yükümlülükler uyarınca yapılması gereken, bilgi toplanması ve paylaşımı konusunda destek sağlamak;

(d) Taraflar Konferansı'nın rehberliğinde, Sözleşme'den kaynaklanan hizmetleriyle ilgili rapor hazırlamak ve bunları Taraflar Konferansı'na sunmak;

(e) Taraflar Konferansı'nın rehberliğinde, ilgili uluslararası ve bölgesel hükümetler arası kuruluşlar ve diğer kurumlarla gerekli koordinasyonu sağlamak;

(f) Taraflar Konferansı'nın rehberliğinde, görevlerini etkin biçimde yerine getirmesi için gerekli olabilecek idari ve akdi düzenlemeleri yapmak;

(g) Sözleşme ve protokollerinde belirlenen diğer sekretarya görevlerini ve Taraflar Konferansı tarafından belirlenebilecek bu tür diğer fonksiyonları yerine getirtmek.

Madde 25

Taraflar Konferansı ile hükümetler arası kuruluşlar arasındaki ilişkiler

İşbu Sözleşme›nin amaçlarına ulaşılmasında gerekli teknik ve maddi işbirliğinin sağlanması için Taraflar Konferansı, ilgili uluslararası ve bölgesel hükümetler arası kuruluşların ve yanı sıra mali ve kalkınma kurumlarının iş birliğini isteyebilir.

Madde 26

Mali kaynaklar

1. Taraflar, Sözleşme'nin amaçlarına ulaşılmasında mali kaynakların oynadığı rolün önemini kabul etmektedirler.

2. Her bir Taraf, ulusal planları, öncelikleri ve programları uyarınca, Sözleşme'nin amaçlarına ulaşılmasına yönelik ulusal faaliyetleri doğrultusunda finansal destek sağlayacaklardır.

3. Taraflar, gelişmekte olan taraf devletlerin ve ekonomisi geçiş sürecinde olan tarafların çok sektörlü ve kapsamlı tütün kontrol programlarının geliştirilmesine ve güçlendirilmesine kaynak sağlanması için, iki taraflı, bölgesel, alt bölgesel ve diğer çok taraflı kanalların kullanılmasını destekleyeceklerdir. Ulusal sürdürülebilir kalkınma stratejileri çerçevesinde, tütün üretimine, ürün çeşitliliği dahil ekonomik açıdan sürdürülebilir alternatifler aranmalı ve desteklenmelidir.

4. İlgili uluslararası ve bölgesel hükümetler arası kuruluşlarda temsil edilen taraflar ve finansman ve kalkınma kuruluşları, gelişmekte olan taraf devletlere ve ekonomisi geçiş sürecinde olan taraflara, söz konusu kuruluşlara katılma haklarını kısıtlamadan, Sözleşme'den kaynaklanan yükümlülüklerini yerine getirmelerinde maddi destek sağlamaları için bahse konu kurumları teşvik edeceklerdir.

5. Taraflar aşağıdaki hususları kabul ederler:

(a) Sözleşme'den kaynaklanan yükümlülüklerini yerine getirmelerinde

yardımcı olmak üzere, tütün kontrol faaliyetleri için tüm ilgili mevcut ve potansiyel kaynaklar, finansal, teknik veya kamusal ve özel tüm kaynaklar bütün tarafların, özellikle gelişmekte olan taraf devletlerin ve ekonomileri geçiş sürecinde olan tarafların yararlanması için kullanılmalı ve seferber edilmelidir;

(b) Sekretarya, gelişmekte olan ve ekonomisi geçiş sürecinde olan Taraflara, talepleri halinde, Sözleşme'den kaynaklanan yükümlülüklerini yerine getirmelerini kolaylaştıracak mevcut fon kaynakları hakkında önerilerde bulunacaktır;

(c) Taraflar Konferansı, ilk toplantısında, Sekretarya'nın yürüttüğü bir çalışmaya ve ilgili diğer bilgilere istinaden mevcut ve potansiyel yardım kaynaklarını ve mekanizmalarını gözden geçirecek ve yeterliliklerini değerlendirecektir.

(d) Taraflar Konferansı, söz konusu gözden geçirmenin sonuçlarını, gelişmekte olan taraf devletlere ve ekonomisi geçiş sürecinde olan taraflara Sözleşme'nin amaçlarının gerçekleştirilmesinde yardımcı olmak için, gerektiğinde mevcut mekanizmaların güçlendirilmesi veya ilave finansal kaynaklar için global bir gönüllü fonun ya da diğer uygun finansal mekanizmaların oluşturulması ihtiyacının belirlenmesinde, göz önünde bulunduracaktır.

BÖLÜM IX: UYUŞMAZLIKLARIN ÇÖZÜLMESİ

Madde 27

Uyuşmazlıkların çözülmesi

1. İki ya da daha fazla taraf arasında işbu Sözleşme'nin yorumu ya da uygulanmasıyla ilgili bir anlaşmazlık durumunda ilgili taraflar, diplomatik kanallardan, müzakereler yoluyla veya iyi niyet, arabuluculuk ya da uzlaşma dahil kendi belirleyecekleri öteki barışçı çözüm yollarından biriyle uyuşmazlıklara çözüm arayacaklardır.

2. Sözleşme'nin onayı, kabul edilmesi, uygun bulunması, resmen teyidi veya katılım sırasında ya da daha sonraki bir zamanda bir devlet ya da bölgesel ekonomik entegrasyon kuruluşu, işbu maddenin 1. fıkrasında belirtilen yolla çözülemeyen bir uyuşmazlığın, Taraflar Konferansı tarafından oy birliğiyle kabul edilecek yöntem çerçevesinde çalışacak ad hoc hakemlik yoluyla zorunlu olarak çözülmesini kabul ettiği yönünde Depoziter'e yazılı

bildirimde bulunabilir.

3. İşbu maddenin hükümleri, herhangi bir protokol açısından, aksi söz konusu protokolde belirtilmedikçe, protokolün tarafları arasında da uygulanacaktır.

BÖLÜM X : SÖZLEŞME'NİN GELİŞTİRİLMESİ

Madde 28

Sözleşme'de yapılacak değişiklikler

1. Herhangi bir Taraf, Sözleşme'yle ilgili değişiklik önerebilir. Bu değişiklikler, Taraflar Konferansı tarafından değerlendirilecektir.

2. Sözleşme'yle ilgili değişiklikler Taraflar Konferansı tarafından kabul edilecektir. Sözleşmeye getirilen tüm değişiklik önerileri Taraflara, görüşüleceği toplantıdan en az altı ay önce Sekretarya tarafından iletilecektir. Sekretarya değişiklik önerilerini ayrıca, Sözleşme'nin imzacılarına ve bilgi için Depoziter'e iletecektir.

3. Taraflar, Sözleşme'yle ilgili değişiklik önerileri üzerinde oybirliği ile anlaşmaya varmak için gerekli tüm çabayı göstereceklerdir. Tüm seçenekler denenir ve anlaşma sağlanamazsa, değişiklik, son çare olarak, toplantıda mevcut olan ve oy kullanan tarafların dörtte üç çoğunluğuyla kabul edilecektir. Bu maddede geçen, "mevcut olan ve oy kullanan" toplantıda bulunan ve lehte veya aleyhte oy veren taraflar anlamına gelir. Kabul edilen değişiklikler, Sekretarya tarafından, tüm taraflara iletmesi için, Depoziter'e bildirilir.

4. Bir değişikliğe ilişkin kabul belgeleri, Depoziter tarafından saklanacaktır. İşbu maddenin 3. fıkrası uyarınca kabul edilen bir değişiklik, değişikliği kabul eden taraflar açısından, Sözleşme'ye taraf devletlerin en az üçte ikisinin kabul belgesinin Depoziter tarafından teslim alındığı tarihten sonraki doksanıncı günde yürürlüğe girecektir.

5. Değişiklik, diğer herhangi bir Taraf açısından, söz konusu Tarafın değişikliğe ilişkin kabul belgesinin Depoziter tarafından teslim alındığı tarihten sonraki doksanıncı günde yürürlüğe girecektir.

Madde 29

Sözleşme eklerinin kabulü ve değişikliği

1. İşbu Sözleşme'ye yapılacak ekler ve bu ekler üzerindeki değişiklikler, 28. maddede belirtilen yöntemle önerilerek kabul edilecek ve yürürlüğe girecektir.

2. Sözleşmeye yapılacak ekler Sözleşme'nin ayrılmaz bir parçasını oluşturur ve aksi belirtilmediği takdirde, Sözleşme'ye yapılacak bir atıf eklerine de yapılmış sayılır.

3. Ekler, yönteme ilişkin, bilimsel, teknik ya da idari konularla ilgili listeler, formlar ve diğer herhangi tanımlayıcı malzemeyle sınırlı olacaktır.

BÖLÜM XI: SON HÜKÜMLER

Madde 30

Çekinceler

İşbu Sözleşmeye çekince konulamaz.

Madde 31

Çekilme

1. Bir Taraf için işbu Sözleşme'nin yürürlüğe girdiği tarihten iki yıl sonra herhangi bir zamanda, söz konusu Taraf, Depoziter'e yazılı bildirimde bulunarak Sözleşme'den çekilebilir.

2. Bu tür bir çekilme, Depoziter'in çekilme bildirimini aldığı tarihten bir yıl sonra veya çekilme bildiriminde belirtilen daha sonraki bir tarihte yürürlüğe girecektir.

3. Sözleşme'den çekilen bir Taraf, taraf olduğu protokollerden de geri çekilmiş sayılacaktır.

Madde 32

Oy kullanma hakkı

1. Sözleşme'nin taraflarından her biri, işbu maddenin 2. fıkrasında belirtilen durumlar hariç, bir oya sahiptir.

2. Bölgesel ekonomik entegrasyon kuruluşları, yetki alanlarına giren konularda, Sözleşme'ye taraf olan üye devletlerin sayısına eşit sayıda oy kullanma hakkına sahiptir. Bu tür bir kuruluş, herhangi bir üye devlet oy kullandığı takdirde, oy kullanmayacaktır, ya da aksi olacaktır.

Madde 33

Protokoller

1. Her bir Taraf protokoller önerebilir. Bu öneriler Taraflar Konferansı tarafından değerlendirilecektir.

2. Taraflar Konferansı, işbu Sözleşme'ye ek protokoller kabul edebilir. Protokollerin kabul edilmesinde oydaşmaya varılması için gerekli tüm çaba gösterilecektir. Harcanan tüm çabalara rağmen anlaşmaya varılamazsa, protokol, son çare olarak toplantıda mevcut olan ve oy kullanan Tarafların dörtte üç çoğunluk oyuyla kabul edilecektir. Bu maddede geçen "mevcut olan ve oy kullanan", toplantıda bulunan ve lehte ya da aleyhte bir oy veren taraf anlamına gelir.

3. Önerilen protokollerin metinleri Sekretarya tarafından, taraflara, görüşüleceği toplantıdan en az altı ay önce iletilir.

4. Sadece Sözleşme'ye taraf olanlar, protokollere taraf olabilir.

5. Sözleşme'ye ek herhangi bir protokol sadece o protokole taraf olanlar açısından bağlayıcı olacaktır. Sadece protokole taraf olanlar, münhasıran söz konusu protokolle ilgili konularda karar alabileceklerdir.

6. Herhangi bir protokolün yürürlüğe girmesine ilişkin koşullar, söz konusu protokolle düzenlenecektir.

Madde 34

İmzalar

İşbu Sözleşme, 16 Haziran 2003 ile 22 Haziran 2003 tarihleri arasında Dünya Sağlık Örgütü›nün Cenevre›deki genel merkezinde, daha sonra 30 Haziran 2003 ile 29 Haziran 2004 tarihleri arasında New York›taki Birleşmiş Milletler genel merkezinde, Dünya Sağlık Örgütü›nün tüm üyelerinin ve Dünya Sağlık Örgütü üyesi olmayan ancak Birleşmiş Milletler üyesi olan devletlerin ve bölgesel ekonomik entegrasyon kuruluşlarının imzalarına açık olacaktır.

Madde 35

Onay, kabul, uygun bulma, resmi teyit veya katılma

1. İşbu Sözleşme, devletlerin onayı, kabulü, uygun bulma ya da katılmalarına ve bölgesel ekonomik entegrasyon kuruluşlarının da resmi teyit veya

katılmalarına tabi olacaktır. Sözleşme, imzaya kapandıktan sonraki günden itibaren katılıma açık olacaktır. Onay, kabul, uygun bulma, resmi teyit veya katılma belgeleri Depoziter tarafından hıfzedilecektir.

2. Üye devletleri taraf olmayan fakat kendisi Sözleşme'ye taraf olan herhangi bir bölgesel ekonomik entegrasyon kuruluşu, Sözleşme'nin getirdiği tüm yükümlülüklere bağlı olacaktır. Bu kuruluşların bir ya da daha fazla üyesi devletin Sözleşme'ye taraf olduğu durumlarda, söz konusu kuruluş ve üye devletleri, Sözleşme'den kaynaklanan yükümlülüklerin yerine getirilmesi için üstlenecekleri sorumlulukları kararlaştıracaklardır. Bu gibi durumlarda, bahse konu kuruluş ve üye devletler, Sözleşme'den kaynaklanan haklarını aynı anda birlikte kullanamazlar.

3. Bölgesel ekonomik entegrasyon kuruluşları, resmi teyit veya katılma belgelerinde, Sözleşme'de bulunan konularla ilgili yetkilerinin kapsamını belirteceklerdir. Bu kuruluşlar, ayrıca, yetki kapsamlarında özlü bir değişiklik olması halinde, taraflara iletilmesini teminen, Depoziter'e bilgi vereceklerdir.

Madde 36

Yürürlüğe girme

1. İşbu Sözleşme, kırkıncı onay, kabul, uygun bulma, resmi teyit veya katılma belgesinin Depoziter'e teslim edildiği tarihten sonraki doksanıncı günde yürürlüğe girecektir.

2. Sözleşme'nin yürürlüğe girmesi için işbu maddenin birinci fıkrasında belirtilen şartların yerine getirilmesinden sonra Sözleşme'yi onaylayan, kabul eden veya uygun bulan ya da katılan bir Devlet açısından Sözleşme; onay, kabul, uygun bulma veya katılma belgesinin teslim tarihinden sonraki doksanıncı günde yürürlüğe girecektir.

3. Sözleşme'nin yürürlüğe girmesi için işbu maddenin birinci fıkrasında belirtilen şartların yerine getirilmesinden sonra resmi teyit veya katılma belgelerini teslim eden bölgesel ekonomik entegrasyon kuruluşları açısından Sözleşme; resmi teyit veya katılma belgesinin teslim tarihinden sonraki doksanıncı günde yürürlüğe girecektir.

4. İşbu maddenin amaçları bakımından, bir bölgesel ekonomik entegrasyon kuruluşu tarafından teslim edilen herhangi bir belge, söz konusu kuruluşun üye devletleri tarafından teslim edilen belgelere ek sayılmayacaktır.

Madde 37

Depoziter

İşbu Sözleşme›nin ve 28., 29. ve 33. maddeler uyarınca kabul edilen değişikliklerin, protokollerin ve eklerin Depoziter›i, Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri olacaktır.

Madde 38

Orijinal metinler

İşbu Sözleşme›nin Arapça, Çince, İngilizce, Fransızca, Rusça ve İspanyolca orijinal metinleri aynı değerde geçerlidir ve Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri tarafından hıfzedilecektir.

İşbu Sözleşme aşağıda imzası bulunan tam yetkili temsilciler tarafından imzalanmıştır. Cenevre'de yirmi bir Mayıs iki bin üç tarihinde düzenlenmiştir.

TRABZON MİLLETVEKİLİ CEVDET ERDÖL İLE 73 MİLLETVEKİLİNİN TÜTÜN MAMULLERİNİN ZARARLARININN ÖNLENMESİNE DAİR KANUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASI HAKKINDA KANUN TEKLİFİ

Bahsedilen Tütün Kontrol Çerçeve Sözleşmesi TBMM tarafından kabul edilip yasa haline gelmesi bizler için oldukça önemli bir kazanım olmuştur. Anılan sözleşmedeki önerilerden de faydalanarak ülkemize prestij sağlayacak yeni bir kanun teklifi hazırladı. Bu teklif yasalaştığı takdirde ülkemize çağ atlatacak, ülkemize prestij sağlayacak, daha sağlıklı nesiller yetişmesine vesile olacağı düşünülmekte idi. Nitekim daha sonraları şahit olundu ki, sonuçları aynen öyle oldu.

Bu teklifin TBMM Başkanlığı'na sunulması aslında ülkemizde "Türk gibi içer." özdeyişini bitiren ve onun yerine tütün kontrolünde "lider ülke" olan yolun başlangıcıydı.

20.04.2005 tarihinde Trabzon Milletvekili Cevdet Erdöl ve 73 arkadaşı tarafından TBMM Başkanlığı'na sunulan teklifin imza sahipleri şunlardı:

TEKLİF SAHİPLERİ:

Cevdet Erdöl, Trabzon

Resul Tosun, Tokat

Ali İbiş, İstanbul

Nevzat Doğan, Kocaeli

Alim Tunç, Uşak

İrfan Riza Yazıcıoğlu, Diyarbakır

Şerif Birinç, Bursa

Taner Yıldız, Kayseri

Nihat Ergün, Kocaeli

Öner Ergenç, Siirt

T. Ziyaeddin Akbulut, Tekirdağ

Metin Kaşıkoğlu, Düzce

Selami Uzun, Sivas

Mustafa Dündar, Bursa

Hikmet Özdemir, Çankırı

Ayhan Sefer Üstün, Sakarya

Ayhan Zeynep Tekin Börü, Adana

Cavit Torun, Diyarbakır

Ahmet Kambur, Tekirdağ

Hasan Ali Çelik, Sakarya

Asım Aykan, Trabzon

Nusret Bayraktar, İstanbul

İbrahim Çakmak, Tokat

Hacı Biner, Van

Tevfik Akbak, Çankırı

Mustafa Çakır, Samsun

Ahmet Çağlayan, Uşak

Adem Tatlı, Giresun

Mustafa Cumur, Trabzon

Mehmet Kastal Osmaniye

İsmail Bilen, Manisa

Süleyman Turgut, Manisa

Zekeriya Akçam, İzmir

Necdet Budak, Edirne

Nükhet Hotar Göksel, İzmir

Mehmet Çerçi, Manisa

Hüsnü Ordu, Kütahya

Mustafa Sait Yazıcıoğlu, Ankara

Mustafa Ünaldı, Konya

Azmi Ateş, İstanbul

Kemalettin Göktaş, Trabzon

Hasan Aydın, Giresun

Orhan Seyfi Terzibaşıoğlu, Muğla

Faruk Nafız Özak, Trabzon

Enver Yılmaz, Ordu

Bayram Özçelik, Burdur

Mehmet Alp, Burdur

Mehmet Asım Kulak, Bartın

Adem Baştürk, Kayseri

Köksal Toptan, Zonguldak

Hasan Fehmi Kinay, Kütahya

İbrahim Reyhan Özal, İstanbul

Metin Yılmaz, Bolu

Fazıl Karaman, İzmir

Reha Denemeç, Ankara

Ramazan Toprak, Aksaray

Mehmet Denizolgun, İstanbul

Hüseyin Kansu, İstanbul

Mehmet Salih Erdoğan, Denizli

Selahattin Dağ, Mardin

Yahya Baş, İstanbul

Turhan Çömez, Balıkesir

Fazlı Erdoğan, Zonguldak

Cengiz Kaptanoğlu, İstanbul

Süleyman Gündüz, Sakarya

Kerim Özkul, Konya

Ali Rıza Alaboyun, Aksaray

Muharrem Candan, Konya

Fahrettin Poyraz, Bilecik

Sadullah Ergin, Hatay

Semiha Öyüş, Aydın

Remziye Öztoprak, Ankara

Recep Garip, Adana

Mustafa Ataş, İstanbul

Muharrem Karslı, İstanbul

Soner Aksoy, Kütahya

TRABZON MİLLETVEKİLİ CEVDET ERDÖL İLE 73 MİLLETVEKİLİNİN TÜTÜN MAMULLERİNİN ZARARLARININ ÖNLENMESİNE DAİR KANUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASI HAKKINDA KANUN TEKLİF MADDELERİ

MADDE 1.- 7.11.1996 tarihli ve 4207 sayılı Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanunun adı "Tütün ve Tütün Ürünlerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanun" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 2.- 4207 sayılı Kanunun 1'inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Madde 1.- Bu Kanunun amacı, bireyleri tütün ve tütün ürünlerinin sebep olduğu yıkıcı sağlık, sosyal, çevresel, ekonomik zararlardan ve ölümcül sonuçlardan korumak; çocuklar ve gençlerin bu ürünleri kullanmalarını engelleyen tedbirler almak; tüketimi özendiren her türlü reklam, tanıtım ve teşvik kampanyalarından koruyucu tertip ve tedbirleri almak ve herkesin temiz hava soluyabilmesinin sağlanması yönünde gerekli düzenlemeleri yapmaktır.

MADDE 3.- 4207 sayılı Kanunun 2'nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Madde 2.- (1) Resmi ya da özel sağlık, eğitim-öğretim veya kültür hizmeti veren yerler ile kapalı spor salonlarında; sürücüleri dahil olmak üzere kamu hizmeti gören tüm nakil vasıtaları, taksiler, toplu taşımacılık yapılan her türlü nakil vasıtaları ve bunların bekleme salonlarında; fuar, alışveriş merkezi, düğün salonları, kongre, toplantı ve konferans salonları, kafeler, internet kafeler, kahvehaneler, elektronik oyun merkezleri, atari salonları, bilardo salonları, bowling salonları ve bu gibi yerlerin her türlü bağlantılı kullanım alanlarında, resmi ve özel kurumların ve işyerlerinin her türlü kapalı alanlarında her ne surette olursa olsun tütün ve tütün ürünleri içilemez.

(2) Yukarıdaki fıkrada belirtilen yerlerde mevcut durum imkan tanıyorsa, tütün ve tütün ürünlerinin içilebilmesi için ayrı yerler tahsis edilir. Tahsis edilen yerden, tütün ve tütün ürünleri içilmeyen mahallere duman veya koku gidişini engelleyecek şekilde havalandırma, tecrit etme ve benzeri tedbirler alınır.

(3) İbadethanelerin; okul öncesi, özel eğitim, ilk öğretim ve orta öğretim

kurumlarının; sağlık kurum ve kuruluşlarının; çocuklara yönelik sosyal hizmet kurumlarının ve eğlence yerlerinin kapalı ve açık tüm alanlarında tütün ve tütün ürünleri içilemez.

(4) Lokanta, kafeterya ve benzer yerler ile otel ve benzeri konaklama mekanlarının kapalı alanlarında tütün ürünleri kullanmayanların sağlığını tehlikeye düşürmeyecek tarzda tütün dumanından ve kokusundan havalandırma, tecrit ve benzeri yollarla arındırılmış ayrı yerler düzenlenir. Bu düzenlemeyi yapmayan veya yapamayan yerlerin tamamında tütün ve tütün ürünleri içilemez.

MADDE 4.- 4207 sayılı Kanunun 3'üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Madde 3.- (1) Tütün ürünlerinin ve üretici firmaların isim, marka veya alametleri kullanılarak her ne suretle ve amaçla olursa olsun reklam ve tanıtımının yapılması yasaktır. Bu ürünlerin kullanılmasını özendiren veya teşvik eden kampanyalar düzenlenemez. Tütün ürünleri üreten ve pazarlamasını yapan şirketler, her ne surette olursa olsun hiçbir etkinliğe şirket isimlerini, amblemlerini veya ürünlerinin marka ya da işaretlerini kullanarak destek olamazlar. Tütün ürünlerinin üretiminden perakende satışına kadar olan satış zincirinde yer alan çalışanlar tütün ürünleri sektöründe faaliyet gösteren firmaların şirketlerinin isimlerini, amblemlerini veya ürünlerinin marka ya da işaretlerini veya bunları çağrıştıracak alametleri kıyafet, takı ve aksesuar olarak üzerlerinde bulunduramazlar. Tütün ve tütün ürünleri sektöründe faaliyet gösteren firmalara ait araçlarda toplumda belli bir tanınma yaratacak ve firmanın tanınmasını sağlayacak bir uygulamaya gidemezler.

(2) Tütün ve tütün ürünleri sektöründe faaliyet gösteren firmalar ne amaçla olursa olsun ürettikleri veya pazarlamasını yaptıkları tütün ürünlerini, bedelsiz olarak veremezler, indirimli satamazlar. Bayilerine satış artırıcı teşvikler ve hediyeler veremezler.

(3) Perakende satış noktaları haricinde tütün ürünlerinin fiyat değişikliklerini duyurmak amacıyla da olsa isim, logo veya amblemleri kullanılarak bildirim yapılamaz; basın yayın organlarına ilan verilemez.

(4) Diğer ülkelerden yapılan yayınlarda yer alan, tütün ürünlerinin isim, marka veya alametlerini içeren reklam, tanıtım ve kampanya görüntülerine görsel ve yazılı basın yayın organlarında yer verilemez.

(5) Televizyonda yayınlanan her türlü programlarda, filmlerde, dizilerde,

müzik kliplerinde ve her türlü reklam ve tanıtım filmlerinde, her türlü açık hava ya da kapalı mekânda yapılan sahne gösterilerinde, rol gereği de olsa tütün ve tütün ürünleri kullanılamaz.

(6) Sağlık, eğitim-öğretim, kültür ve spor hizmeti veren yerlerde her türlü tütün ürünlerinin satışı yapılamaz.

(7) On sekiz yaşından küçüklere, tütün ve tütün ürünleri satışı yapılamaz, yaptırılamaz ve bu ürünler taşıttırılamaz.

(8) Her ne surette olursa olsun tütün ve tütün ürünlerinin paket açılarak adet şeklinde veya küçük paketler halinde satışı yapılamaz.

(9) Tütün ve tütün ürünleri, bayi olan yerlerin dışında; otomatik makinelerle, telefon, televizyon ve internet gibi elektronik ortamlarla satılamaz ve satış amacıyla kargo yoluyla taşınamaz.

(10) Tütün ürünleriyle ilgili, izmarit, paket, ağızlık, kâğıt ve benzeri atıklar çevreye atılamaz.

(11) Tütün ürünlerinin, market rafları gibi tüketicinin doğrudan ulaşabileceği ve on sekiz yaşından küçük olanların bizzat alabilecekleri şekilde takdimi ve teşhiri yasaktır. Bu ürünlerin dışardan görünmeyecek şekilde düzenlenecek dolap veya benzeri yerlerde saklanarak satışa sunulması zorunludur.

(12) Tütün ve tütün ürünleri sektöründe faaliyet gösteren firmalar, tütün ürünlerini hediye, eşantiyon, promosyon veya yardım olarak dağıtamaz.

(13) Her türlü sakız, şeker, çerez, oyuncak ve benzeri ürünler tütün ürünlerine benzeyecek veya markasını çağrıştıracak şekilde üretilemez, dağıtımı ve satışı yapılamaz.

(14) On sekiz yaşından küçükler tütün ve tütün ürünlerinin üretiminde ve pazarlanmasında çalıştırılamaz.

(15) Özel ve resmi kolluk kuvvetleri, güvenlik elemanları, belediye zabıtaları veya Türk Silahlı Kuvvetleri mensupları üniformalarını taşıdıkları sürece kamuoyu önünde ve halka açık yerlerde tütün ve tütün ürünlerini içemezler.

MADDE 5.- 4207 sayılı Kanunun 4'üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Madde 4. - (1) Tütün ve tütün ürünlerinin içilmesinin yasaklandığı yerlerde, yasal düzenleme ve buna uymamanın cezai sonuçlarını belirten uyarılar; salonlarda asgari on santimetrelik puntolarla, toplu taşım araçlarında

üç santimetrelik puntolarla herkes tarafından görülebilir yerlere asılır. Yasal düzenlemeye uymayanların uyarılmasından ve ilgili işlemlerin yapılmasından o yerin idari amiri durumundaki kişi veya bunların yetkilendirdikleri kişiler sorumludur.

(2) Tütün ve tütün ürünlerinin satışının serbest olduğu yerlere en az beş santimetrelik puntolarla, beyaz zemin üstüne büyük harfler ve siyah yazı rengi ile, "Yasal Uyarı: 18 yaşından küçüklere sigara ve diğer tütün ürünlerinin satışı yasaktır; satanlar hakkında yasal işlem yapılır." ibaresi yazılarak, rahatlıkla görülebilen ve okunabilen bir yere asılır.

(3) Nargile içilen mekânlarda, "tütün ürünleri kullanımının hayati tehlikelerini anlatan" ibareler en az beş santimetrelik puntolarla herkes tarafından görülebilir yerlere asılır.

(4) Türkiye'de üretilen veya ithal edilen tütün ve tütün ürünleri paketlerinin üzerine, her bir yüzüne toplam alanın yüzde kırkından az olmamak üzere özel çerçeve içinde tütün ve tütün ürünlerinin zararlarını belirten yazılı uyarılar veya mesajlar konulur. Bu uyarı yazılarının aynı şekilde, birden fazla paketi bir arada bulunduran tütün ürünleri kutuları üzerine de yazılması zorunludur. Uyarı mesajları resim, şekil veya grafik biçimlerinde de olabilir. Uyarı mesajlarını taşımayan tütün ve tütün ürünleri ithal edilemez veya satışa çıkarılamaz.

(5) Tütün ürünlerinin paketlerinde ve etiketlerinde bu ürünlerin özellikleri, sağlığa etkileri, tehlikeleri veya emisyonları ile ilgili hatalı izlenim oluşturacak yanlış, eksik, aldatıcı tanımlama marka, renk, figür veya işaret kullanılamaz.

(6) Bu Kanunda sözü edilen yasal uyarı yazıları, resim, şekil veya grafik mesajlarıyla ilgili düzenlemeler, Sağlık Bakanlığı ile Tütün, Tütün Mamulleri ve Alkollü İçkiler Piyasası Düzenleme Kurumunun oluşturacağı bir komisyon tarafından yapılır.

(7) Tütün ve tütün ürünleri sektöründe faaliyet gösteren firmalar ürün, üretim, pazarlama ve diğer aktiviteleri ile ilgili her türlü bilgiyi istenildiği takdirde, onbeş gün içerisinde Sağlık Bakanlığına ve Tütün, Tütün Mamulleri ve Alkollü İçkiler Piyasası Düzenleme Kurumu'na iletir.

(8) Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu ile ulusal ve yerel yayın yapan her kategoride özel televizyon kurumları ve radyoların ayda en az doksan dakika tütün ve tütün ürünleri alışkanlığının zararları konusunda uyarıcı

eğitici mahiyette yayınlar yapmak zorundadır. Bu yayınlar, 08:00-22:00 saatleri arasında yapılır. Bu saatler dışında yapılan yayınlar ihtiyaridir ve aylık 90 dakikalık süreye dahil edilmez. Bu sürelerin denetlenmesi Radyo Televizyon Üst Kurulu tarafından yapılır. Bu programlar, Sağlık Bakanlığı, Radyo ve Televizyon Üst Kurulu ve Tütün Mamulleri ve Alkollü İçkiler Piyasası Düzenleme Kurumu tarafından oluşturulan bir komisyonca hazırlanır.

(9) Tütün ve tütün ürünleri tüketiminin ve tütün dumanına maruz kalmanın yarattığı sağlık riskleri konusunda çocukları ve gençleri bilinçlendirmek üzere Millî Eğitim Bakanlığı tarafından bir müfredat programı hazırlanır.

(10) Tütün ve tütün ürünleri kullanımının bırakılmasını özendirici programlar ve tütün bağımlılığının ilaç ile tedavisinin ulaşılabilir olması için gerekli çalışmalar Sağlık Bakanlığı tarafından yapılır.

(11) Bu maddenin sekiz, dokuz ve onuncu fıkralarında yer alan programların finansmanına yönelik olarak her yıl Sağlık Bakanlığı bütçesine yeterli ödenek konulur.

(12) Tütün ve tütün ürünlerinin yolcu beraberinde gümrüksüz olarak yurda sokulması yasaktır. İlgili düzenlemeler Gümrük Müsteşarlığı tarafından yapılır.

(13) Tütün ve tütün ürünleri sektöründe faaliyet gösteren firmaların, bu Kanunda yasaklanan faaliyetler ile ilgili olarak yaptıkları harcamalar yıllık gelir ve kurumlar vergisi matrahının tespitinde gider olarak dikkate alınmaz.

MADDE 6.- 4207 sayılı Kanunun 5'inci maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Ceza vermeye yetkili merciiler

Madde 5.- Bu Kanun hükümlerine uymayan gerçek veya tüzel kişiler hakkında bu Kanunda yer alan idari para cezaları uygulanır.

Bu Kanunun ;

a) 2'nci maddesinin bir ve üçüncü fıkraları, belediye mücavir alanları dışındaki yerlerde olmak üzere 2 nci maddenin iki ve dördüncü fıkraları, 3 üncü maddesinin beşinci fıkrasında yer alan hükümlerin yazılı basın tarafından ihlali halinde bu fıkra, aynı maddenin sekiz, oniki ve onbeşinci fıkraları ile yasaklanan fiillere ilişkin olarak İl Özel idareleri,

b) 2'nci maddesinin ikinci fıkrası ile belediye yetki alanında yer alan işletmeler için dördüncü fıkrası, 3'üncü maddesinin altı, sekiz, on ve onbirinci

fıkraları, 4'üncü maddesinin bir, iki ve üçüncü fıkraları ile yasaklanan fiillere ilişkin olarak Belediyeler,

c) 3'üncü maddesinin birinci, ikinci, üçüncü, yedinci fıkraları, 4 üncü maddesinin dört ve beşinci fıkraları ile yasaklanan fiiller ile yedinci fıkrası uyarınca istenilen bilgilerin verilmemesine ilişkin olarak Tütün, Tütün Mamulleri ve Alkollü İçkiler Piyasası Düzenleme Kurumu,

d) 3'üncü maddesinin dört ve beşinci fıkraları, 4 üncü maddesinin sekizinci fıkrası ile yasaklanan fiillere ilişkin olarak Radyo ve Televizyon Üst Kurulu,

e) 4'üncü maddesinin onikinci fıkrası ile yasaklanan fiillere ilişkin olarak Gümrük Müsteşarlığı,

f) 3'üncü maddesinin ondördüncü fıkrası ile yasaklanan fiillere ilişkin olarak Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı,

g) 4'üncü maddesinin yedinci fıkrası uyarınca istenilen bilgilerin verilmemesine ilişkin olarak Sağlık Bakanlığı,

h) 3'üncü maddesinin dokuzuncu ve onüçüncü fıkraları ile yasaklanan fiillere ilişkin olarak Sanayi ve Ticaret Bakanlığı,

i) 2'nci maddesinin dördüncü fıkrasında belirtilen ve yetki alanında bulunan işletmeler için bu fıkra ile yasaklanan fiillere ilişkin olarak Turizm Bakanlığı,

j) 3'üncü maddesinin onuncu fıkrasına aykırı fiil taşıtlardan sadır olmuşsa sürücüsüne veya taşıtın tescil plakasına işlenmek üzere bu fiile ilişkin olarak, 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanununa Göre Suç ve Ceza Tutanağı Tanzime Yetkili Memurlar,

k) 2'nci maddesinin birinci fıkrasında belirtilen Resmi kamu kurum ve kuruluşlarında en üst amir veya yetkilendirdiği kişiler,

İhlal hallerinin tespitine ve idari para cezası vermeye yetkilidirler.

Radyo ve Televizyon Üst Kurulu, bu Kanuna göre verdiği idari para cezalarını, 3984 Sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanun hükümlerine göre tahsile yetkilidir.

Bu maddenin ikinci fıkrasının (j) bendi hükmüne göre tanzim edilen ceza tutanaklarına istinaden verilen idarî para cezaları, 2918 sayılı Kanun hükümlerine göre verilen trafik para cezalarının tebliğ ve tahsil usulüne tabidir.

Tütün ve tütün ürünlerinin yasaklandığı ve yasağa ilişkin yazılı uyarıların bulunduğu yerlerde tütün ve tütün ürünleri içenlere, ilgili yerin idari amiri durumundaki kişi ya da görevlendirdiği kişi veya kişiler tarafından, gerekli hallerde emniyet kuvvetlerinden yardım alınmak suretiyle ihbar tutanağı tanzim edilir. Tanzim edilen ihbar tutanakları ceza kesmeye yetkili merci olan il özel idaresine iletilir.

Kanuna uymakla yükümlü kurum amirliklerinin idari para cezası gerektiren yasağa uymadıkları haller hakkında şikâyetler o yerin en büyük mülki amirliğine yapılır.

MADDE 7.- 4207 sayılı Kanunun 6 ncı maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Madde 6.- Bu Kanunun;

a) 2'nci maddesi kapsamındaki yerlerde tütün ve tütün ürünleri içenlere, ilgili tutanağa istinaden elli Yeni Türk Lirası, hakkında tutanak tutulan kişi o yerin çalışanı veya üyesi ise bu cezanın iki katı,

b) 2'nci maddesinin birinci ve üçüncü fıkraları kapsamındaki yerlerde tütün ve tütün ürünleri içilmesini engellemeyen, ikinci ve dördüncü fıkralarındaki yükümlülükleri yerine getirmeyen, 4'üncü maddenin birinci, ikinci, üçüncü ve onikinci fıkralarındaki zorunluluğu yerine getirmeyen ilgili yerin yetkilisi veya amiri hakkında elli Yeni Türk Lirası, tekerrür halinde bu cezanın iki katı,

c) 3'üncü maddesinin onuncu ve onbeşinci fıkralarını ihlal edenlere elli Yeni Türk Lirası para cezası,

d) 3'üncü maddesinin dördüncü ve beşinci fıkraları ile 4'üncü maddesinin sekizinci fıkrasında belirtilen yükümlülüğü yerine getirmeyen yerel televizyon kanalları ve radyolar hakkında her ihlal için beşbin Yeni Türk Lirası, Ulusal televizyon kanalları hakkında bu cezanın on katı,

e) 3'üncü maddesinin birinci, ikinci, üçüncü, dokuzuncu, onikinci, onüçüncü ve ondördüncü fıkraları ile 4'üncü maddesinin dördüncü, beşinci ve yedinci fıkraları hükümlerine aykırı hareket edenlere her aykırı hareket için, ikiyüzellibin Yeni Türk Lirası, tekerrür halinde bu ceza yüzde elli artırılarak,

f) 3'üncü maddesinin altıncı, yedinci, sekizinci, ve onbirinci fıkralarına aykırı hareket edenlere beş bin Yeni Türk Lirası, tekerrür halinde bu ceza yüzde elli artırılarak, sekizinci fıkraya aykırı hareketin ilk ve orta öğretim

kurumlarına ikiyüz metreden yakın olması halinde ise iki katı,

İdari para cezası uygulanır.

Bu Kanun hükümlerine uymayan perakende ve toptan satıcıların satış belgeleri iptal edilir.

MADDE 8.- 4207 sayılı Kanunun 7'nci maddesi başlığıyla birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Mahkeme kararına bağlı işlemler

Madde 7.- İlgili idarenin başvurusu üzerine;

Bu Kanunun 3'üncü maddesinin onbirinci fıkrası ile 4'üncü maddesinin dördüncü ve beşinci fıkraları hükümlerine aykırı hareket edenler nezdindeki ürünler toplatılır. Bu Kanunun 3'üncü maddesinin birinci, ikinci, üçüncü ve ondördüncü fıkraları ile 4'üncü maddesinin dördüncü ve beşinci fıkraları hükümlerine aykırı hareket edenlere ait işyerlerinin bir aydan üç aya kadar kapatılmasına hükmolunur.

Söz konusu davalara sulh ceza mahkemelerince bakılır.

MADDE 9.- 4207 sayılı Kanunun 8'inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Madde 8.- İdari para cezası verilmesini gerektiren ihlaller ilgisine göre ihbar ya da ceza tutanağı ile tespit edilir. Tutanaklara ilişkin usul ve esaslar İçişleri Bakanlığı tarafından düzenlenir.

İhbar tutanağı üzerine ceza vermeye yetkili makam tarafından idarî para cezası verilir. Ceza tutanağının ilgilisine anında tebliğ edilemeyen haller ile ihbar tutanağı üzerine verilen cezalara ilişkin tebligatlar, 7201 sayılı Tebligat Kanunu hükümlerine göre yapılır.

Söz konusu idari para cezaları ilgilisine tebliğ edildiği tarihten itibaren bir ay içinde ödenir. İdari para cezalarına tebliğ tarihinden itibaren onbeş gün içinde İdare Mahkemeleri nezdinde dava açılabilir. İdari para cezalarına dava açılması tahsilatı durdurmaz.

İdari para cezaları, para cezası vermeye yetkili mercilerin bütçelerine gelir kaydedilir.

Süresinde ödenmeyen idari para cezaları, ilgili kurumlarca 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre tahsil edilir.

GEÇİCİ MADDE 1.- Bu Kanunun 2'nci maddesinin dördüncü fıkrası ile 4'üncü maddenin dördüncü fıkrasında belirtilen şartlar, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren en geç üç ay içinde yerine getirilir.

Yürürlük

MADDE 10.- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 11.- Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

TRABZON MİLLETVEKİLİ CEVDET ERDÖL İLE 73 MİLLETVEKİLİNİN TÜTÜN MAMÜLLERİNİN ZARARLARININ ÖNLENMESİNE DAİR KANUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASI HAKKINDA KANUN TEKLİFİNE İLİŞKİN GENEL GEREKÇESİ

Teklifin Genel Gerekçesi muhtevasına kıyasla oldukça kısa idi:

Dünyanın en yetkili kurumlarınca "Her türlü zararlı alışkanlıklar arasında en fazla ölüme ve hastalıklara sebep olan madde" olarak nitelenen sigara, her yıl ABD'de 440 bin, Almanya'da 140 bin, İngiltere'de 120 bin, ülkemizde 160 bin, dünya genelinde ise en az 13 milyon kişinin ölümüne ve çok daha fazla insanın da hasta ve ömür boyu sakat kalmasına sebep olmaktadır. Bu bağlamda kişisel ve toplumsal zararları artık yaygın olarak bilinmekte olan sigara tüketiminin azaltılması için tüm dünya ülkeleri çeşitli tedbirler almaktadır.

Sigaradan aktif içici olarak etkilenenler dışında içmedikleri halde kapalı yerlerde içenlerin verdiği zarara, en az onlar kadar iştirak eden milyonlarca vatandaşımızın pasif içici olarak kansere ve benzeri hastalıklara yakalanma riski yüzde 40 olarak ifade edilmektedir. Sigara içenle, sigara dumanı ile kirletilmiş havayı teneffüs eden veya duman altı olan kişi arasında gördüğü zarar bakımından çok az fark ortaya çıkmaktadır.

Anayasanın 56'ncı maddesine göre, herkes, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir, çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve çevre kirlenmesini önlemek, devletin ve vatandaşın ödevidir. Yine Anayasanın 58'inci maddesine göre; "Devlet gençleri alkol düşkünlüğünden, uyuşturucu

maddelerden, suçluluk, kumar ve benzeri kötü alışkanlıklardan ve cehaletten korumak için gerekli tedbirleri alır."

7/11/1996 tarihli ve 4207 sayılı Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanun toplumsal sağlığımıza yönelik bu tehdidin ortadan kaldırılmasına yönelik önlemler öngörmektedir. Ancak bu Kanun hükümleri de ilgili alanda uygulama açısından yeterli olmamaktadır. Söz konusu Kanunda öngörülen müeyyidelerden dolayı ancak 49 kişi ceza ödeme durumunda kalmıştır.

İnsan ve toplum sağlığına pek çok zararlar veren tütün ürünlerine halkımız trilyonlar ödemekte, devlet de gelir sağladığı zannı ile baktığı bu sektörden daha fazlasını tütün ürünlerinin sebep olduğu başta kanser olmak üzere kalp damar hastalıkları ve diğer tahribatları dolayısıyla kat kat ödemektedir.

Teklif ile Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanunda yapılan değişiklikle kişileri tütün ve tütün ürünlerinin zararlarından, bunların alışkanlıklarını özendirici reklam, tanıtım ve teşvik kampanyalarından koruyucu tedbirleri almak üzere düzenlemeler yapılmaktadır.

Teklif, mevcut kanundan farklı olarak birkaç özellik ihtiva etmekte idi:

Tütün tüketilebilen yerlerde ciddi havalandırma tertibatı yapılmasını, koku ve duman geçişinin önlenmesini hükme bağlamaktaydı.

Tütünün zararları konusunda ayda 90 dakika yayın sadece televizyonlar değil, aynı zamanda radyolarda da yapılmasını kapsamakta idi. Bu yayınların sabah 08.00 ila akşam 22.00 arasında yapılmasını hükme bağlamaktaydı. Çünkü mevcut durumda sadece televizyonlar mecburi olan bu yayınları gece geç saatlerde adeta zaman doldurmak amacıyla seyirci sayısının en az olduğu saatlerde yapmakta idiler. Aslında yayınlar sayesinde ulaşılmak istenen toplumsal eğitime imkân vermediği de gayet açık idi. Bu durum kamu yararına olacak şekilde değiştirilmiş oldu.

Kanun hükümlerine uymayan iş yerlerinin bir aydan üç aya kadar kapatılmasını hükme bağlamakta idi.

ADANA MİLLETVEKİLİ ATİLLA BAŞOĞLU'NUN SİGARAYLA, MÜCADELE YASASINDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASI HAKKINDA KANUN TEKLİFİ

Aslında aynı dönemlerde TBMM Başkanlığına sunulan ve aynı mahiyette olan iki ayrı kanun teklifi daha vardı. Bunlardan biri 4.2.2005 tarihinde sunulan Adana Milletvekili Atilla Başoğlu'na ait olan teklifti. Diğer teklif ise Balıkesir Milletvekili Sedat Pekel ve arkadaşlarına ait idi.

ADANA MİLLETVEKİLİ ATİLLA BAŞOĞLU'NUN SİGARAYLA MÜCADELE YASASINDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASI HAKKINDA KANUN TEKLİFİNE İLİŞKİN GENEL GEREKÇE

Kişisel ve toplumsal zararları artık yaygın olarak bilinmekte olan sigara tüketiminin azaltılması amacıyla tüm dünya ülkeleri çeşitli tedbirler almaktadır. Yurdumuzda da 1996 yılında kabul edilmiş olan 4207 sayılı Kanun toplumsal sağlığımıza yönelik bu tehdidin dizgin altına alınması hususunda bir girişimde bulunmuştur. Ne yazık ki kâğıt üzerinde gerçekleşmiş bu düzenlemenin uygulama yönü zayıf kalmış, 7/1432 esas numaralı soru önergemize verilen cevaba göre, ilgili kanundaki müeyyidelerden dolayı ancak 49 kişi ceza ödemek zorunda kalmıştır. Kanun gereği paketlerde bulunması gereken yasal uyarılar ise yabancı ülkelerde çarpıcı puntolarla kalın olarak yazılmışken bizde bir merceğe ihtiyaç duyuracak vaziyettedir.

İletişim uzmanları resimli mesajların sesli yahut yazılılara oranla insan anlığı üzerinde daha etkili bir iz bırakmakta ve hafızasında kalıcı yer etmektedir. İşte bu fikirden yola çıkarak çağdaş ülkeler yeni bir uygulamaya başlamışlar, Kanada ve Brezilya'dan sonra Avrupa Birliği de hayatın içerisinden şok görüntülerin sigara paketlerinde bulunmasını karara bağlamışlardır. Bu resimlerle insanların duydukları, dinledikleri ve aslında bildikleri ancak anlamadıkları bir takım gerçekleri bir tokat gibi yüzlerine indirmekte ve bütün çıplaklığıyla idrak etmeleri sağlanmaktadır.

Avrupa Birliği ülkelerinin bu düzenlemeyi kendi coğrafyasında uygulamaya kararında bütün sağlık etkileri bir tarafa, özellikle iki gerekçe ön plana çıkmaktadır. AB Ülkeleri yılda yaklaşık 650 bin vatandaşını tütün sebebiyle kaybetmekte ve sigaraya senede yaklaşık 126 Milyar Amerikan Doları harca-

maktadır. Bizim de her yıl 108 bin vatandaşımızı aynı sebeple toprağa verdiğimizi, sadece 2003 yılında 10 Katrilyon liralık kaynağımızı ateşe verdiğimizi ve yurt dışına gönderdiğimizi göz önünde bulundurursak konunun ehemmiyeti daha açık görülebilecektir.

Eğer sigara tüketimi eğilimindeki yükselişten endişe ediyorsak, ve mevcut tedbirleri yeterli görmüyorsak, dünyada yürütülmekte olan uygulamalardan ilham alarak ülkemizdeki paketleri de kültürümüze uygun, kendi yaşantımızdan caydırıcı görüntülerle desteklemek zorundayız. Bu konu bir haber programında gündeme getirilmiş ve resimleri gören vatandaşlarımız sigara kullanımlarında ciddi bir azaltıcı etkiye sahip olacağını ifade etmişlerdir. Bu sebeplerle ilişikte örneklenmiş olan paketlerin ülkemizde de tıpkı Kanada, Brezilya ve AB Ülkelerinde olduğu gibi uygulanması tarafımızca faydalı görülmektedir.

Adana Milletvekili Atilla Başoğlu'nun teklifi oldukça kısa olarak hazırlanmıştı ve sadece bir maddeden ibaretti. Mahiyeti ise tütün paketleri üzerine yazılı ve görsel uyarılar oluşturulması mecburiyetini getirmekte idi. Ancak bu hükme uymayanlar hakkında ne işlem yapılacağına dair herhangi bir yaptırım öngörmemekte idi.

ADANA MİLLETVEKİLİ ATİLLA BAŞOĞLU'NUN SİGARAYLA MÜCADELE YASASINDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASI HAKKINDA KANUN TEKLİFİ MADDELERİ

MADDE 1.- 7/11/1996 tarih ve 4207 sayılı Sigarayla Mücadele Yasası'nın 4 üncü maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki gibi değiştirilmiştir.

"Türkiye'de üretilen veya ithal edilen tütün ve tütün mamulleri paketlerinin arka yüzünde, yüzeyi kaplayacak şekilde sigaranın insan sağlığına etkilerini anlatan resimler ve açıklamalar konulur. Bu resimleri taşımayan tütün ve tütün mamulleri ithal edilemez ve satışa çıkarılamaz."

MADDE 2.- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3.- Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

BALIKESİR MİLLETVEKİLİ SEDAT PEKEL VE 36 ARKADAŞININ 4207 SAYILI TÜTÜN MAMÜLLERİNİN ZARARLARININ ÖNLENMESİNE DAİR KANUNUN BAZI MADDELERİNDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASI HAKKINDA KANUN TEKLİFİ

4207 Sayılı Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanunun Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında 09.02.2005 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı'na Balıkesir Milletvekili Sedat PEKEL tarafından sunulan teklifin diğer teklif sahipleri, genel ve madde gerekçeleri ile teklif metni aşağıdadır:

Teklif Sahipleri:

Sedat Pekel, Balıkesir

Bülent Baratalı, İzmir

Ufuk Özkan, Manisa

Osman Coşkunoğlu, Uşak

Uğur Aksöz, Adana

Erol Tınastepe, Erzincan

Erdal Karademir, İzmir

Naci Aslan, Ağrı

Orhan Eraslan, Niğde

Necati Uzdil, Osmaniye

Kemal Sağ, Adana

İsmail Değerli, Ankara

Mustafa Gazalcı, Denizli

Kazım Türkmen, Ordu

Mehmet Parlakyiğit, Kahramanmaraş

Ahmet Yılmazkaya, Gaziantep

Mehmet Uğur Neşşar, Denizli

Halil Ünlütepe, Afyonkarahisar

Hüseyin Ekmekcioğlu, Antalya

Ahmet Küçük, Çanakkale

Feridun Baloğlu, Antalya

Vezir Akdemir, İzmir

Muharrem Kılıç, Malatya

Mehmet Boztaş, Aydın

M. Ziya Yergök, Adana

Atilla Kart, Konya

Feridun Ayvazoğlu, Çorum

İzzet Çetin, Kocaeli

Sezai Önder, Samsun

Mehmet Işık, Giresun

Ali Rıza Gülçiçek, İstanbul

Türkân Miçooğulları, İzmir

Mustafa Özyurt, Bursa

Osman Özcan, Antalya

Yavuz Altınorak, Kırklareli

Özlem Çerçioğlu, Aydın

Tuncay Ercenk, Antalya

BALIKESİR MİLLETVEKİLİ SEDAT PEKEL VE 36 ARKADAŞININ 4207 SAYILI TÜTÜN MAMÜLLERİNİN ZARARLARININ ÖNLENMESİNE DAİR KANUNUN BAZI MADDELERİNDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASI HAKKINDA KANUN TEKLİFİNE İLİŞKİN GENEL GEREKÇE

Sigara içmek, çok yaygın bir bağımlılık çeşidi olmasıyla birlikte, sigara ve dumanında bulunan maddelerin insan sağlığı üzerine yaptığı olumsuz etkiler nedeniyle dünyanın ve Türkiye'nin en önemli halk sağlığı sorunlarından biridir.

Bugün Dünya'da ABD, Küba, Fransa, İtalya, Hollanda, Kanada, Belçika gibi birçok ülke sigara ile savaşmaktadır. Fransa'da 2003 yılında sigaraya yüzde 45 zam yapıldı ve sigara içenlerin sayısı yüzde 13 düştü. Hollanda'da sigara makinelerine yaş anahtarı koydu. Kafeterya ve market gibi yerlerden sigara almak isteyen şahıslar ise önce yetkili kişilere kimliklerini göstermek zorunda kalmaktadırlar. Norveç ve İtalya'da lokanta ve eğlence yerlerinde sigara içme yasağı uygulanmaktadır. Birçok gelişmiş dünya ülkesi bu konuda yasal düzenleme yaparak yasaklama getirmektedir.

Yapılan araştırmalar, ülkemizde erkeklerin yaklaşık %60'ının, kadınların ise %20'sinin, tüm toplumumuzun ise yaklaşık %40'ının, sigara içtiğini ortaya koymaktadır. Ülkemizde her yıl yaklaşık 100.000 insanımızı erken yaşlarda sigaraya kurban vermekteyiz ve eğer önlem alınmazsa önümüzdeki 20 yılda bu sayı 250.000'e çıkacaktır. Bununla birlikte 18 yaşından küçük (11-18 yaş grubunda) her gün yaklaşık 3000 çocuğumuz sigaraya başlamaktadır. Başka bir deyişle sigaraya başlama yaşı 11'e kadar inmiştir. Ülkemizde bebek ve çocuklarımızın %75'i de pasif içici konumundadır.

Tütün ve tütün mamullerinin kullanımı nedeniyle ülke ekonomimiz de zarar görmektedir. Sigaranın insan sağlığı üzerindeki olumsuz etkileri nedeniyle ülkemizde halen yılda, yaklaşık 3 milyar dolar ekonomik kayıp olmakta buna ek olarak toplumun yatırım yaptığı gençlerimizin verimliliği düşmektedir.

Gelişmiş ülkelerde tütün tüketimi hızla düşerken, ne yazık ki ülkemizde son 20 yılda yaklaşık % 80 oranında artmıştır. Bunun da en büyük nedeni uluslararası tütün şirketlerinin gelişmekte olan ülkelerdeki pazar oluşturma stratejileridir. Bu stratejiler arasında en etkili olanı sigara reklamlarıdır.

Sözü edilen bu olumsuzluklara karşı olumlu bir adım olarak 7.11.1996 tarihinde 4207 Sayılı Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanun kabul edilmiş ve yürürlüğe girmiştir. Özellikle "gençlere sigara satılması", "reklam yasağı" gibi konularda birçok gelişmiş ülkeye örnek teşkil eden, bireyleri ve toplumu tütün ve tütün mamullerinin zararlarından korumayı amaç edinen 4207 Sayılı Kanun, amacı ve içeriğiyle son derece olumlu ve iyi niyetli yasaklar getirmiş olmasına karşın yeterince uygulanamamaktadır.

Ülkemiz, Dünya Sağlık Örgütü Tütün Kontrolü Çerçeve Sözleşmesi›ni onaylamıştır. Resmi Gazete›nin 24.12.2004 tarihli ve 25681 sayılı nüshasında yayınlanarak yürürlüğe giren Sözleşme 4207 sayılı Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanunda öngörülen hususlarla paralel hükümler öngörmektedir. Sözleşme, söz konusu kanunun uygulanması esnasında sonradan ortaya çıkan birtakım eksikliklerin giderilmesine de yardımcı olmaktadır.

Tütün ve tütün mamullerinin toplum sağlımızı tehdit etmesini önlemek, bireyleri tütün ve tütün mamullerinin zararlarından korumak ve yürürlükte bulunan kanunlardaki bazı yetersizlikleri gidermek amacıyla bu kanun teklifinin hazırlanmasına ihtiyaç duyulmuştur.

BALIKESİR MİLLETVEKİLİ SEDAT PEKEL VE 36 ARKADAŞININ 4207 SAYILI TÜTÜN MAMÜLLERİNİN ZARARLARININ ÖNLENMESİNE DAİR KANUNUN BAZI MADDELERİNDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASI HAKKINDA KANUN TEKLİFİNİN MADDELERİNE AİT GEREKÇELERİ

MADDE 1.- Tütün ve tütün mamullerinin toplum sağlımızı tehdit etmesini önlemek, bireyleri özellikle genç kuşaklarımızı, çocuklarımızı tütün ve tütün mamullerinin zararlarından korumak bir zorunluluk arz etmektedir. Bunun için eğitim öğretim veren okullarda, öğrencilerin barınma yerleri yurtlarda bunların yakınlarında park ve bahçelerinde, spor sahası ve salonlarında, gençlerimizin gittiği internet kafelerinde tütün ve tütün mamullerinin içilmesi genç kuşaklarımızım sigaraya özenmesi açısından tehdit edici niteliktedir. Ayrıca bu tür yerlerde pasif içicilik durumu söz konusu olması nedeniyle yasaklanan alanların genişletilmesi zorunluluğu ortaya çıkmıştır.

Pasif içicilik; sigara içmeyen kişilerin sigara içilen ortamlarda bulunan sigara dumanına maruz kalmasıdır. Sigara, puro ya da pipo içen bir kişinin yanında duran kişi hem yanan tütününün hem de sigara içen kişinin dışarı verdiği dumanı solur ve oldukça büyük bir zarar görür. Her yıl binlerce pasif içici, sigara dumanın verdiği zararlardan dolayı hastalanmakta ya da hayatını kaybetmektedir. Ne yazık ki, çocuklar için risk çok daha ciddidir. Bu nedenle çocuklarımızın, gençlerimizin ve toplumun sağlığı açısından kamu kurum ve kuruluşları, eğitim ve öğretim kurumları, hastaneler vb. yerlerin dışında eğlence ve işyerlerinde de tütün ve tütün mamullerinin kullanılmasının yasaklanması bir zorunluluk halini almıştır.

MADDE 2.- Tütün mamullerinin isim, marka ve alametler kullanılarak, her ne suretle olursa olsun reklam ve tanıtımının yapılması, bunların kullanılmasını teşvik ve özendirici kampanyaların düzenlenmesi yasak olmasına rağmen pek çok sigara üreticisinin değişik yöntemlerle, kanundaki bu yasağı delmeye çalıştıkları görülmektedir. En bilinen şekilleriyle; marketlerde markaları çağrıştıran logolar, firmaların dağıtım arabalarındaki renk çağrışımları restoran ve bar gibi eğlence yerlerinde yapılan tanıtım kampanyaları, vitrin camlarını çerçeveleyen ve cama yapıştırılan kuşaklar reklam yasağını delme girişimleri olarak değerlendirilmektedir. Sigara firmalarının desteklediği ve sigara markasını kullanıldığı yarışma ve aktiviteler ve başta haberler olmak üzere çeşitli programlarda yayınlanmaktadır. Üzerlerinde sigara adı ve arması olan çeşitli giysiler, kül tablaları benzeri eşyalar eşantiyon olarak bayilere, basın mensuplarına dağıtılmaktadır. Özellikle otomobil yarışmalarında pist kenarlarına sigara reklam panoları konulmaktadır. Bu tür yasak delme çalışmaları sigara tüketiminin arttırılmasına yönelik çalışmalardır ve toplum sağlığını tehdit etmektedir. Bu nedenle, tütün ve tütün mamulleri satışında reklam, promosyon ve sponsorlukla ilgili kapsamlı yasakların getirilmesi zorunluluk arz etmektedir.

Ülkemizde sigaraya başlama yaşı 11 olarak tespit edilmiştir. Bu tespit oldukça endişe verici bir gerçektir. Bu nedenle 18 yaşından küçüklere tütün ve tütün mamulleri satışı yapılmasını önlemek zorunluluk haline gelmiştir. Küçüklere tütün satışının yasak olduğunu açık ve belirgin işaretlerle duyurmak, genç kuşaklarımızı özendirecek girişimlerde bulunmak tütün ve tütün mamullerinin genç kuşaklar tarafından kullanılmasını nispeten azaltacaktır.

MADDE 3.- Yapılan birçok araştırma ortaya koymuştur ki tütün ve tütün mamulleri tüketimi insan sağlığına zararlıdır ve ölümcüldür. Bu nedenle tü-

tün ve tütün mamullerini kullananları bu konuda bilgilendirilmeleri, uyarılmaları ve sigara kullanımında caydırılmaları açısından sigara paketlerinin üzerine görünebilir büyüklükte sigaranın öldürücü bir madde olduğu yazılmalıdır.

Tütün ve tütün mamullerinin kullanımının zararları hakkında bireylerin bilgilendirilmesi, bilinçlendirilmesi ve eğitilmesi bakımından kitle iletişim araçları tarafından yapılan yayınlar yetersiz kalmaktadır. Toplum sağlığı açısından bu tür yayınların artırılması gerekmektedir. Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu ve özel televizyon kurumlarının bu nedenle program akışı içerisinde prime time saatlerinde bu tür eğitici programları yayınlaması zorunlu hale getirilmesi sigaranın tüketiminin azalması açısından sonuç alınmasına yarar sağlayacaktır.

MADDE 4.- Yürürlük maddesidir.

MADDE 5.- Yürütme maddesidir.

BALIKESİR MİLLETVEKİLİ SEDAT PEKEL VE 36 ARKADAŞININ 4207 SAYILI TÜTÜN MAMULLERİNİN ZARARLARININ ÖNLENMESİNE DAİR KANUNUN BAZI MADDELERİNDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASI HAKKINDA KANUN TEKLİFİ MADDELERİ

MADDE 1.- 07.11.1996 tarih ve 4207 Sayılı Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanunun 2'inci Maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Sağlık, eğitim-öğretim ve kültür hizmeti veren yerler, yetiştirme yurtları ve bakım evleri ve bunların açık da olsa park, bahçe ve kafeterya, yemekhane, kantin, dinlenme yerlerinde, spor sahaları, kapalı spor salonlarında, internet kafelerde, alışveriş merkezleri, düğün-toplantı salonları, taksi, toplu taşımacılık yapılan her türlü nakil vasıtaları ve bunların bekleme salonlarında, kamu hizmeti veren kurum ve kuruluşların ve bunların lokal, eğitim kampı, dinlenme tesislerindeki kapalı mekanlarında, demek, vakıf ve bunların lokal ve tesislerinde her ne olursa olsun tütün ve tütün mamullerinin içilmesi yasaktır.

Bu gibi mahallerin dışında kalan lokanta, otel, kafeterya, bar, disko, gazino

vb. eğlence yerlerinin kapalı mekanlarında tütün ve tütün mamullerinin içilmesi için tütün ve tütün mamulleri kullanmayanların sağlığını tehlikeye düşürmeyecek, tütün ve tütün mamullerinin dumanından ve kokusundan zarar görmeyecek ve rahatsız etmeyecek ayrı yerler tahsis edilir. Tahsis edilen tütün ve tütün mamulleri kullanılmayana yerlere duman gidişini engelleyecek havalandırma, tecrit etme gibi tedbirler alınır. Bu tedbirler alınmadığı/alınamadığı durumlarda bu tür yerlerde tütün ve tütün mamulleri içilmesi yasaktır.

Bu tür yerlerin denetimi o mahallin en büyük mülki amiri veya yetkilendirdiği görevliler tarafından yapılır."

MADDE 2.- 07.11.1996 tarih ve 4207 Sayılı Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanunun 3'üncü Maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Tütün ve tütün mamullerinin isim, marka, logo veya çağrışımlar yapacak işaret, renk, söz, sesler kullanılarak her ne suretle olursa olsun her türlü reklamının ve tanıtımının yapılması veya bunların kullanılmasını teşvik ve özendirici kampanyaların düzenlenmesi yasaktır.

Tütün ve tütün mamulleri üreten firmalar marka, logo veya çağrışımlar yapacak işaret, renk, söz, sesler kullanarak her ne suretle olursa olsun kitle iletişim araçlarında program, sponsorluk, kampanya yapamazlar. Hiçbir koşulda, topluma faydalı olsa da bu tür etkinlikle reisim, marka, logo veya çağrışımlar yapacak işaret, renk, söz, sesler kullanarak destek veremezler.

On sekiz yaşından küçüklere tütün ve tütün mamulleri satışı yapılamaz, tütün ve tütün mamulleri taşıttırılamaz.

Tütün ve tütün mamulleri satıcıları, satış noktalarına, küçüklere tütün satışının yasak olduğunu gösteren açık ve belirgin bir işaret koymak veya koydurmak zorundadır.

Tütün ve tütün mamulleri, satış noktaları gibi doğrudan ulaşılabilir yerlerde; şeker, çerez, oyuncak gibi küçük yaştakilerin ilgisini çekecek yerlere konularak satılmaz.

Şeker, çerez, oyuncak veya küçük yaştakilerin ilgisini çekecek başka nesnelerin tütün ürünleri şeklinde üretilmesi ve satılması yasaktır.

Tütün ve tütün mamulleri üreten firmalar ürettikleri ürünleri gerek kendi firmaları adına gerekse pazarlama dağıtım şirketleri ve bayileri adına ücretsiz dağıtamazlar, dağıttıramazlar. "

MADDE 3.- 07.11.1996 tarih ve 4207 Sayılı Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanunun 4'üncü Maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Tütün ve tütün mamullerinin içilmesinin yasaklandığı yerlerde, yasağı ve buna uymamanın sonuçlarını belirten uyarılar, asgari on santimetrelik puntolarla herkes tarafından görülebilir yerlere asılır veya yazdırılır. Bu uyarıların yapılmasından ilgili yerlerin yetkili ve amiri durumundaki kişi veya kişiler sorumludur. Türkiye üretilen veya ithal edilen tütün ve tütün mamulleri paketinin ön ve arka yüzlerine açıkça görülebilir ve rahatça okunabilir (harfler 14 puntodan az olmamak kaydıyla) şekilde Türkçe harflerle "Yasal Uyarı: Sigara Öldürür" ibaresi konulur. Bu ibareyi taşımayan tütün ve tütün mamulleri ithal edilemez ve satışa çıkarılamaz.

Tütün ve tütün mamullerinin paketlerinin içine tütün ve tütün mamullerinin zararlarını anlatan, rahatlıkla okunan (en az 10 punto) Türkçe yazılı olarak uyarı ilanları konulur."

Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu ve özel televizyon kurumları ayda en az üç yüz dakika tütün ve tütün mamullerin alışkanlığının zararları konusunda uyarıcı ve eğitici mahiyette yayınlar yapmak zorundadır."

MADDE 4.- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 5.- Bu Kanunun hükümlerini Bakanlar kurulu yürütür.

Bu üç Kanun teklifinin hepsi de TBMM Başkanlığı tarafından Esas Komisyon olarak Adalet Komisyonu'na, Tali Komisyon olarak Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu'na havale edilmiştir. Her üç kanun teklifi (yasama tekniği bakımından), öncelikle bu tekliflerde Tali Komisyon olan Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu'nda görüşülmeye başlamıştır. Bahsedilen tekliflerin aynı anda Komisyonların gündeminde olduğu esnada ve komisyon görüşmelerinin yapıldığı bir sırada Balıkesir Milletvekili Sedat Pekel, TBMM Başkanlığı'na müracaat ederek kendisinin verdiği Kanun teklifinin doğrudan Genel Kurul gündemine alınmasını talep etmiştir. Mevcut İçtüzük gelen kanun tekliflerinin 45 gün içerisinde ilgili komisyonlarda görüşülmediği takdirde TBMM Başkanlığı'na başvurarak teklifin Genel Kurul'da doğrudan gündeme alınmasını ve gerektiğinde görüşülmesini talep etmeyi teklif sahiplerine bir hak olarak vermektedir.[150] Balıkesir Milletvekili Sedat Pekel, işte bu haktan yararlanmak isteği ile TBMM Başkanlığı'na başvurmuştur. Bu girişim her ne kadar kendi teklifini diğer iki tekliften ayırarak konuyu Genel Kurul gündemine taşımış ve Genel Kurul gündemine alınmasını sağlamış

ise de teklif görüşülmeden dönem sonunda kadük kalmıştır. Teklif sadece kadük olmakla kalmamış aynı zamanda teklifin benzeri diğer iki tekliften ayrılması suretiyle diğer tekliflerin ilgili Komisyonlarda görüşülmesine başlandığı için mevcut İçtüzük gereği (bilahare anlatılacağı üzere) görüşülmekte olan tekliflerle yeniden birleştirilmesi yasama tekniği bakımından imkansız hale getirilmiştir. Böylece (daha sonra anlatılacağı üzere) mevcut İçtüzük gereği Trabzon Milletvekili Cevdet Erdöl ve arkadaşlarına ait teklif Adana Milletvekili Atilla Başoğlu'nun teklifi ile birleştirilerek görüşülmeye devam etmiş, Balıkesir Milletvekili Sedat Pekel ve arkadaşlarını teklifi ise süreçten ayrı tutulmak zorunda kalınmıştır.

BALIKESİR MİLLETVEKİLİ SEDAT PEKEL VE 36 ARKADAŞININ 4207 SAYILI TÜTÜN MAMÜLLERİNİN ZARARLARININ ÖNLENMESİNE DAİR KANUNUN BAZI MADDELERİNDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASI HAKKINDAKANUN TEKLİFİNİN DOĞRUDAN GÜNDEME ALINMASI ÖNERİSİ [151]

Sedat Pekel'in konu ile ilgili verdiği önerge TBMM Başkan Vekili Kahramanmaraş Milletvekili Nevzat Pakdil'in yönettiği oturumda 3 Ocak 2006 günü TBMM Genel Kurulu'nda görüşüldü ve karara bağlandı. Konunun komisyonlarda görüşülmeden Genel Kurul'da görüşülmesi her ne kadar ciddi hatalara neden olacağı düşünülse de (bu öneri konuya verilen önemin bir göstergesi olarak Genel Kurul tarafından) kabul edildi.

Böylelikle teklifin Genel Kurul gündemine alınması sağlanmış olduysa da teklif yasama dönemi sonuna kadar görüşülememiş ve netice olarak kadük olmuş oldu.

BALIKESİR MİLLETVEKİLİ SEDAT PEKEL VE 36 ARKADAŞININ 4207 SAYILI TÜTÜN MAMÜLLERİNİN ZARARLARININ ÖNLENMESİNE DAİR KANUNUN BAZI MADDELERİNDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASI HAKKINDA KANUN TEKLİFİNİN DOĞRUDAN GÜNDEME ALINMASINA İLİŞKİN TBMM GÖRÜŞMELERİ[152]

T.B.M.M B:47 3.1.2006 O:2

İKİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 16.58

BAŞKAN: Başkanvekili Nevzat PAKDİL

KÂTİP ÜYELER: Harun TÜFEKCİ (Konya), Yaşar TÜZÜN (Bilecik)

BAŞKAN - Sayın Milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin 47 nci Birleşiminin İkinci Oturumunu açıyorum.

B) TEZKERELER VE ÖNERGELER (Devam)

2.- Balıkesir Milletvekili Sedat Pekel'in, 4207 Sayılı Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanunun Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifinin (2/382) doğrudan gündeme alınmasına ilişkin önergesi (4/350)

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı'na

4207 sayılı Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanunun Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifim, ilgili komisyonlarda 45 gün geçmesine rağmen görüşülmeyerek TBMM Genel Kurul gündemine alınmamıştır. İçtüzüğün 37'nci maddesi gereğince (2/382) sayılı 02.09.2005 tarihli kanun teklifimin gündeme alınmasını arz ederim. 14.11.2005

Sedat Pekel

Balıkesir

BAŞKAN - Sayın Pekel, buyurun.

SEDAT PEKEL (Balıkesir) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; (2/232) sıra sayılı kanun teklifimin doğrudan gündeme alınmasıyla ilgili söz almış bulunuyorum; konuşmama başlamadan önce, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Milletvekilleri, kanun teklifimin neleri getirdiğine geçmeden önce, sigara ve zararlarına yönelik kısa bilgiler vermek istiyorum.

Sigara kullanımı, çok yaygın bir bağımlılık çeşididir. Bu nedenle, sigara ve dumanında bulunan maddelerin insan sağlığı üzerine yaptığı olumsuz etkiler, dünyanın ve Türkiye'nin en önemli halk sağlığı sorunlarından biridir. Ülkemizde, 17 000 000 kişinin sigara kullanıcısı olduğu tahmin ediliyor. Yine, ülkemizde, erkeklerin yaklaşık yüzde 60'ı, kadınların yüzde 20'si, tüm toplumumuzun yüzde 40'ı sigara içiyor. 10 000'i pasif içici olmak üzere, sigara kullanımından, ülkemizde, her yıl yaklaşık 110 000 kişi ölmekte ve bu ölümlerin 1 500'ünü ise bebek ölümleri oluşturmaktadır. Tüm kanser türlerinin yüzde 30'u, akciğer kanserlerinin ise yüzde 90'ı sigaradan kaynaklanıyor. Günde 1 ile 9 arası sigara içen kişilerin kansere yakalanma riski 4 kat, 10 ile 17 arası içenlerde 10 kat, 20 ile 40 arası içenlerde 16 kat, 40'tan fazla, yani 2 paket sigara içenlerde kanser görülme riski 24 kat artıyor.

Değerli Milletvekilleri, sigarada bulunan nikotin, bağımlılık yapma özelliği olan bir maddedir. Sigara dumanının içerdiği katran akciğerlere zarar verirken, karbonmonoksit kan dolaşımına girerek pıhtılaşmaya yol açmakta, atardamarların iç duvarlarına zarar vermekte, kalp krizlerine neden olmaktadır. Sigara dumanı, katran, karbonmonoksit ve nikotine ek olarak, amonyak, arsenik, hidrojen siyanür ve metan gibi son derece zehirli olan 4 000'den fazla kimyasal madde içermektedir.

Bu zehirli kimyasalları içeren sigara, ne yazık ki, genç kuşaklarımızı tehdit etmektedir. Son yapılan araştırmalar göstermektedir ki, 7-13 yaş grubundaki ilkokul öğrencilerinin yüzde 11,7'si sigara içmektedir ve yüzde 95'i de, maalesef, sigara markalarını tanımaktadır.

Değerli Milletvekilleri, bu olumsuzlukları gidermek amacıyla, dünyada birçok ülke sigarayla savaşmaktadır. Gelişmiş ülkeler, yasal düzenlemelerle, ciddî boyutlarda sigaraya karşı mücadele vermektedirler. Ülkelerin sigarayla mücadelesinde en ilginç örnek Küba'dır. Puro ihracatından yaklaşık yılda 200 000 000 dolar gelir elde eden Küba'da her 10 kişiden 4'ü sigara içmektedir; ancak, Küba'da yürürlüğe konulan yasayla, kamuya açık yerlerde siga-

ra içilmesi yasaklanmıştır ve 16 yaşından küçüklere sigara satılmamaktadır. Sigarayı düşmana vermenin en iyisi olduğunu söyleyen Küba Lideri Fidel Castro da sigarayı yıllar önce bırakmıştır. Belçika, Çin, Hollanda, Fransa, İtalya, Norveç gibi ülkeler de, sigarayla ilgili mücadelede ciddî adımlar atmışlardır. Son olarak İspanya'da, sigara içilen alanların daraltılması ve pasif içicilerin korunmasına yönelik yasa, 1.1.2006 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Değerli Milletvekilleri, izninizle, kanun teklifimin neleri getirdiğine dikkatinizi çekmek istiyorum.

Türkiye'de sigarayla ilgili mücadelede olumlu bir adım olarak, 7.11.1996 tarihinde, 4207 sayılı Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanun kabul edilmiş ve yürürlüğe girmiştir. Özellikle gençlere sigara satılması, reklam yasağı gibi konularda birçok gelişmiş ülkeye örnek teşkil eden, bireyleri ve toplumu tütün ve tütün ürünlerinin zararlarından korumayı amaç edinen bu kanun, amacı ve içeriğiyle son derece olumlu ve iyi niyetli yasaklar getirmiş olmasına karşın, bugün yeterince uygulanamamaktadır.

SEDAT PEKEL (Devamla) - Bu nedenle, tütün ve tütün mamullerinin toplum sağlığımızı tehdit etmesini önlemek, zararlarından korumak ve yürürlükte bulunan kanunlardaki bazı yetersizlikleri gidermek amacıyla bu kanun teklifini hazırlamaya ihtiyaç duydum. İlgili komisyondan alt komisyona sevk edilen kanun teklifim, kısaca, sigara tüketiminin özendirilmesini önleyen ve pasif içici olunmasını engelleyen hükümler içermektedir. Sigara içilen alanların daraltılmasıyla ilgili olarak son zamanlarda tartışmalar yaşansa da, teklifimde, "lokanta, otel, kafeterya, bar, diskotek, gazino ve benzeri eğlence yerlerinin kapalı mekânlarında tütün ve tütün mamullerinin içilmesi için tütün ve tütün mamulleri kullanmayanların sağlığını tehlikeye düşürmeyecek, tütün ve tütün mamullerinin dumanından ve kokusundan zarar görmeyecek ve rahatsız etmeyecek ayrı yerler tahsis edilir. Tahsis edilen tütün ve tütün mamulleri kullanılmayan yerlere duman gidişini engelleyecek havalandırma, tecrit etme gibi tedbirler alınır. Bu tedbirler alınmadığı, alınamadığı durumlarda bu tür yerlerde tütün ve tütün mamulleri içilmesi yasaktır." hükmü getirilmektedir.

Bununla birlikte, yasa teklifimde, çocuklarımıza yönelik özendirici her türlü faaliyet kısıtlanmakta, sigara üreten firmaların reklam ve tanıtım yasaklarını delme girişimlerini önlemeye yönelik hükümler yer almaktadır. Teklifimde, ayrıca, sigaranın zararlarıyla ilgili uyarıların daha dikkat çekici olmasına yönelik hükümler bulunmaktadır. Aynı zamanda, teklifim, TRT ve özel televizyonların sigaranın zararlarıyla ilgili eğitsel yayınlardaki sürelerin

artırılmasıyla ilgili hükümleri de beraberinde getirmektedir.

BAŞKAN - Sayın Pekel, teşekkür cümlenizi alabilir miyim; lütfen… Çünkü, bu konuda, tabi ki, çok geniş konuşabilirsiniz; ona inanıyorum. Lütfen, Genel Kurul'a teşekkür eder misiniz.

SEDAT PEKEL (Devamla) - Elbette, sizin söylediğiniz gibi konuşabilirim. Ben de iki cümleyle toparlıyorum Sayın Başkanım ve anlayışınıza şimdiden teşekkür ediyorum.

Gerçekten, sigarayı uzun yıllar içen ve içtikten sonra bırakan, bıraktığı andan itibaren de olumlu sonuçlarını gören, birebir yaşayan bir arkadaşınız olarak sizlerden özellikle rica ediyorum. Gerçekten, önümüzde çok, ama çok önemli altın bir fırsat var. Bu kanun teklifi, hızlı bir şekilde ilgili komisyonun önce altında, inanıyorum ki, yakında da üst komisyonda görüşülerek Genel Kurul'da sizlerin oylarınıza sunulacaktır. Orada vereceğiniz desteğin olumlu sonuçlarını, inanın, önümüzdeki nesiller yaşayarak görecek ve bu desteği hiçbir zaman unutmayacaklardır. Bu Parlamento, Avrupa Birliği sürecinde çıkardığı insan hakları ve demokratikleşmeyle ilgili yasalarla, yaptığı Anayasa değişiklikleriyle ve reddedilen 1 Mart tezkeresiyle tarih sayfalarında olumlu anılacak bir dönemi geride bıraktı ve inanıyorum, yine, böylesi bir katkıyla hazırladığım -daha doğrusu iki arkadaşım daha var- birleştirilerek getirilecek bu yasa teklifimizin kabul edilmesiyle birlikte, o tarihin sayfalarında en az onun kadar onur sayfası oluşacağına ben yürekten inanıyorum ve bu, gelecek nesillerimizi de, ölen bebeklerimizi de, sigara içmeyen insanları düşünerek sağlıklı bir toplum yaratma konusunda bu desteğinizi esirgemeyeceğinize inanıyorum.

Hepinize saygılar sunarken, geride bıraktığımız, üç gün önce bıraktığımız yeni yıl 2006'nın ve önümüzde idrak edeceğimiz, kutlayacağımız kurban bayramımızın, siz değerli milletvekili arkadaşlarımıza ve aziz milletimize hayırlı, uğurlu olmasını diliyor, hepinize saygılar sunuyorum. Sağ olun.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Pekel.

Önerge üzerinde, Denizli Milletvekili Sayın Mustafa Gazalcı

Sayın Gazalcı, buyurun.

MUSTAFA GAZALCI (Denizli) - Sayın Başkan, Değerli Milletvekili Arkadaşlarım; Balıkesir Milletvekilimiz Sayın Sedat Pekel'in önergesini desteklemek için kişisel söz aldım; tümünüzü saygıyla selamlıyorum efendim.

FERAMUS ŞAHİN (Tokat) - Tekel ne olacak, Tekel?.. Sayın Gazalcı, Tekel ne olacak?

MUSTAFA GAZALCI (Devamla) - Değerli arkadaşlar, gerçekten, sigaranın zararları ortadadır. Özellikle son yıllarda okullarda, ilköğretim okullarına varıncaya kadar yaygınlaştığı ve birçok hastalığa, ölümlere yol açtığı bir gerçektir; ancak, bu sigara konusunda önlem alınırken, tütünün, onun hammaddesi olan tütünün bir ekmek olduğunu söylemek istiyorum. Bu önergenin kabul edilmesini istiyorum. Türkiye›nin yabancı sigara tekellerinin bir pazarı durumuna getirildiğini ve nikotini daha fazla, insan sağlığına daha çok zararlı Virginia ve Burley›den yapılmış sigaraların, giderek, ülkemizde yaygın bir biçimde satıldığını anımsatmak istiyorum.

Bugün Özelleştirme yönetiminin gündeminde olan Tekele, bir zamanlar, sigara kaçakçılığını önleme gerekçesiyle, Anadolu'nun en uç noktalarına kadar, yabancı sigara alışkanlığı kazandırmak için, dağıtım görevi yaptırıldı; yani, Türkiye, dünyanın en güzel tütünlerini üretirken ve o üreten insanlar, insanları zehirlemek için değil, çocuklarını okutmak için, evine ekmek getirmek için kıraç topraklarda tütün yetiştirirken, sulak yerlerde yetişmiş, pancar yaprağı gibi büyük yapraklı, içinde ne olduğu belli olmayan yabancı tütünlerin ülkemizde adım adım pazarımızı ele geçirdiklerini görüyoruz.

Değerli arkadaşlar, bugün, yüzde 50'nin altına düşmüştür. Bu, son yirmi yıldır oynanan oyunların sonucudur. Hem sigara içen artmıştır Türkiye'de, bunun zehri bize gelmiştir, hem de tütün üreticileri bundan zarar görmüştür. Biz, tütün alan ülke durumuna geldik, sigara alan ülke durumuna geldik, tütün satarken, sigara satarken. Maalesef, dövizimiz de gidiyor, sağlığımız da gidiyor. Bu bir çelişkidir.

Bakın, ben, bir tütün yöresi çocuğuyum. İlçemde hemen her aile tütüncülükle uğraşır, Denizli'nin Güney İlçesinde. Manisa'dan sonra en güzel tütünler yetişir orada. Depolar yokken, eskiden evlerin altına girdiğiniz zaman bir tütün kokusuna rastlardınız; ama onu üretenler sigara içmezdi, çocukları gibi bakarlardı o tütünlere. Son yıllarda, değerli arkadaşlar, yabancı sigaralar, yabancı tütün işgal etti ülkemizi ve Tekel, kurbanlık bir koyun gibi, Özelleştirmenin yönetiminde duruyor, fabrikalar da ya satılıyor Tekel özelleştirilmeden ya da vardiyaları düşülüyor.

Değerli arkadaşlar, bakın, Manisa Akhisar'daki sigara fabrikamız, temeli atılıyor, oraya alınan bekçi emekli oluyor, hâlâ üretime açılmıyor. Böyle bir anlayış olabilir mi?! Hâlâ o binalar boş duruyor. Bir yandan da, yabancılar

bir yılın içinde, iki yılın içerisinde sigara fabrikaları kuruyorlar ve ülkemize durmadan pazarlıyorlar, satıyorlar. Bu çifte sömürüye dur diyelim; bir. Sağlığımızdan gidiyor, insanlar yabancı sigaralara alıştırılıyor; hem döviz kaybediyoruz hem sağlığımızı kaybediyoruz. Çünkü, o sigaraların içinde ne olduğu henüz ortaya çıkmış değildir, katık maddesinin ne olduğu belli değildir. Üstüne üstlük, o tekeller yöneticilerimizi de etkilemektedir. Sayın Unakıtan keşke burada olsaydı! Yazın bir yasa çıkarıverdi. Zaten, Tekel destelemekten çıktı. Eskiden Türk tütünü aldığı oranda vergi verirken, o sınır da kalktı. Yani, devlet desteklemekten, Tekel desteklemekten…

MUSTAFA GAZALCI (Devamla) - Değerli arkadaşlar, tütünümüzü, sigaramızı ve insanımızı koruyalım; bunlar birbiriyle çelişmez. Hem toplum yerlerinde sigara içmeyi önleyelim, alışkanlığını önleyelim hem de dıştan bir salgın gibi gelip insanımızın hem sağlığını hem cebini boşaltan, devleti zarara sokan yabancı sigara tekellerinin oyunlarını Türkiye'de bozalım, arkadaşımızın önerisini kabul edelim diyorum; hepinize saygılar sunuyorum.

Ben de, yeni yılın kutlu olmasını, yaklaşan bayramın herkese mutluluklar getirmesini diliyorum; teşekkür ediyorum.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Gazalcı.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler… Kabul etmeyenler… Kabul edilmiştir.

Öneri her ne kadar kabul edilerek teklif gündemdeki yerini aldıysa da böyle önemli bir konunun Komisyonlarda tartışılmadan kanunlaşmasının ciddi yanlışlıklara yol açabileceği aşikârdı. Bunun yanısıra benzer ve daha kapsamlı olan diğer iki kanun teklifi zaten ilgili komisyonların gündeminde bulunmakta ve görüşülmekte idi. Verilen bu önergenin kabulüyle birlikte yapılan bu acelecilik Sedat Pekel ve arkadaşlarının teklifinin diğer tekliflerden ayrılmasına yol açtı.

Kendi teklifi diğer tekliflerden ayrılmış olsa da Balıkesir Milletvekili Sedat Pekel hazırlanan ve Komisyonların gündeminde olan diğer kanun tekliflerinin hızlı bir şekilde komisyonlarda görüşülerek Kanunlaşmasının gerekliliğine vurgu yaparak "Genel Kurul'da sizlerin oylarınıza sunulacaktır. Orada vereceğiniz desteğin olumlu sonuçlarını, inanın, önümüzdeki nesiller yaşayarak görecek ve bu desteği hiçbir zaman unutmayacaklardır." demek suretiyle sürece katkısını ve desteğini belirtmiştir.

Aslında Balıkesir Milletvekili Sedat Pekel'in yaptığı bu girişim kendi ver-

diği kanun teklifinin görüşülmesini sağlamadığı gibi mevcut İçtüzük gereği komisyonlarda görüşülmeye başlanan diğer kanun teklifleriyle yeniden birleştirilmesine de engel olmuş oldu. Çünkü Komisyon gündemine alınmış ve alt Komisyonda görüşmelerine başlamış olan teklifini Genel Kurul gündemine taşıyarak Komisyonda yeniden değerlendirilmesini engellemiş ve benzer mahiyette olan diğer tekliflerden ayrılmasına sebep olmuştur. Bu nedenle teklif ilgili Komisyonların gündeminden düşmüş oldu. Buna rağmen TBMM'ne sunulmuş ve kanunlaşması için çaba sarf edilmiş bu teklifi burada yad etmek, yapılan gayrete ve verilen desteğe saygının bir ifadesi olarak anılmasının gerekliliğine inanmaktayım.

Netice olarak Balıkesir Milletvekili Sedat Pekel'in teklifinin de dahil edildiği görüşmelerin ilki 24.11.2005 tarihinde başkanlığını Trabzon Milletvekili ve teklifteki ilk imza sahibi olan Cevdet Erdöl'ün yaptığı Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonunda yapıldı. Her üç teklif kapsam bakımından daha geniş olan Trabzon Milletvekili Cevdet Erdöl ve arkadaşlarının teklifi esas alınmak suretiyle birleştirilerek görüşülmeye başlandı. Teklif mevcut 4207 Sayılı Kanunda kapsamlı değişiklikler yaptığından dolayı daha detaylı görüşülmek üzere alt komisyona havale edildi. Alt Komisyon başkanlığını Kocaeli Milletvekili Nevzat Doğan'ın yaptığı çalışmalar ve1/12/2005, 8/12/2005, 22/12/2005 ve 26/12/2005 tarihlerinde yaptığı toplantılarda Kanun ayrıntılı olarak ele alınmıştır. Trabzon Milletvekili Cevdet Erdöl'ün başkanlığını yaptığı Sağlık Komisyonu çalışmaları teklifleri biraz daha olgunlaştırdı. Bu arada komisyonumuz, alt komisyon tarafından hazırlanan metni henüz gündemine alarak görüşmeden önce Sedat Pekel'in teklifini diğer tekliflerden ayırmak zorunda kaldı. Çünkü daha evvel belirtildiği üzere Balıkesir Milletvekili Sedat Pekel, "Balıkesir Milletvekili Sedat Pekel ve 36 Milletvekilinin; 4207 sayılı Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanunun Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi"ni İçtüzüğümüzün 37 nci maddesinin ikinci fıkrası (Tasarı veya tekliflerle kanun hükmünde kararnamelerin esas komisyonlara havale gününden itibaren en geç kırkbeş gün içinde sonuçlandırılması gerekir. Bu sürenin bitiminde, tasarı, teklif ve kanun hükmünde kararnamenin doğrudan Genel Kurul gündemine alınmasını Hükümet veya teklif sahipleri isteyebilirler. Bu istemler üzerine komisyon, Hükümet, teklif sahibi ve bir milletvekili beşer dakikayı geçmemek üzere söz alabilir. Genel Kurul işaret oyuyla karar verir.)" hükmü gereği teklifinin doğrudan Genel Kurul gündemine alınmasını istemiştir. Genel Kurul tarafından doğrudan gündeme alınması kabul edilmesi üzerine söz konusu teklif 5/1/2006 tarihinde komisyonumuz günde-

minden çıkarılmış ve görüşmelere diğer iki teklifin birleştirilmesi suretiyle devam edilmiştir.

SAĞLIK, AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL İŞLER KOMİSYONU RAPORU [153]

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı'na

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı tarafından; "Trabzon Milletvekili Cevdet Erdöl ile 73 Milletvekilinin; Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi" 25/6/2005 tarihinde,

"Balıkesir Milletvekili Sedat Pekel ve 36 Milletvekilinin; 4207 sayılı Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanunun Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi" 17/2/2005 tarihinde,

"Adana Milletvekili Atilla Başoğlu'nun; Sigarayla Mücadele Yasasında Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi" ise 11/2/2005 tarihinde TBMM Başkanlığına sunulmuştur. Başkanlık Adalet Komisyonunu esas, Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonunu ise tali komisyon olarak belirlemiştir.

Bu üç teklif ile; 7/11/1996 tarihli ve 4207 sayılı Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanunun adı değiştirilmekte, mevcut Kanun hükümlerinin kişileri tütün ve tütün ürünlerinin zararlarından korumada yetersiz kaldığı düşünülerek kanunda bazı değişiklikler öngörülmektedir. İnsan ve toplum sağlığına çok fazla zararlar veren tütün ürünlerine çok büyük meblağlar ödenmekte bunun karşılığında ise başta kanser olmak üzere kalp damar hastalıkları ve insan sağlığında pek çok hastalık ve tahribatlar olmaktadır.

Teklifler ile;

Tütün mamullerinin zararlarının önlenmesine dair kanunda yapılan değişiklikle, kişileri tütün ve tütün ürünlerinin zararlarından, bunların alışkınlıklarını özendirici reklam, tanıtım ve teşvik kampanyalarından koruyucu tedbirleri almak üzere düzenlemeler yapılmaktadır. Kişisel ve toplumsal zararlarının artık bilindiği tütün ürünleri tüketiminin azaltılması ve tütün ürünlerini tüketmeyenlerin de haklarının korunması amacıyla kanun teklifleri hazırlanmıştır.

Komisyonumuz her üç teklifi 24/11/2005 tarihindeki yirmiyedinci toplantısında; Sağlık, Adalet, Maliye, Milli Eğitim, Tarım ve Köyişleri, Çalışma

ve Sosyal Güvenlik, Sanayi ve Ticaret Bakanlıkları ile Gümrük Müsteşarlığı, Tütün Mamulleri ve Alkollü İçkiler Piyasası Düzenleme Kurulu, Radyo ve Televizyon Üst Kurulu, TRT Genel Müdürlüğü, TEKEL Sigara A.Ş. Genel Müdürlüğü, Yeşilay ve Sigarayla Savaşanlar Derneği temsilcilerinin de katılımlarıyla yapılan toplantıda, konunun daha ayrıntılı bir şekilde ele alınarak olgunlaştırılması ve gerekli düzenlemelerin yapılabilmesini sağlamak amacıyla bir alt komisyon kurulmasına karar vermiştir.

Ağrı Milletvekili Mehmet Kerim Yıldız, Antalya Milletvekili Osman Akman, Bursa Milletvekili Şerif Birinç, Kocaeli Milletvekili Nevzat Doğan, Muş Milletvekili Medeni Yılmaz, Muğla Milletvekili Ali Arslan, Ordu Milletvekili İdris Sami Tandoğdu ve Ankara Milletvekili Muzaffer R.Kurtulmuşoğlu'nun seçildiği alt komisyon, başkanlığına Kocaeli Milletvekili Nevzat Doğan'ı seçerek çalışmalarına başlamıştır.

Alt Komisyon; 1/12/2005, 8/12/2005, 22/12/2005 ve 26/12/2005 tarihlerinde yaptığı toplantılarda bu üç teklifin birleştirilerek görüşülmesine ve görüşmelere "Trabzon Milletvekili Cevdet Erdöl ve arkadaşlarının Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi" nin esas alınmasına karar vermiştir.

Alt Komisyon, yukarıdaki temsilcilerin katılımları ile teklifleri ayrıntılı olarak incelemiş, kamuoyunun beklentilerini de değerlendirerek çalışmalarını tamamlamış ve yeni bir metin oluşturmuştur.

Bu anlamda olmak üzere alt komisyonda teklif üzerinde şu değişiklikler yapılmıştır:

Kanun Teklifinin;

Çerçeve 1'inci maddesi; 4207 sayılı Kanunun adını değiştirmektedir. Alt komisyonda Kanunun adı "Tütün Ürünlerinin Zararlarının Önlenmesi ve Kontrolü Hakkında Kanun" şeklinde değiştirilmiştir.

Çerçeve 2'nci maddesi; 4207 sayılı Kanunun 1 inci maddesini değiştirmektedir. Alt komisyonda Kanunun amacı yeniden düzenlenerek metne yazılmıştır.

Çerçeve 3'üncü maddesi; 4207 sayılı Kanunun 2'nci maddesini değiştirmektedir. Alt komisyonda, "Tütün ürünlerinin içilmesi yasaklanan yerler" başlıklı maddede, tütün ürünlerinin kesin olarak içilemeyeceği yerler, tütün ürünleri tüketilmesine mahsus alanların oluşturulabileceği yerler ayrımı yapılmış, tütün ürünleri tüketilmesine tahsis edilen kapalı alanların koku ve

duman geçişini önleyecek şekilde tecrit edilmesi ve havalandırma tertibatı ile donatılması gereken yerler ile bunların istisnaları ile söz konusu yerlere kimlerin girebilecekleri belirtilmiş, Kanunun uygulanmasında nelerin tütün ürünü sayılacağı da tespit edilerek metin yeniden düzenlenmiştir.

Çerçeve 4'üncü maddesi 4207 sayılı Kanunun 3'üncü maddesini değiştirmektedir. Alt Komisyonda madde başlığı «diğer koruyucu önlemler» şeklinde değiştirilmiş ve fıkraları yeniden düzenlenmiştir.

Çerçeve 5'inci maddesi 4207 sayılı Kanunun 4'üncü maddesini değiştirmektedir. Alt komisyonda madde başlığı «kontrolün sağlanması" şeklinde değiştirilerek fıkraları yeniden düzenlenmiştir.

Çerçeve 6'ncı maddesi 4207 sayılı Kanunun 5'inci maddesini, Çerçeve 7'nci maddesi 6'ncı maddesini değiştirmektedir. Alt komisyonda ceza hükümleri ve ceza vermeye yetkili makamların belirlendiği bu iki madde Çerçeve 6'ncı madde olmak üzere birleştirilmiştir. Maddede 4207 sayılı Kanunun 5'inci maddesinin madde başlığı "ceza hükümleri" adı altında değiştirilmiş, kanun hükümlerine uymayan gerçek ve tüzel kişiler için verilecek idari para cezaları ile bu cezaları vermeye yetkili makamlar yeniden belirlenmiş ve tek madde altında toplanarak fıkraları yeniden düzenlenmiştir.

Çerçeve 7'nci madde olmak üzere, "tahsil edilen idari para cezalarının paylaşılması" başlığı altında yeni bir madde eklenmiştir. Madde ile, bu Kanun hükümlerine göre verilen idari para cezalarından tahsil edilen miktarın yüzde ellisi, para cezasına karar veren kurumun harcamalarında kullanılmak üzere kurum veya ilgili bakanlık bütçesine, yüzde onu Sağlık Bakanlığı, yüzde onu Milli Eğitim Bakanlığı bütçelerine, bu Kanunun kendilerine yüklediği yükümlülüklerin yerine getirilmesine ilişkin harcamalarda kullanılmak üzere aktarılacağı hükmü düzenlenmiştir.

Çerçeve 8'inci maddesi 4207 sayılı Kanunun 7'nci maddesini değiştirmektedir. Alt komisyonda madde başlığı "mülkiyetin kamuya geçirilmesi" şeklinde değiştirilerek, Kanunun ilgili maddelerindeki yasakların konusunu oluşturan tütün ürünlerinin mülkiyetinin kamuya geçirilmesine, Tütün Mamulleri ve Alkollü İçkiler Piyasası Düzenleme Kurulu tarafından karar verileceği düzenlenmiştir.

Çerçeve 9'uncu maddesi ile 4207 sayılı Kanunun 8'inci maddesi teklif metninde para cezalarına ilişkin hükümler zaten yukarıdaki maddelerde düzenlendiğinden alt komisyon tarafından yürürlükten kaldırılmıştır.

Bu arada komisyonumuz, alt komisyon tarafından hazırlanan metni henüz gündemine almadan, Balıkesir Milletvekili Sedat Pekel, "Balıkesir Milletvekili Sedat Pekel ve 36 Milletvekilinin; 4207 sayılı Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanunun Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi"ni İçtüzüğümüzün 37'nci maddesinin ikinci fıkrasına dayanarak, (Tasarı veya tekliflerle kanun hükmünde kararnamelerin esas komisyonlara havale gününden itibaren en geç kırkbeş gün içinde sonuçlandırılması gerekir. Bu sürenin bitiminde, tasarı, teklif ve kanun hükmünde kararnamenin doğrudan Genel Kurul gündemine alınmasını Hükümet veya teklif sahipleri isteyebilirler. Bu istemler üzerine komisyon, Hükümet, teklif sahibi ve bir milletvekili beşer dakikayı geçmemek üzere söz alabilir. Genel Kurul işaret oyuyla karar verir.) doğrudan Genel Kurul gündemine alınmasını istemiştir. Bunun üzerine söz konusu teklifi 5/1/2006 tarihinde komisyonumuz gündeminden çıkarmıştır.

Komisyonumuz bu defa;

26/1/2006 tarihinde yaptığı 31'inci birleşiminde Sağlık, Adalet, Maliye, Milli Eğitim, Gümrük Müsteşarlığı, Tütün Mamulleri ve Alkollü İçkiler Piyasası Düzenleme Kurulu, Radyo ve Televizyon Üst Kurulu, TRT Genel Müdürlüğü temsilcilerinin katılımlarıyla Teklifleri ve alt komisyon tarafından hazırlanan metni yeniden gündemine almıştır.

Komisyonumuz yapmış olduğu bu birleşiminde alt komisyon tarafından hazırlanan yeni metnin esas alınarak görüşülmesine karar vermiştir.

Alt komisyon tarafından hazırlanan ve Komisyonumuz tarafından esas alınan bu yeni metnin görüşülmesi sırasında da bazı maddeler üzerinde önergeler verilmiş ve sözlü öneriler sunulmuştur.

Verilen önergeler ile sözlü önerilerin kabul edilmesi ile;

Çerçeve 3'üncü maddesi, değiştirilen 4207 sayılı Kanunun 2'nci maddesinin 1'inci fıkrasının (b) bendinde; "lokaller" ibaresinden sonra gelmek üzere "lokanta" ibaresi eklenmiş, "atari salonları" ibaresi metinden çıkarılmış, "çok sayıda " ibaresi "birden çok sayıda" olarak değiştirilmiş ve "girebileceği" ibaresinden sonra da "işyerlerinin ve" ibaresi eklenmek suretiyle,

2'nci fıkrasının; (b) bendindeki "çok sayıda insanın" ibaresi metinden çıkarılarak yerine "birden çok sayıda kişinin" ibaresi eklenmiş, (f) bendi olmak üzere, "açık havada yapılan her türlü kültür, sanat ve eğlence faaliyetlerinin seyir yerlerinde," ibaresi yeni bir bend olarak metne eklenmek suretiyle,

3'üncü fıkrasının sonuna son cümle olmak üzere «Ancak bu kahvehanelerde yeterli havalandırma tertibatı alınması zorunludur.» ibaresinin eklenmesi suretiyle,

4'üncü fıkrasındaki «çocuklar giremez» ibaresinin metinden çıkarılarak, yerine «18 yaşını tamamlamamış olan kişiler giremez» ibaresinin eklenmesi suretiyle,

5'inci fıkrasının "Otelcilik hizmeti verilen işletmelerde, tütün ürünleri tüketilemez. Ancak bu ürünleri tüketen müşterilerin konaklamasına tahsis edilmiş ayrı katlar ya da odalar oluşturulabilir." şekilde değiştirilmesi suretiyle yeniden düzenlenmiştir.

Çerçeve 4'üncü maddesi, değiştirilen 4207 sayılı Kanunun 3'üncü maddesinin;

2'nci fıkrası "Tütün ürünleri sektöründe faaliyet gösteren firmaların isimleri, amblemleri veya ürünlerinin marka ya da işaretleri veya bunları çağrıştıracak alametleri kıyafet, takı ve aksesuar olarak taşınamaz." şeklinde değiştirilmesi suretiyle,

3'üncü fıkrası «Tütün ürünleri sektöründe faaliyet gösteren firmalara ait araçlarda, bu ürünlere ilişkin markaların veya firmaların tanınmasını sağlayacak bir uygulamaya gidilemez» şeklinde değiştirilmesi suretiyle,

4'üncü fıkrasındaki «satış artırıcı» ibaresinin metinden çıkarılması suretiyle,

9 ve 10'uncu fıkralarındaki "çocuklar" ibaresinin "18 yaşını doldurmamış kişiler" olarak değiştirilmesi suretiyle,

11 inci fıkrasındaki "adet şeklinde" ibaresinden sonra "veya küçük paketlere bölünerek" ibaresinin eklenmesi suretiyle,

14'üncü fıkrasının «Tütün ürünleri dolap içerisinde, çocukların doğrudan ulaşamayacağı ve işletme dışından görülmeyecek şekilde satışa arz edilebilir. Tütün ürünleri satış belgesi olmaksızın satılamaz. Satış belgesinde belirtilen yerin dışında satışa sunulamaz.» şeklinde değiştirilmesi suretiyle,

15'inci fıkrası " Firmalar tarafından tütün ürünleri hediye, eşantiyon, promosyon veya yardım olarak dağıtılamaz" şeklinde değiştirilmesi suretiyle,

16'ncı fıkrasına "oyuncak" ibaresinden sonra gelmek üzere "kıyafet, takı, aksesuar" ibaresinin eklenmesi suretiyle,

17'nci fıkrasının "Kolluk veya özel güvenlik görevlileri ile Türk Silahlı Kuvvetleri mensupları üniformalı olarak kamuya açık alanlarda tütün ürünlerini içemezler." şeklinde değiştirilmesi suretiyle yeniden düzenlenmiştir.

Çerçeve 5'inci maddesi, değiştirilen 4207 sayılı Kanunun 4'üncü maddesinin;

1'inci fıkrasının sonuna "Ayrıca, tütün ürünlerinin tüketilmesine tahsis edilen alanlar ile nargile içilen mekanlarda tütün ürünleri kullanımının tehlikelerini anlatan sağlık uyarıları herkes tarafından görülebilir yerlere asılır." cümlenin eklenmesi suretiyle,

5'inci fıkrası "Bu Kanunda sözü edilen yasal uyarı yazıları, resim, şekil veya grafik mesajlarıyla ilgili hususlar yönetmelikle düzenlenir. Bu yönetmelik Sağlık Bakanlığının görüşü alınarak Tütün, Tütün Mamulleri ve Alkollü İçkiler Piyasası Düzenleme Kurumu tarafından çıkarılır." şeklinde değiştirilmesi suretiyle,

7'nci fıkrasının " Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu ile ulusal, bölgesel ve yerel yayın yapan her kategoride özel televizyon kuruluşları ve radyolar, ayda en az doksan dakika tütün ürünleri alışkanlığının zararları konusunda uyarıcı eğitici mahiyette yayınlar yapmak zorundadır. Bu yayınlar, 08:00-22:00 saatleri arasında yapılır. Bu yayınların kopyaları her ay düzenli olarak Radyo ve Televizyon Üst Kuruluna teslim edilir. Bu saatler dışında yapılan yayınlar ihtiyaridir ve aylık doksan dakikalık süreye dahil edilmez. Bu sürelerin denetlenmesi Radyo ve Televizyon Üst Kurulu tarafından yapılır. Bu programlar, Sağlık Bakanlığı, Radyo ve Televizyon Üst Kurulu ve Tütün, Tütün Mamulleri ve Alkollü İçkiler Piyasası Düzenleme Kurumu tarafından ilgili sivil toplum örgütlerinin görüşleri de alınarak hazırlanır veya hazırlattırılır." şeklinde değiştirilmesi suretiyle,

8'inci fıkrasına "bilinçlendirmek üzere" ibaresinden sonra gelmek üzere "sivil toplum örgütlerinin görüşleri alınarak" ibaresinin eklenmesi ve "program" ibaresinin metinden çıkarılması suretiyle yeniden düzenlenmiştir.

Çerçeve 6'ncı maddesi, değiştirilen 4207 sayılı Kanunun 5'inci maddesinin 1'inci fıkrasındaki "yükümlülükleri" ibaresinin "yükümlülükler" olarak değiştirilerek, bu ibareden sonra gelmek üzere, "ile 3'üncü maddesinin 2'nci fıkrasındaki yasağın her birine" ibaresinin eklenmesi suretiyle,

2'nci fıkrasının başındaki « 2'nci maddenin birinci fıkrasındaki yükümlülüklere aykırı hareket eden yetkili kamu görevlisi" ibaresi, "2'nci maddenin

birinci fıkrasındaki yükümlülüklere aykırı hareket edilmesinin önlenmesiyle ilgili olarak gerekli tedbirleri almayan yetkili kamu görevlisi" şeklinde değiştirilmesi suretiyle,

13'üncü fıkrasına son cümle olmak üzere «Tütün ürünlerinin satış belgesiz olarak satışının yapıldığı veya satışa hazır tutulduğu yerlerdeki tütün ürünlerine el konulur ve nereden temin edildiğine dair belge ibraz edilememesi halinde, mahalli mülki amir tarafından bunların mülkiyetinin kamuya geçirilmesine karar verilir.» ibaresinin eklenmesi suretiyle yeniden düzenlenmiştir.

Çerçeve 10'uncu madde olmak üzere 4207 sayılı Kanuna bir Geçici Madde eklenmiştir. Geçici Madde ile Kanunun işletme sahiplerine yüklediği tertibat ve düzenlemeleri üç ay içinde yapmakla yükümlü oldukları ve öngörülen yönetmeliklerin kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç ay içinde çıkarılacağı hükme bağlanmıştır.

Alt komisyon tarafından hazırlanan yeni metnin, çerçeve 1, çerçeve 2, çerçeve 7, çerçeve 8, çerçeve 9'uncu maddeleri aynen,

Yürürlüğe ilişkin çerçeve 10'uncu maddesi çerçeve 11, yürütmeye ilişkin çerçeve 11'inci maddesi çerçeve 12'nci maddeler olmak üzere aynen kabul edilmiştir.

Raporumuz, Adalet Komisyonuna sunulmak üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile arz olunur.

Başkan Cevdet Erdöl, Trabzon

Başkanvekili Nevzat Doğan, Kocaeli

Kâtip Mehmet Kılıç, Konya

Üye Mehmet Kerim, Yıldız Ağrı

Üye Ahmet Yaşar, Aksaray

Üye Muzaffer Kurtulmuşoğlu, Ankara

Üye Remziye Öztoprak, Ankara

Üye Osman Akman, Antalya

Üye Turhan Çömez, Balıkesir

Üye Şerif Birinç, Bursa

Üye İrfan Rıza Yazıcıoğlu, Diyarbakır

Üye Hüseyin Tanrıverdi, Manisa

Üye Mahmut Duyan, Mardin

Üye Ali Arslan, Muğla

Üye Medeni Yılmaz, Muş

Üye İdris Sami Tandoğdu, Ordu

Üye Feramus Şahin, Tokat

Üye Alim Tunç, Uşak

TRABZON MİLLETVEKİLİ CEVDET ERDÖL İLE 73 MİLLETVEKİLİNİN TÜTÜN MAMÜLLERİNİN ZARARLARININ ÖNLENMESİNE DAİR KANUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASI HAKKINDA KANUN TEKLİFİNE İLİŞKİN SAĞLIK, AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL İŞLER KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ METİN[154]

Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi

MADDE 1.- 7/11/1996 tarihli ve 4207 sayılı Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanunun adı "Tütün Ürünlerinin Zararlarının Önlenmesi ve Kontrolü Hakkında Kanun" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 2.- 4207 sayılı Kanunun 1'inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Madde 1.- (1) Bu Kanunun amacı, bireyleri tütün ve tütün ürünlerinin yıkıcı sağlık, sosyal, çevresel, ekonomik zararlardan ve ölümcül sonuçlarından korumak; çocuklar ve gençlerin bu ürünleri kullanmalarını engelleyen tedbirleri almak; tüketimi özendiren her türlü reklam, tanıtım ve teşvik kampanyalarından koruyucu tertip ve tedbirleri almak ve herkesin temiz hava soluyabilmesinin sağlanması yönünde gerekli düzenlemeleri yapmaktır."

MADDE 3.- 4207 sayılı Kanunun 2'nci maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Tütün ürünlerinin içilmesi yasaklanan yerler

Madde 2.- (1) Tütün ürünleri,

a) Her türlü kamu hizmet binalarının kapalı alanlarında,

b) Koridorları dahil olmak üzere spor ve sosyal amaçlı kulüpler ve dernekler, lokaller, lokanta, fuar, alışveriş merkezi, düğün salonları, kongre, toplantı ve konferans salonları, kafeler, internet kafeler, elektronik oyun merkezleri, bilardo salonları, bowling salonları gibi; özel hukuk kişilerine ait olan ve birden çok sayıda kişinin girebileceği iş yerlerinin ve binaların kapalı alanlarında,

c) Taksi hizmeti verenler de dahil olmak üzere; karayolu, demiryolu, denizyolu ve havayolu toplu taşıma araçlarında,

d) 1. Okul öncesi, ilk ve orta öğrenim kurumlarının,

2. Çocuklara yönelik kültür ve sosyal hizmet binalarının,

3. Sağlık hizmetlerinin verildiği kurumların,

4. İbadethanelerin,

Müştemilatı mahiyetindeki açık alanlarında,

Tüketilemez.

(2) Ancak,

a) Kamu hizmet binalarında,

b) Birden çok sayıda kişinin istihdam edildiği çalışma alanlarında,

c) Özel hukuk kişilerine ait olan, lokantalarda ve kahvehane, kafeterya, birahane gibi eğlence hizmeti verilen işletmelerde,

d) Şehirlerarası veya uluslararası güzergâhlarda yolcu taşıyan demiryolu taşıma araçlarında,

e) Denizyolu toplu taşıma araçlarının güvertelerinde,

f) Açık havada yapılan her türlü kültür, sanat ve eğlence faaliyetlerinin seyir yerlerinde,

Tütün ürünleri tüketilmesine mahsus alanlar oluşturulabilir.

(3) Tütün ürünleri tüketilmesine tahsis edilen kapalı alanların koku ve duman geçişini önleyecek şekilde tecrit edilmesi ve havalandırma tertibatı ile donatılması gerekir. Ancak, ikinci fıkranın (c) bendi kapsamına giren işletmelerin kapalı alanlarında, tütün ürünleri kullanmayanların sağlığını tehlikeye düşürmeyecek tarzda ve kullanım alanlarının yarısından az olmamak üzere tütün dumanından ve kokusundan havalandırma ve benzeri yollarla arındırılmış ayrı yerler düzenlenir. Bu düzenlemeyi yapmayan veya yapamayan yerlerin tamamında tütün ürünleri içilemez. Bu fıkra hükmü elli metrekareden küçük kahvehanelerle ilgili olarak uygulanmaz. Ancak bu kahvehanelerde yeterli havalandırma tertibatın alınması zorunludur.

(4) Üçüncü fıkra hükmüne göre oluşturulmuş tütün ürünleri tüketilmesine mahsus alanlara on sekiz yaşını tamamlamamış olan kişiler giremez.

(5) Otelcilik hizmeti verilen işletmelerde, tütün ürünleri tüketilemez. Ancak bu ürünleri tüketen müşterilerin konaklamasına tahsis edilmiş ayrı katlar ya da odalar oluşturulabilir.

(6) Resmi araç sürücüleri ile araçlarında tütün ürünleri tüketmeyen bir başkasının bulunması halinde özel araç sürücüleri araç kullandıkları sürece tütün ürünleri kullanamazlar.

(7) Her türlü spor faaliyetlerinin yapıldığı yerler ile bunların seyir yerlerinin kapalı ve açık alanlarında tütün ürünleri kullanılamaz. Ancak, bu tesislerin açık alanlarında tütün ürünlerinin tüketilmesine mahsus alanlar oluşturulabilir.

(8) Bu Kanunun uygulanmasında "tütün ürünü" ibaresinden, tüttürme, emme, çiğneme, ya da buruna çekerek kullanılmak üzere, tamamen veya kısmen tütün yaprağından imal edilmiş madde anlaşılır. Tütün yaprağından imal edilmiş olmamakla birlikte, tüttürülerek tüketilen her türlü madde, bu Kanunun uygulanmasında "tütün ürünü" sayılır."

MADDE 4.- 4207 sayılı Kanunun 3'üncü maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Diğer koruyucu önlemler

Madde 3.- (1) Tütün ürünlerinin ve üretici firmaların isim, marka veya alametleri kullanılarak her ne suretle olursa olsun reklam ve tanıtımı yapılamaz. Bu ürünlerin kullanılmasını özendiren veya teşvik eden kampanyalar düzenlenemez. Tütün ürünleri üreten ve pazarlamasını yapan şirketler, her ne surette olursa olsun hiçbir etkinliğe şirket isimlerini, amblemlerini veya

ürünlerinin marka ya da işaretlerini kullanarak destek olamazlar.

(2)Tütün ürünleri sektöründe faaliyet gösteren firmaların isimleri, amblemleri veya ürünlerinin marka ya da işaretleri veya bunları çağrıştıracak alametleri kıyafet, takı ve aksesuar olarak taşınamaz.

(3) Tütün ürünleri sektöründe faaliyet gösteren firmalara ait araçlarda bu ürünlere ilişkin markaların veya firmaların tanınmasını sağlayacak bir uygulamaya gidilemez.

(4) Tütün ürünleri sektöründe faaliyet gösteren firmalar ne amaçla olursa olsun ürettikleri veya pazarlamasını yaptıkları tütün ürünlerini, bedelsiz olarak veremezler, indirimli satamazlar. Bayilerine teşvikler ve hediyeler veremezler.

(5) Perakende satış noktaları haricinde tütün ürünlerinin fiyat değişikliklerini duyurmak amacıyla da olsa isim, logo veya amblemleri kullanılarak bildirim yapılamaz, basın yayın organlarına ilan verilemez.

(6) Diğer ülkelerden yapılan yayınlarda yer alan, tütün ürünlerinin isim, marka veya alametlerini içeren reklam, tanıtım ve kampanya görüntülerine görsel ve yazılı basın yayın organlarında yer verilemez.

(7) Televizyonda yayınlanan her türlü programlarda, filmlerde, dizilerde, müzik kliplerinde reklam ve tanıtım filmlerinde, açık hava ya da kapalı mekanda yapılan sahne gösterilerinde, rol gereği de olsa tütün ve tütün ürünleri kullanılamaz, görüntülerine yer verilemez.

(8) Sağlık, eğitim ve öğretim, kültür ve spor hizmeti veren yerlerde tütün ürünlerinin satışı yapılamaz.

(9) Tütün ürünleri on sekiz yaşını doldurmamış kişilere satılamaz ve tüketimine sunulamaz.

(10) On sekiz yaşını doldurmamış kişiler, tütün ürünlerinin üretiminde, pazarlanmasında ve satışında istihdam edilemez.

(11) Her ne surette olursa olsun sigaraların paket açılarak adet şeklinde veya daha küçük paketlere bölünerek satışı yapılamaz.

(12) Tütün ürünleri, yetkili satıcı olan yerlerin dışında; otomatik makinelerle, telefon, televizyon ve internet gibi elektronik ortamlarla satılamaz, satın alınamaz ve satış amacıyla kargo yoluyla taşınamaz.

(13) Tütün ürünleriyle ilgili izmarit, paket, ağızlık, kağıt ve benzeri atıklar

çevreye atılamaz.

(14) Tütün ürünleri dolap içerisinde, çocukların doğrudan ulaşamayacağı ve işletme dışından görülmeyecek şekilde satışa arz edilebilir. Tütün ürünleri satış belgesi olmaksızın satılamaz. Satış belgesinde belirtilen yerin dışında satışa sunulamaz.

(15) Firmalar tarafından, tütün ürünlerini hediye, eşantiyon, promosyon veya yardım olarak dağıtılamaz.

(16) Her türlü sakız, şeker, çerez, oyuncak, kıyafet, takı, aksesuar ve benzeri ürünler tütün ürünlerine benzeyecek veya markasını çağrıştıracak şekilde üretilemez, dağıtımı ve satışı yapılamaz.

(17) Kolluk veya özel güvenlik görevlileri ile Türk Silahlı Kuvvetleri mensupları üniformalı olarak kamuya açık alanlarda tütün ürünlerini içemezler."

MADDE 5.- 4207 sayılı Kanunun 4'üncü maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Kontrolün sağlanması

Madde 4.- (1) Tütün ürünlerinin içilmesinin yasaklandığı yerlerde, yasal düzenleme ve buna uymamanın cezai sonuçlarını belirten uyarılar; salonlarda asgari on santimetrelik puntolarla, toplu taşım araçlarında üç santimetrelik puntolarla herkes tarafından görülebilir yerlere asılır. Ayrıca, tütün ürünlerinin tüketilmesine tahsis edilen alanlar ile nargile içilen mekânlarda da tütün ürünleri kullanımının tehlikelerini anlatan sağlık uyarıları herkes tarafından görülebilir yerlere asılır.

(2) Tütün ürünlerinin satışının serbest olduğu yerlere en az beş santimetrelik puntolarla, beyaz zemin üzerine büyük harfler ve siyah yazı rengi ile, "Yasal Uyarı: 18 yaşını doldurmayanlara sigara ve diğer tütün ürünleri satılamaz; satanlar hakkında yasal işlem yapılır." ibaresi yazılarak, rahatlıkla görülebilen ve okunabilen yerlere asılır.

(3) Türkiye'de üretilen veya ithal edilen tütün ürünleri paketlerinin üzerine, en geniş iki yüzünden, bir yüzüne toplam alanın yüzde kırkından, diğer yüzüne yüzde otuzundan az olmamak üzere özel çerçeve içinde tütün ürünlerinin zararlarını belirten yazılı uyarılar veya mesajlar konulur. Bu uyarı yazılarının aynı şekilde, birden fazla paketi bir arada bulunduran tütün ürünleri kutuları üzerine de yazılması zorunludur. Uyarı mesajları resim, şekil veya grafik biçimlerinde de olabilir. Uyarı mesajlarını taşımayan tütün ürünleri ithal edilemez veya satışa çıkarılamaz.

(4) Tütün ürünlerinin paketlerinde ve etiketlerinde, bu ürünlerin özellikleri, sağlığa etkileri, tehlikeleri veya emisyonları ile ilgili yanlış ve eksik bilgi verilemez, aldatıcı tanımlama marka, renk, figür veya işaret kullanılamaz.

(5) Bu Kanunda sözü edilen yasal uyarı yazıları, resim, şekil veya grafik mesajlarıyla ilgili hususlar yönetmelikle düzenlenir. Bu yönetmelik Sağlık Bakanlığının görüşü alınarak Tütün, Tütün Mamulleri ve Alkollü İçkiler Piyasası Düzenleme Kurumu tarafından çıkarılır.

(6) Tütün ürünleri sektöründe faaliyet gösteren firmalar, ürün, üretim, pazarlama ve diğer aktiviteleri ile ilgili her türlü bilgiyi istenildiği takdirde on beş gün içerisinde Sağlık Bakanlığına ve Tütün, Tütün Mamulleri ve Alkollü İçkiler Piyasası Düzenleme Kurumuna iletir.

(7) Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu ile ulusal, bölgesel ve yerel yayın yapan her kategoride özel televizyon kuruluşları ve radyolar, ayda en az doksan dakika tütün ürünleri alışkanlığının zararları konusunda uyarıcı eğitici mahiyette yayınlar yapmak zorundadır.Bu yayınlar, 08:00-22:00 saatleri arasında yapılır. Bu yayınların kopyaları her ay düzenli olarak Radyo ve Televizyon Üst Kuruluna teslim edilir. Bu saatler dışında yapılan yayınlar ihtiyaridir ve aylık doksan dakikalık süreye dahil edilmez. Bu sürelerin denetlenmesi Radyo ve Televizyon Üst Kurulu tarafından yapılır. Bu programlar, Radyo ve Televizyon Üst Kurulu ve Sağlık Bakanlığı tarafından ilgili sivil toplum örgütlerinin görüşleri de alınarak Tütün, Tütün Mamulleri ve Alkollü İçkiler Piyasası Düzenleme Kurumunca ilgili kurum ve kuruluşlara hazırlattırılır.

(8) Tütün ürünleri tüketiminin ve tütün dumanına maruz kalmanın yarattığı sağlık riskleri konusunda çocukları ve gençleri bilinçlendirmek üzere sivil toplum örgütlerinin görüşleri alınarak Milli Eğitim Bakanlığı tarafından bir müfredat hazırlanır.

(9) Tütün ürünleri kullanımının bırakılmasını özendirici programlar ve tütün bağımlılığının ilaç ile tedavisinin ulaşılabilir olması için gerekli çalışmalar Sağlık Bakanlığı tarafından yapılır.

(10) Bu maddenin yedi, sekiz ve dokuzuncu fıkralarında yer alan programların finansmanına yönelik olarak her yıl Milli Eğitim Bakanlığı ve Sağlık Bakanlığı bütçesine yeterli ödenek konulur.

(11) Tütün ürünleri sektöründe faaliyet gösteren firmaların bu Kanunda yasaklanan faaliyetler ile ilgili olarak yaptıkları harcamalar yıllık gelir ve ku-

rumlar vergisi matrahının tespitinde gider olarak dikkate alınmaz."

MADDE 6.- 4207 sayılı Kanunun 5'inci maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Ceza hükümleri

Madde 5.- (1) Bu Kanunun 2'nci maddesinin birinci, altıncı ve yedinci fıkralarındaki yükümlülükler ile 3'üncü maddesinin ikinci fıkrasındaki yasağın her birine aykırı hareket eden kişi, 30/3/2005 tarihli ve 5326 sayılı Kabahatler Kanununun 39'uncu maddesine göre cezalandırılır. Ancak, kişi o yerin çalışanı veya üyesi ise, ceza bir kat artırılarak verilir.

(2) 2'nci maddenin birinci fıkrasındaki yükümlülüklere aykırı hareket edilmesinin önlenmesiyle ilgili olarak gerekli tedbirleri almayan yetkili kamu görevlisi, 26.09.2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun "Görevi kötüye kullanma" başlıklı 257'nci maddesi hükümlerine göre cezalandırılır.

(3) 2'nci maddenin birinci fıkrasındaki yükümlülüklere aykırı hareket edilmesinin önlenmesiyle ilgili olarak gerekli tedbirleri almayan işletmelerin sorumluları, işletme iznini veren kurum yetkilileri tarafından önce yazılı olarak uyarılır. Bu uyarı yazısı, ilgili işletme sorumlusuna tebliğ edilir. Bu uyarıya rağmen, gerekli tedbirlerin alınmamasına devam edilmesi halinde; işletme sorumlusu, belediye sınırları içinde belediye encümeni, belediye sınırları dışında mahalli mülki amir tarafından beşyüz Türk Lirasından onbin Türk Lirasına kadar idari para cezası ile cezalandırılır.

(4) 2'nci maddenin üçüncü fıkrasının birinci cümlesindeki yükümlülüğe aykırı hareket eden yetkili kamu görevlisi, Türk Ceza Kanununun "Görevi kötüye kullanma" başlıklı 257'nci maddesi hükümlerine göre cezalandırılır. 2'nci maddenin üçüncü, beşinci ve yedinci fıkralarındaki yükümlülüklerin gereği olan tedbirleri almayan işletmelerin sorumluları, işletme iznini veren kurum yetkilileri tarafından önce yazılı olarak uyarılır ve kendilerine gerekli tedbirleri almaları için onbeş günden fazla olmamak üzere bir süre verilir. Bu uyarı yazısı, ilgili işletme sorumlusuna tebliğ edilir. Bu uyarıya rağmen belirlenen süre zarfında gerekli tedbirlerin alınmaması halinde; işletme sorumlusu, belediye sınırları içinde belediye encümeni, belediye sınırları dışında mahalli mülki amir tarafından beşyüz Türk Lirasından onbin Türk Lirasına kadar idari para cezası ile cezalandırılır.

(5) 3'üncü maddenin birinci, üçüncü, dördüncü, beşinci, onikinci ve onbeşinci fıkralarındaki yasakların her birine aykırı hareket eden kişi,

ellibin Türk Lirasından ikiyüzelli bin Türk Lirasına kadar idari para cezası ile cezalandırılır. İlgili tüzel kişi hakkında verilecek cezanın üst sınırı, birmilyonikiyüzellibin Türk Lirasıdır. Bu cezaya karar vermeye Tütün, Tütün Mamulleri ve Alkollü İçkiler Piyasası Düzenleme Kurulu yetkilidir.

(6) 3'üncü maddenin altıncı ve yedinci fıkralarındaki yasakların her birine radyo ve televizyonlar aracılığıyla aykırı hareket edilmesi halinde, ilgili radyo veya televizyon yayın organının sorumlu müdürü, Radyo ve Televizyon Üst Kurulu tarafından beşbin Türk Lirasından yirmibin Türk Lirasına kadar idari para cezası ile cezalandırılır. İlgili tüzel kişi hakkında verilecek cezanın üst sınırı yüzbin Türk Lirasıdır.

(7) 3'üncü maddenin altıncı ve yedinci fıkralarındaki yasakların her birine diğer basın ve yayın organları aracılığıyla aykırı hareket edilmesi halinde, ilgili basın ve yayın organının sorumlu müdürü, beşbin Türk Lirasından yirmibin Türk Lirasına kadar idari para cezası ile cezalandırılır. İlgili tüzel kişi hakkında verilecek cezanın üst sınırı yüzbin Türk Lirasıdır. Bu fıkra hükmüne göre idarî para cezasına karar vermeye, ilgili basın ve yayın organının yayın merkezinin bulunduğu yer mülki amiri yetkilidir.

(8) 3'üncü maddenin sekizinci fıkrasındaki yasağa aykırı hareket eden kişi, belediye sınırları içinde belediye encümeni, belediye sınırları dışında genel kolluk tarafından beşbin Türk Lirası idari para cezası ile cezalandırılır.

(9) 3'üncü maddenin dokuzuncu fıkrasındaki yasaklara aykırı hareket eden kişi, Türk Ceza Kanununun «Sağlık için tehlikeli madde temini» başlıklı 194 üncü maddesi hükmüne göre cezalandırılır.

(10) 3'üncü maddenin onuncu fıkrasındaki yasağa aykırı hareket eden kişi, mahalli mülki amir tarafından her bir kişiyle ilgili olarak bin Türk Lirası idari para cezası ile cezalandırılır ve çocukların istihdamı menedilir.

(11) 3'üncü maddenin onbirinci fıkrasındaki yasağa aykırı hareket eden kişi, belediye zabıtası tarafından bin Türk Lirası idari para cezası ile cezalandırılır. Belediye sınırları dışında bu yetki genel kolluk tarafından kullanılır.

(12) 3'üncü maddenin onüçüncü fıkrasındaki yasağa aykırı hareket eden kişi, Kabahatler Kanununun 41 inci maddesine göre cezalandırılır.

(13) 3'üncü maddenin on dördüncü fıkrasındaki yükümlülük veya yasaklara aykırı hareket eden kişi, mahalli mülki amir tarafından onbin Türk Lirasından ikiyüzellibin Türk Lirasına kadar idari para cezası ile cezalandırılır.

Tütün ürünlerinin satış belgesiz olarak satışının yapıldığı veya satışa hazır tutulduğu yerlerdeki tütün ürünlerine el konulur ve nereden temin edildiğine dair belge ibraz edilememesi halinde, mahalli mülki amir tarafından bunların mülkiyetinin kamuya geçirilmesine karar verilir.

(14) 3'üncü maddenin onaltıncı fıkrasındaki yasağa aykırı hareket eden kişi, belediye sınırları içinde belediye encümeni, belediye sınırları dışında mahalli mülki amir tarafından yirmibin Türk Lirasından ikiyüzellibin Türk Lirasına kadar idari para cezası ile cezalandırılır. İlgili tüzel kişi hakkında verilecek cezanın üst sınırı, birmilyon Türk Lirasıdır.

(15) 3'üncü maddenin onyedinci fıkrasındaki yasağa aykırı hareket eden kişi, disiplin amiri tarafından yüz Türk Lirası idari para cezası ile cezalandırılır.

(16) 4'üncü maddenin birinci, ikinci fıkralarındaki yükümlülüklerin her birine aykırı hareket eden kişi, mahalli mülki amir tarafından bin Türk Lirası idari para cezası ile cezalandırılır.

(17) 4'üncü maddenin üçüncü ve dördüncü fıkralarındaki yükümlülüklerin her birine aykırı hareket edilmesi halinde, ilgili tüzel kişi, Tütün, Tütün Mamulleri ve Alkollü İçkiler Piyasası Düzenleme Kurulu tarafından bu yükümlülüklere aykırı olarak piyasaya sürülen malların piyasa değeri kadar idari para cezası ile cezalandırılır. Ancak, verilecek idari para cezasının miktarı ikiyüzellibin Türk Lirasından az olamaz.

(18) 4'üncü maddenin altıncı fıkrasındaki yükümlülüğe aykırı hareket edilmesi halinde, ilgili tüzel kişi, Tütün, Tütün Mamulleri ve Alkollü İçkiler Piyasası Düzenleme Kurulu tarafından ellibin Türk Lirasından beşyüzbin Türk Lirasına kadar idari para cezası ile cezalandırılır.

(19) 4'üncü maddenin yedinci fıkrasındaki yükümlülüklere aykırı hareket edilmesi halinde, ilgili tüzel kişi, Radyo ve Televizyon Üst Kurulu tarafından beşbin Türk Lirasından yüzbin Türk Lirasına kadar idari para cezası ile cezalandırılır.»

MADDE 7.- 4207 sayılı Kanunun 6'ncı maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Tahsil edilen idari para cezalarından pay alınması

Madde 6.- (1) Bu Kanun hükümlerine göre verilen idari para cezalarından tahsil edilen miktarın yüzde elli oranındaki kısmı, para cezasına karar veren kurumun harcamalarında kullanılmak üzere kurum veya ilgili bakan-

lık bütçesine; yüzde onu Sağlık Bakanlığı, yüzde onu Milli Eğitim Bakanlığı bütçelerine aktarılır. Sağlık Bakanlığı ve Milli Eğitim Bakanlığı bütçelerine aktarılan para, bu Kanunun kendilerine yüklediği yükümlülüklerin yerine getirilmesine ilişkin harcamalarda kullanılır."

MADDE 8.- 4207 sayılı Kanunun 7'nci maddesi başlığıyla birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Mülkiyetin kamuya geçirilmesi

Madde 7.- (1) Bu Kanunun 3'üncü maddesinin ikinci, on beşinci ve on altıncı fıkralarındaki yasakların konusunu oluşturan her türlü eşya ile 4 üncü maddesinin üçüncü ve dördüncü fıkralarının konusunu oluşturan tütün ürünlerinin mülkiyetinin kamuya geçirilmesine Tütün, Tütün Mamulleri ve Alkollü İçkiler Piyasası Düzenleme Kurumu tarafından karar verilir."

MADDE 9.- 4207 sayılı Kanunun 8inci maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 10.- 4207 sayılı Kanuna aşağıdaki Geçici Madde eklenmiştir.

"GEÇİCİ MADDE 3.- (1) Bu Kanunun 2'nci maddesinin, (3)'üncü fıkrasındaki işletme sahipleri söz konusu tertibat ve düzenlemeleri üç ay içinde yapmakla yükümlüdürler.

(2) Bu Kanunda öngörülen yönetmelikler, kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç ay içinde çıkarılır."

MADDE 11.- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 12.- Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Teklif bilahare başkanlığını Zonguldak Milletvekili Köksal Toptan'ın yaptığı Adalet Komisyonu'nda ele alınmıştır. Komisyon daha detay çalışma için teklifi alt komisyona havale etmiş ve başkanlığını Isparta Milletvekili Recep Özel'in yaptığı çalışmalar ve komisyon çalışmaları teklife nihai şeklini vermiştir:

Kanun teklifi Adalet Komisyonunda görüşülmeye başlanarak önce Başkanlığını Isparta Milletvekili Recep Özel'in yaptığı Adalet Alt Komisyonunda daha sonra esas komisyon olan ve Başkanlığını Zonguldak Milletvekili Köksal Toptan'ın yaptığı Adalet Komisyonu'nda görüşülmüştür.

TRABZON MİLLETVEKİLİ CEVDET ERDÖL İLE 73 MİLLETVEKİLİNİN TÜTÜN MAMÜLLERİNİN ZARARLARININ ÖNLENMESİNE DAİR KANUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASI HAKKINDA KANUN TEKLİFİNE İLİŞKİN ADALET KOMİSYONUNUN RAPORU[155]

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Trabzon Milletvekili Cevdet Erdöl ve 73 Milletvekilinin; Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi (2/555) ile aynı mahiyetteki Adana Milletvekili Atilla Başoğlu'nun Kanun Teklifinin (2/377); geneli üzerindeki görüşmeleri, Komisyonumuzun 16/2/2006 tarihli 41'inci toplantısında tamamlanmıştır. Teklifler ile ilgili olarak Başkanlığınızca tali komisyon olarak görevlendirilen Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu, Raporunu, Komisyonumuza 30/1/2006 tarihinde sunmuştur. Komisyonumuzca, Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonunca kabul edilen metin üzerinden ilgili tekliflerin görüşülmesine karar verilmiştir.

Komisyonumuzun, 21/2/2006 tarihli 42'nci toplantısında maddelerin görüşülmesine devam edilmiş ve Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonunun 1'inci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Teklifin 2'nci maddesinin görüşmeleri sırasında verilen önerge doğrultusunda kanun tekniğine uygun hale getirilmesi ve uygulanabilir olmasının sağlanması amacıyla Teklifin, alt komisyona havale edilmesi kabul edilmiştir.

Alt Komisyon, Adalet ve Sağlık Bakanlıkları ile ilgili kurum ve kuruluşlar ile sivil toplum örgütlerinin temsilcilerinin de katılımlarıyla 21/2/2006, 22/2/2006, 23/2/2006 ve 28/2/2006 tarihli toplantılarında, Teklifi etraflı bir şekilde inceleyip görüşmüş ve raporunu 28/2/2006 tarihinde Komisyonumuza sunmuştur.

Komisyonumuz, 2/3/2006 tarihli 43'üncü toplantısında, Sağlık ve Adalet bakanlıkları, ilgili kurum ve kuruluşlar ile sivil toplum örgütlerinin temsilcilerinin de katılımlarıyla Alt Komisyonca kabul edilen metin üzerinden görüşmelere devam edilmesine karar verilmiş, maddeler üzerindeki kabul,

ilave, değişiklik ve çıkarmalar sırasıyla aşağıda açıklanmıştır.

Teklifin çerçeve 2'nci maddesi, 4207 sayılı Kanunun amacının biraz daha genişletilmesi ve ifade bozukluklarının giderilmesi amacıyla değişiklik yapılmak suretiyle kabul edilmiştir.

Teklifin çerçeve 3'üncü maddesiyle değiştirilen 4207 sayılı Kanunun 2'nci maddesinde aşağıdaki gerekçelerle değişiklikler yapılmıştır:

İfade birliğinin sağlanması, uygulamada ortaya çıkacak aksaklıkların giderilmesi açısından tütün ürünlerinin içilmesi yasaklanan yerlerin tek tek sayılması yerine, kanun tekniğine uygun olması amacıyla genel ifadeler kullanılmak suretiyle birinci fıkrada değişiklik yapılmıştır.

Kanundaki yasak ve yükümlülüklerin, elli metrekareden daha küçük kahvehanelerde uygulanmaması yerine, bu Kanunun amacına daha iyi hizmet etmesi açısından, belediye sınırları dışındaki kahvehanelerde uygulanmaması benimsenmiş ve bu doğrultuda üçüncü fıkrada değişiklik yapılmış ve beşinci fıkra olarak kabul edilmiştir.

Altıncı fıkra hükmünün uygulanmasında karşılaşılacak sorunlar göz önünde bulundurularak bu fıkra hükmü madde metninden çıkarılmıştır.

Yedinci fıkra ile aynı konuları düzenleyen aynı maddenin birinci fıkrasına paralel biçimde, sadece açık alanlarda tütün üretiminin tüketilmesi ile ilgili olarak bütün sosyal faaliyetleri kapsayacak şekilde yedinci fıkrada değişiklik yapılmış ve dördüncü fıkra olarak kabul edilmiştir.

Kanun Teklifinin amacında da belirtildiği gibi kişilerin temiz hava soluyabilmesini sağlamaya yönelik düzenlemeler göz önüne alınarak maddenin son fıkrasındaki, tütün ürünü tanımında değişiklik yapılmıştır.

Tütün ürünleri kullananların durumları göz önüne alınarak, kapalı alanlarda tütün ürünleri tüketilmesine mahsus alanlar oluşturulması ihtiyarilikten çıkarılarak zorunlu hale getirilmiştir.

Ayrıca maddedeki, bazı fıkra ve bent hükümleri birleştirilmiş, böylece madde içindeki dağınık şekilde ifade edilmiş bulunan hususlar sistematik bir temelde yeniden düzenlenmiştir.

Yukarıda bahsedildiği şekilde bazı fıkraların, diğer fıkralar ile birleştirilmesi, ayrıca bazı fıkraların da madde metninden çıkarılması sebebiyle fıkra numaraları teselsül ettirilmiştir.

Teklifin çerçeve 4'üncü maddesiyle değiştirilen 4207 sayılı Kanunun

3'üncü maddesinde aşağıdaki gerekçelerle değişiklikler yapılmıştır:

Dördüncü fıkra ile onbeşinci fıkra hükmü, aynı mahiyette olması ve kanun tekniğine uygunluğun sağlanması amacıyla birleştirilmiştir.

Maddenin beşinci fıkrasında, perakende satış noktaları ile ilgili olarak bir istisna hükmü konulmasının uygulamada suiistimallere sebep olması ihtimaline binaen beşinci fıkrada bu yönde bir değişiklik yapılmıştır.

Maddenin altıncı fıkrası, ilgili fıkra hükmünün uygulanma kabiliyetinin olmaması sebebiyle madde metninden çıkarılmıştır.

Maddenin yedinci fıkrasındaki, açık hava ya da kapalı mekanda yapılan sahne gösterilerinde rol gereği de olsa tütün ürünlerinin kullanılması ve görüntülerine yer verilmesi hükmü, 2'nci maddenin birinci ve beşinci fıkralarında değerlendirildiği için kanun teklifi içerisinde tekrarı önlemek ve aynı fiile iki yönden idari para cezası verilmesinin önüne geçilmesi açısından, 3'üncü maddenin yedinci fıkrasında değişiklik yapılmış ve altıncı fıkra olarak kabul edilmiştir.

Onuncu fıkrada; tütün ürününün üretim yeri olan tarlalarda çalışan on sekiz yaşını doldurmamış olan kişileri yasağın kapsamı dışında tutmak amacıyla değişiklik yapılmış ve dokuzuncu fıkra olarak kabul edilmiştir.

On birinci fıkrada; sadece sigaraların değil diğer tütün ürünlerini de bu yasağın kapsamı içine alacak şekilde ve kanun diline uygunluk sağlamak amacıyla değişiklik yapılmış ve onuncu fıkra olarak kabul edilmiştir.

On ikinci fıkrada; fıkra hükmünün uygulamada amaca daha iyi hizmet edebilmesi ve uygulanabilirliğin sağlanması amacıyla "satın alınamaz" ibaresi fıkra metninden çıkarılmak suretiyle değişiklik yapılmış ve on birinci fıkra olarak kabul edilmiştir.

Maddenin bütün fıkralarında bütün yasak ve yükümlülükler, olumsuz haller biçiminde düzenlendiği için ondördüncü fıkra hükmü, bu sisteme uyum sağlanması amacıyla olumsuz ifade eder biçiminde değiştirilmiş, ayrıca ilgili fıkra hükmünün bu Kanunun amacına uygun bir şekilde düzenlenmesi için değişiklikler yapılmış ve onüçüncü fıkra olarak kabul edilmiştir.

On yedinci fıkra, uygulamada karşılaşılması muhtemel sorunlar göz önünde bulundurularak madde metninden çıkarılmıştır.

Ayrıca aynen kabul edilen bazı fıkra hükümleri; dördüncü fıkra hükmü ile on beşinci fıkra hükmünün birleştirilmesi ve altıncı fıkra ile onyedinci fık-

ra hükmünün madde metninden çıkarılması sebebiyle teselsül ettirilmiştir.

Teklifin çerçeve 5'inci maddesiyle değiştirilen 4207 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinde aşağıdaki gerekçelerle değişiklikler yapılmıştır:

Sağlık Bakanlığının hazırlanacak olan yönetmelikteki rolünün önemi nedeniyle görüşünün alınmasının yeteri kadar amaca hizmet edemeyeceği düşünülerek, sadece görüş alınması yerine Sağlık Bakanlığının uygun görüşünün alınmasını sağlamak amacıyla beşinci fıkrada değişiklik yapılmıştır.

Yedinci fıkrada; bu programların hazırlanması sürecine, Tütün, Tütün Mamulleri ve Alkollü İçkiler Piyasası Düzenleme Kurumu ile birlikte anılan diğer kurum ve kuruluşların da aktif katılımının sağlanması yararlı olacağı düşüncesiyle değişiklik yapılmıştır. Ayrıca, Radyo ve Televizyon Üst Kurulunca bu programların daha etkin bir şekilde denetiminin sağlanması amacıyla aylık yayın süresinde değişikliğe gidilmiştir. Bunun yanında, hazırlanan programlarla ilgili Sağlık Bakanlığının olumlu görüşü ile ilgili hüküm eklenmesi suretiyle, bu yayınların amacına daha iyi hizmet etmesi sağlanmıştır.

Millî Eğitim Bakanlığının ilgili müfredat programını hazırlarken, kanun teklifinin amacına daha iyi bir şekilde hizmet etmesi amacıyla, sivil toplum örgütleri ile birlikte, ilgili diğer kuruluşlardan da görüş alınmasının sağlanması amacıyla sekizinci fıkrada değişiklik yapılmıştır.

Teklifin çerçeve 6'ncı maddesiyle değiştirilen 4207 sayılı Kanunun 5'inci maddesinde aşağıdaki gerekçelerle değişiklikler yapılmıştır:

Bu maddedeki cezai hükümler tekrar gözden geçirilmiş, yapılan fiillerle ilgili olarak orantılı ve uygulanabilir yaptırımlar getirilmeye çalışılmış, ayrıca maddenin ikinci fıkrası ile dördüncü fıkrasında öngörülen yaptırım, fiil ile verilmesi öngörülen ceza arasında oransızlık olması ve ayrıca bu Kanunla kendilerine yüklenen görevleri yerine getirmeyen memurlar ve diğer kamu görevlileri hakkında genel hükümler çerçevesinde ceza hukukundan doğan sorumlulukları saklı kalmak kaydıyla ilgili kişiler hakkında tabi oldukları mevzuatta yer alan disiplin hükümlerinin uygulanması ile ilgili bir fıkra eklenmesinden dolayı ilgili fıkralar madde metninden çıkarılmıştır.

Ayrıca teklif içinde çelişkilere sebep olacak hükümler bertaraf edilmeye çalışılmış, diğer maddelerde yapılan değişikliklere paralel olarak atıflarda gerekli değişiklikler yapılmıştır.

Teklifin çerçeve 7'nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Teklifin 8'inci maddesiyle değiştirilen 4207 sayılı Kanunun 7'nci madde-

sinde aşağıdaki gerekçelerle değişiklikler yapılmıştır:

4207 sayılı Kanunun 3'üncü maddesinin ikinci, dördüncü ve ondördüncü fıkralarındaki yasakların konusunu oluşturan her türlü eşya ile 4'üncü maddesinin üçüncü ve dördüncü fıkralarının konusunu oluşturan tütün ürünlerinin mülkiyetinin kamuya geçirilmesine Tütün, Tütün Mamulleri ve Alkollü İçkiler Piyasası Düzenleme Kurulu tarafından karar verileceği belirtilmektedir. Ancak bu hükmün, daha uygulanabilir hale getirilmesi amacıyla çerçeve 8 inci maddede değişiklik yapılmıştır.

Teklifin Çerçeve 9'uncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

Teklifin Çerçeve 10'uncu maddesiyle 4207 sayılı Kanuna eklenen geçici 3'üncü madde ile aynı Kanunun 2'nci maddesinin beşinci fıkrasındaki işletme sahipleri söz konusu tertibat ve düzenlemeleri yapmaları için ve bu Kanunla ilgili çıkarılacak Yönetmelik için öngörülen üç aylık sürelerin kısa bir süre olarak değerlendirilmesi sebebiyle, bu süre altı aya çıkarılarak çerçeve madde kabul edilmiştir. Ayrıca, maddeye Bu Kanunun 4'üncü maddesinin birinci ve ikinci fıkraları gereğince yapılması gereken işlerin bu kanunun yayımı tarihine kadar tamamlanamayacağı kuvvetle muhtemel olması sebebiyle, bu işlerin zamanında yapılabilmesi için iki aylık süre verilmesini öngören bir fıkra eklenmiştir.

Teklifin çerçeve 11'inci ve 12'nci maddeleri aynen kabul edilmiştir.

Teklifteki maddeler; uygulamada çıkması muhtemel tereddütlerin giderilmesi, anlaşılabilir olması ve kanun tekniğine uygunluk sağlanması amacıyla, görüşülmeleri sırasında redaksiyona tabi tutulmuştur.

Raporumuz, Genel Kurul'un onayına sunulmak üzere Başkanlığa saygı ile arz olunur.

Başkan Köksal Toptan, Zonguldak

Başkanvekili Recep Özel, Isparta

Sözcü Ramazan Can, Kırıkkale

Kâtip Hasan Kara, Kilis

Üye Fehmi Hüsrev Kutlu, Adıyaman (İmzada bulunamadı)

Üye Halil Özyolcu, Ağrı (Son toplantıya katılamadı)

Üye Haluk İpek, Ankara

Üye Feridun Fikret Baloğlu, Antalya (Son toplantıya katılamadı)

Üye Yüksel Çorbacıoğlu, Artvin (Son toplantıya katılamadı)

Üye Orhan Yıldız, Artvin (Son toplantıya katılamadı)

Üye Mehmet Küçükaşık, Bursa

Üye Feridun Ayvazoğlu, Çorum (Karşı oyum vardır)

Üye Muzaffer Külcü, Çorum

Üye Mustafa Nuri Akbulut, Erzurum

Üye Mahmut Durdu, Gaziantep (Son toplantıya katılamadı)

Üye Mehmet Yılmazcan, Kahramanmaraş (Toplantıya katılmadı)

Üye Hakkı Köylü, Kastamonu

Üye Muharrem Kılıç, Malatya

Üye Süleyman Sarıbaş, Malatya (Toplantıya katılmadı)

Üye Orhan Eraslan, Niğde (Karşı oyum vardır)

Üye Enver Yılmaz, Ordu (Son toplantıya katılamadı)

Üye Mehmet Nuri Saygun, Tekirdağ (Muhalifim)

Üye Ahmet Çağlayan, Uşak (Son toplantıya katılamadı)

Üye Bekir Bozdağ, Yozgat

Adalet Komisyonun üyeleri Niğde Milletvekili Orhan Eraslan ve Çorum Milletvekili Feridun Ayvazoğlu oluşturulan metne muhalefet şerhi koymuşlardır: [156]

TRABZON MİLLETVEKİLİ CEVDET ERDÖL İLE 73 MİLLETVEKİLİNİN TÜTÜN MAMÜLLERİNİN ZARARLARININ ÖNLENMESİNE DAİR KANUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASI HAKKINDA KANUN TEKLİFİNE İLİŞKİN KARŞI OY YAZISI

Komisyonumuzda görüşülen Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifine aşa-

ğıdaki nedenlerle karşıyım.

Sigara ve tütün kullanımının insan sağlığı üzerindeki olumsuz etkileri her türlü tartışmadan uzaktır. Bu itibarla insan sağlığı üzerinde büyük ölçüde olumsuz etkilerde bulunan bu maddelerin kullanımını sınırlamak, tanıtımını, reklamını önlemek, sigara içmemeyi özendirmek, sigara içmeyenlerin tütün dumanına maruz kalmasını önlemek ve bu çerçevede yasal düzenlemeler yapmak kuşkusuz gereklidir. Sigara kullanmayan birisi olarak, bu düzenlemeler yapılırken hukuka uygun davranılmasını ve temel hak ve özgürlüklerin özüne de dokunulmamasını, savunmak durumundayız.

Ülkemizin de taraf olduğu Dünya Sağlık Örgütü, Tütün Kontrolü Çerçeve Sözleşmesi hükümleri bütünüyle temel hak ve özgürlüklerin gözetildiği bir sözleşmedir. Yerinde olmayan birtakım sebeplerle, daha radikal davranıldığında sigarayla daha iyi mücadele edileceği sanısıyla, sözleşme hükümlerinden ayrılarak daha radikal düzenlemeler yapılması uygun olmamıştır. Adı geçen çerçeve sözleşmesi konuyu iki noktada değerlendirmiştir. Birincisi tütün tüketimi, diğeri tütün dumanına maruz kalma. Konu bu şekilde ortaya konulduktan sonra, temel hak ve özgürlüklerin özüne dokunmadan bir takım etkili yasal düzenlemeler yapabilme olanağı vardır.

Tütün dumanına maruz kalma mutlaka önlenmelidir. Sigara içmeyen birisini sigara içmediği halde tütün dumanına maruz bırakmak bir hukuka aykırılıktır. Bu hukuka aykırılığın yasaklama ve cezai müeyyide koyma yoluyla önlenmesinde evrensel hukuk açısından bir yanlışlık yoktur. Ancak, aynı yaklaşımı başkasını tütün dumanına maruz bırakmadan tütün tüketenler için yapmaya kalkışmak, temel hak ve özgürlüklerin özüne dokunma neticesini getirir. Bu da evrensel hukuk ilkeleriyle çelişir. Böyle bir davranış, tipik yasakçı bir zihniyet olur.

Tütün tüketiminin azaltılması doğrultusunda bir çalışma yapılmalı mıdır, sorusuna olumlu cevap vermek gerekir. İnsan sağlığına zararlı olduğu tartışmasız olan tütünün tüketiminin azaltılması için, önlemler alınması gerektiği konusunda da herhangi bir tartışma bulunmamaktadır. Ancak bu konudaki önlemler, cezai müeyyideler içeren müeyyideler olamaz. Tütün içmemeyi özendiren, pozitif önlemler olması gerekir ve bu önlemler hiçbir şekilde temel hak ve özgürlüklerin özüne dokunmamalıdır.

Esas itibariyle konu çerçeve sözleşmede de bu şekilde ele alınmış, tütün tüketimini azaltmak için bilgilendirme, eğitim, fiyat ve vergi önlemleri, free-

shop uygulamalarına son verilmesi, konferans, uluslararası bilgi akışı, ifşa, paket ve etiket önlemi, kaçak ve sahte sigaranın önlenmesi gibi tedbirler düşünülmüştür. Bu tedbirlerin hiçbirisi temel hak ve özgürlüklere dokunan ve evrensel hukuk ilkelerini zedeleyen tedbirler değildir.

Yukarıda da anlatıldığı gibi, hiçbir hukuk tekniğine riayet olunmaksızın bir takım yasaklamalar ve cezai müeyyideler konulmuştur. Yasakçı zihniyetle sigara ve tütünün zararlı etkileriyle mücadele edebilme olanağı yoktur. Bizim tarihimizdeki IV. Murat örneği gibi, başta A.B.D. olmak üzere pek çok ülkenin tarihinde de başarısız yasaklama örneklerinin var olduğu, hatırdan çıkarılmamalıdır.

Ceza hükümlü bir yasa yapmanın evrensel ilkeleri vardır. Bu evrensel ilkeler, insanlık tarihinin ortak kazanımıdır. Bu kazanımları hiçe sayarak ceza hükümlü yasa yapmak, hem yasanın uygulanabilirliği açısından tartışmalıdır hem de yasa yapma hakkının kötüye kullanılmasıdır. Hukuk devleti, yaptığı yasaya uyan devlet demek değildir. Hukuk devleti, hukuka uygun yasalar yapan devlet, demektir. Hukuka uygun olmayan yasaları çıkaran yasa koyucuları, vatandaş vicdanında saygı uyandıramaz.

Bu çerçevede hukuku korumak adına yaptığımız uyarılar, sanki sigara içilmesini teşvik ediyormuş ya da sınırlanmamasından yanaymış gibi demagojik bir yaklaşımla algılanması doğru değildir. Yukarıda da açıklandığı gibi, yasa yapmanın evrensel ilkeleri insanlığın binlerce yıllık deneyimi sonucu ulaştığı ilkelerdir. Bu ilkelere mutlaka uyulması gerekir. Bunlar şunlardır:

a- Kanunilik ilkesi - açıklık ilkesi

b- Zarar ilkesi

c- Kusur ilkesi

d- Gerekli ve orantılı ceza ilkesi

Yasa yapılırken bu ilkelere riayet olunmamıştır. Bu ilkelere riayet olunmaması, temel hak ve özgürlüklerin özüne dokunduğu gibi yasanın uygulanamaması sonucunu da doğurur.

Tütün dumanına maruz kalma ile ilgili yasaklarda yukarıdaki ilkelere bir uyum vardır. Çünkü sigara içmeyen birisine hukuka aykırı bir biçimde zarar verilmektedir. Yani ortada bir hukuka aykırılıktan söz edilebilme olanağı vardır. Keza, sigara içmeyene sigara içerek, onun temiz hava solumasını engelleyerek zarar verenin kusurlu bir durumu da söz konusudur. Ancak başkasına zarar vermeden açık havada sigara içenin böyle bir ihlalinden söz

edebilme olanağı yoktur. Keza üretimi, satışı yasal olan bu maddelerin ticaretine cezai müeyyideler konulması evrensel hukuk ilkeleri karşısında yasayı tartışmalı hale getirir.

Bunların dışında yasa düzenlenirken, daha pek çok evrensel hukuk ilkelerine ve temel hak ve özgürlüklere aykırı hükümler vardır. Bunlara da kısaca değinmekte yarar vardır.

Televizyonda gösterilecek olan film, tiyatro, resim vb. sanat eserlerinde sigara içilmesinin sansürlenmesi, nihayetinde sanata sansür sonucunu doğuracaktır. Bunun haklı ve hukuka uygun bir yanı yoktur.

Öte yandan yasa düzenlenirken, kolluğa ve belediye zabıtasına ceza verme yetkisi tanınmıştır. Esas itibariyle ceza verme yetkisi yargıya has bir yetkidir. Kabahatler Kanununda da aynı hata yapılarak yargı karşısında idare güçlendirilmişti. Aynı çerçevede kolluğun ve belediye zabıtasının ceza verme yetkisinin genişletilmesi, hukuk devleti anlayışı çerçevesinde sorgulanmalıdır.

Mülki amirlere, birtakım mallara el koyma ve imha yetkisinin yani müsadere yetkisinin verilmesi de hukukun evrensel ilkeleriyle ne kadar bağdaşır, yargılamasız müsadere hukuk devletlerinde nasıl mümkün olabilir, bu da sorgulanmalıdır. Ayrıca bu durum Anayasamızda ifade edilen mülkiyet hakkı yönünden de, değerlendirilmelidir.

Düzenlemeyle temel hak ve özgürlüklerden olan, sözleşme hürriyeti ve teşebbüs hürriyetinin de özüne dokunulmuştur. Ayrıca, sponsorluk yapma yasağının hukuki temeli de anlaşılamamıştır. Sigara üreten firmaların sosyal sorumluluk gereği veya başka bir amaçla birtakım kazılara, sanatsal kültürel ve sportif etkinliklere sponsor olmaları, sigaradan elde ettikleri kazancın bir bölümünün yararlı bir amaç için kullanılması demektir. Radikal bir davranışla bunun yasaklanmasının hangi hukuki ve bilimsel temele dayandığı anlaşılamamıştır.

Düzenleme bütünüyle karmaşık, yanlış anlamalara ve keyfi uygulamalara meydan verebilecek niteliktedir. Ayrıca münhasıran tütün içimi için kurulan nargile salonu gibi turizm açısından da önemi bulunan ekonomik işletmeleri, istisna tutmamıştır.

Keza, tütün tüketimini engelleme konusunda yapılacak pozitif çalışmalara yer verilmemiştir. Yasakçılıkla bu işin kotarılabileceği zannedilmektedir. Sigara içilmeyen kahve, pastane, bar, birahane vb. yerler için uygulanmasını

önerdiğimiz teşvik niteliğindeki vergi indirimine itibar olunmamış, kapalı yerlerdeki sigarasız masaların uygulamada yeterli olup, olmayacağı da gözetilmemiştir.

Öte yandan sigara ve tütün ürünlerinin markasını çağrıştıracak şekilde başka ürünlerin üretilemeyeceği düzenlemesi de bilimsel ve hukuki değildir. Üstelik suiistimale de açık bir düzenlemedir. Böyle bir yasağın konulması da doğru değildir.

Bütünüyle aceleye getirilerek, Yeşilay Haftası'na yetişsin mantığıyla, hukuk tekniğine ve temel hak ve özgürlüklere dikkat edilmeden yapılan düzenlemelerle tütün ve tütünün zararlarıyla mücadele etme olanağı yoktur. Yasanın kısa bir zaman sonra uygulanamaz hale geleceği şaşırılarak görülecektir. Yasa maalesef sadece Yeşilay Haftası etkinliği çerçevesinde kalmaya mahkum olarak düzenlenmiştir. Kalıcı olma şansı gözükmemektedir. İleride pek çok değişikliklerin yapılması da kaçınılmazdır. Bu hususlarda da uyarı görevimizi yerine getirmek için ve hakikaten insan sağlığı üzerinde ciddi olumsuz etkileri bulunan tütün ve tütün mamulleri tüketimiyle hukuk içerisinde ciddi mücadele edebilmek için, karşı oy yazımızı arz ediyoruz.

Feridun Ayvazoğlu, Çorum

Orhan Eraslan, Niğde

Görüşmeler esnasında Tekirdağ Milletvekili Mehmet Nuri Saygun her ne kadar "muhalifim" notu düşmüş ise de herhangi bir yazılı muhalefet şerhi vermemiştir. [157]

Kanun teklifinin görüşmeleri esnasında muhalefet şerhi yazan Niğde Milletvekili Orhan Eraslan ve Çorum Milletvekili Feridun Ayvazoğlu'nun ifade ettiği "Sigara ve tütün kullanımının insan sağlığı üzerindeki olumsuz etkileri her türlü tartışmadan uzaktır. Bu itibarla insan sağlığı üzerinde büyük ölçüde olumsuz etkilerde bulunan bu maddelerin kullanımını sınırlamak, tanıtımını, reklamını önlemek, sigara içmemeyi özendirmek, sigara içmeyenlerin tütün dumanına maruz kalmasını önlemek ve bu çerçevede yasal düzenlemeler yapmak kuşkusuz gereklidir ve insan sağlığına zararlı olduğu tartışmasız olan tütünün tüketiminin azaltılması için, önlemler alınması gerektiği konusunda da herhangi bir tartışma bulunmamaktadır." sözleri ne kadar kanunun ruhuna uygunsa "Ancak bu konudaki önlemler, cezai müeyyideler içeren müeyyideler olamaz ve ceza hükümlü bir yasa yapmanın evrensel ilkeleri vardır. Bu evrensel ilkeler, insanlık tarihinin ortak kazanımıdır. Bu kazanımları hiçe sayarak ceza hükümlü yasa yapmak, hem yasanın uygula-

nabilirliği açısından tartışmalıdır hem de yasa yapma hakkının kötüye kullanılmasıdır." sözleri de kanunun ruhuna o kadar aykırıdır. Çünkü bir hukuki müeyyideyi yerleştirmek için, özellikle suç olarak tanımlanan her hangi bir kuralı cezasız bırakmak onu uygulanamaz hale koyar. Bu nedenle suç varsa karşılığında ceza mutlaka olmalıdır.

Bundan başka muhalefet şerhinde geçen:

"Televizyonda gösterilecek olan film, tiyatro, resim vb. sanat eserlerinde sigara içilmesinin sansürlenmesi, nihayetinde sanata sansür sonucunu doğuracaktır",

"Ayrıca, sponsorluk yapma yasağının hukuki temeli de anlaşılamamıştır. Sigara üreten firmaların sosyal sorumluluk gereği veya başka bir amaçla birtakım kazılara, sanatsal kültürel ve sportif etkinliklere sponsor olmaları, sigaradan elde ettikleri kazancın bir bölümünün yararlı bir amaç için kullanılması demektir. Radikal bir davranışla bunun yasaklanmasının hangi hukuki ve bilimsel temele dayandığı anlaşılamamıştır."

"Öte yandan sigara ve tütün ürünlerinin markasını çağrıştıracak şekilde başka ürünlerin üretilemeyeceği düzenlemesi de bilimsel ve hukuki değildir. Üstelik suiistimale de açık bir düzenlemedir. Böyle bir yasağın konulması da doğru değildir." ifadeleri aslında DSÖ tarafından belirlenen, hükümetçe imzalanan ve TBMM'de kabul edilerek kanunlaştırılan TKÇS'de var olan hükümlere aykırı yorumlardır. Çünkü bu hükümler TBMM'de kabul ettiğimiz "uluslarası metin" niteliğinde olan hükümlerin aynısı olup Anayasamız gereği iç hukukumuzun üzerindedir. Dolayısıyla bu iddialar Komisyonda kabul görmemiştir.

Teklif nihayet son şekline getirilerek Adalet Komisyonunda kabul edilerek TBMM Genel Kurulu'na sunuldu:

TRABZON MİLLETVEKİLİ CEVDET ERDÖL İLE 73 MİLLETVEKİLİNİN TÜTÜN MAMÜLLERİNİN ZARARLARININ ÖNLENMESİNE DAİR KANUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASI HAKKINDA KANUN TEKLİFİNE İLİŞKİN ADALET KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ METİN[158]

TÜTÜN MAMULLERİNİN ZARARLARININ ÖNLENMESİNE DAİR KANUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASI HAKKINDA KANUN TEKLİFİ

MADDE 1.- 7/11/1996 tarihli ve 4207 sayılı Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanunun adı "Tütün Ürünlerinin Zararlarının Önlenmesi ve Kontrolü Hakkında Kanun" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 2.- 4207 sayılı Kanunun 1'inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Madde 1.- (1) Bu Kanunun amacı; kişileri ve gelecek nesilleri tütün ürünlerinin zararlarından, bunların alışkanlıklarını özendirici reklam, tanıtım ve teşvik kampanyalarından koruyucu tertip ve tedbirleri almak ve herkesin temiz hava soluyabilmesinin sağlanması yönünde düzenlemeler yapmaktır."

MADDE 3.- 4207 sayılı Kanunun 2'nci maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Tütün ürünlerinin içilmesi yasaklanan yerler

Madde 2.- (1) Tütün ürünleri;

a) Kamu hizmet binalarının kapalı alanlarında,

b) Koridorları dahil olmak üzere, her türlü eğitim, sağlık, ticaret, sosyal, kültürel, spor, eğlence ve benzeri amaçlı özel hukuk kişilerine ait olan ve birden çok sayıda kişinin girebileceği konutlar hariç, binaların kapalı alanlarında,

c) Taksi hizmeti verenler de dahil olmak üzere, kara yolu, demir yolu, deniz yolu ve hava yolu toplu taşıma araçlarında,

ç) Okul öncesi eğitim kurumlarının, dershaneler dahil olmak üzere ilk ve orta öğrenim kurumlarının, onsekiz yaşını doldurmamış kişilere yönelik kültür ve sosyal hizmet binalarının, sağlık hizmetlerinin verildiği kurumların ve ibadethanelerin müştemilâtı mahiyetindeki açık alanlarında tüketilemez.

(2) Ancak,

a) Kamu hizmet binalarında,

b) Birden çok sayıda kişinin istihdam edildiği çalışma alanlarında,

c) Özel hukuk kişilerine ait olan lokantalar ile kahvehane, kafeterya, birahane gibi eğlence hizmeti verilen işletmelerde,

ç) Şehirlerarası veya uluslararası güzergâhlarda yolcu taşıyan demir yolu ve deniz yolu araçlarında,

tütün ürünleri tüketilmesine mahsus alanlar oluşturulur. Bu alanlara onsekiz yaşını doldurmamış kişiler giremez.

(3) Otelcilik hizmeti verilen işletmelerde, tütün ürünleri tüketilemez. Ancak, bu ürünleri tüketen müşterilerin konaklamasına tahsis edilmiş kısımlar oluşturulur.

(4) Açık havada yapılan her türlü spor, kültür, sanat ve eğlence faaliyetlerinin yapıldığı yerler ile bunların seyir yerlerinde tütün ürünleri kullanılamaz. Ancak bu tesislerde, tütün ürünlerinin tüketilmesine mahsus alanlar oluşturulur.

(5) Tütün ürünleri tüketilmesine tahsis edilen kapalı alanların koku ve duman geçişini önleyecek şekilde tecrit edilmesi ve havalandırma tertibatı ile donatılması gerekir. Ancak, ikinci fıkranın (c) bendi kapsamına giren işletmelerin kapalı alanlarında tütün ürünleri kullanmayanların sağlığını tehlikeye düşürmeyecek tarzda ve kullanım alanlarının yarısından az olmamak üzere tütün dumanından ve kokusundan havalandırma ve benzeri yollarla arındırılmış ayrı yerler düzenlenir. Bu düzenlemeyi yapmayan veya yapamayan yerlerin tamamında tütün ürünleri içilemez. Bu fıkra hükmü, belediye sınırları dışındaki kahvehanelerle ilgili olarak uygulanmaz. Ancak, bu kahvehanelerde yeterli havalandırma tertibatı oluşturulur.

(6) Bu Kanunun uygulanmasında "tütün ürünü" ibaresinden, tüttürülerek kullanılmak üzere tamamen veya kısmen tütün yaprağından imal edilmiş madde anlaşılır.

MADDE 4.- 4207 sayılı Kanunun 3'üncü maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Diğer koruyucu önlemler

Madde 3.- (1) Tütün ürünlerinin ve üretici firmaların isim, marka veya

alâmetleri kullanılarak her ne suretle olursa olsun reklam ve tanıtımı yapılamaz. Bu ürünlerin kullanılmasını özendiren veya teşvik eden kampanyalar düzenlenemez. Tütün ürünleri üreten ve pazarlamasını yapan firmalar, her ne surette olursa olsun hiçbir etkinliğe isimlerini, amblemlerini veya ürünlerinin marka ya da işaretlerini kullanarak destek olamazlar.

(2) Tütün ürünleri sektöründe faaliyet gösteren firmaların isimleri, amblemleri veya ürünlerinin marka ya da işaretleri veya bunları çağrıştıracak alâmetleri kıyafet, takı ve aksesuar olarak taşınamaz.

(3) Tütün ürünleri sektöründe faaliyet gösteren firmalara ait araçlarda bu ürünlere ilişkin markaların tanınmasını sağlayacak bir uygulamaya gidilemez.

(4) Firmalar her ne amaçla olursa olsun üretilen ve pazarlaması yapılan tütün ürünlerini bayilere veya tüketicilere, teşvik, hediye, eşantiyon, promosyon, bedelsiz veya yardım olarak dağıtamazlar.

(5) Her ne amaçla olursa olsun, tütün ürünlerinin isim, logo veya amblemleri kullanılarak bildirim yapılamaz, basın yayın organlarına ilân verilemez.

(6) Televizyonda yayınlanan programlarda, filmlerde, dizilerde, müzik kliplerinde, reklam ve tanıtım filmlerinde tütün ürünleri kullanılamaz, görüntülerine yer verilemez.

(7) Sağlık, eğitim ve öğretim, kültür ve spor hizmeti verilen yerlerde tütün ürünlerinin satışı yapılamaz.

(8) Tütün ürünleri on sekiz yaşını doldurmamış kişilere satılamaz ve tüketimlerine sunulamaz.

(9) On sekiz yaşını doldurmamış kişiler, tütün ürünü işletmelerinde, pazarlanmasında ve satışında istihdam edilemez.

(10) Tütün ürünleri, paket açılarak adet şeklinde veya daha küçük paketlere bölünerek satılamaz.

(11) Tütün ürünleri, yetkili satıcı olan yerlerin dışında; otomatik makinelerle, telefon, televizyon ve internet gibi elektronik ortamlarla satılamaz ve satış amacıyla kargo yoluyla taşınamaz.

(12) Tütün ürünleriyle ilgili izmarit, paket, ağızlık, kağıt ve benzeri atıklar çevreye atılamaz.

(13) Tütün ürünleri, on sekiz yaşını doldurmamış kişilerin doğrudan

ulaşacağı ve işletme dışından görülecek şekilde satışa arz edilemez. Tütün ürünleri satış belgesi olmaksızın ve satış belgesinde belirtilen yerin dışında satışa sunulamaz.

(14) Her türlü sakız, şeker, çerez, oyuncak, kıyafet, takı, aksesuar ve benzeri ürünler tütün ürünlerine benzeyecek veya markasını çağrıştıracak şekilde üretilemez, dağıtılamaz ve satılamaz."

MADDE 5.- 4207 sayılı Kanunun 4'üncü maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Kontrolün sağlanması

Madde 4.- (1) Tütün ürünlerinin içilmesinin yasaklandığı yerlerde, yasal düzenleme ve buna uymamanın cezai sonuçlarını belirten uyarılar; salonlarda asgari on santimetrelik puntolarla, toplu taşım araçlarında üç santimetrelik puntolarla herkes tarafından görülebilir yerlere asılır. Ayrıca, tütün ürünlerinin tüketilmesine tahsis edilen alanlar ile nargile içilen mekânlarda tütün ürünleri kullanımının tehlikelerini anlatan sağlık uyarıları herkes tarafından görülebilir yerlere asılır.

(2) Tütün ürünlerinin satışının serbest olduğu yerlere en az beş santimetrelik puntolarla, beyaz zemin üzerine büyük harfler ve siyah yazı rengi ile, "Yasal Uyarı: 18 yaşını doldurmayanlara sigara ve diğer tütün ürünleri satılamaz; satanlar hakkında yasal işlem yapılır." ibaresi yazılarak, rahatlıkla görülebilen ve okunabilen yerlere asılır.

(3) Türkiye'de üretilen veya ithal edilen tütün ürünleri paketlerinin üzerine, en geniş iki yüzünden, bir yüzüne toplam alanın yüzde kırkından, diğer yüzüne yüzde otuzundan az olmamak üzere özel çerçeve içinde tütün ürünlerinin zararlarını belirten yazılı uyarılar veya mesajlar konulur. Bu uyarı yazılarının aynı şekilde, birden fazla paketi bir arada bulunduran tütün ürünleri kutuları üzerine de yazılması zorunludur. Uyarı mesajları resim, şekil veya grafik biçimlerinde de olabilir. Uyarı mesajlarını taşımayan tütün ürünleri ithal edilemez veya satışa çıkarılamaz.

(4) Tütün ürünlerinin paketlerinde ve etiketlerinde, bu ürünlerin özellikleri, sağlığa etkileri, tehlikeleri veya emisyonları ile ilgili yanlış ve eksik bilgi verilemez, aldatıcı tanımlama marka, renk, figür veya işaret kullanılamaz.

(5) Bu Kanunda sözü edilen yasal uyarı yazıları, resim, şekil veya grafik mesajlarıyla ilgili hususlar yönetmelikle düzenlenir. Bu yönetmelik Sağlık Bakanlığının uygun görüşü alınarak Tütün, Tütün Mamulleri ve Alkollü İç-

kiler Piyasası Düzenleme Kurumu tarafından çıkarılır.

(6) Tütün ürünleri sektöründe faaliyet gösteren firmalar, ürün, üretim, pazarlama ve diğer aktiviteleri ile ilgili her türlü bilgiyi istenildiği takdirde onbeş gün içerisinde Sağlık Bakanlığına ve Tütün, Tütün Mamulleri ve Alkollü İçkiler Piyasası Düzenleme Kurumuna vermek zorundadır.

(7) Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu ile ulusal, bölgesel ve yerel yayın yapan özel televizyon kuruluşları ve radyolar, ayda en az altmış dakika tütün ürünleri alışkanlığının zararları konusunda uyarıcı eğitici mahiyette yayınlar yapmak zorundadır. Bu yayınlar, 08:00-22:00 saatleri arasında yapılır ve yayınların kopyaları her ay düzenli olarak Radyo ve Televizyon Üst Kuruluna teslim edilir. Bu saatler dışında yapılan yayınlar, aylık altmış dakikalık süreye dahil edilmez. Bu süreler, Radyo ve Televizyon Üst Kurulu tarafından denetlenir. Bu programlar, Sağlık Bakanlığı, Millî Eğitim Bakanlığı, Radyo ve Televizyon Üst Kurulu, Tütün, Tütün Mamulleri ve Alkollü İçkiler Piyasası Düzenleme Kurumu, bilimsel kuruluşlar ve sivil toplum örgütleri tarafından hazırlanır veya hazırlattırılır. Hazırlanan programlar, Sağlık Bakanlığının olumlu görüşü alındıktan sonra Radyo ve Televizyon Üst Kurulu tarafından yayımlanması sağlanır.

(8) Tütün ürünleri tüketiminin ve tütün dumanına maruz kalmanın oluşturduğu sağlık riskleri konusunda çocukları ve gençleri bilinçlendirmek üzere ilgili kuruluşlar ve sivil toplum örgütlerinin görüşleri alınarak Millî Eğitim Bakanlığı tarafından bir müfredat hazırlanır.

(9) Tütün ürünleri alışkanlığının bırakılmasını özendirici programlar ve tütün bağımlılığının ilaç ile tedavisinin ulaşılabilir olması için gerekli çalışmalar Sağlık Bakanlığı tarafından yapılır.

(10) Bu maddenin yedinci, sekizinci ve dokuzuncu fıkralarında yer alan programların finansmanına yönelik olarak her yıl Millî Eğitim Bakanlığı ve Sağlık Bakanlığı bütçesine yeterli ödenek konulur.

(11) Tütün ürünleri sektöründe faaliyet gösteren firmaların bu Kanunda yasaklanan faaliyetler ile ilgili olarak yaptıkları harcamalar yıllık gelir ve kurumlar vergisi matrahının tespitinde gider olarak gösterilemez.”

MADDE 6.- 4207 sayılı Kanunun 5’inci maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Ceza hükümleri

Madde 5.- (1) Bu Kanunun 2’nci maddesinin birinci ve dördüncü fıkrala-

rında belirtilen alanlarda tütün ürünleri tüketenler ile 3'üncü maddenin ikinci fıkrasına aykırı hareket edenler, 30/03/2005 tarihli ve 5326 sayılı Kabahatler Kanununun 39 uncu maddesi hükümlerine göre; 3 üncü maddenin onikinci fıkrasına aykırı hareket edenler Kabahatler Kanununun 41'inci maddesi hükümlerine göre cezalandırılır.

(2) 2'nci maddenin birinci, üçüncü, dördüncü ve beşinci fıkralarında belirtilen, yasakların uygulanması ve tedbirlerin alınması ile ilgili yükümlülüklerini yerine getirmeyen işletme sorumluları, işletme iznini veren kurum yetkilileri tarafından önce yazılı olarak uyarılır. Bu uyarı yazısı, ilgili işletme sorumlusuna tebliğ edilir. Bu uyarıya rağmen, verilen sürede yükümlülüklerini yerine getirmeyenler, belediye sınırları içinde belediye encümeni, belediye sınırları dışında mahalli mülki amir tarafından beşyüz Türk Lirasından beşbin Türk Lirasına kadar idarî para cezası ile cezalandırılır.

(3) 3'üncü maddenin birinci, üçüncü, dördüncü, beşinci ve onbirinci fıkralarındaki yasakların her birine aykırı hareket edenler, ellibin Türk Lirasından ikiyüzelli bin Türk Lirasına kadar idarî para cezası ile cezalandırılır. Bu cezaya karar vermeye Tütün, Tütün Mamulleri ve Alkollü İçkiler Piyasası Düzenleme Kurulu yetkilidir.

(4) 3'üncü maddenin altıncı fıkrasındaki yasağın görsel yayın yoluyla ihlal edilmesi halinde; yerel yayın yapan kuruluşlar, bin Türk Lirasından beşbin Türk Lirasına kadar, bölgesel yayın yapan kuruluşlar, beşbin Türk Lirasından onbin Türk Lirasına kadar, ulusal yayın yapan kuruluşlar, ellibin Türk Lirasından yüzbin Türk Lirasına kadar idarî para cezası ile cezalandırılır. Bu cezaya karar vermeye Radyo ve Televizyon Üst Kurulu yetkilidir.

(5) 3'üncü maddenin yedinci fıkrasındaki yasağa aykırı hareket edenler, belediye sınırları içinde belediye encümeni, belediye sınırları dışında genel kolluk tarafından bin Türk Lirası idari para cezası ile cezalandırılır.

(6) 3'üncü maddenin sekizinci fıkrasındaki yasaklara aykırı hareket edenler, 26/09/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun «Sağlık için tehlikeli madde temini" başlıklı 194'üncü maddesi hükmüne göre cezalandırılır.

(7) 3'üncü maddenin dokuzuncu fıkrasındaki yasağa aykırı hareket edenler, mahalli mülki amir tarafından her bir kişiyle ilgili olarak bin Türk Lirası idari para cezası ile cezalandırılır.

(8) 3'üncü maddenin onuncu fıkrasındaki yasağa aykırı hareket edenler,

belediye zabıtası tarafından ikiyüzelli Türk Lirası idari para cezası ile cezalandırılır. Belediye sınırları dışında bu yetki genel kolluk tarafından kullanılır.

(9) 3'üncü maddenin on üçüncü fıkrasındaki yasaklara aykırı hareket edenler, mahalli mülki amir tarafından bin Türk Lirasından onbin Türk Lirasına kadar idari para cezası ile cezalandırılır. Tütün ürünlerinin satış belgesiz olarak satışının yapıldığı veya satışa hazır tutulduğu yerlerdeki tütün ürünlerine el konulur ve nereden temin edildiğine dair belge ibraz edilememesi halinde, mahallî mülkî amir tarafından bunların mülkiyetinin kamuya geçirilmesine karar verilir.

(10) 3'üncü maddenin on dördüncü fıkrasındaki ürünleri üretenler, belediye sınırları içinde belediye encümeni, belediye sınırları dışında mahalli mülki amir tarafından yirmibin Türk Lirasından yüzbin Türk Lirasına kadar idari para cezası ile cezalandırılır.

(11) 4'üncü maddenin birinci ve ikinci fıkralarındaki yükümlülüklerin her birine aykırı hareket edenler, mahallî mülkî amir tarafından bin Türk Lirası idari para cezası ile cezalandırılır.

(12) 4'üncü maddenin üçüncü ve dördüncü fıkralarındaki yükümlülüklerin her birine aykırı hareket eden üretici firmalar, Tütün, Tütün Mamulleri ve Alkollü İçkiler Piyasası Düzenleme Kurulu tarafından bu yükümlülüklere aykırı olarak piyasaya sürülen malların piyasa değeri kadar idari para cezası ile cezalandırılır. Ancak, verilecek idarî para cezasının miktarı ikiyüzellibin Türk Lirasından az olamaz.

(13) 4'üncü maddenin altıncı fıkrasındaki yükümlülüğe aykırı hareket eden firmalar Tütün, Tütün Mamulleri ve Alkollü İçkiler Piyasası Düzenleme Kurulu tarafından ellibin Türk Lirasından yüzbin Türk Lirasına kadar idari para cezası ile cezalandırılır.

(14) 4'üncü maddenin yedinci fıkrasındaki yükümlülüklere aykırı hareket edilmesi halinde; yerel yayın yapan televizyon kuruluşları bin Türk Lirasından beşbin Türk Lirasına kadar, bölgesel yayın yapan televizyon kuruluşları beşbin Türk Lirasından onbin Türk Lirasına kadar, ulusal yayın yapan televizyon kuruluşları ellibin Türk Lirasından ikiyüzellibin Türk Lirasına kadar idari para cezası ile cezalandırılır. Bu cezalar, radyo yayını yapan kuruluşlar hakkında ondabir oranında uygulanır. Bu cezaya karar vermeye Radyo ve Televizyon Üst Kurulu yetkilidir.

(15) Bu Kanunla kendilerine yüklenen görevleri yerine getirmeyen memurlar ve diğer kamu görevlileri hakkında, ceza hukuku sorumluluğu saklı kalmak kaydıyla, tâbi oldukları mevzuatta yer alan disiplin hükümleri uygulanır."

MADDE 7.- 4207 sayılı Kanunun 6'ncı maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Tahsil edilen idari para cezalarından pay alınması

Madde 6.- (1) Bu Kanun hükümlerine göre verilen idarî para cezalarından tahsil edilen miktarın yüzde elli oranındaki kısmı, para cezasına karar veren kurumun harcamalarında kullanılmak üzere kurum veya ilgili bakanlık bütçesine; yüzde onu Sağlık Bakanlığı, yüzde onu Millî Eğitim Bakanlığı bütçelerine aktarılır. Sağlık Bakanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı bütçelerine aktarılan para, bu Kanunun kendilerine yüklediği yükümlülüklerin yerine getirilmesine ilişkin harcamalarda kullanılır."

MADDE 8.- 4207 sayılı Kanunun 7'nci maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Mülkiyetin kamuya geçirilmesi

Madde 7.- (1) Bu Kanunun 3'üncü maddesinin ikinci, dördüncü ve on dördüncü fıkralarındaki yasakların konusunu oluşturan her türlü eşya ile 4'üncü maddesinin üçüncü ve dördüncü fıkralarının konusunu oluşturan tütün ürünlerinin mülkiyetinin kamuya geçirilmesine mahallî mülkî amir tarafından karar verilir.»

MADDE 9.- 4207 sayılı Kanunun 8'inci maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 10.- 4207 sayılı Kanuna aşağıdaki Geçici Madde eklenmiştir.

"GEÇİCİ MADDE 3.- (1) Bu Kanunun 2'nci maddesinin beşinci fıkrasındaki işletme sahipleri, söz konusu tertibat ve düzenlemeleri altı ay içinde yapmakla yükümlüdürler.

(2) Bu Kanunun 4'üncü maddesinin birinci ve ikinci fıkraları gereğince yapılması gereken işler, Kanunun yayımı tarihinden itibaren iki ay içinde yerine getirilir.

(3) Bu Kanunda öngörülen yönetmelik, Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay içinde çıkarılır."

MADDE 11.- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 12.- Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Yapılan tüm çalışmalara ve kanun teklifinin gündemin en ön sıralarına alınmasına rağmen TBMM Genel Kurul görüşmeleri yapılamadı ve teklif kadük kaldı.

CEVDET ERDÖL'ÜN KANUN TEKLİFİNİ YENİLEMESİ

23. dönem başlar başlamaz benzeri bir kanun teklifi vermek yerine daha önce TBMM Komisyonlarında görüşülmüş ve kabul edilmiş, fakat dönem sonunda yasalaşamadan kadük kalmış olan teklifi Trabzon Milletvekili Cevdet Erdöl 7.9.2007 tarihinde yenileyerek TBMM Başkanlığına sunmuştur.[159]

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

2' nci Yasama Döneminde sonuçlandırılamamış olan 2/555 esas numaralı "Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi"mi TBMM İçtüzüğünün 77'nci maddesi doğrultusunda yenilemek istiyorum.

Gereğinin yapılmasını arz ederim.

07/09/2007

Cevdet Erdöl, Trabzon

Kanun teklifi TBMM Başkanlığınca Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu ile ve Adalet Komisyonu'na havale edildi.[160] Görüşmelerin uzamaması için Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu Başkanlığı teklifi yeniden görüşmeyeceğini yazılı olarak ifade ederek teklifin bir an önce Adalet Komisyonunda görüşülmesi sağlanmış oldu.

Başkanlığını Ankara Milletvekili Ahmet İyimaya'nın yaptığı Adalet Komisyonu 14/11/2007 yaptığı görüşmede Kanun teklifinin 22. Dönemde kabul edilen raporu benimseyerek Genel Kurul'a sevkine karar verdi.[161]

CEVDET ERDÖL'ÜN TÜTÜN MAMULLERİNİN ZARARLARININ ÖNLENMESİNE DAİR KANUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASI HAKKINDA KANUN TEKLİFİNE İLİŞKİN ADALET KOMİSYONU RAPORU[162]

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Trabzon Milletvekili Cevdet Erdöl'ün, Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi (2/9), Başkanlığınızca, 1/10/2007 tarihinde tali komisyon olarak Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonuna, esas komisyon olarak Komisyonumuza havale edilmiştir.

Başkanlıkça 22'nci Yasama Döneminde, söz konusu Kanun Teklifi, 2/555 esas numarasıyla 25/6/2005 tarihinde Adalet Komisyonuna havale edilmiştir. Komisyon, söz konusu Kanun Teklifini, 2/3/2006 tarihli 43 üncü toplantısında Sağlık Bakanlığı, Adalet Bakanlığı ve ilgili kurum ve kuruluşlarının temsilcilerinin de katılımıyla görüşmüş ve 7/3/2006 tarihinde 103 sayılı kararıyla düzenlemiş olduğu rapor ve metni Başkanlığa sunmuştur. Söz konusu Kanun Teklifi, 1109 Sıra Sayısı ile Genel Kurul Gündemine girmiş, ancak yasama dönemi sona erdiğinden hükümsüz kalmıştır.

Türkiye Büyük Millet Meclisince, 2/6/2007 tarihli ve 894 sayılı kararıyla İçtüzüğün 77'nci maddesinin birinci fıkrasına "Yenilenen tasarı veya teklifin tümü üzerindeki görüşmelerden sonra önceki dönemlere ait rapor ve metinler, açıkça belirtilmek kaydıyla, komisyonca benimsenebilir." hükmü eklenmiştir.

Komisyonumuzca, Adalet Bakanlığı temsilcisi ile Teklif sahibi Trabzon Milletvekili Cevdet Erdöl'ün de katılımıyla 8/11/2007 tarihli 5'inci toplantıda, söz konusu Kanun Teklifinin tümü üzerinde görüşmeler yapılmıştır. Bütün görüşmeler tutanağa bağlanmıştır. Komisyonumuzda, müzakereler sırasında aşağıda belirtilen görüşler ifade edilmiştir:

7/11/1996 tarihli ve 4207 sayılı Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanunun aradan geçen zaman içerisinde ihtiyaçlara cevap veremeyecek hale geldiği, ülkemizde tütün mamullerini kullananların sayısının gittikçe arttığı ve sigaraya başlama yaşının gittikçe düştüğü, bu Kanun Teklifinin esasenv 21/5/2003 tarihinde yapılan 56'ncı Dünya Sağlık Örgütü Asamblesi Toplantısında kabul edilen ve Türkiye adına 28/4/2004 tarihin-

de imzalanan Dünya Sağlık Örgütü Tütün Kontrolü Çerçeve Sözleşmesinin ülkemizdeki yansıması olduğu, Teklifin kanunlaşması halinde ülkemiz açısından sosyal, psikolojik ve ekonomik kazanımların elde edileceği, özellikle küçüklerin sigara ve diğer tütün mamullerini temininin engelleneceği, Anayasal bir yükümlülük olan ve Devletin en önemli görevlerinden biri olan insan sağlığını koruma yükümlüğüne bu Kanun Teklifi ile katkıda bulunulabileceği, tütün mamullerinin tüketiminden dolayı ülkemizde günde ortalama üç yüz ve yıllık hesap dikkate alındığında yüz yirmi bini aşkın vatandaşımızın hayatını kaybettiği, her ne kadar Teklifle ilgili olarak 22'nci Yasama Dönemi Adalet Komisyonu rapor ve metninde bazı aksaklıklar ve eksiklikler görülse de bunların Genel Kurul aşamasında telafi edilebileceği, bu bağlamda konunun aciliyetine binaen İçtüzüğün 77'nci maddesinin uygulanmasının gerektiği dile getirilmiştir.

Sigara tüketiminden kaynaklanan cismani zararlarda, üretenin ve temsilcinin tazmin zorunluluğu ile ilgili olarak gerek halen yürürlükte olan 4207 sayılı Kanunda gerekse söz konusu Kanun Teklifinde bir düzenleme olmadığından, insan zararlarında (ölüm ve cismani zararlarda), üretenin ve temsilcinin söz konusu zararları tazminine ilişkin bir düzenlemenin Teklif metnine eklenmesi görüşü ayrıca ifade edilmiştir.

Teklif ile ilgili olarak 22'nci Yasama Dönemi Adalet Komisyonu rapor ve metni, İçtüzüğün yollama yapılan 77'nci maddesi hükmü uyarınca Komisyonumuzca oy birliği ile aynen kabul edilmiştir.

Raporumuz, Genel Kurula sunulmak üzere Başkanlığınıza saygı ile arz olunur.

Başkan Ahmet İyimaya, Ankara

Başkanvekili Hakkı Köylü, Kastamonu

Sözcü Mehmet Emin Ekmen, Batman

Kâtip İlknur İnceöz, Aksaray

Üye Ahmet Aydın, Adıyaman

Üye Halil Ünlütepe, Afyonkarahisar

Üye Zekeriya Aslan, Afyonkarahisar

Üye Osman Ertuğrul, Aksaray

Üye Yılmaz Tunç, Bartın

Üye Ayla Akat Ata, Batman (Toplantıya katılamadı).

Üye Fatih Metin, Bolu

Üye Mehmet Tunçak, Bursa

Üye Mehmet Salih Erdoğan, Denizli

Üye Celal Erbay, Düzce

Üye Veysi Kaynak, Kahramanmaraş

Üye Metin Çobanoğlu, Kırşehir (Toplantıya katılamadı.)

Üye Ali Öztürk, Konya (Toplantıya katılamadı.)

Üye İhsan Koca, Malatya

Üye Ali Rıza Öztürk, Mersin

Üye İsa Gök, Mersin

Üye Mustafa Hamarat, Ordu

Üye Rahmi Güner, Ordu

Üye Rıdvan Yalçın, Ordu

Üye Yahya Akman, Şanlıurfa

Üye Ali İhsan Köktürk, Zonguldak (Toplantıya katılamadı.)

TRABZON MİLLETVEKİLİ CEVDET ERDÖL'ÜN TÜTÜN MAMÜLLERİNİN ZARARLARININ ÖNLENMESİNE DAİR KANUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASI HAKKINDA KANUN TEKLİFİNE İLİŞKİN TBMM GÖRÜŞMELERİ[163]

T.B.M.M B:43 27.12.2007 O:4

DÖRDÜNCÜ OTURUM

Açılma Saati: 17.17

BAŞKAN: Başkan Vekili Nevzat PAKDİL

KÂTİP ÜYELER: Canan CANDEMİR ÇELİK (Bursa), Harun TÜFEKÇİ (Konya)

BAŞKAN - Sayın Milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin 43'üncü Birleşimini açıyorum.

5.- Trabzon Milletvekili Cevdet Erdöl'ün; Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi ve Adalet Komisyonu Raporu (2/9) (S. Sayısı: 55) (x)

Teklifin tümü üzerinde, AK Parti Grubu adına Trabzon Milletvekili Cevdet Erdöl.

Sayın Erdöl, buyurun.

AK PARTİ GRUBU ADINA CEVDET ERDÖL (Trabzon) - Sayın Başkan, Değerli Milletvekilleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Bugün, çok önemli iki kanunun birisini komisyonumuzda görüştük, birisini de şimdi Genel Kurul'da görüşmeye başlıyoruz. Değerli arkadaşlar, bu önemli kanunlardan birisi, halk arasında tinerciler olarak bilinen… Tiner ve diğer yapıştırıcıların ilköğretimde, ortaöğretimde ağırlıklı olmak üzere kullanımına tahdit getiren bir kanunu komisyonumuz kabul etti, yakında, inşallah Yüce Meclis'imize gelecektir, onda da, desteklerinizi şimdiden beklediğimizi belirtirim.

Çok önemli, gerçekten koruyucu halk sağlığı tedbirleri bakımından yapılması gereken en önemli kanun olduğunu düşündüğümüz tütünle ilgili kanun hakkında grubumuz adına görüşlerimizi belirtmek isterim.

Bizler, tabii, bu kanuna neden ihtiyaç duyduğumuzu düşünürken, nereden başladığımızı da mutlaka hatırlamamız gerekiyor. Bizler, hastanede yatan hastalara doktorların lüzum ettiği kadarıyla sigara reçete edebileceği bir anlayıştan, bugün, insanlara çok zararlı olduğu ve birçok alanda kısıtlama getirilmesinin gerekli olduğu bir anlayışa geldik. Yani, 1934'teki çıkan kanunu, biz, hastalara sigara reçete edilebileceğine dair kanunu bu kasım ayında hep birlikte kaldırdık. Dolayısıyla, bu kanunda da bazı şeyler çok irdelemeyince belki aklımıza yatmıyor gibi gelebilir ama bunun mantığını ve neden buna ihtiyaç duyulduğunu biraz sonra Genel Kurul'a arz edeceğim efendim.

Kanun değişikliğinin bir sağlıkla ilgili önemli yükümlülükleri var, getirileri var, bir de uluslararası sorumluluğumuz bakımından, uluslararası anlaşmalarla bizi bağlayan, yapmamız gereken hükümler ve yükümlülükler var. Sağlık olarak bir hekimin görevi insanların sağlığını korumaktır. Şöyle baktığımız zaman, şu anda ve önümüzdeki yirmi yıl içerisinde insanları en çok öldürecek olan hastalıklar kalp, damar hastalıkları. İkincisi kanserler.

Peki, bunları engelleyelim, önleyelim mi? Önleyelim. Nasıl önleyeceğiz? Engellenebilir, önlenebilir sebeplerin birincisi sigara, bütün bilim adamlarının söylediği bu. O zaman demek ki bundan başlamak gerekiyor. Bizim yapmak istediğimiz de zaten bu. Sadece kalp, damar hastalıkları, felçler vesair değil, aynı zamanda uyuşturucuyla da direkt bağlantısı var sigaranın. Yani, dünyada uyuşturucu kullanan bütün herkes, 99,9'u öncesinde içiciliğe sigarayla başlıyorlar. Dolayısıyla, uyuşturucu bataklığının asıl membaı da sigara. Sigarayı önlemedikten sonra uyuşturucuyla mücadele etmek, bataklık yerine sivrisinekle mücadele etmek gibidir. Onun için… Sadece bu mu? Yangınlar, mesela, ev yangınlarının da orman yangınlarının da yüzde 50'si sigaraya bağlı. Bu, bilimsel bir gerçek, ama ekonomik yangın daha fazla, insanlar ceplerinden bir sürü parayı -ki, ülkemizde yaklaşık 20 milyar doları- havayı kirletmek için kullanıyoruz. Bu çok ciddi bir problemdir değerli arkadaşlar.

Sigaraya bir başka hastalık gözüyle baktığımız zaman, görsel yolla, özentiyle bulaşan bir bulaşıcı hastalık olarak da bunu görebiliriz. Mesela, bir çocuk, önce anne, babasını görüyor sigaraya bulaşıyor, daha sonra okulda öğretmenini görüyor, hastanede doktorunu görüyor, siyasetçiyi görüyor, sporcuyu, sanatçıyı görüyor, televizyonda görüyor, internet'te görüyor, gördükçe bulaşıyor. İşte, bu, elektronik yolla da bulaşabilen bulaşıcı bir hastalık, bununla da sebebini hissederek ve bilerek buna göre mücadele etmemiz lazım.

Uluslararası yükümlülüklerine baktığımız zaman, 2003 yılında, Dünya Sağlık Örgütü, Tütün Kontrolü Çerçeve Sözleşmesi'ni imzaya açtı. 2004 yılında Sayın Profesör Recep Akdağ, Sağlık Bakanımız, New York'ta bunu Türkiye adına imzaladı ve bu, Türkiye için bir dönüm noktası oldu. Daha sonra, 2004 Aralıkta biz bunu Meclis'imizden -bu uluslararası anlaşmayı- kanunlaştırarak geçirdik ve 2006 yılının Ocağından itibaren, imzalayan bütün ülkelerde yürürlüğe giren bir uluslararası anlaşma oldu.

Yine, uluslararası anlaşmalar ve uluslararası deklarasyon, yeni bin yılda doğan her çocuğun kalp, damar hastalıklarına yakalanmadan altmış beş yaşına kadar yaşamasının sağlanmasını emrediyor amir bir hükmü olarak. Yani, bunu kabul ediyoruz. Bunun için de gerekli tedbirleri almamız lazım diyoruz. Bunun için, 2006 yılında Sayın Başbakanımızın imzasıyla, tütün mamullerinin nasıl önlenebileceğine, çocukların nasıl korunabileceğine dair bir genelge yayınlandı ve yine 2007 yılında Ulusal Tütün Kontrol Programı'nı 12 Aralıkta Sayın Başbakanımız, Sayın Sağlık Bakanımız ilan ettiler. Gerçekten Türkiye için dönüm noktası bunlar.

Yine, biz, Türk Kardiyoloji Derneğinin öncülüğünde, Sayın Sağlık Bakanımızın verdiği direktifler doğrultusunda, ulusal kalp sağlığı politikasını çalıştık ve burada da gördük ki, bütün bilim adamlarının söylediği, kalp, damar hastalıklarını engellemek için birinci sebep olarak bilinen sigarayla mücadele etmek gerekiyor. Yine, bunu, 25 Aralık 2007'de Avrupa Kalp Sağlığı Deklarasyonu'na imza koyan değerli bilim derneklerimiz de bunu Sağlık Bakanlığımızla birlikte açıkladılar.

Bu kanunu çıkarmak için niye bunu amaçladık, niye uğraştık? Dünya Sağlık Örgütü Tütün Kontrolü Çerçeve Sözleşmesi henüz yayınlanmamışken, özellikle mahalle aralarında gençlerimize ve çocuklarımıza tek tek satılan sigaraları acaba engellersek nasıl olur, diye. Çünkü, çoğu insan, çoğu çocuk, çoğu genç okuldan gelirken veya giderken bir sigara alıyor bakkaldan, ona belki daha fazla para veriyor, ama bakkalın da işine geliyor bu, çocuğun da işine geliyor. Annesine, babasına yakalanmıyor, okulda öğretmenine yakalanmıyor ve oradan bir bulaşıyor. Bulaştıktan sonra alışıyor, alıştıktan sonra alışkanlık ve nihayet onu o tatmin etmemeye, başka alışkanlıklara, kötü alışkanlıklara sürüklemeye başlıyor. İşte bunu engellememiz lazım. Bunu düşündük ve televizyon yayınlarında şu gün ayda doksan dakika, çocukları, insanları sigaranın zararlarından, tütünün zararlarından korumaya yönelik yayın yapmak gerekiyor. Fakat, bakıyoruz ki, gece üçte, dörtte, iki buçukta yapıyorlar bu yayınları. Bunu nasıl engelleriz diye çalışmaya başladık. Pek çok bürokrat arkadaşım, pek çok Sağlık Bakanlığının bürokratı, Adalet Bakanlığının bürokratı çalıştık, derken, işte, bahsettiğim biraz önceki süreci Sağlık Bakanımız başlattı ve amaçlarımız baktık ki örtüşüyor, her şey birbirine denk ve bundan sonra, bu kanun teklifini uzun uğraşlardan sonra huzurlarınıza getirmiş olduk.

Gördüğüm şudur ki -ben yaklaşık yirmi altı yıllık hekimim, beş yıldır da Meclis'teyiz milletvekili olarak- yapmış olduğumuz sağlıkla ilgili -koruyucu hekimlik bakımından- bütün düzenlemelerden bu tütünle ilgili yapacağımız bu kanun daha değerli, daha halkın sağlığını koruyucu daha fazla özelliklere sahip.

Yani burada yaptığımız en önemli iş, demek ki, bir kere, bulaşmasını önlemek -tütünün bu içicilik bulaşıcılığını engellemek- teminini güçleştirmek ve başlayan insanların bırakmasını teşvik etmek, kolaylaştırmak. Yaptığımız aslında budur, bütün dünyanın da yapmış olduğu budur, Dünya Sağlık Örgütünün önerdiği de budur.

Bunun için, tabii, sadece ceza vermek yeterli değil, mantık da ceza ver-

me üzerine kurulu değil zaten. Esas itibarıyla, eğitim yapmamız gerekiyor, insanları eğitmemiz, buna inandırmamız gerekiyor, bunun zararlı bir şey olduğuna inandırmamız gerekiyor. Yoksa bu, sadece "yasak" kavramıyla geçiştirilecek bir kanun değil. Onun için, bizim, kesilen cezaların bir kısmının Sağlık Bakanlığına bir kısmının Millî Eğitim Bakanlığına bırakılmasını istememizin gayesi de, bu eğitim faaliyetini bu iki bakanlığımız el ele vererek yapabilsin diye. Yani yoksa, biz "yasak" kelimesine karşıyız bu kanunda, bu, "özgürlüklerin paylaşımı" demek lazım. Ben hep öyle söylüyorum: Özgürlük, sigara içmek de bir özgürlüktür, ama temiz hava solumak da bir özgürlüktür. Hiçbir kimsenin, kendi çocuğu bile olsa, onu kanser ve kalp, damar hastalığı riski ile karşı karşıya bırakmaya hakkı yok, velev ki doğmamış bir bebek olsun, anne karnında bir bebek olsun. Onun için, buna bu yönüyle bakmak lazım.

Türkiye'nin peki ödediği bedel nedir? Yani yaklaşık 20 milyar dolar yıllık bedelden bahsetmiyorum. Günde 300 kişi beklenenden erken ölüyor. Peki, 100 bin kişi ediyor yıllık, 100 bin! 10-15 bin pasif içici beklenenden erken ölüyor, 5-6 bin de çocuk, masum yavrular ölüyor, sakat kalıyor, özürlü kalıyor.

Peki, ben size şunu sorarım: Her gün 300 kişi herhangi bir stadyumda kavga etse, bırakın Allah korusun ölmesini, burnu kanasa, ikinci gün yine 300 kişi kavga etse burnu kanasa, üçüncü gün yine öyle olsa, dördüncü gün hangimiz o statta maç oynanmasına müsaade edebiliriz, ederiz, etmemiz mi gerekir veya? Dolayısıyla, buna bu gözle bakmak lazım. Türkiye'ye olan bedeli çok ağır. Bir paket sigaranın ekonomiye bedeli 7,2 dolardır, uluslararası hesaplamaları budur.

Bir başka şey söyleyeyim: Mesela, elinizde bir parfüm, böyle sıka sıka geziyorsunuz. Çocuklar var. Ama biliniyor ki bu parfüm kanser yapıyor. Öyle bir parfüm olsa, hanginiz çocuğunuzun yanında bu güzel kokulu parfümü sıktırmak ister? Hiç kimse. E, peki, böyle çok da güzel kokmayan -kötü kokar demeyeyim de, sigara içenleri üzmeyelim- bir şeye niye o zaman -kanser yapıyor aynı zamanda- biz zevk diye bakıyoruz, zevkim var diye başkalarını riske ediyoruz, başkalarının hayatını riske ediyoruz? Bu hakkı nereden buluyoruz kendimizde? "Pasif içici" dediğimiz, içenin değil de yanında içilen kişinin zarar görmesidir. Demek ki, çok ciddi bir sıkıntıyla karşı karşıyayız. Sırf zevkle bunu izah edemeyiz. Çünkü, biz, görüyoruz, hep misal veriyoruz, sırf zevk alıyor diye okulların yanından giden insanlara "Bu zevk alıyor, bu süratli gitsin." diyor muyuz? Onlara tahdit koyuyoruz, "Okul var burada, çocuklar var." diyoruz, "Yavaş gitmeniz gerekir." diyoruz. Dolayısıyla, bu

zevki de bir anlamamız lazım. Ama hiçbir zevk insan sağlığından değerli değil.

Değerli Milletvekilleri, tekrar altını çizerek söylüyorum, hiçbir zevk insan sağlığından değerli değil. Bir hekim olarak bana böyle geliyor ve ayrıca, hele çocuklar için… Bir çocuğun değeri asla tartışılamaz. Hiçbir zevk, bir çocuğun, bir masum yavrunun gülümsemesi kadar zevkli değildir. Onun için, buna bu gözle bak… "Efendim, ben gördüm, benim Mehmet amcam seksen yaşında, ama hâlâ fosur fosur sigara içiyor, ama hiçbir şey olmuyor." Olabilir. Yani, yaklaşık 20 kişi Boğaz Köprüsü'nden atlamış ve şimdiye kadar sağ kalmış, hangi yakınınıza siz "Boğaz Köprüsü'nden atlayın da, sağ kalma ihtimaliniz vardır." dersiniz? Bunun mantığı yok. İlme kılıç çekilmez arkadaşlar. İlim böyle diyor. "Bu, kapalı yerlerde yasaklanmalıdır." diyor.

Değerli arkadaşlar, peki, en çok sıkıntımız şu olacak, söylenen: Cezalar uygulanabilir mi? Cezalar uygulanabilir, ama farklı farklı. İçene ceza farklı, içirene farklı, üreten firmalara farklı, bir de bu yayıncılara farklı farklı. Bunların cezaları kanunda açık açık yazılmıştır. Bunların neler olduğu belli. Ama kapalı yerler yanında, açık olan yerlerde bir yere istisna getiriyoruz, ki açık alanlarında da yasak diyoruz: İlköğretim ve ortaöğretim kurumları. Çocuklarımıza ne kadar değer verdiğimizi buradan anlayabilirsiniz, hedefimizin ne olduğunu buradan anlayabilirsiniz. Diyoruz ki: Öğretmen öğrencisine kötü örnek olmasın. Doktor hastanede hastasına kötü örnek olmasın. "Ben içiyorum, ama sen içme." Hiç kimse inanmaz buna, bir hekim olarak önce ben bunu söylüyorum. Bir hekim olarak benim demem lazım ki: "Ben sigara içmiyorum, siz de içmeyin."

Dolayısıyla, burada bir diğer konu da: Efendim, şimdiye kadar uygulanmadı, kamu görevlileri filan, bu uygulanmasa ne olur, ne yapılır? Getirdiğimiz kanunda, eğer kamu görevlisi cezayı uygulamıyor ise ona ait de cezai tedbirler ve disiplin hükümleri uygulanıyor. Dolayısıyla, cezayı uygulamayana da ceza uygulanacak. Bu işi biz sıkı tutuyoruz bu sefer.

Burada, cezalar Kabahatler Kanunu'na göre verilecek. Belediye encümenine, belediye zabıtasına, mahallî mülki amire, Tütün-Alkol Piyasası Denetleme Kuruluna verilen yetkiler var, RTÜK'e verilen yetkiler var, genel kolluğa verilen yetkiler var vesair. Yani, cezaların nasıl verileceği tadat edilmiş. Bu, 4207 sayılı, bir önceki, mevcut, değiştirmeyi düşündüğümüz Kanun'la karıştırılıyor. O Kanun'daki mantık ceza vermeyi değil, caydırmayı öngören bir kanun mantığıydı. Yani, kişiye, sigara içene gelecek, diyeceksiniz ki: "Burada sigara içme." Bir daha söyleyeceksiniz, bir daha söyleyeceksiniz. Olma-

dı, polisi çağıracaksınız, o onu oradan uzaklaştıracak. Olmadı, valiye haber vereceksiniz, vali ceza kesecek. Yani, bu, ceza kesmekten ziyade caydırıcılık mantığıyla kurgulanmıştı. Ama görevini yaptı mı? Yaptı. Bugün otobüslerde sigara içilmiyorsa, bugün uçaklarda sigara içilmiyorsa bu Kanun'a borçluyuz. O zaman, biz bu borcumuzu bir eda edelim, diyelim ki: Bu Kanun'u hazırlayanlara biz müteşekkiriz toplum olarak. Bunlar: Değerli dostumuz, bir hekim olan, eski milletvekilimiz Doktor Ahmet Feyzi İnceöz'ü burada hatırlamadan geçemeyeceğiz. Eski Sağlık Bakanlarımızdan Sayın Bülent Akarcalı'yı anmadan geçemeyeceğiz. Aynı şekilde, o dönemin Adalet Komisyonu Başkanı, çok değerli milletvekilimiz, şimdi partimizin Genel Başkan Yardımcısı Necati Çetinkaya'yı anmamız gerekiyor. Kanun'u imzalayan, Cumhurbaşkanı olarak imzalayan Sayın Süleyman Demirel'i de anmamız gerekiyor. Çünkü, marifet iltifata tabi. Bizim, arkadaşlarımızın bu iyiliklerini ve değerli büyüklerimizin yaptıklarını anlatmamız gerekiyor.

Peki, bu kanun buraya gelirken nasıl hazırlandı, onun için de bir iki kelam yapmam gerekiyor. Bu kanunu biz hazırlarken arkadaşlarımızla birlikte hazırladık, ben hepsinin emeğine teşekkür ediyorum. Çok bürokrat arkadaşımız yardım etti, tek tek saymak, belki unuttuğum olursa olmaz, onun için hiçbirini saymayayım diyorum, hepsine teşekkür edeyim. Yalnız, Sedat Pekel ve arkadaşları vardı, Cumhuriyet Halk Partisinin Balıkesir Milletvekili. Şimdi bunu anmasak olmaz. O arkadaşımız da geçen dönem kanun teklifi verdi ve biz komisyonda bunları birleştirecektik. Bir de Adana Milletvekili Atilla Başoğlu arkadaşımızın verdiği teklif vardı. Bunları birleştirecektik, fakat Sedat Pekel Bey, kanunun, kırk beş gün içinde komisyonda görüşülmediği gerekçesiyle, komisyondan Genel Kurul'a inmesi için önerge verdi, Meclis Başkanlığımıza dilekçe verdi ve biz komisyonda bunu ayırmak durumunda kaldık. Ama gene de bizim bunu, bu kadirşinaslığı göstermemiz lazım, anmamız lazım.

Değerli arkadaşlarım, 22'nci Dönemde, biz, Sağlık Komisyonuna gelen bu kanunda alt komisyon kurduk. Kocaeli Milletvekilimiz Nevzat Doğan arkadaşımız burada çok çalıştı, bunu ve diğer arkadaşlarımızı hatırlamamız gerekiyor. Adalet Komisyonunda alt komisyonu yöneten Recep Özel arkadaşımızı, Isparta Milletvekilimizi anmamız gerekiyor ve Komisyon Başkan Vekilimiz ve şu anda burada oturan Hakkı Köylü arkadaşımızı anmamak olmaz. Ama her şeyden önce, Adalet Komisyonundan bunun bir bütün olarak, delinmeden ve iyi bir şekilde çıkmasını sağlayan şu andaki Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanımız -o zaman Adalet Komisyonu Başkanıydı- Sayın Köksal Toptan'ı burada ismen zikretmek isterim. Her şeyden önce, o dö-

nemdeki Cumhuriyet Halk Partisi Grup Başkan Vekillerini ve gruptaki tüm üyelerini, Anavatan Partisi Grubunu, Grup Başkan Vekillerini ve üyelerini burada bir kadirşinaslık olarak anmak istiyorum, çünkü hepsi destekledilerr; açık ve net söylüyorum. Cumhuriyet Halk Partisi ve Anavatan Partisi Grup Başkan Vekilleri çok istekli olarak bu kanunun çıkmasını arzu ettiler, ama geçtiğimiz dönem, 22'nci Dönemde bunu başaramadık. Şimdi, eminim ki, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu ve Grup Başkan Vekilleri, Milliyetçi Hareket Partisi Grubu ve Grup Başkan Vekilleri ve Demokratik Toplum Partisi Grubu ve Grup Başkan Vekilleri ve elbette ki AK Parti Grubu ve Grup Başkan Vekilleri…

BAŞKAN - Sayın Erdöl, ben de merak ettim, acaba süreyi yanlış mı verdim diye. Sonra buraya baktım, doğru vermişim. Tarihçe çok hızlı geçti. Neyse, bir dakika vereceğim sana.

Buyurun.

CEVDET ERDÖL (Devamla) - Ben, vereceğiniz desteğe şimdiden teşekkür ediyorum, ama Komisyon Başkanlığını yürüten Sayın Ahmet İyimaya büyüğümüze de buradan katkılarından dolayı teşekkür ediyorum. Bütün milletvekili arkadaşlarıma bu kanunun çıkması sırasında verecekleri desteklerden dolayı teşekkür ediyorum. Yalnız, ben, iki ayrı teşekkürü, lütfen bağışlayın, bunu kompliman olarak algılamayın ama Sayın Profesör Recep Akdağ'a, Sağlık Bakanımıza, bu kanunun çıkmasındaki en büyük emek onundur, ona teşekkür ediyorum. Ama Sayın Başbakanımız, gerçekten, siyasi iradeyi temsilen bu kanunu desteklemeseydi bu kanunun çıkması mümkün olmazdı.

Ben, değerli arkadaşlarım, bir Trabzon Milletvekili olarak, Trabzon'da doğan bir büyük padişahın sözüyle sözlerimi sonlandırmak istiyorum. Kanunî Sultan Süleyman, Muhibbî olarak divanı olan Kanuni Sultan Süleyman:

"Halk içinde muteber bir nesne yok devlet gibi,

Olmaya devlet cihanda bir nefes sıhhat gibi."

BAŞKAN - Teklifin tümü üzerinde, Demokratik Toplum Partisi Grubu adına Şırnak Milletvekili Hasip Kaplan.

Sayın Kaplan, buyurun.

DTP GRUBU ADINA HASİP KAPLAN (Şırnak) - Sayın Başkan, Değerli Milletvekilleri; bugün görüşülmekte olan Tütün Mamullerinin Zararlarının

Önlenmesine Dair Kanun değişikliği konusunda Demokratik Toplum Partisi'nin görüşlerini açıklamak üzere söz almış bulunmaktayım.

Doğrusu, bu yasa tasarısının kısmen yetersizlikleri ve ceza uygulamasındaki belirsizlikleri dışındaki kaygılarımızla beraber, böylesi bir yasanın çıkarılmasının ihtiyaç olduğunu düşünüyor, biz de Demokratik Toplum Partisi olarak bu yasanın lehinde oy kullanacağımızı ifade etmek istiyoruz.

Dünya Sağlık Örgütü'nün ve Tütün Mamullerinin Kontrolüyle İlgili Çerçeve Sözleşmesi'nin gerekleriyle ilgili açıklamalar bir yana, son olarak, özellikle ABD'de, Kuzey Avrupa ülkelerinde ve yakın zamanda Akdeniz ülkelerinde, özellikle İtalya'da, tütün mamullerinin kontrolü, önlenmesi, koruyucu sağlık hizmetleri konusunda ciddi önlemlerin alındığını hepimiz biliyoruz.

Geçen 2005 Aralık ayında Stockholm'a gittiğim gün İsveç'te bütün alanlarda; iş yerleri, okul, hastane ve buna bağlı olarak evin içinde dahi sigaranın içilmesinin yasaklandığı bir günde ben Stockholm'a gitmiştim. Gerçekten bunun kontrolünün ve yasağının şüphesiz koruyucu sağlık hizmetlerinde sağlıklı birey, sağlıklı toplum açısından önemi vurgulanırken, ülkemizin de biraz gerçeklerine dikkat çekmekte yarar vardır. Şayet yasaklar etkili olmuş olsaydı; ki, daha önce 4207 sayılı Yasa çıkarılmıştı ve bütün resmî dairelerin duvarlarında sigara içmenin yasak olduğu ve sigara içilmeyen alanlarda sigara içenlere ceza kesileceği yasa hükmü vardı; ancak, takdir edersiniz ki, bu Yasa hükmü Türkiye'de bugüne kadar sağlıklı olarak uygulanmadığı gibi, eğer, Adalet Bakanlığı bir istatistik çıkarırsa, 100 rakamını geçmeyecek kadar ceza ve tedbirin uygulandığı görülür. Ancak, bu tür zararlı alışkanlıklarla mücadelede, sağlık ve tıbbi olarak bir önceki konuşmacının belirttiği kaygılar bir yana, özellikle bu tür zararlı alışkanlıkların geliştirilmesinde sigara firmalarının, tütün mamullerini üretenlerin, sponsorluk, reklam ve özellikle yarışmalar, konserler gibi benzeri teşvik edici aktivitelerine karşı önlemler alındığı zaman bu teşvik isteğinin kırılacağı deneyimlerle ortaya çıkmıştı. Bir gerçek daha var ki, sadece Orta Doğu'da, Avrupa'yla Asya arasında yer alan ülkemizde, doğuya doğru gidildiği sürece bu tür sigara alışkanlığı gibi zararlı alışkanlıkların da yaygınlık kazandığı dikkate alındığında, bu yasa tasarısında kısmen içme alanlarının düzenlenmesi suretiyle ülkemiz gerçekleri dikkate alınmışsa da, bir gerçeklik var ki, özellikle televizyon ve radyo, yazılı ve görsel yayınlarda getirilen yükümlülüğün -ki, ayda altmış dakika olarak konulandan öte getirilen yükümlülüğün- gerçekten etkili olabilmesinin tek koşulu yine 7'nci maddede getirilen RTÜK'ün ulusal ve bölgesel yerel yayın yapan bütün televizyonlarda ve radyolarda bu sürenin artırılması dışında

bu programların da bilimsel olarak hazırlanması, yani bu programları hazırlayan kurum ve kuruluşların uzmanların denetiminden geçen programların yayınlanmasında büyük yarar bulunmaktadır. Özellikle, sakız, şeker, çerez, oyuncak, kıyafet, takı, aksesuar gibi konuların dışında, bunlar, bu tür reklamların dışında safariler düzenlenmesi ve bazı tütün mamulü üreten firmaların, örneğin -isimlendirmek belki doğru değil ama- bazı firmaların logolarının -tütün mamulü olarak yer almadan- özellikle bazı aktivitelerde, spor müsabakalarında kullanıldığı gerçeğinin altını çiziyor bilim insanları. Eğer, böyle bir tehlike, logoyla bu tür bir teşvik durumu varsa, yasanın caydırıcılığında uygulayıcıların bu konuda çok dikkatli olması gerektiği şüphesizdir. Ancak uygulamada şöyle sıkıntılar da var: Bilindiği gibi, ülkemizde, eğer tütün yasağıyla ilgili konuşulacak olursa, Avrupa ülkelerinden önce IV. Murat zamanında ilk tütün yasağı çıktığında, henüz ne Amerika vardı ne de Avrupa'daki Habsburg İmparatorluğu ne de Rusya İmparatorluğu, Slav İmparatorluğunda bu alışkanlıklarla ilgili henüz müeyyideler konuşulmamıştı.

Ancak bu uygulamada, bu, bir yönetmelik konusu ile de çözümlenebilir. Kolluk, belediye ve mülki amirler bu yasağı ve cezaları uyguladıkları zaman, bir hukuk devletinde, özellikle keyfîliği önleyici bir şekilde bir düzenleme yapma zorunluluğu ortaya çıkıyor, çünkü ülkemizde yaygın olan bu alışkanlık konusunda sadece Sağlık Bakanlığının değil, Adalet Bakanlığının yanı sıra Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonunun çok düzenli bir çalışmayla eğitim çalışmalarına ağırlık verilmesi gerekiyor.

Yapılan istatistikler gösteriyor ki, alışkanlık çağının ortaöğrenimde başladığı gözüküyor. Ne yazık ki, ortaöğrenimde sigarayla birlikte, son zamanlarda, bu zararlı alışkanlık tütünle beraber uyuşturucu hap ve diğer alışkanlıklar kadar o yelpazede bir artma oranının ortaya çıktığı görülüyor. Bu da ortaöğretimde, aynı zamanda bu zararlı alışkanlıklar yanında şiddeti de özendirici, biraz da filmlere özendirici zararlı sonuçlara yöneltmektedir.

Yasak anlayışı yerine eğitim anlayışını, tüketimde reklam yasağı yerine denetim alışkanlığını… Çünkü, bilinen bir gerçek var ki, tütün üreten firmaların kullandıkları çok farklı faktörlü kimyasal maddelerle zehir atığına kadar çok yönlü alaşımları kullandıkları bilinmektedir.

Bir gerçeğe daha dikkat çekmek gerekiyor. Bu zararlı alışkanlık konusunda mücadele ederken, tütün mamullerine karşı vergi politikamızın ne kadar sağlıklı olduğu konusu da ayrıca üzerinde durulması gereken bir konu. Çünkü, tütün, bir devlet gelirler politikasının içinde önemli bir dilim tutuyor ve tütün mamullerine konulan vergilerle birlikte, bu gelir kaynağı dilimiyle be-

raber, âdeta devletin maliye politikasında da bu kaynağın da kurutulmaması gibi bir anlayış hâkim. Eğer bir yerden gelir elde ediyorsanız onun üretim ve yaygınlaştırılması için de bir taraftan ruhsat veriyorsunuz. Bu oranı, bu denklemi kurmak da icra organlarının, hükûmetlerin görevidir. Sadece yasa tasarısı getirmek, yasa yapmakla bu önlemler etkili sonuç doğurmuyor.

Sağlıklı bir toplumda sağlık konusu tabii ki sadece cezalandırıcı, önleyici önlemlerle yeterli olmuyor. O hâlde, bunun karşısında farklı özendirici aktivitelerin teşvik edilmesi konusunda da bir çabanın gösterilmesi gerekiyor. Bu konuda, bu yasa hükmünde böyle bir çaba yok. Ancak, bu, yine Hükûmetin ilgili bakanlıklarının zaman zaman bir takım çalışmalar yapmalarını önleyici bir durum yaratmıyor.

Özellikle Tütün, Tütün Mamulleri ve Alkollü İçkiler Piyasası Düzenleme Kurulu oluşturulduktan sonra ülkemizde, bunun sadece aritmetik yanıyla, gelir-gider hesabı yanıyla ilgilenen bir kurul, denetim ve düzenleme olmaması gerektiği de diğer bir gerçektir. Buna da dikkat çekmek istiyoruz.

Bu yönüyle, getirilen yasanın toplumun sağlığına, bireyin sağlığına katkı sunacağı inancımızla, grubumuz lehe oy kullanacaktır.

Saygılarımızla.

BAŞKAN - Teşekkür ederim.

Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına İstanbul Milletvekili Sacid Yıldız.

Sayın Yıldız, buyurun.

CHP GRUBU ADINA SACİD YILDIZ (İstanbul) - Sayın Başkan, Değerli Milletvekilleri; 55 sıra sayılı Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi üzerinde Cumhuriyet Halk Partisinin görüşünü açıklamak üzere huzurunuzdayım. yüce heyetinizi grubum ve şahsım adına saygıyla selamlıyorum.

Sözlerime başlarken, bugün, Büyük Atatürk'ün Ankara'ya gelişinin 88'inci yıl dönümü, bunu anıyorum. Ve aynı zamanda Mehmet Âkif Ersoy'un da ölüm yıl dönümü. Birisi büyük ulusal kahramanımız, bir diğeri de ulusal marşımızın yazarı, ozan.

Ayrıca, Pakistan'daki olayları -diğer arkadaşlarımız da söyledi- ben de bu telin saldırıyı kınıyorum, Pakistan halkına başsağlığı diliyorum. Başta Benazir Butto olmak üzere ölenlere rahmet diliyorum, yaralılara da acil şifalar diliyorum.

Değerli Milletvekilleri, sigara tiryakiliği en öldürücü toplumsal zehirlenme olayıdır. Dünyada yılda 5 milyon kişi sigaranın zararları nedeniyle ölmektedir. Eğer önlem alınmazsa yakında bu 10 milyona çıkacaktır.

Ölüm, sigara yüzünden oluşan hastalıklar sonucu gelişir. Her sigarada vücut için zehirli, tahriş edici, kanser yapıcı ya da kanserin ortaya çıkmasını kolaylaştırıcı 4 binden fazla kimyasal madde bulunmaktadır. Bunlardan 50 tanesinin doğrudan kansere neden olduğu ispatlanmıştır. Ama Sayın Cevdet Bey'in de dediği gibi, işte, "yıllardır sigara içiyorum, hiçbir şey olmuyor…" Bunlar, yanlış inanışlardır, doğru değildir, bilimsel olarak doğruluğu kanıtlanmamıştır.

İnsanları sigaraya bağımlı hâle getiren madde nikotindir. Nikotin, ayrıca kalp atışlarını hızlandırır, tansiyonu yükseltir, kanın pıhtılaşma riskini artırır, tütündeki nikotin ciddi bağımlılık yapma özelliğine sahiptir. Nikotin, çok güçlü, psikoaktif, yani psikolojik uyarıcı bir ajandır. Bağımlılık ortaya çıkarma özelliği açısından eroin, kokain ve alkolden hiçbir farkı yoktur. Sigarayı ilk kez deneyen üç kişiden biri, bir sigara ile bağımlı hâle gelmektedir. Diğer uyuşturucuların önü de yine sigarayla başlamaktadır, diğer uyuşturuculara bağımlı olanlar da önceden sigara içmişlerdir. Dumandaki karbonmonoksit gazı kanın oksijen taşıma kapasitesini azaltır. Dokular yeterince oksijen alamadığından egzersizde çabuk yorulma ortaya çıkar.

Erkeklerde tüm kansere bağlı ölümlerin yüzde 35'i, kadınlarda ise kansere bağlı ölümlerin yüzde 15'inin nedeni sigaradır. Akciğer kanserine bağlı ölümlerin yüzde 90'ının nedeni sigaradır. Sigara içmeyen, ancak dumanına maruz kalanlarda akciğer kanseri riski üç kat artmıştır. Bunları yüce heyetiniz ve herkes bunları biliyor, malumumuz. Burada getirilen şey sigara yasağı değildir, sigara içmeyeni dumandan korumaktır, sigara içmeyeni maruz olduğu dumandan korumaktır. Onun için, bu kamuoyunda sigara yasağı gibi algılanıyor. Bir yasak yok, isteyen kendisi içebilecek, ama içmeyenin sağlığını korumak esastır. Çünkü, pasif içicilerde de önemli sağlık sorunlarının ortaya çıktığı gösterilmiştir.

Sigara içenlerde akciğer kanseri dışında ağız, dil, dudak, gırtlak, yemek borusu, pankreas, mesane, böbrek, rahim ağzı kanseri riski de artmıştır. Ben üroloji hekimiyim. Bunlardan mesane ve böbrek kanserleri hakikaten benim pratik hayatımda da çok görülür. Bizim mesane kanseri gördüğümüz hasta eğer sigara içmeye devam ederse bu nükseder. Sigara içmediği takdirde bu mesane kanserlerinin önemli bir kısmı nüksetmez. Çünkü, biz bu hastalara mutlaka sigarayı bırakmasını öneririz. Pratik hayatımızda da bunu gördüm.

Aynı zamanda sigara, kronik bronşit, amfizem gibi nefes darlığı yapan akciğer hastalıklarının en önde gelen sebebidir. Sigara içiminin ve içilen sigara dumanına maruz kalmanın önlenmesiyle, toplumun yüzde 77'si nefes borusu ve akciğer kanserinden, yüzde 52'si akciğer hastalıklarından korunmuş olacaktır. Bu hastalıklarda ölüm riski, içmeyenlerden 40 kat fazladır. Sigara içenlerde kalp krizi geçirme riski 3 kat artmaktadır. Kan dolaşımı ve damar üzerine etkileri nedeniyle beyin damar hastalıkları ve felç riski artar, bacak kangrenine neden olur, bu nedenle bacak kesilmeleri, ayak kesilmeleri nedeniyle sakatlıklar, engellilikler ortaya çıkar. Bu da toplum için yükü ağır olan bir fatura getirir.

Kadınlarda düşük yapma, erken doğum, normal zamanında olsa bile düşük doğum ağırlıklı bebek doğurma, kısırlık, doğum kontrol hapı kullananlarda kalp krizi geçirme riski yüksektir.

Erkeklerde kısırlık ve iktidarsızlığa neden olur. Gene bu da -benim- ürolojinin konularından biri. Bu konularda, işte, paketlerde yazıyorlar, «İktidarsızlık yapar veya öldürür." diye, herkes bilir, belli fıkra var, onu söylemek istemiyorum, ama artık şimdi sadece yazıyla değil, yurt dışında -Belçika'da bunu resimlemişler; yani, sigara içen bir karı koca, işte yatakta birbirlerine ters şekilde bakıyorlar, bu, resimlenmiş- görüntülerle de halka ulaşmaya çalışıyorlar.

Ülkemizde de 18 yaş üstündekilerin yüzde 33›ü sigara kullanmaktadır. Bu 18 yaş üstünde yüzde 33 sigara kullanımı, çok büyük bir orandır. Ülkemizde her yıl yaklaşık 100 bin kişi sigara ve tütüne bağlı hastalıklar yüzünden ölmektedir. 10 bin kişi de pasif içicilikten dolayı ölmektedir. Hiçbir günahı olmadan, sadece sigara içenlerin yanında olduğu için ölmektedir. Trafik kazalarında ölenlerin 10-15 katıdır bu oran. Tütün dumanında bulunan binlerce kimyasal maddenin, kendisi içmeyen, ama içenlerin dumanını soluyan insanlara da büyük zararlar verdiğini araştırmalar kanıtlamıştır.

Başta hamilelerin ve çocukların olmak üzere, tüm insanların sağlık ve hayat haklarını korumak ve kollamak devletimizin, Hükûmetimizin ve hepimizin görevidir. Sigara içmeyen kişilerin, çocukların, hamile kadınların, herkese açık alanlarda başkasının içtiği sigara ve tütün dumanından korunması gerekmektedir ve bu alanlarda sigara içilmesi tamamen yasaklanmalıdır. Bu yasaklar, Avrupa ülkelerinin çoğunda -İngiltere'de, İrlanda'da, Belçika'da vardır- başlamıştır. ABD'nin bir sürü eyaletinde, birçok eyaletinde katı şekilde uygulanmaktadır. İsveç'te iki yılını tamamlamıştır sigara yasakları ve iki yıl sonunda, araştırmalar göstermiştir ki, sigaraya bağlı hastalıklar önemli

oranda, istatistiki oranda azalmıştır ve bundan yakınanlar olarak da işverenlerin sadece yüzde 6'sı memnun değildir. İsveç'te işverenlerin yüzde 94'ü sigara yasağına karşı çıkmamıştır. Bizde büyük bir karşı çıkma var. Sanki işte, açık alanda bilmem falanca takım gol attığı zaman gel de sigara içmesin diye. Bunlara taviz vermemek lazım, alanlarının ayrılması lazım. Açık alanda veya kültürel alanlarda gene ayrılması lazım. Çünkü, "Açık havada sigara içiyoruz." diyor, sizin yanınıza, önünüze geldiği zaman duman doğrudan sizin önünüze geliyor. Bunlara da dikkat etmek lazım.

Fransa'da gene 1 Ocak'ta bütün kapalı alanlarda sigara yasağı getirilmekte ve Fransa'da sigara içenlerin de rehabilitasyonu, sigarayı bırakmaları için devlet desteği getirilmekte. Belki önerimiz, bundan sonraki adım, sigara içenlere de bu şekilde bir devlet desteği getirilebilir sigara bırakma konusunda.

Gene, sigara içilen kapalı alanlarda duyuru için özel telefon hattı, yangın hattı gibi veya işte diğer sağlık hattı gibi özel telefon hattı getirilmekte Fransa'da.

Amerika Birleşik Devletleri'nde, gene, sigara yasağı getirilmiş, fakat karşı çıkan kuruluşlar altı ay sonra bu yasağı kaldırmışlar. Fakat, araştırılmıştır ki, bu sigara yasağının uygulandığı altı ay içinde kalp-damar hastalıklarında önemli oranda azalma görülmüş. Bilimsel olarak gösterilmiş bu da.

Ülkemizde de -biz Meclis'te yeni tartışıyoruz- daha yeni, yakın günlerde Aydın ili Koçarlı ilçesi Çakırbeyli köyünde yapılan halk oylamasına katılanların yüzde 98'i kahvehanelerde sigara yasağını onayladı ve beş kahvede sigara içilmesi yasaklandı. Bundan evvel -ben biliyorum, iki yıldır devam ediyor bu- ayrıca Afyonkarahisar ilinin Sandıklı ilçesi Sorkun beldesinde ve Sultandağı ilçesi Yeşilçiftlik beldesinde sigara yasakları kahvelerde getirilmiş ve iki yıldır başarıyla uygulanmaktadır buralarda da. Biz, belki de geç kaldık bu açıdan; beldelerimiz, kırsal alanlarımız daha hızlı davrandı.

Kanunlar ve kanıtlanmış yöntemlerle halkın sağlığının sigara ve tütünden korunması için herkesi göreve çağırıyorum kendim ve partimiz adına.

Mevcut yasa, kapalı alanların yüzde yüz dumansız hâle getirilmesi konusunda ülkemizin de imza koyduğu Tütün Kontrolü Çerçeve Sözleşmesi'nin 5'inci ve 8'inci maddelerini tam olarak karşılamamaktadır. Yani 4207 sayılı Yasa, bizim imza koyduğumuz tütün çerçeve sözleşmesini tam olarak karşılamamaktadır, onun için de -zaten imza koymuşuz uluslararası anlaşmayabunu getirmemiz gerekir. Bu, mesela, 8'inci maddeyi bir okuyayım. Sigara içmeyenleri tütün dumanının zararlarından korumak, tütün dumanından

korunmak için yüzde yüz sigarasız alan gerekiyor. Pasif sigara dumanını solumak kanser dâhil birçok solunum hastalıklarından sorumludur. Kapalı alanlarda bölüm ayırmanın hiçbir faydası olmadığı gösterilmiş. Yani, kapalı alanda bir bölüm ayrılıyor, bunun sigara dumanına maruz kalmaya karşı bir faydası yok, bu gösterilmiş. Sigara dumanının güvenli bir dozu da yoktur. Tütün dumanı maruziyetini azaltan tedbirler geçersizdir. Havalandırma, filtre, sigara içilen ve içilmeyen bölüm ayrımı yararsız yöntemler olarak gösterilmiştir. Yasa tekliflerinin, yüzde yüz dumansız kapalı alanlar hedefine uygun olarak, restoranlar ve kahvehaneleri içine alacak şekilde geliştirilebilmesi, var olan 4207 sayılı Yasa'nın gerisine düşülmemesi gerektiğini, bilgilenme ve bu sürece müdahale etme gerekliliğini ve bu amaçla hepimizin çok etkin olarak her düzeyde çalışmamız gerektiğini ifade ediyorum. Gene, yazılı ve görsel basında da bunların dile getirilmesi -zaten var- gerekmektedir.

Değerli Milletvekilleri, geçtiğimiz on yıllık dönemde, ülkemizde tütün kontrolü bakımından olumlu gelişmeler gözlenmekle birlikte, bu alanda daha fazla çaba gösterilmesi gerekmektedir. Bu teklifin de ana amacı budur. Özellikle, uluslararası tütün endüstrisinin ülkemize yönelik etkinliklerinin kontrol edilmesi büyük önem taşımaktadır. Gene hepinizin malumudur, uluslararası tütün endüstrisi, gelişmiş ülkelerde değil, gelişmekte olan ülkelerde pazar payını genişletme ve yeni pazar alanları oluşturmaktadır, ülkemiz de bu açıdan önemli bir pazar alanıdır onlar için.

Ülkemizde tütün kullanımının yaygınlığı dikkate alındığında, tütün kontrolü çalışmalarının ülkemiz açısından taşıdığı önem açıktır. Öte yandan, Türkiye›de sigara içen 20 milyon dolayındaki kişinin yalnızca sigara satın almak için harcadığı paranın yıllık tutarı Sağlık Bakanlığı bütçesinin çok üzerindedir. Sigaradan alınan vergilerin artırılmasıyla sigara içenlerin oranının azaldığı, buna karşılık vergi kaybının da meydana gelmediği, bilinen bir husustur. Kaldı ki, sigaranın ülkemize getirdiği yıllık 20 milyar dolarlık yük önemli ölçüde azaldığında birçok sektöre olumlu etki de ortaya çıkacaktır. Sigaraya harcanan paralar ile her gün 6 kilometre, yılda 2.500 kilometre otoyol yapılabilir ülkemiz için. Her gün üç-beş yeni hastane inşa edilebilir ya da bir uçak alınabilir. Sigaraya harcanan para Millî Savunma Bakanlığı bütçesinin 4 katına, Çevre Bakanlığı bütçesinin ise 20 katına denktir. Tüm kamu sağlık harcamalarının ise 2/3›üne eşittir. Ülkemizde sigaraya bir günde harcanan para ile 7.500 asgari ücretlinin bir yıllık maaşı karşılanabilmektedir.

Bu nedenle Sağlık Bakanlığımızın sekreteryasında Dünya Sağlık Örgütü-

nün desteğiyle yürütülen Ulusal Tütün Kontrol Programı çalışmaları ve kanun çıkması, ülkemiz insanlarının bu tehditten korunmasına ve ülkemizde yürütülen sigarayla mücadele çalışmalarına önemli katkı sağlayacaktır. Buna ek olarak, yani sigaranın doğrudan ekonomiye getirdiği yük dışında buna ek olarak, sigara kullanımının neden olduğu sağlık sorunları, bu sağlık sorunlarının tanı ve tedavisinin yol açtığı ekonomik yük ve bu nedenlerle olan yaşam kayıplarının neden olduğu acılar, sakatlıklar dikkate alındığında sigara kullanımının kontrol edilmesi çok önem arz etmektedir. İş gücü kayıpları, sakatlıklar, erken ölümler... Hepimiz yakın kişilerimizi biliyoruz, sigara nedeniyle ölenler çok ünlü kimseler, politikacılar. Bunları hepimiz biliyoruz, bunların da örnek olmaması gerekiyor. Sırf Amerika Birleşik Devletleri'nde sigara nedeniyle olan sağlık harcamaları yılda 75 milyar dolar ve gene orada bazı sigorta şirketleri -bizim ülkemizde de muhtemelen bu gelecektir- sigaraya bağlı hastalıklara karşı sigorta etmemektedir, eğer kişi sigara içiyorsa, akciğer kanserine karşı örneğin veya kalp damar hastalığına karşı sağlık sigortası yapmamaktadır sigara içen bir kimseyi.

Ayrıca daha evvel Cevdet Bey de bahsetti. Birçok orman yangınının nedeni de sigaradan kaynaklanmaktadır. Sadece İstanbul'daki yangınların yaklaşık yüzde 40'ı sigara nedeniyledir.

Türkiye, Avrupa ülkeleri arasında sigara tüketiminde üçüncü sırada, dünya ülkeleri arasında yedinci sıradadır. 2003 yılında, Sağlık Bakanlığı tarafından gerçekleştirilen Küresel Gençlik Tütün Araştırması'nda 13-15 yaş grubundaki çocukların yüzde 10'unun her gün sigara içtiği ve sigara içen çocukların yüzde 33'ünün 10 yaşından önce sigaraya başladığı tespit edilmiştir. Bu, korkunç bir şeydir değerli arkadaşlar.

Günümüzde, kapalı mekânlarda sigara dumanını temizleyecek yeterlilikte bir havalandırma sistemi bulunmamaktadır.

Sigarayı bırakmak, kişinin sağlığında belirgin iyileşmeler sağlamaktadır. Sigarayı bıraktıktan sonra beş yıl içinde kalp krizi riski yarı yarıya azalırken, on yıl sonra hiç içmemiş bir kişinin riskiyle aynı orana düşmekte, akciğer kanseri riski yüzde 50 oranında azalmaktadır.

Sayın Başkan, Değerli Milletvekilleri; dünya genelinde sigara tüketiminin yüzde 50 oranında azaltılması hâlinde, 2050 yılına kadar, en az 200 milyon kişinin sigaradan ölümü engellenebilecektir. Diğer taraftan, tütün salgını uluslararası bir sorundur ve özellikle gelişmekte olan ülkelerde çok daha önemlidir, bunu söylemiştim.

Avrupa ve Kuzey Amerika'da sigara karşıtı düzenlemelerin artışı, sigara içmenin sağlık üzerindeki olumsuz etkileri konusundaki bilinçlenme ve sigara satışlarının azalması, sigara üreten çok uluslu şirketlerin ve küresel tütün endüstrisinin faaliyetlerini, yeni pazarlar bulmak amacıyla, bizim gibi ülkelere yöneltmiştir.

Ülkemiz, en son olarak 30 Haziran-6 Temmuz 2007 tarihleri arasında Bangkok›ta düzenlenen İkinci Taraflar Toplantısında Tütün Kontrolü Çevre Sözleşmesi Avrupa Bölgesi Koordinatörlüğüne seçilmiştir. Bu da bizim için önemli bir şeydir, önemsiyorum.

Tütün kullanımıyla mücadelede uluslararası harekete, ulusal politikalara ve programlara ihtiyaç duyulmaktadır. Bu amaçla, ülkeler, tütün tüketimini, nikotin bağımlılığını ve tütün dumanına maruz kalmayı önlemeye yönelik uygun politikalar ve ulusal eylem planları hazırlamaya başlamışlardır. Bu ne gurur verici bir şey! Parlamentoda bütün gruplar da bunu benimsemiştir. Bu da onur verici, gurur verici bir şey.

Yasanın hedefi, sigara içmeyenleri tütün dumanının zararlarından korumaktır, öncelikle sigara içmeyenleri. Mesela, bir düşünün, lokantada çalışıyor, bar sahibi veya başka, restoran sahibi; gelen sigara içiyor; o çalışanı korumak çok önemli, bunun için bu önemli. Neden böyle bir yasa? Temiz hava, temiz su gibi insanlık hakkıdır; kimsenin, başkasının havasını kirletmeye hakkı yoktur Değerli Milletvekilleri.

Restoran, bar ve kafe çalışanları, eğlence yerleri, aynı zamanda burada çalışanların iş yeridir, iş güvenliği ve iş sağlığı yasalarının geçerli olduğu alanlardır. Asbest ile çalışan işçinin korunması gibi bu bireylerin de korunması gerekmektedir.

Yasaya karşı çıkmak anlamsızdır çünkü yasaya karşı çıkmak, sağlığın korunmasına karşı çıkmak demektir, kanser yapıcı bir maddeye insanları maruz bırakmak demektir. Nasıl, çocukların aşı yapılmasına karşı çıkılmıyorsa temiz hava soluma hakkına da karşı çıkılamaz; nasıl, başka birinin suyunu kirletemiyorsanız, havasını da kirletmeye hakkınız yoktur.

2004 yılında yürürlüğe giren ve Türkiye'nin taraf olarak imza koyduğu Tütün Kontrolü Çerçeve Sözleşmesi'ne zaten imza attık dediğim gibi, onun için bu yasanın da çıkması önemlidir. Fakat bu yasanın çıkmasıyla yetmiyor tabii, bu yasanın uygulanmasında, yetkililerin, hükûmetin, karar organlarının tutarlı olması lazım, kararlı olması lazım. Tütün ve tütün mamulleriyle mücadelede kararlılık çok önemlidir, bu, yurt dışında da gösterilmiştir.

Başbakanlar, bakanlar kararlı olduklarında bu yasak işlemiştir ama biz, işte, yasağı görmezden gelelim, sigarayı görmezden gelelim dersek işlemiyor, bu şekilde bu yasak işlemez, insan sağlığına zararlı ve önemli halk sağlığı sorunu olduğunu vurgulamak gerekir bütün yazılı ve sözlü basında.

Bu mücadelede her kurumun üzerine düşen görevi yerine getirmesi gerekir. Sigara fiyatlarına, ek fon ve vergilerle yapılacak artışların sigarayla mücadelede önemli bir unsur olduğu da malumunuzdur. Sigara dumanına pasif maruziyetin, bizzat sigara içmek kadar tehlikeli olduğu ve bu nedenle, kahvehaneler ve restoranlar dâhil olmak üzere kapalı alanlarda sigara içilmemesinin gerekliliği sık sık vurgulanmalıdır, yani bunun sık sık söylenmesi gerekir. Aslolan, hiç sigaraya başlamamaktır; ancak, içenlerin, geçen süre ne kadar olursa olsun sigarayı bırakmaları için hâlâ çok nedenleri bulunmaktadır; kendi sağlıkları, yakınlarının ve sevdiklerinin sağlıkları, ülke yararı için bu önemlidir. Bu nedenle, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu olarak teklifi destekliyoruz.

Yüce Meclis üyelerinin yeni yılını kutluyorum, saygılarımı sunuyorum.

BAŞKAN - Sayın Yıldız, teşekkür ederim.

Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına Trabzon Milletvekili Süleyman Latif Yunusoğlu.

MHP GRUBU ADINA SÜLEYMAN LATİF YUNUSOĞLU (Trabzon) - Sayın Başkan, Değerli Milletvekilleri; Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi üzerinde Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına söz almış bulunuyorum.

Yaklaşmakta olan 2008 yılının ülkemiz ve milletimiz için hayırlar getirmesini temenni ediyor, yüce Meclis'imizi saygıyla selamlıyorum.

Ayrıca, menfur bir saldırı sonucu hayatını kaybeden Pakistan eski Başbakanı Benazir Butto'ya Allah'tan rahmet, bu menfur saldırı sonucunda yaralananlara acil şifalar, Pakistan halkına da başsağlığı temenni ediyor; dost ve kardeş Pakistan halkını kendi emelleri uğruna, kendi çıkarları doğrultusunda kontrol etmek isteyen emperyalistlere karşı Pakistan halkının birlik ve beraberliğini tesis etmesini de arzu ettiğimizi ifade etmek istiyorum.

Sayın Başkan, Değerli Milletvekilleri; dünya sigara üretimi 5 trilyon 771 milyar adet olup Türkiye, yaklaşık 110 milyar adetlik üretim ve tüketim miktarları ile yedinci sırada yer almaktadır. 110 milyar adet, 5,5 milyar pakete tekabül etmektedir. Tütün mamulleri tüketimi, özellikle sigara tüketimi, çok

yaygın bir bağımlılık çeşidi olmasının yanı sıra, dumanında bulunan maddelerin insan sağlığı üzerine yaptığı olumsuz etkiler sebebiyle dünyanın ve Türkiye'nin en önemli sağlık sorunlarından biridir.

Kanun teklifinin genel gerekçesinde de ifade edildiği gibi, her yıl, Amerika Birleşik Devletleri'nde 440 bin, Almanya'da 140 bin, İngiltere'de 120 bin, ülkemizde 160 bin, dünya genelindeyse 13 milyon kişi sigara sebebiyle ölmektedir. 1 sigara, insan hayatından 5,5 dakika götürmektedir. Türkiye'de 1984 sonrası dönemde sigara tüketimi yüzde 80 oranında artmıştır. Oysa, aynı dönemde Amerika Birleşik Devletleri'nde sigara tüketimi yüzde 30 oranında azalmıştır. Bugün dünyada, 800 milyonu gelişmekte olan ülkelerde olmak üzere, toplam 1 milyar 100 milyon kişi sigara içmektedir. Dünya Sağlık Örgütü'nün kabul ettiği hesaplamayla, yaklaşık olarak her 1 milyar adetlik sigara tüketimi bin kişinin vakitsiz ölümüne yol açmaktadır. Sağlık Bakanlığının raporlarına göre, tütün mamulleri tüketimi Türkiye'de yılda -sağlık, iş gücü ve bunun gibi- yaklaşık 3 milyar dolarlık ekonomik kayba ve yaklaşık olarak 160 bin kişinin zamansız ve erken ölmesine sebep olmaktadır. Bu sayı, Türkiye'de bir yılda ölen anne, bebek ve çocuk sayısının yaklaşık 3 katıdır. Trafik kazalarında oluşan can kaybını yıllık 3 bin kişi olarak kabul ettiğimizde, bu rakamın da yaklaşık 53 katıdır. Raporlarda, sigaraya başlama yaşının 12'ye kadar indiği ve sigara içmeyen akciğer kanserli hastaların yüzde 33'ünün sigara içen bir kişiyle birlikte yaşadığı ifade edilmektedir.

Sayın Başkan, Değerli Milletvekilleri; sigaranın sağlık ile birlikte aile bütçesine de büyük zarar verdiğini ifade etmek gerekiyor. Ebeveynlerimiz sigarayı bırakarak, hem çocuklarının ileride sigara içmesini önlemekle kalmayıp aile bütçesine de önemli ölçüde katkıda bulunmuş olacaklardır. Günde en az 1 paket sigara içen bir aile reisinin aylık sigara masrafı ortalama 100 YTL'yi geçmektedir. Bu rakam, ev hanımının ve de yetişkin çocukların da sigara içmesiyle birlikte 2-3 katına çıkabiliyor. Sayısız zararlarıyla birlikte aile bütçesine böyle bir yükün de gelmesi, sigaranın ne kadar büyük bir düşman olduğunu ortaya koyuyor. Aile büyüklerinin bu illeti bırakarak, hem çocuklarını bu zararlı alışkanlıktan koruması hem de aile bütçesinin rahat bir nefes alması sağlıklı bir toplum için gereklidir.

Sigarayı bırakma konusunda ailelere büyük görev düşmekte. Çocukların sigaraya başlamasını önleme konusunda Yeşilay ne kadar okullarda eğitimler verip afiş ve broşürler dağıtmakta ise de, ebeveynlerin bu konudaki desteği büyük önem taşımaktadır. Çocuk okulda aldığı bu bilgiler ışığında bilinçleniyor ama eve gelip anne babasının sigara içtiğini gördüğünde kafa-

sındaki bilgiler bulanıyor. Başta devlet sorumlularımız olmak üzere, eğitimcilerimize, halkımıza, yazılı ve görüntülü medyamıza bu ölümcül alışkanlıkla mücadele konusunda büyük görev ve sorumluluklar düşmektedir.

Değerli Milletvekilleri, başkalarının içtiği tütün mamullerinden dolayı kişinin tütün içeriğine maruz kalması "pasif içicilik" olarak tanımlanmaktadır. Ayrıca, annenin aktif veya pasif içici olmasına bağlı olarak çocuğun tütün içeriğine maruz kalması da pasif içiciliktir. Ülkemizde halka açık alanlarda pasif içicilik yaygındır ve kontrol problemleri vardır. Kamu kurum ve kuruluşları, eğitim kurumları, özel ve tüzel iş yerleri, toplu taşıma araçları, lokanta, bar, pastane, kafe, kıraathane, alışveriş merkezleri ile oteller ve diğer konaklama tesisleri, sinemalar, tiyatrolar, konser salon ve alanları, terminaller, spor alanlarında sigara içilmekte ve sigara içmeyen yurttaşlarımız da bu yerlerde pasif içici durumuna düşmektedirler.

Avrupa Birliği Komisyonu kamuya açık yerlerde sigara yasağı uygulayan ülkeleri desteklemekte ve diğer üye ülkelerin de bu tür uygulamaya yönelmesini teşvik etmektedir. Ürettiği ve ihraç ettiği purolar önemli gelir kaynağı olan Küba'da bile kamuya açık yerlerde tütün mamullerinin tüketilmesi 7 Şubat 2005'ten itibaren yasaklanmıştır. Dünya Sağlık Örgütü'nün 21 Mayıs 2003 tarihinde yapılan 56'ncı Dünya Sağlık Asamblesi Toplantısı'nda kabul edilen ve Türkiye adına 28 Nisan 2004 tarihinde New York'ta imzalanan Dünya Sağlık Örgütü Tütün Kontrolü Çerçeve Sözleşmesi, 30/11/2004 tarihindeki Resmî Gazete'de yayınlanıp yürürlüğe giren 5261 sayılı Kanun'la da onaylanmıştır.

Dünya Sağlık Örgütü Tütün Kontrolü Çerçeve Sözleşmesi, tütün ve tütün mamullerinin vergilendirilmesi ve fiyatlandırılması, sigara ve diğer tütün mamullerinin kullanımının önlenmesi ve tedavisi, tütün ve tütün mamullerinin yasa dışı ticaretinin önlenmesi, reklam, sponsorluk ve promosyonlar ile paket ve etiketlemeyi de içerecek şekilde ürün düzenlenmesine ilişkin hükümler içermektedir. Yine, sigarayla mücadele konusunda 2005 yılında yürürlüğe giren Kabahatler Kanunu'nun 39'uncu maddesi de önemli bir adım olmuştur.

Değerli Milletvekilleri, tütün mamulleri, insan sağlığına zarar veren maddelerin başında gelmektedir. Gelişmiş toplumlar bunun farkındadır. Sağlığını düşünen her insan tütün mamullerinden uzak durmalıdır. İnsan vücudu da toplum da artık sigarayı reddetmektedir. İnsan sağlığı ve hayat kalitesi çok önemlidir. Tütün mamulleri tüketimi, bireylerin kendi kendilerine verdiği zararın ötesinde, toplum sağlığını ve toplumun geleceğini doğrudan ilgilendirmektedir.

Tütün ve tütün mamullerinde arsenik, benzen, kadmiyum, amonyak, propilen glikol gibi 4 bin civarında kanserojen ve toksik madde olduğu bilinmektedir. Tütün mamullerinin, insan vücudunda zararının dokunmadığı organ yok gibidir. Özellikle hamileler, çocuklar ve hastalar tütün mamullerini kendileri tüketmeseler de yanlarında içildiği takdirde pasif olarak etkilenmektedirler. Tütün mamullerinin kullanımı, gençler için diğer uyuşturuculara bir basamak teşkil etmektedir. Başta akciğer kanseri ve çeşitli hastalıkların sebepleri arasında tütün mamullerinin hatırı sayılır bir yeri vardır.

Tütün mamulleri, ülkemizin sağlığa ilişkin zararlarının yanı sıra ülkemizde ciddi boyutta yangın ve çevre kirliliğine de sebep olduğu bilinmektedir. Mesela, İstanbul'da 2005 yılında çıkan yangınların yüzde 38'i sigara kaynaklıdır ve 2005 yılında ülkemizde sigaranın sebep olduğu 90 orman yangınında toplam 1.964 hektar orman yanmıştır.

Sayın Başkan, Değerli Milletvekilleri; sigara üreticisi firmalar, sigara ile soğukkanlılık, kararlılık, incelik, güç ve öfkenin kontrol altına alınması arasında ilişki olduğuna insanları inandırmak için milyonlarca dolarlık reklam yapmakta, filmlerde önemli karakterlerin kendi sigaralarını içmeleri için yüz binlerce dolar ödemektedirler. Amerika gibi ülkelerde sigara içmek kontrol altına alındığından sigaralarını gelişmekte olan ülkelerde pazarlamakta ve insanların genç yaşta sigaraya başlayıp devam etmeleri için her yolu denemektedirler. Sigaraya alıştırdıkları kişinin bütçesinden her ay düzenli bir bölüme de el koymaktadırlar.

Sigara kullanımı ölümle sonuçlanabilir. Ayrıca diş ve diş eti hastalıkları; kulak, burun, boğaz hastalıkları; kalp ve damar hastalıkları; yüksek kan basıncı, damar tıkanıklıkları, beyin hücrelerinde tahribat, solunum rahatsızlıkları, mide rahatsızlıkları gibi rahatsızlıkların kaynağı da yine sigaradır.

Bir araştırmaya göre, akciğer kanserinin yüzde 85'i, kronik bronşitin yüzde 75'i, kalp hastalıklarının yüzde 25'i sigaradan kaynaklanmaktadır. Uzmanlar, hiç sigara içmeyenlerin kansere yakalanma oranının yüzde 3-4, günde 1 paket sigara içenlerde yüzde 61, 1-2 paket içenlerde yüzde 143, günde 2 paket ya da daha fazla içenlerde yüzde 217 olduğuna dikkat çekmektedirler.

Sayın Milletvekilleri, bu kanun teklifiyle, insan sağlığı üzerinde büyük ölçüde olumsuz etkilerde bulunan tütün ve tütün mamullerinin kullanımı sınırlandırılmakta, tanıtımı ve reklamı önlenmektedir. Sigara içmemeyi özendirmek, sigara içmeyenlerin tütün dumanına maruz kalmalarını önlemek için yasa çıkarmak halk sağlığı için gereklidir.

Sigara yalancı mutluluk sağlar, geçici huzur verir. Yoksunluk etkileri nedeniyle çok hızlı olarak sigaraya geri dönülebileceğinden, kişinin her zaman yeniden başlamak için zayıf anını kollar. Başlatmak için bir yöntem bulacağı da göz ardı edilmemeli. Bir nefes çekmek bile tedavinin sıfırdan yeniden başlamasına yol açar. Stres faktörü olduğunda kişiler eskisinden daha yoğun kullanma alışkanlığına başlıyor. Çok hassas bir dönemde olduklarına inananlar ise uzmana gittiklerinde yeniden başlamadan bu dönemi atlatabilirler.

Sigara bırakılınca kilo alınıyor, aslında yanlış da değil. Sigara içmenin kilo almayı engelleyici bir etkisi olduğu biliniyor. Nikotin beyindeki iştah merkezini etkisi altına alıyor ve yemek yeme zevkini de köreltiyor, fazla kalori harcanması konusunda metabolizmayı harekete geçiriyor. Neyse ki vücudumuzdaki tüm bu değişimler zaman içinde kendiliğinden yok oluyor ve metabolizma bir süre sonra normal temposuna dönüşüyor.

Kanun teklifinin genel gerekçesinde de ifade edildiği gibi, Anayasa'mızın 56'ncı maddesinde herkesin sağlıklı ve dengeli yaşama hakkına sahip olduğu belirtilmektedir.

Sigara kullanımıyla mücadelede eğitim son derece önemlidir. Diğer bir deyişle, sadece polisiye tedbirlerle, yasaklayıcı yasalarla sigara kullanımını önlemek mümkün değildir. Sigaranın zararları konusunda, gençlere, okul yönetimlerine, ailelere ve toplumun tümüne yönelik eğitimler verilmesi gerekmektedir.

Bağımlılık yapıcı maddelere karşı verilecek mücadelede uygulanacak stratejiler gençliğin caydırma, bilgilendirme, kişisel ve sosyal becerileri artırma gibi faaliyetlerle bu zararlı maddelere karşı yönelmesinin önlenmesi, bu zararlı maddelere ulaşılabilirliğin zorlaştırılması ve bulaşmışsa bundan kurtarılması yani rehabilite edilmesi hususlarını içermektedir.

Tütün ve tütün mamulleri bağımlılığıyla mücadele, Millî Eğitim, Sağlık, İçişleri Bakanlıklarının iş birliğiyle sistemli ve etkin bir şekilde yapılmalıdır.

Okul müfredatı gözden geçirilerek uyuşturucu bağımlılığı, alkol ve sigara kullanımı gibi konularda yılda bir iki saatlik dersler değil, sürekli bir eğitim tercih edilmelidir.

Anayasa'mızın 58'inci maddesinde "Devlet, gençleri alkol düşkünlüğünden, uyuşturucu maddelerden, suçluluk, kumar ve benzeri kötü alışkanlıklardan ve cehaletten korumak için gerekli tedbirleri alır." denilmektedir.

Anayasa'daki bu emredici hükmün gereği olarak on sekiz yaş altındaki kimselere alkol ve sigara satışının mutlaka önüne geçilmelidir.

Resmî Gazete'de yayımlanan "Ulusal Tütün Kontrol Programı" hakkındaki Başbakanlık genelgesine göre 2010 yılına kadar toplumun yüzde 90'ında sigara karşıtı tutum oluşturmak amacı güdülmektedir. Genelgede, 2010 yılına kadar toplumda sigara bırakma oranını yüzde 40'ın üzerine çıkarmak, 2008 yılı sonuna kadar sağlık personelinde bırakma oranını yüzde 50'nin üzerine çıkarmak, 2010 yılına kadar öğretmenler, din görevlileri ve yöneticiler görevde bağlantılı meslek mensuplarında sigara bırakma oranını yüzde 50'nin üzerine çıkarmak, 2008 yılına kadar da hamilelik döneminde sigarayı bırakmış olma oranını yüzde 90'ın üzerine çıkarmak hedeflenmektedir.

Tütün alışkanlığı dünyada görülen en yaygın alışkanlıktır. Dünya Sağlık Teşkilatının yayınlarına göre kişi başına en fazla tütün tüketen ülkelerin başında da Türkiye gelmektedir. Bu kanun teklifinin, tütün ve tütün mamulleri kullanımının, bağımlılığının azalmasına katkı sağlayacağına inanıyorum. Unutulmamalıdır ki, her insan için temiz hava solumak bir haktır. Sigarasız alan tam sigara yasağıyla sağlanır. Bu bağlamda, havalandırma sistemlerinin işe yaramadığı görülmüştür. Bu sebeple, yasa metnindeki "kapalı alanlarda izin verilen yerler" ibaresi kesinlikle yasadan çıkartılmalı, tam sigara yasağı sağlanmalıdır.

Sigara endüstrisinin promosyon ve sponsorluk istemi reklam amaçlıdır. Kesinlikle izin verilmemelidir. Zaten sigara şirketlerinin her tür reklam, promosyon ve sponsorluğu hâlen yürürlükte olan 4207 sayılı Yasa'yla yasaklanmıştır. Sponsorluk bir reklamdır. Eğer, sigara endüstrisinin sahipleri para ödemek istiyorlarsa Maliye Bakanlığının vergileri yükseltmesine karşı çıkmamalıdırlar. Oysa biz biliyoruz ki her yıl Maliye Bakanlığıyla vergilerin indirilmesi konusunda pazarlık yapmaktadırlar.

Sigara satışları tümüyle görünmez olmalıdır. Sigara endüstrisinin önerisi olan satış noktası sergileri de bir reklamdır. Kesinlikle izin verilmemelidir.

Sonuç olarak, sigaranın sağlığa zararları bütün millet tarafından bilinmekte olup bu konuda alınacak tedbirlere bütünüyle destek verdiğimizi ifade etmek istiyorum.

Ayrıca, bir önemli konuya daha dikkatinizi çekmek istiyorum. Ülkemizde Marmara, Ege, Orta ve Doğu Karadeniz ile Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerin'de de tütün üretimi yapılmaktadır. Tütün, üretim, tüketim, ihracat, ithalat bakımından ayrı ayrı değerlendirildiğinde Türk ekonomisinin

vazgeçilmez parçalarından biri olduğu da tartışılmaz bir üründür.

Tütün mamullerinin sağlığa zararlı olduğu nasıl bir gerçekse diğer bir gerçek de 70 milyonluk nüfusuyla ülkemizin büyük bir tütün pazarı olduğudur. Ne yapılırsa yapılsın, ülkemizde ve dünyada insanlar sigara içmeye ve tütün tüketmeye devam edecektir. O hâlde tüketilen tütünü ülkemizde üretmek, ithal edilen tütünü de ülkemizde üretmeye çalışmak ülkemizin temel hedefi olmalıdır. Aynı şekilde, ihracat payımızı düşürmeden, hatta artırmaya yönelik kaliteli tütün ve tütün mamullü üretimine devam etmeliyiz.

Tütün Kontrol Çerçeve Sözleşmesi uygulamaları yapılırken bu durumlar göz ardı edilmemelidir. Tütün üretimi devam etmeli ve ülkemiz ekonomisine zarar verebilecek uygulamalara dikkat edilmelidir. Tütün üreticisi olmayan ülkelerin çok sert önlemler öngördüğü, bazı ülkelerin daha ılımlı yaklaştığı sözleşmeye, son derece dikkatli ve uygun çözümlerle katkıda bulunma gayreti içerisinde olmamız gerekmektedir.

Dolayısıyla, tütün üretiminden geçimini temin eden Türk üreticisinin de hakları korunmalı ve vermiş olduğu zahmetlerin karşılığı da kendilerine ödenmelidir.

SÜLEYMAN LATİF YUNUSOĞLU (Devamla) - Bu kanun teklifinin tütün mamulleri kullanımını ve bağımlılığını azaltmasına katkı sağlayacağına inanıyor, bu konuda Milliyetçi Hareket Partisi Grubu'nun destek vereceğini ifade ediyor ve yüce Meclis'i saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN - Evet, şahsı adına, Burdur Milletvekili Bayram Özçelik.

Sayın Özçelik, buyurun efendim.

BAYRAM ÖZÇELİK (Burdur) - Sayın Başkan, Değerli Milletvekili arkadaşlarım; 55 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin tümü üzerinde şahsım adına söz almış bulunmaktayım. yüce heyetinizi saygıyla selamlıyorum.

Sigara kullanımı ve pasif olarak sigara dumanına maruz kalmak halk sağlığı açısından ciddi sonuçları olan küresel bir problemdir. Zehirli ve kanserojen olduğu ortaya konan sigara kullanımı ve sigara dumanına pasif maruziyetle pek çok ölümcül hastalık meydana gelmektedir.

Dünya genelinde yılda 5 milyon kişi sigaraya bağlı hastalıklardan ölmekte, mevcut eğilim herhangi bir müdahale olmaksızın devam ederse 2030 yılında ölümler yılda 10 milyona çıkacak ve bu ölümlerin yüzde 70'i de gelişmekte olan ülkelerde görülecektir.

Türkiye, Avrupa ülkeleri arasında sigara tüketiminde üçüncü sırada, dünya ülkeleri arasında ise yedinci sıradadır. Ayrıca, ülkemizde çok sayıda insan hiç sigara kullanmadığı hâlde sigara dumanına pasif olarak maruz kalmaktadır. 2006 yılında gerçekleştirilen aile yapısı araştırmasına göre, Türkiye genelinde 18 ve daha yukarı yaştaki bireylerin yüzde 33,4'ü sigara kullanmaktadır. Erkeklerde sigara kullanım oranı yüzde 50,6 iken, kadınlarda bu oran yüzde 16,6'dır. Araştırma sonuçlarına göre, ülkemizde yaklaşık 17 milyon kişinin sigara içtiği ve her yıl 160 bin kişinin de sigaraya bağlı nedenlerle hayatını kaybettiğini biliyoruz.

2005 yılında Avrupa Birliği kamuoyu araştırması çalışmasına göre, Türk halkının yüzde 80'i pasif olarak sigara dumanına da maruz kalmaktadır.

Değerli arkadaşlar, ben çok fazla vaktimi doldurmak da istemiyorum. Birçok, gruplar adına yapılan konuşmalarda da çok geniş kapsamlı bir şekilde ifade edildi. Kısa kısa notlarımı aktarmak istiyorum.

Sigara içiminin ve sigara dumanına pasif maruziyetin önlenmesiyle toplumun yüzde 77'si nefes borusu ve akciğer kanserinden, yüzde 46'sı yemek borusu kanserinden, yüzde 52'si kronik akciğer hastalığından ve yüzde 16'sı kalp-damar hastalığından korunabilecektir.

Sigaradan alınan vergilerin artırılmasıyla sigara içenlerin oranının azaldığı, buna karşılık vergi kaybının da meydana gelmediği bilinen bir husustur. Kaldı ki sigaranın ülkemize getirdiği yıllık 20 milyar dolarlık yük önemli ölçüde azaldığında birçok sektöre olumlu etki de meydana gelecektir. Sigaraya harcanan paralar ile her gün 6 kilometre, yılda 2.500 kilometre otoyol yapılabilir. Her gün üç veya beş yeni hastane inşa edilebilir ya da bir uçak alınabilir.

Sigaraya harcanan para, Millî Savunma Bakanlığı bütçesinin 2 katına, Sağlık Bakanlığı bütçesinin 4 katına, Çevre Bakanlığı bütçesinin ise 20 katına denktir. Tüm kamu sağlık harcamalarının ise üçte 2'sine eşittir.

Ülkemizde sigaraya bir günde harcanan para ile 7.500 asgari ücretlinin bir yıllık maaşı karşılanabilir.

Peki, dünyada sigara yasağı koyan ülkeler, arkadaşlarımız biraz önce ifade ettiler: Kenya, Uruguay, Brezilya, İtalya, İsveç, İngiltere, İskoçya, İspanya, Amerika Birleşik Devletleri, İrlanda. Bu ülkelerde sigara nerelerde yasak? Kapalı alanlarda yasak, açık yerlerde dahi yasak Kenya'da ve taksilerde yasak Bangkok'ta.

Sigara içimlerinde "bağımlılık" ifadesi farklı bir şekilde değerlendiril-

mektedir. "Ağır bağımlı" ifadesi şu manaya gelmektedir: Uykudan uyanır uyanmaz sigara içmek isteyenler ağır bağımlı olarak da ifade edilmektedir.

Sigara yasağı konmak istendiğinde, birçok alanlarda mazeretler üretilir. Biraz önce de, bu tasarı görüşülmeye başlayınca, sigara içen arkadaşlarımızdan bazıları gelerek, bu kanunun bazı maddelerinin içeriğinde değişiklik yapılması gibi teklifleri olabileceğini ifade ettiler. Tabii bunlar, bu kanun görüşülürken, diğer ülkelerde de yasak konur iken, mazeret olarak ortaya konulmuş şeyler. Bakın, neler söylenmiş: "Yerel ve genel seçimlerde oy kaybedersiniz." , "Sadece içki satılan yerlerde yasak getirilsin." demişler. "İki yıllık geçiş süresi, üç yıllık geçiş süresi bırakın." demişler. "5'ten fazla kişi çalışmayan yerler, küçük yerler kanun dışı tutulmalıdır." demişler. "Yasaklanacak yerlerde bilimsel araştırmaların mutlaka yapılması gerekli." demişler. "Sigara içilen iş yerlerinin gelirleri düşer." demişler. Kapalı yerlerde iyi havalandırmalarla bu işin çözülebileceğini ifade etmişler.

Sigara yasağına en büyük destek: Mutlaka medya desteği şart fakat medyanın da reklamla, sigara endüstrisiyle reklam parası konusunda çok büyük ilişkileri olduğu için, bu ayrıca değerlendirilmeli. Denetim yeteri kadar olmalı, denetimciye yeterli güç verilmeli. En önemlisi değerli arkadaşlar, bakanlar, özellikle Sağlık Bakanı, Başbakan, siyasi parti liderleri, kesinlikle bu yasaya destek verdiklerini ifade etmelidir -ki, biz, malum, Hükûmetimiz tüm desteğini bu yasaya vermektedir- ve halk desteği de şarttır.

Sigara yasağı kanununda amaç, insanların içinden gelen hareketleri değiştirmedir, sigara bırakanlara yardım etmektir, pasif içicilere yardım etmektir ve çocuklara yönelik adımları atmaktır. Peki, bunu önlemek için en önemli sıralama nedir? Her şeyden önce, sigaranın fiyatı üzerinde çok iyi bir değerlendirme yapılmalıdır, fiyatlama çok önemlidir. İş yeri, kapalı alana yasak getirilmelidir. Reklam yasağı mutlaka olmalıdır. Eğitim mutlaka gerçekleştirilmelidir ve sigara uyarı yazısı ve biraz önce arkadaşımızın da ifade ettiği gibi, bazı ülkelerde, Belçika'da, sigara uyarı yazısından ziyade şimdi fotoğraflarla -geçen yıldan itibaren- uygulanmaya başlamış. 2008 yılından itibaren de İngiltere'de de aynı şekilde resimlerle sigara yasağı uygulamaya başlanmış.

Türkiye'de en fazla tartışılan konu, kahvehanelerde acaba bu uygulanabilir mi diye düşünülüyor. Ki, kahvehaneye giden insanların özellikle büyük bir çoğunluğunun da, Anadolu'da, oyun oynamaya gittiğini de hepimiz biliyoruz.

Sigara firmalarının sahipleri, değerli arkadaşlar, üst düzey çalışanlarının bile sigara içmediği görülmüştür.

İkinci Dünya Savaşı›nda 413 bin kişi ölürken -biraz önce ifade edildi- Türkiye'de yılda 160 bin kişi, Amerika Birleşik Devletleri›nde ise 440 bin kişi sigaradan ölmektedir.

Tabii, sigara içenlerin sigaranın içerisindeki dört bine yakın zehirli maddeyi bildiklerini düşünüyoruz veya mutlaka bir yerlerden okumuşlardır. Ben, sadece, tütünün içerisindeki dört bine yakın zehrin birkaç tanesini ifade etmek istiyorum. Nikotin, kanserojen madde; polonyum 210, kanserojen; radon, radyasyon; metanol, füze yakıtı; toluen, tiner; kadmiyum, akü metali; bütan, tüp gaz; DDT, böcek öldürücü; hidrojen siyanür, gaz odaları zehri; aseton, oje sökücü; naftalin, güve kovucu; arsenik, fare zehri; amonyak, tuvalet temizleyicisi; karbon, egzoz monoksit gazı ve bunun yanında 3.885 ayrı toksik madde.

Sigara kullanımına giderek… Özellikle Türkiye'de, tütün kontrolü çalışmaları konusunda, geleceğe yönelik planlar yapmak bakımından geçmişten bugüne yaşanan olayların değerlendirilmesinde yarar vardır ve Türkiye'de tütün kontrolü konusunda yaşanan olaylar içinde en önemlisi, 1996 yılında çıkarılan 4207 sayılı Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanun'un yürürlüğe girmiş olmasıdır.

Ben, bu kanun teklifinin ülkemize hayırlı olmasını diliyor, hepinize saygılar sunuyorum.-

BAŞKAN - Sayın Recai Birgün…

Sayın Birgün, buyurun.

SIRRI SAKIK (Muş) - Siz sigara içmiyor musunuz?

RECAİ BİRGÜN (İzmir) - Sayın Başkan, değerli üyeler; 55 sıra sayılı kanun tasarısı hakkında şahsım adına söz almış bulunmaktayım.

Ben oradan yürürken bir arkadaş "Siz sigara içmiyor muydunuz?" dedi. Sigara içen herkes, bence, sigara içilmesine karşı içmesine rağmen. Evet, ben sigara içen birisiyim maalesef, ama sigara içilmesine de karşıyım.

Şimdi, Meclis'e geldiğimiz günden beri ilk defa hem muhalefetin hem de iktidarın hemfikir olduğu ve herkesin de çok güzel konuşmalar yaptığı bir kanun tasarısı üzerinde söz aldığım için de ayrıca mutluyum. Çünkü sigaranın öyle veya böyle yasaklanmasını, sanıyorum bütün herkes memnuniyetle

karşılayacaktır, sigara içenler dâhil, ben de sigara içenlerden birisiyim.

Yalnız, burada birkaç maddede belki biraz değişiklik yapmak gerekebilir diye fikirlerimi beyan etmek istiyorum. 3'üncü maddede birçok şey sayılmış ve burada "…sağlığını tehlikeye düşürmeyecek tarzda ve kullanım alanının yarısından az olmamak üzere, tütün dumanından ve kokusundan havalandırma ve benzeri yollarla arındırılmış ayrı yerler düzenlenir." deniliyor. Bence, bu "yarısından" tabiri biraz daha artırılmalıydı yani sigara içilmeyen alanları biraz daha artırmak gerekiyordu, sigara içilen alanları daraltmak gerekiyordu. Çünkü lokantalara gittiğimizde, lokantaların yarı yarıya bölündüğünü görüyoruz ve yarı tarafta sigara içenlerin dumanları sigara içmeyen tarafa aynı şekilde geliyor. Yani, sigara içilen alanları toplu kullanım alanlarında biraz daha azaltmak gerektiği kanaatindeyim.

Yine, 3'üncü maddede bir sürü şeyler sayıldıktan sonra "Bu fıkra hükmü, belediye sınırları dışındaki kahvehanelerle ilgili olarak uygulanmaz..." Doğrusu, ben neden böyle bir madde konulduğunu algılayamadım. Eğer bu gerçekten sağlığa zararlıysa -ve buraya gelen bütün herkes de sigaranın zararlarını, hem maddi zararlarını hem ekonomiye zararlarını hem sağlığa zararlarını saydı- burayı niye ayırdık? Onu anlamış değilim. Belki, buradan çıkartılabilir bu.

Yine, çok uzun süreden beri uygulanan bir sigara yasağı var. Bu bahsettiğimiz tabelalar her yerde var. Özellikle Ankara Şehirler Arası Terminal İşletmelerine, yani AŞTİ'ye gittiğinizde o yazıları bol bol görürsünüz her yerde. Fakat herkes, âdeta inadına o tabelaların altında sigara içerler ve onlara da kimse müdahale etmez. Çünkü kim müdahale edeceğini bilmez orada, polis mi müdahale edecek, belediye zabıtası mı müdahale edecek yoksa oranın kendisinin oluşturduğu özel güvenlik birimi mi müdahale edecek? Bu konuda ben kanunda bir açıklık göremedim. Hiç değilse içenlere yasak getirildiği gibi, içenleri engellemekle görevli olanlara da bir cezai müeyyide getirilirse belki -AŞTİ'den örnek veriyorum sadece- orada özel güvenlik görevlilerinin görevi aynı zamanda sigara içenlere cezai müeyyide uygulamaksa bunu yapmıyorsa, yerine getirmiyorsa orada da bir cezai müeyyide uygulanmalıydı diye düşünüyorum.

Ben, hayatımda 2 kere sigara bırakmaya karar verdim. Bunlardan birisinde Sigarayla Savaşanlar Vakfı diye bir vakıfla tanıştım. Vakfa bunun için bilgi almaya gittiğimde -sanıyorum bundan altı sene önceydi- benden çok fahiş bir para istendi. O zamanki ekonomik gücüm benim oradaki tedaviyi almaya yetmediği için ertelemek zorunda kaldım. Eğer gerçekten buna

inanıyorsak -ki hepimiz inanıyoruz, bunda hemfikiriz- o hâlde -bir konuşmacı bahsetmişti, devlet desteği diye bir şey- belki devlet hastanelerine bu alet getirilebilir. Çok basit bir alet, ben gördüm de. Bu alet vasıtasıyla günde sadece yirmi dakikadan... Toplam altmış dakikadır tedavi süresi. Sonradan ben bunun için paramı ayırdım ve gittim oraya da, yine o parayı ödedim. Gerçekten çok büyük bir paraydı benim için, hâlen de büyük bir para ve ben on ay yüzde yüz sigarayı bıraktım. Daha sonra sigaraya başlamamın sebebi de sadece sigara içenlerdir, onu da belirtmek isterim. Belki bu devlet desteğini, hiç değilse tedavi aşamasında, devlet hastanelerinde sağlamak mümkün.

Tabii, toplumda yer alan birçok deyişler var, burada çok detaya girmedim ama "Sigara erkeğin süsüdür." gibi laflar var. Ne yazık ki, artık, toplumda görüyorum ben, bayanlar daha çok sigara içiyorlar erkeklerden ve önceden bayanların yolda yürürken sigara içmeleri pek hoş karşılanmazdı, ama son günlerde görüyorum ki, son zamanlarda erkekler artık yolda yürürken çok az sigara içiyorlar, ama sanki bayanların sayısında bir artış var gibi.

Tabii, bu kanun muhakkak çok önemli bir kanun. Ancak, bu kanun görüşülmeden önce sırası atlanan ses ve gaz fişeği atabilen silahlarla ilgili bir kanun tasarısı vardı, o atlanarak buna geldi. Keşke o atlanmadan buna gelebilseydik belki daha iyi olurdu. Çünkü, onda da yine toplumun başka kesimlerini rahatsız eden kısımlar var. Umarım, o zaman yine bunları konuşma şansımız olur.

Tabii, burada herkes sigaranın zararlarından bahsetti, içmemek gerektiğinden bahsetti, ama sigarayı toplum ne için içiyor, bunun cevabını kimse aramadı. Yani, bir insan niye sigara içer? Bu yasağı getirmekle sigara içmeyi gerçekten durdurabilecek miyiz? Çünkü, insanlar sigara serbest olduğu için sigara içmiyorlar, onun altında yatan psikolojik sebepler var. İşte, gençler bir erkeklik göstergesi olduğu için sigara içiyorlar, birbirlerini tahrik ediyorlar "Sen erkek adam değil misin, yak bir sigara." diye. Bu sebepleri belki ortadan kaldırmak lazım ve yine ucuz olduğu için de insanlar sigara içmiyorlar.

Sayın Başbakanımız geçenlerde sigaraya yapılan zammı soran bir gazeteci arkadaşa "Ben halkımı seviyorum, sigaraya zam yapıyorum ki vatandaş sigara içmesin, böylece sağlıklı kalsın diye." Tabii, insanlar sigaraya gerçekten ucuz olduğu için içmiyorlar, başka sıkıntıları var, onun için içiyorlar. Onun için, eğer, gerçekten halkın sağlığını düşünen bir Başbakanımız varsa, o zaman halkın rahatlığını, huzurunu sağlayacak tedbirleri de alması gerekir.

Bu kanun tasarısı görüşülürken dışarı bir çay molasına çıkmıştım. Bir

arkadaşımız bana sordu, dedi ki: "Sizin verdiğiniz bir yazılı soru önergesi vardı. Emniyet teşkilatına verilen zamlar, Sayın Başbakanın verdiği sözler vardı. Bu sözler hâlen yerine gelmedi. Ne oldu? Siz sormuşsunuz, cevabı geldi mi?" Ben de "Cevabı gelmedi, zaman aşımına da uğradı, artık cevap da gelmeyecek. Onun için, siz, bu zam işini unuttun." dedim arkadaşlara. "Tüh" dediler ve hemen birer sigara yaktılar. Yani, insanlar bazen üzüldüğü zaman da sigara yakıyor. Sayın Başbakandan, bu arada, bu vesileyle de, emniyet teşkilatına verdiği sözü yerine getirmesini talep ediyorum ki, belki, aldıkları zammı sigaraya değil, başka şeylere harcarlar ve "Tüh, desene bir zam daha suya yattı." diye sigara yakmazlar.

Evet efendim, saygılar sunuyorum hepinize.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Birgün.

Saygıdeğer Milletvekilleri, madde üzerinde soru-cevap işlemi gerçekleştireceğiz.

Sayın Akçay…

ERKAN AKÇAY (Manisa) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

4207 sayılı Kanun uyarınca sigara içme yasağına uyulmaması nedeniyle bugüne kadar kaç kişiye, toplam ne tutarda para cezası verildi, ne kadarı tahsil edildi?

Yine, bu teklif ile, ülkemizdeki tütün üreticileri bir gelir kaybına uğrayacak mı? Doğabilecek gelir kaybını nasıl telafi etmeyi düşünüyorsunuz ve bu kanunla ilgili düzenleyici etki analizi yapılmış mıdır ve bu analizin sonucu nedir?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Akçay.

Sayın Bulut…

AHMET DURAN BULUT (Balıkesir) - Sayın Bakanım, Türkiye'de üretilen sigara miktarı ile ithal edilen sigara oranı nedir? Sigara ithalatına ödediğimiz miktar ne kadardır?

Bir de, bu sigara içmenin önlenmesi konusunda belediyelerde belediye encümenleri görevlendiriliyor. Halkın oyuyla seçilmiş bu kişilerin halkın yapacağı bu cezalara uygulanabilirliği ne derecedir? Şimdiye kadarki yürürlükte olan yasada uygulanabilirlik oranının çok düşük olduğu değerlendiri-

lirse bunun yaptırımı nasıl olabilir?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Bulut.

Sayın Asil…

BEYTULLAH ASİL (Eskişehir) - Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Sayın Bakanım, sağlık sektöründen hizmetin çok büyük bir bölümünü devlet satın almaktadır. Tütün ürünlerinin, başta kanser olmak üzere kalp ve damar hastalıkları, hipertansiyon gibi rahatsızlıklara neden olduğu bilinen bir gerçektir. Sigara üreticilerine, sigaranın neden olduğu hastalıklara yakalananlara devletin ödediği tedavi masrafları veya hayatını kaybedenler için bugüne kadar herhangi bir kamu davası açılmış mıdır veya Bakanlığınızın bu konuyla ilgili bir çalışması var mıdır?

Teşekkür ediyorum efendim.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Asil.

Sayın Enöz…

MUSTAFA ENÖZ (Manisa) - Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Sayın Başkanım, aracılığınızla Sayın Bakanıma soruyorum: Kaçak ve sahte sigaradan dolayı devletimiz her yıl 2,5 milyar dolar vergi kaybına uğrarken insanlarımız sağlıklarını kaybediyor. Öbür yandan ise yasa dışı örgütler bu yöntemle ciddi lojistik destek sağlıyor. Bu bağlamda, ülkemize özellikle ve en çok nereden ve hangi yollarla kaçak sigara girmektedir?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Enöz.

Sayın Çalış…

HASAN ÇALIŞ (Karaman) - Sayın Başkanım, aracılığınızla Sayın Bakanıma sormak istiyorum.

Sayın Bakanım, sigara içme oranı ülkemizde istatistiki verilere göre yüzde kaçtır? Bu yasa neticesinde kısa vadede ve uzun vadede yüzde kaçlara düşürmeyi hedefliyoruz?

İkinci sorum: Bu yasa gönlümüzdeki gibi hedefini bulursa, görülüyor

ki, tütün ekicilerimiz sıkıntıya düşecek. Tütün ekimiyle geçimini sağlayan çiftçilerimizi koruyacak tedbirlerimiz nelerdir?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Çalış.

Sayın Akcan…

ABDÜLKADİR AKCAN (Afyonkarahisar) - Sayın Başkanım, aracılığınızla, ben de Sayın Çalış'ın sormak istediği soruyu sormak arzusundaydım.

Sigara içmek tütüne taleptir. Bir de bunun arz boyutu vardır. Talebi kıstığınız zaman, arz edilen tütünün üretimine alışmış olan çiftçinin ne duruma düşeceğini düşünmek lazım. Bu çerçevede hem sigaranın zararları hem de tütünün yerine alternatif olarak ekilebilecek bitki çeşitlerini Türk çiftçisine ektirir hâle getirmek için, özellikle RTÜK tarafından yasaklanmış yayın dönemlerinde televizyonlarda eğitim programı yaptırılması hususunu Hükûmet bir çalışma olarak düşünür mü?

BAŞKAN - Teşekkür ediyorum Sayın Akcan.

Sayın Genç…

KAMER GENÇ (Tunceli) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Ben bu kanuna karşı değilim de, yalnız, tabii, bu kanunla yasaklama getirilirken… Biliyorsunuz, eskiden Bafra vardı, Gelincik vardı, Samsun vardı ve bunlar Türk köylüsünün ürettiği mahsullerdi. Keşke, bu kanunla Türkiye'de üretilen sigaralarda Türk tütünü kullanma zorunluluğu getirilseydi daha isabetli olurdu.

Efendim, kanun, bir defa kanun tekniği bakımından çok hatalı. Mesela, "Ceza hükümleri" diyor. "Bu Kanunun 2'nci maddesinin birinci ve dördüncü fıkralarında… 3'üncü maddenin ikinci fıkrasında…»

Ben, 2'nci ve 3'üncü maddelerde fıkra görmedim. Yani, biliyorsunuz, kanun tekniği bakımından (1) benttir. (1)'den sonra gelen (a), (b), (c) alt benttir. Burada, zaten, madde 2 (1) ile başlamış. Dolayısıyla, bu, benttir. Yani, bu, uygulayıcılar bakımından çok hatalı bir düzenlemedir. O bakımdan, ya bu (1)'leri kaldırmak lazım… (1)'i kaldırdıktan sonra, işte…

BAŞKAN - Teşekkür ediyorum.

Arkadaşlarım da bilgi veriyorlar. Bu kanun tekniğiyle ilgili olarak Avrupa Birliği uyum yasaları çerçevesinde bu maddelerin de sıralanışı ve düzenlenişinde bir kısım numara alınmasında değişiklikler olmuş, daha doğrusu oldu. Onu da heyetin takdirlerine sunuyorum.

Evet, Sayın Bakanım…

SAĞLIK BAKANI RECEP AKDAĞ (Erzurum) - Değerli Başkanım, teşekkür ediyorum.

"Şu anda, tütünle ilgili kanun itibarıyla kaç kişiye para cezası verilmiş ve kaç lira tahsil edilmiştir?" Rakamlar bende yok. Bunu Sayın Milletvekilimize yazılı olarak verebiliriz. Ancak, şunu ifade etmeliyim ki, şimdi yapılan yeni kanunla, aslında ceza tahsil etmek de mümkün hâle gelebilecek. Birincisi, kanunun mevcut hâlinde hem ceza çok yüksek hem de tahsiliyle ilgili birçok zorluk var. Şimdi Kabahatler Kanunu ile de bir ilişki kuruluyor hem ceza da aşağıya çekiliyor, uygulanabilir bir ceza hâline getiriliyor. Dolayısıyla, cezalar uygulanabilir hâle gelecektir, ama tabiî kanundan maksat, aslında, herhangi bir vatandaşımıza ceza vermek değil. Sonuç itibarıyla kanunun ruhu da ceza vermekten çok, sigara içmeyenlerin özgürlük alanını genişletmekle ilgili.

"Tütün üreticileri bir gelir kaybına uğrayacak mı?" Aslında, Çerçeve Tütün Kontrolü Sözleşmesi'ne bütün dünyada -biz de buna imza attık- hemen hemen bütün ülkeler imza koydular, tütün üretilen alanların belli bir süreç içerisinde, üreticilere de zarar vermeden daraltılmasıyla ilgili hükümler getiriyor. Aslında, Sağlık Bakanlığı olarak oluşturduğumuz tütün kontrol programında, Tarım Bakanlığımızın bu hususta çalışmalar yapacağı ve ne şekilde çalışmalar yapacağının da ilkeleri belirlenmiş durumda. Kuşkusuz, tütün üreticilerimizi mağdur etmeyecek ve zaman içerisinde alternatif ürünlerle de bu mağduriyeti önleyecek ciddi bir program yürütülecek. Aslında, ifade etmeye çalıştığım gibi tütün kontrolü bir program hâlinde yürütülecek bir iş Türkiye'de. Sağlık Bakanlığı, diğer bakanlıklar, birçok kurum bu programa katkı verecek. Bugün birlikte oluşturduğumuz, yaptığımız bu kanun da bu programın önemli parçalarından biri. Yani, kanun her şeyi bitiren veya her şeyi düzenleyen bir kanun değil. Kuşkusuz, öyle olmasını da beklemiyoruz.

Türkiye'de üretilen ve ithal edilen sigara miktarları ve ödenen parayla ilgili hususta da yazılı olarak milletvekilimize cevap verelim.

"Halkın oyuyla seçilen Meclisler acaba ceza verebilir mi?" diye bir soru geldi. Aslında belediye Meclisleri, benzeri birçok konuda ceza uygulamaları

yapıyorlar. Diğer konularda nasıl yapıyorlarsa, bu konuda da bu uygulamaları yapabileceklerini düşünüyorum.

KAMER GENÇ (Tunceli) - Meclis'in değil, encümenin yapması lazım.

SAĞLIK BAKANI RECEP AKDAĞ (Erzurum) - Sigara üreticilerine bir kamu davası bugüne kadar açılmış değil. Bakanlığımızın da bir çalışması yok, ama bu soru aslında gerçekten enteresan bir soru, önümüze yararlı ufuklar da açabilecek bir soru. Çünkü, gelişmiş Batı Avrupa ülkelerinde ve Amerika Birleşik Devletleri'nde bazı tazminat davaları açıldığını ve bunlardan sonuç alındığını da biliyoruz; üzerinde çalışmaya değer bir konu olarak değerlendirdiğimi ifade etmek isterim.

Kaçak ve sahte sigaradan dolayı vergi kaybının -tabii, bu tahminî bir değerlendirme olacaktır- ne kadar olduğunu da yine yazılı olarak cevaplandırmaya çalışalım. Ancak, şunu ifade edeyim, bu kanun Meclis'imize, komisyonlarımıza geldiği günlerde Maliye Bakanlığımız da bir bandrol uygulaması başlatmak üzere bir çalışmaya başladı. Öyle zannediyorum ki, 2008'in ilk aylarında sigarayla ilgili bu bandrol uygulaması yürürlüğe girecek. Üretimden itibaren, ithal edilmiş ürünün Türkiye'ye girişinden itibaren bu bandrollerle sigaralar satıldıkları yerlerde takip edilecekler. Bunun da bu kaçak ve sahte sigarayla mücadelede çok önemli bir araç olacağını düşünüyorum.

Sigara içme oranı Türkiye'de, maalesef -bunu "maalesef" diye ifade etmem lazım- erkeklerde yüzde 50, kadınlarda da yüzde 16'lar civarında. Farklı araştırmaların farklı sonuçlar da verebildiğini biliyoruz, ama 2006'da yapılmış son bir araştırmada sonuçları erkek ve kadın birlikte düşündüğümüzde yüzde 33 civarında bir oranda vatandaşımızın sigara içtiğini gösteriyor. Biraz önce yine ifade ettiğim gibi, Ulusal Tütün Kontrol Programı'yla -ki, bu yasa tasarısı da bu programın bir parçası olarak değerlendirilmelidir- 2010 yılına kadar ülkemizde on beş yaş üzerinde sigara içmeyenlerin oranını yüzde 80'lere ulaştırmak istiyoruz. Yani, bu yüzde 33'lük sigara içme oranını yüzde 20'lere kadar çekmeyi planlıyoruz. Bu, tabii, iddialı ve büyük bir hedef. Bunun için çok ciddi çalışmalar yapmamız gerekecek. On beş yaşın altında ise sigara içmeyenlerin oranını yüzde 100'lere yaklaştırmak istiyoruz. Çünkü, gerçekten sigara içenlere sigarayı bıraktırmak zor, ama başlamamış yavrularımızın, gençlerimizin, bu açıdan alınan tedbirlerle onların sigaraya başlamamalarını temin etmek biraz daha kolay görünüyor.

Bir takım cezalar veriliyor medya organlarına, televizyonlara. Bu cezalandırmaların yapıldığı, yayının yasaklandığı dönemlerde tütün veya ben-

zeri konularda halkı bilgilendirici yayın yaptırması konusunda RTÜK'le bir çalışmamız var. Esasen bu kanunda da dikkatinizi mutlaka çekmiştir, bir önergeyle bunun artırılmasının düşünüldüğünü de biliyorum. Her bir yayın kuruluşuna ayda altmış dakika -ki, önergeyle bu artırılacak, öyle ümit ediyorum, doksan dakikaya çıkarılacağını ümit ediyorum- bir süreyle, yine Sağlık Bakanlığıyla ortak hazırlanmış programlar çerçevesinde sigaraya karşı programlar yaptırılması da bir esas olarak getiriliyor. Bunun çok yararlı sonuçlar vereceğini düşünüyorum.

Teşekkür ediyorum Değerli Başkan.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Bakanım.

KAMER GENÇ (Tunceli) - Sayın Başkan, maddelerine geçilmeden önce karar yeter sayısı istiyorum efendim.

BAŞKAN - Saygıdeğer Milletvekili arkadaşlarım, teklifin tümü üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Maddelerine geçilmesini oylarınıza sunacağım ve karar yeter sayısını arayacağım: Kabul edenler… Kabul etmeyenler… Kabul edilmiştir.

1'inci maddeyi okutuyorum:

TÜTÜN MAMULLERİNİN ZARARLARININ ÖNLENMESİNE DAİR KANUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASI HAKKINDA KANUN TEKLİFİ

MADDE 1- 7/11/1996 tarihli ve 4207 sayılı Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanunun adı "Tütün ve Tütün Ürünlerinin Zararlarının Önlenmesi ve Kontrolü Hakkında Kanun" şeklinde değiştirilmiştir.

BAŞKAN - Madde üzerinde, Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına Manisa Milletvekili Ahmet Orhan, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Ankara Milletvekili Tekin Bingöl; şahıslar adına, Samsun Milletvekili Suat Kılıç, Düzce Milletvekili Celal Erbay ve İstanbul Milletvekili Hasan Macit'in söz talepleri vardır.

İlk söz, Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına Manisa Milletvekili Ahmet Orhan›a aittir.

Sayın Orhan, buyurun.

MHP GRUBU ADINA AHMET ORHAN (Manisa) - Sayın Başkan, De-

ğerli Milletvekilleri; 55 sıra sayılı Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi'nin 1'inci maddesi üzerinde Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına söz almış bulunuyorum. yüce heyetinizi saygıyla selamlıyorum.

Tütün tüketimi, Amerika Kıtası'nın keşfinden sonra Avrupa'da 16'ncı yüzyılda başlamış ve oradan alınarak tütün üretimi ve kullanımına yönelik çalışmalar sonucunda tüm dünyaya yayılmıştır. Avrupalı tacirler, Osmanlı topraklarına, 17'nci yüzyılın başlarında, ticaret gemileriyle tütünle ilgili bir takım ürünler getirmişler ve bunun sonucunda, insanlarımızın tütün tüketim alışkanlıkları ortaya çıkmaya başlamıştır.

Tütünü, uluslararası anlamda, dört ana başlıkta değerlendirmek faydalı olacaktır. Bunlar sağlık, sosyal konum, ekonomi ve çevredir. Sağlık alanında tütün ve tütünden elde edilen sigara hakkında herhangi bir şey söylememize gerek olmamakla birlikte, tütünün ve tütün mamulü olan sigaranın insan sağlığı için ne kadar zararlı olduğu bilinmekte olup, ama her zaman bu zararları tekrar etmenin de faydalı olacağı kanaatindeyim. Bu telkin, sigarayı kullanan sevdiklerimizi bu hastalık verici kötü alışkanlıktan kurtarmamızda belki etkili olabilecektir.

Dünyada 1,5 milyar insan sigara içmektedir. Buna karşılık, bu sigara içen insanların içerisinde yılda toplam 5 milyon insan sigaradan ileri gelen hastalıklar sonucunda ölmektedir. Ülkemizde ise yılda 150 bin insanımız sigaradan ve sigaranın neden olduğu hastalıklardan dolayı maalesef hayatını kaybetmektedir. Koroner kalp hastalıklarından ölen kırk elli yaş arasındaki genç diyebileceğimiz erkeklerde hastalık nedeni yüzde 80 sigaradır. Sigara içen babaların çocukları kanseri önleyici genden mahrumdur. Bunlar bilimsel birer tespittir. Ayrıca, hamileyken sigara kullanan annelerin doğan bebekleri yüzde 10-15 oranında hem kilo eksikliğiyle dünyaya gelmekte hem de yine yüzde 10-15 oranında zekâ eksikliği göstermektedir.

Ülkemizde yetişkin nüfusun yüzde 60›ı sigara içmektedir, hâlbuki bu oran Avrupa›da ve gelişmiş ülkelerde, Amerika›da yüzde 20 civarındadır. Genç nüfus maalesef erken dönemlerinde, on dört yaşın altında sigara alışkanlığına maruz kalmaktadır. Ülkemizde bununla ilgili olarak 1996 yılında 4207 sayılı Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanun çıkarılmıştır, ancak bu Kanun bilindiği üzere çok iyi uygulanamamıştır. Tabii, burada ekonomi açısından konuya bakıldığında, ülkemizde tütün ve sigaranın bir takım olumsuz yönlerinin olduğunu ifade etmek istiyorum.

Özellikle gelişmekte olan ülkelerde, o ülkede yaşayan insanların yüzde 60'ı yıllık gelirlerinin yüzde 5'ini sigaraya ayırmaktadır. Tütünün insan sağlığına olan zararları ve bunun için alınan tedbirler, yapılan tedaviler sonucu ülkemizde yılda 3 milyar dolar para harcanmaktadır ki, bu da ekonomik açıdan ülkemiz adına oldukça büyük bir kayıptır.

Tütün kullanımının dünya çapında sağlığı tehdit etmesi, tütün şirketlerinin, özellikle gelişmekte olan ülkelerde pazar oluşturma konusundaki stratejik uygulamaları, uluslararası alanda bir düzenleme ihtiyacını ortaya çıkarmıştır.

Dünya Sağlık Örgütü öncülüğünde 1999 yılında başlanılan ve hazırlanan bir sözleşmeyle tütünün zararları önlenmeye çalışılmaktadır. Ülkemizde 4207 sayılı Kanun'dan sonra en önemli adım bu sözleşmenin imzalanması olmuştur.

Değerli Milletvekilleri, tütünün üretiminin kontrol altına alınmasına bağlı olarak bazı endişeler ve gerçekler de vardır. Bugün, ülkemizde, sayıları giderek düşmekle birlikte 300 bin civarında aile tütün üretimi yapmaktadır. Bu 300 bin aile -her bir aileyi beş kişi olarak hesaplarsak- 1,5 milyon nüfus etmektedir.

Tütün ve tütün mamullerinin tüketilmesinden toplum korunması amaçlanmakla birlikte, konunun diğer bir tarafının, yani tütün üreticilerinin durumunun gözden geçirilmesi bu vesileyle faydalı olacaktır. Özellikle, kırsal kesimin susuz tarım alanlarının en önemli geçim kaynağı olan tütün tarımı, uygulanan politikalar neticesinde terk edilme, tamamen bırakılma noktasındadır.

Ülkemizin tütün üretiminin en önemli bir kısmı Ege Bölgesi›nde gerçekleşmektedir. Dünyada şark tipi tütün türünün en aranan çeşidi olan Türk tütünü, esasen Ege Bölgesi›nde üretilen tütündür. Manisa ilimiz Ege Bölgesi›nin en büyük tütün üreticisi olma özelliğini korumakla birlikte, gerek üretim miktarı gerekse tütün ziraatı yapan nüfus itibarıyla azalmalar devam etmektedir. 2003 yılında 110 bin olan tütün üreticisi sayısı, 2006 yılında 80 bin seviyelerine gerilemiştir. 1997 yılı baz alındığında, Ege Bölgesi tütün üretimi 159 bin ton iken 2007 yılında alımı tamamlanan sözleşmeli üretim rakamlarına bakıldığında 54 bin tona gerilediği görülmektedir. Henüz alımı başlanmayan 2007 mahsulünün ise 45-46 bin ton seviyesinde olacağı öngörülmektedir. Oysa, konuyla ilgili olanların bildiği gibi, Ege Bölgesi tütünlerinin 100 bin tonluk ihracat kapasitesi söz konusudur. Netice olarak,

1997 yılı üretimi ile 2006 yılı üretimi kıyaslandığında, tütün miktarlarında yüzde 70'lik azalma söz konusudur.

Tütün tarımı yapan nüfusun yüzde 65'lere varan oranlarda azalmasının temel nedeni, destekleme alımlarının kalkması ve yürütülmekte olan sözleşmeli üretime geçilmesidir. Tüm bunların yanı sıra, yaprak tütün fiyatlarındaki artış oranlarının tarımsal girdi fiyatlarının artış oranlarının altında kalması da tütün üreticileri için indirici darbe olmuştur. Uzun yıllardır yerli tütün üreticilerini korumaya yönelik olarak uygulanmasına devam edilen Tütün Fonu nedeniyle, şark tipi tütün ve sigara ithal etmek ekonomik açıdan kârlı olmadığı için dış alım yapılmamıştır, ancak şimdi, yani onun, Tütün Fonunun kaldırılması gündemdedir. Birkaç tür tarımsal ürün dışında olduğu gibi, Türk çiftçisi kaderine terk edilmektedir. Tütün üreticileri için ifade edilen, "kıraç toprakların yarı aç insanları" tabiri, "kıraç toprakların aç insanları" hâline gelmiştir. Birçok ilimizin yanı sıra Manisa da bundan ziyadesiyle etkilenmektedir. Bu açıdan bakıldığında, Manisa'nın geri kalmış yoksul bölgeleri Gördes, Demirci, Selendi başta olmak üzere Kula, Köprübaşı ve Gölmarmara'da yaşayan, geçimini temin edemeyen insanları bölgeyi terk etmeye zorlamaktadır. Maalesef, hiç arzu edilmemekle birlikte sigara tüketimi yurdumuzda artmaya devam etmekte, tütün üreticisi Türk çiftçisinin bundan aldığı pay da azalmış, Türk çiftçisi alternatif tarım ürünlerinin ikame edilmesinin oldukça zor olduğu söz konusu bölgelerde süratle yoksullaşarak evini barkını terk etmek zorunda kalmaktadır. Bu yeni göç şekli, kişi başına millî gelirin 2 bin dolar seviyesinde olduğu Manisa'da, il içi diye tanımlanabilecek bir tür olarak ortaya çıkmaktadır. Her ne kadar siyasi iktidar tarafından sanayileşmenin sonucu olarak hatta, tarımdan geçinen nüfusun azaltılması olarak takdim edilse bile, bu gelişme, ihtiyaç duyulan sektörlerin talebi sonucunda ortaya çıkmamaktadır. Bu, tamamen, Türk tütünü yerine Amerikan tütünü tüketiminin teşvik edilmesi sonucunda yoksullaştırılan Türk çiftçisinin, köklerinden, evinden, yurtlarından koparılmasından başka bir şey değildir.

Sayın Başkan, Değerli Milletvekilleri; sigaranın bağımlılık yapıcı özelliklerini de içeren ve sağlık risklerini belirten, onları ifade eden etkili ve kapsamlı eğitici çalışmaların yapılması zorunluluktur. Bu programların da yaygın bir şekilde bütün insanlarımıza ulaştırılması da büyük bir gerekliliktir.

BAŞKAN - Sayın Orhan, konuşmanızı tamamlayınız.

Buyurun.

AHMET ORHAN (Devamla) - Bu amaçla, 4207 sayılı Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Yasa konusunda yeni bir düzenlemenin, kuvvetli yaptırımları ihtiva etmesi bakımından faydalı olduğunu, tekrar Yüce Meclis'in çatısı altında vurgulamak isterim.

Ayrıca, eğitim kurumlarımız, sağlık hizmeti veren kurumlarımız, iş yerleri ve spor merkezleri gibi yerler ile eğlence merkezlerinde, tütün kullanımını bırakmayı özendirici etkin uygulamalar yapılmalıdır. İnsanlarımız bu tür yerlerde göreceği yazılı veya görsel birtakım mesajlarla tütün ve sigaranın zararları konusunda aydınlatılmalı ve bu manada kendilerinin tütünden uzak durması için gayret gösterilmelidir.

Sağlıklı bir Türk milleti ve sağlıklı bir dünya umuduyla, sizleri saygıyla selamlıyorum. (MHP ve CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Orhan.

Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Ankara Milletvekili Tekin Bingöl.

Buyurun Sayın Bingöl.

CHP GRUBU ADINA TEKİN BİNGÖL (Ankara) - Sayın Başkan, Değerli Milletvekilleri; tütün mamullerinin zararlarının önlenmesine dair kanunun 1'inci maddesi üzerinde söz almış bulunuyorum. yüce heyetinizi saygıyla selamlarım.

Değerli milletvekilleri, şu ana kadar konuşan tüm milletvekili arkadaşlarım tütün mamulleri ve tütün mamullerinin yol açtığı zararlarla ilgili çok önemli tespitlerde bulundular. Şu ana kadar dünyada binlerce bilimsel araştırma ve on binlerce yazı söz konusu tütün mamulleri ve zararları üzerine. Bu bilimsel araştırmaların tamamında ama tamamında görülmüştür ki, tütün mamulleri insan sağlığına son derece zararlı maddeler içermektedir. Bu maddeler, telaffuz edildiğinde dahi insanı ürküten zehirli maddeler, toksinlerdir. Polonyum, radyum, arsenik, metanol, nikotin, naftalin, DDT, karbon, siyanür gibi insan hayatına kasteden çok önemli zehirli maddeler ihtiva etmektedir.

Değerli Milletvekilleri, bilimsel araştırmaların karşısında sigara şirketleri de "Acaba sigaranın birtakım yararlarını bulabilir miyiz? Biz de bu zararları öne çıkaran sağlık örgütlerinin karşısında bunu kullanalım." diye araştırmalar yapmışlar, ama hiçbir sigara şirketinin yapmış olduğu araştırmanın sonucunda sigaranın en ufak bir yararının olduğu tespit edilememiştir.

Değerli Milletvekilleri, yapılan bu araştırmalar sonucunda tütün mamullerinin 3.885 adet zehirli madde ihtiva ettiği ortaya çıkmıştır. Düşünün ki, sigara içme özgürlüğünü kullanan bir vatandaş bu zehirleri soluduğu gibi, etrafını, kendi ailesini ve insanları bu zehri solumakla karşı karşıya bırakmaktadır. Hiçbir kimsenin ama hiçbir insanın, başkasının yaşama hakkını engelleyecek bir tavır koymaya hakkının olmadığı da bir gerçektir.

Değerli Milletvekilleri, kapalı mekânlarda sigara kullanmak, tütün mamullerini kullanmak son derece zararlıdır. Zira, az önce bahsettiğim bu zehirli maddeler çok uzun süre o kapalı mekândaki eşyalara sinmekte ve o eşyalar üzerinde uzun süre etkisini sürdürebilmektedir. Bir kapalı ortamda içilen sigaranın yaydığı zehir oradaki perdede sekiz saat muhafaza olmakta ve orada yaşayan insanlar tarafından solunabilmektedir.

Değerli Milletvekilleri, sigarayla ilgili bu yasaların çıkarılması son derece önemlidir. Ama aslolan, çıkarılan bu yasaların uygulanabilirliğinin olmasıdır. Bu nedenle, bu yasalar doğrultusunda halkın bilinçlendirilmesi, bilgilendirilmesi ve duyarlı kılınması çok daha önem arz etmektedir.

Bu yasa önemlidir ve biz Cumhuriyet Halk Partisi olarak bu yasayı destekliyoruz.

Değerli Milletvekilleri, 550 milletvekilinin sigara içmediği bir Parlamento özlemiyle hepinizin yeni yılını kutluyor, saygılar sunuyorum.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Bingöl.

Biz de sizin temennilerinize canıgönülden iştirak ediyoruz.

Şahsı adına Bayram Özçelik, Burdur Milletvekili.

Sayın Özçelik, buyurun.

BAYRAM ÖZÇELİK (Burdur) - Sayın Başkanım, Değerli Milletvekilleri; yüce heyetinizi saygıyla selamlıyorum.

40 ülkenin imzalamasını takiben 27 Şubat 2005 tarihinde yürürlüğe giren sözleşmeyi 26 Kasım 2007 tarihi itibarıyla 151 ülke imzalayarak sözleşmenin tarafı hâline gelmiştir. Türkiye sözleşmeyi imzalayan 43'üncü ülkedir.

Ülkemiz, sözleşme görüşmelerine başladığı 1998 yılından itibaren tüm görüşmelere Sağlık Bakanlığı başkanlığındaki heyetlerle aktif olarak katılmıştır.

"Sigara iç dedene kavuş, sigara içme torununa kavuş."

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN - Teşekkür ederim.

Şahsı adına Düzce Milletvekili Celal Erbay.

CELAL ERBAY (Düzce) - Sayın Başkan, değerli üyeler; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Efendim ben, sigara içme olgusunun hukuki tahlilini yapacağım. Bir kere, Anayasa'mızın bize tanımış olduğu en temel hak yaşama hakkıdır, hayat hakkıdır. Buna ilaveten Anayasa'mızın 56'ncı maddesi: "Herkes, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir." diyerek, yaşamış olduğumuz ortamın özelliğini belirlemiştir ve bunun altını çizmiştir. Tabii ki bu doğrultuda yine Anayasa'mızın 56'ncı maddesi, her birimizin yaşamış olduğumuz çevreyi yaşanabilir kılma sorumluğunu bize yüklemektedir ve yine Anayasa'nın 56'ncı maddesi, çevre sağlığını korumak ve çevrenin kirlenmesini önlemek sorumluluğunu ve görevini hem devlete yüklemektedir hem fert olarak bize yüklemektedir. Dolayısıyla, sigara içmemek suretiyle bulunmuş olduğu yeri yaşanabilir kılmak Anayasa'mızın bize yüklemiş olduğu bir sorumluluktur, bir görevdir. Nitekim, 7/11/1996 tarih, 4207 sayılı Kanun, belli yerlerde sigara içmenin yasak olduğunu belirlemek suretiyle belli yerlerde sigara içme olgusunun, fiilinin suç olduğunu deklare etmiştir ve ilan etmiştir.

Peki, niçin suçtur? Çevreyi kirletiyor, bir. Bir de bizim yaşama olgumuzu, hakkımızı zedeliyor. Elbette ki, her birimiz, çok güzel, temiz, nezih bir havayı teneffüs etmeyi arzu ederiz. Nitekim, tatillerde, efendim, sahillere, ormanlık diyarlara gitmek suretiyle, şöyle kolumuzu gerip ciğerimize ciğerimize nefes aldıktan sonra, oh dediğimizi her birimiz hatırlıyoruz. Tabii ki gönlümüz arzu eder ki, her yerde derinden nefes alalım ve ondan sonra oh hava ne temizmiş yahu diyelim, fakat diyemiyoruz.

Tabip arkadaşlarım meseleyi ortaya koydular. Onların sahası, ben fazla girmek istemiyorum, başaramam. Pasif içicilerin kanser ve benzeri hastalıklara yakalanma oranının da yüzde 40 olduğunu altını çizerek ifade ettiler. Hiç kimsenin, bakın, hiç kimsenin, yaşadığı yeri, çevreyi kanser gibi zararlı bir hastalığın üretim organı zemini kılmaya hakkı yoktur, velev ki bu oran yüzde 40 dahi olsa. Kaldı ki bu çevrede bizim sevdiklerimiz var, babamız var, anamız var, oğlumuz var, torunumuz var. Biraz önce arkadaşımın ifade ettiği gibi; iç dedene kavuş, içme torun sana kavuşsun.

Şimdi, çok enteresan, bir arkadaşımız -bundan yirmi beş sene önce yaşanmış bir hadise- otuz yaşında, gençliğin, delikanlılığın vermiş olduğu rahatlık içerisinde çıkartıyor sigarasını çakmağıyla -beraber- yakıyor. Dört

yaşında çok uyanık bir çocuğu var yanında. Oğlu diyor ki: «Baba, bir tane de bana verir misin?» Arkadaşın kafası duvara yanaşmadan duvara vuruyor. Diyor ki: «Evladım, sigara içmek çok zararlıdır.» «Öyleyse, baba, sen niçin içiyorsun?» «Peki evladım, şu andan itibaren ben de içmiyorum.» diyor, hakikaten -tabii, o zaman kalorifer falan filan gelişmemiş- sigarasını sobaya atıyor ve sigara içmiyor, çocuğuna örnek oluyor.

Bu kanunun getirdiği en önemli yenilik, bir eğitimci olarak şunu söylüyorum ki, eğitim kurumlarının, efendim, sağlık kurumlarının, ibadethanelerin hem dâhilinde hem de müştemilatında sigara içmeyi yasaklıyor.

Biz öğretim üyesi olarak, öğretmen olarak…

CELAL ERBAY (Devamla) - …sağlık hizmeti sunan ekip olarak ister doktor ister hemşire, hangi kademede olursa olsun, efendim, ibadethanede, insanı yaratıcıya yönlendiren, onun ruhunu nezih bir ortamda canlı tutma görevini üstlenen kişiler olarak bir kere çevremize, etrafımıza örnek olmak mecburiyetindeyiz. Ben öğretmen olarak öğrencime örnek olmak mecburiyetindeyim.

Biraz önce vermiş olduğum misal doğrultusunda babanın, öğretmenin, eğiticinin, tabibin hastasına, talebesine, oğluna, evladına "Sigara içme." demesi yeterli değil. Oğul babasını sigara içmeyerek görecek, hoca talebesinin sigara içmesini istemiyorsa önce sigara içmeyen bir hoca olarak, öğretmen olarak ona örnek olacak, tabip hastasına örnek olacak ve böylece bulunmuş olduğumuz ortam güzelleşecek, yaşamaya uygun vaziyete gelecek, Türkiye güzelleşecek, hepimiz güzelleşeceğiz, hep birlikte gönül huzuru içerisinde istikbale doğru gideceğiz. Yolunuz açık olsun.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN - Teşekkür ederim.

KAMER GENÇ (Tunceli) - Sayın Başkan, karar yeter sayısı…

BAŞKAN - Soru-cevap işlemi var Sayın Genç, daha vakit var.

Madde üzerinde soru-cevap işlemi gerçekleştireceğiz.

Sayın Asil…

BEYTULLAH ASİL (Eskişehir) - Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Sayın Bakanım, sorumu dikkate alarak üzerinde çalışacağınızı ifade et-

menizden kamu adına mutluluk duydum. Gösterdiğiniz hassasiyete de yine kamu adına teşekkür ediyorum.

Sigaranın yol açtığı hastalıklar nedeniyle sektöre ödenen tedavi masraflarının kamuya maliyetiyle ilgili bir çalışma bugüne kadar yapılmış mıdır? Yapılmamış ise bu tür çalışmaların yapılarak kamuoyuna açıklanmasının sigara üzerinde caydırıcı etkisi olacağını düşünür, bu konuyla ilgili bir çalışma yapacağınızı da ifade edebilir misiniz?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Sayın Asil teşekkür ediyorum.

Sayın Gök...

İSA GÖK (Mersin) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sıra gelmeyeceği için ileri maddelerin sorularını ben soracağım.

Sayın Bakan, çerçeve madde 4, kod madde 3'ün altıncı fıkrasında, televizyonda yayınlanan filmlerde tütün ürünleri görüntülerine yer verilemez diyor. Bu durumda, ünlü sanat yapıtı, Humphrey Bogart'ın, "Kazablanka" filmini yasaklayacak mısınız? Belgesel olarak ise Büyük Önder Atatürk'ün sigaralı belgesellerini televizyonlarda göstermeyecek misiniz?

Diğer bir sorum, çerçeve 8'inci madde, kod 7'nci madde de müsadere maddesi. Bu maddede, mahalli mülki amir tarafından müsadere kararı verileceği beyan ediliyor. Oysa ki, sigaralar biliyorsunuz paket, kutu, box olarak geçiyor. Müsadere konusunda -kaçakçılıkla mücadele- 5607 sayılı Kanun'daki sistemi uygulayarak, yani cumhuriyet savcısının talebi üzerine sulh ceza mahkemesince müsadere kararı verilmesi konusunda bir önerge gerekirse buna tavrınız nasıl olur? Zira, bu maddede hakikaten müsadere çok yanlış noktalara gidebilir.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Gök.

Sayın Barış…

TANSEL BARIŞ (Kırklareli) - Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Öncelikle, terör saldırısında hayatını kaybeden Benazir Butto›ya Allah›tan rahmet diliyorum ve Pakistan halkının başı sağ olsun diyorum.

Sayın Bakanım, yasa teklifini tüm kalbimle destekliyorum.

Benim sorum çok kısa ve net. Bu kadar konuşmadan sonra, bu kadar gü-

zel konuşmadan sonra sorum: "Bakanlar Kurulunda kaç bakanımız sigara içiyor?"

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Barış.

Sayın Bakanım, buyurun.

SAĞLIK BAKANI RECEP AKDAĞ (Erzurum) - Sayın Asil'in yine bence katkı verici, değerli bir sorusu oldu. Doğrusu kamuya ait, metodolojisi çok iyi planlanmış bir araştırma yapılmış değil. Farklı araştırmalar var, çünkü, burada sigaranın doğrudan ve dolaylı etkilerinin ne olduğunu tespit etmek lazım. Yani, şimdi sigara içen birinin yirmi sene sonra kanser olması da sonuçta veya yirmi sene önce sigara içen birinin bugün kanser olması da kamuya bir maliyet, ama gerçekten üzerinde çalışılmaya değer. Yani diğer bahsettiğiniz konuyla birlikte biz bu konuyu çalışalım. Zaten, Ulusal Tütün Kontrolü Programı'mızda ölçme ve değerlendirmeyle ilgili özel çalışmalar yapacağımıza dair eylem planımız var. Bunu da onun içine alabiliriz diye düşünüyorum.

Sayın Gök "Televizyonlarda gösterilen filmlerde veya diğer gösterilerde tütün ürünlerinin gösterilmemesi lazım. Nasıl olacak bu?" dediler. Aslında, bugün de bu kısmen yapılıyor biliyorsunuz. İşte, bulanık bir şekilde, buzlanma vesaire suretiyle. Artık, bir şekilde, yönetmelikler yapılırken bunların detayları mutlaka belirlenecek. Ama şunu kastediyorsanız, yani işin sanatsal tarafını yok etmemek açısından bunlar yerinde dursun diyorsanız, biz burada daha çok çocukları ve gençleri koruma amaçlı yapıyoruz. Dolayısıyla, televizyon, çocuk ve gençlerin, herkesin birlikte seyredebileceği, görebileceği bir alan olduğu için, bir iletişim alanı olduğu için buna benzer tedbirleri almak gerektiğini düşünüyorum.

Bu müsadereyle ilgili olarak, burada mülkiyetin kamuya geçirilmesi konusu var. Kabahatler Kanunu'nun 18'inci maddesine göre mahalli mülki amir bu kararı verecek. On beş gün içinde de 26'ncı maddeye göre sulh ceza mahkemesine itiraz hakkı var. Dolayısıyla burada bir yargı güvencesi yine devam etmiş oluyor.

"Bakanlar Kurulunda kaç bakan sigara içiyor?" Şunu söyleyebilirim: Türkiye'deki yüzde 33'lük sigara içme oranıyla kıyasladığınızda hemen hemen hiç kimse sigara içmiyor diyebilirim. Ben ümit ediyorum ki, -biraz önce değerli Komisyon Başkanımızla konuştuk, Meclis'imizde de bu oran düşük as-

lında, yani toplumla kıyasladığımızda- bir anket çalışması Meclis'imize de yapacağız. Bu soru hatırımıza onu da getirdi.

Yani bizim, tabii, topluma -çok haklısınız- siyaset yapan kişiler olarak veya siyasi önderler olarak mutlaka örnek teşkil etmemiz gerekiyor.

Ben sorularınız için teşekkür ediyorum.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Bakanım.

Madde üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler… Kabul etmeyenler… Madde kabul edilmiştir.

2'nci maddeyi okutuyorum:

MADDE 2- 4207 sayılı Kanunun 1'inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"**MADDE 1-** (1) Bu Kanunun amacı; kişileri ve gelecek nesilleri tütün ürünlerinin zararlarından, bunların alışkanlıklarını özendirici reklam, tanıtım ve teşvik kampanyalarından koruyucu tertip ve tedbirleri almak ve herkesin temiz hava soluyabilmesinin sağlanması yönünde düzenlemeler yapmaktır."

BAŞKAN - Madde üzerinde Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına Kırıkkale Milletvekili Sayın Osman Durmuş, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Kırklareli Milletvekili Sayın Turgut Dibek; şahsı adına Burdur Milletvekili Bayram Özçelik, İstanbul Milletvekili Nursuna Memecan ve İstanbul Milletvekili Hasan Macit'in söz talepleri vardır. Bu süre içerisinde bir arkadaşıma söz verme durumu var.

İlk söz, Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına Kırıkkale Milletvekili Sayın Osman Durmuş›a ait.

MHP GRUBU ADINA OSMAN DURMUŞ (Kırıkkale) - Sayın Başkan, Değerli Milletvekilleri; tütün mamullerinin zararlarının önlenmesine dair kanunun 2'nci maddesi üzerinde Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına söz almış bulunuyorum. yüce heyetinizi saygıyla selamlıyorum.

Saygıdeğer Milletvekilleri, benden önce konuşan tüm arkadaşlarımız sigaranın ekonomik, sağlıkla ilgili zararlarından bahsettiler. İzninizle, ben, birkaç tane görüntüyü size göstermek istiyorum.

Sigara gerçekten dünya ekonomisinde ciddi bir yer işgal ediyor. Şu saatte bu kanun burada çıkmıyorsa, çıkamıyorsa, korkarım ki, çıkamayabilir. Çünkü, burada, samimi, gönüllü, Türk insanının, gençliğimizin, geleceğimizin sağlığını korumak isteyen temennilerle bir kanun tasarısı gelmiş durumda. Ama tütünden ve sigaradan geçinen lobiler o kadar büyük ki, Türkiye'deki tütüne dayalı ekonomik kaynakların birçoğunu ele geçirdiler.

Sayın Erdöl bu konuda gayret gösterenlerden bahsederken herhâlde dikkatinden kaçtı. Bakın, Türkiye'de bir Formula yarışı var. Bu Formula yarışlarıyla ilgili öyle baskılar aldık, öyle baskılar aldık ki… Biz bir şart koştuk: "Türkiye Formula yarışlarında tütün ve mamullerinin reklamı yapılamaz." Bu şartla "evet" dedik. İzleyin, bir tek, Türkiye'de Formula yarışlarında sigara reklamı yoktur.

Değerli arkadaşlarım, Türkiye'de Tekelin belli bölümleri, kârlı bölümleri satıldı, birileri aldı. Keşke zaman yeterli olsaydı da, bu kanun şurada çıksaydı, ama kanunları çıkarmak her zaman yeterli olmuyor.

Sigarayla ilgili birçok örnek verildi. Bunun içindeki nikotinin 1 gramının ellide 1'i, yani 20 miligramı, damar yoluyla tiryaki olmayan kime verilirse verilsin, birkaç dakika içinde ölür. Zehrin kuvvetini ifade için söylüyorum: 1 gramın ellide 1'i, yani 20 miligram, damar yoluyla verilirse, tiryaki olmayan birkaç dakika içinde ölür. Tehdidin boyutunu bilmeniz bakımından, ne kuvvetli bir zehir olduğunu bilmeniz bakımından…

Bir diğer örnek: Benim evimde sigara içilmez. Çocuklar dört-altı yaş grubundaydı. Misafirim geldi. Bizde kül tablası da yoktur. Misafir, cebinden sigarasını çıkardı, yaktı, ama sigarayı gerçekten içmedi, yedi resmen. Öyle bir içim, öyle bir haz, öyle hoş bir görüntü ki, bir baktım hem kızım hem oğlum gıptayla misafire bakıyorlar. "Eyvah" dedim, "Kaybettik çocukları." Gözünün içine bakıyorlar, dikkatlerini ayırmıyorlar. "Keşke benim babam da böyle olsa…" der gibi bir hâl. "Misafir, bir sigara da bana ver." dedim. Sigara yok bizde. Verdi, yaktık. "Kızım gel, -küçük- al bu sigarayı iç." Gıpta ediyor, onu orada test etmem lazım. Verdim, üflüyor, bilmiyor. "Olmaz, sigaranın dumanını içine çekeceksin, em." dedim. Emdi, öksürdü, gitti. O -çocuk yaştaki- tadı ve lezzeti çok çirkin, onun damak tadı ona uygun değil. Sonra, "Oğlum, sen gel." dedim. Hiç itiraz etmedi, o da geldi. "Hadi oğlum iç." O da üflüyor. "Hayır, emeceksin, içine çekeceksin." dedim. Çekti, öksürdü, bağırdı, gitti. O gün bugündür içmiyorlar.

İkinci bir tablo: Yaşıyorsa Allah uzun ömür versin, vefat ettiyse rahmet

eylesin, Profesör Doktor Orhan Bumin Hocamız, polikliniğe aldı bizi götürdü. Stajyeriz genel cerrahide; bir Kastamonulu hasta, hastanın iki bacağı yok.

MUSA SIVACIOĞLU (Kastamonu) - Başka yerliymiş Hocam.

OSMAN DURMUŞ (Devamla) - Kastamonulu.

İki bacağı yok. İki elinin parmaklarının büyük ekseriyeti siyahlaşmış, kangren başlamış. Bizlere sordu: «Bu hastalığın adı ne?» Genel cerrahi eğitimi alanlar biraz bilir. Damarları tıkayan, uçtan merkeze doğru tıkayan bir hastalığımız var, tromboanjitis obliterans diyoruz biz, Latincesi. Yani, damarı trombüslerle merkeze doğru tıkayan, diğer adıyla da burger.

Şimdi, adamcağıza sordu: «Sana sigara içme demedi mi doktorlar?» «Hayır.» dedi. Adamın önce ayakları kesilmiş, sonra bacakları kesilmiş, sıra kollarına gelmiş; takoz olacak, sigara için yalan söylüyor. Başka bir şey için söylemez. İnanın söylemez. Hanımını boşar, ama o evlendiği sigarayı asla boşayamaz.

Değerli arkadaşlarım, şu gördüğünüz bizim havamız, tertemiz, beyaz bir kâğıt. Şimdi, bunu bir katlayalım. Alışkanlıklar katlanmış kâğıt gibidir değerli arkadaşlarım, ne kadar ütüleseniz izi kalır.

Sigara tiryakileri sözüm size. Sigarayı bırakabilirsiniz. Bu kampanyalarda, bırakma kampanyalarında yüzde 24'ün kalıcı olarak bıraktığını biliyoruz. Ancak bir şey var, sizin müthiş propagandistleriniz var. Kimdir bunlar? Bunlar sigara içicileri, arkadaşlarınız, yakınlarınız. "Bırak kardeşim, sigara içen de ölüyor içmeyen de ölüyor. Al şu sigarayı yak." Zorlarlar. Askere gidersiniz, alıştırmaya çalışırlar. Ben bir şey söylüyorum. Bu iz, sizinle mezara gidecek. Ama sizin iradeniz bunu bırakmaya yeter. Arkadaşınızı sigara için reddedeceksiniz: "Hayır kardeşim, dostum değilsin."

Bir şey daha söyleyeyim: Samimiyetle, bırakacak mısınız bırakmayacak mısınız? Bunun kararını siz vereceksiniz. Hekim size faydalı olamaz, akupunktur olmaz. Karar sizin. Bunu bırakacaksanız, bilin ki, tekrar başladığınızda bıraktığınız yerde sizi kabul etmeyecek, nikotine alıştığınız dozun biraz daha üstünde, 2 paketse 2,5 yapacak. "Efendim, ben incesini içiyorum, bunun nikotini azmış."

BAYRAM ALİ BAYRAMOĞLU (Rize) - İncesi daha zararlı.

OSMAN DURMUŞ (Devamla) - Kardeşim, sen, onun o nikotin doyum oranı kadar paketini artırırsın. Bu inandırıcı değil. Çünkü, seni bağımlı ya-

pan nikotin. Peki, sana elektronik nikotin sigarası versek, o bağımlı olduğun şeyi bir süre kullansan, ama kanser yapan katrandan vazgeçsen. Ya, olur mu, falan… Ya, bunun ucu da kızarıyor, dumanı da çıkıyor. Senin alıştığın ne var? İki parmak, tutacaksın. Onu da öyle gösterişli tutar ki.

Bu sigarayı en güzel içen kişi kimdir? İnşallah, dinlemiyordur, Sayın Devlet Bahçeli'dir. Kardeşim, bir sigara içişi var, imrenirsiniz. Bu kadar güzel bir sigara içilebilir mi? Yanında da bir kahve söyler.

Sayın Bölükbaşı diyor ki -sürem de bitiyor- sigara bırakma kampanyası başlattık… "Sayın Bahçeli'nin yanına girdi. Otuz saniyede geri çıktı." diyor. "Sordum, sigara bıraktırmak için gelmişler, çıkarttım dışarı dedi." diyor. Şimdi, Bölükbaşı sigarayı bırakmamak için gerekçe arıyor. Keşke, o gün Bahçeli bıraksaydı, keşke bugün Bölükbaşı bıraksa.

Ben, şimdi -Başkanım, biliyorum, yoklama yapma hakkı senin- bir anket yapmak istiyorum, samimi bir anket.

BAŞKAN - Bir dakika o zaman Hocam, birkaç saniye…

Evet, Sayın Durmuş'un konuşmasının tamamlanmasına kadar çalışma süremizin uzatılmasını oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler… Kabul etmeyenler… Kabul edilmiştir.

OSMAN DURMUŞ (Devamla) - Çok teşekkür ediyorum.

MEHMET ŞANDIR (Mersin) - Sigara içenlere de söz hakkı doğuyor Sayın Başkan.

OSMAN DURMUŞ (Devamla) - Efendim, Meclis Genel Kurulu'nda sigara içmeyen -içen dersem yanlış anlaşılır- arkadaşlarımız lütfen işaret buyursunlar…

OSMAN DURMUŞ (Devamla) - Sigara içenleri değil, sigara içmeyenleri söylüyorum. Maşallah! İşte Türk milletinin sizi örnek alması lazım.

O içen arkadaşlardan istirham ediyorum. O sigara içen arkadaşlarımdan istirham ediyorum. Topluma örnek olacaksınız. Geleceği siz burada kararlaştırıyorsunuz ve bu kanunla netice alacaksınız. O hâlde, burada sigara içenler, Türk milletinin huzurunda -eğer iradenize güveniyorsanız, güvenmiyorsanız bunun pazarlığı olmaz- bize bir söz verebiliyor musunuz? Bu sözü istiyoruz.

Bakın, çok geç olacak. Size benim meslektaşlarım bu sigarayı bıraktıracak. Ne zaman? Koroner damarlarınız tıkanacak, böbrek damarlarınız tıkanacak,

tansiyonunuz yükselecek "sigarayı bırak" diyecek, bu sefer sıkıyönetimle bırakacaksınız. Niye sağlıklı iken bırakmıyoruz?

Bizi izleyen gençler varsa, sevgili gençler, modernliğin ölçüsü sigara içmek değildir. Dün, 12-18 yaş grubu "Ben artık büyüdüm, erkek oldum, hanım arkadaşım olabilir." diye birbirimize caka satmak için sigaraya başlıyorduk. Ama bugün modernliğin ölçüsü, temiz havada bir kız arkadaşla sigara içmeden gezebilmek, yürüyebilmektir. Bugün modern Batı toplumları elinde sigara olan insanı uzaktan bakarak ayıplıyor.

Sözümü bitiriyorum Sayın Başkanım.

MEHMET ŞANDIR (Mersin) - Sayın Bahçeli'nin sigarayı bıraktığını da ifade et.

OSMAN DURMUŞ (Devamla) - Sayın Bahçeli sigarayı bıraktı.

VEYSİ KAYNAK (Kahramanmaraş) - Sıkıyönetimle mi?

OSMAN DURMUŞ (Devamla) - Bıraktı. Kaynaşlı'da, önünde pirzolalar falan yiyor "Osman Bey, altı tane sigara içmeyecektim, beni niye ameliyat ettirdin?" dedi. Öfkenizi anlıyorum efendim, isterseniz gelin beni bir tokatlayın… "Estağfurullah" dedi, çok kibar bir insan.

Bir şey söylüyorum: Yarın geç olmadan, bazı mazeret ve savunma imkânlarına müracaat etmeyin, gelin -hanımefendileri de kastediyorum- bir erkekçe tavır gösterin "Boşadım sigara seni." deyin ve topluma da burada bir söz verin. Bulunduğunuz her toplumda sigara sadece sağlığa zararlı değil, aldanmayın, sigara öldürür. Ölen bir nesil istemiyorsanız sigaraya başlatmayın ve bunun arkasından Sayın Bakandan da istirham ediyorum… Bu, kararlılık ister.

Ameliyathaneye girdim, göz gözü görmüyor. Levha var "Sigara içilmez burada." diye, Gazi Üniversitesinde. Sabah, ameliyathanenin bir kantini vardır, oraya girdim, göz gözü görmüyor. Yani, ben eğer erken ölürsem sigara içen arkadaşlarımın kirlettiği havadan çok soludum, gerek kahvehanede gerek oturdukları yerde, onların da payı olacaktır, bundan emin olunuz.

Ben burada şunu söylemek istiyorum: Sigarayı bırakalım.

NURETTİN CANİKLİ (Giresun) - Doktorlar niye içiyor?

OSMAN DURMUŞ (Devamla) - Doktor olamamışlar.

Kararlılıkla arkasında durursak zararlı ve öldürücü olanın peşinden gitmeyiz. Ama sigara maddedir, alışkanlık yapan bir maddedir. Tüm alışkanlık yapan maddelerin öncüsü sigaradır. Yeşilay yazar "Bütün kötülüklerin anası içkidir." diye; hayır, anası da babası da sigaradır, onlar arkadan gelir.

BAŞKAN - Teşekkür ediyorum Sayın Durmuş.

OSMAN DURMUŞ (Devamla) - Onun için sigara içmeyen, sigara içirtmeyen bir toplum diliyorum.

Varşova'da yapılan toplantıda elli bir ülke var, sigarasız bir dünya için toplanmışız, Alman Sağlık Bakanına rica edildi: "Ben ülkemde sigara makinelerini kaldıramam. Siz benim ülkemin bağımsızlığına müdahale ediyorsunuz." dedi. Umarım Meclis'imiz, çarşamba günü geldiğinde bu kanunu bitirir. Sayın Başkanım, istirham ediyorum, bu kanunu, sigara lobilerine karşı, bitirebilecek bir Meclis gücü gösterelim diyor, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Yeni yılın sigarasız bir dünya getirmesini diliyorum.

Saygılarımla efendim.

BAŞKAN - Teşekkür ederim.

Saygıdeğer arkadaşlarım, biz de bütün dünyaya sigarasız bir dünya temenni ediyoruz.

Evet, bu vesileyle, idrak edeceğimiz 2008 yılının milletimize, insanlığa hayırlar getirmesini diliyorum.

T.B.M.M. B:44 02.01.2008 O:1

2 Ocak 2008 Çarşamba

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 15.03

BAŞKAN: Başkan Vekili Meral AKŞENER

KÂTİP ÜYELER: Fatoş GÜRKAN (Adana), Fatma SALMAN KOTAN (Ağrı)

BAŞKAN - Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin 44'üncü Birleşimini açıyorum.

1'inci sırada yer alan Trabzon Milletvekili Cevdet Erdöl'ün Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi ve Adalet Komisyonu Raporu'nun görüşmelerine kaldığımız yerden devam edeceğiz.

Geçen birleşimde 2'nci madde üzerinde Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına, Sayın Osman Durmuş konuşmuştu.

Şimdi söz sırası Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına, Kırklareli Milletvekili Sayın Turgut Dibek›e aittir.

Buyurun Sayın Dibek.

CHP GRUBU ADINA TURGUT DİBEK (Kırklareli) - Sayın Başkan, Değerli Milletvekilleri, ben de, yeni yılın bu ilk toplantısı nedeniyle, öncelikle gerek vatandaşlarımızın gerekse sizlerin yeni yılını kutluyorum. 2008 yılının, inşallah, yıl sonunda, 2008 yılı sonu geldiğinde, güzelliklerle hatırlanan bir yıl olmasını ben de diliyorum ve hepinize saygılarımı sunuyorum.

Yılbaşıyla ilgili bir iki şey daha söylemek istiyorum: Yani, yıllardan bu yana, biz, ısrarla, yılbaşı geceleri bir şey görüyoruz ve 1 Ocak tarihli televizyonlar ve gazetelerde de, İstanbul'da, ülkemizi gezmeye gelmiş olan turistlere, turist bayanlara, kadınlara -ve sadece onlara da değil tabii; bizim yerli, kendi vatandaşlarımız için de aynı şey geçerli- bir taciz saldırısı, kitlesel hâlde ortaya çıkan bir taciz saldırısıyla karşılaşıyoruz. Bu hiç eksilmiyor, artarak devam eden bir davranış olarak görüyoruz. Bir önlem de yok maalesef. Bu konudaki üzüntülerimi burada, sizlerin huzurunda, söz almışken dile getirmek istiyorum. Gerçi, bunu, bugün soru önergesi olarak da Sayın Başbakanımıza sordum. Yani, bu konuda niye yetkililer önlem almıyor, her yıl bu konu tekrarlanıyor? 2010 yılı Avrupa Kültür Başkenti olarak İstanbul seçildi. Bu konuda yasa da çıkardık kasım ayının başında. İstanbul'a yakışmıyor. Talebim, isteğim, sanıyorum, tüm vatandaşlarımızın da, Meclis'teki tüm milletvekili arkadaşlarımızın da talebi odur; bu olayların önümüzdeki yıl kesinlikle yaşanmaması.

Değerli arkadaşlar, ben, görüşülmekte olan yasanın, 55 sıra sayılı tütün mamullerinin zararlarına ilişkin yasanın 2'nci maddesiyle ilgili olarak Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına söz aldım.

Tabii, öyle bir yasa görüşüyoruz ki, yani tüm yasalar aynı böyle görüşülse, tüm yasalar da böyle, Meclis'in tüm gruplarının, iktidar, muhalefet gruplarının da desteğini alan yasalar olsa. Çünkü, en son kaldığımız

maddelerde gerçekten tüm milletvekili arkadaşlarımız, tüm muhalefet partileri de, biz de dâhil olmak üzere, bu yasanın çıkmasına destek veriyoruz. Sanıyorum, sigara içen milletvekillerimiz ve sigara içen vatandaşlarımız da bu yasanın çıkmasına destek veriyorlar, her ne kadar kendilerinin haklarının kısıtlanacağını görseler dahi. Çünkü sigara içmeyen insanlarımızın sağlıklarını ve onların haklarını koruyan, onların özgürlük alanlarına saldırıyı kendi özgürlükleri olarak görmeyen vatandaşlarımız, onlar da destek veriyorlar. Yani yararlı bir kanun çıkarıyoruz.

……..

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Dibek.

Şahısları adına söz talepleri vardır.

Sayın Bayram Özçelik, Burdur Milletvekili; Sayın Nursuna Memecan, İstanbul Milletvekili; Sayın Hasan Macit, İstanbul Milletvekili.

Birinci söz, Burdur Milletvekili Sayın Bayram Özçelik'e aittir.

Buyurunuz Sayın Özçelik.

BAYRAM ÖZÇELİK (Burdur) - Sayın Başkan, Değerli Milletvekilleri; 55 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin 2'nci maddesinde şahsım adına söz almış bulunuyorum. Yüce heyetinizi saygıyla selamlıyorum.

Değerli Milletvekilleri, bu kanunun amacı bu maddede ifade edilmiş. Esas yasa çıkarken, özellikle kamuoyunda, sanki sigara içenleri tamamen tecrit etmek, sigara içenlerle mücadele etmek gibi bir algılama söz konusu. Aslında, bu, bu noktada, bu içerikte değil. Amacımız, özellikle pasif içicileri korumak, bunun yanında sigara endüstrisinin yeni tüketiciler kazanmaması için mücadele etmek ve çocuklarımızı da bu yasa tasarısıyla koruyabilmek.

Sigara tiryakileri sigara içme isteklerini genellikle şöyle açıklarlar: "Gergin olduğum zaman içiyorum.", "Dikkatimi toplamak için içiyorum.", "Canım sıkkın olduğu zaman içiyorum.", "Üzgün olduğum zaman içiyorum.", "Sinirli olduğum zaman yatışmak için içiyorum." Yalnızca bir sigara bu kadar şey verebilir mi? Bu sorunun cevabı, sigaranın barındırdığı kimyasal maddelerin psikolojik etkilerinde yatıyor.

Sigara bağımlılarını kendisine bağlayan nikotin, kokain ya da amfetamin kadar güçlü ve onlara benzer bir uyarıcıdır, tiryakiye sürekli sigara içme isteği veren şey de odur. Nikotin, sigara içen kişiyi uyarır, kalp çarpıntısına, yüksek tansiyona, kişinin nefes alıp verişinin hızlanmasına sebep olur. Ne yazık

ki bu etkiler yirmi dakika içinde kaybolur ve tiryaki bir sigara daha yakar. Önünde sonunda sigara kullanan herkes, nikotin ihtiyacı duymaya başlar. Nikotin güçlü bir uyuşturucudur ve mutlaka bağımlılık yapacaktır. Nikotine bağlanan bir vücut beyne sürekli "nikotin istiyorum" mesajı yollayacak ve bağımlı kişi sigara üstüne sigara yakmaya başlayacaktır.

Yüce heyetinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Özçelik.

Şahıslar adına ikinci söz Sayın Nursuna Memecan, İstanbul Milletvekili.

Buyurun Sayın Memecan.

NURSUNA MEMECAN (İstanbul) - Sayın Başkan, Değerli Milletvekilleri; hepinize saygıyla selamlıyorum.

Bu seneye, hepimizin, çoluk çocuğumuzun sağlığını ve geleceğini yakından ilgilendiren böyle bir kanunla başladığımız için çok mutlu olduğumu belirtmek istiyorum. Ayrıca, yüce heyetinizin aşağı yukarı bütün milletvekillerinin mutabık olduğu bir kanunla da başladığımız için bunu güzel bir başlangıç, hayırlı bir başlangıç olarak görüyorum. Yeni yılın hepimize hayırlara vesile olmasını, güzel, huzurlu ve mutlu bir sene geçirmemizi diliyorum hep beraber inşallah.

Sigara ve diğer tütün ürünlerinin kullanımını azaltmayla ilgili bütün girişimleri takdir ediyorum ve bütün gücümle destekliyorum. Sigara kullanımıyla getirilen yeni düzenlemenin ilk günden uygulamaya geçirilmesi ve taviz verilmemesi çok etkili olacaktır. Mesuliyet sahibi herkesin kanunun uygulanmasını yaygınlaştırmada kendini sorumlu hissetmesi gerekir diye düşünüyorum.

Bilimsel araştırmalar, sigaranın zararları konusunda hep aynı sonuca vardılar. Sigaranın hiçbir yararı belirlenemedi ama insan vücudu için gayet zararlı ve daha fenası alışkanlık yapan bir madde olduğu defalarca tespit edildi. Sigara içen kadar çevresindeki insanlar da dumandan zarar görüyorlar. Bunlar da bilimsel olarak defalarca kanıtlandı.

Bizde sigara kullanımı maalesef çok çok yaygın. Toplumun tüm kesimlerinde yoğun, kontrolsüz ve de hatta biraz da bilinçsiz bir sigara kullanımı var. Memleketimizde çocukların gittikçe küçülen yaşlarda sigaraya başlamaları bence çok acıklı. Öğrencilerin sigara içmeyi su içmek kadar normal algılamaları çok üzücü. Acilen önleyici ve eğitici uygulamaların gündeme

alınmasında aktif olmamız gerektiğini düşünüyorum. Bu konuda da hepimize teker teker görev düştüğünü, biz büyükler olarak hepimize teker teker görevler düştüğünü düşünüyorum.

Yurt dışından Türkiye'ye girildiğinde, havaalanlarından başlayıp taksilerde ve restoranlarda devam eden sigara dumanı maalesef insanı hemen çarpıyor ve maalesef, turistlerin memleketimiz hakkında aklında kalan Türkiye hatıralarından biri oluyordu. Memleketimiz, hatırlanacak binbir güzel özelliği arasında böyle bir konu olmasını da hiç hak etmiyordu. İnşallah, yeni uygulamayla bundan sonra böyle olmayacak, temiz ve güzel bir Türkiye hatırlanacak.

Biz, bu durumda olmak zorunda hiç değiliz, duman altında yaşamak zorunda olmamalıyız. Sigara dumanlı bir hayat, içen için de içmeyen için de bir mecburiyet değil. Dumansız bir hayata, temiz havalı bir hayata geçmek, istersek bizim elimizde. Küçük yaştan itibaren sürekli olarak sigara özeni ve özentisiyle değil de sigara gerçeğiyle karşılaşılan toplumlardaki çocuklar, sigaraya hiç başlamayabiliyorlar. Çocuklara küçük yaştan itibaren sigara ile ilgili bilgiler verilip, zararları örneklerle, istatistiklerle, filmlerle anlatılınca çocuklar sigaranın özenilecek bir şey olmadığını öğrenebiliyorlar; sigaranın statü sembolü olacak bir şey olmayı hak etmediğini anlayabiliyorlar; öz güvenleri için bir katkısı olmayacağını görebiliyorlar; kendilerini, boğazını yakan kötü bir dumana alıştırmaya uğraşmıyorlar, sigara içen tek tük arkadaşlarına da özenti ile beğeni ile bakmıyorlar. Sigara bağımlısı olan büyükler de bu tür pozitif önlemlerden etkilenebiliyor ve daha da bir bilinçle sigarayı bırakma konusunda kararlı olabiliyorlar.

Bu tür pozitif önlemler, bugün görüşmekte olduğumuz kanun gibi yasaklayıcı ve sınırlayıcı önlemlerle de desteklenince daha da etkili oluyor.

Başka ülkelerde de kapalı yerlerle ilgili yasa çıktıktan sonra sigara tüketiminde büyük azalmalar oldu, inşallah bizde de olacak. Yasaklayıcı önlemler zaten önlem almak isteyen iş yeri sahibi, restoran sahibi, taksici, otobüs şoförü gibi, topluluklara hizmet verenler için çok büyük rahatlık sağlıyor. Uygulamanın yaptırımı olması toplu yerlerde hizmet verenler için gerekçe oluyor. Taksisinde sigara içilmesini zaten istemeyen taksici, sigarasını yakmak üzere olan müşteriye nasıl söyleyeceğini bilemezken, şimdi bu kanun olursa yasa ve ceza uygulaması ile yeterli gerekçeye sahip olmuş olacak, daha kolay yaptırımda bulunabilecek.

Bu konudaki caydırıcı önlemler ilk başta, sanki alınamazmış gibi görünse

de dünyanın pek çok ülkesinde, hiç beklemediğimiz ülkelerde dahi örneklerinde olduğu gibi gayet başarı ile uygulanabiliyor.

Amerika'da sigara içmek ile ilgili eğitimler, sınırlayıcı, yasaklayıcı önlemlerle sigara tüketimi yirmi yılda yüzde 10 azalma göstermiş. Amerika'da da restoranlarda, barlarda sigaranın yasaklanacağı haberi ilk çıktığında sigara içen insanların perişan olacağı, birçok restoran, barın kapanacağı, işsiz kalacağı zannedilmişti. Hâlbuki hiç öyle olmadı, uygulama gayet başarılı oldu, temiz havalı restoranlarda yemek de sohbet de çok daha tatlı oldu. California'da bugün, kapalı yerlerde sigara içmek yasak.

NURSUNA MEMECAN (Devamla) - Yirmi şehirde ise parklarda ve plajlarda da sigara içmek yasak.

Bu konuda tabii, cezanın büyüklüğü küçüklüğü kadar bireylerin kanuna saygı anlayışı da kanunun uygulamasında çok etkili oluyor. Hiçbir bireyin, konumundan, mevkisinden ötürü sigara içilmemesi gereken bir yerde sigarasını yakmaması, müdahale edene de müdahale etmemesi gerekiyor. Sigara içilmiyor ise orada sigara içilmemesine öncelikle antrenör, öğretmen, iş yeri sahibi, bakan, milletvekili gibi toplumda rol sahibi kişilerin örnek olmaları yararlı olacak diye düşünüyorum.

Kanunun hepimize hayırlı olmasını diliyorum. Sigara içilmemesiyle ilgili yasakların sıfır toleransla uygulanmasına hepimizin dikkat etmesi gerektiğine inanıyorum.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum, teşekkürler.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Memecan.

Şimdi, madde üzerinde soru-cevap işlemi yapacağız.

İlk soru, Sayın Uslu.

CEMALEDDİN USLU (Edirne) - Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Bugün basınımızda, 2007'nin en çok konuşulan icraatlarından "elektronik sigaranın Türkiye'ye böcek ilacı olarak girdiği ve böcek ilacı lisansıyla satıldığı" ifadeleri yer almıştır. Hâl böyle ise bu ürünün ithalatına ne zaman, kim izin vermiştir? Toplamda ne kadarlık ithalat yapılmıştır? Şimdi, ithalatın yasaklanmasını kim istemektedir? Bu ürünün kullanılmasından dolayı sağlık yönüyle uğranılan zararın boyutu nedir? Telafisi ne şekilde olacaktır? Ayrıca, bu bir skandal ise müsebbipleri hakkında bir işlem başlatılacak mı?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN - Sayın Genç.

KAMER GENÇ (Tunceli) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Efendim, aslında kanun, kanun tekniğine uygun olarak düzenlenmemiş. Biliyorsunuz, kanunlarda önce amaç maddesi, sonra kapsam maddesi…

Şimdi, bu kanunda amaç maddesi 1'inci maddede belirtilmiş. Ama 3'üncü maddede diyor ki: "Tütün ürünlerinin içilmesi yasaklanan yerler." Onun (6) numaralı bendi var. Orada da "Bu Kanunun uygulanmasında 'tütün ürünü' ibaresinden, tüttürülerek kullanılmak üzere tamamı veya kısmen tütün yaprağından imal edilmiş madde" sayılıyor. Aslında bunun kapsam maddesi olması lazım. Yani, tütün mamulleri nedir, neyi kapsıyor?

Şimdi, Sayın Başkan, kanunda ayrıca, biliyorsunuz kanun tekniğinde 1, 2, 3 bent, ondan sonra eğer maddenin başlığında 1, 2, 3 yoksa o fıkradır. Şimdi, mesela cezayla ilgili 5›inci maddeyi alıyoruz: «Bu Kanunun 2›nci maddesinin birinci ve dördüncü fıkralarında belirtilen hallerde» diyor. Bu 2'nci maddenin (1)›inci ve (4)›üncü fıkrası hangisidir? Komisyon bize izah etsin. Yani, Adalet Komisyonu hep İçtüzüğ'ün 77'nci maddesine sığınarak…

BAŞKAN - Sayın Barış.

TANSEL BARIŞ (Kırklareli) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Öncelikle halkımızın yeni yılını kutluyorum.

Sayın Bakanım, coğrafi olarak yedi bölgeye ayrılan ülkemizde, sigara en çok hangi bölgede tüketilmektedir?

Gelir durumuna göre hangi kesim daha çok sigara tüketmektedir?

Sayın Bakanım, akciğer kanseri ve mesane kanserleri en çok hangi bölgelerde ve hangi gelir grubunda görülmektedir ve bu kanserler sigara tüketimiyle doğru orantılı mıdır?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN - Sayın Tankut.

YILMAZ TANKUT (Adana) - Sayın Başkanım teşekkür ediyorum.

Sigara içmenin ziyanlarından bahsedildi. O manada da "ziyan"ın ne olduğunu hemen hemen bütün konuşmacılara tek tek ifade ettiler. Bu konuda

da herkes mutabık kaldı.

Ben Sayın Bakanımıza sormak istiyorum, belki daha önce de sorulmuştur ama yine de sormak istiyorum: Acaba aktif ve pasif sigara içicilerinin bir yılda toplam olarak sağlık sektörüne olan ekonomik maliyetleriyle ilgili bir hesaplama yapılmış mıdır? Yapılmış ise bunun tutarı ne kadardır?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN - Sayın Enöz.

MUSTAFA ENÖZ (Manisa) - Sayın Başkanım, aracılığınızla Sayın Bakanıma soruyorum: Getirilen yasa ile özellikle kahvehanelerde de sigara yasaklanacaktır. Kahvehanelerin birçoğu da bu durumda kapanma tehlikesiyle karşı karşıya kalacaklardır. Bununla ilgili olarak bir rehabilitasyon çalışması var mıdır? Etki analizi yapılmış mıdır?

Bu cümleden olarak, kahvehanelerde, yasaya uygun hâle getirilmesi için, dönüştürülmesi için bir kredi desteği düşünüyor musunuz?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Sayın Akkuş.

AKİF AKKUŞ (Mersin) - Sayın Başkan, yasada köy kahveleri, kahvehanelerdeki sigara yasağı kapsamının dışında tutulmaktadır. Bu nasıl bir anlayışın ürünü? Sigaranın köydeki vatandaşlara zararı yok mu?

BAŞKAN - Sayın Yunusoğlu.

SÜLEYMAN LATİF YUNUSOĞLU (Trabzon) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakanım, halkımızı tütün ve tütün mamullerinin zararlarından koruyan yasa tasarısını görüşüyoruz ve bu kanun maddesinin çıkmasını da destekliyoruz, fevkalade önemli ve halkımızı koruyucu bir kanun olduğuna inanıyoruz. Ancak başkentte de olmak üzere, birçok ilimizde ve ilçemizde nargile evleri vardır. Bu kanunlaştığı zaman bu nargile tiryakileri ve nargile evleri hakkında ne tür tedbirler düşünülüyor?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Sayın Birgün.

RECAİ BİRGÜN (İzmir) - Sayın Başkan, Sayın Bakana…

Bu getirilen yasa ile sigara içenlere kurallara uymadığı zaman bir cezai müeyyide öngörülmüş ancak sigara içilmesi yasak olan yerlerin sahipleri bu kanun kapsamı dışında bırakılmış yani kahvehanede bir şahıs sigara içiyorsa cezaya muhatap oluyor ama kahvehane sahibi sanki bunun dışında bırakılıyor gibi. Bunu düzeltmeyi düşünüyorlar mı?

BAŞKAN - Sayın Hıdır.

MEHMET NİL HIDIR (Muğla) - Sayın Bakanım, özellikle kardiyovasküler sistemi ve beyin damarlarını tıkadığını bildiğimiz tütün ve tütün mamullerinden dolayı Türkiye'de ölüm sayısı ne kadardır?

BAŞKAN - Teşekkür ederim.

Buyurun Sayın Bakanım.

SAĞLIK BAKANI RECEP AKDAĞ (Erzurum) - Sayın Başkanım, teşekkür ediyorum.

Öncelikle, bu elektronik sigara meselesiyle ilgili soruya cevap vermek istiyorum çünkü şu anda güncel durumda bir konu. Bazı ülkelerde nikotin sakızları, nikotin bantları gibi ürünler sigarayı bıraktırmak için yardımcı araçlar olarak kullanılıyor. Bizim ülkemizde de bunlar, Bakanlığımızın İlaç ve Eczacılık Genel Müdürlüğünden ruhsat ve izin almaktadır. Bazı ülkelerde de işte, şu anda halkımız tarafından elektronik sigara diye bilinen nikotin buharı kullanılmaktadır. Bunlar son zamanlarda bu ülkelerde de yaygınlaşmaya başlamıştır. Ancak bunların Dünya Sağlık Örgütü ve ilgili bilim adamlarının incelemeleri sonucunda resmi olarak tavsiye edilen bir yöntem olmadığını da biliyoruz. Dolayısıyla, bu ürünlerin içeriklerinin ve dozlarının belirlenmesi için Sağlık Bakanlığımızın yetkili olması gerektiğini düşünüyoruz.

Şimdi, piyasada, satılan bu ürünler Sağlık Bakanlığından herhangi bir izin almamış ürünler ve ülkeye girişleri de farklı şekillerde olmuş. Mesela, gümrük tarifeleri itibarıyla, haşere ilaçları maddesinin altında bile ülkeye girdiğini tespit ettik. Dolayısıyla, bu tespitler yapıldıktan sonra, İlaç ve Eczacılık Genel Müdürlüğümüz konuyu bilim adamlarına inceletti ve 31/12/2007 tarihi itibarıyla -ilgili komisyonlar- bu ürünlerin izin alınmadığı sürece yasaklanması ve özendirici olması dolayısıyla da hiçbir zaman reklamlarına müsaade edilmemesi şeklinde Sanayi ve Ticaret Bakanlığımıza bir yazı yazdık. Bugün, basında, bazı gazetelerde, bazı basın-yayın organlarında, Sanayi ve Ticaret Bakanlığının Bakanlığımızın bu talebini uygun bulmadığı şeklinde ifadeler var. Bunlar gerçekle bağdaşmıyor. Henüz Ticaret ve

Sanayi Bakanlığına yeni yazılmış bir yazının nasıl uygun bulunmadığını söyleyebiliriz? Bakanlığımız, diğer kurumlarla olduğu gibi, Sanayi ve Ticaret Bakanlığıyla da bu hususta yakın bir iş birliği içinde çalışıyor.

Bu hususta, bir skandaldan bahsetmek de mümkün değil. Ürünlerin güvenilirliği ve sigarayı bıraktırma konusundaki bilimselliği yeterli görülmediği için Bakanlığımız böyle bir kararı alıyor. Dolayısıyla, bir mevzuat boşluğundan doğan bir sıkıntının vatandaşlarımız açısından yaşanmaması için bu tedbirleri almış bulunuyoruz.

Sigaranın hangi bölgede, gelir durumuna göre nasıl tüketildiğiyle ilgili hususlara yazılı olarak, müsaade ederseniz, cevap verelim.

Ancak -yine soruların içerisinde vardı- sigara veya başka şekilde tütün kullanımının akciğer ve mesane kanserleriyle çok yakın ilişkisini biliyoruz. Akciğer kanseri olan insanların yüzde 90'ının tütün kullanan kişiler olduğunu, geride kalan yüzde 10'un da çok büyük bir kısmının tütüne pasif biçimde maruz kalan insanlar olduğunu biliyoruz.

BAŞKAN - Sayın Bakan, Komisyona bir soru sorulmuştu. Süreyi tamamlamak üzereyiz.

SAĞLIK BAKANI RECEP AKDAĞ (Erzurum) - Tamam, ben hemen kısa süre içerisinde bitireceğim.

Kahvehaneler açısından, geçiş dönemi için bir süre verilmesini düşündüren, yani böyle öngören bir önerge hazırlandığını biliyorum kanunla alakalı olarak. Dolayısıyla, köy kahvehaneleri bu Kanun'un kapsamı dışında tutulmayacak, ama kendilerine bütün kahvehaneler, restoranlar ve köy kahvehaneleri için bir geçiş süreci koymuş olacağız. Nargile evleri için hiçbir şey düşünmüyoruz, çünkü bunların gerçekten kapalı ortamda içilmemesi lazım.

Diğer sorulara müsaade ederseniz yazılı olarak cevap vereyim. Ben, Komisyon Başkanımıza sözü bırakayım.

BAŞKAN - Teşekkür ederim.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler… Kabul etmeyenler… Kabul edilmiştir.

3'üncü maddeyi okutuyorum:

MADDE 3- 4207 sayılı Kanunun 2'nci maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Tütün ürünlerinin içilmesi yasaklanan yerler"

MADDE 2 (1) Tütün ürünleri;

a) Kamu hizmet binalarının kapalı alanlarında,

b) Koridorları dahil olmak üzere, her türlü eğitim, sağlık, ticaret, sosyal, kültürel, spor, eğlence ve benzeri amaçlı özel hukuk kişilerine ait olan ve birden çok sayıda kişinin girebileceği konutlar hariç, binaların kapalı alanlarında,

c) Taksi hizmeti verenler de dahil olmak üzere, kara yolu, demir yolu, deniz yolu ve hava yolu toplu taşıma araçlarında,

ç) Okul öncesi eğitim kurumlarının, dershaneler dahil olmak üzere ilk ve orta öğrenim kurumlarının, on sekiz yaşını doldurmamış kişilere yönelik kültür ve sosyal hizmet binalarının, sağlık hizmetlerinin verildiği kurumların ve ibadethanelerin müştemilâtı mahiyetindeki açık alanlarında, tüketilemez.

(2) Ancak,

a) Kamu hizmet binalarında,

b) Birden çok sayıda kişinin istihdam edildiği çalışma alanlarında,

c) Özel hukuk kişilerine ait olan lokantalar ile kahvehane, kafeterya, birahane gibi eğlence hizmeti verilen işletmelerde,

ç) Şehirlerarası veya uluslararası güzergâhlarda yolcu taşıyan demir yolu ve deniz yolu araçlarında, tütün ürünleri tüketilmesine mahsus alanlar oluşturulur. Bu alanlara on sekiz yaşını doldurmamış kişiler giremez.

(3) Otelcilik hizmeti verilen işletmelerde, tütün ürünleri tüketilemez. Ancak, bu ürünleri tüketen müşterilerin konaklamasına tahsis edilmiş kısımlar oluşturulur.

(4) Açık havada yapılan her türlü spor, kültür, sanat ve eğlence faaliyetlerinin yapıldığı yerler ile bunların seyir yerlerinde tütün ürünleri kullanılamaz. Ancak bu tesislerde, tütün ürünlerinin tüketilmesine mahsus alanlar oluşturulur.

(5) Tütün ürünleri tüketilmesine tahsis edilen kapalı alanların koku ve duman geçişini önleyecek şekilde tecrit edilmesi ve havalandırma tertibatı

ile donatılması gerekir. Ancak, ikinci fıkranın **(c)** bendi kapsamına giren işletmelerin kapalı alanlarında tütün ürünleri kullanmayanların sağlığını tehlikeye düşürmeyecek tarzda ve kullanım alanlarının yarısından az olmamak üzere tütün dumanından ve kokusundan havalandırma ve benzeri yollarla arındırılmış ayrı yerler düzenlenir. Bu düzenlemeyi yapmayan veya yapamayan yerlerin tamamında tütün ürünleri içilemez. Bu fıkra hükmü, belediye sınırları dışındaki kahvehanelerle ilgili olarak uygulanmaz. Ancak, bu kahvehanelerde yeterli havalandırma tertibatı oluşturulur.

(6) Bu Kanunun uygulanmasında "tütün ürünü" ibaresinden, tüttürülerek kullanılmak üzere tamamen veya kısmen tütün yaprağından imal edilmiş madde anlaşılır."

BAŞKAN - Madde üzerinde gruplar adına söz talebi vardır.

İlk söz, Milliyetçi Hareket Partisi adına Ordu Milletvekili Sayın Rıdvan Yalçın›a aittir.

Buyurun Sayın Yalçın.

Süreniz on dakika.

MHP GRUBU ADINA RIDVAN YALÇIN (Ordu) - Sayın Başkan, Sayın Milletvekilleri; görüşülmekte olan 55 sıra sayılı Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi'nin 3'üncü maddesi üzerinde Milliyetçi Hareket Partisi Meclis Grubu adına söz almış bulunuyorum. Geçmiş nesillerin gururlanacağı, gelecek nesillerin örnek alacağı başarılarla dolu yeni yıllar ümidiyle, yüce heyetinizi saygıyla selamlıyorum.

Öncelikle ifade etmeliyim ki milletimizin varlık ve bekasını ancak sağlıklı nesiller yetiştirebilirsek sağlayabileceğimize inanan ve toplum sağlığını güvenlik kadar önemseyen bir parti adına burada konuşuyorum.

Sigara, teklif üzerinde konuşan teklif sahibi ve diğer konuşmacıların da belirttiği üzere, binlerce zehri bünyesinde barındıran, özellikle kalp-damar hastalıkları ve kanser hastalığının doğrudan nedeni olarak kabul edilen, zararları benim gibi içenler tarafından da kabul edilen bir maddedir. Ancak, bu gerçekler ülkemizin diğer gerçeklerini kapatmıyor değerli arkadaşlarım. Tütün zararlarının önlenmesi hususunda, en azından pasif içicilerin korunması bakımından ciddi önlemler alınması gerektiğine ben de katılıyorum. Ancak, bir yasanın en önemli özelliği, bana göre, uygulanabilirliğidir. Günlük yaşamda uygulanabilir bir yasa çıkaramayan bir Meclis saygınlığını ve

inandırıcılığını kaybetme riskiyle karşı karşıya kalır.

Yürürlükteki 4207 Sayılı Yasa'da 5 kişiden fazla kişinin bulunduğu yerlerde sigara içilmesi, zaten yasaklanmış durumda. Aynı Yasa'da, on sekiz yaşından küçüklere de sigara satılması yasak. Zannediyorum, ülkemizde en çok ihlal edilen yasa bu Yasa olmasına rağmen, yanılmıyorsam, sadece 4 kez müeyyide uygulanmıştır. Ancak, bu yasayı küçümsemiyorum. Neticede, toplu taşım araçlarında getirdiği yasak da başarıyla uygulanmış, toplumca da benimsenmiştir.

Ülkemizde on sekiz yaş altı çocukların -değerli arkadaşlarım, burası çok önemli- yasak olmasına rağmen, yüzde 90'ı bayilerden sigara alırken bir problem yaşamıyor ve hatta ne üzücüdür, ana babalar çocuklarını, küçücük çocuklarını bakkala, markete sigara almaya gönderiyor ve onlar da çok rahatlıkla sigarayı alıp eve getirebiliyorlar. Daha üzücü bir rakam var önümüzde: On sekiz yaş altına sigara satılması yasak olmasına rağmen ülkemizdeki gençlerimizin, çocuklarımızın %90'a yakını on sekiz ve daha alt yaş gruplarında sigarayla tanışıyor.

Şimdi, değerli arkadaşlarım, biz, mevcut Yasa›yı, mevcut yasakları uygulayamamışken ve ne yazık ki, bırakın sigarayla uğraşmayı, okul önlerinde ekmek arası uyuşturucu satılmasına şahit olurken, şimdi, ölçüsüz bir genişletmeyle bu Yasa›nın kapsamını daha da genişletmeye kalkıyoruz. Bu yasada, 5 kişilik yasağı uygulayamadığımız bir Yasa›nın kapsamını bütün kamu kurumu alanlarına şamil ediyoruz. Ee, şimdi, sigara tiryakisi bir sayın vali, bir cumhuriyet başsavcısı ve hatta bir milletvekili kendi makam odasında bu yasağa uymayacaksa bunun denetimini kim yapacak, kim ceza kesecek? Bir yakınını kaybetmiş bir insan o üzüntü içerisinde tiryakisi olduğu sigarayı hastanenin bahçesinde, açık alanda içiyorsa, buna acaba o psikoloji içerisinde kim gidip mani olacak? Stadyumda, açık hava konserlerinde aynı anda on binlerce kişinin bu yasağı ihlal etme olasılığını acaba hiç düşündük mü?

Değerli arkadaşlarım, ülkemizde 400 bin tane kahvehane var, binlerce eğlence yeri var, nargile salonları var ve benzer işletmeler bu yasaklardan etkilenecekler. Peki, buraların biz denetimini hangi personelle yapmayı düşünüyoruz? Akıl hastaneleri ve cezaevlerinde bu yasağın uygulanabileceğine acaba, bu teklifin sahipleri inanabiliyorlar mı?

Değerli arkadaşlarım, biz, bir parlamenter heyetle İrlanda'ya bu konuyla ilgili bir araştırmaya gitmiştik. Çok ilginçtir, İrlanda'da sigara yasağı talebi bar çalışanlarından gelmiş. Orada bar çalışanlarının üyesi olduğu çok güç-

lü bir sendika var, bu konu ilk, toplumun gündemine bu kanalla gelmiş ve uzun zamandır da uygulanıyor. Fakat İrlanda'da bir şey yapılmış; aylarca sendikalarla, bar işletenleriyle, sivil toplum kuruluşlarıyla ortaklaşa çalışmalar yapılmış, kamuoyu desteği alınmış, medyanın desteği alınmış. İrlanda'da en ucuz sigara 7 euro.

Şimdi, ülkemize gelirsek değerli arkadaşlarım, bu yasadan toplum hâlâ haberdar değil. Biraz magazin boyutuyla toplum ilgili gibi gözüküyor ve çok ciddiye de almıyor. Bu yasa, bu teklif önümüze gelmeden, hangi sendikayla, hangi sivil toplum kuruluşlarıyla, esnaf odalarıyla, sağlık kuruluşlarıyla bir çalışma yapılmıştır; bunlardan biz mi haberdar değiliz diye merak ediyorum.

Değerli arkadaşlarım, milyonlarca insanın yaşamını direkt etkileyecek böyle bir yasağı uygulamak, bu konunun taraflarının desteğini almadan mümkün olamaz. Bu, sadece ceza tehdidi ve zabıta gücüyle yapılacak bir mücadele değildir.

Bize İrlanda'da sigara yasağına ilişkin önerilen ilk ciddi teklif, fiyatların yükseltilmesi olmuştur değerli arkadaşlarım. Şimdi, asgari ücretin 435 YTL olduğu bir ülkede sigara fiyatlarını ne kadar yükseltmek adil olacaktır? Bunu da takdirlerinize sunuyorum.

Değerli arkadaşlarım, teklifte sigara firmalarının reklam ve sponsorlukları da yasaklanıyor. Ne yazık ki -burayı da özellikle dikkatlerinize arz ediyorum- sigara yasağını en katı uygulayan ülkelerde bile sigara tüketimi ya hiç düşmüyor ya da anlamlı şekilde düşmüyor. Bana göre, sigaranın bir mamul olarak reklama ihtiyacının olmadığını düşünüyorum arkadaşlar, belki markalarının reklama ihtiyacı olabilir ama sigaranın bir mamul olarak reklama ihtiyacı yok. Eğer işe yarayacaksa Milliyetçi Hareket Partisi olarak "sigara" ve "tütün" kelimelerinin sözlüklerden çıkarılmasına da varız, ama bunu bu yasakla yapamayacağımızı biliyorum.

Şimdi, eğer tüketim düşmeyecekse gerçekten -ülkemizde de bunu yaşayacağız- biz sigara firmalarının çok daha iyi işlerde kullandıkları paraları da kendilerine iade etmiyor muyuz? Reklam gelirlerini, reklam alanların aleyhine genişletmiyor muyuz? Benim önerim, benim teklifim, böyle bir yasak yerine, isimlerini kullanmadan, sigara firmalarının cirolarının belli bir kısmını, eğitim, sağlık ve kültür işlerine harcama mecburiyeti getirilmesi şeklinde olacaktır.

Değerli arkadaşlarım, değinilmeyen bir kısmı bu teklifin: Ne yazık ki, Ordu'ya her gittiğimde, Bağ-Kur'unu ödeyebilen daha az esnafa rastlıyorum.

Lütfen, sizler de illerinizde zahmet buyurun, sorun, tapu daireleri, son iki aydır özellikle, haciz işlemekten tapu işlemleri yapamıyor. Bu teklifin esnaflar üzerine de bir takım yükümlülükler getirdiğini görüyorum.

Değerli arkadaşlarım, bütün bu anlattıklarım sigarayı savunduğumuz anlamına gelmemelidir. Yalnızca, ülkemiz gerçekleriyle örtüşen, sonuç almamızı sağlayabilecek bir yasa istiyoruz. İşte bunun için, kamuoyunda ve konunun taraflarıyla yeterince tartışılmadan önümüze getirilmiş bu teklifin geri çekilerek, kamuoyu desteği sağlandıktan sonra, daha ciddi ve sonuç almaya dönük bir teklif olarak huzurlarınıza getirilmesinin daha doğru olduğunu düşünüyorum.

Değerli arkadaşlarım, bu teklifte, sigarayı bırakmak isteyenlere karşı devletin görevleri de yer almalıdır. Gerçekten çocuklarımızın sigaraya başlamaması amaçlanıyorsa, okul idareleri, okul aile birlikleri ve aileler arasında bir çalışma öngörülmelidir. Biraz önce anlattım, çocukların yüzde 85'i on sekiz ve altı yaşlarda, yani sigara satın almalarının yasak olduğu dönemde sigaraya başlıyorlarsa ve bu yasak hâlen var ve biz bunu uygulayamıyorsak, bu konuda çok daha ciddi çalışmalar yapmamız gerektiğini düşünüyorum.

Değerli arkadaşlarım, yasaklamak yerine, özellikle okul öğrencilerinin enerjilerini olumlu alanlarda harcayabilecekleri, boş zamanlarını bir kültürel, sportif ya da bilimsel aktiviteyle doldurabilecekleri, sınıf geçme koşulunun yalnızca ders başarısı değil bir hobi başarısına da bağlanarak bu konudaki eksikliği giderilebileceğimizi ümit ediyorum.

Sonuç olarak, ölü doğacak bir kanun yapmak istemiyorsanız değerli arkadaşlarım, bu yasayı, gelin, bütün taraflarıyla kamuoyu desteğini alacak şekilde yeniden gözden geçirip Genel Kurul'a öyle arz edelim ve sonuç alalım temennisinde bulunuyor, hepinizin yeni yılını kutluyorum, saygılar sunuyorum.

T.B.M.M. B:44 02.01.2008 O:2

İKİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 17.13

BAŞKAN : Başkan Vekili Meral AKŞENER

KÂTİP ÜYELER : Fatoş GÜRKAN (Adana), Fatma SALMAN KOTAN (Ağrı)

BAŞKAN - Sayın Milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin 44'üncü Birleşiminin İkinci Oturumunu açıyorum.

Teklifin 3'üncü maddesi üzerinde söz sırası, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Mersin Milletvekili Sayın Vahap Seçer'de.

Buyurun Sayın Seçer.

CHP GRUBU ADINA VAHAP SEÇER (Mersin) - Sayın Başkan, Değerli Milletvekilleri; 55 sıra sayılı kanun değişikliği teklifinin 3'üncü maddesi hakkında grubum Cumhuriyet Halk Partisi adına söz almış bulunmaktayım. Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Ayrıca, 3 Ocak Mersin'in düşman işgalinden kurtuluşunun 86'ncı yıl dönümünde, bu vatan uğruna canlarını feda eden atalarımızı rahmet ve saygıyla anıyor, sevgili Mersinli hemşehrilerimin bu onurlu gününü kutluyorum.

Değerli Milletvekilleri, görüştüğümüz kanun değişikliği teklifi, iktidarın, muhalefetin üzerinde hemfikir olduğu, dolayısıyla direkt toplum sağlığını tehdit eden bir unsur olduğu için tütün mamulleri, hem iktidar hem de muhalefet bu konuda ortak bir tavır sergilemekte ve bu kanun değişikliği teklifinin bir an önce geçmesi için de gerekli çabaları göstermektedir.

Sigaranın sağlığa zararı, toplum sağlığına, birey sağlığına zararı tartışılmaz bir gerçektir. Batılı gelişmiş ülkeler bu gerçeğin farkına bizden çok daha yıllar önce varmışlar ve bu konuda, toplumun sağlığını koruyucu tedbirler alma adına bundan çok yıllar evvel gerekli tedbirleri almışlardır.

Daha önce çıkan 7/11/1996 tarihli 4207 sayılı Yasa'nın, özellikle uygulamada yetersiz kaldığı hepimizce aşikârdır. Bu sebeple, böyle bir kanun değişikliği teklifi Meclis Genel Kurulu gündemine gelmiştir. Cumhuriyet Halk Partisi olarak biz de bunun geçmesi taraftarıyız ve bu yasa değişikliği teklifini olumlu buluyoruz, onaylıyoruz. Ancak, 3'üncü maddede bazı konularda,

bazı alt maddelerde, Dünya Sağlık Örgütü Tütün Kontrol Çerçeve Sözleşmesi hükümlerine uygun hâle getirilerek özellikle yaşlı bakımevlerinde, ruh ve sinir hastalıkları hastanelerinde ve cezaevlerinde tütün kullanımı konusunda istisnalar getirilmesinin gerektiğini düşünüyoruz.

Değerli arkadaşlarım, tütün mamullerinin topluma verdiği zararları önleme konusunda tedbirler alırken bireylerin temel hak ve özgürlüklerine de zarar getirmeden, zeval getirmeden bir takım tedbirlerin alınması gerektiğini düşünüyorum. Elbette ki, sigara, direkt kullanıcısına zarar verdiği gibi çevresinde bulunan fertlere, bireylere de tartışılmaz zararlar veriyor. Bizim buradaki asıl amacımız, sigara kullananları, cazip hâle getirilen birtakım eylemlerden uzak tutmak -reklam gibi, promosyon gibi- ayrıca pasif içici konumundaki bireyleri de, vatandaşları da dolaylı olarak sigaranın zararlarından korumaktır.

Bu duygu ve düşüncelerle, Cumhuriyet Halk Partisi olarak bu yasa değişikliği teklifinin kanunlaşması için destek olduğumuzu belirtiyoruz.

Toplum sağlığını tehdit eden önemli konulardan diğer bir husus da, maalesef toplumumuzda son günlerde önemli bir artış gösteren uyuşturucu kullanımı konusudur. Toplum öyle bir duruma geldi ki ilköğretim seviyesinde, ilköğretim okulları önünde çocuklarımıza, evlatlarımıza, maalesef uyuşturucu satılır hâle geldi.

Elbette ki emniyet güçleri, kolluk güçleri, bu konuda çalışmalar yapan narkotik şube müdürlükleri ellerinden gelen gayreti gösteriyorlar. Bu konuda yoğun çalışmalar içerisinde olduklarını hepimiz biliyoruz, ama maalesef bunun önünü almakta da zorluk çektiğimizi görüyoruz.

Tabii ki bu sosyolojik bir mesele. Bu meseleleri önlemek kolay hadiseler olmasa gerek. Nitekim, son yıllarda Türk toplumu hızlı bir şekilde kırdan kente göçün neticesinde, özellikle büyük metropollerde "gecekondu" tabir ettiğimiz yerlerde gerekli altyapıların olmamasından kaynaklanan, emniyet güçlerinin kontrolünü güçleştirecek birtakım yapılaşmadan kaynaklanan bir otorite boşluğuna maruz kalmış durumda. Özellikle bu uyuşturucu tacirlerinin faaliyet göstermesinde en mümbit alanlar bu gecekondu alanları. Bu bölgelerde, özellikle taşradan bu metropollere göç eden ailelerin, yoksul ailelerin çocukları, zaten geçimlerini zar zor temin eden ailelerin çocukları olduğu için okuldan da uzak kalıyorlar. Bu çocuklarımız sokaklarda, maalesef, çalışmak zorunda kalıyor, yaşamak zorunda kalıyor. İşte, bu esnada bu uyuşturucu tacirlerinin eline düşüyorlar. Öncelikle, bu konuda faaliyet

gösteren örgütler, uyuşturucu örgütleri, bu çocuklarımızı uyuşturucuya alıştırmak suretiyle kendi ağlarına düşürüyorlar ve uyuşturucuya bağımlı hâle geldikten sonra, o çocukları da, bir kurye gibi, bir satıcı gibi, çok rahat kullanabiliyorlar. Bu konuda hükûmetlerimizin çok ciddi tedbirler alması gerektiğini düşünüyoruz. Çünkü, bu gençler, bu çocuklar, uyuşturucu kullanan bu evlatlarımız bizim yarınımızın, geleceğimizin temelini teşkil ediyorlar. O anlamda, bu konuları önemsememiz gerektiğini düşünüyorum.

Özellikle tarımsal üretim yapılan bölgelerde -Çukurova gibi, Trakya gibi, Güneydoğu Anadolu Bölgesi gibi- enteresan bir esrar yetiştiriciliği şekli ortaya çıktı, bunu da yüce Meclis'le paylaşmak istiyorum. Tarımsal üretim yapılan bölgelerde, özellikle boy olarak 1 metre, 2 metre, 3 metreye kadar boyları yükselebilen tarımsal ürünlerde -örneğin, pamuk gibi, mısır gibi- bu ürünlerin içlerine, aralarına esrar bitkisi ekmek suretiyle esrar tacirleri bu şekilde üretim yapıyorlar. Tabii, bunu, pratikte kolluk güçleri, emniyet güçleri tespitte zorluk çekiyorlar. Düşünün ki, geniş bir arazi, bakıyorsunuz, örneğin, bir mısır bitkisi gibi görünüyor ama o arazinin ortasında esrar üretimi yapıyor esrar kaçakçıları. Dolayısıyla, kolluk güçlerinin de işini zorlaştırıyor bu şekilde bir üretim sistemi. Bu anlamda, İçişleri Bakanlığının kolluk güçlerine teknik destek olmaları gerektiğini düşünüyorum. Ne bileyim, belki uydu aracılığıyla bu ekim sahaları tespit edilebilir. Bu konuda, bu şekilde teknik imkânlar kullanılarak önlemler alınabilir diye düşünüyorum.

Değerli arkadaşlarım, tabii ki, gelecekte sağlıklı nesiller yetiştirme anlamında tütün ve tütün mamullerinin zararlarının bilinci içerisinde, bunların hem etkilerini, zararlarını topluma doğru anlatabilmek hem çıkardığımız bu yasaların uygulanabilirliğini sağlayabilmek anlamında yürütmenin bu konuda daha dikkatli davranması gerektiğini düşünüyorum. Zira, mesele, yasaları çıkarmakla bitmiyor, bu yasaların pratikte uygulanabilmesi de çok önemli. İşte, daha önce çıkan 4207 sayılı Yasa'da bu gibi sıkıntıların olduğunu hep beraber gördük. Umut ediyorum, diliyorum, bu çıkaracağımız yeni yasa, yeni yasa değişikliği bu sıkıntıları ortadan kaldırır, daha sağlıklı, daha zinde toplumlar yetiştiririz diyorum, hepinize saygı ve sevgilerimi sunuyorum.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Seçer.

Şimdi söz, Demokratik Toplum Partisi Grubu adına Diyarbakır Milletvekili Sayın Selahattin Demirtaş›ta.

Buyurun Sayın Demirtaş.

Süreniz on dakika.

DTP GRUBU ADINA SELAHATTİN DEMİRTAŞ (Diyarbakır) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Sayın Başkan, Değerli Milletvekilleri; öncelikle hepinizi saygıyla selamlıyorum. Ben de, yeni yılın ülkemize ve tüm toplumumuza hayırlı olması dileklerimle başlamak istiyorum.

Görüşülmekte olan 55 sıra sayılı yasayla ilgili, Demokratik Toplum Partisi adına 3'üncü madde üzerinde görüşlerimizi belirtmek üzere söz almış bulunmaktayım.

Değerli arkadaşlar, bu yasa teklifi görüşülmeye başlandığı andan bu yana bu kürsüden çok değerli konuşmalar yapıldı. Toplum olarak son derece hassas olduğumuz, önemli bulduğumuz bir konu üzerinde Meclis olarak da her birimiz kendi grubumuz adına hassasiyetlerimizi belirtiyor ve bu yasanın, mümkün olan en makul şekliyle, en uygulanabilir şekliyle çıkması için de muhalefet olarak katkı sunmaya çalışıyoruz.

Doğrusu, biraz önce bir değerli milletvekilinin de ifade ettiği gibi, özellikle bu yasanın bazı maddelerinin uygulanabilmesi bir hayli zor görünüyor. Şimdi, bu maddelerden biri de üstünde görüşmekte olduğumuz 3'üncü madde. Özellikle bazı fıkraları pratikte neredeyse hiç uygulanamaz, Türkiye gerçekliği göz önünde bulundurulduğunda neredeyse uygulanması imkânsız hâle gelecek ve ölü doğacak bir yasa maddesi ve fıkraları gibi duruyor. Fakat şu da bir gerçekliktir ki, bazı yasalar toplumda tartışmalarla olgunlaşır ve yasa koyucu toplumdaki bu hassasiyetleri, tartışmaları, beklentileri dikkate alarak buna uygun yasalar yapma gayreti içerisinde olur. Ama bazen de -özellikle bu gibi yasalarda- toplumda bu konuda geniş bir konsensüs oluşmasa bile, en azından bu gibi kötü alışkanlıkları önleme konusunda bir kültür yaratma açısından önleyici tedbirler almak mutlaka ki katkı sunacaktır. En azından, 4207 sayılı Yasa'da bu yönlü değişiklikler yapıldıktan sonra, sigara içmenin, tütün mamullerinin tüketilmesinin yasak olduğu yerler kanun tarafından net ve açık bir şekilde ifade edildikten sonra, o yerlerde hemen yasa çıktıktan sonra uygulanması mümkün olmasa bile toplumda yeni bir tartışmanın, birbirini etkilemenin, birbirini denetlemenin önü açılmış olacak. Dolayısıyla böylesi de bir faydasına inanıyoruz bu yasanın.

Hepimiz hatırlarız ki, daha kısa süre önce, 4207 sayılı Yasa çıkmadan önce

de toplu taşıma araçlarında, otobüslerde, uçaklarda sigara içilebiliyordu, şimdi en azından o Yasa sayesinde yürütülen tartışmalar üzerine toplu taşıma araçlarında sigara içme fikri insanların aklından çıkmış durumda. Böylesi bir durumun, toplu taşıma araçlarında sigara içmenin artık son derece abes bir durum olduğu, bırakın yasaya aykırılığı, etiğe, ahlaka aykırı olduğu şeklinde bir kültür oluşmuş durumda. Dolayısıyla bu yasanın da "sigara içilmesinin yasaklandığı yerler" kapsamının genişlemesi vesilesiyle bu tartışma kültürüne ve bu birbirini denetleme, öz denetim kültürüne katkı sunacağına inanıyoruz.

Değerli arkadaşlar, şimdi, AK Parti Grubunun, zannedersem, 3'üncü maddeyle ilgili bir değişiklik önergesi olacak. O önergeyle ilgili arkadaşlarımız, gerekçelerini herhâlde ifade edecekler, ama 3'üncü maddenin yasaklar kısmında, giriş kısmında bir değişiklik yok. Ancak 2'nci fıkrada düzenlenmiş olan istisnalarla, tütün mamullerinin tüketildiği kapalı mekânlar da oluşturulacak. Sigara içilebilecek mekânlara dair yeni düzenlemeler var ve önemli değişiklikler var. Şimdi, arkadaşlarımız, orada nasıl ifade edecekler bilmiyorum ama örneğin, kamu hizmet binalarında, birden çok sayıda kişinin istihdam edildiği çalışma alanlarında, kahvehane, kafeterya, birahane gibi eğlence hizmeti veren işletmelerde sigara içilmesine ayrılan yerler, tahsis edilen yerler ibaresi çıkarılmış olacak verilen değişiklik önergesiyle. Dolayısıyla oralarda sigara içilmeye mahsus yerler olmayacak.

Az önce ifade ettiğim gibi, yasanın uygulanması zaten zor olacak, ama bu gibi mekânlarda tütün mamullerinin tüketilmesine mahsus yerler de ayrılmazsa, özellikle kafeterya, kahvehane, birahane gibi yerlerde bu yasanın uygulanması imkânsız hâle gelecek. Eğer ayrı bir mekân olmazsa, sigara içilmesi için ayrı bir mekân ayrılmazsa, ya insanlar bu yasağı tanımayacaklar, kuralı tanımayacaklar ya da bu mekânlar sürekli problem yaratan mekânlara dönüşecek; müşteriler arasında, işletmeci ile müşteri arasında vesaire sık sık ciddi sorunlarla karşılaşma ihtimali ortaya çıkacak. Dolayısıyla kanun koyucu, bir alanı düzenleyip karmaşayı önleyeyim derken, yeni bir kaosa veya toplumda yeni bir şiddet kültürüne yol açma gibi bir -istemediği hâlde- duruma düşebilir.

Değerli arkadaşlar, ayrıca, şehirlerarası veya uluslararası güzergâhlarda yolcu taşıyan deniz yolu araçlarının güvertelerinde sadece sigara içilebilecek mekânların ayrılabileceği ifade edilmiş değişiklik önergesinde. Bu da, tartışma yaratacak, toplumda da tartışma yaratacak bir konudur bize göre. Önceki, yani, Adalet Komisyonunun kabul ettiği metinde olduğu gibi "Şe-

hirlerarası ve uluslararası güzergâhlarda yolcu taşıyan demir yolu ve deniz yolu araçlarında özel sigara içme mekânlarının ayrılması…" ibaresi bizce yeterliydi. Şimdi, demir yollarının çıkarılarak, deniz yolu araçlarının sadece güvertelerinde sigara içme bölümlerinin ayrılması, yine, uygulaması neredeyse imkânsız gibi bir durumdur diye düşünüyoruz.

Bir başka yeni değişiklik de, yaşlı bakım evlerinde, ruh ve sinir hastalıkları hastanelerinde ve cezaevlerinde sigara içme bölümleri ayrılacakmış. Yaşlı bakım evleri, ruh ve sinir hastalıkları hastanelerinde belki bu olanaklı kılınabilir ama cezaevlerinde sigara içmeye mahsus alanların tahsis edilmesi, bizce, yine uygulanması imkânsız bir düzenleme getirecektir. Şimdi, cezaevleri zaten kişilerin hürriyetinden mahrum bırakıldığı mekânlar, yerlerdir. Orada zaten isteyen insanlar istediği saatte gidip sigara içilen mekânları kullanabilseydi ismi cezaevi olmazdı. Cezaevinin içinde istediği şekilde, istediği saatte dolaşabilecekse problem yok, ama Ceza İnfaz Yasamızla karşılaştırdığımızda bu hüküm her hâlükârda işlevsiz hâle gelecektir. Tek başına eğer kişiler hücrelerinde kalıyorsa belki problem yaratmayacak, sigara içmek istiyorsa, ama birden fazla kişinin kaldığı, tutuklu veya hükümlünün kaldığı hücreler açısından sigara içmek problem yaratacak. Nasıl? Şimdi, Ceza İnfaz Yasamızda tutuklu ve hükümlülerin aile, avukat görüş saatlerinden ortak iş alanlarına, kütüphaneyi kullanma saatlerine kadar detaylı düzenlemeler var. Bunların uygulanması bile, pratikte, cezaevlerinin altyapısının uygun olmadığı gerekçesiyle yerine getirilemiyor. İşlik alanları, ortak faaliyetlerin yürütüldüğü, resim, müzik faaliyetlerinin yürütüldüğü alan bile, zaman yetmiyor gerekçesiyle uygulanmıyor. Şimdi, buna, bir de, sigara içme mekânı ve ortak sigara içme saatleri gibi düzenlemeler eklenirse, cezaevlerindeki uygulama açısından en azından kaos içinden çıkılmaz hâle gelecek. Dolayısıyla, cezaevlerinde özel sigara içme mekânlarının yaratılması fikri en azından pratik açıdan imkânsızdır gibi düşünüyoruz. Ama değerli arkadaşlar, özellikle otellerde yurt dışında da -giden arkadaşlarımız görmüştür- sigara içilen odalar kesinlikle ayrıdır ve sigara içilmeyen mekânlardan bağımsız, birbirini etkileyemeyecek şekilde düzenlenmiştir. Türkiye'de de buna ihtiyaç olduğu kanısındayız. Bu düzenlemenin daha net vurgulanması ve "odalar oluşturulabilir" şeklinde değişiklik önergesiyle güçlendirilmesi de bizce yerinde olmuştur. Bunun dışında, köy kahvehaneleriyle ilgili düzenleme çıkarılmış durumda. Sayın Bakan ifade etmişti, kahvehanelerin özellikle bu geçiş sürecini tamamlayabilmeleri açısından bir süre tanınacağı belirtilmişti. 3'üncü maddede bu değişiklik önergesinde bu öneriyi görmedik, herhâlde önümüzdeki maddelerde düşünüyorlar. O önerinin de mutlaka gelmesi gerektiği dü-

şüncesindeyiz.

Bu duygularla, grubum ve şahsım adına hepinizi sevgiyle, saygıyla selamlıyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Demirtaş.

Şahıslar adına söz talepleri vardır madde üzerinde: Sayın Bayram Özçelik, Burdur; Sayın Ahmet Yeni, Samsun; Sayın Hasan Macit, İstanbul Milletvekilleri.

Burdur Milletvekili Sayın Bayram Özçelik.

Buyurun Sayın Özçelik.-

Süreniz beş dakika.

BAYRAM ÖZÇELİK (Burdur) - Sayın Başkan, Değerli Milletvekilleri; 3'üncü maddede şahsım adına söz almış bulunuyorum.

Değerli milletvekilleri, tütün, ülkemize yaklaşık dört yüz yıl kadar önce ticari seferler sırasında İngilizler tarafından getirilmiş. Biraz önce konuşan arkadaşlar da ifade ettiler, gerçekten, çıkarılacak bu sigara kanunuyla bu mücadele gerçekleştirilebilir mi diye kafalarda birtakım istifhamlar var. Fakat Türkiye'ye bu noktada dört yüz yıl önce gelmiş, ama ondan sonraki süreçte de sigarayı teşvikle ilgili bir takım adımlar atılmış.

Bakın, 1934'te çıkan kanunda "Hastalara, revirde, hastanelerde yatan hastalara tabibin lüzum ettiği miktarda sigara verilir." Yani, 1934'te, biz, hastanede yatan hastalara sigara vermenin iyi bir şey olduğunu düşünen bir mantıktan geliyoruz. 1954'te de, çıkan Orman Kanunu'nda da, yangın söndürmeye gidenlere bedava sigara verilmesi gibi bir kanunla karşılaşmışız.

Şimdi, bu kanuna gelinceye kadar sanki bir şey yapılmamış, Türkiye›de birtakım adımlar atılmamış gibi bir görüş de serdedilmeye çalışıldı. Halbuki böyle değil. Daha önceki çıkan kanunlarda, arkadaşlarımız birkaç defa ifade ettiler, bakın, Kontrol Programı›nın Resmî Gazete›de yayımlanmasından itibaren günümüze kadar tütünle mücadele konusunda atılan adımlar şunlar: Sağlık Bakanlığınca yayımlanan genelgeyle «sağlık kuruluşlarında sigara içilmemesi», Millî Eğitim Bakanlığınca yayımlanan genelgeyle «okullarda sigara içilmemesi», tütünle mücadele altyapısını güçlendirmek amacıyla Sağlık Bakanlığı bünyesinde tütün ve diğer bağımlılık yapıcı

maddelerle mücadele daire başkanlığının kurulması, tüm illerde il tütün koordinasyon kurullarının oluşturulması.» Başta Dünya Sağlık Örgütü olmak üzere konuyla ilgili uluslararası örgütlerle iş birliği geliştirildi ve değişik ülke örnekleri incelendi. Kontrol Programı›nın tamamlayıcısı olan eylem planları hazırlandı. 4207 sayılı Kanun›da değişiklik yapılmasıyla ilgili çalışmalara destek sağlandı. Kamuoyu bilgilendirme çalışmalarına ağırlık verilmeye çalışıldı. Son olarak da Ulusal Tütün Kontrol Programı, 2008-2012 eylem planı, tütün kullanımı ve sigara dumanından korunmayı amaçlayan Ulusal Tütün Kontrol Programı stratejilerinin uygulamaya geçmesi amacıyla hazırlanmış bir yol haritası ve taahhüt belgesidir.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Özçelik.

İkinci söz, Samsun Milletvekili Sayın Ahmet Yeni›nin.

Buyurun Sayın Yeni.

AHMET YENİ (Samsun) - Sayın Başkan, Değerli Milletvekilleri; görüşülmekte olan Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi'nin 3'üncü maddesi üzerinde şahsım adına söz almış bulunmaktayım. Bu vesileyle, yüce heyetinizi saygıyla selamlıyorum.

Dünyanın ve ülkemizin en önemli sağlık sorunlarından biri hâline gelen sigara, içinde bulunan zehirli maddeler nedeniyle birçok hastalığa yol açmaktadır. Resmî verilere göre, ülkemizde birçok kişi akciğer kanseri, damar tıkanıklığı, nefes darlığı gibi hastalıklara sigara sebebiyle yakalanmaktadır. Sigara, yol açtığı sağlık sorunlarından başka, ekonomik kayıplara da neden olmaktadır. Bunun yanında, sigara içmeyen, fakat içilen ortamda bulunan pek çok kişi de sigaranın zararlarından etkilenmektedir. Dünyanın en yetkili kurumlarınca her türlü zararlı alışkanlıklar arasında en fazla ölüme ve hastalıklara sebep olan madde olarak nitelenen sigara, her yıl Amerika Birleşik Devletleri'nde 440 bin, Almanya'da 140 bin, İngiltere'de 120 bin, ülkemizde ise 160 bin, dünya genelinde ise en az 13 milyon kişinin ölümüne ve çok daha fazla insanın da hasta ve ömür boyu sakat kalmasına sebep olmaktadır. Bu bağlamda, kişisel ve toplumsal zararları artık yaygın olarak bilinmekte olan sigara tüketiminin azaltılması için tüm dünya ülkeleri çeşitli tedbirler almaktadır.

Sayın Başkan, Değerli Milletvekilleri; teklif ile insan sağlığına, toplum

sağlığına, sağlık hizmetlerimize faydalar sağlanmakta, nihayetinde bu yönüyle de sağlıklı, bilinçli bir toplum oluşturulmaktadır.

Kanun kapsamının genişletilmesi ve uygulanabilir tedbirlerin alınmasıyla, insanoğlu için değeri asla biçilemeyen sağlığın göz göre göre zarar görmesi, bile bile kaybedilmesi önlenecek, aynı zamanda, kişilerin beşerî ilişkilerinde bu konuda da uyması gereken kuralların varlığı daha etkili olarak ortaya koyulacaktır.

Bu konuda daha duyarlı ve bilinçli bir toplum hâline gelinmesi, sebep-sonuç ilişkileri de kurulduğunda, ülke ekonomisine ne denli katkıların sağlanacağı önemli bir yasa olacaktır.

Kanuni düzenleme kimseye yasak getirmemektedir. Yasaklamadan ziyade, geleceğimize, gençliğimize, insanımıza daha sağlıklı bir gelecek sağlanacaktır. Kişilerin sağlık haklarına sahip çıkılmakta, bu konudaki sorumluluklar ve haklar belirlenmektedir.

Tütün ve tütün mamullerini kullanmayan insanımızın, küçük çocuklarımızın sigara dumanından etkilenmemesi sağlanacaktır. Sigara içmeyen ve dumanının tesirli olduğu yerlerde "pasif içici" olarak nitelendirilen kişilerin sigara dumanının zararlarına karşı korunması sağlanacaktır. Tekrar düzenlenen bu yasanın uygulamasına da daha ciddi olarak önem verilecek, sigara içenlerin cezasını, istenmeyen olumsuz sonuçlarını içmeyen insanlara çektirmemek için daha kapsamlı, yaptırımcı bir uygulama olacaktır.

Sayın Başkan, Değerli Milletvekilleri; tütün kullanımı çok yaygın bir bağımlılık çeşidi olmasının yanı sıra, tütün ve dumanında bulunan maddelerin insan sağlığı üzerinde yaptığı olumsuz etkiler nedeniyle dünyanın ve ülkemizin en önemli ve önlenebilir toplum sağlığı sorunlarından biridir. Toplum sağlığı bizim en temel meselelerimizden biridir. Burada halkımızın sağlığı, halk sağlığı söz konusudur.

Teklifin 3'üncü maddesi ile kamu binalarında her türlü eğitim, sağlık, ticaret, sosyal, kültürel, spor, eğlence ve benzeri amaçlı özel hukuk kişilerine ait olan ve çok sayıda kişinin girebileceği konutlar hariç, binaların kapalı alanlarında, toplu taşıma araçlarında, eğitim kurumlarının, dershanelerin dâhil olmak üzere, ilk ve ortaöğrenim kurumlarının, on sekiz yaşını doldurmamış kişilere yönelik kültür ve sosyal hizmet binalarının, sağlık hizmetlerinin verildiği kurumların ve ibadethanelerin müştemilatı mahiyetindeki açık alanlarda tütün ürünlerinin içilmesi yasaklanmaktadır.

Sayın Başkan, Değerli Milletvekilleri; özellikle şu hususta dikkatinizi ve hassasiyetinizi çekmek istiyorum: Ülkemiz ve milletimiz için çıkardığımız bu kanuna, öncelikle siz değerli milletvekillerimizin, bürokratlarımızın, özellikle sözleri ve icraatları her zaman ön planda olan değerli şahsiyetlerimizin, önder ve örnek kişilik kazanmış tüm yazar, çizer, aydın, liderlerimizin, milletvekilinden seçmenine, öğretmeninden öğrencisine, patronundan işçisine, amirinden memuruna, imamından cemaatine kadar her vatandaşımızın her zaman ve her yerde kanunen ve vicdanen riayet etmeleri gereken çok önemli bir vazife ve mecburiyettir.

Sayın Başkan, Değerli Milletvekilleri; bu kanun teklifi kabul edilip yasalaşacaktır.

BAŞKAN - Bir dakika ek süre veriyorum, lütfen tamamlayın.

AHMET YENİ (Devamla) - İstikbalimiz olan evlatlarımızın, gençlerimizin ve tüm vatandaşlarımızın daha duyarlı olacağı faydalı bir kanun olacaktır. Yapılan yasal düzenlemenin, başta sağlık alanında ve olumsuz etkilerinin görüleceği tüm alanlardaki getirilerini hep birlikte göreceğiz.

Kanunun hayırlı olması dileklerimle, 2008 yılının daha sağlıklı, daha huzurlu, başarılarla dolu bir yıl olmasını diliyorum.

Yüce heyetinizi ve vatandaşlarımızı saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Yeni.

Şimdi, madde üzerinde soru-cevap işlemine geçiyorum.

Sayın Genç, buyurun.

BAŞKAN - Sayın Genç, tekrar söz isteyin. Buradan göremiyoruz çünkü. Söz vereceğim size, tekrar sisteme girin Sayın Genç.

Buyurun Sayın Genç.

KAMER GENÇ (Tunceli) - Efendim, şöyle: Sayın Başkanım, şimdi, bu 3 ve 4 no. lu fıkraların 1'in altına gelmesi lazım. Ondan sonra… Orada da çünkü "…tütün ürünleri tüketilmesine mahsus alanlar oluşturulur." demiş. "Ancak, bu ürünleri tüketen müşterilerin konaklamasına tahsis edilmiş kısımlar oluşturulur." diyor 2'den sonra. Bir de "Bu alanlara onsekiz yaşını doldurmamış kişiler giremez." diyor 1'inci fıkranın o istisnaları dışında.

Peki, bir aile gitti, çocuklarıyla beraber bir lokantada oturdu. Beş yaşında, altı yaşında çocukları var. Sigara içilen bir yere oturdular. Yani, gidip "Ya,

kardeşim, şu çocukları götürün, başka bir mekânda oturtun." mu denilecek? Yani, böyle saçma sapan düşünce olmaz. Onun için, böyle, Türkiye'nin gerçekten kanunlarını düzenleyelim derken, insanların yaşamlarını çekilemez duruma koymamak lazım.

Madde çok kötü düzenlenmiş Sayın Başkan, ama tabii, zamanımız da olmadığı için… Bunun yeniden düzenlenmesi lazım.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Genç.

Sayın Macit, buyurun.

HASAN MACİT (İstanbul) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Kanun tekliflerinin düzenlenmesinde Türkçe dil kurallarına çok fazla dikkat edilmediği kanısındayım. Örneğin, 3'üncü maddenin (b) fıkrasında "…birden çok sayıda kişinin girebileceği konutlar hariç…" derken "birden çok sayıda" sözcüğünün fazla olduğunu, gereksiz olduğunu düşünüyorum. Acaba, Komisyon bu sözcüğü çıkarmayı düşünür mü?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Buyurun Sayın Bakan.

SAĞLIK BAKANI RECEP AKDAĞ (Erzurum) - Değerli Başkanım, teşekkür ediyorum.

Sayın Genç'in, kanunun tekniğiyle ilgili, teknik hususta ifade ettiklerine Değerli Komisyon Başkanımız cevap verecekler.

Sayın Macit'in Türkçe konusundaki hassasiyetine de teşekkür ediyoruz. Bu madde üzerinde bir önerge var, o önerge üzerinde bu durumun düzeltilebileceğini biliyorum.

Ben Değerli Komisyon Başkanımıza sözü bırakıyorum.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Bakan.

ADALET KOMİSYONU BAŞKANI AHMET İYİMAYA (Ankara) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Gerçekten, İç Tüzük'ümüzde, madde dışındaki alt bölümlerin nasıl düzenleneceği noktasında bir hüküm yoktur. Doktrinde fıkra, paragraf, bent düzeni kapsamında, düzleminde çeşitli görüşler var. Avrupa Birliği normlarında bu fıkra düzeni tek fıkradan, tek paragraftan olsa dahi parantez içeri-

sinde mutlaka 1 numarasının verilmesi sonraki yasama tasarruflarına kolaylık sağlamak içindir; ikinci, üçüncü, dördüncü fıkralar eklenebilecektir.

Komisyonumuz, ayrıca doğrudan bir teklif geliştirmiş veya müdahale edemeyeceği bir norm ortaya koymuş değildir. Ayrıca, Adalet Komisyonumuz, bu dönemde, daha önceki dönemde sonuçlanan tekliflerin, tasarıların, komisyon raporlarının genel olarak benimsenmesi yoluyla müzakereyi sürdürüyoruz ve zaten her maddede düzeltici önergeler gelecek.

Bu tasarının gerçekten Türkçe düzeni bakımından katılmadığım bölümler yok değil, hukuk terimleri bakımından katılmadığım düzenlemeler yok değil. Olabildiğince, arkadaşlarımız değişiklik önergesi verdiler. Yine İç Tüzük'e göre, Komisyon olarak genel görüşme yoluyla kabul ettiğimiz komisyon raporlarına dahi Genel Kurul'da önerge verme hakkımız yok, çünkü muhalefet şerhi koymamız lazımdı.

Teşekkür ediyorum.

KAMER GENÇ (Tunceli) - Sayın Başkan, o zaman Komisyon…

BAŞKAN - Bir saniye Sayın Genç.

Şimdi, fıkraların nümerik düzende olması için AB standartlarına uyum amacıyla Başbakanlık tarafından 2002 yılında mevzuat hazırlama yönetmeliği değiştirilerek yürürlüğe girmiş. Dolayısıyla, Komisyonun da belirttiği gibi, Komisyonunun bu konuda herhangi bir icadı yok.

ADALET KOMİSYONU BAŞKANI AHMET İYİMAYA (Ankara) - Fiilî uygulama var.

BAŞKAN - Sizin bilgilerinize sunuyorum.

KAMER GENÇ (Tunceli) - Sayın Başkan, müsaade ederseniz, daha soru-cevap süresi var.

BAŞKAN - Buyurun Sayın Genç.

KAMER GENÇ (Tunceli) - Bu yapılan değişiklik bir kolaylık getiriyor, ben bir şey demiyorum, ama bundan öncekilerde bir şaşırma getiriyor, bir.

İkincisi, yani, Komisyon Başkanı diyor ki: «Biz bunu görüşmedik Komisyonda, Genel Kurul'da düzeltilsin." Yani, Komisyon o zaman ne görevi yapıyor Sayın Başkan? Yani, İç Tüzük'ün 35'inci maddesine göre, komisyonlar kanun teklif edemezler. Teklif edilen metinleri, tasarıları aynen veya

değiştirerek kabul edebilir. 2'nci maddeye baktığınız zaman, çok değişiklik yapılmış.

Bir de, sorumuza cevap vermiyorlar. Diyorum ki: Bir kişi, on sekiz yaşındaki küçük çocuklarıyla, beş altı yaşındaki küçük çocuklarıyla restorana gitti. Orada sigara içilen bölüme oturdu, çocuklar da yanında oturdu. Ne olacak şimdi bu çocukların vaziyeti? İlle sen kalkıp gideceksin, o çocuklara diyeceksin, sigara içilmeyen yere mi gidip oturacaksın? Yani, böyle saçma sapan düzenleme olur mu Sayın Başkanım? Yani, bir şeyler getirirken uygulamayı da bilmek lazım.

BAŞKAN - Buyurun Sayın Bakan.

SAĞLIK BAKANI RECEP AKDAĞ (Erzurum) - Değerli Başkanım, Sayın Kamer Genç yine kendi üslubunca «saçma sapan» falan gibi ifadeler kullanıyor.

KAMER GENÇ (Tunceli) - Doğru.

SAĞLIK BAKANI RECEP AKDAĞ (Erzurum) - Şimdi, çok yanlış bir şey söylüyor. Siz çocuğunuzu korumak zorundasınız. Çocuğunuzla gidip, herhâlde sigara içilen yere oturacak hâliniz yok canım. Bu kadar basit bu yani. O gün de eğer çocuğunuzu restorana götürmüşseniz, sigara içilmeyen yere oturuvereceksiniz yani, bu kadar basit.

KAMER GENÇ (Tunceli) - Adam sigara içiyorsa ne olacak?

SAĞLIK BAKANI RECEP AKDAĞ (Erzurum) - Bunu burada, şu Meclis'in huzurunda bu kadar açık seçik, bir ilkokul öğrencisinin bile anlayacağı bir meseleyi böyle uzatıp götürmenin bir anlamı yok ki. Bir de "saçma sapan" diyerek hele götürmenin hiçbir anlamı yok yani.

Teşekkür ederim Sayın Başkan.

BAŞKAN - Buyurun Sayın İyimaya.

ADALET KOMİSYONU BAŞKANI AHMET İYİMAYA (Ankara) - Değerli Başkanım, komisyon, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin kabul ettiği, yürürlüğe konan İç Tüzük'e göre faaliyette bulunur. Türkiye Büyük Millet Meclisi kabul ettiği İç Tüzük'te, önceki dönemlerde benimsenen raporların tekrar müzakeresini oy çokluğuna bağlı olarak önlemiştir. Bu, kurumsallaşmanın ve kurumsal aklın bir gereğidir. Biz o Parlamentoda yoktuk ama o Parlamento da bizim Parlamentomuzdu ve bizi bağlar.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN - Madde üzerinde iki adet önerge vardır.

Önergeleri önce geliş sıralarına göre okutacağım, sonra aykırılıklarına göre işleme alacağım.

İlk önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı'na

Görüşülmekte olan 55 sıra nolu Tütün Mamullerinin Önlenmesine dair kanununda değişiklik yapılmasına dair kanun tasarısının 3'üncü maddesiyle değiştirilen 2'nci maddenin başlığının "tütün ürünleri ve elektronik sigaranın içilmesi yasaklanan yerler" olarak değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Hasip Kaplan, Şırnak

M. Nezir Karabaş, Bitlis

Sevahir Bayındır, Şırnak

Şerafettin Halis, Tunceli

Nuri Yaman, Muş

Osman Özçelik, Siirt

Aysel Tuğluk, Diyarbakır

BAŞKAN - Şimdi okutacağım önerge, maddeye en aykırı önerge olduğundan okutup işleme alacağım.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı'na

Görüşülmekte olan 1109 sıra sayılı "Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi"nin çerçeve 3'üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Nurettin Canikli, Giresun

Bekir Bozdağ, Yozgat

Ünal Kacır, İstanbul

Bayram Özçelik, Burdur

Afif Demirkıran, Siirt

Mehmet Ceylan, Karabük

Öznur Çalık, Malatya

Madde 3.- 4207 sayılı Kanunun 2'nci maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Tütün ürünlerinin yasaklanması

Madde 2.- (1) Tütün ürünleri;

a) Kamu hizmet binalarının kapalı alanlarında,

b) Koridorları dahil olmak üzere, her türlü eğitim, sağlık, üretim, ticaret, sosyal, kültürel, spor, eğlence ve benzeri amaçlı özel hukuk kişilerine ait olan ve birden çok sayıda kişinin girebileceği (ikamete mahsus konutlar hariç) binaların kapalı alanlarında,

c) Taksi hizmeti verenler dâhil olmak üzere, kara yolu, demir yolu, deniz yolu ve hava yolu toplu taşıma araçlarında,

ç) Okul öncesi eğitim kurumlarının, dershaneler dahil olmak üzere ilk ve orta öğrenim kurumlarının kültür ve sosyal hizmet binalarının kapalı ve açık alanlarında,

d) Özel hukuk kişilerine ait olan lokantalar ile kahvehane, kafeterya, birahane gibi eğlence hizmeti verilen işletmelerde,

tüketilemez.

(2) Ancak,

a) Yaşlı bakım evlerinde, ruh ve sinir hastalıkları hastanelerinde, cezaevlerinde,

b) Şehirlerarası veya uluslararası güzergâhlarda yolcu taşıyan deniz yolu araçlarının güvertelerinde,

Tütün ürünleri tüketilmesine mahsus alanlar oluşturulabilir. Bu alanlara on sekiz yaşını doldurmamış kişiler giremez.

3) Otelcilik hizmeti verilen işletmelerde, tütün ürünleri tüketen müşterilerin konaklanmasına tahsis edilmiş odalar oluşturulabilir.

4) Açık havada yapılan her türlü spor, kültür, sanat ve eğlence faaliyetlerinin yapıldığı yerler ile bunların seyir yerlerinde tütün ürünleri kullanılamaz. Ancak bu tesislerde tütün ürünlerinin tüketilmesine mahsus alanlar oluşturulabilir.

5) Bu Kanunun tütün ürünleri tüketilmesine tahsis edilen kapalı alanlarının koku ve duman geçişini önleyecek şekilde tecrit edilmesi ve havalandırma tertibatı ile donatılması gerekir.

6) Bu Kanunun uygulanmasında "tütün ürünü" ibaresi, tüttürme, emme, çiğneme ya da buruna çekerek kullanılmak üzere üretilmiş, ham madde olarak tamamen veya kısmen tütün yaprağından imal edilmiş maddeyi ifade eder.

BAŞKAN - Komisyon önergeye katılıyor mu?

ADALET KOMİSYONU BAŞKANI AHMET İYİMAYA (Ankara) - Takdire bırakıyoruz efendim.

BAŞKAN - Hükûmet önergeye katılıyor mu?

SAĞLIK BAKANI RECEP AKDAĞ (Erzurum) - Katılıyoruz Değerli Başkanım.

BAŞKAN - Önerge sahibi…

HASİP KAPLAN (Şırnak) - Sayın Başkanım, ondan önce bir önergemiz vardı birbiriyle bağlantılı. Bizim önerge madde başlığının değiştirilmesiyle ilgili. Şayet bu önerge önceden oylanırsa bizim önergemizin bir anlamı kalmaz. O açıdan, öncelikli bir önerge. Üzerinde konuşmak istiyorum. Birbiriyle bağlantılı bir önerge, o açıdan…

BAŞKAN - Şimdi, en aykırı önerge, bu şimdi okuttuğum önerge olduğu için… Yani, usule uygun davranmak durumundayız Sayın Kaplan.

HASİP KAPLAN (Şırnak) - Anlıyorum. Maddenin başlığıyla ilgili değişiklik önergemiz var ama…

BAŞKAN - Anladım da… En aykırı önerge bu okuttuğumuz önergeydi, onu işleme alıyoruz. Şimdi oylama yapacağım.

HASİP KAPLAN (Şırnak) - Peki, ondan sonra bizimki…

BAŞKAN - Gerekçeyi mi okutayım?

MUSTAFA ELİTAŞ (Kayseri) - Gerekçe okunsun.

BAŞKAN - Buyurun, gerekçeyi okuyun:

Gerekçe:

Metin, Dünya Sağlık Örgütü önerileri ile Tütün Kontrolü Çerçeve Sözleşmesi hükümlerine uygun hale getirilmiştir. Özellikle yaşlı bakım evlerinde, ruh ve sinir hastalıkları hastanelerinde ve cezaevlerinde tütün kullanımı konusunda istisna getirilmiştir.

BAŞKAN - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler… Kabul etmeyenler… Önerge kabul edilmiştir.

Şimdi, kabul edilen bu önerge sebebiyle, teknik olarak, sizin verdiğiniz önergeyi tekrar işleme koyma imkânımız yok.

Şimdi, kabul edilen önergenin değişikliği ışığında, 3›üncü maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler… Kabul etmeyenler… Madde kabul edilmiştir.

4'üncü maddeyi okutuyorum:

MADDE 4- 4207 sayılı Kanunun 3'üncü maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Diğer koruyucu önlemler

MADDE 3- (1) Tütün ürünlerinin ve üretici firmaların isim, marka veya alâmetleri kullanılarak her ne suretle olursa olsun reklam ve tanıtımı yapılamaz. Bu ürünlerin kullanılmasını özendiren veya teşvik eden kampanyalar düzenlenemez. Tütün ürünleri üreten ve pazarlamasını yapan firmalar, her ne surette olursa olsun hiçbir etkinliğe isimlerini, amblemlerini veya ürünlerinin marka ya da işaretlerini kullanarak destek olamazlar.

(2) Tütün ürünleri sektöründe faaliyet gösteren firmaların isimleri, amblemleri veya ürünlerinin marka ya da işaretleri veya bunları çağrıştıracak alâmetleri kıyafet, takı ve aksesuar olarak taşınamaz.

(3) Tütün ürünleri sektöründe faaliyet gösteren firmalara ait araçlarda bu ürünlere ilişkin markaların tanınmasını sağlayacak bir uygulamaya gidilemez.

(4) Firmalar her ne amaçla olursa olsun üretilen ve pazarlaması yapılan tütün ürünlerini bayilere veya tüketicilere, teşvik, hediye, eşantiyon, pro-

mosyon, bedelsiz veya yardım olarak dağıtamazlar.

(5) Her ne amaçla olursa olsun, tütün ürünlerinin isim, logo veya amblemleri kullanılarak bildirim yapılamaz, basın yayın organlarına ilân verilemez.

(6) Televizyonda yayınlanan programlarda, filmlerde, dizilerde, müzik kliplerinde, reklam ve tanıtım filmlerinde tütün ürünleri kullanılamaz, görüntülerine yer verilemez.

(7) Sağlık, eğitim ve öğretim, kültür ve spor hizmeti verilen yerlerde tütün ürünlerinin satışı yapılamaz.

(8) Tütün ürünleri ons ekiz yaşını doldurmamış kişilere satılamaz ve tüketimlerine sunulamaz.

(9) On sekiz yaşını doldurmamış kişiler, tütün ürünü işletmelerinde, pazarlanmasında ve satışında istihdam edilemez.

(10) Tütün ürünleri, paket açılarak adet şeklinde veya daha küçük paketlere bölünerek satılamaz.

(11) Tütün ürünleri, yetkili satıcı olan yerlerin dışında; otomatik makinelerle, telefon, televizyon ve internet gibi elektronik ortamlarla satılamaz ve satış amacıyla kargo yoluyla taşınamaz.

(12) Tütün ürünleriyle ilgili izmarit, paket, ağızlık, kağıt ve benzeri atıklar çevreye atılamaz.

(13) Tütün ürünleri, on sekiz yaşını doldurmamış kişilerin doğrudan ulaşacağı ve işletme dışından görülecek şekilde satışa arz edilemez. Tütün ürünleri satış belgesi olmaksızın ve satış belgesinde belirtilen yerin dışında satışa sunulamaz.

(14) Her türlü sakız, şeker, çerez, oyuncak, kıyafet, takı, aksesuar ve benzeri ürünler tütün ürünlerine benzeyecek veya markasını çağrıştıracak şekilde üretilemez, dağıtılamaz ve satılamaz.”

BAŞKAN - Madde üzerinde gruplar adına söz talebi vardır.

İlk söz, Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına Karaman Milletvekili Sayın Hasan Çalış›ta.

Buyurun Sayın Çalış.

Süreniz on dakika.

MHP GRUBU ADINA HASAN ÇALIŞ (Karaman) - Sayın Başkan, Değerli Milletvekilleri; Trabzon Milletvekili Sayın Erdöl'ün Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkındaki Kanun Teklifi ve Adalet Komisyonu Raporu'nun 4'üncü maddesiyle ilgili olarak, Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına söz almış bulunuyorum. Sözlerime başlarken yüce heyetinizi saygıyla selamlıyorum.

Bu vesileyle, siz değerli arkadaşlarımın ve bizleri izleyen değerli izleyicilerimizin yeni yılını kutluyorum. Yeni yılın herkes için yeni umutlara, yeni beklentilere cevap olduğu güzel bir yıl olmasını diliyorum.

Değerli arkadaşlarım, ben, öncelikle, sözlerime başlarken, takıldığım bir yeri, zabıtlara geçmesi açısından, belirterek başlamak istiyorum. Teklif, Başkanlıkça tali olarak Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonuna, esas olarak da Adalet Komisyonuna havale edilmiştir.

Değerli arkadaşlarım, gerçekten, komisyonlarımızın hepsi birbirinden değerlidir. Ancak, insan sağlığını bu kadar ilgilendiren, insanımıza bu kadar zararlı etkileri olan ve bu kadar yaygın tüketilen bir ürünle ilgili bir teklif niye esas komisyon olarak Adalet Komisyonuna gönderildi diye birazcık kafa yordum. Tabii ki Adalet Komisyonumuzun değerli üyeleri yanlış anlamasınlar, şahıs olarak hepsi birbirinden kıymetlidir, ama komisyonlarımıza havale eden makamlarda çalışan arkadaşlarımızın daha dikkatli olması açısından, Meclis Başkanımız adına görev yapan bu arkadaşlarımızın daha dikkatli olması açısından bu uyarıyı yapma ihtiyacı hissettim.

Değerli arkadaşlarım, bu mantığı ben şöyle anlayabildim: Sigara içmek, tütün mamullerini tüketmek, üretmek herhâlde bir suç olmalı, bunu tüketenler de suçlu olmalı, suçlunun da bir cezası olmalı. Böyle bir mantıkla yaklaşılmış olmalı ki esas komisyon olarak Adalet Komisyonu düşünülmüş olmalı. Başkanlık makamının bu konularda, şahsım ve Grubum adına, bir milletvekili olarak milletvekili arkadaşlarım adına, daha dikkatli olmasını diliyorum değerli arkadaşlarım.

Tabii ki böyle bir çalışmayı yapan, emek veren Sayın Erdöl'ü tebrik ediyorum, gerçekten güzel bir çalışma. Ama bu çalışma yarın yeni günün ihtiyaçlarına cevap vermeyebilir mi? Vermeyebilir. O zaman yeni teklifler getirilir, eksikler bir daha tamamlanır. Ama gerçekten güzel çalışılmış, emek verilmiş, kendilerini kutluyorum. Ayrıca, devamında gelen uyuşturucu maddelerle ilgili kanun teklifinden dolayı da kutluyorum. İkisi de gerçekten toplumun belli bir konsensüs sağlayabileceği, "Tamam, bu olmalıydı." diyebileceği teklifler.

Fakat, burada küçük bir sitemim var, onu da belirteyim arkadaşlar. Bu kanun teklifinde de yine 77'nci maddeden istifade edilmiş. Tabii ki 77'nci madde İç Tüzük'ümüzün verdiği bir haktır. Bunu arzu eden kullanabilir. Ama tabii ki geçen dönem çalışan değerli arkadaşlarımızın fikirleri, düşünceleri önemlidir, fakat bu dönem komisyonlarda görev arkadaşlarımızın da fikirlerinin, görüşlerinin alınması, en azından 77'nci maddenin verdiği pratikliği, hızı kullanmak istiyorsak bile, ilgili komisyonlarda bir usul tartışmasıyla geçilmesi daha uygun olurdu diye düşünüyorum, Sağlık Komisyonunun bir üyesi olarak.

Değerli arkadaşlarım, şimdi sizlere sorsak: "Sigaranın faydası var mı?" Gerçekten, verilecek cevap enteresandır. Ne denebilir? "İşte, efkâr basıyor." "Sıkıntıyı dağıtıyorum." "Rahatlıyorum." gibi, işte birazcık kendi kendimizi tatmin edecek birkaç cümlenin dışında verebileceğimiz bir cevap yok. Ama "Sigaranın zararları nedir arkadaşlarım?" dersek, bunlara cevap verebilmek için doktor olmaya gerek yok. Herkesin zararlar konusunda bir fikri vardır. Ama bu kadar yaygın fikre rağmen bu kadar yaygın tüketilen bir ürün olması gerçekten düşünülmesi gereken, üzerinde kafa yorulması gereken bir husustur değerli arkadaşlarım.

Tabi ki meseleye böyle bir gözle baktığımız zaman ve böyle bir çıkış noktasından hareket ettiğimiz zaman, değerli arkadaşlarım, o zaman ne yapmak gerekiyor, mücadeleyi kanunların yanında nereye oturtmak gerekiyor? Sigaraya başlamakta ve devam etmekte etkili olan sosyolojik ve sosyopsikolojik nedenler üzerinde, eğitim üzerinde, kültür üzerinde durmak gerekiyor değerli arkadaşlarım.

Daha önceki konuşmacı arkadaşlarım, özellikle hekimlik mesleğinden gelen değerli meslektaşlarım, tütünün içerisinde bulundurduğu nikotin, kanserojen maddeler, iritan maddeler, karbonmonoksit gibi pek çok zararlı maddeden bahsettiler. Ben bunların detaylarına girmek istemiyorum. Sindirim sistemi, dolaşım sistemi, özellikle solunum sistemi üzerindeki etkileri üzerinde de fazla durmak istemiyorum, kanserojen etkileri üzerinde de fazla durmak istemiyorum.

Değerli arkadaşlarım, içen arkadaşlarımız bunu bile bile içiyor. Bile bile içiyor değerli arkadaşlarım. Bakınız, sigaraya başlamada en etkili olan şey nedir? Yanlış örneklerdir. Çocukların doğduktan sonraki belli bir yaşa kadar örnek aldıkları kişiler kimdir? Anneleridir, babalarıdır. Belli bir aşamadan sonra kimleri örnek alırlar? Öğretmenlerini örnek alırlar. Belli bir aşamadan sonra kimleri örnek alırlar? Toplumda beğenilen, yer sahibi olmuş, önemli

mevkileri işgal eden kişileri, sanatçıları örnek alabilirler. Değerli arkadaşlar, düşünün, hastasını muayene eden bir hekim, parmakları sigaranın renginden değişmiş, dişlerinin rengi artık sigaranın rengi olmuş ve hastasına tavsiyede bulunuyor: "Arkadaşım, bundan sonra sigara içmemelisin." Bir baba düşünün, sigarayı bir yandan çekiyor öbür taraftan oğluna diyor ki: "Sigara içersen kafanı kırarım, bu zararlı bir şeydir." Değerli arkadaşlar, bunun ne etkisi olur?

Bölgelerimize gidiyoruz, değişik toplantılara katılıyoruz. Değerli arkadaşlarım, bazen öyle zamanlar gelir ki, -ben iyi bir Yeşilaycı olduğumu düşünüyorum, ama iyi tütün tüketicisi olan arkadaşlarımız da vardır- içinizden gelir, şurada bir sigara yakılır. Lütfen, yakacağınız zaman, sizi örnek alan, sizden dolayı, yarın bu örneklikten dolayı sigaraya başlayacak çocuklara ne kadar kötülük yaptığınızı lütfen düşünün. Evlerimizde heyecanla çocuklarımızın izlediği dizilerde, çocuklarımızın, kendilerine örnek olarak seçtikleri sanatçılarımızın duruşundan, yürüyüşünden, sigara içişinden nasıl etkilendiklerini düşünün değerli arkadaşlarım. Bu kanunun bütün yararlarını bir kenara koysak, gerçekten, televizyonlar ve gazeteler aracılığıyla reklamın veya reklam olabilecek kötü örneklerin kaldırılmasına katkısından dolayı bile bu kanunun arkasında durmak gerekir değerli arkadaşlarım.

Tabii ki bu kanunla ilgili söylenebilecek çok şey vardır. Ülkemize tütünün gelişiyle bugünü arasındaki dört yüz yıllık sürede 600 bin kişi tütün ekiminden geçimini sağlar hâle geldiyse, 22 milyon kişi ülkemizde sigara içer hâle gelebilmişse, tütünü, sağlık yönünden zararlarının yanında, ülkemiz için ekonomik yönüyle de değerlendirmemiz gerekiyor.

Değerli arkadaşlarım, özellikle son yıllarda özelleştirmeyle ilgili politikalar, uygulamalar ne yazık ki üreticiyi mağdur etmiştir. Üreticilerimizi en azından alternatif ekimler konusunda, asgari kazancı daha iyi şartlarda elde edebilecekleri durumlar konusunda bilgilendirmemiz gerekiyor, eğitmemiz gerekiyor, kendilerine kolaylıklar sağlamamız gerekiyor değerli arkadaşlarım.

HASAN ÇALIŞ (Devamla) - Değerli arkadaşlarım, sözlerimi bitirirken şunları söylemek istiyorum: Bu kanun gerçekten önemli, ama bundan daha önemli bir şey var. Değerli arkadaşlar, sigaraya başlamada psikolojik nedenler, sosyolojik nedenler, kültürel nedenler ne kadar önemliyse, sigarayı bırakmada da o kadar önemlidir.

Benim sizlerden ve bizleri izleyen değerli izleyicilerimizden istirhamım

şudur: Arkadaşlar, sigarayı bırakmak kanunla falan olmaz, iradeyle olur. Önce, akşam eve gidince paketleri atalım. Bir yerden başlayalım, "Anam öldü dayanıyorsam, babam öldü dayanıyorsam, sigaraya da dayanırım arkadaş." deyip bırakalım.

Hayırlı, uğurlu olsun arkadaşlar. İnşallah hayırlı neticeler verir diyorum, hepinize saygılarımı sunuyorum.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Çalış.

Şimdi, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Sayın Ferit Mevlüt Aslanoğlu, Malatya Milletvekili.

Buyurun Sayın Aslanoğlu.

Süreniz on dakika.

CHP GRUBU ADINA FERİT MEVLÜT ASLANOĞLU (Malatya) - Sayın Başkan, Değerli Milletvekilleri, hepimize, hepinize, ülkemize iyi yıllar diliyorum, yüce Tanrı'dan sağlık ve sıhhat dileklerimi iletiyorum.

Değerli arkadaşlar, ben sigara içen bir milletvekiliyim. Herhâlde yol göründü, bana da sigarayı bıraktıracaksınız, öyle gibi geliyor yani.

Şimdi, tabii, burada, bu yasa üretimden bahsediyor. Bu maddenin başında, üretim, isim, marka, alametifarika… Bunlar tabii çok güzel. Yani bu maddenin başında bunlar geçiyor ve amaç, zararı önlemek. Nedir? İnsana verilen zararı…

……

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Aslanoğlu.

Şimdi, Demokratik Toplum Partisi Grubu adına Şırnak Milletvekili Sayın Hasip Kaplan›da söz.

Buyurun Sayın Kaplan.

Süreniz on dakika.

DTP GRUBU ADINA HASİP KAPLAN (Şırnak) - Sayın Başkan, Değerli Milletvekilleri; 2008 yılının ülkemize barış, huzur ve refah getirmesini, demokrasisinin daha da güçlü olmasını diliyorum.

Gerçekten, bugün, üzerinde tartıştığımız yasayla ilgili, tütün mamullerinin önlenmesine dair kanun teklifiyle ilgili Grup adına yaptığımız bir konuş-

mada da ifade ettiğimiz gibi, bu tasarının yasalaşmasından yanayız. Ancak, arada iktidar partisinin getirdiği önergelerle bu tasarının da yönü zikzak çizmeye başladı.

Demin, 2'nci maddeyle ilgili bir bizim önergemiz vardı, değişiklik önergesi. Burada, tütün mamullerinin yasaklanmasına ilişkin önergemizde çok açık demiştik ki: "Tütün ürünleri ve elektronik sigaranın da yasaklanması…" Yani, yasaklanacak yerler kapsamı sayılırken tütün ürünleriyle beraber elektronik sigara da yasaklansın. Ancak, iktidar partisi AKP bir önerge verdi ve İç Tüzük'e göre en aykırı önerge olduğu için -bizimki üzerinde ne konuşabildik ne de oylanabildi- en aykırı önerge de kabul edildiği için 2'nci madde bu şekilde geçiverdi ve şimdi elektronik sigara Türkiye'de içmek serbest. Tıpkı reklamlarda belirttiği gibi her yerde içebilirsiniz, ayrıca nikotinden de kurtulabilirsiniz. Şimdi, bu yasa taslağıyla bu mantığı bağdaştırmak ne kadar inandırıcıdır? Biraz kendi kendimizi sorgulamamızda yarar var.

Biliyoruz, Hong Kong'da bir firma elektronik sigarayı, e-sigarayı üretiyor. E-sigara üretiliyor, bir buçuk yıldır Türkiye'ye geliyor, Türkiye'de büyük bir meslek örgütümüzün başkanlığını yapan bir kişi basında reklamını yapıyor, önemli bazı siyasilerin de ellerinde görülüyor. Önce e-sigara, dumansız sigara, ondan sonra e-puro, ondan sonra e-pipo. Bunların hepsinin ortak özelliği, içindeki alaşımlarda nikotin var. Yani duman çıkarmasa da o nikotin bağımlılığını sağlayacak.

Düşünebiliyor musunuz, şimdi, biz, sigaranın yasaklanması olarak kamuoyunda bilinen bu tasarı -ki tütün mamullerinin yasaklanması geniş kapsamıyla- bu taslağı çıkardığımız zaman… Demin AK Parti Grubunun verdiği önergede geçen bazı yerler var: Resmî kurumlar, okullar, sağlık ocakları. Yani, bir okulda sigara yasağı var ama bir beyefendi veya hanımefendi duman çıkarmayan e-sigarayla dolaşıyor okulun içinde, -düşünebiliyor musunuz- veya sigaranın yasaklandığı bir yerde, bir resmî dairede e-pipoyla dolaşıyor bir beyefendi veya hanımefendi. Bırakın onu, hastanede nikotinin zararlarını, kanserdeki yerini anlatan doktorlar bir yana, hastanenin içinde dolaşan birinin elinde bir e-sigara -duman çıkarmıyor- dolaşıyor. Bu yasanın varacağı sonuç bu olmamalıdır. Ne kendimizi kandırmalıyız ne de halkı kandırmalıyız. Eğer, etkili mücadeleyi düşünüyorsak soracağız kendi kendimize: Bir buçuk yıldır e-sigara nasıl oluyor Türkiye'ye girdi? Sanayi ve Teknoloji Bakanlığından C belgesini nasıl aldı? Kim ruhsat verdi? Döneceğim, dolaşacağım… Sağlık Bakanlığının Kanserle Savaş Dairesi Başkanının bütün itirazlarına rağmen, elektronik sigara sigara içmeyi özendiriyor, bunun için-

deki orana göre sigaradan bir farkı yok, aynı zararları ihtiva ediyor denilmesine rağmen bir buçuk senedir piyasada bu sigara niye rahat rahat dolaşıp satılıyor?

Yine, göğüs hastalıkları hastanesinden bir öğretim üyesi, kandırıcı etkisine dikkat çekiyor. Yine, bir başka yerde, reklamda "Uçakta da içebilirsiniz, uçağın lavabosuna gidersiniz, duman çekmez, orada da içebilirsiniz." diye reklam yapılıyor.

Şimdi, bir tarafta bu gerçekler, bir tarafta üzerinde çalıştığımız yasa taslağı. Biz bu şekilde inandırıcı olabilir miyiz?

Şimdi, bu konuda bir önerge getirdik: E-sigara yasak olsun. E-sigara yasak olsun önergesini çoğunluk grubu, iktidar partisi önlüyor. Buradan açıkça soruyorum şimdi: Sizler e-sigaradan, e-purodan, e-pipodan yana mısınız? Değilseniz, gelin, bugün, bu yasa tasarısı bu Meclis'ten çıkacak, bunları da kapsama dâhil edelim. Bu, bu kadar açık, çok da uzağa gitmeye gerek yok. Öyle, Sayın Bakan diyecek ki: «Ben yasakladım.» Evet, basından bakıyorum, elektronik sigaradan normal sigaraya geçişin yüzde 100 olduğu doğrultusunda bilim adamlarının açıklamaları var. Yine, yarar-zarar denkleminde bağımlılığı artırdığını söylüyorlar bilim adamları. E, peki, mademki böyle, tedavide önce 16 miligram nikotinden… Sonra bir sürü aksesuarı var bunun, temizlenmesi var, üç dozu var. Bilmem, farklı farklı, hekim kontrolü gerektiren yanları olan bu zararlı e-sigaraya neden serbestî tanıyoruz diye kendi kendimize burada sormamız gerekiyor. Hangi firmaları zengin ediyoruz? Hangi firmalar bunu getiriyor? Hangi firmalar bunu ne kadar satıyor, ne kadar rahatlıkla satabiliyor? Eğer bir ülke kuralsızsa, bir ülkede yasalar uygulanmıyorsa, birisi Hong Kong›dan daha başka şeyler de üretip getirip bu ülkede rahatlıkla satabilir. Bir buçuk yıl boyunca piyasada satılan bir e-sigaranın, e-piponun, e-puronun eğer hukuku yoksa, eğer hâlâ Sağlık Bakanlığının ilgili birimleri bu konuda aralık ayı içinde ancak durumdan bihaber olur gibi davranıp bunu Sanayi ve Ticaret Odasının ihracat kapsamındaki prosedürlerine bağlamaya kalkarsa bizim sigarayla ilgili -zararlarıyla ilgili- konuşmalarımızın da inandırıcılığı kalmaz.

Burada çok açık olarak bunu ifade ettikten sonra şunu demek istiyorum ki, Milano'da bir yüksek ceza mahkemesinin duvarına yazılmış: "No fumare…" Ondan sonrasını, ben dil bilmediğim için… İtalyanca "Türk" kelimesini görünce yakaladım oradaki bir yargıcı, "Ne yazıyor duvarda?" dedim, "Türk gibi sigara içme, diye yazıyor" dedi. Ve İtalya'nın resmî dairelerinde, yüksek mahkemelerinde "Sigara içme Türk gibi" tabelasının asılı olduğunu

biliyor mu acaba Bakanlığımız ve yetkililerimiz? Onu da buradan ifade etmek istiyorum. Bu, yarın, e-sigara Türkiye'de serbesttir diye bu sözü doğru çıkartmaz umarım.

Ve burada bir iki dakika içinde de 4'üncü maddede önemli bulduğum bir konuya değinmek istiyorum, o konuda da önergemiz var. Bunu da sanıyorum -aykırı önergeleri- inşallah iktidar partisi baypas etmez. Çünkü "Televizyonda yayımlanan programlar, filmler, diziler, kliplerde görüntülere yer verilemez." diyor. Şimdi, bir gerçek: Sanat, kültür yaşamı apayrı bir dünya. Bunu zorla, yasakla, sansürle boğmaya kalkarsanız, sanatı boğarsınız, kültürü boğarsınız. Geçmiş yıllarımızdaki filmlerimize bakalım. Yani, bunlar… Yüzlerce film var, yüzlerce belgesel var veya bir filmi düşünelim, sigaranın zararlarını anlatacak. Eroinin zararlarını anlatan filmler gibi veya uyuşturucunun farklı versiyonlarının zararlarını anlatan filmler gibi, o filmlerde bunu içeni anlatıp gerçekliğini anlatamasa onun zararlı olduğunu nasıl anlatacak? O zaman buna yasak mı koyacağız? İşte, bu konuda bir barem tutturmak gerekiyor. O da bir ölçüdür. Bu ölçüde de…

HASİP KAPLAN (Devamla) - Böylesi bir durumda kültür sanat dünyamızın sansür ve yasak korkusunu aşmak için en azından bir önerge verdik, dedik ki: "Kültür Bakanlığının ilgili birimlerinin onay verdiği filmler, diziler, belgeseller bunun haricinde tutulsun." Yani, Kültür Bakanlığının alanıdır, onların işidir, onlar yasağını koyarken dikkat ederler buna. Bunu da Genel Kurul'un dikkatine sunuyorum. Bari burada bir hata yapmayalım.

E-sigara AKP'nin sayesinde serbest kaldı diyeceğim. Bunu yasaklayana kadar AKP, bunu böyle bilesiniz. Biz bu yasaya destek verdik. Doğru olanlarına destek verdik, aykırı olan, önergelerle eğriltilen konulara vermedik.

Bu duygularla hepinizi selamlıyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Kaplan.

Madde üzerinde şahıslar adına söz talepleri vardır.

Sayın Bayram Özçelik, Burdur Milletvekili; Sayın Lütfi Çırakoğlu, Rize Milletvekili; Sayın Hasan Macit, İstanbul Milletvekili.

İlk söz Burdur Milletvekili Sayın Bayram Özçelik›in.

Buyurun Sayın Özçelik.

Süreniz beş dakika.

BAYRAM ÖZÇELİK (Burdur) - Sayın Başkan, Değerli Milletvekilleri; 4'üncü maddede şahsım adına söz almış bulunuyorum. yüce heyetinizi saygıyla selamlıyorum.

Aslında benim anlayamadığım bir konu, bu maddeye kadar çok detaylı bir şekilde yasanın içeriği, tekniği konusunda gerekli açıklamalarda bulunuldu. Özellikle gruplar anlaşmış olarak beyan ettiler ama hâlâ maddeler üzerinde şahsı adına konuşmalara devam ediyoruz. Bundan sonraki maddelerde eğer grup başkan vekillerimiz bir karar alırlarsa bir buçuk saat içerisinde bu kanunu bugün çıkarırsak çok daha iyi olacağını düşünüyorum.

OKTAY VURAL (İzmir) - Şahsınız adına konuşun canım, grup başkan vekilleri ne yapacağını bilirler.

BAYRAM ÖZÇELİK (Devamla) - Biraz önce "Sigaranın yararlarıyla ilgili acaba ne var?" diye sormuştu değerli milletvekilimiz. Halk, sigaranın yaralarını şöyle ifade ediyor: Sigara içenin evine hırsız girmez çünkü sabaha kadar öksürür, sigara içen yaşlanmaz çünkü genç yaşta ölür, sigara içen alçak gönüllüdür çünkü herkesten kolayca sigara ister, sigara içen bonkördür çünkü sigara dumanını herkese ikram etmekten kaçınmaz. Bu arada nargile ile de ilgili bir soru sorulmuştu, bunu da halkımız yıllarca kendi deyişinin içerisine koymuş, yerleştirmiştir: "Sigara içeni nargile paklar, nargile içeni gabak suyu paklar."

Teşekkür ederim.

MUSTAFA ELİTAŞ (Kayseri) - Teneşir paklar.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Özçelik.

İkinci söz Sayın Lütfi Çırakloğlu, Rize Milletvekilinde.

Buyurun Sayın Çırakoğlu.

Süreniz beş dakika.

LÜTFİ ÇIRAKOĞLU (Rize) - Sayın Başkan, Değerli Milletvekilleri; görüşülmekte olan kanunun 4'üncü maddesi hakkında söz almış bulunuyorum. Yüce heyetinizi saygıyla selamlıyorum.

Sessiz intihar olarak da ifade edilen sigara kullanımıyla insanlar arasında çok ilginç ilişki bulunmaktadır. Bu hain, ikiyüzlü arkadaşlığın yüz yıllar ön-

cesine dayanan geçmişi vardır. Hain, çünkü arkadaşını arkadan hançerliyor. Hain ve ikiyüzlü, çünkü herkesin gözü önünde işlediği cinayetlerin sorumluluğunu kabul etmiyor. Âdeta tek başına terörist gibi her yıl 100 binden fazla insanımızın canına kıyıyor. İnsanlık, özellikle son yıllarda bu illetin sağlığa verdiği zararlar üzerinde ciddi olarak eğilmiş ve önemli mesafeler katetmiştir.

Sigaranın insan organizmasına zarar vermediği hiçbir organ ve hücre yoktur. Trilyonlarca vücut hücremizin her birine sigara, toksik etki yapmakta ve birçok organda çeşitli hastalıklara sebep olmaktadır. Sigara beyin hücrelerinden, akciğer, kalp, damar ve üretim sistemi hücrelerine kadar hemen hemen her hücreye etki etmekte, kanserden kısırlığa kadar birçok hastalığa sebep olmaktadır. Sigara yandığı zaman bin santigrat ısı oluşturmakta, sigara dumanında 4 bin ila 6 bin civarında madde ortaya çıkmakta, bunun 40 ila 50 kadarının kansere sebep olduğu bilinmektedir. Nikotin bilinen en önemli madde olmakla birlikte, sigara dumanında DDT'ten fare zehri olarak bilinen coumadin'e kadar binlerce madde ortaya çıkmakta.

Unutmayalım, her sigara bir Çernobil demektir. Nikotin, bağımlılık yapan ve bu nedenle Dünya Sağlık Örgütü tarafından uyuşturucu kapsamına alınmasına neden olan maddedir. Koroner kalp damar hastalıklarından en önemli sorun olarak bahsedilmekte ve 3 kat daha fazla koroner kalp hastalığına sebep olmaktadır.

Değerli Milletvekilleri, çağımızın en korkutucu hastalıklarının başında kanser gelmektedir. Sigara, akciğer kanserlerinin yüzde 90'ının sebebidir ve bütün akciğer hastalıklarından ölümlerin de yüzde 90 sebebidir. Keza, gırtlak, ağız dudak, yemek borusu, mesane kanserleri ve lösemi sebebi olarak sigara çok önemli bir yer işgal etmektedir.

Sigara içen annelerin çocuklarının daha çok prematüre dediğimiz gelişmemiş ve zekâ geriliğiyle ilgili bir sürü sıkıntılar yaşadığını bilmekteyiz ve yenidoğan tümörlerinin 3 kat daha fazla görüldüğünü tıp izah etmektedir.

Sigara içen bayanlarda özellikle cilt kırışıklıkları daha erken yaşta başlamakta ve pasif içici olarak bahsedilen bütün sigara içilen alanlarda oturanların da aynı hastalığın riski altında olduğu bilinmektedir. Aynı zamanda, sigara içen bayanlarda rahim kanserleri daha çok görülmektedir.

Sigara, akciğer hastalıklarından ölümlerin, bahsettiğimiz gibi, yüzde 90'ının sorumlusu olarak görülmekte. Dünyada 5 milyon, ülkemizde de her yıl 100 bin insan sigaranın meydana getirdiği hastalıklardan ölmektedir. Ortalama yetmiş yıllık ömrü olan bir insanın otuz yıl sigara içmesi hâlinde beş

yılı kayba uğramaktadır yani beş yıl eksik yaşamaktadır.

Ülkemizde sigara kullanım oranlarıyla alakalı çok bilgiler verilmiştir ama 20 milyon civarında insanımızın sigara kullandığı bilinmektedir. Özellikle on beş yaşın üstündeki oran, erkeklerde yüzde 57, kadınlarda yüzde 16 civarındadır. Her geçen gün, maalesef, kadınlarımızda sigara içme oranı artmakta, bu nedenle, bayanlarda az görülen akciğer kanseri de sigara içme oranıyla paralel olarak artmaktadır.

Yapılan araştırmalarda ülkemiz sigara tüketiminde dünyada yedinci sırada, AB ülkeleri arasında üçüncü sırada yer almaktadır.

Sigara aynı zamanda uyuşturucunun da en önemli basamağı olarak kabul edilmiştir. Dünya Sağlık Örgütü zaten sigarayı uyuşturucu kapsamına almıştır artık. Uyuşturucu mafyasının hedefinde olan on bir-on yedi yaş grubu alkol, uyuşturucu ve sigarada en önemli yaş grubu olarak kabul edilmekte ve dolayısıyla sigara, alkol ve uyuşturucuyu eş zamanlı olarak düşünmek gerekmektedir, mücadele açısından söylüyorum.

Değerli Milletvekilleri, gelişmiş ülkelerde modern tıbbın ana hedeflerinden biri olan koruyucu hekimliğin öne çıkarıldığını hepimiz biliyoruz. Sigara bu bakımdan da, sadece yasak açısından değil aynı zamanda koruyucu hekimlik açısından da dikkate alındığında, çok önemli bir kanun maddesini görüştüğümüzü ifade edebilirim.

Ülkemizde yılda yaklaşık 120 bin ton sigara tüketilmekte ve sigaranın sebep olduğu hastalıklardan, bahsettiğimiz gibi yüz binlerce insanımız canını kaybetmekte, ortalama 12 ile 15 bin dolar civarında kayba uğramaktayız.

LÜTFİ ÇIRAKOĞLU (Devamla) - Dünyadaki sigara pastası dikkate alındığında, gelişmiş ülkeler kendi ülkelerindeki insanları korumasına rağmen, geri kalmış ülkelerde sigara tüketimini teşvik etmekteler ve bu bakımdan, genellikle geri kalmış ülkelerde kullanımın dünya sigara tüketiminin yüzde 75'ini teşkil ettiğini düşünürsek, bunun çok önemli bir sigara pastası olduğunu görüyoruz.

Kanunlarla, elbette mücadele şart ama özellikle eğitimde bunun vurgusunu yapmak lazım. Anne ve babaların bu konuda önemi çok büyük, görsel medya çok etkili olmakta, her kesimin kendisine düşen görevi yapması gerekmektedir.

Bu bakımdan, bu çalışmayı yapan değerli milletvekillerimize ve bakanlarımıza huzurlarınızda teşekkür ediyorum. Özellikle Yeşilay cemiyetinin

yıllardır devam ettirdiği bu, sigara, uyuşturucu ve alkolle ilgili çalışmasını tebrik ediyorum.

2008 yılının ve takip eden yılların ülkemize ve bütün dünya insanlığına hayırlar getirmesini temenni ediyorum ve teşekkür ediyorum.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Çırakoğlu.

Şimdi, madde üzerinde soru-cevap işlemi yapacağız.

Sayın Doğru…

REŞAT DOĞRU (Tokat) - Sayın Başkanım, aracılığınızla Sayın Bakana sormak istiyorum: Sigara fabrikalarında üretim esnasında, çok büyük oranda, tozdan ve sigaranın yapmış olduğu zararlardan dolayı, çalışan insanlarda da büyük sıkıntılar vardır. Özellikle Tokat Sigara Fabrikasında kronik obstrüktif akciğer hastalığına yakalanmış, 1.500'ün üzerindeki çalışanın içerisinde yaklaşık olarak bine yakın insan vardır. Bunlarla ilgili bir çalışma yapılmakta mıdır? Sigara Fabrikasında çalışan insanlardan sigara içmeyenlerin bile çok büyük oranda etkilenmiş olduğu düşülürse, bu yönde bir tedbir alınacak mıdır?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Buyurun Sayın Bakan.

SAĞLIK BAKANI RECEP AKDAĞ (Erzurum) - Değerli Başkanım, teşekkür ediyorum.

Sayın Doğru'nun tarafımıza yönelttiği soru, daha ziyade iş güvenliğiyle ilgili bir soru ve önemli bir konuya temas ediyor Sayın Milletvekilimiz.

Bugünkü mevcut mevzuat, aslında sadece sigara üreten iş yerlerinde değil, bütün iş yerlerinde işçi sağlığının öne alınmasını ve dikkate alınmasını öngörmektedir. Bu konuyla ilgili olarak Sayın Milletvekilimizin bu sorusu ve dolayısıyla uyarısıyla ilgili olarak ben de bir değerlendirme ve araştırma yaptıracağım. Ama normalde, buralarda çalışan vatandaşların, işçilerin sağlığının korunması, işçi sağlığıyla ilgili genel hükümler çerçevesinde düşünülmesi gereken bir iştir ve o iş yerinin de sorumluluğu içerisindedir.

Ben, Değerli Milletvekilimize teşekkür ediyorum.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Bakan.

Madde üzerinde iki adet önerge vardır.

Önergeleri önce geliş sıralarına göre okutacağım, sonra aykırılıklarına göre işleme alacağım.

İlk önergeyi okutuyorum:

TBMM Başkanlığına

Görüşülmekte olan 55 sıra nolu, Tütün Mamullerinin Önlenmesine dair Kanunda değişiklik yapılmasına dair kanun tasarısının 4'üncü maddesinin 6'ncı fıkrasının başına "…Kültür ve Turizm Bakanlığından onay almış, televizyonda yayınlanan programlar, filmler, diziler, müzik klipleri hariç…" ibaresinin eklenmesini arz ve teklif ederiz.

Hasip Kaplan, Şırnak

M. Nezir Karabaş, Bitlis

Sevahir Bayındır, Şırnak

Şerafettin Halis, Tunceli

Osman Özçelik, Siirt

Nuri Yaman, Muş

Aysel Tuğluk, Diyarbakır

BAŞKAN - Şimdi, maddeye en aykırı önergeyi okutuyorum:

TBMM Başkanlığı'na

55 sıra sayılı kanun teklifinin çerçeve 4. maddesi ile değişik 3. maddesinin (9) numaralı fıkrasının aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

"On altı yaşını doldurmamış kişiler, tütün ürünü işletmelerinde, pazarlamasında ve satışında istihdam edilemez."

Harun Öztürk, İzmir

Hasan Macit, İstanbul

Recai Birgün, İzmir

Hüseyin Mert, İstanbul

Ayşe Jale Ağırbaş, İstanbul

Süleyman Yağız, İstanbul

BAŞKAN - Komisyon önergeye katılıyor mu?

ADALET KOMİSYONU BAŞKANI AHMET İYİMAYA (Ankara) - Katılmıyoruz Sayın Başkanım.

BAŞKAN - Hükûmet önergeye katılıyor mu?

SAĞLIK BAKANI RECEP AKDAĞ (Erzurum) - Katılmıyoruz Değerli Başkanım.

BAŞKAN - Gerekçesini mi okutalım, söz mü alacaksınız?

HARUN ÖZTÜRK (İzmir) - Konuşacağım.

BAŞKAN - Buyurun Sayın Öztürk-

Süreniz beş dakika.

HARUN ÖZTÜRK (İzmir) - Sayın Başkan, Değerli Milletvekilleri; kanun teklifinin 4'üncü maddesiyle ilgili olarak vermiş olduğumuz önergeyi açıklamak üzere söz almış bulunuyorum. yüce heyetinizi saygıyla selamlıyorum.

Şimdi, bu önergeyi verirken şunu düşündük: Hiçbir zaman Demokratik Sol Parti olarak çocuk işçiliğinin hiçbir şekilde teşvik edilmesi gibi bir amacımızın olmadığını öncelikle belirtmeliyiz. Ancak geçtiğimiz günlerde izlediniz ve 16 lira zam yaptığımız asgari ücreti biz, on altı yaşından büyük işçiler için tespit ediyoruz ve yasal olarak da on altı yaşından büyük işçiler istihdam edilebiliyorlar.

Şimdi, bu şekilde on altı ile on sekiz yaş arasındaki kişilerin istihdamını engellememek amacıyla bu önergeyi vermiş bulunuyoruz. Türkiye›nin gerçeğini göz önünde bulundurursanız, Anadolu›da bakkal dükkânında aşağı yukarı günün yirmi dört saatine yakın, vatandaşlarımız geçimlerini sağlamak üzere para kazanmaya çalışıyorlar ve dolayısıyla arada sırada işleri çıktığında da on altı yaşından büyük aile bireylerini de işlerinin başında bırakma mecburiyetinde kalabiliyorlar. Dolayısıyla, bu hükmün on altı yaşına çekilmesi hem yasanın uygulanabilirliğini kolaylaştıracak hem de söylediğim gibi bu gruptaki çalışanlar arasında bir istihdam daraltması sonucunu doğurmayacak.

Değerli Milletvekilleri, toplum ve bireyler olarak zararları bilimsel olarak kanıtlanmış hususlara bakış açımızı değiştirmemiz gerekiyor. Sigara zararlı, bunu bileceksiniz. Bu gerçeği bile bile "Bana bir şey olmaz." diyerek, sadece kendinize değil, çocuklarınıza, çevrenize zarar vermeye devam edeceksiniz.

Bu anlayışı değiştirme olgunluğuna ulaşmamıza vesile olması dileğiyle yasanın ülkemize hayırlı olmasını diliyorum ve bu arada bir başka şeyi daha diliyorum: Ülkemizin gerçeklerine ve ihtiyaçlarına uygun, sadece iktidar partisi milletvekilleri tarafından değil, muhalefet milletvekilleri tarafından verilmiş olan kanun tekliflerinin de aynı hassasiyetle Türkiye Büyük Millet Meclisi gündemine getirilmesini diler, yüce heyetinizi saygıyla selamlarım.

BAŞKAN - Teşekkür ederim.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler… Kabul etmeyenler… Önerge reddedilmiştir.

Diğer önergeyi işleme alıyorum:

TBMM Başkanlığına

Görüşülmekte olan 55 sıra nolu, Tütün Mamullerinin Önlenmesine dair Kanunda değişiklik yapılmasına dair kanun tasarısının 4'üncü maddesinin 6'ncı fıkrasının başına "…Kültür ve Turizm Bakanlığından onay almış, televizyonda yayınlanan programlar, filmler, diziler, müzik klipleri hariç…" ibaresinin eklenmesini arz ve teklif ederiz.

Hasip Kaplan (Şırnak) ve arkadaşları

BAŞKAN - Komisyon önergeye katılıyor mu?

ADALET KOMİSYONU BAŞKANI AHMET İYİMAYA (Ankara) - Katılmıyoruz Başkanım.

BAŞKAN - Hükûmet önergeye katılıyor mu?

SAĞLIK BAKANI RECEP AKDAĞ (Erzurum) - Katılmıyoruz Değerli Başkanım.

BAŞKAN - Buyurun Sayın Kaplan.

Süreniz beş dakika.

HASİP KAPLAN (Şırnak) - Sayın Başkan, değerli üyeler; bugün görüştüğümüz yasa tasarısı herhâlde zararlarını en çok sağlık alanında değil kültür ve sanat alanında hissettirecek gibi gözüküyor. Çünkü yasa çok açık: "Tütün ürünleri kullanılamaz, görüntülerine yer verilemez." Hepiniz bir hafızalarınızı tazeleyin, izlediğiniz filmlere bir bakın. Casablanca sahnesini demiyorum, Yılmaz Güney'in ilk dönem filmlerine de götürmüyorum sizi veya Baba filmindeki purolara da götürmeyeceğim sizi, ama her sahnesinde, her

dizide… Bana bir tane örnek gösterin, deyin ki: "Şu an Türkiye'de televizyonlarda oynayan dizilerin bir tekinde tütün mamulü kullanılmıyor." O zaman ya bunların hepsini yasaklayacaksınız… Bu yasa bunu ifade ediyor. Bütün dizileri yasaklayacak bir iktidar, bütün filmleri yasaklayacak bir iktidar, bütün müzik kliplerini yasaklayacak bir iktidar gelmedi Türkiye Cumhuriyeti tarihinde bu Meclis'e. AKP de bunu beceremeyecek. Yasayı geçirebilirsiniz, buyurun. Yarın, sanat dünyasıyla, kültür dünyasıyla, sinema dünyasıyla, tiyatro dünyasıyla, müzik dünyasıyla artık siz bunu konuşun.

Eğer Kültür Bakanlığımız varsa, o Kültür Bakanlığımızdan bandrol ve izin alınıyorsa, o Kültür Bakanlığımızın Telif Hakları ve Sinema Genel Müdürlüğüne niye güvenmeyeceğiz? Yani, Kültür Bakanlığı muhalefetin bir bakanlığı değil ki, 60'ıncı Hükûmetin bir bakanlığıdır. Biz de diyoruz ki bu teklifi verirken: "Kendi bakanlığınızın uzmanlık alanına giriyor. Kendi bakanlığınıza güvenin, muhalefeti bırakın bir kenara." Gerçekten, bu, çok ciddi sıkıntılara ve sorunlara yol açacaktır. Hiçbir TV dizisi, yabancı, yerli… Bunu, sadece Türkiye'deki ulusal dizilere hasretmiyorum olayı. Yani, hayatın gerçekliği içinde zararlı da olsa… Yani, et faydalıdır, ama 60 kilo et yeseniz zararlı duruma da gelebilir, yani bu da bir gerçekliktir.

Yani, bu tütün mamulleriyle ilgili, sanat, kültür dünyasının olumlu veya olumsuz eleştirilerinin yer alacağı sanat eserlerini yasaklayan bir madde şu an söz konusu. Yani, "Bunu muhalefet söylüyor, doğru söylüyor, ama onlar söylüyor diye biz, bu doğruyu yapmayacağız." derseniz işte, en büyük hatayı yaparsınız. Yani, biz "Allah birdir, peygamberi Hazreti Muhammed'dir" dediğimiz zaman, bir önergeyle de gelsek "Muhalefet doğru söylüyor, ama muhalefetin dediği olmasın." diye farklı yollara saparsak, yani gerçekten ülkemizdeki demokrasiye, demokrasi kültürüne, çoğulculuğa, katılımcılığa, zarar veririz. Şu an, ben, bu teklifin üzerinde konuşma gereğini duyarken gerçekten Türkiye'nin tiyatro dünyasını, sinema dünyasını, müzik dünyasını, belgesel dünyasını, yani sanat ve kültür alanında Türkiye'nin tanıtımıyla ilgili bütün bu kültür faaliyetlerinin hepsini bir bütün olarak düşünüyorum.

Burada, tolerans yok yasaklama var, külliyen yasaklama var. Yani, bir dizi filmde, o anda efkârlanmış bir sigara içen veya gerçekten zararlı olduğunu bile bile bu eylemi yapan bir kişinin rolü gereği o filmi yasaklama gibi bir sonuca gidiyoruz. Sinemayı yasaklıyoruz, kültürü yasaklıyoruz, sanatı yasaklıyoruz, ama e-sigaraya yeşil ışık yakıyoruz. Yeşilaya da bunu bir sorsak, Yeşilay ne der diye düşünürdüm. Sanata yasak, e-sigaraya evet. Yok bu kadar demokrasi. Bu kadar da çoğulculuk anlayışı, demokrasiye sigaradan daha

fazla zarar veriyor, iktidar partisini uyarıyorum.

Saygılar sunuyorum.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Kaplan.

SAĞLIK BAKANI RECEP AKDAĞ (Erzurum) - Sayın Başkan, bu konuşma için yerimden kısa bir açıklama yapabilir miyim?

BAŞKAN - Buyurun.

SAĞLIK BAKANI RECEP AKDAĞ (Erzurum) - Değerli Başkanım, sayın milletvekilleri; Sayın Kaplan›ın açıklamalarına karşılık benim de bazı şeyler söylemem gerekti, onun için kısaca yerimden bu açıklamaları yapacağım.

BAŞKAN - Yalnız çok kısa lütfen Sayın Bakan.

SAĞLIK BAKANI RECEP AKDAĞ (Erzurum) - Çok kısa efendim.

Bir defa bu kanunun bir amacı var, çocukları ve gençleri korumak. Sayın Kaplan sanattan bahsetti, efendim, işte, özgürlüklerden bahsetti, bunlara eyvallah, bunlara hiçbir şey söylediğimiz yok, ama şu anda bile duyarlı televizyonlar -belki Sayın Kaplan'ın dikkatinden kaçıyor- bu çeşit sigara görüntülerini buzlayarak, bir şekilde gölgeleyerek filmlerin o kısımlarında, yayınlarını sürdürüyorlar. Dolayısıyla, bunlar bundan sonra da, bu kanun çıktıktan sonra da daha kararlı bir biçimde yapılabilecektir, ne sanat engellenmiş oluyor ne de özgürlükler engellenmiş oluyor. Burada önemli olan, toplumu ve sigara içme riski olan, sigaraya başlama yaşındaki çocukları, gençleri korumaktır ve maksat çok açıktır.

Teşekkür ediyorum Değerli Başkan.

BAŞKAN - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler… Kabul etmeyenler… Önerge reddedilmiştir.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler… Kabul etmeyenler… Kabul edilmiştir.

T.B.M.M. B:44 02.01.2008 O:3

ÜÇÜNCÜ OTURUM

Açılma Saati: 19.10

BAŞKAN : Başkan Vekili Meral AKŞENER

KÂTİP ÜYELER : Harun TÜFEKCİ (Konya), Fatma SALMAN KOTAN (Ağrı)

BAŞKAN - 55 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin görüşmelerine kaldığımız yerden devam ediyoruz.

MADDE 5 - 4207 sayılı Kanunun 4'üncü maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Kontrolün sağlanması

MADDE 4 (1) Tütün ürünlerinin içilmesinin yasaklandığı yerlerde, yasal düzenleme ve buna uymamanın cezai sonuçlarını belirten uyarılar; salonlarda asgari on santimetrelik puntolarla, toplu taşım araçlarında üç santimetrelik puntolarla herkes tarafından görülebilir yerlere asılır. Ayrıca, tütün ürünlerinin tüketilmesine tahsis edilen alanlar ile nargile içilen mekanlarda tütün ürünleri kullanımının tehlikelerini anlatan sağlık uyarıları herkes tarafından görülebilir yerlere asılır.

(2) Tütün ürünlerinin satışının serbest olduğu yerlere en az beş santimetrelik puntolarla, beyaz zemin üzerine büyük harfler ve siyah yazı rengi ile, «Yasal Uyarı: 18 yaşını doldurmayanlara sigara ve diğer tütün ürünleri satılamaz; satanlar hakkında yasal işlem yapılır.» ibaresi yazılarak, rahatlıkla görülebilen ve okunabilen yerlere asılır.

(3) Türkiye›de üretilen veya ithal edilen tütün ürünleri paketlerinin üzerine, en geniş iki yüzünden, bir yüzüne toplam alanın yüzde kırkından, diğer yüzüne yüzde otuzundan az olmamak üzere özel çerçeve içinde tütün ürünlerinin zararlarını belirten yazılı uyarılar veya mesajlar konulur. Bu uyarı yazılarının aynı şekilde, birden fazla paketi bir arada bulunduran tütün ürünleri kutuları üzerine de yazılması zorunludur. Uyarı mesajları resim, şekil veya grafik biçimlerinde de olabilir. Uyarı mesajlarını taşımayan tütün ürünleri ithal edilemez veya satışa çıkarılamaz.

(4) Tütün ürünlerinin paketlerinde ve etiketlerinde, bu ürünlerin

özellikleri, sağlığa etkileri, tehlikeleri veya emisyonları ile ilgili yanlış ve eksik bilgi verilemez, aldatıcı tanımlama marka, renk, figür veya işaret kullanılamaz.

(5) Bu Kanunda sözü edilen yasal uyarı yazıları, resim, şekil veya grafik mesajlarıyla ilgili hususlar yönetmelikle düzenlenir. Bu yönetmelik Sağlık Bakanlığının uygun görüşü alınarak Tütün, Tütün Mamulleri ve Alkollü İçkiler Piyasası Düzenleme Kurumu tarafından çıkarılır.

(6) Tütün ürünleri sektöründe faaliyet gösteren firmalar, ürün, üretim, pazarlama ve diğer aktiviteleri ile ilgili her türlü bilgiyi istenildiği takdirde on beş gün içerisinde Sağlık Bakanlığına ve Tütün, Tütün Mamulleri ve Alkollü İçkiler Piyasası Düzenleme Kurumuna vermek zorundadır.

(7) Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu ile ulusal, bölgesel ve yerel yayın yapan özel televizyon kuruluşları ve radyolar, ayda en az altmış dakika tütün ürünleri alışkanlığının zararları konusunda uyarıcı eğitici mahiyette yayınlar yapmak zorundadır. Bu yayınlar, 08:00-22:00 saatleri arasında yapılır ve yayınların kopyaları her ay düzenli olarak Radyo ve Televizyon Üst Kuruluna teslim edilir. Bu saatler dışında yapılan yayınlar, aylık altmış dakikalık süreye dahil edilmez. Bu süreler, Radyo ve Televizyon Üst Kurulu tarafından denetlenir. Bu programlar, Sağlık Bakanlığı, Millî Eğitim Bakanlığı, Radyo ve Televizyon Üst Kurulu, Tütün, Tütün Mamulleri ve Alkollü İçkiler Piyasası Düzenleme Kurumu, bilimsel kuruluşlar ve sivil toplum örgütleri tarafından hazırlanır veya hazırlattırılır. Hazırlanan programlar, Sağlık Bakanlığının olumlu görüşü alındıktan sonra Radyo ve Televizyon Üst Kurulu tarafından yayımlanması sağlanır.

(8) Tütün ürünleri tüketiminin ve tütün dumanına maruz kalmanın oluşturduğu sağlık riskleri konusunda çocukları ve gençleri bilinçlendirmek üzere ilgili kuruluşlar ve sivil toplum örgütlerinin görüşleri alınarak Millî Eğitim Bakanlığı tarafından bir müfredat hazırlanır.

(9) Tütün ürünleri alışkanlığının bırakılmasını özendirici programlar ve tütün bağımlılığının ilaç ile tedavisinin ulaşılabilir olması için gerekli çalışmalar Sağlık Bakanlığı tarafından yapılır.

(10) Bu maddenin yedinci, sekizinci ve dokuzuncu fıkralarında yer alan programların finansmanına yönelik olarak her yıl Millî Eğitim Bakanlığı ve Sağlık Bakanlığı bütçesine yeterli ödenek konulur.

(11) Tütün ürünleri sektöründe faaliyet gösteren firmaların bu Kanunda yasaklanan faaliyetler ile ilgili olarak yaptıkları harcamalar yıllık gelir ve kurumlar vergisi matrahının tespitinde gider olarak gösterilemez.»

BAŞKAN - Madde üzerinde, gruplar adına söz talebi vardır.

İlk söz, Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına Manisa Milletvekili Sayın Mustafa Enöz'e ait.

Buyurun Sayın Enöz.

Süreniz on dakika.

MHP GRUBU ADINA MUSTAFA ENÖZ (Manisa) - Sayın Başkan, Değerli Milletvekilleri; görüşülmekte olan 55 sıra sayılı Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi'nin 5'inci maddesi üzerine söz almış bulunmaktayım. yüce heyeti, Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına saygıyla selamlıyorum.

Ben de 2008 yılında ve daima, ülkemiz için birlik, düzenlik, dirlik, bolluk ve bereket ile dünyamız için de barışlar temenni ediyorum.

Değerli Milletvekilleri, dünya coğrafyasında siyasal sınır tanımayan tek konu sağlıktır. Dünyada yaşanan hızlı gelişmeler, siyasal, ekonomik ve kültürel dengeleri çok derinden etkilemektedir. İnsan yaşamının vazgeçilmez unsuru olan sağlık alanında da değişim ve gelişmeler, global hareket edilmesini gerekli kılmaktadır. Herhangi bir ülkede bir hastalık salgını, komşu ülkelere ve hatta ulaşımın hızlı olduğu dünyamızda daha uzak ülkelere kadar gitmektedir. Bu açıdan, ülkelerin, yalnız kendilerine özgü sağlık sorunlarıyla değil, genel olarak dünyadaki sağlık sorunlarıyla da ilgilenmeleri zorunluluğu ortaya çıkmaktadır. Türkiye, Dünya Sağlık Örgütünün kurucuları arasında yer almıştır, bugüne kadar da bu kuruluşlarla daima sıkı bir iş birliği içerisindedir.

Sayın Milletvekilleri, tütün içimi Amerika'da başlamış, oradan Avrupa'ya, Kâtip Çelebi'ye göre de tütün 1601 tarihinde İngilizler vasıtasıyla İstanbul'a getirilmiştir. Bu dönemde bazı göğüs hastalıklarına iyi geldiği söylentisiyle tütün içimi hızla yayılmıştır. Tütün içimi 19'uncu yüzyıldan itibaren ince kâğıda sarılarak sigara hâlinde kullanılmaya başlanmıştır. Tütün alışkanlığı dünyada görülen en yaygın alışkanlıktır. Dünya Sağlık Teşkilatının yayınlarına göre, kişi başına en fazla tütün tüketen ülkelerin başında, maalesef, Türkiye gelmektedir. Sigaranın zararları geç anlaşılmış ve ondan sonra da aleyhine kampanyalar başlatılmıştır. Ancak, ekonomik nedenlerden dolayı yeterince

istenen neticeler alınamamıştır. Dünya Sağlık Teşkilatı, sigara içmeyi salgın bir hastalık olarak nitelemektedir.

Sayın Milletvekilleri, yapılan istatistikler göstermiştir ki, sigara içenlerde alkol ve uyuşturucu kullanma eğilimi daha fazla olmaktadır. Sigara insanları irade zayıflamasına, tembellik ve rehavete alıştırmaktadır. Sigara alışkanlığı milyonlarca kişinin hayatını kaybetmesine ve çok daha fazlasının da sakat kalmasına yol açmaktadır. Dünya genelinde baktığımızda, sigara yüzünden her yıl 13 milyon kişi hayatını kaybetmektedir. Çabuk ulaşılabilir olması sebebiyle, gençler arasında sigara içmek oldukça yaygındır. Gelişmiş ülkelerde on iki-on yedi yaş arasındaki her 5 ergenden 1'inin sigara tiryakisi olduğu tahmin edilmektedir. Ülkemizde ise bu oran daha da yüksektir.

Sigara alışkanlığı, özellikle gençlerimizin, öteki kötü alışkanlıklara karşı direncini de azaltmaktadır. Sigaraya gençlik döneminde alışmayan bir kişinin tiryaki olması zorlaşmaktadır. Çünkü, sigara içenlerin yüzde 95'i sigaraya yirmi bir yaşına kadar başlamaktadırlar.

Tütün ya da sigara içiminin sağlığa olan zararları yanında ekonomiye olan zararları da azımsanmayacak boyuttadır. Tütün tiryakisi, kendisine, aile fertlerine ve kapalı yerlerde diğer insanlara hastalık ve bu yolla akla gelmedik tedavi masrafları yüklemektedir.

Sayın milletvekilleri, ülkemizde sigara kaçakçılığı yoluyla yarı fiyatına sigara satılmaktadır. Çocuklarımızın erken yaşlarda sigaraya alışması için neredeyse her türlü ortam hazırlanmaktadır. Türkiye'de yaklaşık 20 milyon tütün mamulleri içicisi, bir yılda 17 milyar YTL'lik tütün mamulü tüketmektedir. Türkiye'de yatırım ve üretim faaliyetlerine devam eden ve bugün sayıları altıyı bulan çok uluslu sigara şirketleri, maalesef, Dünya Sağlık Örgütünün hazırlamış olduğu ve Türkiye'nin de imza koyarak kanunlaştırdığı Tütün Kontrolü Çerçeve Sözleşmesi'ne ve buna dayalı olarak çıkarılan Ulusal Tütün Kontrol Programı'nın özellikle reklam, promosyon ve sponsorluk ile ilgili hükümlerine uymamaktadırlar. ABD'de sigara içmenin zararları hakkında halkı kandırmak suçundan, AB ülkelerinde ise sigara kaçakçılığı davalarından dolayı sorumluluklarını kabul eden çok uluslu sigara şirketleri bu ülkelerde ciddi tazminatlar ödemeye mahkûm edilmişlerdir. Her geçen yıl Avrupa ve Amerika'da satışları azalan bu şirketler, ülkemize gelince kanunları ve kurumları yok sayarak yasa dışı reklam ve promosyon çalışmaları yapmaktadırlar. Burada asıl amaç, Tekelin piyasa payını azaltarak, kendi ülkelerinde kaybettikleri pazar paylarını gençlerimizin ve çocuklarımızın ciğerlerini kullanarak telafi etme peşinde olmalarıdır. Bu anlamda, Tekelin

özelleştirilmesine karşı çıkmak ve bunu savunmak, insanımızın sağlığı ve geleceğini savunma ile eş anlamlıdır.

Sayın Milletvekilleri, günümüzde özellikle gençlere yöneltilen sinsi sigara reklamlarının da katkılarıyla, ülkemizde, sosyal ve ekonomik bu felaketi uzun yıllardır artarak yaşamaktayız. Her yıl binlerce insanımız akciğer kanserinden yaşamını yitirmektedir. Akciğer kanserine ek olarak, 3-4 katı kadar insanımız da başta kalp-damar hastalıkları ve akciğer hastalıkları olmak üzere yaşamlarını kaybetmektedirler. Sigara ile ilgili birçok ekonomik raporda, 1 dolarlık sigara girdisinin ekonomide 2 veya 4 katı zarara yol açtığı bildirilmekte, sigaranın özellikle gelişmekte olan ülkeler için kalkınmanın önündeki en önemli ekonomik engellerden biri olduğu belirtilmektedir. Dünya Bankası raporuna göre, dünyadaki tütün kaynaklı ekonomik zarar yaklaşık 200 milyar ABD dolarıdır. Aynı rapor, sağlık için en etkin harcamaların başında sigara içiminin önlenmesi için yapılanların geldiğini bildirmektedir.

Sayın Milletvekilleri, bilimsel araştırmalarda da gösterildiği gibi, ulusal tütün tekellerini kaybeden, özelleştiren ülkelerde sigara tüketimi artmakta, dolayısıyla zararlarının boyutu da katlanmaktadır. Batılı ülkeler hızla bilimsel bir şekilde sigara karşıtı çalışmalar yürütürken, sokaklarda bile sigara içimi yasaklanırken bizde tüketim artmaktadır. Devletin denetleyici ve koruyucu eli insanlarımız üzerinde mutlaka etkisini hissettirmelidir.

Sayın Milletvekilleri, bu vesile ile ülkemizdeki sigara kaçakçılığından da bahsetmek istiyorum. Türkiye'deki kaçak sigara piyasası uluslararası tütün tekelleri tarafından işletilmektedir. Resmî kayıtlar dışında, araçların "zula" tabir edilen bölgelerine yerleştirilmiş kaçak sigaraların, bildirilenlerin 10 katı olduğu tahmin edilmektedir. Yani, bu yöntemle Türkiye'ye sokulan sigara miktarı yılda 500 milyon paketi bulmakta olup, bu rakam satılan sigara miktarının yüzde 10'una tekabül etmektedir. Bütün bunlar ülkemiz için hem ekonomik hem de sağlık anlamında büyük kayıplara yol açmaktadır.

Sigara kaçakçılığı, gerek maliyetinin ucuz, getirisinin silah ya da uyuşturucuya oranla çok daha fazla olması, gerekse mevcut kanunlara göre cezasının yok denecek kadar az olması sebebiyle uyuşturucuya göre daha risksiz ve daha kolay yapılmaktadır. Bir yandan devletimiz her yıl 2,5 milyar dolar civarında vergi kaybına uğrarken insanlarımız sağlıklarını kaybediyor, öbür yandan ise yasa dışı örgütler bu yöntemle ciddi lojistik destek sağlıyorlar. Konu ile ilgili bu durum hepimizi derinden üzmekte. Beklentimiz, Hükûmetin bu konudaki tedbirlerini acilen almasıdır.

Sayın Milletvekilleri, konu tütün olunca üreticilerimizle ilgili olarak da birkaç şey söylemek istiyorum. Bütün olumsuzluklara rağmen, ülkemizde 400 binin üzerinde insanımız tütün tarımıyla uğraşmakta olup bu da 2 milyon vatandaşımızın geçim kaynağıdır. Yıllardır 100 bin ton civarında gerçekleşen üretimimiz dikkate alındığında, Türkiye, şark tipi oryantal tütün ihracatında dünya birinciliğini tartışmasız sürdürmektedir. Tokat, Samsun, Adıyaman, Bitlis, Batman gibi illerimizle beraber ülkemizin tütün üretiminin önemli bir kısmı Ege Bölgesi'nde gerçekleştirilmektedir. Dünya tütün piyasalarında "Türk tütünü" olarak bilinen tütün bu bölgede yetişen tütünlerdir. Seçim bölgem olan Manisa'da tütün bu bölgenin miktar ve kalite açısından en önemli üretim noktası olması özelliğini yıllardan beri korumaktadır. Yerli ve yabancı alıcıların rağbet ettiği ve sigara üreticilerinin harmanlarında olmazsa olmaz bir yere sahip olma özelliğini korumuştur. Tütün üreticilerimiz, bizlerden, sorunlarıyla ilgilenilmesini ve bu sorunların dile getirilmesini talep etmektedirler. Hükûmetten, tütün üreticilerimizin sorunlarının giderilmesi için daha radikal tedbirler almasını bekliyoruz.

Sayın Milletvekilleri, son olarak konulan müeyyidelerin dışında, Sağlık Bakanlığı, Millî Eğitim Bakanlığı ve üniversitelerin, konunun önemine binaen ortak projelerle, ilköğretimden başlamak üzere gerekli eğitimlerin çocuklarımıza verilmesinin sağlanması gerekmektedir.

Bu duygu ve düşüncelerle, bu kanunun uygulanmasında insanlarımızın sağlıkları için çok daha duyarlı davranacaklarını ümit ediyor ve yüce heyetinizi saygılarımla selamlıyorum.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Enöz.

Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına, Adıyaman Milletvekili Sayın Şevket Köse.

Buyurun Sayın Köse.

Süreniz on dakika.

CHP GRUBU ADINA ŞEVKET KÖSE (Adıyaman) - Sayın Başkan, Değerli Milletvekilleri; sözlerime başlarken hepinizi en içten saygı ve sevgilerimle selamlıyorum.

Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi'nin 5'inci maddesi üzerine Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına söz almış bulunmaktayım. Tam on üç fıkradan oluşan 5'inci maddenin genel içeriği, tütün mamullerinin zararlarından insan-

ları koruyan uyarıları ayrıntılı olarak yasa güvencesine bağlamaktadır. Bu uyarılar, yasada oldukça geniş bir çerçevede değerlendirilmektedir. Sigara paketlerinin üzerindeki yazılardan kamuya açık alanlardaki yazılara ve hatta radyo-televizyon yayınlarına kadar geniş bir alanda, tütün mamullerinin olumsuz etkilerini uyarı yoluyla topluma anlatmak oldukça etkili bir yoldur, ancak bu uyarılar tek başına yeterli değildir. Tütün mamullerinin zararlarının anlatılması daha geniş kapsamlı bir çalışmayla yapılabilir. Bunun sonuçları gelecek kuşakları ilgilendirdiğinden konu daha da önem kazanmaktadır. "Sigara içmek öldürür" uyarısını hepimiz yakından bilmekteyiz. Fakat, ülkemizde ise, sigara ya da tütün mamulleri sadece içenleri değil tütün üreticilerini de öldürmektedir.

Şüphesiz, tütün mamullerinin yan etkileri topluma anlatılmalı, bunun kullanımının azaltılması ve sağlıklı kuşakların yetiştirilmesi için gerekli çalışmalar yapılmalıdır. Bu konudaki çalışmalar yalnız halk sağlığı ile ilgili düzenlemeler değil, bu aynı zamanda ülkemiz tütününü yabancı firmaların kullanım alanına terk eden düzenlemelerdir, buna da dikkat etmek gerekir.

Bakınız, 1998 yılında 25 bin ton olarak üretilen Adıyaman tütününün 2006 yılında 7 bin tona geriletilmesinin açıklaması acaba ne olabilir? Tütün üretiminin kotalarla, fiili engellerle azaltılması tek yöntem değil elbette. Elde yine çok güçlü bir silah daha var, o da özelleştirme silahıdır. Türkiye'de tütünle geçimini sağlayan yaklaşık 1 milyon aile özelleştirmeler sonucu ne duruma düşecektir hiç düşünüldü mü acaba? Türkiye'de ilk 500 kuruluş arasında yer alan ve kâr eden Tekel neden özelleştirilmeye çalışılıyor? Bunun ekonomik bir açıklaması olabilir mi? Bu özelleştirmenin amacı, ihracatta birinci olduğumuz Şark tipi tütünün yerine Amerika tütününü geçirmektir.

Ülkemizde yabancı firmalarca üretilen Amerikan blend sigara harmanlarında kullanılan Virginia ve Burley tütünleri 70 milyon kilogram olup bunun yüzde 90›ı ithal edilmektedir. Bu ithalat sonucunda yaklaşık 220 milyon dolar yurt dışına transfer edilmektedir. Bunun amacı tütün üreticisini yoksullaştırmak ve yok etmektir.

Sayın Başkan, Değerli Milletvekilleri; tütün üretimi konusu sosyoekonomik olarak da oldukça önemlidir. Esas amaç, kotalar, fiili kısıtlamalar ve özelleştirmeler gibi uygulamalarla tütün üreticisini yok etmek, dolayısıyla yerli piyasaya yabancı şirketlerin egemenliğini sağlamaktır. Tütün üreticisini yok etmek ülke ekonomisine de darbe vurmak demektir. Hele Adıyaman halkı için tütün hayati değere sahiptir. Çünkü endüstriyel bitkilere baktığımızda, Adıyaman'da en büyük paya sahip ürün olarak tütünü görmekteyiz.

Adıyaman köylüsü tütünden geçimini sağlamaktadır. Ancak tütün üretimi izninin çıkmamış olması üreticileri tedirgin etmektedir. Bu iznin acilen çıkması en büyük dileğimdir. Peki, Adıyaman köylüsünün elinden tütünü alırsanız ne olur? 29 bin aile açlığa terk edilir. Değerli arkadaşlarım, siz Malatya'da kayısıya kota getiremiyorsanız, Rize'de çaya kota getiremiyorsanız, başka bir yerde pamuğa kota getiremiyorsanız… Tek geçim kaynağı olan ve ayrıca -özellikle bunu bildirmek istiyorum- alternatif ürünü olmayan, alternatif ürün yetişmeyen Adıyaman'da tütünü yok etmek, gerçekten düşündürücü bir olaydır. Zaten Adıyaman halkı fakir bir durumdadır, zor şartlarda ekmeğini çıkarıyor. Bu insanlara yardımcı olmamız gerekiyor. Dolayısıyla halkın gelirini sağlayan ürünü elinden almamak lazım diye düşünüyorum. En azından, işlerliği olan ve yaşama geçirilebilen bir alternatif ürün projesi uygulanmalıdır. Alternatif ürün projesi gerçekleşene kadar Adıyaman'da tütünün desteklenmesini diliyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; sigara içmeyi yasaklamak, tütün üretimini yok etmeyi gerektirmiyor. Tütün üreticisi mağdur edilmeden de sigara yasakları uygulanabilir. Biz, tüm toplumun sağlığını ilgilendiren hassas bir konuda çalışma yapıyoruz. Bu demektir ki, gelecek kuşakların sağlıklı yaşamasına katkı yapmaya çalışıyoruz. Yalnız, bunu yaparken, tütün üreticilerinin yaşamını da ellerinden almamak gerekiyor.

Bu düşüncelerle yeni yılda hepinize sağlık ve mutluluk diliyorum, hepinize saygı ve sevgilerimi sunuyorum.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Köse.

Madde üzerinde şahıslar adına söz talepleri vardır: Sayın Bayram Özçelik, Burdur Milletvekili; Sayın Kemalettin Aydın, Gümüşhane Milletvekili; Sayın Hasan Macit, İstanbul Milletvekili.

İlk söz, Sayın Bayram Özçelik, Burdur Milletvekili.

Buyurun Sayın Özçelik.

Süreniz beş dakika.

BAYRAM ÖZÇELİK (Burdur) - Sayın Başkan, Değerli Milletvekilleri; öncelikle hepinizi saygı ve hürmetle selamlıyorum.

Sigarayı bıraktıktan sonra insan vücudunda nasıl bir gelişme oluyor? Yirmi dakika sonra tansiyon normale dönüyor, bir gün sonra kalp krizi riski azalmaya başlıyor, iki gün sonra nikotin vücuttan atılmaya başlıyor, bir ay

sonra ciğer kapasitesi yüzde 30 artıyor, bir yıl sonra kalp krizi riski yüzde 50 azalıyor, üç yıl sonra kalp krizi riski hiç sigara içmemiş insanlarla aynı oluyor.

Hepinize saygılar sunuyorum.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Özçelik.

Sayın Kemalettin Aydın, Gümüşhane Milletvekili.

Buyurun Sayın Aydın.

Süreniz beş dakika.

KEMALETTİN AYDIN (Gümüşhane) - Sayın Başkan, Değerli Milletvekilleri, 55 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin 5'inci maddesi üzerinde şahsım adına söz almış bulunuyorum.

Sayın Başkan, iki gündür -geçtiğimiz perşembe ve bugün- sürekli sigara, sağlık üzerine konuşuluyordu ama izninizle, ben, kanun teklifi üzerinde konuşmayıp kitle imha silahı imalatı üzerine konuşmamı sürdürmek istiyorum. Ayrıca, izniniz için teşekkür ederim.

Şimdi, sigaranın birçok zararları ve içinde birçok maddeler olduğunu söylemiştik ama bu kitle imha silahını imal edebiliriz burada. Küçük bir kâğıt alıp bunun içerisine biraz böcek ilacı, biraz fare zehri, biraz dezenfektan -tuvalet temizliğinde kullanılan dezenfektan-, biraz oje çıkarıcı, biraz roket benzini, biraz tiner, biraz radyoaktif madde, biraz da hidrojen siyanid ekleyerek ve yaklaşık 4 bin toksik maddeden oluşan bir madde imal edebiliriz. Bunu imal ettiğimizde ne yapabiliriz dünya toplumunda? Damar tıkanıklığının, boğaz kanserlerinin, amfizemin, prostat kanserlerinin önemli bir oranda oluşmasına neden olabiliriz. Ayrıca rahim kanserlerini 4 kat artırabiliriz. Mide kanserlerini 2 kat, göğüs kanserlerini 3 kat, gırtlak kanserlerini 30 kat, ani ölümleri de 10 kat artırabiliriz bu elde ettiğimiz silahla. Sadece bunlarla kalmaz, solunum yolu hastalıkları ve özellikle Türkiye›de çok önemli bir problem olan, gittikçe küçülen yaşlara inen «KOAH» dediğimiz ve 2020›de ilk üç sırada ölüm nedenlerinden biri olacak solunum yolu hastalıklarına; erken yaşlanma, geç iyileşme gibi nedenlere neden olabilecek bir silah imal edebiliriz. Türkiye›de her yıl yaklaşık 150 bin kişinin -ki beş on yıl sona bunu 250 bin, 300 bin kişiye taşıyabiliriz- ve dünyada da milyonlarca kişinin ölümüne neden olabilecek bu silahın, aslında, adı, sigara işte. Bu nedenle de, bu sigarayı, Dünya Sağlık Örgütü, dünyanın en büyük sağlık sorunu olarak ilan etmiştir ve dünyanın da en büyük bulaşıcı hastalığı olarak ilan etmiştir.

Gerçekten, uzmanlık alanım olan bulaşıcı hastalıkların önlenebilir birçok önlemi olmasına rağmen, sigarada -bugüne kadar bunu başaramayıp- Türkiye'yi dünyada 7'nci pazar haline getirmişiz. Diler ki gönül, bu yasayla beraber, bu pazarda, Türkiye, 17'nci, 77'nci veya 177'nci ülke durumuna gelsin.

Bir tütün şirketinin otuz yıl önceki bir raporuyla sözlerime devam etmek istiyorum. "Ergenlik çağındaki çocuklar, özgürlüklerini bir sembolle ortaya koymaktadır." derler ve sigara, yetişkinlikle özdeşleştiği için ve yetişkinler sigarayı çocuklara yasakladığı için, çocuklar için en önemli yetişkinlik sembolü olduğunu ileri sürerek, 1977'den itibaren, on iki yaşa kadar, on bir yaşa kadar hedef kitlelerini indirmişlerdir. Biz de, bu hedef kitlenin yoğunluklu olduğu Türkiye Cumhuriyeti insanlarında, sizlerin kabul oylarıyla Türkiye Büyük Millet Meclisi üzerine düşen görevi yerine getirecektir ve biz de "Haydi büyükler, sigarasız kampanyaya." diyeceğiz. Eğer bunu büyükler başarmazsa, bir gün çocuklarımızı tetikleyeceğiz ve çocuklarımızın, bu kampanyada, büyükleri sigarayı bırakma kampanyasına taşımalarını sağlayacağız.

Düşüncelerimi bu şekilde tamamlamadan önce, Türkiye Cumhuriyeti'nin en önemli tutanağı olduğunu düşündüğüm ve bunun üzerinde tutanak olmadığını düşündüğüm Meclis tutanaklarında, 27/12/2007 tarihinde, eski Sağlık Bakanlığı yapmış olan bir milletvekili arkadaşımız, kendisine sorulan bir soruya, "Doktorlar niye sigara içiyor?" sorusuna, "Doktor olamamışlar." gibi bir cümle kullanmıştır. Bunun tutanaklardan düzeltilmesi adına kendi düşüncelerimi de söylemek istiyorum: Bir başkası da çıkar, "Hastasının derdini dert etmeyen doktor da sigara içmez" diyebilir, böyle bir mantık söz konusu değildir. Türkiye Cumhuriyeti'nde sivil toplum yüzde 57 oranında sigara içerken, doktorlar, mutlaka, bu toplumun insanlarıdır -onaylamıyorum, doğru bulmuyorum, bırakmaları gerekir, içmemeleri gerekir- onlar da yüzde 40 oranında bu sigarayı içmektedirler. Ki, bu yasadan sonra onlar da içmeyecektir. Ama bir kişinin iyi doktor olup olmaması o kişinin sigara içmesiyle alakalı değildir. Ben de, bir bakanın iyi bakan olup olmamasını, onun uygun olmayan bir davranışıyla kıyaslarsam doğru olmaz. Sadece şu cümlelerle doktorların hangi sıkıntılar içerisinde olduğunu söyleyebilirim: Gün aşırı nöbet tutmaktayız biz arkadaşlar. Gün aşırı nöbet dediğiniz zaman, bir ayda, bir memurun çalıştığının yanında, bir işçinin, artı, bir memurun çalıştığı kadar daha çalışan insanların bir sigara içmesinden dolayı "İyi doktor olamamışlar." tanımlamasını doğru bulmuyor, tutanaklarda da kendi düşüncelerimin kayıtlı olmasını arzu ettiğim için bunu söylüyor, saygıyla hepinizi selamlıyorum.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Aydın.

Şimdi, madde üzerinde soru-cevap işlemine geçeceğiz.

Buyurun Sayın Doğru.

REŞAT DOĞRU (Tokat) - Sayın Başkanım, aracılığınızla Komisyon Başkanımıza sormak istiyorum: Sigara fabrikalarında işçiler, memurlar çalışıyorlar ve çalışanların büyük bir kısmı da çok çeşitli problemlerle karşı karşıyalar. Bunların başında, işte, akciğer hastalıkları geliyor, hatta, rayaud hastalığı dediğimiz damar hastalığına kadar, yani, kangrene kadar ulaşan hastalıklarla karşı karşıya bulunuyoruz. Ben Sayın Başkana sormak istiyorum: Acaba bu çalışanların hukuki olarak bir hakları var mıdır, yok mudur? Bu hususta veyahut da bu kanunda olsun veyahut da daha önceki kanunlarda bununla ilgili, yani, hakları var mıdır, yok mudur? Onu öğrenmek istedim.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Sayın Paksoy.

MEHMET AKİF PAKSOY (Kahramanmaraş) - Teşekkür ediyorum.

Sayın Bakanım, iki sorum var size: Kısırlık ve ana rahmindeki yavruya sigaranın olumsuz etkileri üzerine yapılmış tıbbi ve istatistiki çalışmalar var mıdır? Varsa, yüzdeleri nelerdir?

İkinci sorum: Ülkemizde sigara piyasasının yüzde kaçı yabancı firmaların kontrolündedir? Yine, sigara piyasasının yıllık bilançosu nedir?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Sayın Öztürk…

HARUN ÖZTÜRK (İzmir) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Bakana ve Komisyon Başkanına sormak istiyorum: Görüşülmekte olan kanun teklifinin çerçeve 5'inci maddesiyle değişik 4'üncü maddesinin yedi, sekiz ve dokuzuncu fıkralarında Millî Eğitim ve Sağlık Bakanlıklarına program yapma konusunda yetki verilmektedir. Yasa ile verilen bu görevler nedeniyle Bakanlık bütçelerine yeteri kadar ödenek koymaları zaten mümkün iken, temenni mahiyetinde onuncu fıkra hükmüne niye gerek duyuldu? Eğer düşünceniz bütçeye asgari tutarda bir ödenek konulmasını amaçlamak ise, onuncu fıkranın bu amaca uygun olarak düzenlenmesi gerekmez miydi? Yoksa, kanun tekniği açısından "Fazla mal göz çıkarmaz." anlayışı ile mi bu fıkraya ihtiyaç duydunuz?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN - Sayın Bakan…

SAĞLIK BAKANI RECEP AKDAĞ (Erzurum) - Değerli Başkanım, teşekkür ediyorum.

Sigaranın, özellikle anne rahmindeki çocuklara ciddi zararları olduğunu biliyoruz. Bunların arasında erken doğumlar, düşük kilolu doğumlar ve başka zararları da var. Bunların detaylarıyla ilgili bilgileri Sayın Milletvekilimize yazılı olarak verelim.

Sigaranın yabancı firmaların kontrolündeki miktarlarını ve 2007 yılındaki yıllık sigara harcamasını da Sayın Milletvekilimize yazılı olarak vermenin daha uygun olduğunu düşünüyorum.

Onuncu fıkra hükmüne neden ihtiyaç duyuldu? Evet, bu tekit amaçlı olarak konmuştur. Yani, biz, özellikle sigara mücadelesiyle ilgili olarak bütçemize, bütçeyi hazırlarken Maliye Bakanlığımızdan ilave bir para isteyeceğiz, bunu tekit amaçlı olarak konulmuştur.

Ben değerli milletvekillerimize teşekkür ediyorum.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Bakan.

Sayın Komisyon…

ADALET KOMİSYONU BAŞKANI AHMET İYİMAYA (Ankara) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Bir sigara fabrikasında hizmet akdine bağlı olarak işçi niteliğiyle çalışanın çalışma şartlarından dolayı yakalandığı hastalık, sosyal güvenlik hukuku anlamında bir meslek hastalığıdır. Sosyal Sigortalar Kurumuna başvurması halinde, iş göremezlik derecesinin yüzde 10'u da aşması halinde yaşlılık sigortası dışında, ayrıca bir maluliyet, iş göremezlik, iş kazası ve meslek hastalığı sigortasından maaş bağlanması imkânı vardır. Riskin böylece bertaraf edilmesi, sonuçlarının, mümkündür.

Ayrıca, sorumluluk hukukumuz kapsamından, ilgili kişi, iş sözleşmesine dayanarak iş mahkemesinde bir maddi ve manevi tazminat davası açar. Ölüm halinde de aynı konu, aynı hak söz konusudur. Fakat, memurlar hukuku bakımından Türk hukukunda böylesi bir düzenleme yoktur. Yani, sigara fabrikasında bir kamu statüsüne bağlı olarak çalışan kişinin meslek hastalığına veya çalışma hastalığına veya çalışma şartlarından kaynaklanan bir vücut sakatlığına yakalanması, tutulması, maruz kalması hâlinde idari mali içtihatları kapsamında bir hak elde etmesi mümkün değildir. Temenni

ederim ki, ilerideki düzenlemelerde, bu kanunda, memur olsun, diğer kişiler, işçi olsun veya olmasın diğer kişilerin sigara sebebiyle yakalandığı hastalıklardan, yakalandığı arazlardan veya ölümlerden dolayı hak sahipleri, sigara üreticilerine, dış satıcılara ve Türkiye temsilcilerine karşı bir tazminat davası açma hakkı tanınsın. Böyle bir hak bu kanunu gerçekte ayağı üstünde, önleyici ve önlemlendirici bir yasa haline getirir.

Teşekkür ediyorum sorularından dolayı.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Madde üzerinde dört adet önerge vardır.

Önergeleri önce geliş sıralarına göre okutacağım, sonra aykırılıklarına göre işleme alacağım.

İlk önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 55 sıra sayılı yasa teklifinin 5. maddesinin (7) nolu bendinde geçen (altmış) ibaresinin (otuz) olarak değiştirilmesini arz ederim.

Kamer Genç Tunceli

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 55 sıra sayılı Kanun Teklifinin çerçeve 5'inci maddesinin (11) numaralı fıkrasının aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Nurettin Canikli, Giresun

Oktay Vural, İzmir

Kemal Kılıçdaroğlu, İstanbul

Agâh Kafkas, Çorum

Cahit Bağcı, Çorum

"(11) 31/12/1960 tarihli ve 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 4'inci maddesinin birinci fıkrasının (7) numaralı bendinde belirtilen ilan ve reklam giderleri gelir ve kurumlar vergisi matrahının tespitinde gider olarak gösterilemez."

TBMM Başkanlığına

55 Sıra Sayılı Kanun teklifinin 5. maddesine; "Tütün ürünleri sektöründe faaliyet gösteren firmalar yıllık gelirlerinin binde birini okul yapılması amacıyla Millî Eğitim Bakanlığı bütçesine ödenek kaydedilmek üzere Hazine'ye aktarırlar. Aktarılma usul ve esaslarını Maliye Bakanlığı ve Hazine'den sorumlu bakanlıklar birlikte belirler." ibaresinin

12. fıkra olarak eklenmesini arz ve teklif ederiz. 02.01.2008

Hasan Macit, İstanbul

Ahmet Tan, İstanbul

Recai Birgün, İzmir

Harun Öztürk, İzmir

Hüseyin Mert, İstanbul

BAŞKAN - Şimdi, en son ve en aykırı önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 1109 sıra sayılı "Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi"nin çerçeve 5'inci maddesi ile değiştirilen 4207 sayılı Kanunun 4'üncü maddesinin:

(1) numaralı fıkrasındaki "alanlar ile nargile içilen mekanlarda" ibaresinin "alanlarda" olarak değiştirilmesini,

(3) numaralı fıkrasındaki "zararlarını belirten" ibaresinden sonra gelmek üzere "Türkçe" ibaresinin metne eklenmesini,

(7) numaralı fıkrasındaki "altmış" ibarelerinin "doksan" olarak değiştirilmesini, birinci cümlesindeki "tütün ürünleri" ibaresinden sonra gelmek üzere "ve sağlığa zararlı diğer" ibaresinin eklenmesini, sonrasında gelen "alışkanlığının" ibaresinin "alışkanlıkların" olarak değiştirilmesini ve "Bu yayınlar." ibaresinden sonra gelmek üzere "asgari 30 dakikası 17:00-22:00 saatleri arasında olmak üzere" ibaresinin metne eklenmesini arz ve teklif ederiz.

Nurettin Canikli Giresun

Bekir Bozdağ, Yozgat

Öznur Çalık, Malatya

Afif Demirkıran, Siirt

Bayram Özçelik, Burdur

Mehmet Ceylan, Karabük

KAMER GENÇ (Tunceli) - Sayın Başkan, benim önergem daha aykırı efendim. Çünkü ben altmış dakikayı otuza indirmek istiyorum.

BAŞKAN - Sayın Genç, bu işleri hepimizden daha iyi biliyorsunuz ama neyse...

KAMER GENÇ (Tunceli) - En aykırı benim önergem.

BAŞKAN - Komisyon önergeye katılıyor mu?

ADALET KOMİSYONU BAŞKANI AHMET İYİMAYA (Ankara) - Takdire bırakıyoruz efendim.

BAŞKAN - Hükûmet katılıyor mu?

SAĞLIK BAKANI RECEP AKDAĞ(Erzurum) - Katılıyoruz Değerli Başkan.

BAŞKAN - Gerekçeyi…

SADULLAH ERGİN (Hatay) - Gerekçe okunsun.

BAŞKAN - Buyurun, gerekçeyi okutuyorum:

Gerekçe:

Tütün ürünü tanımının içine "nargile" de girmektedir. Bu nedenle nargile ibaresi metinden çıkarılmıştır. Uyarı mesajlarının Türkçe yazılması sağlanmıştır. Ayrıca, Kanunun öneminin eğitici programlarda daha uzun süre yayın yapılarak belirtilmesi ve bu yayınların asgari 30 dakikasının 17:00-22:00 saatleri arasında yapılarak özellikle çocukların bu yayınları izleyebilmelerinin sağlanması amaçlanmıştır. Önerge ile yayınların tütün ürünleri dışında diğer zararlı alışkanlıkların zararlarının da vurgulanacak şekilde yapılması da öngörülmüştür.

BAŞKAN - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler… Kabul etmeyenler… Önerge kabul edilmiştir.

Diğer önergeyi işleme alıyorum:

TBMM Başkanlığına

55 Sıra Sayılı Kanun teklifinin 5. maddesine; "Tütün ürünleri sektöründe faaliyet gösteren firmalar yıllık gelirlerinin binde birini okul yapılması amacıyla Millî Eğitim Bakanlığı bütçesine ödenek kaydedilmek üzere Hazine'ye aktarırlar. Aktarılma usul ve esaslarını Maliye Bakanlığı ve Hazine'den sorumlu bakanlıklar birlikte belirler." ibaresinin

12. fıkra olarak eklenmesini arz ve teklif ederiz. 02.01.2008

Hasan Macit (İstanbul) ve arkadaşları

BAŞKAN - Komisyon katılıyor mu?

ADALET KOMİSYONU BAŞKANI AHMET İYİMAYA (Ankara) - Katılmıyoruz Sayın Başkan.

BAŞKAN - Hükûmet katılıyor mu?

SAĞLIK BAKANI RECEP AKDAĞ(Erzurum) - Katılmıyoruz Değerli Başkan.

BAŞKAN - Buyurun Sayın Macit.

Süreniz beş dakika.

HASAN MACİT (İstanbul) - Sayın Başkan, Sayın Milletvekilleri; şahsım ve Demokratik Sol Parti adına yüce heyetinizi saygılarımla selamlıyorum ve 2008 yılının barış, mutluluk dolu, yokluğun, yoksulluğun yok olduğu bir yıl olması, bu kararların alınması ve uygulanması dileklerimle yeni yılınızı kutluyorum.

Değerli arkadaşlar, 2002'den bu tarafa baktığımızda, Tekel işletmesinin sigara üretiminde ve pazarlamasında yüzde 30'dan fazla bir pazar payını yabancı sermayeye kaptırdığı, yani küresel firmalara kaptırdığı görülüyor. Burada çalışan yönetici arkadaşlarımızın bu anlamdaki çalışmalarını yeterince yapmadıkları veyahut da sektörde yabancı sermayenin, yabancı firmaların rekabetine karşı koymadıkları için, pazar payını ne yazık ki yüzde 30 oranında yabancı firmalar lehine kaybetmiş durumdadır ve bu, kaybetmesine neden olan, Tekeldeki Sayın Genel Müdür de vücut diline uygun hareket et-

tiği için, bugün bir başka kurumda genel müdür olarak görev yapmaktadır.

Şuraya gelmek istiyorum: Sigara sektöründeki firmalar milyar dolarlarla ciro yapmakta, milyar dolarlarla ifade edilen gelirleri bulunmaktadır. Elbette ki bu yasa, sağlık anlamında ve halkımızın sağlığını koruma anlamında çok yararlı bir yasadır ve bu yasa gerçekten geç kalınmış, daha önceden çıkarılması gereken bir yasadır. Ama bu sektörde faaliyet gösteren ve milyar dolarlar kazanan bu firmaların da hiç olmazsa gelirlerinden bir kısmını Millî Eğitim Bakanlığının bütçesine aktarmasının ve burada da okulsuz olan köylerimize veya okulsuz olan yerleşim yerlerimize okul yapılmasının daha yararlı olacağını düşünüyoruz. Halkın tüketiminden kazanmış oldukları bu paraları bu halkın yararına, binde 1 oranında da olsa, katkı koymalarının önünü açacak bir önerge verdik. Ben de ümit ediyorum ve güveniyorum ki, iktidara mensup sayın milletvekilleri ve diğer milletvekili arkadaşlarımız bu önergeye destek olacaklar. Çünkü, bu önergeyle ne maliyeye ne bütçemize ek bir külfet gelmeyecek, aksine, Türkiye'den milyar dolarlar kazanan uluslararası firmaların Türk millî eğitimine bir katkısı olacaktır. Bunu amaçlayarak böyle bir önerge verdik.

Bu önergeyi, gerçekten samimiyetle sizlere inanıyorum ki, destekleyeceğinizi düşünüyorum. Yoksa, bu binde 1'lik bir kârın aktarılmış olması ne firmalara caydırıcı veyahut da zarar getirici bir önlemdir, bir masraftır ne de bir başka anlamda pazarda caydırıcı bir rol oynayacaktır. Aksine, eğitimimize büyük katkılar sağlayacak, büyük yararlar sağlayacaktır diye düşünüyorum ve bu bağlamdaki vermiş olduğumuz bu önergeye de destek olacağınızı ümit ediyoruz. Yoksa, bu dolarlar, bir şekilde başka ülkelere transfer edilecek, Türkiye'de de kalmayacaktır diye düşünüyorum.

Bu yasanın yararlı olması anlamında gerçekten destekliyoruz, yararlı, ama Tekel'in özelleştirilmesinden sonra, iki ay sonra getirilseydi Türkiye açısından daha yararlı olurdu diye düşünüyorum.

Önergemize desteklerinizi bekliyor, hepinize saygılar sunuyorum.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Macit.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler… Kabul etmeyenler… Önerge reddedilmiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum:

TBMM Başkanlığına

Görüşülmekte olan 55 sıra sayılı Kanun Teklifinin çerçeve 5'inci maddesinin (11) numaralı fıkrasının aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

NURETTİN CANİKLİ (Giresun) ve arkadaşları

"(11) 31/12/1960 tarihli ve 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 41'inci maddesinin birinci fıkrasının (7) numaralı bendinde belirtilen ilan ve reklam giderleri gelir ve kurumlar vergisi matrahının tespitinde gider olarak gösterilemez."

BAŞKAN - Komisyon katılıyor mu?

ADALET KOMİSYONU BAŞKANI AHMET İYİMAYA (Ankara) - Yüksek takdire bırakıyoruz efendim.

BAŞKAN - Hükûmet katılıyor mu?

SAĞLIK BAKANI RECEP AKDAĞ (Erzurum) - Katılıyoruz efendim.

SADULLAH ERGİN (Hatay) - Gerekçe okunsun.

BAŞKAN - Gerekçeyi okutuyorum:

Gerekçe:

Söz konusu fıkranın vergi tekniğine uygun hale getirilmesi amaçlanmaktadır.

BAŞKAN - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler… Kabul etmeyenler… Önerge kabul edilmiştir.

Sayın milletvekilleri, Giresun Milletvekili Sayın Nurettin Canikli ve arkadaşları tarafından verilen ve kabul edilen ilk önerge nedeniyle Tunceli Milletvekili Sayın Kamer Genç'in önergesini işleme koymamız teknik yönden mümkün değildir.

Kabul edilen önergeler doğrultusunda maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler… Kabul etmeyenler… Madde kabul edilmiştir.

T.B.M.M. B:45 03.01.2008 O:1

3 Ocak 2008 Perşembe

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 14.03

BAŞKAN: Başkan Vekili Meral AKŞENER

KÂTİP ÜYELER: Harun TÜFEKCİ (Konya), Fatma SALMAN KOTAN (Ağrı)

BAŞKAN - Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin 45'inci Birleşimini açıyorum.

1'inci sırada yer alan Trabzon Milletvekili Cevdet Erdöl'ün; Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi Ve Adalet Komisyonu Raporu'nun görüşmelerine kaldığımız yerden devam edeceğiz.

BAŞKAN - Şimdi 6'ncı maddeyi okutuyorum:

MADDE 6 - 4207 sayılı Kanunun 5'inci maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Ceza hükümleri

MADDE 5 (1) Bu Kanunun 2'nci maddesinin birinci ve dördüncü fıkralarında belirtilen alanlarda tütün ürünleri tüketenler ile 3'üncü maddenin ikinci fıkrasına aykırı hareket edenler, 30/03/2005 tarihli ve 5326 sayılı Kabahatler Kanununun 39'uncu maddesi hükümlerine göre; 3'üncü maddenin onikinci fıkrasına aykırı hareket edenler Kabahatler Kanununun 41'inci maddesi hükümlerine göre cezalandırılır.

(x) 55 S. Sayılı Basmayazı 27/12/2007 tarihli 43'üncü Birleşim Tutanağına eklidir.

(2) 2'nci maddenin birinci, üçüncü, dördüncü ve beşinci fıkralarında belirtilen, yasakların uygulanması ve tedbirlerin alınması ile ilgili yükümlülüklerini yerine getirmeyen işletme sorumluları, işletme iznini veren kurum yetkilileri tarafından önce yazılı olarak uyarılır. Bu uyarı yazısı, ilgili işletme sorumlusuna tebliğ edilir. Bu uyarıya rağmen, verilen sürede yükümlülüklerini yerine getirmeyenler, belediye sınırları içinde belediye encümeni, belediye sınırları dışında mahalli mülki amir tarafından beşyüz Türk Lirasından

beşbin Türk Lirasına kadar idari para cezası ile cezalandırılır.

(3) 3'üncü maddenin birinci, üçüncü, dördüncü, beşinci ve onbirinci fıkralarındaki yasakların her birine aykırı hareket edenler, ellibin Türk Lirasından ikiyüzelli bin Türk Lirasına kadar idari para cezası ile cezalandırılır. Bu cezaya karar vermeye Tütün, Tütün Mamulleri ve Alkollü İçkiler Piyasası Düzenleme Kurulu yetkilidir.

(4) 3'üncü maddenin altıncı fıkrasındaki yasağın görsel yayın yoluyla ihlal edilmesi halinde; yerel yayın yapan kuruluşlar, bin Türk Lirasından beşbin Türk Lirasına kadar, bölgesel yayın yapan kuruluşlar, beşbin Türk Lirasından onbin Türk Lirasına kadar, ulusal yayın yapan kuruluşlar, ellibin Türk Lirasından yüzbin Türk Lirasına kadar idari para cezası ile cezalandırılır. Bu cezaya karar vermeye Radyo ve Televizyon Üst Kurulu yetkilidir.

(5) 3'üncü maddenin yedinci fıkrasındaki yasağa aykırı hareket edenler, belediye sınırları içinde belediye encümeni, belediye sınırları dışında genel kolluk tarafından bin Türk Lirası idari para cezası ile cezalandırılır.

(6) 3'üncü maddenin sekizinci fıkrasındaki yasaklara aykırı hareket edenler, 26/09/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun «Sağlık için tehlikeli madde temini" başlıklı 194'üncü maddesi hükmüne göre cezalandırılır.

(7) 3'üncü maddenin dokuzuncu fıkrasındaki yasağa aykırı hareket edenler, mahalli mülki amir tarafından her bir kişiyle ilgili olarak bin Türk Lirası idari para cezası ile cezalandırılır.

(8) 3'üncü maddenin onuncu fıkrasındaki yasağa aykırı hareket edenler, belediye zabıtası tarafından ikiyüzelli Türk Lirası idari para cezası ile cezalandırılır. Belediye sınırları dışında bu yetki genel kolluk tarafından kullanılır.

(9) 3'üncü maddenin onüçüncü fıkrasındaki yasaklara aykırı hareket edenler, mahalli mülki amir tarafından bin Türk Lirasından onbin Türk Lirasına kadar idari para cezası ile cezalandırılır. Tütün ürünlerinin satış belgesiz olarak satışının yapıldığı veya satışa hazır tutulduğu yerlerdeki tütün ürünlerine el konulur ve nereden temin edildiğine dair belge ibraz edilememesi halinde, mahallî mülkî amir tarafından bunların mülkiyetinin kamuya geçirilmesine karar verilir.

(10) 3'üncü maddenin on dördüncü fıkrasındaki ürünleri üretenler, be-

lediye sınırları içinde belediye encümeni, belediye sınırları dışında mahalli mülki amir tarafından yirmibin Türk Lirasından yüzbin Türk Lirasına kadar idari para cezası ile cezalandırılır.

(11) 4 üncü maddenin birinci ve ikinci fıkralarındaki yükümlülüklerin her birine aykırı hareket edenler, mahallî mülkî amir tarafından bin Türk Lirası idarî para cezası ile cezalandırılır.

(12) 4'üncü maddenin üçüncü ve dördüncü fıkralarındaki yükümlülüklerin her birine aykırı hareket eden üretici firmalar, Tütün, Tütün Mamulleri ve Alkollü İçkiler Piyasası Düzenleme Kurulu tarafından bu yükümlülüklere aykırı olarak piyasaya sürülen malların piyasa değeri kadar idari para cezası ile cezalandırılır. Ancak, verilecek idarî para cezasının miktarı ikiyüzellibin Türk Lirasından az olamaz.

(13) 4'üncü maddenin altıncı fıkrasındaki yükümlülüğe aykırı hareket eden firmalar Tütün, Tütün Mamulleri ve Alkollü İçkiler Piyasası Düzenleme Kurulu tarafından ellibin Türk Lirasından yüzbin Türk Lirasına kadar idari para cezası ile cezalandırılır.

(14) 4'üncü maddenin yedinci fıkrasındaki yükümlülüklere aykırı hareket edilmesi halinde; yerel yayın yapan televizyon kuruluşları bin Türk Lirasından beşbin Türk Lirasına kadar, bölgesel yayın yapan televizyon kuruluşları beşbin Türk Lirasından onbin Türk Lirasına kadar, ulusal yayın yapan televizyon kuruluşları ellibin Türk Lirasından ikiyüzellibin Türk Lirasına kadar idari para cezası ile cezalandırılır. Bu cezalar, radyo yayını yapan kuruluşlar hakkında onda bir oranında uygulanır. Bu cezaya karar vermeye Radyo ve Televizyon Üst Kurulu yetkilidir.

(15) Bu Kanunla kendilerine yüklenen görevleri yerine getirmeyen memurlar ve diğer kamu görevlileri hakkında, ceza hukuku sorumluluğu saklı kalmak kaydıyla, tâbi oldukları mevzuatta yer alan disiplin hükümleri uygulanır."

BAŞKAN - Madde üzerinde gruplar adına söz talebi vardır.

İlk söz, Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına Manisa Milletvekili Sayın Erkan Akçay›da.

Buyurun Sayın Akçay.

Süreniz on dakika.

MHP GRUBU ADINA ERKAN AKÇAY (Manisa) - Sayın Başkan, Değerli Milletvekilleri; Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi'nin 6'ncı maddesi üzerinde Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına söz almış bulunuyorum. Muhterem heyetinizi saygıyla selamlıyorum.

Günümüzde sigaranın insanlara, sağlık, sosyal ve ekonomik bakımdan verdiği zararlar devletlerin kayıtsız kalamayacağı boyutlara ulaşmıştır. Sigara insanlığın ortak sorunu olan bir illet hâline gelmiştir. Bu illetle insanlığın topyekûn mücadele etmesi bir mecburiyet hâline gelmiş durumdadır. Bu konuda en büyük görev, yine en üst kamu otoritesi olan devletlere düşmektedir. 20'nci yüzyılda tütünü ve sigarayı üreten, işleyen, satan ve tütün tüketimini doğrudan veya dolaylı olarak teşvik eden ülkeler, artık 21'inci yüzyıl başında, tütün mamullerinin verdiği zararlara karşı ciddi bir şekilde mücadele etmeye başlamıştır, çünkü tütün kullanımı, ülkeler bakımından astarı yüzünden pahalı hâle gelmiştir. Tütün, sadece parasal yönden ele alındığında dahi getirdiğinden fazlasını götürmektedir. Kaldı ki, insan sağlığının ve insani değerlerin söz konusu olduğu yerde, konunun parasal boyutunun bir önemi olmamalıdır.

Değerli Milletvekilleri, bir ihtiyaçtan doğan kanunların yapımında dikkat edilmesi gereken en önemli husus, kanunun uygulanabilir nitelikte olması ve uygulanmasıdır. Bu açıdan baktığımızda, 7 Kasım 1996 tarihinde kabul edilen ve hâlen yürürlükte olan 4207 sayılı Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanun'un amacına ulaşamadığı hepimizin malumudur. On bir yıldır yürürlükte bulunan 4207 sayılı Kanun'un, bırakın cezai yaptırım uygulamasını, bazı basit uygulamalar dahi bu Kanun çerçevesinde yerine getirilememiştir.

Örnek verecek olursak, bu Kanun›un 2›nci maddesinin ikinci fıkrasında öngörülen «Kapalı mahallerde tütün içilebilmesi için ayrı yerler tahsis edilir.» hükmü, başta Türkiye Büyük Millet Meclisi olmak üzere, kurumların pek çoğu tarafından uygulanmamış, sigara içimi için özel mahaller tahsis edilmemiştir. Yine, 4'üncü maddenin son fıkrasındaki, TRT ve özel televizyon kurumları tarafından, ayda en az doksan dakika, tütün alışkanlığının zararları konusunda uyarıcı ve eğitici mahiyette yayınlar yapmak mecburiyetine uyulmamaktadır.

Değerli Milletvekilleri, şimdi huzura getirilen bu kanun teklifiyle, yüce Meclis'in mensubu olan değerli milletvekillerimiz önemli bir sınavla karşı karşıyadır. Bu sınav, Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından çıkarılan bir ka-

nuna başta Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin kendisinin uyup uymayacağı, bu konuda topluma örnek olup olmayacağı hususudur. Çıkacak bu kanuna, önce milletvekilleri ve Türkiye Büyük Millet Meclisi uymak ve uygulamak zorundadır. Getirilen bu kuralların adil ve doğru bir şekilde uygulanmaması hâlinde bir zafiyet doğacaktır.

Önemli bir kamusal ihtiyaçtan doğan bu kanun, etkili ve uygulanabilir olmalıdır. İhtiyaç olduğu hâlde etkili olamayan ve uygulanamayan kanunlar, faydasız bir kanun hâline gelir. Faydasız kanunlar zorunlu kanunları zayıf düşüreceği gibi, yasama gücünü de zayıflatır. Yüce Meclis, bu kanunun uygulamalarını özenle takip etmek durumundadır.

Değerli Milletvekilleri, bir kanunun etkili ve uygulanabilir olmasının bazı şartları vardır. Kanun yapılırken hukuka uygun davranılmalı, temel hak ve özgürlüklerin özüne dokunulmamalıdır. Kanun, şahıs veya toplumla ilgili önemli bir ihtiyaçtan doğmalıdır. Kanun, kamu vicdanında yerini bulmalıdır. Kanun vesilesiyle getirilen kuralların, zaman içinde örf ve âdete dönüşmesi de mümkündür. Örneğin, Türk örf ve âdetinde yer alan birbirine sigara ikram etme alışkanlığından vazgeçilip, sigara ikramının ayıplandığı bir anlayış yerleşebilmelidir. Ayrıca, yasa yapmanın genel ilkeleri olan kanunilik, açıklık, zarurilik, zarar ve kusur ilkesiyle gerekli orantılı ve uygulanabilir ceza ilkelerine uyulmalıdır.

Hukuk devleti, hukuka uygun yasalar yapan ve yaptığı yasaya uyan ve uyduran devlettir. Tütün içimini engellemek için kişilerin ve toplumun eğitimine ve bilinçlendirilmesine yönelik çalışmalara, bu kanunda maalesef yer verilmemektedir. Bu kanun teklifinin en önemli noksanlığı buradadır. Kanun teklifi yasakçı bir zihniyet taşımaktadır. Yasakçı zihniyetin, sigara ve tütün zararlarıyla etkin bir şekilde mücadele etme imkânı zayıftır. Tarihimizdeki IV.Murat örneği ile başka ülkelerin yasakçı uygulamaları başarısız örneklerdir. En etkili çözüm, tütün ve tütün mamullerinin zararları konusunda kişilerin ve toplumun eğitilmesi, bilinçlendirilmesi ve kanunların tam, zamanında, tarafsız ve yaygın biçimde uygulanmasıdır.

Kanun teklifinde cezayı uygulayacak merci ve yetki karmaşası bulunmaktadır. Ayrıca, teklif, sağlıktan ziyade ceza üzerine inşa edilen, devletin vatandaşını suçlu durumuna düşürdüğü bir düzenleme görüntüsü vermektedir. Sigara kötüdür. Bu doğrudur. Peki, sigara içen vatandaş suçludur denilebilir mi? Cezanın ödenebilir olup olmadığı araştırılmış mıdır? Düzenleyici etki analizi sonuçları nelerdir? 4207 sayılı Kanun kadük ise, işlerliği cezaların artırılması yoluyla mı sağlanacaktır? En önemlisi, vatandaşı suçlu konumuna

düşürecek eylemleri çoğaltarak ve cezayı uygulayacak yetkiliyle vatandaş arasında sürtüşmeleri artırarak etkili bir uygulama yapılamaz. Genel kabul gören yasaklar dışında alınacak bu tedbirlerin gerekçede belirtilen amaçları sağlayıp sağlamayacağı ayrı bir sorudur.

Hepimizin bildiği gibi, bu kanun teklifinin hazırlanması esnasında ilgili komisyon üyeleri örnek uygulamaları izlemek amacıyla yurt dışına gitmişlerdir. Bu seyahatin yanı sıra, ülkemizde 4207 sayılı yürürlükteki Kanun'un uygulandığı yerlerin ziyaret edilmesi de uygun olurdu.

Değerli milletvekilleri, sigara kullanımının zararlarını önlemeye yönelik çalışmalara ve yasaların uygulanmasına yönelik faaliyetlere örnek olması ve fikir vermesi bakımından, daha önce görev yaptığımız Manisa ve Balıkesir Defterdarlıklarında sigara içiminin önlenmesine ilişkin yaptığımız çalışmaları bir tecrübe örneği olarak çok kısaca bilginize sunmak istiyorum.

1999 yılında Manisa, 2004 yılında Balıkesir Defterdarlığında, 4207 sayılı Kanun hiç kimseye ceza uygulamadan, yasakçı ve cezacı olmayan bir anlayışla harfiyen uygulamıştır. Önce, konunun uzmanı hekimler tarafından konferans ve seminerler verilmiş, personel eğitim yoluyla bilinçlendirilmiş ve ikna edilmiş, ısrarlı ve tutarlı yöntemlerle ve idari bir iradeyle etkin bir uygulama yapılmıştır. Demek ki, 4207 sayılı Kanun istenebilirse uygulanıyormuş. Kişilerin tütün kullanımına başlamalarını engelleyecek, kullananları vazgeçirecek veya kullanımı en aza indirecek eğitim çalışmalarına ilişkin hususlara bu kanunda yer verilmesi gerekirdi.

Sadece yasaklara yer veren, eğitimi ve bilinçlendirmeyi noksan bırakan 4207 sayılı Yasa'nın hazin durumunu göstermesi bakımından bir ilimizin bir kamu kurumunda 2004 yılında bir gazeteci, foto muhabiri tarafından çekilen ilginç bir fotoğrafı, Değerli Milletvekilleri, dikkatinize ve takdirlerinize sunmak istiyorum. Bu fotoğraf 2004 yılında bir ilimizdeki bir kamu kurumu koridorlarında çekilmiştir ve sigara yasağını ilan eden, duyuran "Burada sigara içilmez. Cezası 462.400.000 Türk lirasıdır" olarak ilan eden afişi vatandaşımız ağzındaki sigarayla hiç yasağa uymadan ve tınmadan -deyim yerindeyse- okumaktadır.

ERKAN AKÇAY (Devamla) - Görüldüğü üzere, 2004 yılında çekilen bu fotoğraf da kamu kurumundaki afişli uyarının ve Kanun'un uygulanabilirliğinin ne duruma geldiğini bize yeterince bildirmektedir.

Değerli Milletvekilleri, konuşmama burada son verirken, çıkacak olan bu yasanın ülkemize hayırlı ve uğurlu olmasını diler, muhterem heyetinize saygılar sunarım.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Akçay.

Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına İstanbul Milletvekili Sayın Bayram Meral.

Buyurun Sayın Meral.

Süreniz on dakika.

CHP GRUBU ADINA BAYRAM ALİ MERAL (İstanbul) - Sayın Başkan, Saygıdeğer Milletvekilleri; tütün mamullerinin zararlarının önlenmesiyle ilgili 55 sıra sayılı yasanın 6'ncı maddesiyle ilgili, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına söz almış bulunmaktayım. Yüce Genel Kurul'u saygıyla selamlıyorum.

Değerli arkadaşlarım, elbette ki Cumhuriyet Halk Partisi olarak insan sağlığına zararlı her şeyin karşısındayız. Bunun, bir defa, bilinmesinde yarar var.

Bu sigaranın iki önemli ağır boyutu vardır: Bunun birisi insan sağılığına verdiği zarar, ikincisi ekonomiye getirdiği zarar.

Değerli arkadaşlarım, insan sağlına yalnızca sigara zarar vermez. İnsan yaşamında, düşük kalorili besinden yararlanan, gerekli besini alamayan dar gelirli vatandaşların da ciddi sorunu, sıkıntısı vardır. Ya duyuyorsunuz işitmek istemiyorsunuz, ya işitiyorsunuz söylemek istemiyorsunuz saygıdeğer AK Partili milletvekilleri.

…….

MUSTAFA ELİTAŞ (Kayseri) - Sigaraları söndürüyoruz.

BAYRAM ALİ MERAL (Devamla) - Değerli arkadaşlarım, sigara öyle sönmez. Birçoğunuz Avrupa ülkesine gitmişsiniz. Avrupa ülkeleri tedbir almış, okuldan başlatmış onu, okuldan. Sigaranın zararlarını, okuldan başlatmış… Şimdi biz, bırakın sigarayı önlemeyi, okulların önünde hangi rezilliklerle karşılaştığımızı televizyonlarda izliyoruz değerli arkadaşlarım. Bunun bir defa tedbirini alın. Sigaradan önce alınması gereken tedbirler var; onu da alın, onu da alın. Görüyoruz, yaşıyoruz bunları. İşte, sizin millî eğitiminizin okulları getirdiği nokta o. Sen esrarı önleyemeyeceksin, sigarayı, okullarda ders vereceksin, vatandaşı yetiştireceksin. Bir defa, değerli arkadaşlarım, bu aradaki çelişkileri kaldırmak zorundasınız ve Avrupa ülkelerinde okuldan başlıyor.

Bir konu daha var. Gidin devlet dairelerine değerli arkadaşlarım, bir oda-

yı boşaltmıştır, orada gerekli tedbiri almıştır, belirli saatlerde sigara içmek isteyen vatandaş varsa gider orada sigarasını içer. Var mı şimdi Türkiye'de, bunun tedbirini aldınız mı? Yok. Ne olacak? Bir yerden duman çıktı -aynen itfaiye gibi- zabıta memuru koşacak "Burada kim sigara içti?" Getirdiğiniz bu değerli arkadaşlarım, getirdiğiniz yasa bu. Bunun bir tedbirini alın.

Yapılanlardan şikâyetçi değiliz. Elbette ki sigaranın zararını hepimiz biliyoruz. Parayı yakıyorsun en azından parayı, sağlığınla birlikte parayı yakıyorsun. Bunu biliyoruz, ama bunun bir başlangıcı vardır değerli arkadaşlarım. Sırf, bugün, bunun suçlusu siz olduğunuzdan söylemiyorum. Ama beş yıldır, değerli arkadaşlarım, yaptığımız tek şey…

KEREM ALTUN (Van) - Sigarayı terk ettiremedik değil mi?

BAYRAM ALİ MERAL (Devamla) - Vallahi, inşallah edilsin değerli arkadaşlarım. Yani, bir şey söyledin… İnsan sağlığına zararlı her şeyin karşısındayız. Bakınız, yaşamını sürdüremeyen, asgari ücretle geçinemeyen, iş bulamayan insanların sorunu sigaradan daha önemlidir. Evine ekmek götüremiyor, yaşamını sürdüremiyor, kalori alamıyor, besinini temin edemiyor, onlar da sorun değil mi? Onlara da eğilmek lazım değerli arkadaşlarım. Hani "Haksızlıkla, yolsuzlukla, açlıkla mücadele edeceğiz." diyordunuz ya, onu hatırlatıyorum size, başka bir şey yok.

BAYRAM ALİ MERAL (Devamla) - Değerli arkadaşlarım, Cumhuriyet Halk Partisi olarak, sigara zararlıdır, içki zararlıdır, kumar zararlıdır… Bunlar, kime sorarsanız bilinen bir şeydir. Bunları önlemenin yolları vardır. "Duman çıktı, zabıta memuruna, git orada ceza yaz"la bunlar önlenmez değerli arkadaşlarım. Bir başka türlü cezayla da bunlar önlenmez. Nasıl önleyeceksin? Bakınız, laf lafı açıyor, bir gün uçakta bir başka yere gidiyoruz. Sigara yasak. Bir hostes geldi, bir feryat kopardı, dedi ki: "Aman" dedi, sigara içmiş, affederseniz, tuvalete atmış vatandaşın birisi. Şimdi, bakınız değerli arkadaşlarım, bu o kadar önemli bir şey ki, intihar, havada intihar. Niye bunu yapmış? Onun orada, söner mi sönmez mi, ne zarar getirdiğini bilmediği için vatandaş onu oraya atmış. Nasıl önlenecek bu? Temelden başlayacaksınız, eğitim vereceksiniz, eğitim, eğitim. Sizin anladığınız eğitim değil, sizin anladığınız eğitim değil.

Teşekkür ederim, saygılar sunuyorum.

BAŞKAN - Madde üzerinde şahısları adına söz talepleri vardır: İzmir Miletvekili Sayın İbrahim Hasgür, Antalya Milletvekili Sayın Abdurrahman

Arıcı, İstanbul Milletvekili Sayın Hasan Macit.

İlk söz İzmir Milletvekili Sayın İbrahim Hasgür.

Buyurun Sayın Hasgür.

Süreniz beş dakika.

İBRAHİM HASGÜR (İzmir) - Sayın Başkan, Değerli Milletvekilleri; 55 sıra sayılı Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi'nin 6'ncı maddesiyle ilgili olarak söz almış bulunuyorum. Bu vesileyle, hepinize saygılarımı sunuyorum.

Bu kanunla ilgili olarak, şu ana kadar, genelde, kanunun sağlık boyutu ve sigara içmenin insan bedenine vermiş olduğu zararlar konuşuldu. Ben ise, konunun farklı bir boyutunu ele almak ve kısa süre içerisinde olayımızın hukuki boyutuna temas ederek, sigara içme özgürlüğünün sınırlandırılması konusuna girmek istiyorum.

Bilindiği üzere, belirli yer ve şartlarda başkalarına zarar verir bir şekilde sigara içilmesi, sadece bir sağlık sorunu, bir ahlak sorunu olmaktan çıkarak, bir hukuk sorunu hâline gelmiş ve bir takım hukuki düzenlemelere ihtiyaç göstermiştir. Bizimle birlikte pek çok ülkede sigara içme özgürlüğünün sınırlandırılmasının anayasal temelleri tartışılmış ve bu konuda gerekli yasal düzenlemeler hazırlanarak yürürlüğe konulmuştur.

Bilindiği gibi, özgürlük, çok çeşitli şekillerde tarif edilmiş ve anlaşılmış bir kavramdır. Kısa bir tarifini vermek gerekirse, özgürlük, belli bir konuda serbest hareket etme gücü olarak ifade edilebilir, bu anlamda, bir sigara içme özgürlüğünden de bahsedilebilir. Bu özgürlük, sigara içme konusunda insanların serbest hareket etme gücüne sahip oluşları şeklinde tanımlanabilir. Her ne kadar, bu özgürlüğü, Anayasa'mızda düzenlenen özgürlükler kapsamına sokmak ilk elden zor olsa da, Anayasa'nın 17'nci maddesinin birinci fıkrasında düzenlenmiş "Maddi ve manevi varlığı geliştirme hakkı" bir kapsayıcı özgürlük olarak yorumlanarak, sigara içme özgürlüğü bu özgürlüğün kapsamına dâhil edilebilir. Keza, Anayasa'mızın 12'nci maddesinin birinci fıkrası tabii hukuk anlayışından esinlenerek, herkesin her çeşit özgürlüğe sahip olduğunu kabul etmiştir. Anayasa'nın 12'nci maddesinin birinci fıkrasıyla kabul ettiği özgürlüklerden birisinin de pekâlâ sigara içme özgürlüğü olduğu söylenebilir. Sigara içme özgürlüğü, ister 17'nci maddenin birinci fıkrasının isterse 12'nci maddenin birinci fıkrasının kapsamında düşünülsün, Anayasa'nın 13'üncü maddesinde öngörülen sınırlama sistemine göre sınırlanabilir.

Sigara içme özgürlüğü, belirli yer ve koşullarda birçok özgürlüklerle çatışmaktadır. Söz gelimi, sigara içme özgürlüğü, eğitim özgürlüğüyle, seyahat etme özgürlüğüyle, çalışma özgürlükleriyle çatıştığı pekâlâ söylenebilir. Bu özgürlüklerde bir çatışma söz konusuysa, hiyerarşi ilkesi, müdahalenin durdurulması ilkesi ve pratik uyuşum ilkelerine göre çözümlenmeler hukukta karşılaşılan yöntemlerdir, ama en uygunu pratik uyuşum ilkesidir. Bu ilkeye göre, çatışan özgürlükler, varlık ve etkilerini optimal düzeyde sürdürebilecek şekilde sınırlandırılmalıdır. Söz gelimi, sigara içme özgürlüğü seyahat etme özgürlüğüyle çatıştığı zaman, bu ilkeye göre seyahat edenlerin hem haklarını korumak hem de sigara içenlerin özgürlüğünü korumak için, mesela, trenlerde farklı kompartımanlarda sigara içenlere ayrı, sigara içmeyenlere ayrı kompartımanların tahsis edilmesi şeklinde bir çözüm düşünülebilir.

Sigara içme özgürlüğü, diğer yandan bir ödevle, bir zorunlulukla da çatışabilmektedir. Mesela, askerlik bir ödevdir, askerlikte sigara içenlerle içmeyenlerin durumu ne olacaktır? Aynı şekilde, hapishaneye düşmüş bir insanın durumu nazara alındığında, orada sigara içen mahkûmlarla içmeyen mahkûmların durumu ne olacaktır? Bunlarda sigara içme özgürlüğünün bir ödev veya zorunlulukla çatışması hâlinde de hiyerarşi nedeniyle sigara içme özgürlüğünün sınırlandırılması yoluna gidilebilmektedir. Ancak, pratik uyuşum ilkesinin uygulanma imkânı olduğu durumlarda bu ilkeye göre çözüm aranması hiçbir zaman ihmal edilmemelidir.

Sigara içme özgürlüğü, Anayasa'nın 12'nci maddesinin ikinci fıkrasındaki sınırlandırmayla yüklü olarak doğmuştur. Diğer bir anlatımla, sigara içme özgürlüğü, daha doğarken kişilerin, topluma, ailesine ve diğer kişilere karşı ödev ve sorumlulukla sınırlı bir şekilde doğmuştur. Bu alanda yasa koyucunun sigara içme özgürlüğünün sınırlarını belirtmesi bu özgürlüğün sınırlandırılması anlamına gelmez. Bu sınır belirtme işlemi kurucu değil, bildirici niteliktedir. Zira, burada sınırlılık temel hakkın dışından değil, bizzat kendisinden kaynaklanmaktadır. Bu nedenle, burada Anayasa'da belirtilen genel ya da özel sebeplere uygunluk da aranmaz.

İBRAHİM HASGÜR (Devamla) - Sigara içme özgürlüğünün sınırlandırılması Anayasa'nın 13'üncü maddesinde öngörülen sisteme göre olur. Buna göre sigara içme özgürlüğünün sınırlandırılmasının şartları şunlardır: Öncelikle, sınırlandırma yasama organı tarafından yapılmalıdır. İkinci olarak, sınırlandırma Anayasa'da belirtilen genel sağlık sebeplerine göre yapılmalıdır. Üçüncü olarak, sınırlandırma Anayasa'nın sözüne ve ruhuna uygun olmalıdır. Dördüncü olarak, sınırlandırmada ölçülülük ilkesine uyulmalıdır.

Sigara içme özgürlüğünü sınırlandıran bir yasada, inancıma göre, başkalarının sağlığını korumak olduğu vurgulanmalı ve bu yasanın kapsamı şu ölçülerle belirtilmelidir: Bir kere, yasak ancak birden fazla kişinin bulunduğu yerlerde söz konusu olmalıdır. İkinci olarak, bu birden fazla kişinin bir temel hak ve özgürlüğünün kullanımına, bir ödeve, bir görevine ya da bir zorunluluğuna dayanmalıdır.

Mevcut hazırlanan bu yasa teklifinin burada ifade etmiş olduğumuz bu hassasiyetleri ve incelikleri titizlikle yerine getirmiş olduğunu görüyor, yasa teklifini hazırlayanlara teşekkür ediyor ve hepinize saygılar sunuyorum.-

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Hasgür.

Şahısları adına ikinci söz, Antalya Milletvekili Sayın Abdurrahman Arıcı'nın.

Buyurun Sayın Arıcı.

Süreniz beş dakika.

ABDURRAHMAN ARICI (Antalya) - Sayın Başkan, Değerli Milletvekilleri; Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi'nin 6'ncı maddesi üzerinde söz almış bulunmaktayım. Yüce heyetinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın milletvekilleri, hiç kimse bağımlı olarak dünyaya gelmez, bağımlı kalmayı da istemez. Onu yanlışlıklara iten çevrenin olumsuz etkileridir. Bunlardan birisi de sigara alışkanlığı kazanmasıdır. Sigara içen bir kişi, ortamda bulunan ve sigara içmeyen kişilerin de sigara dumanı solumasına neden olur. "Pasif içicilik" adı verilen bu durum, doğrudan sigara içmeye göre daha fazla tehlikelidir. Kendi sağlığını bozmakla kalmayıp çevresindeki kişilerin de sağlığını bozmaya hakkı yoktur.

Kendiliğinden duyarlı davranmayan içicileri de uyarmak bir görevdir diyerek, 2008 yılının tüm halkımıza barış, mutluluk, iyilikler getirmesi dileğimle saygılar sunuyorum.

BAŞKAN - Şimdi, madde üzerinde soru-cevap işlemi yapılacaktır.

Sayın Doğru…

REŞAT DOĞRU (Tokat) - Sayın Başkanım, aracılığınızla sormak istiyorum: Aşırı sigara kullanımı vücutta A, C ve E vitaminlerinin yetersizliğine sebep olmaktadır. Bunun sonucunda da özellikle ciltte büyük bozukluklar

olmakta ve beraberinde de kırışıklıklar oluşmaktadır. Son yapılan araştırmalarda, kız çocuklarının ve bayanların sigara kullanımıyla ilgili olarak yoğun bir şekilde talepte olduğu görülmektedir. Bununla ilgili -yani kırışıklıklara sebep olması dolayısıyla görünümü de bozulacağı için- bir çalışma yapılmakta mıdır yapılmamakta mıdır? Bunu sormak istiyorum.

İkinci sorum da: Sigarayla ilgili, çeşitli televizyon kanallarında yayınlar yapılmaktadır. Bu yayınların etkili olup olmadığı konusunda veyahut da ne kadar izlendiği konusunda bir çalışma yapılmış mıdır?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Teşekkür ederim.

Sayın Enöz…

MUSTAFA ENÖZ (Manisa) - Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Aracılığınızla Sayın Bakanımıza soruyorum: Tekel sigara fabrikalarının özelleştirilmesiyle kaç Tekel işçisi doğrudan etkilenecektir?

İkinci sorum: Kanunun çıkmasından sonra uygulamada gerekli denetimlerin yapılabilmesini teminen ne kadar personele ihtiyaç duyulmaktadır?

Üçüncü sorum ise… Sigara paketlerinin renk, desen ve şekil bakımından sigaraya ilk başlamada çekici ve cazibe merkezi olduğunu düşünüyorum. Bu konu da araştırılıp itici bir ambalajlama düşünülür mü?

Teşekkür ederim.

Sayın Asil…

BEYTULLAH ASİL (Eskişehir) - Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Sayın Bakanım, toplumumuzu sigaranın zararları etkilerinden korumanın birinci yolu olan sigara yasağını, inşallah, bugün yasalaştıracağız. İkinci yolu olan sigaraya başlamayı önleyici, başlayanları da bıraktırmaya yönlendirici eğitim çalışmalarını yasal bir düzenlemeyle, bütçeden önemli de bir pay ayırarak yapmayı düşünür müsünüz? Yoksa, sağlık harcamalarına şimdiki gibi pay ayırmaya devam mı edeceğiz?

Teşekkür ederim Sayın Bakan.

BAŞKAN - Buyurun Sayın Bakan.

SAĞLIK BAKANI RECEP AKDAĞ (Erzurum) - Değerli Başkanım, teşekkür ediyorum.

Sigaranın zararlarıyla ilgili olarak Sayın Milletvekilimiz, özellikle bayanlarda cilde verdiği zararlardan ve bunların araştırılmasının düşünülüp düşünülmediğinden bahsettiler ve böyle bir soru sordular. Yani, özel olarak bunun için bir araştırma planlamış değiliz, ama genel anlamda şunu ifade etmeliyim: Bu kanun, şu anda birlikte görüşmelerini yaptığımız bu kanun, aslında ülke olarak imzaladığımız bir uluslararası sözleşmenin ve bunun akabinde de Hükûmet olarak ortaya koyduğumuz bir eylem planının parçası olarak ortaya çıkmış durumdadır. Soruyla ilgisi şu söylediğimin: Sayın Milletvekilimizin söylediği zararlar ve daha birçok zararlar dâhil olmak üzere, toplumdaki etkilerinin daha yoğun araştırılması, birçok sektörün, birçok bakanlığın, sivil toplumun, üniversitelerimizin katkılarıyla toplumsal bir mücadelenin başlatılması hususunda bu eylem planıyla adımlarımızı atmış durumdayız. Bu eylem planını titizlikle devam ettireceğiz. Şu anda televizyonlarda sigarayla ilgili olarak yapılan yayınların çok etkili olduğu kanaatinde değilim. Hem hazırlanış biçimleri itibarıyla birçoğu güncelliğini kaybetmiş yayınlar hem de saat itibarıyla uygun olmayan saatlerde yayınlanıyorlar. İşte, bugün yapacağımız kanunla, bazı önergelerin de verilmiş olmasıyla, şu noktaya geldik: Gün boyu yayınlar yapılacak. Üstelik, akşam saatlerinde, televizyonun en ziyade seyredildiği, izlendiği saatlerde de yine yoğun bir yayın imkânına sahip olmuş oluyoruz.Her bir televizyon için bir ayda doksan dakikalık böyle bir yayın imkânına bu kanunu yapmakla sahip olduk. Sağlık Bakanlığının öngördüğü biçimde modern iletişim teknikleri kullanarak bu yayınları önümüzdeki günlerde yapabilmiş olacağız.

Tekel sigara fabrikasının özelleştirilmesiyle ne kadar işçinin işsiz kalacağıyla ilgili şu anda benim bir bilgim yok. Biraz önce Değerli Adalet Bakanımızın ifade ettiği gibi, özelleştirmeler sırasında buralarda çalışan işçilerin hukuklarını korumak hususunda bugüne kadar ne yapmışsak, bundan sonra da buna hassasiyetle devam edeceğiz.

"Bu kanundan sonra denetim için ne kadar personel gerekli?" sorusuna şu cevabı verebilirim: Aslında, mahallinde denetlemeler yapılacağı için, belediyelerimiz, il özel idarelerimiz bu denetlemeleri yapacağı için, mevcut personelleriyle bu denetlemeleri elbette yapabilecekler, ama belli eğitim çalışmaları yapmamız gerekeceği de açık.

Sigara paketleri üzerinde, daha doğrusu sigara paketlerinin özellikle gençleri veya diğer insanları cezbetmeyecek biçimde olması elbette çok

önemlidir. Bildiğiniz gibi, bu paketlerin üzerinde şu anda çok ciddi yazılı uyarılar var, paketin büyük bir kısmını kaplayacak biçimde, kapsayacak biçimde. Şimdi, yaptığımız kanunla bu yazılara ilaveten resimlerle de veya başka bir takım tedbirlerle de bu paketleri ve sigarayı cazip olmaktan çıkarabilecek duruma geliyoruz.

Aslında, Hükûmetimiz -Sayın Asil'in sorusuna cevaben ifade ediyorum- koruyucu sağlık hizmetlerine geçmiş dönemlere kıyasla çok daha büyük paralar harcayabilmektedir. Sigarayla mücadele konusunda da gerekli ödeneklerin konacağından ve bu mücadelenin gereği gibi yapılacağından Sayın Milletvekilimiz emin olmalıdır.

Teşekkür ediyorum Değerli Başkan.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Bakan.

Madde üzerinde üç önerge vardır. Önergeleri önce geliş sırasına göre okutacağım, sonra aykırılık sırasına göre işleme alacağım.

İlk önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 55 sıra nolu, Tütün Mamullerinin Önlenmesine dair Kanunda değişiklik yapılmasına dair kanun tasarısının 6'ncı maddesinin 5'nci fıkrasının sonuna cezalandırılır kelimesinden sonra gelmek üzere "… verilecek cezalara karşı 7'gün içinde Sulh Ceza mahkemesine itiraz edilebilir..." cümlesinin eklenmesini arz ve teklif ederiz.

Hasip Kaplan, Şırnak

M. Nezir Karabaş, Bitlis

Sevahir Bayındır, Şırnak

Nuri Yaman, Muş

Şerafettin Halis, Tunceli

Osman Özçelik, Siirt

Aysel Tuğluk, Diyarbakır

BAŞKAN - Diğer önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 55 sıra nolu, Tütün Mamullerinin Önlenmesine dair Kanunda değişiklik yapılmasına dair kanun tasarısının 6'ncı maddesinin 4'üncü fıkrasının «…görsel yayın yoluyla ihlal edilmesi halinde;…" kelimesinden sonra gelmek üzere "söz konusu televizyonun ihlal eden programının yayını durdurulur…" cümlesinin eklenmesini arz ve teklif ederiz.

Hasip Kaplan, Şırnak

M. Nezir Karabaş, Bitlis

Sevahir Bayındır, Şırnak

Nuri Yaman, Muş

Şerafettin Halis, Tunceli

Osman Özçelik, Siirt

Aysel Tuğluk, Diyarbakır

BAŞKAN - Şimdi maddeye en aykırı önergeyi okutup işleme alacağım:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 55 sıra sayılı "Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi"nin çerçeve 6'ncı maddesi ile değiştirilen 4207 sayılı Kanunun 5'inci maddesinin; ikinci fıkrasında yer alan "2'nci maddenin birinci," ibaresinin "2 nci maddenin (a) bendi hariç birinci," olarak değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Nurettin Canikli, Giresun

Bekir Bozdağ, Yozgat

Vahit Kiler, Bitlis

Turan Kıratlı, Kırıkkale

Bayram Özçelik, Burdur

Nuri Uslu, Uşak

Musa Sıvacıoğlu, Kastamonu

Abdurrahman Arıcı, Antalya

Aşkın Asan, Ankara

BAŞKAN - Komisyon katılıyor mu?

ADALET KOMİSYONU BAŞKANI AHMET İYİMAYA (Ankara) - Heyetin takdirine bırakıyorum efendim.

BAŞKAN - Hükûmet katılıyor mu?

SAĞLIK BAKANI RECEP AKDAĞ (Erzurum) - Katılıyoruz değerli Başkanım.

BAŞKAN - Gerekçeyi okutuyorum:

Gerekçe:

Uygulamada ortaya çıkması muhtemel sorunların giderilmesi amacıyla değişiklik önergesi verilmiştir.

BAŞKAN - Komisyonun takdire bıraktığı, Hükûmetin katıldığı önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler… Kabul etmeyenler…

HASİP KAPLAN (Şırnak) - Oyları sayalım Sayın Başkan. Oyları sayalım ve aynen tutanağa geçelim retleri ve evetleri.

BAŞKAN - Kabul edilmiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 55 sıra nolu, Tütün Mamullerinin Önlenmesine Dair Kanunda değişiklik yapılmasına dair kanun tasarısının 6'ncı maddesinin 4'ncü fıkrasının "…görsel yayın yoluyla ihlal edilmesi halinde;…" kelimesinden sonra gelmek üzere "söz konusu televizyonun ihlal eden programının yayını durdurulur…" cümlesinin eklenmesini arz ve teklif ederiz.

Hasip Kaplan (Şırnak) ve arkadaşları

BAŞKAN - Komisyon katılıyor mu?

ADALET KOMİSYONU BAŞKANI AHMET İYİMAYA (Ankara) - Katılmıyoruz Sayın Başkan.

BAŞKAN - Hükûmet katılıyor mu?

SAĞLIK BAKANI RECEP AKDAĞ (Erzurum) - Katılmıyoruz Değerli Başkanım.

BAŞKAN - Buyurun Sayın Kaplan.

HASİP KAPLAN (Şırnak) - Sayın Başkan, Değerli Milletvekilleri; tasarının 6'ncı maddesinin dördüncü fıkrasını… Değişiklik önergemizin nedeni, RTÜK'ün sansür uygulamalarıyla ilgilidir. Genelde, uygulamada, Radyo Televizyon Üst Kurulu, örneğin bir şarkı söylendiği için veya bir programda aykırılık bulunduğu için televizyonlarla ilgili kapatma kararları veriyordu ve cezaların şahsiliği prensibine aykırı olarak, kolektif bir uygulama olarak bu hep geçerdi.

Şimdi, burada da örneğin, bir ulusal veya yerel yayın yapan, görsel yayın yapan bir televizyonun yasaya aykırı davranması durumunda, yerellerde 1.000 Türk lirası, bölgesel yayın yapıyorsa 5 bin, ulusal yayın yapıyorsa da 5 bin Türk lirasından 10 bin Türk lirasına kadar, ulusal yayın yapan kuruluşlar hakkında bir para cezası verileceği ve bunu da RTÜK üst kurul olarak yetkili… Bu yanlış bir uygulama olur hukukta, sansür durumunu genişletebilir. Bunun alternatifi şudur: O televizyon programı, diyelim yirmi dört saat yayın yapan bir televizyonsa ulusal kanal, o kanalda bunu ihlal eden programın yapımcısı veya sorumlusundan bu müeyyide uygulanabilir, ceza uygulanabilir. Bunun da cezası, sadece para cezası olarak düşünülmesi doğru değildir. Uyarma bir cezadır, kapatma bir cezadır, sonradan para cezası da uygulanabilinir. Böylesi caydırıcı imkânı olan bir uygulama yerine, direkt, sadece para cezasının uygulanması, özellikle yerel radyo ve televizyonlar ile bölgesel yayın yapan televizyonların ciddi cezai müeyyidelerle karşı karşıya olması durumunu doğuracaktır. Biz bunu dikkate alarak, bu madde hükmünün, söz konusu televizyonun ihlal eden programının yayını durdurulur… En etkili yöntem budur. En etkili yöntemle en caydırıcı yöntem bu olunca kişi ve sorumlu kendi fiilinden sorumlu olur. Çağdaş ceza yargılamasında da böyledir. Bu nedenle, kişinin eylemi veya kuruluşun eylemi yerine televizyonları ve umumi olarak sahiplerini cezalandırmak -ki genellikle şirketlerdir- ceza yargılama mantığına aykırıdır. Uluslararası televizyon yayınlarının kurallarıyla ilgili ilkeler de dikkate alındığında, böylesi bir yasa maddesi ileride uluslararası hukuka konu olabilecek birçok davanın doğmasına da neden olabilir. Bu yanıyla hem yasanın amacıyla örtüşmemektedir hem de etkili olması mümkün değildir.

Bunlar dikkate alınarak önergemiz lehinde oy kullanılmasını diliyorum, teşekkür ediyorum.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Kaplan.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler… Kabul etmeyenler…

Önerge reddedilmiştir.

Diğer önergeyi okutup işleme alacağım:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 55 sıra nolu, Tütün Mamullerinin Önlenmesine Dair Kanunda değişiklik yapılmasına dair kanun tasarısının 6'ncı maddesinin 5'nci fıkrasının sonuna cezalandırılır kelimesinden sonra gelmek üzere "… verilecek cezalara karşı 7 gün içinde Sulh Ceza mahkemesine itiraz edilebilir…" cümlesinin eklenmesini arz ve teklif ederiz.

Hasip Kaplan (Şırnak) ve arkadaşları

BAŞKAN - Komisyon katılıyor mu?

ADALET KOMİSYONU BAŞKANI AHMET İYİMAYA (Ankara) - Katılmıyoruz Sayın Başkanım.

BAŞKAN - Hükûmet katılıyor mu?

SAĞLIK BAKANI RECEP AKDAĞ (Erzurum) - Katılmıyoruz Sayın Başkanım.

BAŞKAN - Sayın Kaplan, gerekçeyi mi okutayım?

HASİP KAPLAN (Şırnak) - Gerekçe okunsun Sayın Başkan.

BAŞKAN - Gerekçeyi okutuyorum:

Gerekçe:

Kanun kapsamı itibariyle, aykırılık fiili "kabahatlar" nevinden ceza kapsamı dahilinde olup, ceza verme yetkisinin sadece "belediye encümeni" veya "genel kolluk" tarafından verilmesi, itiraza tabi olmaması, yargı yolunun kapalı olması, denetimsizlik keyfi ve yasal olmayan uygulamalara yol açacağından, bunun önlenmesi açısından verilecek cezaların yargı denetimine tabi olması gerekmektedir.

BAŞKAN - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler… Kabul etmeyenler… Kabul edilmemiştir.

Şimdi, maddeyi kabul edilen önerge doğrultusunda oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler… Kabul etmeyenler… Madde kabul edilmiştir.

T.B.M.M. B:45 03.01.2008 O:2

İKİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 16.00

BAŞKAN: Başkan Vekili Meral AKŞENER

KÂTİP ÜYELER: Harun TÜFEKCİ (Konya), Fatma SALMAN KOTAN (Ağrı)

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin 45'inci Birleşiminin İkinci Oturumunu açıyorum.

55 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin görüşmelerine kaldığımız yerden devam edeceğiz.

Teklifin 7'nci maddesini okutuyorum:

MADDE 7- 4207 sayılı Kanunun 6'ncı maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Tahsil edilen idari para cezalarından pay alınması

MADDE 6 (1) Bu Kanun hükümlerine göre verilen idari para cezalarından tahsil edilen miktarın yüzde elli oranındaki kısmı, para cezasına karar veren kurumun harcamalarında kullanılmak üzere kurum veya ilgili bakanlık bütçesine; yüzde onu Sağlık Bakanlığı, yüzde onu Millî Eğitim Bakanlığı bütçelerine aktarılır. Sağlık Bakanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı bütçelerine aktarılan para, bu Kanunun kendilerine yüklediği yükümlülüklerin yerine getirilmesine ilişkin harcamalarda kullanılır."

BAŞKAN - Madde üzerinde gruplar adına söz talebi vardır.

Birinci söz, Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına Tokat Milletvekili Sayın Reşat Doğru'ya aittir.

Buyurun Sayın Doğru.

Süreniz on dakika.

REŞAT DOĞRU (Devamla) - Sayın Başkan, Değerli Milletvekilleri; 55 sıra sayılı Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanun Tasarısı'nın 7'nci maddesi üzerinde Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına söz almış bulunuyorum. Yüce Türk milletini ve yüce Meclis'imizi saygıyla selamlıyorum.

Bu kanun, içerisinde nikotin ve fare zehri gibi 4 bine yakın zehirli ve tok-

sit madde bulunan sigaranın kullanılmayarak çocuklarımız ve gençlerimizin korunması için çıkarılan çok önemli kanunlardan bir tanesidir. Bu kanunun buraya getirilmesini ve kanunlaşmasını sağlayan siz değerli milletvekillerine ve emektarlarına teşekkürlerimi sunmak istiyorum.

Sigaranın, kanser başta olmak üzere kalp damar hastalıkları, Kronik Obstrüktif Akciğer Hastalığı dediğimiz KOAH gibi solunum sistemi ve sindirim sistemi hastalıklarını yapmakta olduğu herkes tarafından bilinmesi gereken ve bilinen gerçeklerdir. Sigaranın, artık akciğer kanseri, beyin tümörleri, gırtlak kanseri oluşmasında en büyük etken olduğu da herkes tarafından kabul edilmektedir. Ayrıca, sigaranın, insan vücudunda etkilerinin neler olduğu her geçen gün daha iyi anlaşılmakta ve yeni yeni zararları da ortaya çıkartılmaktadır.

Değerli 'Milletvekilleri, kanunun 6'ncı maddesinde uygulanacak cezalar anlatılmaktadır. 7'nci maddesinde de 6'ncı maddeye atfen, cezalar sonucu toplanacak olan paraların nasıl kullanılacağı anlatılmaktadır. Ancak, alınan cezaların kullanımında, bence, Millî Eğitim Bakanlığı bütçesine daha fazla pay ayrılmalıdır. Çünkü, kanunun amacı, gençleri ve çocukları, bu yüzyılın en kötü alışkanlıklarından olan sigara kullanımından korumak ve kurtarmaktır. Sigara, gençler arasında çabuk ulaşılabilir olması nedeniyle kolayca ele geçirilebilmekte ve de kullanılmaktadır. Sigaraya gençlik döneminde alışmayan birisinin ileriki yaşlarda tiryaki olması çok zordur. Çünkü, sigara içenlerin yüzde 95'i sigaraya yirmi bir yaşına kadar başlamış olmaktadır. İlk ve ortaokul çağlarında koruyucu hekimlik konusunda insanımıza, çocuklarımıza, sorumluluğumuz arasında, eğitim dâhil çok şeyler yapmak mecburiyetindeyiz.

Ancak, Sayın Milletvekilleri, sigarayla ilgili bu cezaları ve yapılması gerekenleri tartışırken başka bazı konuları da düşünmek zorundayız. Cezaları uygularken ayrıca sigara fabrikası çalışanlarını ve tütün üreticilerini de beraberinde cezalandırmaktayız. Bugün tarımda çalışan çiftçilerimizin birçok sorunu vardır. Gübre, mazot fiyatları, işçilik ücretleri almış başını gitmektedir. Bugün çiftçi çok zor durumda olup geçinemez, üretemez duruma gelmiştir. Seçim öncesi çıkarılmış olan 5661 sayılı Yasa da yetersiz kalmıştır. Çiftçilerimize daha fazla yardımcı olunması gerekmektedir.

Örneğin, Tokat ili Erbaa ilçesi Çalkara köyündeki çiftçilerimiz tarım kredi kooperatifine borçlarını ödeyemedikleri için hapse girmekte, icra takibiyle karşı karşıya kalmakta ve jandarma takibatına uğramaktadırlar. Tarım ve Maliye Bakanlıkları, Hükûmet bu mahzun insanların sesini duymamaktadır.

Bu insanlar yardım ve çözüm bekliyorlar.

Ayrıca, sigara fabrikaları da özelleştirme adı altında satılmaya, peşkeş çekilmeye doğru gitmektedir. Tokat Sigara Fabrikası işçileri bu konudaki mağdurların başında gelmektedir. Sigara içmekle ilgili cezaları uygulamaya çalışırken, kaderleri gereği sigara fabrikasında çalışan insanlar da Hükûmet tarafından verilen cezalarla karşı karşıya kalmaktadır. Tokat Sigara Fabrikasına ve işçilerine de sahip çıkmak mecburiyetindeyiz.

Değerli Milletvekilleri, fabrika işçilerine zulüm yapılıyor. Özelleştirme adı altında, fabrikaya, bayramın birinci günü sabah erkenden fabrika alıcıları getirilip gezdiriliyor. Fabrikasına sahip çıkan işçileri de polis copluyor ve biber gazı sıkıyor. Bu insanlar bunu hak etmiyorlar. Sağlıklarını kaybederek ülke ekonomisi için yıllardır çalıştılar ve hâlâ da çalışıyorlar. Fabrikalarına sahip çıkmak için de, 1 Ocak tarihinde, Tokat'ta, bütün işçiler, Tekgıda-İş Sendikasının önderliğinde, çoluk çocuğuyla, yaşlısıyla, eşleriyle beraber, vatandaşların da katılımıyla beraber büyük bir yürüyüş yapmışlar ve özelleştirmeyi de protesto etmişlerdir.

Tokatlı, aylık olarak 4,5-5 trilyonu bölgeye getiren bu fabrikasına artık sahip çıkıyor. Yıllık 50 trilyonun Tokat'tan gitmesinden kimlerin zararlı çıkacağının artık farkına varmış durumdadır. Tokatlılar özelleştirmeye karşı çıkıyorlar, fabrikanın kendilerine verilmesini de bekliyorlar. Özelleştirmenin küresel tröstlere değil, sermayenin tabana yayılması ve halka açılması amacıyla çalışanlara ve küçük hisseler hâlinde vatandaşlarımıza verilmesi doğru olacaktır. Geçmişte Karabük Demir Çelik örneği vardır. Sayın Bakan Cemil Çiçek'in önderliğinde o zaman Karabük Demir Çelik Fabrikası, 1 YTL'ye -sembolik miktarlarla beraber- oradaki çalışanlara ve sendikalara verilmiştir. Aynı durum Tokat Sigara Fabrikası için veyahut da birçok sigara fabrikasıyla beraber özelleştirmeye girecek olan fabrikalara da uygulanabilir. Bunu da tüm insanlarımız ve Tokatlılar, özellikle, Tokat Sigara Fabrikası ve Turhal Şeker Fabrikası için bekliyorlar. Bu yönde de Hükûmetten önemli bir oranda da destek beklenmekte olduğunu da ifade etmek istiyorum.

Değerli Milletvekilleri, tabii, çıkartılan bu kanun çok önemli bir kanundur. Sigara insanlığın son zamanlarda karşılaşmış olduğu en önemli sorunların başında gelmektedir. İçerisinde dört binin üzerinde çok kötü maddeler vardır. Zaman zaman içerisindeki maddelerin neler yaptığı konusunda araştırmalar da yapılmaktadır. Biraz önce sorularım içerisinde de vardı, özellikle A vitaminoz dediğimiz C vitamini, D vitamini ve E vitamininin özellikle çok fazla sigara kullanan insanların üzerinde azalmasıyla beraber çok büyük et-

kiler yaptığı da görülmektedir. Bu mealde de, sigaranın insanlar tarafından kullanılması, özellikle gençlerimiz tarafından kullanılmasının engellenmesi gerekmektedir.

Son zamanlarda yapmış olduğumuz araştırmalar ve çalışmalarda, sigaranın, özellikle gençlerde, kız çocuklarımızda ve bayanlarda kullanımı artmış durumdadır. Bu manada da işte mesela bir C vitamini eksikliğinden dolayı cilt kırışıklıkları ve beraberinde de işte o görünüm bozukluklarının anlatılmasıyla beraber sigara kullanımının ben daha fazla azalacağını düşünüyorum. Bu mealde de eğitim dâhil çok şeyler yapılması gerekir. İnanıyorum ki, sigara fabrikasının üretimiyle beraber -üretimi tabii bazı yerler tarafından destekleniyor ama- oralardan alınan veyahut da verilen cezalarla beraber, ayrılan paralarla beraber işte basın-yayın organlarında, özellikle okullarımızda yapılacak çalışmalarla sigara kullanımının önlenebileceğini düşünüyorum.

Yine de çıkarılan kanun çok önemli bir kanundur. Çıkarılan kanunu kendimiz destekliyoruz. Ülkemize ve milletimize hayırlı olmasını temenni ediyor, yüce Meclis'i saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Doğru.

Madde üzerinde şahıslar adına söz talepleri vardır: Bursa Milletvekili Sayın Mehmet Emin Tutan, Kayseri Milletvekili Sayın Ahmet Öksüzkaya, İstanbul Milletvekili Sayın Hasan Macit.

İlk söz, Bursa Milletvekili Sayın Mehmet Emin Tutan›da.

Buyurun Sayın Tutan.

Söz süreniz beş dakika.

MEHMET EMİN TUTAN (Bursa) - Sayın Başkan, Değerli Milletvekilleri; görüşülmekte olan 55 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin 7'nci maddesi üzerinde şahsım adına söz almış bulunuyorum. yüce heyetinizi saygıyla selamlıyorum.

Değerli arkadaşlar, merhum Nasrettin Hoca'ya atfedilen bir fıkra vardır: Nasrettin Hoca, merhum, merkebin üzerinde giderken yere düşmüş, millet başına toplanmış, "Hocam, ne oldu? " diye. "Gidin, gidin." demiş, "Merkepten düşen gelsin." Evet, sigarayla ilgili bir yasa üzerinde konuşuyoruz. Ben de otuz küsur yıllık bir sigara içicisi olarak konuşuyorum. Ya da yine Anadolu'da bir deyim var, bekâra hanım boşamak kolaydır derler, ben bekâr değilim.

Değerli arkadaşlar, konuşmacılar genellikle bence aynı hatayı yapıyorlar. Konuşurken "sigara yasağı" ya da "sigara içme yasağı" deniyor. Oysa madde metnini okursak, "Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanunda Değişiklik Yapılması"nı konuşuyoruz. Yani, biz burada, değerli arkadaşlarımız, sigara yasağı getirmiyoruz, sigara içme yasağı da getirmiyoruz. Sadece bizim yaptığımız, bu yasayla, bu teklifle yaptığımız şudur: Sigara içilen alanları daraltıyoruz. Böylece, sigara içenler sigara içmek için birçok zahmete katlanmak zorunda kalacaklar ve böylece bu kötü alışkanlığı bırakmaya zorlanacaklar. Bence bu yasanın çıkması, her şeyden önce çocuklarımız için önemlidir. Biz sigara içsek dahi -ki, ben de eski bir içici olarak söylüyorum- çocuklarımın sigara içmesini asla istemem. Bu açıdan, görüşmekte olduğumuz bu teklifi, en fazla, sigara içen milletvekillerimizin desteklemesi gerektiğini düşünüyorum. Elbette, yasayı çıkaran parlamenterler olarak öncelikle biz örnek olmak zorundayız ve değerli arkadaşlar, daha bugünden kulislerde ve lokantalarda sigara içmeyi bizler bırakmalıyız.

Yine, özellikle toplum önderlerimiz, yani sanatçılarımız, spor adamlarımız, toplumun önünde bulunan diğer önemli zevat da -bu yasa inşallah bugün yasalaşacak- hepsi, hep beraber, bizler de milletvekilleri, parlamenterler olarak, siyasiler olarak, hatta varsa parti genel başkanları olarak sigarayı bıraktığımızı açıklamalıyız. Eğer bunu yapamıyorsak, en azından bundan böyle sigara içerken asla medyaya görüntü vermemeliyiz diye düşünüyorum.

Bu yasanın hayırlı, uğurlu olması dileğiyle hepinize saygılar sunuyorum.

BAŞKAN - Teşekkür ederim.

Şimdi ikinci söz, Kayseri Milletvekili Sayın Ahmet Öksüzkaya›da.

Buyurun Sayın Öksüzkaya.

Süreniz beş dakika.

AHMET ÖKSÜZKAYA (Kayseri) - Sayın Başkan, Değerli Milletvekilleri; Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanun Teklifi'nin 7'nci maddesi hakkında şahsım adına söz almış bulunuyorum. Yüce Meclis'i saygıyla selamlıyorum. Ayrıca, bu kanun teklifini veren değerli milletvekili arkadaşıma da teşekkür ediyorum.

Dünya Sağlık Teşkilatı dünyada 1 milyar 300 milyon kişinin sigara içtiğini ve otuz yıl sigara içenin bu sayının yarısının ölümüne sebep olacağını belirtmektedir. Dünya Sağlık Teşkilatından alınan son bilgilere göre, sigara, dünyada her gün 11 bin kişinin, yılda ise 5 milyon kişinin ölümüne sebep

olmaktadır. Türkiye'de sigara ve zararlarıyla mücadele eden önemli kuruluşlarımızdan olan Yeşilay ise, maalesef, sigaranın yaygın olarak kullanıldığı ülkemizde 5 ölümden 1'inin sigaraya bağlı olduğunu ve saatte 12 kişinin sigaradan öldüğünü belirtmektedir.

Sigara içen sayısının 25 milyon olduğu Türkiye'de, sigara içenlerin yüzde 11,7'sini yedi-on bir yaş grubu çocuklar, ilkokul çocukları, ilkokul öğrencileri oluşturmaktadır.

Sigara faturasının tutarı ise 9 milyar dolar iken, sigaraya bağlı hastalıklar sebebiyle ülkenin yıllık zararı 2,7 milyar doları bulmaktadır.

Türkiye'de, maalesef, her 2 erkekten ve her 5 kadından 1'i sigara içmektedir, ancak son yıllarda kadınlarda sigara içme oranındaki artış da dikkatten kaçmamaktadır. Bu durum da en çok, bir anne olarak örnek oldukları için çocuklarına olumsuz örnek olmaktadır.

Türkiye'de geçen yıl sigaraya 9 milyar dolar harcandı. Parasını tütüne yatıran 25 milyon tiryaki, karşılığında ölüm ve hastalık satın aldı. Sigara şirketleri de kârlarına kâr katarken, her yıl 100 binden fazla insan, sigaranın yol açtığı hastalıklar sebebiyle hayatını kaybetti, yüz binlercesi de astım, kronik bronşit ve kalp-damar rahatsızlıklarına yakalandı. Türkiye'nin yıllık ilaç harcaması yaklaşık 8 milyar dolar olarak gerçekleşirken sigaraya 9 milyar dolar ödenmesi dikkat çekiyor.

Araştırmalara göre, Türkiye'de, yetişkin nüfusun yüzde 44'ü sigara bağımlısı, ancak bu oran, yirmi beş-otuz beş yaş arasına geldiğinde yüzde 60'a çıkmaktadır.

İlginç bir sonuç da kadınlar arasında gözleniyor. On yıl öncesine kadar her 11 erkeğe karşılık 1 kadın sigara içerken, bu rakam şimdilerde yedide 1›e kadar çıkmıştır.

Yeşilay Derneğinin 2006 yılı madde bağımlılığı raporuna göre, ülkede sigaraya başlama yaşı 10'a düşmüştür.

Araştırmalara göre, her yıl 100 bin kişi sigaradan hayatını kaybediyor. Çocuklarımızın yüzde 75'i ise pasif içici konumundadır. Pasif içiciler de aktif içiciler gibi dumandan aynı oranda etkilenmektedir. Dünyada her yıl 200 bin kişi pasif içici olarak ölmektedir. Bu da göstermektedir ki, sigara, içen ve içmeyenler için tedricî bir intihar aracıdır. Türkiye'de çocukların yüzde 70'i pasif içici konumundadır. Pasif içiciler, sigara içenlerin yakalandıkları hastalıkların tümüne göre aynı hastalıklara yakalanabilmektedir. Pasif içiciler-

de sigara içmeyenlere göre kalp damar hastalıklarına yakalanma riski oranı yüzde 30 artmaktadır.

Sigaranın sebep olduğu daha pek çok rahatsızlıklar vardır. Bu rahatsızlıkların yanı sıra, sebep olduğu ailevi, iktisadi ve içtimai birçok problemleri de peşinden getirmektedir. Sigaraya verilen para tamamen israf olduğu gibi, içilen sigara, içen ve içmeyen herkesin sağlığını da tehdit etmektedir. Bu durumda, sayısını tahmin edemediğimiz binlerce gencecik insan, bir hiç uğruna sigaradan dolayı telef olup gitmektedir.

Bu gerçekler göz önüne alındığında, tütün mamullerinin zararlarının önlenmesine dair yapılan bu sınırlama ve cezaların ne kadar gerekli olduğunu, özellikle özendirme ve yeni başlamaların engellenmesi adına ne kadar ihtiyaç olduğunu vurgulamak istiyorum.

Kanunun milletimize hayırlı olmasını diliyor, yüce Meclis'i saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Öksüzkaya.

Şimdi, madde üzerinde soru-cevap işlemine geçiyoruz.

Buyurun Sayın Genç.

KAMER GENÇ (Tunceli) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Efendim, ben biraz uygulamayı bilen biri olarak özellikle bu maddede soru sormak istiyorum. Şimdi, bu tahsil edilen idari para cezalarının vadesi ne zaman gelecek? Yani evvela şunu söyleyeyim: Bir defa belediye encümeni bu cezayı kesiyor, Tütün Mamulleri ve Alkollü İçkiler Piyasası Düzenleme Kurulu kesiyor, Radyo ve Televizyon Üst Kurulu kesiyor, mülki idare amirleri kesiyor. Bu kadar geniş bir ceza kesme yetkisine sahip olan kişilerin kestikleri cezaya karşı, idare mahkemesine dava açılması lazım. Bence bu cezaları bir yerde toplamak lazım. İdare mahkemesine dava açıldığı zaman da bunların savunmalarının Maliye tarafından yapılması lazım ve bu konuda kesilen cezalar kesinleşinceye kadar da tahsilata gitmemesi lazım. Çünkü, bazı vergi dairelerine idari para cezaları gider gitmez hemen ilgilisine ödeme emri tebliği ediyorlar, bankadaki mal ve mülklerine el koyuyorlar, sonra idare mahkemesi iptal veriyor. Yani, bence, bunları çok ciddi bir kurala bağlamak lazım. Komisyon veya Hükûmet bu konuda açık, kesin bir şey verirse, yani bir belirleme yaparsa, uygulayıcılar bakımından çok sağlıklı bir sonuca varılır. Yani, idari para cezası olduğuna göre idare mahkemesine gidecek, tahsilatında da, idare mahkemesinin hiç olmazsa yürütmenin durdurulma-

sı konusunda verdiği kararın sonucunu beklemek lazım. Yani, ondan önce tahsilat yapılmaması lazım. Bu konuda Hükûmet veya Komisyon ne düşünüyorsa, onu açıklarlarsa memnun olurum efendim.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Genç.

Sayın Komisyon…

ADALET KOMİSYONU BAŞKANI AHMET İYİMAYA (Ankara) - Değerli Başkanım, Sayın Genç'in ortaya koyduğu mülahazalar kanunumuz bakımından varit değil, çünkü Kabahatler Kanunu'na genel atıf yapıyor. Kabahatler Kanunu'nda hangi idari para cezalarında sulh ceza yargısına, hangi idari para cezalarında idari yargıya başvurulacağı hususu düzenlenmiş, yeni gelecek uyum kanununda da ayrıca tanzim edilecektir. Bu konuda bir kapalılık yok. Diğer maddelerde zaten Kabahatler Kanunu'na atıf var.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN - Teşekkür ederim.

Madde üzerinde bir önerge vardır; okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 55 sıra sayılı "Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi" nin çerçeve 7'ci maddesinin metinden çıkarılmasını ve madde numaralarının teselsül ettirilmesini arz ve teklif ederiz.

Sadullah Ergin, Hatay

Reha Denemeç, Ankara

İsmail Göksel, Niğde

Nurettin Canikli, Giresun

Kemalettin Aydın, Gümüşhane

Ertekin Çolak, Artvin

BAŞKAN - Komisyon önergeye katılıyor mu?

ADALET KOMİSYONU BAŞKANI AHMET İYİMAYA (Ankara) - Yüksek heyetin takdirlerine tevdi ediyoruz.

BAŞKAN - Hükûmet önergeye katılıyor mu?

SAĞLIK BAKANI RECEP AKDAĞ (Erzurum) - Katılıyoruz Değerli Başkanım.

BEKİR BOZDAĞ (Yozgat) - Gerekçe, efendim…

BAŞKAN - Evet, gerekçeyi okutuyorum:

Gerekçe:

10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununun Bütçe İlkeleri başlığını taşıyan 13'üncü maddesinin birinci fıkrasının (g) bendinde yer alan ilkeye göre "belirli gelirlerin belirli giderlere tahsis edilmemesi esastır." Bu hükümden hareketle Teklif metninde yer alan hükmün bu ilkeye aykırı olması, ayrıca Devletin tek bir gelir bütçesi olduğu, bakanlıkların kendilerine ait gelir bütçeleri olamadığı göz önüne alındığında anılan bakanlık bütçelerine gelir aktarımı yapmanın mümkün olamayacağı, ayrıca 30/3/2005 tarihli ve 5326 sayılı Kabahatler Kanununun 17'nci maddesinin (3) numaralı fıkrasında, 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununa ekli (I), (II) ve (III) sayılı cetvellerde yer alan kamu idareleri tarafından verilen idarî para cezalarının ilgili kanunlarında 1/6/2005 tarihinden sonra belirlenen oranın dışındaki kısmı ile Cumhuriyet başsavcılıkları ve mahkemeler tarafından verilen idari para cezalarının genel bütçeye gelir kaydedilmesi, sosyal güvenlik kurumları ile mahalli idareler tarafından verilen idari para cezalarının kendi bütçelerine gelir kaydedilmesi, diğer kamu kurum ve kuruluşları tarafından verilen idari para cezalarının ise, ilgili kanunlardaki hükümler saklı kalmak kaydıyla genel bütçeye gelir kaydedilmesi gerektiği belirtilmiştir. Bu durumda çerçeve madde ile yapılması öngörülen değişiklikle 5326 sayılı Kanunun ilgili hükmü arasında çelişki meydana gelmektedir. Önerge ile, bütçe tekniğine uygun olmayan ve uygulamada tereddüt yaratacak maddenin metinden çıkarılması amaçlanmaktadır.

BAŞKAN - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler… Kabul etmeyenler… Önerge kabul edilmiştir.

Kabul edilen önergenin çerçevesi içinde, 7'nci madde kanun metninden çıkarılmıştır.

Şimdi, 8›inci maddeyi, 7›nci madde olarak okutuyorum:

MADDE 7 4207 sayılı Kanunun 7'nci maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Mülkiyetin kamuya geçirilmesi

MADDE 7 (1) Bu Kanunun 3'üncü maddesinin ikinci, dördüncü ve on dördüncü fıkralarındaki yasakların konusunu oluşturan her türlü eşya ile 4'üncü maddesinin üçüncü ve dördüncü fıkralarının konusunu oluşturan tütün ürünlerinin mülkiyetinin kamuya geçirilmesine mahallî mülkî amir tarafından karar verilir.»

BAŞKAN - Madde üzerinde, gruplar adına söz talepleri vardır.

İlk söz, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Mersin Milletvekili Sayın İsa Gök›te.

Buyurun Sayın Gök.

Süreniz on dakika.

CHP GRUBU ADINA İSA GÖK (Mersin) - Sayın Başkan, Değerli Milletvekilleri; Yüce Meclis'i saygıyla selamlıyorum.

……..

Bir hususa dikkat çekmek istiyorum. Konuşan arkadaşlarımız, mütemadiyen, bu kanunda da geçtiği için "ulusal medya" kelimesini kullanıyorlar, bu, bir hatadır arkadaşlar. Ulusallık farklı bir şeydir. Buna, lütfen, yaygın medya diyelim. Ulusal olmak, ayrı bir onurdur, siyasi literatürde tanımı farklıdır. Yerel medya, yaygın medyayı anlarım, doğrusu budur, ama lütfen, ulusal demeyelim. Bir anda, hiç de ulusallığı hak etmeyen, ulusla alakası olmayan kuruluşlara veya sektöre böyle bir paye vermek çok doğru gelmiyor bana, onu arz etmek istiyorum.

Söz konusu yasaya gelince arkadaşlar, 4207 sayılı Yasa, o on maddelik küçücük Yasa, hep dediğim şey, bir devrim yaşadı, bir devrim yaptı. O, 96 tarihinin Yasa'sı, Türkiye'de olmazları başardı. 4207 sayılı Yasa'da yapılmak istenen bu değişikliklerle, esasen, Yasa'yı daha uygulanabilir hâle getirmek istiyoruz, daha çalışmasını temine dönük çalışmalar yapmaya çalışıyoruz, ama hatalar yapılıyor. Bir önerge verildi daha önce, önerge kabul edilmedi. Arkadaşlar, ben, çerçeve 4, kod 3'üncü madde geçmesine rağmen, oradaki hataya yine dikkatinizi çekmek istiyorum. Bakınız, kod 3'üncü maddede açıkça şu deniyor: "Televizyonda yayınlanan filmlerde tütün ürünleri kullanılamaz, görüntülerine yer verilemez." Henüz tam geçmemişken, eski tarihli ve belgesel nitelikli filmlere bu yasağın konulmamasına ilişkin mutlaka bir madde konması lazım. Türkiye'de yayınlanan tüm filmlerde, 40'lı, 50'li

yılların klasik filmleri var, her şeyi geçelim arkadaşlar, belgeseller var. Yani siz Winston Churchill'in belgesellerinin üzerine buzlama mı yapacaksınız? Mustafa Kemal Atatürk'ün eli sigaralı filmlerine buzlama mı yapacaksınız? Zaten, çok komiktir. Büyük Önder'in güzel fotoğrafı vardır: Bir çiftlikte -bir halk adamıydı Atatürk- takım elbisesiyle oturmuş, bağdaş kurmuş, önünde rakı kadehi var ve türkü söylüyor. Halk müziğini ve sanat musikisini sevdiğini çok iyi biliriz, bu müzikleri çok da iyi söyleyen bir insanmış. Türkü söylerkenki o fotoğrafının, arkadaşlar, ne hikmetse son zamanlarda rakı kadehi kısmı yok edildi fotoğraflarda. Yani, şimdi bunları mı yapacağız? Yapmayalım bunları, bunlara gerek yok. Bu çerçeve 4, kod 3'üncü maddenin 6'ncı fıkrasının uygulanmasına ilişkin mutlaka ayrı bir maddeyle belgesellere ve eski tarihli filmlere mutlaka bir çözüm getirmek zorundasınız. O önerge mantıklı bir önergeydi, ama önerge öyle bir hâle geldi ki, herkes… Zaten, önergeleri reddetme konusunda hakikaten AKP Grubunun potansiyelini ve başarısını tebrik ediyorum ben, harika önerge, reddediyorsunuz. Ama o önerge doğru bir önergeydi, lütfen onu tekrar değerlendirin.

Arkadaşlar, 8'inci madde konumuz. 8'inci madde, şimdi 7 oldu sanıyorum Sayın Başkan, çerçeve 7 oldu: Mülkiyetin kamuya geçirilmesi… Aslında bunun diğer adı müsaderedir. "Mülkiyetin kamuya geçirilmesinde bir zaman sorunu vardır, ondan böyle." deniyor ama müsadere konusu… Bu kanun ifratları içeriyor arkadaşlar, çok aşırılıkları var. Her ne kadar Komisyon bunun savunusunu Kabahatler Kanunu'na bağlı kılarak "idari para cezasından" diye izah ediyorsa da… Bakınız, sigara işinde paket vardır, kutular vardır, kartonlar vardır, box derler, box vardır ve bunlar konteynerlerle binlerce adet olur. Ekonomik boyutu çok fazladır. Siz yalnızca mülki amir emriyle bunları kalkıp da bir depoya kaldırdığınızda, koyduğunuzda… Bunlar çok büyük ekonomik değerler. Çok büyük, çünkü bunlar bir anda milyon dolarlarla ölçülüyor. Düşünün ki -o yüzde 30, yüzde 60 oranı var ya, o yazılardaki punto oranı var- punto oranlarında ihtilaf çıktı, mülki amir talimatıyla bunlara el konuldu, yani depolara kaldırıldı, konuldu. Ha, Kabahatler Kanunu diyecek şimdi Komisyon, Sayın Bakan, ama bakınız, Kabahatler Kanunu'na göre, itiraz edeceksiniz, itiraz üzerine dosya yargıya gidecek falan...

Bizim önerimiz neydi bu konuda? Neydi? Gayet makul bir öneri. Cumhuriyet savcısının talebi üzerine sulh ceza mahkemesini yetkili kılmak. Yani, adliyede bir dosya yaptırmak. Bu sistem aslında yabancı bir sistem değil, yine önceki hükûmetin çıkardığı… Hatta, bu konuda üç kanun çıkardılar. En son 5607 sayılı Kanun var, Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu. Bu Kanun'da da aynı sistemi uyguluyoruz. Çok da düzgün gidiyor bu sistem. Kabahatler

Kanunu'na topu atıp da niye böylesine büyük bir zararı göz önüne alıyorsunuz? Bunu değerlendirmek zorundasınız.

Bu sebeple, "mülkiyetin kamuya geçirilmesine" deyin veya demeyin, box'larla ölçülen, konteynerlerle ölçülen, yurt dışından gelebilen -Türkiye'de üretilebilen- gemiyle gelen o kadar büyük mal üzerinde bir yargı denetimi çok da kötü değildir. Ha, siz yargı denetimini… Önce mülki amir gereğini yapsın diyorsunuz. Kimdir mülki amir? Bakın, orada bir mülkiyeli bana bakıyor. Vali, kaymakam, bucak müdürü. Ya, yapmayın şimdi. İlçede olabilir, bilinmeyebilir, ama buraya siz savcı ve hâkimi koyun, bundan bir zarar gelmez, yargı denetiminden zarar gelmez. Her ne hikmetse zaten, diğer kanunlarda da oldu, idare olağanüstü kuvvetlendiriliyor. Ben bunu hukukçu olarak anlayamıyorum. Her şey idarenin eline veriliyor. Bu yanlıştır, bu mantık yanlıştır. Yargıdan çekinmemek lazım ve yargıya, itiraz hâlinde gitmek gibi ikincil bir görev vermemek lazım. Yargıyı işin içine katın. Burada bir müsadere var.

O sebeple, ben bu madde konusunda, arkadaşlar, dikkat arz etmeye çalışıyorum. Bakın, mülki amir diyorsunuz. Mülki amir valiler. Danıştayımızın kararları var: Mülki amirler siyasi iktidara bağlı ajanlardır. Hukuki bir tabir gerçi ama. 4. Dairemizin kararları var bu konuda. Ne diyor Danıştay 4. Dairesi: "Valiler dahi hükûmetin, idarenin bağlı ajanlarıdır." Yani bir yerde, o eskiden olan devletin valiliğini; ki, şimdi de kömür falan dağıttıracaksınız, artık devletin valiliği kalkıyor, iktidara bağlı siyasi valilik geliyor.

Şimdi, bakın…

BEKİR BOZDAĞ (Yozgat) - Yanlış…

İSA GÖK (Devamla) - Hayır, bu konuda yargı kararları da var, ben bir şey demiyorum. Danıştayımızın düşünceleri de bu yönde, Danıştay da bu konuda böyle düşünüyor. Şimdi, böyle bir şey varken, müsadere gibi bir konuda niye siyasileşen bir mülki makamı bu konuda yetkili kılıyorsunuz, anlamak mümkün değil. Bunu lütfen yargıya aktarın. Bir takım spekülasyonlara sebebiyet vermeyin.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum.-

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Gök.

Gruplar adına ikinci söz, Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına Aydın Milletvekili Sayın Ertuğrul Kumcuoğlu'nda.

Buyurun Sayın Kumcuoğlu.

Süreniz on dakika.

MHP GRUBU ADINA ERTUĞRUL KUMCUOĞLU (Aydın) - Sayın Başkan, Değerli Milletvekilleri; bugün burada sağlık açısından ve bu arada tabii ekonomi açısından son derece önemli bir kanunu konuşuyoruz. Bu işin sosyal ve ekonomik boyutunu bütünüyle göz ardı ettik. Bakalım tütün üreten illerdeki milletvekili arkadaşlarımız, oralardan gelen milletvekili arkadaşlarımız, oralardan gelen milletvekili arkadaşlarımız bu konuda nasıl seçmene hesap verecekler, onu bir tarafa bırakıyorum.

Şimdi, evvela, müsaade ederseniz, bugünkü müzakerede dikkatimi çeken bir hususa işaret etmek istiyorum. Sayın Adalet Bakanı bu kürsüden yaptığı bir konuşmada, Sayın Bayram›a cevap olarak verdiği konuşmada özelleştirme dolayısıyla işsiz kalan kimselerden bahsederken «1992 tarihinden itibaren» ifadesini kullandı.

Şimdi, özelleştirmenin sizce ne kadar müspet tarafı varsa bunlar Adalet ve Kalkınma Partisi tarafından yapılmıştır, ne kadar menfi ve kamuoyunu rahatsız eden tarafları varsa bizden önce yapılmıştır niyetini içeren bir ifade bu.

2007 senesinde Türkiye'de büyüme hızı yüzde 4'ün altına indi Allah'ın izniyle. Partinizin adındaki kalkınma meselesini gündemden düşürdünüz ama lütfen "adalet" kelimesine sahip çıkın ve bu kürsüden yaptığınız konuşmalarda biraz adil olmaya gayret edin. Herhangi bir şekilde özelleştirme dolayısıyla Türkiye'de bir işsizlik sorunu çıkmışsa ve bundan mağdur olan kimseler varsa, bu mağduriyetin büyük bir mesuliyeti, sorumluluğu sizin partinize aittir. Bunu lütfen göz ardı etmeyelim.

Burada benim ikinci dikkatimi çeken husus, bu kanunun geçtiği komisyon. Şu kanunu dikkatlice inceleyen herhangi bir kimse, asgari hukuk bilgisiyle mücehhez bir kimse, bu kanunun Adalet Komisyonu'nu yakından uzaktan ilgilendirmediğini görür. Eğer herhangi bir şekilde bu kanun Sağlık Komisyonu'nda konuşulmayacaksa, belki de muhtevası itibarıyla İçişleri Komisyonu'nda konuşulabilir idi.

…….

ERTUĞRUL KUMCUOĞLU (Devamla) - Evet, o zaman, bize görev veremezsiniz. "Ben hata yaptım, ne yaptığımı bilmiyorum, Genel Kurul'da düzeltilsin..." Bu ifadeleri böyle lütfen kullanmayın. Başka bir tedbir düşünün

veyahut da Komisyon olarak lütfen görevlerinizi dört başı mamur yerine getirin.

Komisyonların hatalarını düzeltme, komisyonların tembelliklerini telafi etme, komisyonların görevlerini sağlıklı algılayamamasının telafisini yapma yeri değildir Genel Kurul. Genel Kurul'a dört başı mamur kanun getirmek durumundasınız Hükûmet olarak da komisyon olarak da. Biz gece sabah geç vakitlere kadar burada çalışıyoruz. Hoş, bu kanat çalışmıyor ama bu kanat çalışıyor. Lütfen biraz saygı duyun. (MHP ve CHP sıralarından alkışlar)

Şimdi, değerli arkadaşlar, ben bu Hükûmete… Şimdi, bir de diyor ki: «Aciliyetine binaen getirdik.» On yedi ay acil olmayan bir şey, son on beş günde niye acil oldu? Şimdi, ben, mevcut idarenin tavrını, efendim, lastik botta rafting yapan bir gruba benzetiyorum. Siz, nereye gideceğinizi, hedefinizin ne olduğunu maalesef kendiniz kararlaştıramıyorsunuz. Su sizi nereye götürürse oraya doğru gidiyorsunuz. Yolda giderken sığ bir tarafa geldiğinizde elinize birisi bir reçete veriyor, köşeye kadar bunu halledin diyor.

Ne oldu? Bazı Avrupa ülkelerinde, 2007 senesinde, bu tür kanunların 2008 yılbaşından itibaren yürürlüğe girmesi konusunda genel bir eğilim belirdi, siz de o genel eğilime uyuyorsunuz. Bu, iyi niyetli yorumdur.

Peki, tam Tekel özelleştirmenin eşiğindeyken, Türkiye'de tütün üretiminde önemli düşüşlere sebep olacak böyle bir kanunu paldır küldür buraya getirmenin mantığı nedir? Bundan kim kârlı çıkacaktır? Kime hizmet edilmektedir? Kime, ne mesaj verilmek istenmektedir? Onun için, efendim, yani buraya bu tür kanunları getirirken, böyle, birisi istedi, affedersiniz "saldım çayıra, Mevla'm kayıra" anlayışıyla kanun çıkaramayız. Biz, Türk ekonomisine bu kanunun vereceği fayda ve zararları, hem tütün ekicisi ve üretici bazında hem sigara ve sigara mamulleri üreticisi bazında nazarı itibara almak durumundayız. Bu kanun Tekelin fiyatını bütünüyle etkilemeyecek diyebilir miyiz artık bu noktadan sonra? Çünkü, Türkiye'de tekele sahip olan firmalar, burada ürettikleri tütünü Afrika ülkelerine, Uzak Doğu ülkelerine mi satacaklar? Genellikle Türk pazarı için geliyorlar ve siz bu kanunu çıkarıyorsunuz, doğru veya yanlış. Ya bunu -tamamını- aylar önce, yıllar önce çıkaracaktınız, herkes hesabını ona göre yapacaktı veyahut da bırakacaktınız, bir süre sonra çıkaracaktınız diye düşünüyorum.

Bu konuda bir de şu hususa dikkat çekmek istiyorum: Bu Avrupa ülkeleri üzerinde… Biz, Avrupa Birliğine tam üyelik mücadelesi veriyoruz ama Avrupa ülkeleri içinde tütün üreten, galiba Yunanistan'ın yanı sıra biraz da

Bulgaristan var. Dolayısıyla, ben Sayın Bakana soruyorum: Yunanistan'daki kanun bizimki kadar sert midir, değil midir? Eğer, bunu bilebiliyorsak burada cevaplandıralım, bilemiyorsak biz bunu tabii araştıracağız.

Şimdi, değerli milletvekilleri, Sayın Başkan, lütfen bundan sonra Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin önüne kanun getirirken bunun, bir, Türk milleti açısından -biz burada Türk milletinin yüksek menfaatleri için varız- bu kanunun uzun vadede-kısa vadede ne getirip götüreceği konusunda çok iyi hazırlanmış ve hesaplamış olmamız gerekir diye düşünüyorum. İkincisi de, lütfen, bundan böyle komisyonlardan bu yüce Meclis'in huzuruna gelecek metinlerin mümkün olduğu kadar sağlıklı getirilmesi konusunda da itina gösterilmesi gerektiğine inanıyorum.

Bu duygu ve düşüncelerle hepinizi saygıyla selamlıyorum ve ayrıca, yüce heyetin ve Türk milletinin 2008 yılını yürekten kutluyorum ve bu yılın herkes için hayırlara vesile olmasını diliyorum.

Saygılar sunuyorum.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Kumcuoğlu.

Sayın İyimaya, söz talebiniz var, ama isterseniz diğer grup da tamamlasın, ondan sonra size söz vereyim.

ADALET KOMİSYONU BAŞKANI AHMET İYİMAYA (Ankara) - Peki.

BAŞKAN - Gruplar adına şimdi söz sırası, Demokratik Toplum Partisi Grubu adına, Diyarbakır Milletvekili Sayın Selahattin Demirtaş'ta.

Buyurun Sayın Demirtaş.

Süreniz on dakika.

DTP GRUBU ADINA SELAHATTİN DEMİRTAŞ (Diyarbakır) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Sayın Başkan, Değerli Milletvekilleri; öncelikle hepinizi saygıyla selamlıyorum. Teklifteki hâliyle 8'inci madde, son hâliyle 7'nci madde üzerine DTP grubu adına söz almış bulunmaktayım.

Bu maddedeki düzenlemenin bazı sakıncalı kısımlarıyla ilgili düşüncelerimi belirtmek üzere söz aldım. Gerçi Sayın İsa Gök benzer kaygıları ifade etti. Çok önemli bir temel hak, özgürlük, mülkiyet hakkıyla ilgili bir düzenleme bu. Bu hâliyle, mülkiyet hakkı gibi, gerek Anayasa tarafından gerekse

uluslararası sözleşmeler tarafından çok sıkı bir şekilde korunmuş bir hakkın ihlal edilme olasılığı mülki amirler tarafından gerçekleştirilebilir bu maddeye göre.

Şimdi, uygulamadan hepimiz biliyoruz ki, mülki amirler bu tür yetkilerini en uçtaki kolluk görevlileri aracılığıyla kullanırlar. Kırsalda jandarma kullanır bunu, şehir merkezlerinde polis, eğer belediyenin denetim alanı ise zabıta görevlileri tarafından kullanılır bu yetki.

Şimdi, müsadere dediğimiz, yani mülkiyetin kamuya geçirilmesi meselesi çok hassas bir konudur. Burada en nihayetinde zararlı bir maddeden, sigaradan söz ettiğimiz için, işte, bunun el konulma işleminin hızlı bir şekilde gerçekleşmesi, mülki amirlerin bu yetkiye sahip olması ve zararlı bir maddenin hızla ortadan kaldırılması gibi bir sıcak düşünce gibi geliyorsa da, yine Sayın İsa Gök›ün de ifade ettiği gibi, çok büyük maddi değerdeki tütün mamullerinin de bu şekilde tartışma konusu olabileceği muhakkaktır.

Şimdi, bu maddede düzenlenen, değerli arkadaşlar, 3›üncü maddenin ikinci, dördüncü ve on dördüncü fıkralarındaki, kıyafet, takı, aksesuar, eşantiyon, promosyon; yine, her türlü sakız, şeker, çerez, oyuncak, kıyafet, takı, aksesuar… Devam etmiş, saymış burada. 4›üncü maddedeki, işte, bir yüzün toplam alanının yüzde 40›ından vesaire uymayan ithal ürünler, yine 4›üncü maddenin dördüncü fıkrasındaki tütün ürünlerinin paketlerinde ve etiketlerinde bu ürünlerin özellikleri, sağlığa etkileri falan yazılmamış olan ürünler şeklindeki tanımlanmış bütün mamullere kolluk aracılığıyla el konulup, mülkiyetin kamuya geçirilmesine karar verilebilecek. Şimdi, burada, evet şu savunulabilir, Kabahatler Kanunu›na göre vatandaşın itiraz hakkı vardır. Fakat hak ve özgürlüklerin kullanımında temel ölçü özgürlüklerin lehine bir düzenleme yapmak olmalıdır. Bu itiraz külfeti vatandaşın boynuna bırakılacağına, burada yapacağımız ek bir düzenlemeyle, şu el koyma işleminden sonra, mülki amirin el koyma işleminden sonra kırk sekiz saat içerisinde yetkili sulh ceza hâkimine el koyma işlemi onaylatılabilir, daha sonraki aşamalarda, itiraz süresi dolduktan veya itiraz kesinleştikten sonra eğer suçlu bulunmuşsa veya yasaya aykırı bulunmuşsa, yine mülkiyetin kamuya geçirilmesine itiraz prosedürü tamamlandıktan sonra yargı tarafından karar verilebilir. Burada direkt olarak el koyma işlemi değil, mülkiyetin kamuya geçirilmesi işlemi, yani müsadere işlemi, örneğin bir belediye zabıtası tarafından rahatlıkla yapılabilecek. Belki trilyonlar değerindeki bir ithal ürün, limanda, havaalanında ve benzeri yerlerde, gümrüklerde, bir kolluk görevlisi tarafından «yasaya aykırıdır» denilerek

derhâl mülkiyetin kamuya geçirilmesine mülki amirin onayıyla karar verilmiş olacak. Bundan sonrası, artık, vatandaşın itiraz prosedürünü kendisinin işletmesi, hukuk yollarını kendisinin tüketmesi, eğer haklı çıkarsa, el koyma işleminin, kamuya geçirme işleminin iptaline karar verilmesi gibi bir sonuçla ancak karşılaşabilecek. Dolayısıyla, eğer vatandaş haklıysa, bu prosedürle, bu itiraz prosedürüyle karşı karşıya bırakılmış olması vatandaş açısından büyük bir haksızlık doğuracaktır.

Bunun dışında, ayrıca, eğer bu şekilde, mülkiyetin kamuya geçirilmesi işlemi bu şekilde mülki amirler tarafından yapılırsa, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne de aykırı olacağı için, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinde Türkiye aleyhine açılacak davalarda mülkiyet hakkının ihlaline karar verilme olasılığı çok yüksek olacaktır. Madde bu hâliyle de Anayasa'nın mülkiyet hakkını koruyan ilkesine aykırıdır diye düşünüyoruz.

Şimdi bu konuda bir değişiklik önergesi vereceğiz ama «muhalefetten geldi» diye geçme şansı yok. Dolayısıyla, buradan ricamız, komisyondan, AKP grup başkan vekillerinden ricamız, bu konuda bir değişiklik önerisi hazırlansın veya hazırlanmışsa Genel Kurul'a sunulsun. Bu hâliyle geçmesinin çok sakıncalı olduğu düşüncesindeyiz. İyi bir şey yapalım derken temel haklardan birini de ihlal edecek şekilde bir uygulamaya imza atmış olmayalım, kaş yapalım derken bu şekilde göz çıkarmayalım diye öneriyoruz.

Hepinizi bu duygu ve düşüncelerle saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Demirtaş.

Komisyon adına Sayın İyimaya.

Buyurun Sayın İyimaya.

Süreniz on dakika.

ADALET KOMİSYONU BAŞKANI AHMET İYİMAYA (Ankara) - Değerli Başkan, Değerli Milletvekilleri; görüşülmekte olan kanunun görüşülmekte olan maddesi üzerinde, Komisyon adına söz almış bulunuyorum. Sözlerimin başında yüce heyeti saygıyla selamlıyorum.

Değerli arkadaşlarım, Türk Parlamentosu, yüce Meclis'imiz, çalışma usulleri bakımından, itiraf edeyim ki, uzun süre dayanılamayacak bir krizin içindedir. Aslında, Türk Parlamentosunun mukayeseli parlamento hukukundan ve kendi birikiminden yararlanarak büyük bir reform girişiminde bulunması lazımdır, bu, zarurettir. Meseleyi makro genel yapısı içerisinde değerlendirip

ele almak yerine, kısmi bazı düzeltimlerden kaynaklanan sorunların A veya B kişisi bir isnat kaynağı kılınarak bu kürsüye taşınmasının doğru olmadığını düşünüyorum. Yüce Parlamento milletin emrindedir ve milletin memurudur. Yüce kurum, Komisyonun hiçbir zaman emrinde olamaz. Komisyon bir mikro kozmostur ve ana iradeye tabi, onun çizdiği usule göre çalışır.

Değerli arkadaşlar, sorun, bundan önceki dönemde İç Tüzük'ümüzün 77'nci maddesinde gerçekleştirilen ve samimi kanaatime göre rasyonelleştirme yolunda bir reform olan hükmün konuluş amacının ötesinde yorumlanmasıdır. Bundan önceki Parlamento koyduğu İç Tüzük kuralıyla dedi ki: "Önceki dönemlere ait işler yönünden yenilenen tasarı veya teklifin tümü üzerindeki görüşmelerden sonra, önceki dönemlere ait rapor ve metinler, açıkça belirtilmek kaydıyla komisyonca benimsenebilir."

Kuralın ilk konuluşu, ilk uygulanışı itibarıyla sorunsuz olduğunu düşünmüyorum. Bütün yeni kanunlaştırmalarda ve yeni kurallarda, daima sorunlar, yorumlardan ve sorunun doğasından kaynaklanan şekilde yaşanır. Burada sorun ne değerli arkadaşlarım?

Bir, bu reformun birinci mantığı kurumsal birikime saygı. Bundan önceki Parlamento milletin Parlamentosuydu. Bundan önceki komisyon Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin komisyonuydu. Önceki yapılan, tamamlanan çalışmalar, uygun görülüyorsa sonraki dönemlerde benimsenebilir. Temel kanunlar bakımından bu zorunludur arkadaşlar. Bir ticaret kanunu, yarın bir borçlar kanunu gelecek, yarın bir usul kanunu gelecek, önceki dönemde görüşülmüş. Aynı usulü yeniden başladığınız zaman, yasamada usul ekonomisini, yasama verimini elde edemezsiniz, yasama organı kendisini tekrarlar ve büyük reformları gerçekleştiremez. Sorunu yok mu? Var. Bilhassa önceki Parlamentonun kompozisyonu veya unsurları ile sonraki Parlamentonun kompozisyonu ve unsurlarının değişimi hâlinde, demokrasinin vazgeçilmez unsuru olan bir siyasal partinin görüşünü o süreçte, komisyon sürecinde, madde müzakereleri, teklif, önergeler yoluyla dönüştürme gibi bir işlevi elinden alıyorsunuz. Bu nispi çözüm, esasen bizim hâlen mevcut Tüzük'ümüzde de var. Aynı Parlamento dönemi iki kısma ayrılıyor. Birinci kısımdaki çalışmalar ikinci komisyonca belli sürede benimsenmiyor yönünde bir rezerv konmadıkça, kendiliğinden benimsenebiliyor. Haa, işlem temeli çökmüş, bir temel kanun görüşülmüş, konsept değişmiş, ekonomik anlayışlar değişmiş, sosyal anlayışlar değişmiş; o zaman, mecburen o kanunu temelden görüşeceksiniz. Fakat, bir Ticaret Kanunu, bir falanca kanun, görüşülmesi tamamlanmış, aynen benimsenebilir. Benim kişisel olarak mesela, Komisyon Başka-

nı olarak -bütün üye arkadaşlarım, muhalefetten, iktidardan arkadaşlarım biliyor- benim görüşüm, Tütün Kanunu'nun, bu görüşmekte olduğumuz kanunun esasına girilmesi gerektiği yönündeydi -Komisyon zabıtları müzakere edilirse görülecektir- ve dil ve hukuk kurgusu bakımından katılmadığımı da hem Komisyonda, burada ifade ettim hem yukarıdaki müzakerelerde ifade ettim. Ama bu, bir imkândır, bu imkân verilmiştir. Bu imkânın Komisyonda şu veya bu yönde kullanılması, dayanakları bakımından, argümanları bakımından eleştirilebilir, ama böyle bir yolun seçilmiş olması, herhâlde Komisyonun tasarrufunu İyimaya›nın tasarrufu hâline dönüştürmez. Böyle bir yolun seçilmiş olması, çok saygı duyduğu o demokrasinin mabedi olan Meclis'e «İyimaya›nın memuru» gibi hitap etmek, «sizin emrinizde olmak» gibi hitap etmek üslubunu derpiş edecek bir hitabeti veya söylevi meşru kılmaz diye düşünüyorum.

Değerli arkadaşlar, Adalet Komisyonu, aynen diğer komisyonlarda olduğu gibi, kendisine tevdi edilen görevi noksansız şekilde yerine getiriyor demiyorum, yerine getirme gayreti içerisindedir. Niyet olarak gayreti içerisindedir, mesaisini verimli olarak kullanmak suretiyle gayreti içerisindedir ve sizlerin düşünceleriyle Komisyonun düşüncesi arasında sonuçlar itibarıyla farklılık olsa bile, niyetler itibarıyla herhangi bir farkı yoktur.

Somut olarak bu maddeye gelince: Benim de görüşüm öyleydi. Çünkü, mülkiyet hakkı, yaşama ve sağlık hakkından sonra insanın var oluşunun, ontolojisinin en temel hakkıdır. Mülkiyet hakkına ilişkin gerek özel tasarruflar -adli yargıda öyledir; 444 zannediyorum, Usul Kanunu- gerek kamu tasarrufları kesinleşmedikçe mülkiyetin benden öbürüne, devlete, kamuya geçmemesi lazım, görüşüm öyle. Komisyonun görüşü aksine tecelli etti. Benim iç hukukum gereği Komisyonun görüşüne saygı duyuyorum.

KAMER GENÇ (Tunceli) - Niye muhalefet şerhi koymadınız o zaman?

ADALET KOMİSYONU BAŞKANI AHMET İYİMAYA (Devamla) - Ayrıca, tabii, burada mülkiyet konusunda Kabahatler Kanunu'nun 3'üncü maddesi yoluyla, burada özel hüküm olmasa bile, değerli arkadaşlar, bu el koyma veya kamusal alana özel mülkiyetin geçmesiyle ilgili itiraz hukuku aynen caridir. 3'üncü maddenin, Kabahatler Kanunu'nun 3'üncü maddesinin zannediyorum (a) ve (b) bentleri açık şekilde düzenlenmiştir.

Ben bu düşüncelerle yüce heyeti, değerli arkadaşlarımızı ve ismimi zikreden Değerli Milletvekilimi saygıyla selamlıyorum, hürmetlerimi sunuyorum.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın İyimaya.

ERTUĞRUL KUMCUOĞLU (Aydın) - Sayın Başkan, bir tavzihte bulunabilir miyim?

BAŞKAN - Bulunduğunuz yerden, buyurun.

ERTUĞRUL KUMCUOĞLU (Aydın) - Ben Sayın İyimaya'nın ismini kendisinin anladığı biçimde ifade etmedim. Konuşuyordum, beni dinlemesini arzu ettiğim için "Sayın İyimaya, lütfen beni dinler misiniz." dedim. Yoksa, öbür tarafta "Genel Kurul komisyonların üstündedir" diye hükmi şahsiyetlerden veyahut da hükmi koşullardan bahsettim; tavzih ediyorum.

Teşekkür ediyorum, saygılar sunuyorum.

BAŞKAN - Madde üzerinde şahısları adına söz talepleri vardır: İlk söz Tokat Milletvekili Sayın Zeyid Aslan, ikinci söz Gaziantep Milletvekili Sayın Mahmut Durdu, üçüncü söz talebi İstanbul Milletvekili Sayın Hasan Macit'e aittir.

İlk söz, Tokat Milletvekili Sayın Zeyid Aslan›a aittir.

Buyurun Sayın Aslan.

ZEYİD ASLAN (Tokat) - Sayın Başkan, Değerli Milletvekilleri; Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanun Teklifi'nin 8'inci maddesi üzerinde kişisel düşüncelerimi açıklamak üzere söz almış bulunuyorum. Bu vesileyle yüce heyeti saygıyla selamlıyorum.

Değerli Milletvekilleri, özellikle toplumu, gelecek nesilleri ve bunların sağlığını korumak devletin asli vazifelerinden, asli görevlerinden biridir. Bu anlamda, bugün burada görüşmekte olduğumuz ve görüşmeleri devam eden bu yasanın içerisinde yer alan bazı hükümler, yirmi yılı aşkın bir zamandan beridir sigara kullanan biri olarak, çok içime sinmese de bu yasanın ülkemiz açısından, ülkemizin geleceği ve toplumun sağlığı açısından yararlı olduğuna inanıyorum.

Özellikle, açık alanlara ilişkin kişisel şerhlerim var, ama bunları burada belirtmeyeceğim. Önergelerle, Sayın Komisyon Başkanı bunların değiştirileceğini belirtmişti. İnşallah önümüzdeki maddelerde… Ve özellikle de yürürlük maddesinin bir buçuk yıl sonraya atılması uygulama açısından birtakım faydalar getirecektir.

Ben sigara tüketimine, tütün mamullerinin kullanılmasının önlenmesine

yönelik bu kanunu faydalı bulduğumu belirtirken,

…….

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Aslan.

İkinci söz, Gaziantep Milletvekili Sayın Mahmut Durdu.

Buyurun Sayın Durdu.

Süreniz beş dakika.

MAHMUT DURDU (Gaziantep) - Sayın Başkan, Saygıdeğer Milletvekili arkadaşlarım; hepinize, ama hepinize saygılarımı sunuyorum, hürmetlerimi sunuyorum.

ÜNAL KACIR (İstanbul) - Sigara içen, içmeyen!

MAHMUT DURDU (Devamla) - Değerli arkadaşlarım, bu tasarı şu Kurula geldiğinden bu yana hatiplerimizi dinliyorum, hepsi sigara aleyhine konuştu.

KEMAL KILIÇDAROĞLU (İstanbul) - Siz lehinde mi konuşacaksınız?

MAHMUT DURDU (Devamla) - Çok kötü bir şey söylediler, «Çok kötüdür.» dediler. Ben demiyorum, Ahmet Arif diyor; her yerde heykeli yapılan, sokaklara ismi verilen, adına parklar yapılan Ahmet Arif: «Tütün ‹kız saçı› demiş zeybekler, her pınarda su içmez, naz eder, üşür.» Halk şeyinde eskiden Şam›dan «varaka Şam» dedikleri bir sigara kâğıdı gelirdi, arkasında mâniler olurdu. «Al tabaka sar sigara/ Bak nasıldır bu tütün/ Kıymeti yok ister isen al bütün/ İnce sar nazik ola/ Olmaya dolma gibi/ Pek de yoğun sarma/ Yağmada bulma gibi.»

Bakınız, grupta Sayın Başbakanımızın bulunduğu bir yerde, yine sizin gibi hatip arkadaşlarımız bunun aleyhine konuşurken "Sayın Başbakanım bu kadar da külli min ayıp bir şey değildir." dedim. Biz sigara tasarısına taraftarız ve şu Meclis'te bulunan arkadaşlarımızın hepsi taraftar, ama bunu kötü nitelemenin bir anlamı yok. Hürriyetlerin uç noktasına müdahale ederek yasak getirmenin anlamı yok. Hastanenin bahçesinde niye yasak olsun? Gelen ilk metinde her yerde yasaktı bu; özel araçlarda, otomobillerde yasaktı. Bir caminin bahçesinde niye yasak olsun? Bir geminin güvertesinde niye yasak olsun? Gerçek değil mi Türkiye'de yüzde 33 nüfusumuz, büyük bir çoğunluk, yanlış doğru, bunun tiryakisi olmuştur? Gelin, şu sigaraya yaklaşımımız tanrısal boyutta bir yaklaşıma benzesin. Bakınız, Kur'an-ı Kerim'de

ne diyor: içki, kumar, fal oklarında (yani şans oyunları) fayda vardır, zarar vardır, ama ikincisi, birincisine galiptir, der. Yaklaşıma bakınız!

Halkımızın yüzde 33'ü eğer tiryaki ise hürriyetlerin uç noktasına müdahale ederek, kötüleyerek bir yere varılmaz. Ama şu tasarı, bizim gibi bazı arkadaşlarımızın gayretleriyle, parti genel başkanlarımızın kabulüyle, çok şükür, bir noktaya geldi. Nedir o? Önergelerle düzeltildi. Sordum… Ondan dolayı, bu sigara tasarısına hepimiz taraftarız. Ben, Adalet Komisyonunda da bunu hep söyledim, fakat medya bir türlü bunu kabullenmedi. Hâlâ her gün diyor ki: Sigara tasarısına en büyük muhalif Mahmut Durdu, falan. Öyle bir şey yok. Benim söylediğim, sigara tasarısını kabul edelim, yarının çocuklarını kurtaralım, amma, şu gerçeği de görelim: Türkiye'de halkımızın büyük çoğunluğu bunu içiyor. Siz siyaset yapıyorsunuz, kahvehanelere gireceksiniz, barlara gireceksiniz, mekânlara gireceksiniz. Sanki, vatandaşlarımız çok külli min ayıp bir şey yapıyor gibi bir yaklaşım doğru değil. Benim söylediğim bu.

MUSA SIVACIOĞLU (Kastamonu) - Zararlı, zararlı, çok zararlı Mahmut Bey, gözünü seveyim…

MAHMUT DURDU (Devamla) - Ben, "kötüdür" demeyin diyorum, "zararlıdır" deyin, "zararlıdır" deyin. Ben de söylüyorum. Ben, mücadele veriyorum arkadaşlar. Ben, bundan daha bir ay önce Amerika'dan getirttiğim bir ilaçla, Dengir Mir Mehmet Fırat dokuzuncu günde bıraktı, Öznur Hanım beşinci günde bıraktı, ben yirmi sekiz gün içtim, bırakamadım. Prospektüsünü bir profesöre okutturdum, diyor ki: Gözü kör eder, mideyi kanatır, boğaz sistemini bozar. Geçin onları, abuk sabuk rüyalar görür diyor.

MAHMUT DURDU (Devamla) - Bakınız, abuk sabuk rüyalardan bir tane söyleyeyim size. Sayın Genel Başkanımızın sigaraya ne kadar karşı olduğunu biliyorsunuz. Bir bakıyorum ki, benim baş ucumda belirdi. Rüya, ismi üstünde, rüya. Davidoff sigarasından -bunun genişi Türk iç piyasasında bulunmuyor, iç piyasada bunun büyükleri yok- koca bir karton getirmiş, ikram ediyor. CHP'lileri de tebessüm ettireyim, Cumhuriyet Halk Partisi seçimin galibi gelmiş! Öyle rüya. Rüyama kızmayın.

Değerli arkadaşlarım, tiryaki olmak başkadır -ben, bunu bilhassa Türk gençlerine söylüyorum, gençlerimize söylüyorum- tiryakiliği bırakmak daha başkadır. Ben, bunu nefsimde yaşadım. Gençlerimiz buna alışmasınlar, şu yasaya uysunlar. Bu yasanın uygulamasında benim gördüğüm tek özellik, kontrol mekanizmasının getirilmesidir. Bu kontrol mekanizmasının uygulanmasıyla, inşallah, biz, hepimiz sigarasız bir topluma ulaşırız.

Hepinize saygılar sunarım.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Durdu.

Bu konuşmanızdan sonra tiryakiler de size teşekkür ediyordur eminim.

Madde üzerinde soru-cevap işlemine geçiyoruz.

Buyurun Sayın Kumcuoğlu.

ERTUĞRUL KUMCUOĞLU (Aydın) - Sayın Başkan, şimdi, bu kanunun… 8'inci maddeden hareket ediyorum, şimdi 7 oldu. Orada "eşyaya el konulması" tabiri var.

Birincisi: Buradaki "eşya" tabiri "mal ve malzeme" olarak değiştirilebilir mi, onu soruyorum, çünkü bu "eşya" tabiri biraz ters oldu.

İkincisi: Şimdi buradan 5›inci maddeye gidiyorum. Orada, genel ilke olarak belediye hudutları içinde belediye Meclisi encümeni, belediye hudutları dışında mülki idare amiri yetkilendirilirken, birdenbire 6'ncı maddede -ki kanunun esas 5'inci maddesi- "genel kolluk" ibaresi kullanılıyor. Şimdi, belediye hudutları dışındaki genel kolluk jandarmadır. Şimdi, burada genel kolluktan, oradaki şeyi uygulayacak olan, kahvehaneye giden jandarma eri midir, tim başkanı mıdır, ilçe jandarma komutanı mıdır, il jandarma komutanı mıdır, yoksa, jandarma Genel Komutanı mıdır? Bu bir. Yani, genel kolluk tarafından uygulanır, ama kim tarafından? Bu, bir sıkıntı yaratacak gibi görünüyor.

İkincisi: Bu görev Türk jandarmasına verilirken Jandarma Genel Komutanlığının mutabakatı aranmış mıdır? «Bu görevi yerine getirebilecek durumdayız biz…» Yani, bu bir müsaade anlamında değil. «Evet, biz bu görevi yapabiliriz; kadrolarımız, imkânlarımız, zamanımız buna müsaittir.» diyebiliyorlar mı? Bunu soruyorum.

BAŞKAN - Sayın Kılıçdaroğlu.

KEMAL KILIÇDAROĞLU (İstanbul) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Az önce Adalet ve Kalkınma Partisi Grubundan konuşan Sayın Zeyid Aslan özelleştirmenin bir devlet politikası olduğunu söyledi. Ben bunu ilk kez duyuyorum ve Sayın Bakana soruyorum: Özelleştirme bir devlet politikası mı, yoksa bir hükûmet politikası mı? Bu konuda açıklama yaparsa sevinirim.

Teşekkür ederim.

Sayın Bakan…

SAĞLIK BAKANI RECEP AKDAĞ (Erzurum) - Değerli Başkanım, teşekkür ediyorum.

Genel kolluk kuvvetlerinin il özel idarelerinin kırsaldaki, belediye sınırları dışındaki alanlarda görevlendirilmesiyle ilgili olarak konu İçişleri Bakanlığımızla kanunun yapılması aşamasında görüşülmüş durumdadır ve onların olurları alınmış durumdadır. Ayrıca, uygulamayla ilgili olarak da, yapılacak yönetmeliklerle, kuşkusuz, bunların detayları ortaya konacaktır.

Özelleştirme, şüphesiz ki, bir hükûmet politikasıdır. Birçok hükûmetin de ortak politikası olarak bugüne kadar kabul edilegelmiştir.

Teşekkür ediyorum Değerli Başkanım.

BAŞKAN - Sayın İyimaya, buyurun.

ADALET KOMİSYONU BAŞKANI AHMET İYİMAYA (Ankara) - Değerli Başkanım, yasadaki "eşya" bizim hukukumuzda yerleşmiş, ceza hukukunda olsun, eşya hukukunda olsun. Latince karşılığı "Res." Doğrudur, mal da yanlış değil, ama "eşya" doğru.

Bilhassa jandarma ve diğer kolluk kuvvetlerinin yetkisi yasada tanzim edilmiş. Anayasa'mızın 7'nci maddesindeki asal yetki çerçevesinde yasama organı kendi bürokrasisine bir görev üretebilir, fakat hangi üniteler, onların hangi birimleri bu görevleri yerine getirecekler meselesi yasanın anlamına bağlı çıkarılacak yönetmeliklerde tasrih edilecektir.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın İyimaya.

BAŞKAN - Madde üzerinde bir önerge vardır, okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan (55) sıra sayılı yasa teklifinin 7. maddesinin sonuna aşağıdaki cümlenin eklenmesini saygılarımızla arz ederiz.

Kamer Genç, Tunceli

Turgut Dibek, Kırklareli

Hasan Macit, İstanbul

Harun Öztürk, İzmir

Hüseyin Mert, İstanbul

Bu suretle kamuya mal edilen mamuller usulüne uygun olarak imha edilir.

BAŞKAN - Komisyon katılıyor mu?

ADALET KOMİSYONU BAŞKANI AHMET İYİMAYA (Ankara) - Katılmıyoruz Sayın Başkanım.

BAŞKAN - Hükûmet katılıyor mu?

SAĞLIK BAKANI RECEP AKDAĞ (Erzurum) - Katılmıyoruz Sayın Başkan.

BAŞKAN - Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler… Kabul etmeyenler… Madde kabul edilmiştir.

9'uncu maddeyi 8'inci madde olarak okutuyorum:

MADDE 8- 4207 sayılı Kanunun 8'inci maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

BAŞKAN - Madde üzerinde gruplar adına söz talebi yoktur.

Şahısları adına söz talepleri vardır.

Birinci söz talebi, Kastamonu Milletvekili Sayın Hakkı köylü, ikinci söz talebi, İstanbul Milletvekili Sayın Nursuna Memecan, Üçüncü söz talebi, İstanbul Milletvekili Sayın Hasan Macit.

İlk sözü, Kastamonu Milletvekili Sayın Hakkı Köylü›ye veriyorum.

Buyurun Sayın Köylü.

Süreniz beş dakika.

HAKKI KÖYLÜ (Kastamonu) - Sayın Başkanım, değerli arkadaşlar; hepinizi saygıyla selamlayarak sözlerime başlamak istiyorum.

Esasında ben söz almayacaktım ama şu "mülkiyetin kamuya geçirilmesi" meselesi çok tartışıldı ve bu konuda "itham" denilebilecek şekilde sözler söylendi yani bir noktada, biz, çok büyük hata yapmışız gibi geldi.

Şimdi, mülkiyetin kamuya geçirilmesiyle müsadere arasında hiçbir benzerlik yoktur. Kabahatlerde mülkiyetin kamuya, geçirilmesi, suçlarda müsadere kararı verilir. Mülkiyetin kamuya geçirilmesine, Sigara Kanunu'nda mahallî mülki amir karar vermektedir. Ancak mülkiyetin kamuya

geçirilmesinden önce yapılması gereken bazı hususlar vardır. Kabahatler Kanunu'nun 18'inci maddesi açıkça şöyle diyor: "Mülkiyetin kamuya geçirilmesine ilişkin karar, eşyanın;

a) Kullanılamaz hale getirilmesi,

b) Niteliğinin değiştirilmesi,

c) Ancak belli bir surette kullanılması,

Koşullarından herhangi birisinin yerine getirilmesi şartına bağlanabilir."

Sigara şeklinde şeker. Bunun şekli değiştirilebilir mi başka bir şekle dönüştürülebilir mi? Elbette ki dönüştürülebilir. "Sigara şeklinden başka bir şekle dönüştürürseniz, al götür mallarını…"

Bir bez, üzerinde sigaranın reklamı, ilanı olan yazılar var, tonlarca bez belki de. Bunu ele aldığı zaman, bu kişi "Ben bu yazıları derhâl sileceğim." der ve bunu anında suya atıp temizleyebilir, başka türlü de temizleyebilir. Bu takdirde, bu mallar elinden alınmaz. Bunun gibi, niteliğinin değiştirilmesi hâlinde veya başka türlü kullanma imkânı varsa o şekilde kendisine bir imkân tanınmaktadır. Bu kendisine tanınan imkâna rağmen, eğer bu gerekliliği yerine getirmiyorsa, bu takdirde, mülkiyetin kamuya geçirilmesine karar verilir. Mülkiyetin kamuya geçirilmesine karar verilirken, öncelikle mala el konur, bu mal bir yerde muhafaza altına alınır, hatta mal kendi sahibine de teslim edilebilir, bu imkân vardır. Muhafaza altına alındıktan sonra ilgili kişiye tebligatı yapılır, gider kendisi mahkemeye itiraz eder, mahkeme itirazını reddeder ve kesinleşirse karar -burası çok önemli- karar kesinleştikten sonra ancak mülkiyet kamuya geçer. Kesinleşmeden önce yapılan işlemler sadece o malı muhafaza altına almaktan ibarettir.

Soruyorum şimdi size: Böyle bir imkân varken binlerce box sigaraya nasıl el koyarız? Sigaranın üzerinde eğer resim eksikse, derse ki: "Ben o yazıyı veya resmi düzelttireceğim." O takdirde "buyur, al, bunun gereğini yerine getir" diyebiliriz. Mala, doğrudan doğruya, gasp eder gibi el koyma diye bir şey yok değerli arkadaşlarım. Kanun açık, Kabahatler Kanunu kendisine bu imkânları tanımıştır. Bundan dolayı hiçbir sorun yoktur. Ne Anayasa'ya aykırıdır ne de diğer kanunlara aykırıdır.

Hepinize saygılar sunarım.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Köylü.

İkinci söz, İstanbul Milletvekili Sayın Nursuna Memecan›da.

Buyurun Sayın Memecan.

Süreniz beş dakika.

NURSUNA MEMECAN (İstanbul) - Sayın Başkan, Değerli Milletvekilleri; bu kanunu desteklediğimi bir kere daha söylemek istiyorum. Bu kanunu uygulamada çok dikkatli olmamız gerektiğini düşünüyorum. Hepimizin desteğine ihtiyacı var kanunun uygulanmasının.

Öncelikle, bu kanunu buraya getiren -komisyonlarda- ve bu süre içerisinde bu kanuna çeşitli öneriler ve eleştiriler getiren bütün milletvekili arkadaşlarıma, çalışmalarından, katkılarından dolayı bir kere daha teşekkür etmek istiyorum.

Bu kanunun benzerleri bütün dünyada yapıldı. İrlandalılar, İngilizler, Fransızlar, Taylandlılar bunu çok güzel, başarıyla uygulayabildiler. Onlar yapabiliyorlarsa biz de çok güzel uygulayabiliriz. Aslında, biz de çok güzel uygulamaya başladık. Bizim uzun yol otobüs yolculuklarında, hiçbir yolcu sigarasını yakayım diye düşünmüyor artık. Uzun yol otobüs yolcuları yapabiliyorsa, restoranda, barda ve hatta buradaki kulislerimizde, Meclis'teki odalarımızda, diğer kapalı alanların hiçbir yerinde sigara içmeden demek ki olunabiliyor. Uzun yol otobüs yolcuları yapabildiyse hepimiz yapabiliriz diyorum.

Uygulamanın takipçisi olmalıyız. Öncelikle, sigara içenler sigaralarını bu kanun kapsamı içerisine giren yerlerde yakmasınlar, yakmamakla işe başlayalım; yakarken bir kere daha düşünsünler, etrafa kötü örnek olduklarını düşünsünler ve yasayı ihlal ettiklerini düşünsünler, başkalarını da uyarsınlar bu konuda.

Öncelikle, tekrar, Meclis'te dikkat etmemiz gerektiğini bir kere daha söylemek istiyorum. Kulislerde, yemekhanelerde, ofislerde bir kere daha düşünelim sigaramızı yakarken diyorum. Bana çok sinirleneceğinizi de biliyorum ama öncelikle buradan başlamalı diyorum.

Sonra, okullarda özellikle müdürlerin, öğretmenlerin, çocuklara rol model olan kişilerin çok çok dikkatli olmalarını ve okul çevrelerinde sigaralarını yakmamalarını rica ediyorum.

Yasayı uygulayacak olan yetkililerin sıfır toleransla yasayı uygulamalarını diliyorum ve onlardan, hem kendilerinin yasaya uymalarını hem de uyması

gereken kişileri gerekli şekilde uyarmalarını istiyorum.

İş yeri sahiplerinin, iş yeri yetkililerinin ve özellikle taksicilerin bu yasadan güç alarak, iş yerlerinde, lokantalarında, barlarında sigara içimine izin vermemelerini istiyoruz.

Bu konuda, bir de medyaya çok teşekkür etmek istiyorum. Dünkü Sabah gazetesinin manşetinde bu konuyla ilgili haber vardı, dünkü Hürriyet'te Mehmet Yılmaz'ın köşe yazısı bu konudaydı; bugün, Milliyet'in sürmanşeti bu konuda, Radikal'de de Murat Yetkin'in yazısı bu konuda. Bu konudaki bilgilendirme, bilinçlendirme çabalarına tamamen medyanın büyük katkısı olacağını düşünüyorum. Bu katkılarına sadece bugün değil, sürekli olarak devam etmelerini diliyorum. Bu kanunun uygulamasıyla ilgili, eğitimle ilgili, bilinçlenmeyle ilgili medyaya her türlü desteği verebileceğimizi, onların da bu konuda katkılarının sürmesini diliyorum.

Hepinize sigarasız, dumansız, temiz günler diliyorum.

Çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Memecan.

Madde üzerinde soru yok.

Önerge yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler… Kabul etmeyenler… Madde kabul edilmiştir.

10'uncu maddeyi 9'uncu madde olarak okutuyorum:

MADDE 9- 4207 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

"GEÇİCİ MADDE 3- (1) Bu Kanunun 2'nci maddesinin beşinci fıkrasındaki işletme sahipleri, söz konusu tertibat ve düzenlemeleri altı ay içinde yapmakla yükümlüdürler.

(2) Bu Kanunun 4'üncü maddesinin birinci ve ikinci fıkraları gereğince yapılması gereken işler, Kanunun yayımı tarihinden itibaren iki ay içinde yerine getirilir.

(3) Bu Kanunda öngörülen yönetmelik, Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay içinde çıkarılır."

BAŞKAN - Madde üzerinde gruplar adına söz talebi yoktur.

Şahısları adına, Samsun Milletvekili Sayın Suat Kılıç, Rize Milletvekili Sayın Bayram Ali Bayramoğlu, İstanbul Milletvekili Sayın Hasan Macit söz istemişlerdir.

İlk söz Samsun Milletvekili Sayın Suat Kılıç›ta.

Buyurun Sayın Kılıç…

SADULLAH ERGİN (Hatay) - Yok efendim.

BAŞKAN - Yok.

Rize Milletvekili Sayın Bayram Ali Bayramoğlu, buyurun…

SADULLAH ERGİN (Hatay) - Yok.

BAŞKAN - Yok.

İstanbul Milletvekili Sayın Hasan Macit, buyurun.

Süreniz beş dakika.

HASAN MACİT (İstanbul) - Sayın Başkan, Sayın Milletvekilleri; hepinizi şahsım ve Demokratik Sol Parti adına saygılarımla selamlıyorum.

Sayın Milletvekilleri, iki gündür -daha öncesi de var- bu yasanın görüşülmesi bir hayli tartışmalarla devam ediyor ve bütün grupların, Meclis'in tamamının desteklediği bir yasa konumunda. Gerçekten, hiçbir yasaya böyle bir destek kısmet olmamıştır. Bu yasanın öncelikle bu anlamda da bir özelliği olduğunu düşünüyorum. Bu yasanın -biraz sonra kabul edilecek- ülkemize, Türk toplumuna hayırlı, uğurlu olmasını diliyorum ve sağlıklı nesiller yetiştirilmesinde bu yasanın da katkısı olacağını düşünüyorum.

İki gündür görüşmeler sırasında üçüncü olarak söz hakkı aldık ve devamlı orada bir söz bize acaba kısmet olur mu diye bekliyoruz. Ama ne hikmetse, daha önceki gündemde, daha önceki Meclis çalışmalarındaki olduğumuz ve karşılaştığımız manzara, gene bu yasada da, destek olduğumuz yasada da karşımıza çıktı. AKP Grubu adına konuşmayarak şahısları adına söz alan arkadaşlarımız ısrarla bu söz haklarını kullanmakta sürdürdüler. Haklarıdır, kullanacaklardır, mutlaka söz almışlarsa konuşacaklardır, ama daha önceki yasalarda Kanunlar Kararlara gittiğimizde söz almak için, ne hikmetse -burada sadece AKP Grubu yok, birçok başka partilerin grupları da var- hep AKP Grubundan iki arkadaşımızın yasalar üzerine şahısları adına söz almasını açıkçası garipsiyorum. Neden biz daha önce gidip söz alamıyoruz diye de kendi kendime hayıflanıyorum.

Burada bir sıkıntı var diye düşünüyorum değerli arkadaşlar ve yetkili arkadaşların, görevlilerin bize söyledikleri, matbaadan gelen kanun tasarısının daha önceden haber alınıp söz alındığı yönünde. Değerli arkadaşlar, yapmayın, yani burada grubu olan partilerimiz kendi düşüncelerini yasa üzerinde ifade edebiliyorlar ama grupları olmayan ve bağımsız milletvekillerinin düşüncelerini ifade etme şanslarını, ne yazık ki ortadan kaldırıyorsunuz. Biz, her maddede yedişer tane önerge vererek yasanın görüşülmelerini tıkayarak mı böyle bir söz alma hakkına gidelim? Böyle bir yolu açıkçası doğru bulmadığımız için, şu ana kadar böyle bir yol, yöntem denemedik. Ama bundan sonra istiyorsanız ki böyle bir yöntem de uygularız ve bir madde üzerinde yedi önerge veririz, otuz beş dakika konuşuruz. Bu daha fazla bizim işimize gelir. Bu da şık olmaz, doğru olmaz.

Doğru olduğuna kanaat getirdiğimiz ve doğruluğuna inandığımız bazı önergelerimiz de, ne yazık ki, iktidar partisi milletvekillerince reddedildiğini görüyoruz ve yaşıyoruz. Dün verdiğimiz bir önergeyle ilgili bütün muhalefet partilerinin milletvekilleri tarafından destek görmüş olmamıza rağmen, ne hikmetse, iktidar partisi milletvekillerinin oybirliğiyle reddetmesi bizim için bir anlamlı çünkü o önergenin gerçekten Türkiye'nin hayrına ve yararına olduğunu düşünüyorum ve o önergeyle, yurt dışına transfer edilecek paraların hiç olmazsa binde 1 oranında Türkiye'de kalarak eğitim camiasına bir katkı olacağını düşünerek, inanarak verdiğimiz bir önergenin de reddedilmiş olmasını açıkçası yadırgadık diye düşünüyorum.

Çünkü, değerli arkadaşlar -Türkiye dışına- özellikle sigara sektöründe faaliyet gösteren firmalar, küresel sermaye, uluslararası sermayenin firmaları ve aldıkları, edindikleri kârları yurt dışına transfer ediyorlar. Biraz sonra, bu madde üzerinde önergemiz var, önergemizde de konuşacağım ve dosyamda metinleri de belgeleri de var, onları sunacağım. Böyle bir kâr transferinin bir miktarının Türkiye›de kalmış olması ve Türkiye›de de yararlı bir işte kullanılması amacıyla vermiş olduğumuz önergenin sizin oylarınızla reddedilmiş olması… Açıkçası, benim o önergenin mahiyetini sizlere tam olarak anlatamadığımı düşünüyorum. Anlatabilmiş olsaydım, o önergenin yararını anlatabilmiş olsaydım, yurt dışına gidecek, transfer edilecek paraların, başka uluslararası şirketlerin kasasına girecek paraların binde 1›inin Türkiye›de millî eğitim adına harcanacağını anlatabilmiş olsaydım, bunu ifade edebilmiş olsaydım, siz de o önergeyi desteklerdiniz diye düşünüyorum. Bu kusurun, anlatamama kusurunun kendimden kaynaklandığını düşünüyorum.

HASAN MACİT (Devamla) - Çünkü o önergede, dünkü okunan şekliyle, gerçekten Türkiye›nin yararına, millî eğitimin yararına, çocuklarımızın yararına ifadeler ve para akışı sağlanacaktı ama o önergenin reddedilmiş olmasıyla, milyar dolarların transferiyle birlikte, o binde 1 oranın da dışarıya gittiğini, gideceğini oylarınızla kanıtlamış oldunuz. Bu benim kusurum diye düşünüyorum çünkü anlatamadığımı ifade ediyorum.

Hepinize saygılar sunuyorum.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Macit.

T.B.M.M. B:45 03.01.2008 O:3

ÜÇÜNCÜ OTURUM

Açılma Saati: 18.04

BAŞKAN: Başkan Vekili Meral AKŞENER

KÂTİP ÜYELER: Harun TÜFEKCİ (Konya), Fatma SALMAN KOTAN (Ağrı)

BAŞKAN - Sayın Milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin 45'inci Birleşiminin Üçüncü Oturumunu açıyorum.

55 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin görüşmelerine kaldığımız yerden devam edeceğiz.

Teklifin 9'uncu maddesi üzerindeki konuşmalar tamamlanmıştı.

Madde üzerinde soru-cevap işlemi yapacağız.

Soru için giriş yapmış bulunan Sayın İnan, buyurun.

ÖMER İNAN (Mersin) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Başkanım, delaletinizle Sayın Bakana bir soru tevcih etmek istiyorum. İktidar-muhalefet el ele verdi, bu kanun çıkacak gibi gözüküyor. Hayırlı olsun.

Tütün ve mamullerinden elde edilen özel tüketim ve diğer vergilerin bu yıl için takribî 10-11 katrilyon olacağı tahmin ediliyor. Eğer, bu kanun çıktığı takdirde, Türkiye'de yaşayan insanlar, sigara içenler sigarayı bıraktığı zaman, bu 11 katrilyonu nasıl telafi edecek Sayın Bakanım? Onu merak ediyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Sayın Bakan…

SAĞLIK BAKANI RECEP AKDAĞ (Erzurum) - Değerli Başkanım, teşekkür ediyorum.

Sayın İnan'ın gayet veciz biçimde ifade ettiği gibi, iktidarımız, muhalefetimiz el ele yüce Meclis'imizde çok güzel bir kanun yapıyoruz ülkemizin geleceğini ilgilendiren.

Tütün ve ürünlerinden alınan vergiler, kuşkusuz alınmaya devam edecek. Zaten bir kanunla, hatta bir eylem planıyla tütün tüketimini çok kısa süre içerisinde geriletemeyeceğimizi biliyoruz, ama bir sürece girmiş olacağız. Hem çocuklarımız ve gençlerimiz tütün alışkanlığına maruz kalmayacaklar, öyle ümit ediyoruz, bunun için çalışıyoruz, çalışacağız hem de tütün tüketenler sağlıklarını korumak açısından, tütün tüketenlerin en azından bir kısmı bu alışkanlıklarından vazgeçecekler. Zaten insan sağlığı söz konusu olduğunda elbette diğer hususlar hep ikinci planda gelecektir. Meseleyi böyle görmek, böyle değerlendirmek lazım. Kaldı ki, sigara, yalnızca tüketilirken bir harcama malzemesi olmuyor, aynı zamanda sigara sebebiyle ortaya çıkan hastalıklar dolayısıyla da kamunun çok büyük harcamaları olduğunu biliyoruz.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN - Teşekkür ederim.

Madde üzerinde üç önerge vardır. Önergeleri önce geliş sırasına göre okutacağım, sonra aykırılık sırasına göre işleme alacağım.

İlk önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 55 sıra sayılı Yasa Teklifinin çerçeve 9. maddesinde düzenlenen 4207 sayılı Yasaya eklenen Geçici 3. maddenin (1) numaralı fıkrasına aşağıdaki hükmün eklenmesini arz ve teklif ederiz.

Nesrin Baytok, Ankara

Kemal Kılıçdaroğlu, İstanbul

Hulusi Güvel, Adana

Atilla Kart, Konya

Şevket Köse, Adıyaman

"Bağımlılık yaratmamak koşulu ile kimyasal katkı maddesi kullanan tütün mamulleri üreticileri, kullandıkları katkı maddeleri için 6 ay önceden Sağlık Bakanlığı ve TAPDK (Tütün, Tütün Mamulleri ve Alkollü İçkiler Piyasası Düzenleme Kurumu) izin almak zorundadır."

BAŞKAN - Diğer önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

55. Sıra Sayılı Kanun teklifinin 9. maddesindeki 2. fıkrası kanun teklifinden çıkarılmasını arz ve talep ederiz.

Hasan Macit, İstanbul

Recai Birgün, İzmir

Harun Öztürk, İzmir

Ayşe Jale Ağırbaş, İstanbul

Süleyman Yağız, İstanbul

BAŞKAN - Şimdi maddeye en aykırı önergeyi okutup işleme alacağım.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 55 sıra sayılı "Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi"nin 9'uncu maddesine bağlı geçici maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

"Geçici Madde 3.- (1) Bu Kanunda öngörülen yönetmelikler, Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir ay içinde çıkarılır."

Bekir Bozdağ, Yozgat

Cevdet Erdöl, Trabzon

Zeyid Aslan, Tokat

Ayhan Sefer Üstün, Sakarya

Ali Öztürk, Konya

BAŞKAN - Komisyon?

ADALET KOMİSYONU BAŞKANI AHMET İYİMAYA (Ankara) - Yüce heyetin takdirine bırakıyorum.

BAŞKAN - Hükûmet?

SAĞLIK BAKANI RECEP AKDAĞ (Erzurum) - Katılıyoruz Değerli Başkanım.

SADULLAH ERGİN (Hatay) - Gerekçe…

BAŞKAN - Gerekçeyi okutuyorum.

Gerekçe:

Önerge ile Teklifte yapılan değişiklikler doğrultusunda teknik düzenleme yapılmıştır. Ayrıca Sağlık Bakanlığı tarafından yönetmelik çıkarılabilmesi ve bu yönetmeliklerin bir ay içerisinde çıkarılması öngörülmüştür.

BAŞKAN - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler… Kabul etmeyenler… Önerge kabul edilmiştir.

Sayın Msilletvekilleri, biraz önce kabul edilen en aykırı önergeyle geçici 3'üncü madde tümüyle değiştirildiğinden, İstanbul Milletvekili Sayın Hasan Macit ve arkadaşlarının ve İstanbul Milletvekili Sayın Kemal Kılıçdaroğlu ve arkadaşlarının önergelerini işlemden kaldırıyorum.

Kabul edilen önerge doğrultusunda maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler… Kabul etmeyenler… Madde kabul edilmiştir.

11'inci maddeyi 10'uncu madde yerine okutuyorum:

MADDE 10- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN - Madde üzerinde gruplar adına söz talebi vardır.

İlk söz, Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına İzmir Milletvekili Sayın Oktay Vural›da.

Buyurun Sayın Vural.

Süreniz on dakika.

MHP GRUBU ADINA OKTAY VURAL (İzmir) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

……

Bir kanun tasarısını geçiriyoruz. Böyle, tabii son derece üzüntü duyduğumuz bu vahim hadiselerden sonra sözler bazen kâfi gelmiyor açıkçası, ama bir tasarıyı geçiriyoruz, eleştirilerimizi ilettik, sorularımızı sorduk. Gerçekten, Türkiye'nin bu toplumsal ve sosyal maliyetini oluşturan bu sigarayla mücadelede de, açıkçası toplumsal mücadeleyi kazanmamız gerekiyor.

Kanun çıkartmamız kâfi değil, ama bütün kurumlarımız ve birey olarak da bu yüksek sosyal maliyetli zararın etkilerini asgariye indirmek konusunda da elimizden geleni yapmamız gerekiyor. Fakat, bu kanun vesilesiyle yine gündeme gelen birtakım eleştirilerimizi iletmek durumundayız.

Değerli kardeşlerim, 77'nci madde böyle bir kanun tasarısı için bile uygulanması bence gereksiz bir İç Tüzük hükmüdür. Biraz önce Komisyon Başkanımız da söyledi. Şimdi, "Aciliyetine binaen" diye bir ifadeyle getiriliyor. Bu niye acilmiş? Bu aciliyeti konusunda bir tane gerekçe iletildi mi? İletilmedi. Dolayısıyla, "Aciliyetine binaen" diye bir ifadeyle bir iş acil olmaz. Muhakkak bu konularda 77'nci maddenin temel kanunlar itibarıyla uygulanması gerekmektedir. Böyle sekiz on tane maddelik teklifler için İç Tüzük'ün bu hükmünün uygulanması doğru değildir.

Değerli Milletvekilleri, hepimizin yöresindeki tütün üreticilerini ya da sigara üreticilerini ya da tütünün ve sigaranın kullanıldığı yerleri etkileyecek bir kanun karşımıza gelmektedir, ama ne yazıktır ki bu kanunun, tütün üreticilerini ya da sigara kullanılan yerleri ne şekilde etkileyeceğine dair Meclis'imize bir bilgi verilmiyor. Yani, böyle kanun çıkararak, doğrusu, milletvekillerimiz bunun muhtemel faydaları ve zararları konusunda yeterince bilgilendirilmemiş olmaktadır. Bu bakımdan, düzenleyici etki analizlerinin hazırlanarak, bunlarla ilgili hangi kesimi nasıl etkileyecektir, nasıl bir sosyal fayda oluşturacaktır ve bu zararları ortadan kaldırmak için hangi tedbirler alınmaktadır; milletvekillerimize yeterince bilgi verilmesi gerekmektedir. Bir kanunu çıkarırken, bu kanunun kimleri etkileyeceğini bilmesi, bu milletvekillerinin hakkıdır. Bu bakımdan, bir sigaranın doğurduğu zararın maliyetini bile bilmiyoruz. Böyle kanun çıkarmak… Ya da kahvehaneleri nasıl etkileyecektir, tütün üreticilerini nasıl etkileyecektir, tütün pazarını nasıl etkileyecektir? Bir kanun çıkardığımız zaman bu etkileri bilmemiz gerekmektedir.

"Aciliyetine binaen" çıkarıyoruz bu kanunu, bugün bakıyoruz ki, 21'inde Tekel özelleştirilecek! Piyasayı etkileyecek böyle bir kanunun bu özelleştirmeden önce getirilmiş olmasının bu ihaleyi nasıl etkileyeceğini de tartmamız gerekiyor. Neyi, nasıl, ne zaman yaptığımızı bilmemiz gerekiyor değerli kardeşlerim. O bakımdan, bu kanunlar hazırlanırken muhakkak surette,

zamanlama itibarıyla ya da etki itibarıyla, faydaları ve zararları konusunda milletvekillerimize gerekçelerde yeterince bilgi verilmelidir. Haklı olarak milletvekillerimizin, tütün üreticilerinin sorunlarını sormaya hakkı vardır. O yörede tütün üretilmektedir. Bunların menfaatleri gözetiliyor mu, gözetilmiyor mu; bütün bu hususların dikkate alınması gerekmektedir. O bakımdan, bunlarla ilgili çalışmaları yaparken, milletvekillerimizin bu sorularının hepsi kendi yöresinde seçmenlerine gittiği zaman bir soruyla karşılaştığı zaman çıkarılan kanunla ilgili cevapları vermesi için aslında gerekli olan sorulardır.

O bakımdan, bu kanunlarda muhakkak surette, biliyorsunuz, Başbakanlığın hazırladığı Mevzuat Hazırlama Yönetmeliği var, düzenleyici etki analizlerinin yapılması gerekmektedir, ama bugün karşımıza çıkan kanunlarda düzenleyici etki analizlerini burada göremiyoruz. Komisyonlarımızda bu etki analizlerinin değerlendirilmesi gerekmektedir. Bunlara göre kanunları çıkartmamız gerekiyor. O bakımdan, buradaki soruların hepsi, aslında bir etki analizinde cevabı verilmesi gereken suallerdir. Bu gibi suallerle milletvekillerimiz aydınlanmak ihtiyacı duyuyorsa, bu kanunun, bu teklifin gerekçesinde de, bunun zararı nedir, bu kahvehane sektörünü nasıl etkileyecektir; bunların adaptasyonu için, kahvehanelerin bu kanuna uygun hâle getirilmesi için yapacakları masraflarla ilgili kredi alma imkânı var mıdır yok mudur; bütün bunları sosyal boyutlarıyla düşünmemiz gerekiyor. O bakımdan, gerçekten, Başbakanlığın hazırladığı bu yönetmelik çerçevesinde o düzenleyici etki analizleri bence kanun ekinde gelirse ya da teklif olduğu zaman da bunlarla ilgili, Bakanlığın bu teklifle ilgili bir düzenleyici etki analizi yapması temin edilirse, zannederim iyi bir yol haritası benimsemiş oluruz.

Kimin lehindedir, kimin aleyhindedir? Zamanlama itibarıyla neden acildir? Bir neden acil olduğu hususuna bile cevap veremiyorsak… Değerli kardeşlerim, 21'inde ihale olacakmış. Neden acil, kim istedi, aciliyetini Bakanlık mı istedi, istemedi mi? Bunu da bilmiyoruz. Yani, Bakanlığın bu konuda, bizim bu sözleşmelere uyum konusunda "Acilen geçirmemiz gerekmektedir." diye bir teklifi olabilir. Elbette bu konuda Meclis gerekeni yapabilir. O bakımdan, bu kanunları çıkartırken gerçekten bu zamanlamalara da çok dikkat etmemiz gerekiyor.

Tabii, sözlerimi tamamlarken, aslında belki de inşallah bu kanunla birlikte, belki bu kanuna münhasır olmak üzere "Son söz milletvekilinindir." demek yerine belki "Son söz tiryakinindir." diyerek, umarım bu kanun vasıtasıyla gerçekten tütün mamullerinin zararlarını asgariye indirebilecek bir yolu gösteririz. Ama milletimizin bunu sahiplenmesi gerekmektedir, birey-

sel olarak sahiplenmemiz gerekmektedir. Unutmayalım ki, bu sigara, hem bireysel maliyet olarak sağlığımıza hem de sosyal maliyet olarak topluma zararlı olmaktadır; aynı zamanda, ödediğimiz vergilerin de yanlış yerlere gitmesini sağlamaktadır. Bu bakımdan, bence bu kanun hayırlı olmuştur. İnşallah, bu kanunun uygulanmasında görülecek zorluklarla ilgili çıkartılacak yönetmeliklerle bu kanun daha etkili bir şekilde uygulanmış olur.

Bu vesileyle, bu kanuna gerek sorularıyla gerek önergeleriyle katkıda bulunan bütün değerli arkadaşlarıma ben teşekkür ediyorum, hepinize saygılarımı arz ediyorum.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Vural.

Gruplar adına ikinci söz talebi, Demokratik Toplum Partisi Grubu adına Şırnak Milletvekili Sayın Hasip Kaplan'a aittir.

Buyurun Sayın Kaplan.

Süreniz on dakika.

DTP GRUBU ADINA HASİP KAPLAN (Şırnak) - Sayın Başkan, Değerli Milletvekilleri; ben de sözlerimin başında, biraz önce Diyarbakır'da meydana gelen acı olay nedeniyle yaşamını yitiren yurttaşlarımıza rahmet, yaralılara acil şifalar dilerken şu gerçeğin altını çizmek istiyorum: Hiçbir zaman, hiçbir yerde, şiddet, nereden gelirse gelsin, bu ülkede hiçbir sorunun çözüm adresi olmayacaktır. Bu sorunların, bütün sorunların -kime yönelirse yönelsin- çözüm adresinin bu yüce Meclis olduğu dikkate alınarak, bu yüce Meclis'te, bizler doğrular etrafında kenetlendiğimiz takdirde, birlik olduğumuz takdirde, birlikte tavır koyduğumuz takdirde, birlikte yürüdüğümüz takdirde, hep beraber bu sorunların üstesinden gelebiliriz. Olayları şu veya bu yana çekmeden, bu acı olaylara aynı gözle bakarak, birlikte durarak, birlikte üzerine giderek ancak bu ülkede, bu Meclis, en asli görevini, birinci görevini yerine getirebilir. Daha büyük acıları yaşamamak için bu tür olaylardan büyük dersler çıkarıp, artık, birlikte diyaloğa, uzlaşmaya, kenetlenmeye doğru gecikmeden yol almamız gerektiğinin altını çizmek istiyorum. Bu tarihî sorumluluğu, bu tarihî görevi, 23'üncü Dönem milletvekillerinin, halkın en büyük temsilini sağlayan bu yüce Meclis'in yerine getireceğine inanıyorum. Bugün, burada, bu acı olay nedeniyle bunları söylerken -henüz ne olduğu, nereden olduğu, kime olduğu hiç önemli değil, hepsi insanlarımız- insanlarımıza yönelen eylemler karşısında birbirimizi daha iyi anlamaya, birbirimizi daha iyi dinlemeye, birlikte olmaya daha çok ihtiyacımız olduğu günleri yaşıyoruz ve bu Meclis'in artık buna gerçekten kararlı bir tavır koyması gere-

kiyor. Liderlerimiz, gruplarımız, hepsi bu konularda, mutlaka birlikte, artık daha etkili nasıl olabilirizin, nasıl yapabilirizin formülünü bulmak zorundadır diye düşünüyorum.

Nasıl ki, zaman zaman Meclis'e gelen yasa tasarılarında, parti programlarımız farklı olsa da, görüşlerimiz farklı olsa da, bu ülkede doğrular birdir. Zararlı olan bir mamulle ilgili bir yasa tasarısını görüşürken elbette ki bütün maddeleri bütünüyle içimize sinmedi. Belki uygulamada yarın bunun aksaklıkları görülür, yine birlikte bu konuları konuşur, yanlış varsa düzeltiriz. Evet, kaygılar var. AK Parti Hükûmeti bu tasarıyı getirse de 11'inci maddenin yürürlük zamanı konusunda kafada tereddütler var. Farz edelim ki bu yasa bugün çıkıyor zaten Meclis'ten ve iki gün sonra, Cumhurbaşkanından onaylanmış olarak geldiği zaman, köy kahvelerinde, mezralarda, en küçük birimlerdeki yerlerde, birçok yerde bunun uygulama sorunları toplumda bir karmaşa yaratacaktır. Bu karmaşanın önlenmesinin, elbette ki, TRT'ye yükümlenen o altmış dakika, tütün mamulleri ve zararlarıyla ilgili mücadelenin eğitim programları, eğitim seminerleri, eğitim görüşleriyle ilgili Sağlık Bakanlığının, İçişleri Bakanlığının, ilgili bakanlıkların, bu mamulleri üretenlerin hepsinin ve toplumun tamamının bireyin ve toplumun sağlığını düşünerek, bütün bu görüşler doğrultusunda, belli bir zamana ihtiyacı olduğunu, belli bir eğitime ihtiyacı olduğunu, belli bir yönlendirmeye ihtiyacı olduğunu da gösteriyor. Yani, neden bu ihtiyaç gösterimi? Çünkü, yasada, gelen tasarıyla yasalaşan biçimi arasında yasak alanları kapsamında bir genişleme oldu. Her ne kadar, e-sigara bu kapsam içine dâhil edilmemişse ki, bu bir eksikliktir, inanıyorum ki, bu yakın zamanda fark edilecek, bu e-sigaranın zararlarının tütünden daha fazla olduğu kamuoyunda anlaşılacaktır ve bunun da önlemi alınacaktır, bu da kapsama dâhil edilecektir. Ama kaygımız şurada: Bunu şüphesiz bütün gruplar, AK Parti Grubu da mutlaka önergeleriyle ki, gelen önergelerden de anlaşılıyor… Bazı yerlerde yürürlük alanları konusunda bir zamana ihtiyaç var zorunlu olarak. Nedir bu zaman? Diyorsunuz ki, bilmem, şu şu lokantalarda veya şu şu iş yerlerinde sigara içme özel birimleri yapılır. İşte, akıl hastaneleri, yaşlılık evleri denildi, bilmem farklı yerler bu yasada geçen. Tabii ki, yarın bu yasayı yürürlüğe koyarsanız, o iş yeri sahiplerine de zaman tanımamış olursunuz. Nasıl yapacak bu ayrı bölmeyi, özel bir bölmeyi? Bir restoranda, bir otelde ayrı, özel bir bölmenin eklenmesi, öyle iki dakikalık, iki saatlik bir iş değil, bir mühendislik olayıdır, bir yapılabilirlik, bir zaman olayıdır elbette ki. Tabii ki bu açıdan 11'inci madde, yayımlandığı tarihte yürürlüğe girer, şeklinde gelse de aslında, bu tasarının içindeki maddelerin değişikliği ile bir zaman ihtiyacının doğdu-

ğunu gösteriyor bu tür yerler için. Bunu da makul bir şekilde aşmak gerekir diye düşünüyoruz.

Gerçekten, yönetmelikler konusu da bir zaman konusudur. Bir kanunu çıkardığımız zaman, bunun ince detaylarının uygulanması yönetmeliklerden geçer. Bu yönetmeliklerin hazırlanması, yine, yasanın uygulama ve uygulama sorunlarıyla ilgilidir. Uygulama sorunlarını iyi gözetmeden, bu çıkarılacak yönetmelikleri sadece kolluk güçlerine havale etmek veya bunu belediyelerde zabıtaya havale etmek veya bulunulan iş yerlerine havale etmenin de tek başına yeterli olmadığını, bunun da belli bir düzen içinde hazırlanması için bir zaman ihtiyacı olduğu görülebilir.

Bu baptan olarak, bazı maddelerle ilgili yürürlük zamanı için bir zaman tanınabilir, ama bu yasa, mademki bu Meclis'te, Meclis'imizde bütün grupların tamamının onayını bulmuştur, kabul görmüştür, bu yasa, kanımca, yayınlandığı tarihte, o özellikli olan yerler ayrık tutularak, onlarla ilgili belli bir zaman dilimi tanınarak anında yürürlüğe girmelidir. Anında yürürlüğe girmelidir ki bu yasanın çıktığı fark edilsin, zamana yayılan bir durumda bunun da etkisiz kalması söz konusu olabilir diye düşünüyoruz.

Burada, temel sıkıntı olarak grubumuzun sunduğu önergelerde sık sık dikkatini çektiği bir konu var. Birincisi, bu, televizyon, görsel yayın konusunda, filmler, müzikler, diziler konusunda, bu konuda gerçekten hassas bir uygulama bir kontrol sistemi getirmediğimiz zaman, sanatta ve kültürde özgürlükler alanına müdahale eder gibi bir yaklaşım içine girilmesi de bir sıkıntı yaratacaktır. Bu sıkıntıyı aşmanın da bir yönü, icranın, Hükûmetin, uygulamadaki göstereceği, bizim itiraz ve önerilerimizi dikkate alarak uygulamada bu mahzurları giderecek bir yaklaşım tarzı içine girmesinde yarar vardır.

Yine, özellikle öngörülmeyen birtakım sıkıntılar var, bunu, bu zaman dilimi içinde hepsini anlatmak mümkün değil. El koyma, müsadere konusunda, arkadaşlarımız dile getirdiler, grubumuz adına da bunu ifade ettik, bunun para yönü büyüktür. Örneğin, trophy'ler düzenleniyor, spor turnuvaları düzenleniyor, birtakım logolar, tütün mamulleri üreten firmaların farklı farklı alanlarda logolarını görürsünüz, yani bunların, bir kaymakamlığın, bir belediyenin bunları müsadere etmesi, bu büyük paralar, büyük transport, uluslararası şirketlerin hukukuyla aykırı uygulamalara gidildiği zaman, bir taraftan bu, kaş yapayım derken göz çıkartılır uygulamasına da dönüşebilir. Bu konuda da uygulama konusunda bir hassasiyetin geliştirilmesi gerektiğini düşünüyoruz, çünkü büyük paralar, haksız rekabetlerin odağı olan

durumlarda, haklı yasalar, haksız bir şekilde de kötüye kullanılabilir diye düşünüyorum.

HASİP KAPLAN (Devamla) - Ve burada, bu yasanın ülkemize hayırlı olmasını diliyor ve yine, sözlerime son verirken, Diyarbakır'da yaşanan acı olayla ilgili olarak buradan son kez bir çağrıda bulunuyorum: Başbakan Sayın Erdoğan'ın, Meclis'te grubu bulunan ve bulunmayan tüm siyasi partilerin lider ve grup başkanlarını, derhâl bu acı olaylarla ilgili bir toplantıya çağırmasını, artık, birlikte bu olayları konuşma sürecinin başlatılmasını ve Meclis'te kararlı bir şekilde, anlayışla, birbirimizi anlayarak, uzlaşarak, diyaloğu geliştirerek, bu ülkemizin insanları olarak, doğusu batısıyla, kuzey güneyli, artık, el ele vermenin zamanının geldiğini ifade etmek istiyorum.

Bu duygularla, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Kaplan.

Gruplar adına söz talepleri burada sona ermiştir.

Şimdi, şahıslar adına, birinci söz talebi, Kütahya Milletvekili Sayın Soner Aksoy; ikinci söz talebi, Malatya Milletvekili Sayın Öznur Çalık; üçüncü söz talebi, İstanbul Milletvekili Sayın Hasan Macit.

İlk söz, Kütahya Milletvekili Sayın Soner Aksoy›un.

Buyurun Sayın Aksoy.

Süreniz beş dakika.

SONER AKSOY (Kütahya) - Muhterem Başkan, kıymetli milletvekili kardeşlerim; konuşmakta olduğumuz 55 sıra sayılı yasa hakkında şahsım adına söz almış bulunuyorum.

Aslında, konuşmaktaki maksadım, sigara için, sigara içen arkadaşlarıma yıllardır yapmış olduğum çeşitli ikazların artık bundan sonra sona ereceğini düşünerek, onun mutluluğu ve huzuru içerisinde bu sözü almış bulunuyorum. İnşallah bundan sonra, sigara içmeyenlerin sağlığına zarar veren o dumandan, sigara içmeyenler inşallah kendilerini kurtarmış olacaklar ve böylece biz de bu duman altında kalan insanlar olarak sağlığımızı koruma ve kollama özgürlüğümüzü kullanmış olacağız. Bugüne kadar bu özgürlüğümüz baskı altında idi, sigara içenlerin özgürlüğü hâkimdi, ama şimdi dengeli bir hâkimiyet olacak. İsteyen sigarasını yine içecek, ama hiç olmazsa başkalarını düşünerek içecek ve başkalarına zarar vermeyecek. Ben bu yönüyle bu yasanın çok önemli olduğuna inanıyorum.

Milletimizin bu yasaya sahip çıkmasından bahsetti biraz önceki konuşmacı arkadaşlarımızdan bazıları. Milletimiz konuya sahip çıkmıştır. Buradaki bütün gruplar bu yasaya "evet" demiştir ve aleyhine konuşmamaktadırlar. Dolayısıyla, milletimizin temsilcilerinin sahip çıktığı bir meseleye milletimizin de sahip çıkacağına inanıyorum. Bugüne kadar milletimiz doğru olan, güzel olan her şeye sahip çıkmıştır. Uygulamada herhangi bir karmaşa asla olmayacaktır. Bugüne kadar sağlığını koruma özgürlüğü olmayan insanların bir karmaşa yaratmadığı ortadadır. Bizler bu sıkıntıyı çekerken bir karmaşa yaratmadık, şimdi sigarayı biraz daha başka bir yerde içmek arzusunda olan insanların da bir karmaşa yaratmayacağına inanıyorum. O bakımdan, bu uygulamanın suhuletli bir şekilde, ülkemizde rahat bir şekilde uygulanacağına inanıyorum. Okullarımızda zaten bunlarla ilgili eğitimler de başlamıştır. Başarılı sonuçlar alınacağına inanıyorum.

Yasanın hayırlı olmasını diler, hepinize saygılar sunarım.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Aksoy.

İkinci söz, Malatya Milletvekili Sayın Öznur Çalık›ta.

Buyurun Sayın Çalık.

Süreniz beş dakika.

ÖZNUR ÇALIK (Malatya) - Sayın Başkan, Sayın Milletvekilleri; Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi'nin 11'inci maddesi hakkında şahsım adına söz almış bulunmaktayım.

……..

Bugün, en az terör kadar tehlikeli olan bir ürünü, sigarayı ve tütün mamullerini burada konuşuyoruz. Sigara içen bir insan olarak, her sigara içenin bir sigaraya başlama hikâyesinin var olduğunu düşünüyorum. Üniversite yıllarında, gençlik yıllarında ya da arkadaşlarımızın tavsiyesi üzerine sigaraya başlayan arkadaşlarımızın mutlaka yüzde 90'ının da aynı olan bir hikâyesinin var olduğunu düşünüyorum. Ama bu başlangıç hikâyelerimiz hepimizin aynı olmasına rağmen sigarayı bırakma hikâyelerinin hepimizce farklı olduğunu düşünüyorum ve bu konuda da, sigarayı bırakabilmeyi göze alacak arkadaşlarımın var olduğunu düşünüyorum. Bizler…

KEMALETTİN AYDIN (Gümüşhane) - Bırak, bırak…

ÖZNUR ÇALIK (Devamla) - Ben sigarayı bıraktım.

Yaklaşık yirmi gün evvel sigarayla ilgili, tütün mamulleriyle ilgili yapmış olduğumuz bir toplantıda… Konunun sağlığımızı ne kadar etkilediğini, çocuklarımızı ne kadar etkilediğini, yakınlarımızı ne kadar etkilediğini hepimiz biliyoruz, görüyoruz, duyuyoruz. Buna rağmen bu zararlı ürünü kullanmaya devam ediyoruz ve bunu, sigarayı kullanmanın ne kadar sıkıntılı olduğunu bilmemize rağmen bu kötü alışkanlıktan kurtulmak için hepimiz farklı mücadeleler verdik. Ama şunu görüyorum ki arkadaşlar, sigara içmek evet güzeldi ama içmemek çok daha güzel, çünkü ben çevremi seviyorum, ailemi seviyorum, çocuklarımı seviyorum ve ülkemi seviyorum. Dolayısıyla tüm sigara içen arkadaşlarımın bu konuda kendisini de sevdiklerini düşünerek sigarayı bırakmaları gerektiğini düşünüyorum. 2008 ve bundan sonrasının da sigara bırakma yılı olması gerektiğini düşünüyorum ve Değerli Milletvekilimiz Sayın Necdet Ünüvar Hocamızın söylemiş olduğu bir söz vardır, diyor ki: "Eşiniz için, çocuklarınız için, anneniz için, yakınlarınız için ve ülkeniz için lütfen sigara içmeyin."

Biz sigara içmeyen bir Meclis olmak istiyoruz toplumun önde gelen ve toplumun seçmiş olduğu bireyler olarak, özellikle hanımlar olarak, ki toplumda hanımların sigara içim oranının giderek arttığını düşünüyoruz ve bunu da istatistikler çok net bir şekilde tespit etmiş vaziyette. Dolayısıyla, sigaranın bizi bırakmadan bizim onu bırakabileceğimizi tüm topluma ve Türkiye'ye göstermemiz gerektiği kanaatindeyim. Akciğer kanseri olmadan, karaciğer kanseri olmadan, mide kanseri olmadan, gırtlak kanseri olmadan, mide ülseri olmadan, astım hastası olmadan sigarayı bırakabileceğimizi hem kendimize hem de içinde yaşadığımız topluma göstermemiz gerektiği kanaatindeyim. Bu mücadelede bize çok büyük destek olan, öncelikle bu yasanın bu Meclis'e gelmesine vesile olan Sağlık Komisyonu Başkanımız Sayın Cevdet Erdöl'e ve tabii ki bu teklifin sahiplerinden Sayın Sağlık Bakanıma ve hepimizi cesaretlendiren Sayın Başbakanımıza ben teşekkürü borç biliyorum. Gerçekten, dumansız bir ülkeye ihtiyacımız var. Yeteri derecede zaten sisli bir dünyada yaşıyoruz, bir de biz sigarayla dünyamızı kirletmeyelim, ülkemizi kirletmeyelim diye düşünüyorum.

Yaklaşık geçen haftadan beri sigara ve tütün mamulleriyle ilgili zararlarını istatistiksel bilgilerle çok net bir şekilde konuşmuş vaziyetteyiz. Yani bütçemizin yüzde kaçını biz sigaraya veriyoruz ve hastalıklarla mücadeleye veriyoruz? Bunları düşünecek olursak, bir günde 1 paket sigara içen bir insan, günlük 5 milyon lira sigara parası veriyor. Eğer, bir ayda, 5'le çarpacak olursak 150 milyon lira eder.

ÖZNUR ÇALIK (Devamla) - Sayın Başkanım, bu esnada bu Meclis'ten, bu kürsüden, sigara içen tüm arkadaşlarımızı sigara bırakmaya davet ediyorum. Size de bakıyorum, sigarasız bir toplum diyorum ve aylık 150 milyonluk paramızı da biz öğrenci okutmaya, burs vermeye, çok daha faydalı işlere harcamaya yöneltebiliriz. Meclis'te sigara bırakan arkadaşlarımızın sayısının da her geçen gün arttığını biliyorum. Bu yasayla birlikte sigarayı bırakacak olan arkadaşlarımız da… Biraz sonra konuşmasını yapacak olan Kemalettin Bey de sigarayı herhâlde bu yasayla birlikte bırakacak. Sayın Mücahit Fındıklı aramızdaysa, o da sigarayı bıraktığını bir kez daha bu yasayla birlikte ilan etti. Her geçen gün yasamızın da getirisiyle birlikte sigara bırakan arkadaşlarımızın sayısı artıyor.

Diğer partiden arkadaşlarımızın da bırakacağını düşünüyorum ve yasanın ülkemize, şahsımıza, ailemize, hepimize hayırlı olmasını temenni ediyorum ve saygılar sunuyorum.

Sağ olun.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Çalık.

Evet, bu mücadelede bütün milletvekillerine başarılar diliyorum. Tabii, tiryakilerin adına hiç konuşan olmadı.

Evet, şimdi, madde üzerinde soru-cevap işlemine geçiyoruz.

Buyurun Sayın Ağyüz.

YAŞAR AĞYÜZ (Gaziantep) - Sayın Başkanım, Sayın Bakanım; çok güzel bir yasa. Eksikleri, yanlışları uygulamada inşallah giderilir. Yalnız, halkımız bunu sigara içmeyi disipline etmek olarak algılamıyor, sigarayı yasaklama yasası olarak algılıyor, bunun üzerinde durmak lazım.

Ayrıca da Tekel sigara fabrikası özelleştirilirken, ocak ayı içerisinde teklifler alınırken bu yasanın böyle alelaceleye getirilmesi, özelleştirmeyle çakışması acaba bir tesadüf müdür? Çünkü, enerjide gördük, enerji dağıtım ve üretim tesisleri özelleştirilirken Hükûmetiniz zam yaptı ve periyodik zam yaptı. Bu çok dikkat çekici bir olaydır. Bu yolla, özelleştirmenin değerini düşürmeyi sağlamak gibi bir sonuç doğmaz mı?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Sayın Bakan, buyurun.

SAĞLIK BAKANI RECEP AKDAĞ (Erzurum) - Değerli Milletvekilimize önce bu kanunun bir sigarayı yasaklama kanunu değil de disiplin altına alma, daha doğrusu sigaradan geleceğimizi koruma kanunu olduğu hususundaki değerlendirmesi için teşekkür ediyorum. Bunu hepimiz aslında vurgulamalıyız.

Birçok arkadaşım, , Değerli Milletvekilimiz, yasanın getirilmesiyle Tekelin özelleştirilmesinin birbirine yakın zamanlarda olması noktasını dile getirdiler. Aslında, değerli arkadaşlarım, konu çok açık, net. Bakınız, biz bir Tütün Kontrolü Çerçeve Sözleşmesi imzaladık ve 2004 yılında yüce Meclis bu çerçeve sözleşmeyi burada kanunlaştırdı. Daha sonra, 2005 yılında da bu, uluslararası bir sözleşme hâline geldi ve Birleşmiş Milletlerde çok kısa süre içerisinde büyük sayıda ülkenin katıldığı bir sözleşme olarak da tarihe geçti. Dolayısıyla, biz zaten hukukumuz açısından, bu çerçeve kontrol sözleşmesiyle, bugün bu yasayla burada yaptığımız işleri ve Tütün Kontrolü Eylem Planı'mızda yapmayı planladığımız işleri taahhüt etmiş durumdaydık. Dolayısıyla, iç hukukumuzda bu kanunla somutlaştırmamız gereken bazı hususların, daha doğrusu, hususlardan bir kısmını somutlaştırmış oluyoruz. Anılan sözleşmenin -tekrar ifade ediyorum- 25/11/2004 tarihinde 5261 sayılı Kanun'la onaylandığını, ben yüce Meclis'imize bir kere daha hatırlatmak istiyorum.

Bu kanun Tekelin özelleştirilmesi sırasında gündeme getirilmiş bir kanun değildir. Biz, ülke olarak anılan sözleşmeyi 2004 yılında imzalamış olduğumuz için, taraflar o tarihten itibaren pozisyonlarını buna göre yapmaktadırlar. Yani, Tekelin özelleştirilmesi ihalesine girecek herkes, Türkiye Cumhuriyeti'nin böyle bir sözleşmeye taraf olduğunu ve Meclis'in de bunu onayladığını bilmektedir. Dolayısıyla, kanaatimce, bu tür spekülasyonlarla meseleyi tartışmak, aslında yaptığımız güzel işe gölge düşürmek anlamına gelebilir ki, ben bunun yapılmamasının yüce Meclis'imizce tercih edilmesi gerektiğine inanıyorum. Güzel bir iş yaptık, güzel bir iş yapıyoruz birlikte. O zaman, gereksiz spekülasyonlarla buna gölge düşmesine de müsaade etmemeliyiz diye düşünüyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN - Sayın Baytok…

NESRİN BAYTOK (Ankara) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Benim Sayın Bakana üç tane sorum olacak:

1) Türkiye›de ele geçen kaçak sigara markaları ve oranlarıyla ilgili bir bilgi sahibi miyiz?

2) Irak'a ve İran'a giden ihraç veya transit sigara markalarının miktarı ve markaları belli mi?

3) Sigara bağımlılığını artırıcı etken olan kimyasal katkı maddelerinin laboratuvarda, Hıfzıssıhhada kontrolü yapılmış mıdır? Bununla ilgili madde bağımlılığı sorgulaması yapılmış mıdır?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Sayın Bakan…

SAĞLIK BAKANI RECEP AKDAĞ (Erzurum) - Sayın Milletvekilimizin sorusuna yazılı olarak cevap vermemiz gerekecek. Çünkü, sigara markaları ve miktarlarıyla ilgili bir soru sordu. Takdir edersiniz ki bunların bilgisine ben şu anda detaylı olarak sahip değilim.

Sigara bağımlılığı yapabilecek maddelerle ilgili olarak, bugün veya yarın ülkemize sokulabilecek maddelerle ilgili olarak Hıfzıssıhhamızda gerekli tetkikleri yapabilecek durumdayız. Gerekli durumlarda üniversitelerimizle de bu hususta irtibat kuruyoruz.

Eğer, söz konusu sorunuzun sebebi bu son günlerde ortaya çıkan elektronik sigarayla ilgiliyse, dünkü oturumda da buna bir nebze temas etme imkânını bulmuştum bir soru dolayısıyla, bu hususta gerçekten sadece elektronik sigarayla ilgili olarak değil, gümrük birliği mevzuatıyla ilgili olarak piyasa denetlemesi konusunda mevzuatımızı geliştirmek gerektiğine inanıyorum ben. Dolayısıyla, önümüzdeki günlerde ilgili bakanlıklarla birlikte bu mevzuatı geliştireceğiz. Bakanlıklarımızla irtibat kurduk ve ön çalışmalara başladık.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN - Madde üzerinde bir önerge vardır, okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 55 sıra sayılı Kanun Teklifinin 10'uncu maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Bekir Bozdağ, Yozgat

Nursuna Memecan, İstanbul

Ayşe Türkmenoğlu, Konya

Cevdet Erdöl, Trabzon

Ünal Kacır, İstanbul

Madde 10 - Bu Kanunun; 3'üncü maddesi ile değiştirilen 4207 sayılı Kanunun 2'nci maddesinin birinci fıkrasının (d) bendi hükmü yayımı tarihinden 18 ay, diğer hükümleri ise yayımı tarihinden 4 ay sonra yürürlüğe girer.

BAŞKAN - Komisyon katılıyor mu?

ADALET KOMİSYONU BAŞKANI AHMET İYİMAYA (Ankara) - Yüksek heyetin takdirlerine bırakıyoruz efendim.

BAŞKAN - Hükûmet katılıyor mu?

SAĞLIK BAKANI RECEP AKDAĞ (Erzurum) - Katılıyoruz Değerli Başkanım.

BEKİR BOZDAĞ (Yozgat) - Gerekçe okunsun.

BAŞKAN - Gerekçeyi okutuyorum:

Gerekçe: Özel hukuk kişilerine ait olan lokantalar ile kahvehane, kafeterya, birahane gibi eğlence hizmeti verilen işletmelere geçiş süresi öngörülmüştür.

BAŞKAN - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler… Kabul etmeyenler… Önerge kabul edilmiştir.

Kabul edilen önerge doğrultusunda maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler… Kabul etmeyenler… Madde kabul edilmiştir.

11'inci maddeyi okutuyorum:

MADDE 11 - Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

BAŞKAN - Gruplar adına söz talebi yok.

Şahıslar adına Diyarbakır Milletvekili Sayın Abdurrahman Kurt, Kocaeli Milletvekili Sayın Azize Sibel Gönül, İstanbul Milletvekili Sayın Hasan Macit.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Kurt.

Kocaeli Milletvekili Sayın Azize Sibel Gönül…

AZİZE SİBEL GÖNÜL (Kocaeli) - Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi›nin 11›nci maddesi üzerinde söz almış bulunuyorum. Geçen perşembe günü başladığımız kanun teklifinin bugün sonuna geliyoruz. Bu konuda konuşan tüm değerli milletvekili arkadaşlarım, tütün mamullerinin, sigaranın sağlığa, çevreye, bütçeye verdiği zararlardan bahsettiler. Evet, bu bir etkileşim olayı arkadaşlar. Dolayısıyla, sigarayı kullananların da kullanmayanların da zararından korunması amacı, bu kanunu çok önemli kılmaktadır. Bu kanunun hazırlanmasında emeği geçen arkadaşlara canıgönülden teşekkür ediyorum. Kanunun hayırlı ve uğurlu olmasını temenni ederek, hepinize saygılar sunuyorum.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Gönül.

Madde üzerinde soru-cevap işlemine geçiyorum.

Sayın Akcan…

ABDÜLKADİR AKCAN (Afyonkarahisar) - Efendim, Sayın Bakanımın affına sığınarak sormak durumundayım.

Şimdi, 2004 yılında imzalanan bir sözleşme vardı, ondan bahsedildi. O zaman bu sözleşme vardı da 2007›ye kadar neden bu konu bir hükûmet tasarısı olarak değil de bir milletvekilimizin teklifi olarak buraya getirildi? Bunu sorma ihtiyacı hissettim gerçekten, o nedenle soruyorum.

İkincisi de, eğer bu konu bu kadar acilse, o zaman neden bir önceki maddede verilen bir önergeye, on sekiz aylık ve dört aylık erteleme önergesine Hükûmet olarak katılıyorsunuz? Bunu da gerçekten merak ediyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Sayın Yıldız…

SACİD YILDIZ (İstanbul) - Sayın Başkan, Sayın Bakan; teşekkür ederim.

Şimdi, biz, geçen perşembeden beri bu yasa çıksın diye burada uğraştık. Bütün gruplar hemfikir içinde, itiraz eden de olmadı, ama bugün baktım ki, bu kanunun uygulanması on sekiz ay ertelendi. Bu, alelacele ettiğimiz bir şeyde, bazı şeyler niye bu kadar, on sekiz ay erteleniyor, onu anlamadım. Hatta «Biz geç kaldık.» dedik burada, kürsüye çıkan hemen her arkadaşımız «Kırsal kesimde uygulamalar başladı, biz niye geç kaldık?» dedik. On sekiz ay uzun bir süre bu hazırlık için, daha evvel böyle konuşmalarımızda, sanki

altı ay, sekiz ay makul gibi dendi. Bunu öğrenmek istiyorum.

Bir sorum daha var: Tütün Kurumu denetim yapıyor mu? Kaç ilde bayi denetimi yapıyor? Bunu öğrenmek istiyorum. Sigara lobisinin de bu geciktirmede etkisi oldu mu diye düşünmeden edemiyoruz açıkçası.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Sayın Bakan…

SAĞLIK BAKANI RECEP AKDAĞ (Erzurum) - Şimdi, aslında, tabii, mantık yürütürsek, çok farklı mantıklar yürütebiliriz değerli arkadaşlar. Bu kadar güzel bir işi birlikte yaptıktan sonra, bence işin olumlu tarafına bakmamız lazım.

Birincisi, biz bu kontrol sözleşmesini imzaya gittiğimizde, bunun görüşmelerine gittiğimizde, Sayın Cevdet Erdöl ve arkadaşları, bu kanun teklifini Meclis'imize getirmişlerdi. Hani "Niçin teklifle geldi, tasarıyla gelmedi?" dediniz.

Ayrıca, biz Değerli Komisyon Başkanımız ve teklifi veren milletvekili arkadaşlarımız ve Komisyonumuzla birlikte, uzun süre, Bakanlık olarak, takdir edersiniz ki bu teklifin üzerinde de birlikte çalıştık. Yani, teklif olarak verilmiş, tasarı olarak verilmiş, bence bunların önemi yok. Önemli olan iradedir, burada halkın iradesini hep birlikte nasıl yansıttığımızdır, nasıl yansıtmayı amaçladığımızdır, yani maksat hasıl olmuştur.

"Kanunun çıkarılması acilse neden dört ay ertelediniz, on sekiz ay uygulamayı geciktirdiniz?" soruları var. Benzeri soruyu diğer milletvekili arkadaşımız da sordu. Aslında, on sekiz aylık süre, yalnızca kahvehaneler ve benzeri mekânlarla ilgili olarak verilen bir süredir. Dünya Sağlık Örgütünün ilgili metinleri incelendiğinde görülecektir ki, Dünya Sağlık Örgütü de bu geçiş süreci açısından bu kabil yerlerde, yani kahvehaneler, barlar, birahaneler, lokantalar, kafeteryalar, benzeri yerlerde bir buçuk ile iki senelik bir geçiş süreci öngörmektedir.

Biz, bu kanunu yüce Meclis'imize getirdiğimizde, daha önce de, bu süreçte de Dünya Sağlık Örgütüyle sürekli olarak birlikte çalışıyoruz, çalıştık ve bu önerilerin işimizi kolaylaştıracağını düşündüğümüz için getirilen bu önergeyi destekledik.

Dört aylık süre de aslında çok kısa bir süredir. Bakın, diyelim ki televizyonlarımız ayda doksan dakika yayın yapacaklar. Böyle bir kural getirdik ve

bu yayınların hazırlanması gerekecek. Bu yayınların hem de çağdaş iletişim mantığıyla, sosyal psikoloji mantığıyla hazırlanması gerekecek. Bunlar için, gerçekten, biraz zamana ihtiyaç var. Onun için, burada iyi niyetten hiç kimse şüphe etmemelidir. Bütün mesele, kanunun uygulamasını doğru biçimde yapabilmektir.

Tütünle ilgili kurulun bu husustaki takipleriyle ilgili olarak, müsaade ederseniz, yazılı olarak cevap verelim.

Tabiidir ki, bu kadar yüksek iradeyi gösteren bir Hükûmet, bir Meclis komisyonu veya komisyonları ve Türkiye Büyük Millet Meclisi, sigara lobilerinin çabalarından veya bu husustaki çalışmalarından etkilenmemiştir. Bugün yaptığımız kanun, hep birlikte yaptığımız, milletin iradesini ortaya koyduğumuz bu kanun, kanaatimce bu soruya en güzel cevaptır.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Bakan.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler… Kabul etmeyenler… Madde kabul edilmiştir.

Teklifin tümü açık oylamaya tabidir. Fakat oylamaya geçmeden, İç Tüzük'ün 86'ncı maddesine göre, kanun teklifinin sahibi Sayın Cevdet Erdöl'ün hem oyunun rengini belli etmek üzere hem de lehinde, kanun hakkında konuşmak üzere kendisine söz veriyorum.

Buyurun.

Söz süreniz beş dakika.

CEVDET ERDÖL (Trabzon) - Saygıdeğer Başkanım, Değerli Milletvekilleri arkadaşlarım; hepinizi en kalbî duygularımla selamlıyorum.

Mutlu bir gündeyiz ama maalesef mutluluğumuzu gölgeleyen terör olayını lanetleyerek sözlerime başlamak istiyorum, çünkü çok üzücü bir haber aldık. Gerçekten, üzülen ailelere… Ölenlere Allah'tan rahmet diliyorum, ailelerine baş sağlığı diliyorum. Keşke, daha mutlu bir haberle başlayabilsek.

Biraz önce değerli arkadaşlarımla konuşurken, konuşmalar sırasında -kayıtlara geçmesi bakımından- çerçeve 4'üncü maddede "Diğer koruyucu önlemler Madde 3" başlığı altında 6'ncı fıkrada "Televizyonda yayınlanan programlarda, filmlerde, dizilerde, müzik kliplerinde, reklam ve tanıtım filmlerinde tütün ürünleri kullanılamaz, görüntülerine yer verilemez." iba-

resinden maksat, burada asla belgeseller ve dokümanter filmler değildir. Bunlarla ilgili tutanaklara geçmesi bakımından arz ediyorum ki belgeseller ve dokümanter filmler gerekli yönetmelikler çerçevesinde televizyonlarda yayınlanabileceklerdir. Bunu ifade ediyorum.

İnsan sağlığına verdiğimiz değeri gösteren en önemli yasayı, değerli arkadaşlarım, hep birlikte, sigarayı içeni içmeyeni, iktidarı muhalefeti hep birlikte, el ele vererek yasalaştırmak üzereyiz. Hepinize katkılarınızdan dolayı teşekkür ediyorum. Tabii ki değerli grup başkan vekillerimize ve siz değerli milletvekillerine olduğu gibi, aynı zamanda emeği geçen diğer tüm bürokrat ve diğer arkadaşlarımıza da teşekkür ediyorum. Adalet Komisyonu Başkanımıza ve tüm üyelerine -Başkanlık Divanımıza geçen konuşmamda teşekkür etmemiştim, henüz işlem bitmemişti- değerli Meclis Başkanımıza, Başkanlık Divanımızdaki Başkan Vekilimize ve diğer Divan üyelerine, Sağlık Bakanımıza özellikle teşekkür ediyorum.

Bundan sonra artık kanun hepimizin kanunu oldu. Teklif olarak bizlerin, ama bundan sonra iktidar-muhalefet hepimizin kanunu. Toplumumuzun buna sahip çıkması gerekiyor. Bunda da yazılı ve görsel medyaya çok görev düşüyor. Ben yazılı ve görsel medya mensuplarına hassaten teşekkür ediyorum ki bu süreç içerisinde bizleri cesaretlendirdiler, desteklediler. Desteklerinin devamını ben bekliyorum.

Burada, asla, tabii "yasak" kavramının kullanılmamasını ben özellikle talep ediyorum. Çünkü, bu özgürlüklerin paylaşımıdır. Yani, sigara içenlerle içmeyenlerin özgürlüklerinin paylaşımıyla ilgili bir kanundur. Yani "yasak" tabirine de ben katılmıyorum. Onun için, bu "yasak" kelimesini de çok kullanmanın uygun olmadığını düşünüyorum.

Emeği geçen herkese, katkı veren herkese çok teşekkür ediyorum ve en kalbî duygularımla sizleri selamlarken, yasanın milletimize, memleketimize hayırlı olmasını diliyor, tekrar terör belasından milletimizi, memleketimizi Allah kurtarsın diyorum, hepinizi saygıyla selamlıyorum efendim. Sağ olun.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Erdöl.

Şimdi, teklif hakkında aleyhte söz talebi var.

İstanbul Milletvekili Sayın Hasan Macit.

Buyurun Sayın Macit.

Süreniz beş dakika.

HASAN MACİT (İstanbul) - Sayın Başkan, Sayın Milletvekilleri; şahsım ve Demokratik Sol Parti adına hepinizi saygılarımla selamlıyorum.

Son söz olarak oyumuzun rengini belirtmek üzere aleyhte söz aldık. Aslında biz bu yasanın lehindeyiz, bu yasanın çıkmasını istiyoruz. Ama daha önce bu düşüncelerimizi çok fazla ifade edemediğimiz için bu fırsatı değerlendirmek istedim, o nedenle aleyhte aldım, ama yasa hayırlı, uğurlu olsun, olumlu yönde oy kullanacağız.

HASAN MACİT (Devamla) - Değerli arkadaşlar, yasanın ismi "Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair…" Biz, tütün mamullerini kullanan insanlarımızın nerede tütün mamullerini içeceği veya içmeyeceğiyle ilgili düzenleme yaptık, ama tütün mamullerini kullanan insanların açık havada içerken hijyenik ortamda hazırlanmamış bir tütün mamulünü kullandığı zaman o insana normalinde sigaranın vereceği zarardan daha fazla zarar vereceğini de biliyoruz. Ama bununla ilgili bu yasada bir düzenleme ne yazık ki yok.

Efendim, nereden çıktı hijyenik ortamda hazırlanmayan tütün mamulleri? Elimde 2003 ve 2006 yılları arasında gümrük ve tekel müfettişlerinin hazırladıkları raporlar var. Bu raporlara göre, Tekelden ucuz tütün alarak bir şekilde bu tütünlerin yurt dışına çıkarıldığı ve yurt dışında Türk Tekel sigaralarına dönüştürülerek kaçak olarak yurda girdiği ve Türkiye sınırları içerisinde kullanımının arttığı yazılıyor. Bu nedenle ülke kaynaklarının katrilyonlarca lira eski tabirle, milyarlarca YTL'nin kayıp olduğu, vergi olarak kayıp olduğu görülüyor ve yazılıyor burada. Ne yazık ki bu 2003 ve 2006 yılları arasında doğu ve güneydoğu illerimizde yüzde 98 oranında pazar kaybı olduğu, yani Tekelin veyahut da yasal olarak sigara satan firmaların pazar kaybının kaçak sigaraya terk edildiği tespit edilmiş. Bu bağlamda, yani kaçak sigaranın yüzde 98 oranında orada tüketildiği görülüyor.

Değerli arkadaşlar, bu, küçümsenecek bir rakam değildir, hem de AKP'nin beş yıllık süresi içerisinde, 2003 ile 2006 arasındaki yüzde 98'lik oranı. Aynı süre içerisinde Tekelde nasıl ucuz tütün satıldığı ve bu ucuz tütün satılmayla ilgili oradaki görevlilerin yaptığı suistimali belgeleyen Tekel müfettişlerinin raporları var. Şimdi, o kurumun Genel Müdürü -dünkü konuşmamda söyledim- bir üst makama terfi ettirildi.

Ne yazık ki -biraz önce tüm arkadaşlarımızın lanetlediği terör saldırısını ben de kınıyorum, ölenlerimize, şehit olanlarımıza Allah'tan rahmet, yakınlarına başsağlığı diliyorum- bu kaçak tütünden ve kaçak sigara mamullerin-

den terör örgütünün pay aldığı Tekel müfettişleri tarafından tespit edilmiş. Niçin bunların üzerine gitmiyoruz, niçin? Niçin -akaryakıt kaçakçılığında olduğu gibi, tütün mamullerinin ve hele hele resmî kurumlarımızı bu işe alet eden bir şekilde- müfettiş raporlarının gereği yerine getirilmiyor?

Değerli arkadaşlar, buradan kaçak olarak gelen sigaraların, ben, hijyenik ortamlarda üretildiğini ve insan sağlığına zararlı olduğunu, zaten sigara zararlı ama normal sigaradan daha tehlikeli olduğunu düşünüyorum. Bununla ilgili bu yasada bir maddenin olması gerekmez miydi? Elbette olması gerekirdi. Madem bu yasanın ismi tütün mamullerinin zararlarının önlenmesidir, bundan daha zararlı, daha tehlikeli bir olay olabilir mi? Hem bu yolla terör örgütüne para aktarılacak hem bu yolla devletin kaynakları gidecek hem bu yolla üretilen mamullerin içicileri, kullanıcıları tarafından daha fazla sağlığı tehdit edilecek… Bu yasada unutulmuş veya atlanmış, bilerek veya bilmeyerek konulmayan maddeler var.

Kanunun hayırlı, uğurlu olmasını diliyorum. Türk toplumuna yararlar getirmesini, sağlıklı günler getirmesini diliyorum.

Hepinize saygılar sunuyorum.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Macit.

Teklifin tümü açık oylamaya tabidir.

Açık oylamanın elektronik oylama cihazıyla yapılmasını oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler… Kabul etmeyenler… Kabul edilmiştir.

Oylama için 3 dakika süre vereceğim. Bu süre içinde sisteme giremeyen üyelerin teknik personelden yardım istemelerini, bu yardıma rağmen de sisteme giremeyen üyelerin oy pusulalarını oylama için öngörülen 3 dakikalık süre içinde Başkanlığa ulaştırmalarını rica ediyorum.

Ayrıca, vekâleten oy kullanacak sayın bakanlar var ise, hangi bakana vekâleten oy kullandığını, oyunun rengini ve kendisinin ad ve soyadı ile imzasını da taşıyan oy pusulasını yine oylama için öngörülen 3 dakikalık süre içerisinde Başkanlığa ulaştırmalarını rica ediyorum.

Oylama işlemini başlatıyorum.

BAŞKAN - Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi'nin açık oylama sonucunu açıklıyorum:

Kabul : 240, Ret : 2, Çekimser : 6

Böylece, teklif kanunlaşmıştır, hayırlı olsun.

Sayın Bakan'ım teşekkür…

SAĞLIK BAKANI RECEP AKDAĞ (Erzurum) - Yapmayacağım.

BAŞKAN - Yapmayacak mısınız? Peki, ben sizin adınıza söyleyeyim.

Sağlık Bakanı ve Komisyon Başkanı, bütün milletvekillerine teşekkür ediyorlar.

SİGARAMIN DUMANI / KÖKSAL TOPTAN

Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne milletvekili olarak ilk giriş tarihim 5 Haziran 1977 Genel Seçimleri sonrası oldu.

Arkasından milletimizin takdirleri sonucu 6 dönem daha (toplam 7 dönem) bu görevi yapmak nasip oldu.

Komisyonlarda görev aldım. Bakanlıklar yaptım. TBMM Başkanlığı gibi çok önemli bir makamda bulundum.

Her görev yaptığım yerde büyük milletimiz için en doğruyu, en yararlıyı, en gerekliyi, en iyiyi yapabilmek için elimden geldiğince çalıştım. Katkı yapmak için gayret ettim.

Bu süre içinde pek çok kanun yaptık. Bunların bir kısmında komisyon üyesi ve başkanı olarak da yakın ilgilenme ve çalışma imkânı buldum.

Bu kanunlar içerisinde bana göre en önemlisi, tütün mamullerinin kullanımı ile ilgili yasak kapsamını genişleten, her alanda (eğitim, reklam, satış şartları ve yerleri) yenilikler ve iddialı düzenlemeler getiren kanun olmuştur.

Söz konusu Kanun Teklifi ana komisyon olarak yaklaşık 5 yıl başkanlığını yaptığım Adalet Komisyonunda görüşülmüş ve kabul edilmiştir. (02.03.2006)

Komisyon tarafından kabul edilen teklif TBMM'nde benim TBMM Başkanı olduğum zamanda kabul edilerek yasalaşmıştır.(03.04.2008)

Uzun yıllar süren siyaset ve parlamento hayatımda milletimiz ve özellikle de çocuklarımız ve gelecek nesillerimiz için bu denli bir kanun çıkardığımızı sanmıyorum.

Bu Kanun Teklifi Adalet Komisyonunda çok çabuk ancak ayrıntılı ve büyük bir özen gösterilerek görüşülmüş, bütün işlerden öne alınmıştır.

Görüşmeler acele yapılmış ama herkesin ve her kesimin katkısı sağlanmış, görüşme ve konuşmalara sınırlama getirilmemiş, Kanserle Savaşanlar Derneği Başkanına söz verilirken, sigara üreten Sanayi temsilcisine de istediği kadar konuşma imkânı sağlanmıştır.

Dünyada çok büyük bir piyasası olan bu sektörle ilgili böyle bir kanunu yapmak gerçekten çok önemli idi. Türkiye bunu başarmıştır.

Bu Kanunun kabulü sürecinde konuyu yakından takip edenlerin gözünden kaçmayan bir önemli ayrıntı şudur:

Teklif Komisyonda 02.03.2006 tarihinde kabul edildikten 2 seneyi aşkın bir süre sonra Genel Kurul'dan geçmiştir. Araya 2007 genel seçimleri girmiş olsa bile Sayın Başbakan'ın, Sayın Cevdet Erdöl'ün ve benim gayretlerim yasanın daha önce çıkarılmasını sağlayamamıştır. Ama bu gayretler olmasa idi, bu yasa belki şimdilerde bile çıkmamış olabilirdi.

Zaman zaman bu kanunun uygulanması ile ilgili gazete haberlerini okudukça, konunun Anayasa Mahkemesine bile götürüldüğünü gördükçe yapılan işin ne kadar önemli olduğu daha iyi anlaşılmaktadır.

Bu nedenle bu teklifin hazırlanmasında emekleri unutulmaz olan Sağlık Komisyonu Başkanı Sayın Cevdet Erdöl ve Kocaeli Milletvekili Sayın Nevzat Doğan başta olmak üzere Sağlık ve Adalet Komisyonlarının tüm üyelerini, teklife destek veren tüm parti gruplarını ve milletvekillerini kutlamak gerekir.

Kanunun uygulanışında milletvekillerinin ve TBMM çalışanlarının gösterdiği dikkat ve riayet de toplumumuza örnek olacak nitelikte olmuştur.

Ben sigaramın dumanını yıllar önce son defa içime çektim. Artık azalsa bile zaman zaman sigara içen 6 yaşındaki yavrularımızı gördükçe, bir yandan içim acıyor, öte yandan da bu kanunun önemini daha iyi anlıyor ve emeği geçenlere şükran duygularım artıyor.

"Sigaramın Dumanı" benim, bizim, insanlığın ve geleceğimizin düşmanıdır. Bunu unutmamalı ve unutturmamalıyız!..

Adalet Komisyonu zabıtlarında teklifin müzakereleri sırasında sarf edilen ilginç ve hoş sözler vardır. Sigara içen milletvekillerinin meramlarını anlatmak için sığındıkları gerekçelerden birkaç tane:

"Üye …: Şimdi sigaranın zararları konusunda hiç kimsenin şüphesi yok. Ancak bir takım faydalarının olduğu bir gerçek. Doktorlar bunu çok iyi bilir.

Sigaranın stresi azaltıcı rolünü herkes bilir."

"Üye …: Uykuyu dağıtamayan şoförler kanuna uyarlarsa kaza oranları artar."

"Üye …: Bu yasayı hazırlayan milletvekillerinin listesine baktım. Hepsi sigara içmeyenler. Biz de insanız. Sigara içen insanların da izzeti nefislerin düşünelim."

"Üye …: Sayın Komisyon Başkanımızın söylediği Avrupa'daki ve Amerika'daki uygulama çok ileri boyut. Ben henüz Türkiye'deki insanların o ileri boyuta hazır olmadığını düşünüyorum."

ULUSAL TÜTÜN KONTROLÜ PROGRAMI 2008–2012 EYLEM PLANI TANITIM TOPLANTISI

Tütün ve tütün mamullerine karşı Meclis'te yasama faaliyetleri devam ederken oluşan toplumsal algı ile birlikte Meclis dışında da yaşama mücadelesi bağlamında farkındalık oluşturacak programlar düzenlendi.

TBMM Adalet Komisyonunda yapılan görüşmelerin tamamlandığı bir dönemde Başbakan Recep Tayyip Erdoğan Ankara'da 12 ARALIK 2007 tarihinde Ulusal Tütün Kontrolü Programı 2008–2012 Eylem Planı Tanıtım Toplantısı'nda katılımcılara tütünle yapılan mücadeleyi terörle yapılan mücadeleye benzettiği[164] şu tarihi hitabı yapmıştır:

"Değerli misafirler,

Hepinizi en kalbi duygularımla selamlıyorum.

Ulusal Tütün Kontrolü Programı Eylem Planının ülkemize ve milletimize hayırlı olmasını diliyorum.

Bilindiği gibi sigara kullanımı ve bununla bağlantılı sorunlar, günümüzde, gelişmekte olan ülkeler başta olmak üzere, bütün dünyayı tehdit eden bir duruma gelmiştir.

Bugün dünyada yılda 5 milyon, ülkemizde ise 100 bin insan, sigara kullanımına bağlı hastalıklar yüzünden hayatını kaybetmekte ve bu rakam sürekli artmaktadır.

Araştırmalara göre, 18 yaş ve üzerindeki her üç kişiden birinin sigara içtiği ülkemizde sigaraya bağlı ölüm rakamları gerçekten ürkütücüdür, üzüntü

vericidir.

Türk milleti, tarihinde destanlara konu pek çok mücadelesinde bu kadar büyük kayıplar vermemiştir.

Tablonun daha da ürkütücü tarafı, sigaraya başlama yaşının her geçen yıl daha da aşağıya düşmesidir.

Artık, bırakınız ortaöğretimi, ilköğretim çağındaki öğrenciler arasında bile sigara içme alışkanlığının yüzde 10'ları bulduğu ifade edilmektedir.

Tütün, yüksek düzeyde bağımlılık yapıcı özelliğe sahip olduğu için, küçük yaşlarda sigara içmeye başlayan birinin, daha sonraki dönemde bunu bırakması fevkalade zor olmaktadır.

Çocuklarımız harçlıklarını, büyükler de ailelerinin geçimi için harcamaları gereken paraları, sigaraya vererek, havaya üflemektedirler.

Sigara kullanımının ülkemize maliyeti yılda 20 milyar dolar olarak ifade edilmektedir.

Bu rakam, Ulusal Tütün Kontrol Programının koordinasyonunu yürüten Sağlık Bakanlığımızın bütçesinin 4 katıdır.

Sanıyorum sadece bu örnekler bile, durumun vahametini anlatma konusunda yeterlidir.

Karşımızdaki tablo göstermektedir ki, sigara kullanımıyla mücadele, bizim için daima gündemimizde olan terörle mücadele kadar önemli bir hale gelmiştir.

Esasen, sigara yüzünden kaybettiğimiz insan sayısı da, bu çerçevede heba edilen kaynağın miktarı da, terörle mücadeledeki kayıplarımızdan büyüktür.

Tehlike çok daha sinsidir, çok daha yaygındır. En önemlisi de gençliğimizi ve ülkemizin gelecek kuşaklarını etkisi altına almaktadır.

Bunun için, Ulusal Tütün Kontrolü Programına büyük önem veriyoruz.

Kişisel olarak bu konudaki hassasiyetimin de bilindiğini sanıyorum.

Türkiye, 2003 yılında Dünya Sağlık Örgütü tarafından Cenevre'de kabul edilen Tütün Kontrolü Çerçeve Sözleşmesine 2004 yılında dahil olmuş ve 2005 yılında sözleşmeyi yürürlüğe sokmuştur.

Türkiye olarak hazırladığımız kendi Ulusal Tütün Kontrolü Programımı-

zı, 2006 yılında yayınladığımız bir Başbakanlık Genelgesi ile ilan ettik.

Buna göre amacımız, 2010 yılına kadar sigara içmeyenlerin oranını 15 yaşın altında yüzde 100'e, 15 yaşın üstünde de yüzde 80'e çıkarmaktır.

Bu çerçevede bütün kurum ve kuruluşlara düşen görevler vardır.

Nitekim, pek çok kurum, bu doğrultuda çeşitli çalışmalar gerçekleştirmişler, çeşitli düzenlemeler yapmışlardır.

Değerli arkadaşlarım,

Tütün ve tütün mamullerinin kullanımıyla ilgili mücadelenin zorlu bir mücadele olduğu, özellikle de siyasi kararlılık gerektirdiği açıktır.

Buradan samimiyetle belirtmek istiyorum ki, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin de, hükümetin de, ülkenin Başbakanı olarak şahsımın da bu konudaki kararlılığı tamdır.

Tütün kullanımıyla mücadele konusunda uluslararası anlaşmalara göre ne yapılması gerekiyorsa, o yapılacaktır.

Kanun çıkması gerekiyorsa, çıkacaktır.

Başka herhangi bir mevzuata ihtiyaç varsa, derhal yürürlüğe sokulacaktır.

Kaynak gerekiyorsa kaynak, insan gücü gerekiyorsa insan gücü sağlanacaktır.

Bunların hiçbirinden şüpheniz ve endişeniz olmasın.

Nitekim, Hükümet olarak göreve geldiğimiz günden beri en çok üzerinde durduğumuz konulardan biri bu olmuştur.

Sigara tüketiminde caydırıcı bir unsur olması bakımından, tütün mamulleri üzerindeki vergi ve fonları artırmaktan çekinmedik.

Sigara içmeyenleri tütünün olumsuz etkilerinden korumak için, insanların toplu olarak bulunduğu her yerde sigara kullanımını sınırlandırdık.

Ancak, üzülerek ifade etmek zorundayım ki, sigara kullanımıyla mücadele için alınmış kararların pek çoğu kağıt üzerinde kalmış, uygulamada ciddi eksik ve ihmaller yaşandığı görülmüştür.

Gerek bu program çerçevesinde görev üstlenen kurumların, gerekse de genel olarak bu konuyla ilgili resmi/özel tüm kişi ve kuruluşların, uygulamayı çok sıkı takip etmeleri gerekmektedir.

Aksi takdirde, uygulamaya geçmeyen ve neticesi olmayan kurallar, düzenlemeler getirmiş oluruz. Her yıl on binlerce insanımız hayatını kaybetmeye devam eder, 20 milyar dolar kaynağımız havaya savrulur.

Bu çerçevede görevini yerine getirmeyen, aksatan, ihmal eden herkes ve her kurumun muhatabı, takipçisi doğrudan Başbakan olacak, yapılmayan işlerin hesabı hukuk nezdinde sorulacaktır, bunun da bilinmesinde yarar görüyorum.

Eylem planını yürüten arkadaşlarımdan, arkalarında böyle bir destek olduğunu bilerek çalışmalarını istiyorum.

Bu çalışmada öncelikli amacımız insanlarımızın hiç sigaraya başlamamalarıdır.

Ancak, sigara içenlerin de, bu alışkanlıklarından kurtulmaları için, kendileri, aileleri ve ülkemizin iyiliği için onlara her türlü desteği vermeliyiz.

Dünya Sağlık Örgütü'nün desteği ile yürütülen çalışmaların başarıya ulaşması en büyük temennimizdir.

Bu çalışmada yer alan tüm kurumlarımıza ve onların temsilcilerine, vatandaşlarımızın ve ülkemizin daha mutlu, müreffeh, sağlıklı geleceğine yaptıkları katkılar için teşekkür ediyor, hepinize selamlarımı sunuyorum."

5727 Sayılı Yasa kabul edilmek suretiyle 4207 sayılı kanunda değişiklik yapılması, hatta TBMM'den neredeyse oylamaya katılan tüm milletvekillerinin desteğini alarak yasalaşması bile süreci tamamlamamış ancak çok önemli bir kilometre taşını oluşturmuştur. Temiz hava solumak isteyenlerle zehir tacirleri arasındaki mücadele asla bitmemiştir; ancak farklı boyutlara taşınmıştır.

Bu ortamda çıkarılan 5727 sayılı Kanun her şeyden önce dünyada ses getirmiştir. Herkesin birbirine sorduğu ve cevap aradığı konu "Türk gibi içer." lafına muhatap olan ülkemizde bu kanun uygulanabilecek miydi?

Yoksa kanun, imzalanan uluslararası sözleşmenin gereği yapılan bir şey mi idi? Özetle acaba sadece bir atraksiyon muydu?

Her şeyden evvel yıllık yaklaşık 20 milyar dolarlık ticari pazar, hemen hemen tüm müşterilerinin peşin para kullandığı sektör acaba gerçekten kontrol altına alınabilecek miydi?

Bu ve benzeri sorulabilen pek çok soru soruldu, cevapları alındı. Herkes elinden geleni yaptı ve tüm olumsuz beklentilerin aksine büyük bir başarı sağlandı. "Türk gibi içer" sözü adeta tarih olmuştu.

Bütün sözlerin ötesinde eğer Başbakan Recep Tayyip Erdoğan bu konuda o kadar hassa davranmayıp destek vermeseydi, ne bu kanunu kimse çıkartabilir ne de bu şekilde uygulatabilirdi. Çünkü bu kanun siyasi riskleri herkesin göze alamayacağı özellikte idi.

Vurgulanması gereken bir diğer nokta ise kanunun hazırlık safhası olan 2003-2008 yılları arasındaki çalışmalar çok verimli geçtiği ve toplum bu kanuna hazır hale getirildiğidir.

Nitekim bu kanun daha çıkmadan önce bile 2006 yılında ve 2008 yılında ayrı ayrı birer Başbakanlık Genelgesi yayınlaması konuya ne kadar değer verildiğini göstermesi bakımından anlamlıydı. Bunlardan başka Kanun yürürlüğe girdikten hemen sonra 2009 yılında bir başka genelge daha yayımlandığı unutulmamalıdır.

Şüphesiz ki 4207 sayılı kanunun değiştirilmesi sırasında Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın teşvikleri ve destekleri yanında pek çok milletvekili aktif rol alarak üzerine düşeni yapmıştır. Tüm parti liderleri bu konudaki toplumsal desteğin bir göstergesi olarak beraberce fotoğraf vererek üzerlerine düşen görevi fazlasıyla yaptılar. Ancak hazırlık safhasında aslan payının sahipleri üniversite bilim insanları, akademisyenler; SSUK, Yeşilay, Sigarayla Savaş Derneği, Sigarasız Toplum Derneği gibi pek çok sivil toplum kuruluşu, yazılı ve görsel medya kuruluşları, bürokrasi mensupları; yazarlar, çizerler; elbette ki DSÖ ve onun proje ekibi gibi burada ismi sayılan sayılmayan nice insanlardı.

Akademik camiadan Prof. Dr. Nazmi Bilir, Prof. Dr. Elif Dağlı; DSÖ'nden Dr. Toker Ergüder, Medya mensuplarından Erkan Tan ve Nilgün Balkaç; saha çalışmalarını yöneten Dr. Havva Sula, Dr. Tuba Durgut en çok teşekkür edilmesi gereken insanların başında gelmektedir.

TOPLUMUN SAĞLIĞININ KORUNMASINDA TÜTÜN KONTROLÜNÜN ÖNEMİ

Prof. Dr. Nazmi Bilir

İnsanlar sağlıklı olarak doğarlar. Sağlıklı olarak dünyada gelmiş olan bir kişinin sağlıklı şekilde büyümesini ve gelişmesini sağlamak devletlerin başlıca sorumluluklarından birisidir. Bunun için sağlığı koruyucu hizmetlerin etkili şekilde uygulanması gerekir. Koruyucu sağlık hizmetleri başlıca iki ana

bölüm halinde incelenebilir:

Çevreye yönelik koruyucu hizmetler:

Bu başlıkta esas olarak çevrenin "olumlu" hale getirilmesi, yani hava kirliliğinin önlenmesi, sağlıklı içme ve kullanma suyu temini, gıda maddelerinin tüketicilere sağlıklı şekilde ulaştırılması ve bu konulara yönelik gerekli yasal düzenlemelerin yapılması gibi konular yer alır. Tütün kontrolü ve çevre düzenlemesi söz konusu olduğunda iki boyut öne çıkar. Bunlardan birisi iç ortam hava kalitesi, diğeri de izmaritlerin yol açtığı çevre kirlenmesidir. Kapalı ortamlarda sigara ve diğer tütün ürünlerinin kullanılması, iç otam hava kalitesini bozan etmenlerin başında gelir. Tütün dumanı içinde bulunan binlerce madde arasında insan sağlığına zarar veren, kanser, kalp ve solunum hastalıklarına neden olan çeşitli kimyasallar vardır. Kendisi sigara içmediği halde ortamda bulunan sigara dumanını solumak durumunda kalan kişilerde akciğer kanseri, kalp ve solunum hastalıkları riski artmıştır.

Tütün kullanımının yol açtığı çevre kirlenmesi konusunda izmaritlerden kaynaklanan kirlilik de önemlidir. Dünyada her yıl 5 trilyon, ülkemizde de her gün 300 milyon izmarit üretilmektedir. İzmaritler görsel kirlilik yapmaktan başka kimyasal anlamda da çevrenin kirlenmesine neden olur. Sigaraların filtresi selüloz asetat, plastik maddeler gibi doğada bozunmayan maddeler içerir. Bu maddeler tatlı sulara ve denizlere ulaşır ve bu ortamlarda yaşayan balıklar, bitkiler ve diğer canlılara zarar verir. Tütün endüstrisi, kâğıt ihtiyacını karşılamak için yapılan orman tahribi ve kullanılan pestisitler nedeniyle de çevre üzerinde olumsuz etkilere yol açmaktadır. Ayrıca yangınların önemli bir bölümünün sigara izmaritleri nedeni ile olduğu dikkate alındığında çevrenin korunması bakımından tütün kullanımının kontrolü çalışmalarının gerekliliği konusuna vurgu yapılmış olur. Her yıl Haziran ayında çeşitli etkinlikler yapılan Dünya Çevre Günü'nün 2014 yılı etkinlikleri arasında sigara izmaritlerinin yol açtığı çevre kirlenmesi de konu edilmiştir.

Bireye yönelik koruyucu uygulamalar:

Bireylere yönelik koruyucu uygulamalar çeşitlidir. Bu başlık altında bir yandan bulaşıcı hastalıklardan korunmak amacı ile bağışıklama ve ilaçla koruma şeklindeki çalışmalar, diğer taraftan aşırı doğurganlığın önlenmesi ve aile planlaması, yetişkin ve yaşlıların sağlığının korunması amacı ile kronik ve dejeneratif hastalıkların önlenmesine yönelik eğitim ve benzeri çalışmaların yapılması, hastalıkların erken tanısının sağlanması çalışmaları ve bu konularla ilgili yasal düzenlemelerin yapılması yer alır.

Bireye yönelik koruyucu uygulamalar içinde sağlık eğitimi çalışmaları önemli yer tutar. Bu çalışmalarda kişilere sağlıklarını nasıl koruyacakları ve sağlıklarını geliştirmek ve daha üst düzeye çıkarmak için neler yapabilecekleri anlatılır. Bu kapsamda sağlıklı beslenme ve düzenli egzersiz yapmanın yanı sıra tütün ve benzeri bağımlılık yapan maddelerden uzak durulmasının önemi açıklanır. Sayılan bütün önlemler önemli olmakla birlikte sağlık üzerinde en fazla olumsuz etkiye yol açan tütün ürünleri kullanımından sakınma amacına yönelik uygulamalar özellikle önem taşır. Çünkü tütün ürünü kullanmak vücudun hemen her yerinde olumsuz etki yapar. Daha ötesi, bu olumsuz etkilerin önemli bir bölümü yaşam kalitesini ciddi şekilde bozar, erken ölümlere yol açar.

Sağlıkla ilgili olumsuz davranışlar arasında en çok ölüme neden olan tütün ürünü kullanımıdır. Dünyadaki her 10 ölümden birisi tütün kullanımına bağlıdır. Bu nedenle sağlığın korunması ve geliştirilmesi bakımından sigara ve diğer tütün ürünlerinin kullanımından kaçınılmasının etkisi daha fazladır.

Tütün ürünü kullananların yarısı tütünün neden olduğu bir sağlık sorunu yüzünden hayatını kaybeder. Tütün kullanımına bağlı ölümlerin en büyük bölümü 3 hastalık nedeni iledir; kalp krizi, kronik bronşit ve akciğer kanseri. Tütün kullanımı akciğer kanserinden başka gırtlak kanseri, yemek borusu kanseri, mide ve barsak kanserleri, mesane kanseri, kan kanseri, kadınlarda rahim kanseri ve meme kanseri gibi 10-12 kanserin oluşunda da etkendir. Kanser dışında çeşitli kalp ve akciğer hastalıkları, beyin kanaması ve felç (inme) gibi ciddi hastalıklar sigara içenlerde daha fazla görülür. Buradan hareketle tütün kullanımının önlenmesi yolu ile sayılan hastalıklar bakımından önemli ölçüde korunma sağlanabileceği ifade edilebilir.

Geçtiğimiz yüzyıl boyunca tütün ürünü kullanımının hızla artmasına bağlı olarak pek çok ülkede yüzyılın ortalarından itibaren akciğer kanseri görülüşünde de hızlı bir artma olmuştur. Ancak Kanada, ABD, İngiltere gibi bazı ülkelerde etkili tütün kontrolü çalışmaları sonucunda son 20-30 yıl içinde akciğer kanseri görülüşündeki artış durmuş, hatta son yıllarda akciğer kanseri görülme sıklığında azalma meydana gelmiştir. Benzeri azalma kalp hastalıklarına bağlı ölümlerde de gözlenmiştir.

Türkiye'de 1996 yılında yürürlüğe giren 4207 sayılı "Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanun" ile ilk defa kapalı yerlerde ve toplu taşıma araçlarında sigara içilmesine kısıtlama getirilmiştir. Bu uygulama iç ortam hava kalitesinin korunması ve insan sağlığının olumsuz etkilenmesi-

nin önlenmesi bakımından son derecede önemlidir. Çünkü sigara içmediği halde çevrede bulunan tütün dumanını soluyan, (sigara dumanından pasif olarak etkilenen) kişilerde de akciğer kanseri, kalp krizi gibi ciddi sağlık sorunlarının rski artmaktadır. Kanun ayrıca, sigara içilmesini artırma amacını güden sigara reklamlarını yasaklamış ve Kanun'un izin verdiği bir yıllık süreden sonra sigara reklamları ülkenin gündeminden çıkmıştır. Tütün ürünlerinin otomatik satış makineleri ile satışını da yasaklayan bu Kanun sayesinde bu makineler Türkiye'ye girmemiştir. Bu Kanun'un bir başka maddesi de, televizyon kanallarına ayda 90 dakika süre ile tütün ürünü kullanmanın zararlarının anlatıldığı yayın yapma zorunluğunu getirmiş olmasıdır. Başka ülkelerde benzeri olmayan bu uygulama ile toplumun eğitimi bakımından önemli bir olanak yaratılmıştır.

On yılı aşan süre boyunca yapılan uygulamalar sonucunda toplumda kapalı yerlerde tütün ürünü kullanılmasının kısıtlanması benimsenmiştir. İnsanların sigara dumanı bulunmayan hava solumaktan memnun oldukları böyle bir ortamda 2008 yılında 4207 sayılı Kanun'da cesaretli bir değişiklik yapılmış, sigara içilmeyen alanlar genişletilerek ikram endüstrisi işletmelerinde de sigara içilmesi yasaklanmıştır. İkram endüstrisi ve tütün endüstrisi tarafından büyük direnç gören bu değişiklik hükümetin kararlı tutumu ve sivil toplum kuruluşlarının ve akademik çevrelerin de desteği ile başarılı şekilde uygulanmıştır. Kanun ile bütün illerde "İl Tütün Kontrol Kurulları" ve çok sayıda denetim ekipleri oluşturulmuş, ayrıca ihlal olması durumunda uygulanacak ceza madddesi de netleştirilmek suretiyle Kanun'un daha başarılı şekilde uygulanması sağlanmıştır.

Özellikle ikram sektörü işletmelerindeki uygulamanın olumlu sonuçları çeşitli araştırmalarla ortaya konmuştur. Örneğin değişik illerde restoran, kafe, kahvehane, gece kulübü, bar gibi çeşitli işletmelerde yapılan çalışmalarda iç ortam hava kalitesinde olumlu gelişmeler saptanmıştır. Bunun sonucu olarak hem işletmelerde müşteri memnuniyeti artmış hem de bu işyerlerinde çalışanların sağlık yakınmaları azalmıştır. İşletme sahipleri tarafından sık olarak dile getirilen uygulamalar nedeni ile müşteri kaybedecekleri iddiası da doğru çıkmamış, ekonomik verilerle "dumansız hava sahası" uygulamasından sonra bu işletmelerin müşteri kaybetmediği, hatta gelirlerinin arttığı ortaya konmuştur.

Sigara kullanım sıklığındaki değişimi değerlendirmek amacı ile uluslararası işbirliği ile Küresel Yetişkin Tütün Araştırması yapılmış, 2008 ile 2012 yılları arasında yetişkinler arasında tütün ürünü kullanım sıklığında %13,5

oranında azalma olduğu gözlenmiştir. Süreç içinde tütün ürünleri üzerindeki vergi yükü artırılmış, bu şekilde tütün ürünlerinin fiyatında artma sağlanmıştır. Bu uygulamalarla Türkiye, tütün kontrolü konusunda Dünya Sağlık Örgütü tarafından önerilen tütün kontrolü stratejilerinin hepsini tam olarak uygulayan ilk ve tek ülke olmuş, bu durum Dünya Sağlık Örgütü Genel Direktörü tarafından açıklanmış ve diğer ülkelere örnek olarak gösterilmiştir. Türkiye'nin tütün kontrolü alanında sağladığı başarıları uluslararası alanda da ilgi ve takdir ile izlenmiş ve Türkiye çeşitli kuruluşlar tarafından ödüllendirilmiştir.

Sonuç olarak tütün kontrolü çalışmaları sonucunda tütün kullanımı ve sigara dumanından pasif etkilenim belirgin şekilde azalmış, böylelikle toplumun sağlığının korunması bakımından önemli gelişme sağlanmıştır. Tütün kontrolü çalışmalarının sağlık üzerindeki olumlu etkilerinin yanı sıra ekonomik olarak da önemli kazanım olmuştur.

5727 Sayılı Kanun TBMM'nde büyük bir destekle kabul edildi. Oylama elektronik ortamda yapıldı.

247 Milletvekilinin geçerli oy kullandığı oylamada 239 kişi Kabul, 6 kişi (Adıyaman Milletvekili Fehmi Hüsrev Kutlu, Aydın Milletvekili Ertuğrul Kumcuoğlu, Aydın Milletvekili Recep Taner, Konya Milletvekili Hasan Angı, Kütahya Milletvekili Hasan Fehmi Kinay, Manisa Milletvekili Erkan Akçay) çekimser, 2 kişi (Adıyaman Milletvekili Şevket Köse, Antalya Milletvekili Hüseyin Yıldız) ise ret oyu kullandı.[165]

Her partiden, sigara içen ve içmeyenler birlikte olmak üzere hemen hemen tüm milletvekillerinin olumlu oylarıyla kanun teklifi yasalaştı. Oylama elektronik oylama sistemiyle yapıldı. Bu sırada kanun teklifini en erken kabul eden milletvekili olabilmek için çok gayret sarf etmeme rağmen o şeref Ankara Milletvekili Haluk İpek'e nasip oldu. Genel Kurul görüşmelerinde kanun teklifini desteklemediğini ifade eden ve oylamada çekimser oy kullanan Adıyaman Milletvekili Fehmi Hüsrev Kutlu sigara içmeyi bilahare bırakmış ve aynı zamanda **önemli miktarda** kilo vermiş bir kişi olarak, hem tütünle ve hem de obezite ile mücadelede iyi bir rol model olmuştur.

Kanun 3 Ocak 2008 tarihinde TBMM Genel Kurulu'nda kabul edilerek kanunlaştı[166] ve Cumhurbaşkanı Abdullah Gül tarafından onaylanarak 19 Ocak 2008 tarihinde resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girdi.[167] Sevindirici bir tesadüf olarak ilk uygulanacağı gün 19 Mayıs gününe rastlamış oldu. Bizler bu tarih benzeşmesini 19 Mayıs 1919 ile **özdeşleştirmek** suretiyle 'Genç-

liğin Bağımlılıktan Kurtuluşuna' vesile olması dileklerimiz için konuşmalarımızda değerlendirdik.

Kanunun 3 Ocak 2008 tarihinde çıktığını yeniden hatırlatarak, böyle soğuk bir kış günü yıllardan beri gelen alışkanlığı değiştirmenin uygun olmayacağını, adeta kanunun ilk günden itibaren uygulanamaz hale gelebileceğini düşündük. Bu nedenle kanunun kabul edilme oranını artırmak amacıyla uygulamanın yaz aylarının başlangıcında olacak şekilde düzenlenmesini sağladık. Çünkü yıllar yılı kapalı ortamlarda Türk gibi içen kişiye bundan böyle dışarıda sigara içebileceğini söylemek ve soğuk havaya rağmen bunu kabul ettirebilmek bir risk olacaktı. Bu nedenle bu riski almak yerine kanunun uygulanmasını 4 ay erteleyerek işe başladık. Buradaki inceliği göremeyenler, çok yakın dostlarımız dahil, daha Genel Kurul'da aslında bizim bu kanunu uygulamak değil, bilakis şov yapmak niyetiyle davrandığımızı söyleyerek bizi haksız yere itham ettiler.

Ancak sonunda görüldü ki, bizim yaptığımız tercih doğru idi.

İkinci uygulamamız, ülkemizdeki kahvehane, lokanta ve diğer ikram sektörünün kabul edilme oranını artırmak ve hem de onları mekânsal olarak hazırlayabilmek amacıyla bu müesseselerde kanunun yürürlüğe girişini 14 ay sonraya bırakmak oldu. Burada "neden 14 ay" diye akla gelebilir. Kanun, müesseselere ceza kesme yetkisini Belediye encümenlerine bırakmıştı. İşte kanunun yürürlüğe girdiği 19 Mayıs 2008 tarihinden sonra yıl ülkemizde mahalli idareler yani belediyelerin seçimi olacaktı (30 Mart 2009). Dolayısıyla yeni seçilecek olan belediyeleri, seçilir seçilmez böyle önemli bir mevzuatla karşı karşıya bırakmak istemedik.

Ancak bu uygulama bilmeden ileride bizim kanunu savunurken kullanacağımız bir argümanın doğmasına vesile oldu. Şöyle ki: müstakil pozisyonda olan kahvehane, lokanta, bar ve diğer ikram sektöründe kanun 19 Temmuz 2009 tarihine kadar uygulanmayacak, ancak aynı müesseselerden alış veriş merkezleri bünyesinde olanlarda ise kanunun uygulanmaya başlayacağı 19 Mayıs 2008 tarihinden itibaren hemen uygulanmaya başlayacaktı. Doğrusu kanunun hazırlık safhasında ne bizim öngörebildiğimiz ne de bize hatırlatılan bir durum ortaya çıktı. Aynı ikram sektörün bazılarında (müstakil işletmelerde) sigara içilebiliyor, diğer bazılarında (alışveriş merkezi bünyesinde olanlarda) ise içilemiyordu. Esnafın en çok yakındığı konu bu haksız rekabet ortamı idi.14 ay böyle geçti ancak bu 14 ay içerisinde şahsım yüzlerce faks ve mektup aldım. Tamamının içeriği bu haksız rekabetin ortadan kaldırılması kuralının "ya hep, ya hiç" olarak uygulanmasının talebin-

den ibaretti. Ancak Kanun'da yeni bir değişiklik yapmaya gerek olmadan 19 Temmuz 2009 tarihinden itibaren tüm alanlarda yürürlüğe girdi.

Böylece Kanun tümüyle yürürlüğe girdi, halk tarafından çok üst düzey kabul gördü ancak talepler ve mücadele bitmedi. Aynı esnaf kitlesini ayağa kaldıran tütün sektörü bazı kahvehanelerde farklı vergi alarak sigara içilebilmesinin yolunu açtırmak istedi. Daha önce karşı çıktıkları "haksız rekabet" ortamını kendileri istemeye başladılar. Biz de kendilerine daha önce Komisyon Başkanlığına gönderdikleri yazılı talepleri gösterdik. İkram sektöründe yeniden farklı uygulamalar başlatıldığında kanunun artık hiçbir yerde uygulanmayacağını kestiren tütün sektörü bu cepheden saldırmaya devam etti.

Bunun için mahkemelere müracaatlar oldu. İşte tam buna örnek olacak şekilde İzmir Kahveciler Odası ve bazı diğer kurum ve kuruluşlar Mahkemelere müracaat ederek kanunu işlevsiz hale getirmek için düğmeye bastı (kanaatimce bastırıldı).

5727 Sayılı Kanunun yürürlüğe girmesinden kısa bir süre **önce** 2008/6 Sayılı Başbakanlık Genelgesi yayınlandı.[168]

Bu genelge daha evvece yayınlanan 2006/29 Sayılı Genelge'den (7 Ekim 2006 Tarihli ve 26313 Sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır)[169] çok ileri uygulamalar getirmekte idi.

Tütün kontrolü amacıyla Başbakanlık tarafından 2006 ile 2009 yılları arasında yayımlanan üç ayrı Genelge aşağıdadır:

GENELGELER

ULUSAL TÜTÜN KONTROL PROGRAMI HAKKINA

GENELGE 2006/29[170]

Tütün kullanımı, çok yaygın bir bağımlılık çeşidi olmasının yanı sıra, tütün ve dumanında

bulunan maddelerin insan sağlığı üzerine yaptığı olumsuz etkiler nedeniyle dünyanın ve ülkemizin en önemli ve önlenebilir halk sağlığı sorunlarından biridir.

Sigara kullanımı pek çok öldürücü hastalığın meydana gelmesine yol açmaktadır. 2005 yılında dünyada sigaraya bağlı hastalıklardan yaklaşık 5 milyon kişi, ülkemizde ise 100.000 kişi hayatını kaybederken, bu sayının 2030

yılına kadar her yıl dünyada 10 milyon kişiye, ülkemizde ise 240.000 kişiye yükseleceği tahmin edilmektedir.

Tütün kullanımının giderek artmasına, dünya çapında insan sağlığını tehdit edebilecek boyutlara ulaşmasına ve tütün şirketleri tarafından pazar oluşturma stratejilerine karşı geliştirilen ve bu konudaki ilk uluslararası anlaşma özelliğini taşıyan "Tütün Kontrol Çerçeve Sözleşmesi", 21Mayıs 2003 tarihinde Dünya Sağlık Örgütü'nün 56. Dünya Sağlık Asamblesinde kabul edilmiştir.

Mezkûr Sözleşme, 5261 sayılı Kanun ile ülkemiz tarafından da kabul edilmiş ve 30 Kasım 2004 tarihli ve 25656 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

"Tütün Kontrol Çerçeve Sözleşmesi" kapsamında yapılacak çalışmaların planlanması ve ülkemizde sigara tüketiminin kontrol altına alınarak vatandaşlarımızın, özellikle gençlerimizin korunması amacıyla Sağlık Bakanlığınca 2006 - 2010 yıllarını kapsayacak şekilde bir "ULUSAL TÜTÜN KONTROL PROGRAMI" hazırlanmıştır. Genelge ekinde yer alan ve Sağlık Bakanlığının "www.saglik.gov.tr" internet adresinde yayımlanan Programın temel hedefi, 2010 yılına kadar ülkemizde 15 yaş üzerinde sigara içmeyenlerin oranını % 80''in üzerine çıkarmak, 15 yaş altında ise % 100'e yakın olmasını sağlamaktır.

İlgili bakanlıklar, üniversiteler ve sivil toplum örgütlerinin iş birliği ile hazırlanmış bulunan

Ulusal Tütün Kontrol Programında hedef ve stratejiler ile bunların yerine getirilmesinden sorumlu kamu kurum ve kuruluşları belirlenmiştir. Mezkûr program doğrultusunda, kamu kurum ve kuruluşlarınca yerine getirilmesi gereken görevler ile Programın uygulanması konusunda ihtiyaç duyulacak her türlü katkı Sağlık Bakanlığınca sağlanacaktır. Bütün kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteler ve sivil toplum örgütlerinin bilgilendirilmesi amacıyla Sağlık Bakanlığı tarafından bilgilendirme ve işbirliği toplantıları düzenlenecek, uygulamalar anılan Bakanlıkça yakından takip edilecektir.

Ulusal Tütün Kontrol Programının uygulanması ve planda yer alan görevlerin yerine getirilmesi konusunda tüm kamu kurum ve kuruluşlarınca gereken dikkat ve hassasiyetin gösterilmesini önemle rica ederim.

Recep Tayyip ERDOĞAN

Başbakan

16 Mayıs 2008 Tarihli ve 26878 Sayılı Resmî Gazetede yayımlanan Genelge aşağıdadır:

4207 SAYILI KANUN HÜKÜMLERİNİN

UYGULANMASI HAKKINDA GENELGE 2008/6 [171]

Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de tütün ürünlerinin tüketilmesi yaygın bir alışkanlık ve ciddi bir halk sağlığı sorunudur. Bu ürünlerinin tüketilmesi, kullananların yanı sıra pasif olarak tütün dumanına maruz kalanları da etkilemektedir. Çocuklarımızın ve gençlerimizin günlük hayatta tütün ürünü tüketen yetişkinlerle bir arada bulunmaları ve onlara özenmeleri, gelecek nesillerin sağlığını da tehdit eder durumdadır.

Bilindiği gibi kişileri ve gelecek nesilleri tütün ürünlerinin zararlarından korumak ve herkesin en temel haklarından biri olan temiz hava soluyabilmesini sağlamak amacıyla 4207 sayılı Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanun yürürlüğe konulmuş, 5727 sayılı Kanunla da; bir bölümü 19/5/2008 tarihinde yürürlüğe girmek üzere çeşitli değişiklikler yapılmıştır. Yapılan mevzuat düzenlemeleri sonucunda ülkemiz tütün ürünlerinin zararlarından korunmak yolunda önemli adımlar atmış ve bu konuda yasal düzenlemesi olan sayılı ülkeler arasına girmiştir. Vatandaşlarımızın da bu konuda yüksek bir duyarlılığa sahip olduğu, tütün bağımlılığı olsun olmasın, tütün ürünlerinin kullanımı konusunda yürütülen mücadeleyi samimiyetle desteklediği bilinmektedir.

Kanun hükümlerinin etkili şekilde uygulanması, uygulamada standardın sağlanması ve herhangi bir aksaklık yaşanmaması bakımından uyulması gereken hususlar aşağıda belirtilmiştir.

1- Sabit veya seyyar bir tavanı veya çatısı (çadır, güneşlik vb. dahil) olan, kapıları, pencereleri ve giriş yolları dışında bütün yan yüzeyleri geçici veya kalıcı olarak tamamen kapatılmış alanlar ile aynı şekilde tavanı veya çatısı olup yan yüzeylerinin yarısından fazlası kapalı bulunan yerler "kapalı alan" olarak değerlendirilecek ve bu alanlarda tütün ürünleri tüketilmesi önlenecektir.

2- a) Kamu hizmet binalarının kapalı alanlarında,

b) Koridorları dahil olmak üzere her türlü eğitim, sağlık, üretim, ticaret, sosyal, kültürel, spor, eğlence ve benzeri amaçlı özel hukuk kişilerine ait olan birden çok kişinin girebileceği (ikamete mahsus konutlar hariç) binaların ka-

palı alanlarında,

c) Taksi hizmeti verenler dahil olmak üzere kara yolu, demir yolu, deniz yolu ve hava yolu toplu taşıma araçlarında, tütün ürünleri tüketilmeyecektir.

Bu alanlarda tütün ürünlerinin tüketilmesi için tahsis edilmiş alanlar varsa, bu alanlar kaldırılacaktır.

3- Yaşlı bakım evlerinde, ruh ve sinir hastalarının yatarak tedavi gördüğü birimlerde ve ceza infaz kurumlarında, şehirlerarası veya uluslararası güzergâhlarda yolcu taşıyan deniz yolu araçlarının güvertelerinde toplam alanın %10'unu geçmeyecek şekilde tütün ürünleri tüketilmesine mahsus alanlar oluşturulabilecektir.

Bu alanlar, koku ve duman geçişini önleyecek şekilde tecrit edilmiş ve standartlara uygun havalandırma tertibatı ile donatılmış, tavanı, kapı ve pencereleri dışında dört tarafı sert zemin veya duvarla kaplı olacaktır. Alanların kapıları, yangın talimatları da dahil olmak üzere, mevcut diğer düzenlemelere uygun, mekanik kapanan kapılar şeklinde olacaktır. Alanların duvarlarında tütün ürünleri kullanımının zararlarını anlatan sağlık uyarıları görülebilir yerlere asılmış olacak ve kapılarında tütün ürünlerinin tüketimine mahsus alan olduğunu belirtir uyarı yazıları bulunacaktır. Deniz yolu araçlarının güvertelerindeki alanlar ise, diğer yolcuların etkilenmesini önleyecek şekilde tecrit edilecek ve girişlerine gerekli uyarı yazıları asılacaktır.

Bu alanların 18 yaşın altındaki kişiler tarafından kullanılmasına izin verilmeyecektir.

4- Dershaneler, özel eğitim ve öğretim kurumları dahil olmak üzere ilk ve orta öğrenim kurumları ile okul öncesi eğitim kurumlarının, kültür ve sosyal hizmet binalarının kapalı alanları ile birlikte açık alanlarında da tütün ürünleri tüketilmeyecektir.

5- Kapalı alanlarında tütün ürünleri tüketilmesi mümkün olmayan ticaret merkezi, iş hanı, sinema, tiyatro, havaalanı, otogar, spor ve eğlence tesisi, alışveriş merkezi ve benzeri yerlerin içinde olup tütün ürünlerinin tüketilmesine müsaade edilmeyen alanlardan tecrit edilmemiş ve hava geçişi engellenmemiş şekilde faaliyet gösteren lokantalar ile kahvehane, kafeterya, birahane gibi eğlence hizmeti veren işletmelerde tütün ürünleri tüketilmeyecektir.

6- Otelcilik hizmeti verilen işletmelerin, tütün ürünleri tüketen müşterilerin konaklamasına tahsis edilmiş odalarında standartlara uygun havalandırma tertibatı bulunacaktır. Tahsis edilen bu odaların mümkün olduğunca

aynı kat, koridor gibi müstakil ve tecrit edilebilir ayrı bölümlerde yer alması sağlanacaktır.

7- Açık havada yapılan her türlü spor, kültür, sanat ve eğlence faaliyetlerinin yapıldığı yerler ile bunların seyir yerlerinde tütün ürünleri kullanılmayacak, bu tesislerde tütün ürünlerinin tüketilmesine mahsus alanlar oluşturulması halinde bu alanlar toplam seyir alanının %50'sini geçmeyecek ve ortamda bulunan diğer kişilerin etkilenmesini önleyecek şekilde düzenlenecektir.

8- Kanunun 19 Temmuz 2009 tarihinde yürürlüğe girecek hükümleri için de vatandaşlarımızın ve ilgililerin şimdiden konuya hassasiyetle yaklaşmaları uyum açısından önemli olacaktır.

9- Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu ile ulusal, bölgesel ve yerel yayın yapan özel televizyon ve radyolarda yayınlanmak üzere ilgili kurumlarca hazırlanan programların, Sağlık Bakanlığı'nın uygun görüşü alındıktan sonra Radyo Televizyon Üst Kurulu tarafından yayımlanması sağlanacaktır.

10- Kanuna aykırı davrananlar için öngörülen idari yaptırımlar, ilgililer tarafından adil ve etkili bir şekilde uygulanarak, Kanunun amacına ulaşılması sağlanacaktır. Ayrıca, bahsi geçen konularla ilgili olarak www.havanikoru.org.tr ve www.dumansizhavasahasi.org.tr web sayfalarından ayrıntılı bilgiye ulaşılabilecektir.

Bilgilerini, 19 Mayıs 2008 tarihinden itibaren yukarıda belirtilen hususlara hassasiyetle uyulması ve aksine hareket edenlere Kanun hükümlerine göre müeyyide uygulanması hususlarında gereğini rica ederim.

Recep Tayyip ERDOĞAN

Başbakan

Kanunun tamamıyla yürürlüğe girdiği 19 Temmuz 2009'dan hemen önce Başbakanımız bu konuyla ilgili 2009/13 Sayılı yeni bir Genelge daha yayınladı:[172]

4207 SAYILI KANUN HÜKÜMLERİNİN UYGULANMASI HAKKINDA GENELGE 2009/13

Tütün ürünlerinin tüketilmesi ülkemizde yaygın bir alışkanlık ve ciddi bir halk sağlığı sorunudur. Bu ürünlerin tüketilmesi, kullananların yanı sıra pasif olarak tütün dumanına maruz kalanları da etkilemektedir. Çocuklarımızın ve gençlerimizin günlük hayatta tütün ürünü tüketen yetişkinlerle bir arada bulunmaları ve onlara özenmeleri, gelecek nesillerin sağlığını tehdit eder durumdadır. Bilindiği gibi kişileri ve gelecek nesilleri tütün ürünlerinin zararlarından korumak ve herkesin en temel haklarından biri olan temiz hava soluyabilmesini sağlamak amacıyla 4207 sayılı Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesi ve Kontrolü Hakkında Kanun yürürlüğe konulmuş, 5727 sayılı Kanunla da önemli değişiklikler yapılmıştır. Bunun sonucunda ülkemiz, tütün ürünlerinin zararlarından korunmak yolunda önemli adımlar atarak bu konuda mevzuat düzenlemesi gerçekleştiren az sayıda ülkeden biri olmuştur. Vatandaşlarımızın Kanun hükümlerine uyma konusunda oldukça duyarlı olduğu, tütün bağımlılığı olanlar da dahil, tütün ürünlerinin kullanımı konusunda yürütülen çalışmaları samimiyetle desteklediği bilinmektedir. Sigara tüketim oranlarında ve kişi başı sigara tüketimindeki azalma ile kapalı ortamların hava kalitesindeki belirgin iyileşmeler, vatandaşlarımızın bu konuya verdiği desteğin eseridir. Kahvehane, kafeterya, birahane gibi eğlence hizmeti verilen işletmelerde ve lokantalarda tütün ürünlerinin tüketilmesine ilişkin olarak 5727 sayılı Kanunla gerçekleştirilen düzenlemelerin 19 Temmuz 2009 tarihi itibarıyla yürürlüğe girecek olması sebebiyle, uygulama birliğinin sağlanması ve herhangi bir aksaklık yaşanmaması bakımından uyulması gereken hususlar aşağıda belirtilmiştir:

1- İkamete mahsus konutlar hariç olmak üzere, kahvehane, kafeterya, birahane, nargile içilen mekânlar, dernek ve vakıflara ait lokaller gibi eğlence hizmeti verilen işletmeler ve lokantalar dahil kamu ve özel hukuk kişilerine ait tüm binaların kapalı alanlarında tütün ürünleri tüketilmeyecektir. Kahvehane, kafeterya, birahane, nargile içilen mekânlar, dernek ve vakıflara ait lokaller gibi eğlence hizmeti verilen işletmelerin ve lokantaların açık alanlarında tütün ürünleri tüketilmesi durumunda diğer kişilerin tütün dumanından etkilenmelerini önleyecek düzenlemeler yapılacak, kapalı alanlara tütün dumanı geçmemesi için gerekli tedbirler alınacaktır. Sabit veya seyyar bir tavanı veya çatısı (çadır, güneşlik vb. dahil) olan, kapıları, pencereleri ve giriş yolları dışında bütün yan yüzeyleri geçici veya kalıcı olarak tamamen kapatılmış alanlar ile aynı şekilde tavanı veya çatısı olup yan yüzeylerinin yarısın-

dan fazlası kapalı bulunan yerler "kapalı alan" olarak değerlendirilecektir.

2- Taksi hizmeti verenler dahil olmak üzere karayolu, demiryolu, denizyolu ve havayolu toplu taşıma araçlarında tütün ürünleri tüketilmeyecektir.

3- Özel eğitim ve öğretim kurumları dahil olmak üzere ilk ve orta öğrenim kurumları ile okul öncesi eğitim kurumlarının, dershanelerin, kültür ve sosyal hizmet binalarının kapalı alanları ile birlikte açık alanlarında da tütün ürünleri tüketilmeyecektir.

4- Yaşlı bakım evlerinde, ruh ve sinir hastalarının yatarak tedavi gördüğü birimlerde ve ceza infaz kurumlarında toplam alanın %10'unu geçmeyecek şekilde tütün ürünleri tüketilmesine mahsus alanlar oluşturulabilecektir. Bu alanlardan, bu kuruluşların çalışanları ve ziyaretçiler yararlandırılmayacaktır. Bu alanlar, koku ve duman geçişini önleyecek şekilde tecrit edilmiş ve standartlara uygun havalandırma tertibatı ile donatılmış, tavanı, kapı ve pencereleri dışında dört tarafı sert zemin veya duvarla kaplı olacaktır. Alanların kapıları, yangın talimatları da dahil olmak üzere, mevcut diğer düzenlemelere uygun, mekanik kapanan kapılar şeklinde olacaktır. Bu alanların duvarlarında tütün ürünleri kullanımının zararlarını anlatan sağlık uyarıları görülebilir yerlere asılmış olacak ve kapılarında tütün ürünlerinin tüketimine mahsus alan olduğunu belirtir uyarı yazıları bulunacaktır. Şehirlerarası veya uluslararası güzergâhlarda yolcu taşıyan deniz yolu araçlarının güvertelerinde toplam alanın %10'unu geçmeyecek şekilde tütün ürünleri tüketilmesine mahsus alanlar oluşturulabilecektir. Bu alanlar diğer yolcuların etkilenmesini önleyecek şekilde tecrit edilecek ve girişlerine gerekli uyarı yazıları asılacaktır. 18 yaşını doldurmamış kişilerin bu alanlara girmesine izin verilmeyecektir.

5- Otelcilik hizmeti verilen işletmelerin, tütün ürünleri tüketen müşterilerin konaklamasına tahsis edilmiş odalarında standartlara uygun havalandırma tertibatı bulunacaktır. Tahsis edilen bu odaların mümkün olduğunca aynı kat ve koridor gibi müstakil bölümlerde yer alması sağlanacaktır.

6- Açık havada yapılan her türlü spor, kültür, sanat ve eğlence faaliyetlerinin yapıldığı yerler ile bunların seyir yerlerinde tütün ürünleri kullanılmayacak, bu tesislerde tütün ürünlerinin tüketilmesine mahsus alanlar oluşturulması halinde bu alanlar toplam seyir alanının %50'sini geçmeyecek ve ortamda bulunan diğer kişilerin etkilenmesini önleyecek şekilde düzenlenecektir.

7- Tütün ürünleri tüketiminin yasak olduğu alanlarda, kanuni düzenleme

ve buna uymamanın cezai sonuçlarını belirten uyarılar mutlaka mevzuata uygun şekilde asılacaktır.

8- 4207 sayılı Kanunun 4'üncü maddesinin 7'nci fıkrası çerçevesinde; Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu ile ulusal, bölgesel ve yerel yayın yapan özel televizyon ve radyolarda yayımlanmak üzere ilgili kurumlarca hazırlanan programların, Sağlık Bakanlığı'nın uygun görüşü alındıktan sonra Radyo ve Televizyon Üst Kurulu tarafından yayımlanması sağlanacaktır.

9- 18 yaşını doldurmamış kişilere tütün ürünlerinin satışı yapılmayacak ve tüketimlerine sunulması önlenecektir.

10- Sağlık, eğitim ve öğretim, kültür ve spor hizmeti verilen yerlerde tütün ürünlerinin satıĢı kesinlikle yapılmayacaktır.

11- Kanuna aykırı davrananlar için öngörülen idari yaptırımlar, başta vali ve kaymakamlar olmak üzere tüm ilgililer tarafından adil ve etkili bir şekilde uygulanarak Kanunun amacına ulaşılması sağlanacaktır. Kanunla kendilerine yüklenen görevleri yerine getirmeyen memurlar ve kamu görevlileri hakkında mevzuatta yer alan cezai hükümler ve disiplin hükümleri uygulanacaktır. Bahsi geçen konularla ilgili olarak www.havanikoru.org.tr web sayfasından ayrıntılı bilgiye ulaşılabilecektir. 16/5/2008 tarihli ve 26878 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 2008/6 sayılı Genelge yürürlükten kaldırılmıştır. Sağlıklı toplum hedefine ulaşmak amacıyla yapılan düzenlemelerin ve alınan tedbirlerin vatandaşlarımız tarafından desteklendiği ve büyük bir duyarlılıkla sahiplenildiği memnuniyetle görülmektedir. Bu itibarla; yukarıda belirtilen hususlara hassasiyetle uyulması ve aksine hareket edenler hakkında Kanun hükümlerinin uygulanması hususunda gereğini önemle rica ederim.

Recep Tayyip ERDOĞAN

Başbakan

Yapılan bir araştırma sonucuna göre yapılan yapılan bu yeni Yasal düzenleme, sigara içen ve içmeyen tüm vatandaşlarımızdan %95 gibi çok yüksek bir oranda destek görmüştür. Halkımızın %96'sı kamu kurumları ve banka gibi yerlerde, %97'si toplu taşıma araçlarında, %97'si restoranlarda, %82'si kahvehanelerde, %91'i alışveriş merkezlerinde sigara içilmemesini desteklemekte idi.

Kanunun uygulamaya başlanılmasından bir yıl sonra alınan sonuçlar sağlığımızın yanında mali tasarrufumuzun da oldukça önemli miktarlarda olduğunu göstermekte idi: çünkü Sigaranın ülkemiz insanlarına getirdiği mali yük yılda yaklaşık 20 milyar USD'dır. Kişi başına yıllık kamu sağlık harcamamız 418 USD, kişi başına total sağlık harcamamız 586 USD kadar iken kişi başı sigara harcamamız yılda ~280 USD'dır (2005 yılı için, Kaynak: OECD 2007 raporu). Bu rakamlar tütünün başımıza açtığı mali vahameti göstermeye yeter de artar bile.

2009 Temmuz ayında yürürlüğe giren Kanun ile Temmuz-Kasım aylarında, Türkiye'de son beş yılın en düşük sigara tüketimi gerçekleşmiştir. 2007 yılının aynı dönemine göre 233 milyon paket, 2008 yılının aynı dönemine göre 185 milyon paket daha az sigara içilmiştir. Bu verilerle vatandaşlarımız, 2007 yılının aynı dönemine göre sigaraya, 1 milyar 165 milyon TL, 2008 yılının aynı dönemine göre 922 milyon TL daha az para harcamıştır.

TÜTÜN VE TÜTÜN MAMULLERİ KAÇAKÇILIĞI İLE MÜCADELE EYLEM PLANI (2011-2013) HAKKINDA GENELGE 2011/18 [173]

Tütün ve tütün mamulleri kaçakçılığı, kamu düzenini doğrudan etkilediği gibi vergi gelirlerinde de önemli miktarda kayba sebep olmaktadır. Kaçakçılık yoluyla organize suç ve terör örgütlerine finansman sağlanmakta, kaçak yollarla denetimsiz olarak yurda sokulan tütün ve tütün mamulleri toplum sağlığını tehdit etmekte, sektörde haksız rekabete yol açmaktadır. Kaçakçılığın önlenmesi, ortaya çıkan etkilerinin bertaraf edilerek toplum düzeninin korunması ve ekonominin sağlıklı bir yapıya kavuşturulması için tütün ve tütün mamulleri kaçakçılığı ile etkin bir şekilde mücadele edilmesi gerekmektedir.

Tütün ve tütün mamulleri kaçakçılığı ile mücadelede başarı kazanılması, kurumlar arası iş birliğinin yanı sıra başta kamuoyu olmak üzere tüm tarafların desteğinin alınmasını gerektirmektedir.

Bu kapsamda, Gelir İdaresi Başkanlığı ve ilgili kamu kurum ve kuruluşların katılımıyla; geniş kapsamlı bir mücadele stratejisi belirlenerek, tütün ve tütün mamulleri kaçakçılığını önlemeye yönelik mevzuat ve uygulama sorunları ile çözüm önerilerini de içeren ve anılan Başkanlığın "http://www.gib.gov.tr" resmi internet adresinde yayımlanan "Tütün ve Tütün Mamulleri

Kaçakçılığı ile Mücadele Eylem Planı (2011-2013)" hazırlanmıştır.

Gelir İdaresi Başkanlığının sorumlu kuruluş olarak belirlendiği Eylem Planı; Adalet Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı (Emniyet Genel Müdürlüğü, Jandarma Genel Komutanlığı, Sahil Güvenlik Komutanlığı), Maliye Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Ulaştırma Bakanlığı, Kara Kuvvetleri Komutanlığı, Tütün ve Alkol Piyasası Düzenleme Kurumu ile koordinasyon içerisinde yürütülecek, gerek duyulan hallerde diğer kurum ve kuruluşlar ile de iş birliği yapılacaktır.

Eylem Planı uygulama sürecinin izlenmesi Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından, operasyonel koordinasyon ise İçişleri Bakanlığı tarafından yerine getirilecektir. Ayrıca, her bir eylem için belirlenen koordinatör kuruluş söz konusu eylemleri izleyecek ve koordinatör olarak tayin edildiği eylem ya da eylemlere yönelik olarak gerçekleştirilen çalışmaları Gelir İdaresi Başkanlığına üçer aylık dönemler halinde raporlayacaktır. Konuya ilişkin olarak düzenli toplantılar yapılmak suretiyle de eylem gerçekleşmeleri değerlendirilecektir.

Bilgilerini ve gereğini rica ederim.

Recep Tayyip ERDOĞAN

Başbakan

ULUSAL TÜTÜN KONTROL EYLEM PROGRAMI

(2015-2018) HAKKINDA GENELGE 2015/1[174]

Sağlık alanında yaşanan gelişmelerin yanı sıra, ekonomik ve teknolojik imkânların da gelişmesi, bireylerin yaşam kalitesini artırmakta ve daha uzun ömürlü olmalarını sağlamaktadır. Bu doğrultuda, sağlık hizmetlerinin daha kaliteli ve etkin bir şekilde sunulabilmesi için koruyucu ve önleyici sağlık hizmetlerine önem verilmesi gerekmektedir.

Tütün kullanımı, bulaşıcı olmayan hastalıkların en önemli risk faktörlerinden birisi olup tütün kullanımının azaltılmasıyla birçok hastalığın önüne geçilebilmektedir. Bu kapsamda, Onuncu Kalkınma Planının (2014-2018) sağlıkla ilgili bölümlerinde; "tütün kullanımı ile mücadele" sağlıklı hayata yönelik program ve eylem planları arasında sayılmakta ve bu programların

geliştirilmesi ve uygulamada etkinliğinin artırılmasına vurgu yapılmaktadır.

Kalkınma Planının sağlıkla ilgili programında; "tütün kullanımı ile mücadele kapsamında programlar ve kampanyalar düzenlenmesi ve denetimlerin etkinleştirilmesi" istenmiş ve bu hususlarda koordinasyon görevi Sağlık Bakanlığına verilmiştir.

Kalkınma Planında yer alan "tütün kullanımı ile mücadele" konusunda belirlenen hedeflere ulaşılabilmesi amacıyla Sağlık Bakanlığının koordinasyonunda, ilgili kurumların katılımıyla hazırlanan "Ulusal Tütün Kontrol Programı Eylem Planı (2015-2018)" genelgenin yayımı ile uygulamaya konulacaktır. Eylem Planı Sağlık Bakanlığı tarafından ilgili kurumlara gönderilecek ve Bakanlığın internet adresinde yayımlanacaktır.

Eylem Planının izlenmesi, sonuçlarının değerlendirilmesi, gerektiğinde değiştirilmesi ve güncellenmesi; ihtiyaç duyulması halinde yeni strateji, program ve eylem planları hazırlanarak onaylanması ve uygulamaya konulması görevlerini yürütmek üzere, Sağlık Bakanlığının başkanlığında "Ulusal Tütün Kontrolü Koordinasyon Komitesi" kurulması uygun görülmüştür.

Komite, Sağlık Bakanı veya Türkiye Halk Sağlığı Kurumu Başkanının başkanlığında; Adalet Bakanlığı, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Gençlik ve Spor Bakanlığı, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, Türkiye İstatistik Kurumu, Tütün ve Alkol Piyasası Düzenleme Kurumu, Radyo ve Televizyon Üst Kurulu ile Yükseköğretim Kurulundan üst düzey temsilcilerin ve Sağlık Bakanı tarafından belirlenecek konu ile ilgili diğer kurumlardan ve sivil toplum kuruluşlarından yeterli sayıda temsilcinin katılımıyla oluşturulmuştur.

Komite, altı ayda bir veya gerektiğinde başkan veya üyelerden birisinin talebi üzerine en geç bir hafta içerisinde toplanacaktır. Komitenin sekreterya hizmetleri ve aldığı kararların ilgili kurumlarca uygulanmasının takibi ve koordinasyonu, Sağlık Bakanlığı Türkiye Halk Sağlığı Kurumu tarafından yürütülecektir. Komite, gerekli gördüğünde, diğer bakanlık, kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteler, meslek birlikleri, medya ve sivil toplum kuruluşları ile sektör temsilcilerini toplantılarına davet edebilecektir. Komite tarafından ihtiyaç duyulması halinde; alt komite, danışma grupları ile geçici ve kalıcı çalışma grupları oluşturulabilecektir.

Eylem Planında, çeşitli kurum ve kuruluşların konuya ilişkin görev ve so-

rumlulukları belirlenmiştir. Yerine getirilmesi gereken görevler konusunda ve eylem planının uygulanması sürecinde ihtiyaç duyulacak her türlü bilgi Sağlık Bakanlığınca sağlanacak; bilgilendirme, işbirliği ve koordinasyon toplantıları düzenlenecek ve uygulamalar yakından takip edilecektir.

Ülkemizin tütün kontrolü alanında tüm dünyada örnek gösterilen uygulamaları göz önünde bulundurularak Komite çalışmalarında alınan kararlar ile Program ve Eylem Planının uygulanmasında ihtiyaç duyulacak her türlü katkı ve desteğin; bütün bakanlıklar, kamu kurum ve kuruluşları tarafından verilmesi ve bu kapsamda kurumlarca üstlenilen görev ve sorumlulukların özenle yerine getirilmesi hususunda bilgilerini ve gereğini önemle rica ederim.

Ahmet DAVUTOĞLU

Başbakan

SAĞLIK GÖSTERGELERİNDEKİ İYİLEŞMELER

Bu genelgeleri bahane eden tütün kartelleri kanunu hukuk yollarını kullanarak hükümsüz kılacak uygulamaları başlatmak için adeta düğmeye bastılar. Bu beklenen bir durumdu ve biz buna hazırlıklı idik. Konunun ileride mahkeme konusu olabileceğini, başka ülkelerde olduğu gibi esnafın zarar ettiğinden bahisle onları adeta fişekleyeceklerini tahmin ettiğimizden, yani bu filmin önceki versiyonlarını başka ülkelerde daha önce gördüğümüzden, Esnaf odalarının çatı kuruluşu olan TESK (Türkiye Esnaf Odaları Konfederasyonu)'na[175] ve ilgili kayıtların tutulduğu Sanayi ve Teknoloji Bakanlığına Komisyon Başkanlığından 4.10.2010 tarihinde resmi bir yazı yazarak Kanunun öncesi ve sonrasını kıyaslayabilmek amacıyla 2008-2010 yıllarındaki sürede 6 aylık periyotlarla açılan ve kapanan müesseselerin (her bir sektörde ayrı ayrı olarak) sayılarını talep ettim.

2008 yılının ilk altı ayı ile son altı ayı, 2009 yılının ilk altı ayı ile son altı ayı, 2010 yılının ilk altı ayı ile bu güne kadar olan dönemi için olmak üzere; Açılan ve kapanan Kahvehaneler dahil olmak üzere tüm ikram sektörüne ait rakamsal verilerin bildirilmesini" istedim.

Aynı talebi çalışan işçi sayılarını öğrenmek amacıyla Sosyal Güvenlik Kurumu'ndan; gelir durumlarını değerlendirmek için "vergi miktarları ile ilgili bilgileri" Maliye Bakanlığı'ndan istedim. Böylelikle çıkarılan kanunun sek-

törlere etkisini anlayacaktık.

Elde ettiğim bilgiler beni mutlu etti. Çünkü tüm esnaf ve sanatkârların çatı örgütü olan Türkiye Esnaf ve Sanatkârları Federasyonu (TESK)'na ait resmi bilgiler[176] kanun çıktıktan sonraki dönemde açılan işletme sayısının kapanandan çok daha fazla olduğunu göstermekte idi.

Aslında her dönemde bazı işletmeler kapanır, bazıları açılır. Bu ticaretin doğasında olan bir durumdur. Ona rağmen kanun öncesine nazaran sonrasında herhangi bir olumsuz durum yoktu. Aynı şekilde bu işletmelerde (ikram sektörü) çalışan işçi sayılarında da belirgin bir artış, vergi matrahlarında da haliyle artış gözlemlendi. Bu sevindirici bir netice idi. Çünkü hem bir yandan arzu ettiğimiz şekilde tütün tüketimi azalıyor, diğer yandan ikram sektörü zarara uğramıyor, aksine büyüyordu. Amacımızın esnafı asla dara düşürmek, zarar uğratmak değil kara geçirmek olduğunu ispat etmiş oluyorduk.

Kaldi ki bu arada kanunun tamamıyla uygulanmasının üzerinden bir yıl kadar geçmişti ki İstanbul'daki eğitim hastanelerinin acil servislerine müracaat eden hastaların dökümü milletimiz için çok iyi bir şey yaptığımızı doğrular mahiyette idi.

MESLEKLER VE MESLEK GRUPLARI									
Tarih		Kahvecilik, Kıraathanecilik ve İnternet Kafe İşletmeciliği		Kafe, Kafeterya, Kahvaltı Salonu İşletmeciliği		Disko, Taverna, Gazino, Gece Kulübü, Pavyon, Birahane, ve Bar İşletmeciliği		Lokantacılık (Kebab, Köfte, Döner ve Her Türlü Yemek)	
Yıllar	Dönemler	Açılan	Kapanan	Açılan	Kapanan	Açılan	Kapanan	Açılan	Kapanan
2007	Ocak Haziran	X	X	X	X	X	X	X	X
2007	Temmuz Aralık	5271	585	675	58	270	38	2093	237
2008	Ocak Haziran	8085	1048	951	131	468	50	3180	396
2008	Temmuz Aralık	5731	1474	783	195	336	117	2330	742
2009	Ocak Haziran	7812	1527	1042	165	580	67	2773	629
2009	Temmuz Aralık	5727	1656	935	211	379	73	2485	632
2010	Ocak Haziran	7289	2134	1255	251	522	80	3309	844
2010	Temmuz Eylül	2285	814	442	119	215	34	1163	338

Tablo 1- Türkiye Esnaf Ve Sanatkârları Konfederasyonu

Meslek ve Meslek Gruplarına Dair Açılan ve Kapanan Müesseselere Ait Veriler

Böylelikle 2013 yılı itibarıyla 1996 yılında çıkarılan 4207 sayılı kanunun zamanla tüm maddeleri değiştirilmiş ve dünyaya örnek olan, yol gösteren, daha da önemlisi herkesin gıpta ile baktığı bir kanuna sahip olmuş olduk.[177]

Bütün bu çalışmaları büyük bir titizlikle takip eden DSÖ hiçbir ülkeye yapmadığı şekilde ülkemizi adeta ödüle boğmuştur:

2008 yılında Dünya Sağlık Örgütünce (DSÖ), "Dünya Tütüne Hayır Günü" kapsamında Sağlık Bakanı Recep Akdağ'a Ulusal Tütün Kontrol Programı geliştirilmesine yönelik çalışmaları nedeniyle ödül verildi.[178]

19 Temmuz 2010 yılında DSÖ 2010 Küresel Tütün Kontrolü Girişimine Katkı Genel Direktör Özel Ödülü Sayın Başbakanımız Recep Tayyip Erdoğan'a verildi. [179]

2012 yılında DSÖ, TBMM Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu Başkanı Prof. Dr. Cevdet Erdöl'ü DSÖ Tütün Kontrolü Çerçeve Sözleşmesinin 2004 yılında TBMM tarafından onaylanması, 2008 yılında Tütün Ürünlerinin Zararlarının Önlenmesi ve Kontrolü Hakkında Kanunun çıkarılması ve tütün kontrolü alanındaki küresel ve bölgesel katkılarından dolayı ve özellikle Türkiye'nin halka açık kapalı alanlarının % 100 dumansız hale getirilmesine yönelik yasanın uygulanmasına öncülük etmesi nedeniyle ödüle layık gördü. [180]

Türkiye'nin tütün ürünlerine karşı yaptığı başarılı çalışmaları nedeniyle DSÖ Genel Direktörü Margaret Chan tarafından Dünya Tütünsüz Günü'nde Başbakanımız Recep Tayip Erdoğan'a "Küresel Tütün Kontrolü Özel Prestij Ödülü" vermiştir. Bu ödül, 10 Temmuz 2013 tarihinde Panama'da belgelendirilerek dünyaya ilan edilmiştir. [181]

DANIŞTAY SAFHASI

Tütün sektörü benzer kanunların çıktığı veya çıkarılmaya çalışıldığı tüm ülkelerde olduğu gibi ülkemizde de son çare olarak yargıyı devreye sokarak kanunu işlevsiz hale getirecek formüller üretmeye çalıştılar.

Nitekim ülkemizde de tütün kartelleri tarafından pek çok kişi veya müessese bilerek veya bilmeyerek maalesef bu tuzağa düşürüldü.

Açılan tüm davaların ortak amacı, yerel mahkemelere davalar açılmak suretiyle konuyu Danıştay'a taşımak ve burada Yönetmeliklerin öncelikle yürütmesini durdurmak ve bilahare iptalini sağlamak, son aşamada ise kanunun kendilerince engel gördükleri bazı maddelerinin iptali amacıyla konunun Anayasa Mahkemesine taşınmasını sağlamak idi. Nihayetindeki amaçları ise Kanunun bazı maddelerinin adı geçen mahkeme tarafından iptal edilmesini sağlayarak kanunu uygulanamaz hale getirmekti.

Bu amaçla açılmış olan en önemli davalar **İzmir Kahveciler Odası (Esas No: 2009/13450)**, **İzmir Lokantacılar ve Gazinocular Odası (Esas No: 2010/3073)** ve Eskişehir Ticaret Odasının (Esas No: 2009/14190) açtığı davalardır. Nitekim **İzmir Kahveciler Odasının İzmir Nöbetçi İdare Mahkemesine açtığı dava sonrası konu Danıştay'a taşınmıştır. Danıştay'a bu ve buna benzer başka davalar da** gelmiş ve işlem görmüştür. Ancak bunlar içerisinde en kapsamlı değerlendirme ve yargılama İzmir Lokantacılar ve Gazinocular Odası'nın öncülüğünde İzmir Nöbetçi İdare Mahkemesi'nde açılan ve bilahare Danıştay'a taşınan davadır.

İZMİR KAHVECİLER ODASININ MÜRACAATI

(Esas No: 2009/13450)

Danıştay 10. Dairesi Başkanlığına 20.07.2009 tarihinde müracaat eden İzmir Kahveciler Odası'nın vermiş olduğu dilekçesi aynı Daire tarafından "2577 sayılı Yasanın 3. Maddesine uygun düzenlenmediği gerekçesiyle aynı Yasanın 15/1-d maddesi uyarınca" 22.7.2009 tarihinde reddedilmiş (2009/9959 E – 2009/7879 K)ise de ilgili Oda 28.9.2009 tarihinde aşağıda sıralanan talepler doğrultusunda 9.10.2009 tarihinde davasını yenilemiştir:

1.2009/13 Sayılı Başbakanlık Genelgesinin 1'nci Maddesinin iptaline ve yürütmesinin durdurulmasını,

2.5727 sayılı Kanunun 3'ncü Maddesinin (d) bendinde yer alan "Özel hukuk kişilerine ait olan lokantalar ile kahvehane, kafeterya, birahane gibi eğlence hizmeti verilen işletmelerde" ibaresinin iptali amacıyla Anayasa Mahkemesine gönderilmesini talep edilmiştir.

Davanın görüşüldüğü Danıştay 10. Dairesi tarafından sonuç olarak "kahvehane" ibaresinin iptali istemiyle Anayasa Mahkemesine müracaat edilmesine 12.4.2010 tarihinde oy birliğiyle karar verilmiştir (Esas No:2009/13450)

Anayasa Mahkemesinin 6.1.2011 tarihinde verdiği "kahvehane" ibaresinin Anayasaya aykırı olup olmadığı değerlendirilmiş ve yürütmenin durdurulma istemi İdari Dava Daireleri Kurulu'na itiraz yolu açık olmak üzere 16.2.2011 tarihinde oy birliğiyle reddedilmiştir.

ESKİŞEHİR TİCARET ODASI'NIN DAVASI

(Esas No: 2009/14190)

Eskişehir Ticaret Odası 11.09.2009 tarihinde Danıştay Başkanlığına gönderilmek üzere Eskişehir Nöbetçi İdare Mahkemesi Başkanlığı'na aşağıdaki talepler doğrultusunda müracaat etmiştir:

"2009/13 sayılı Başbakanlık Genelgesinin yürütmesinin durdurulmasına ve 1. Maddesinin iptaline, dayanağı olan 5727 sayılı Kanunla değişik 4207 sayılı Kanunun 2'nci Maddesinin 1 no lu fıkrasının d bendi, 5727 sayılı Kanunla değişik 4207 sayılı Kanunun 5'nci maddesinin 1'nci, 2'nci ve 11'nci bentlerinin Anayasaya aykırılığı nedeniyle iptali için Anayasa Mahkemesine gönderilmesi."

Yargılamayı yapan Danıştay 10'ncu Dairesinin kararı özet olarak şöyledir (Esas No: 2009/14190):

Dairemizin 14.04.2010 tarih ve E:2009/13450 sayılı kararıyla, dava konusu düzenlemenin "kahvehane " ibaresi için Anayasa Mahkemesine dava açtığını ancak Anayasa Mahkemesi'nin 6.1.2011 tarih ve E:2010/58, K:2011/8 sayılı kararıyla davayı reddettiği belirtilmiş, bu meyanda bentte adı geçen diğer müesseseler için Anayasaya aykırılık iddiası ciddi görülmemiştir.

Gerekli koşullar oluşmadığı gerekçesiyle yürütmenin durdurulma istemi de İdari Dava Daireleri Kurulu'na itiraz yolu açık olmak üzere 11.4.2011 tarihinde reddedilmiştir.

ESKİŞEHİR TİCARET ODASI'NIN DANIŞTAY İDARİ DAVA DAİRELERİ KURULU DAVASI (Esas No: 2011/507)

Davanın peşini bırakmayan Eskişehir Ticaret Odası'nın Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu'na Yürütmeyi Durdurma amaçlı başvurusu (2011/507) ise "Yasanın aradığı koşulların gerçekleşmemiş olduğu anlaşıldığından" 26.01.2012 tarihinde oybirliğiyle reddedilmiştir.

İZMİR LOKANTACILAR VE GAZİNOCULAR ODASI'NIN MÜRACAATI (Esas No: 2010/3073)

İzmir Lokantacılar ve Gazinocular Odası ile Etem Aykut Yenice adlı şahıs tarafından Danıştay Başkanlığı'na gönderilmek üzere İzmir Nöbetçi İdare Mahkemesi Başkanlığı'na 4.3.2010 Tarihinde dava açılarak şu taleplerde bulunulmuştur:

1.2009/13 sayılı genelgenin 1,4,5 ve 6 no lu fıkralarının iptaline,

2.genelge hükümlerinin yürütmesinin durdurulmasına,

3. Md 2/f.1 d bendi, Md 2/f.2 a ve b bentleri, Md 2/f.4, Md 2/f.5 ve Md 5 hükümleri ile dayanak yasayı değiştiren 5727 sayılı yasanın Md 10 hükmünün iptali.

Açılan davanın halk sağlığı açısından son derece zararlı sonuçları olma ihtimalinden dolayı Davaya Türk Toraks Derneği müdahil olmak istemiştir. Bu talebin kabul edilmemesi amacıyla Mahkemeye davacılar tarafından "hukuki menfaati olmadığı" gerekçe olarak sunulmuştur (1.12.2010).

Davanın görüşülmesi sonucunda:

Aynı Dairede E:2009/13450 sayılı dosyada benzer bir dava görüldüğü ve 5727 sayılı Kanunun 3'ncü Maddesinin (d) bendinde yer alan "Özel hukuk kişilerine ait olan lokantalar ile kahvehane, kafeterya, birahane gibi eğlence hizmeti verilen işletmelerde" ifadesinde yer alan "kahvehane" ibaresinin iptali amacıyla Anayasa Mahkemesi'ne gönderilmesine karar verilmiş olduğundan bu kararın beklenmesine kara verilmiş ve ayrıca yürütmenin durdurulması istemi reddedilmiştir (2010/3073).

Bu davada dikkati çeken bir husus Davacı Oda (İZMİR LOKANTACILAR VE GAZİNOCULAR ODASI) ile diğer davacı şahıs olan Etem Aykut Yeni-

ce'nin mahkemeye sunduğu dilekçede verilen adreslerinin aynı olmasıdır: (Hürriyet Bulvarı No:11 K:7 Şardağ İş Hanı Çankaya Konak -İZMİR). Bununla birlikte, anılan şahıs aynı zamanda ilgili odanın da başkanıdır. Yani dava farklı kişi veya kurum tarafından açılmış görünse de, davanın tek merkezden yönlendirildiği ve yönetildiği açıkça görülmektedir.

İlk dilekçeleri 14.10.2009 tarihinde red olan davacılar 04.03.2010 tarihinde ikinci bir davayı açmışlardır.

Davacılar 04.03.2010 tarihinde mahkemeye sunmuş oldukları dilekçelerinde özetle:

Dava konusu 2009/13SAYILI GENELGENİN (dipnot) 1,4,5 ve 6 nolu fıkralarının İPTALİNE,

Öncelikle 4207 sayılı Yasa ile birlikte iptali istenen genelge hükümlerinin YÜRÜTMENİN DURDURULMASINA,

Anayasaya ve uluslararası sözleşmeye aykırılık itirazlarımızın yerinde görülerek dayanak Yasa' nın md.2/f.1-d bendi, md.2/f.2 a ve b bentleri, md.2/f.4, md.2/f.5 ve md.5 HÜKÜMLERİ İLE DAYANAK YASA' YI DEĞİŞTİREN 5727 SAYILI YASANIN MD.10 HÜKMÜNÜN İPTALİ İÇİN SOMUT NORM DENETİMİ YOLUYLA ANAYASA MAHKEMESİNE GÖTÜRÜLMESİNE, karar verilmesini "talep emişlerdir.

Davacılar "Yasal düzenleme ihtiyacı gerektiren tütün ürünlerinin tüketiminin önlenebilir sağlık sorunu olduğunda şüpheye yer yoktur." diyerek bir gerçeği kabul ettikten sonra "Bu nedenle de söz konusu sağlık sorununun uluslararası sözleşmenin öngördüğü şekilde temelde ve öncelikle psikolojik ve sosyolojik olarak ve toplumumuza uygun bir şekilde ele alınması gerekmektedir." cümlesini eklemek suretiyle adeta işi sıkı tutmamayı tavsiye etmektedirler. Nitekim bir başka paragrafta "**Halk sağlığı olarak tütün kullanımının yasaklayıcı ve cezalandırıcı yöntemlerden ziyade sağlık ve eğitim sorunu olarak ele alınması gerektiği" vurgulanmaktadır.**

Ayrıca önerdikleri gerek "tercihi tüketiciye bırakan ve iş yerlerine **"SİGARA İÇİLEN BÖLÜM"**, **SİGARA İÇİLMEYEN BÖLÜM"** şeklinde ayırma imkanı tanınması" ve gerekse belli bir alandan küçük iş yerlerinin sigara yasağı kapsamı dışında tutulması, bunun üzerindeki iş yerlerinde ise işletmenin belli bir kısmı için özel havalandırma tertibatı ile donanımlı sigara içilebilen bölüm olmasının sağlanması" fikri yine pek çok esnafın yakındığı bir

durum olan "haksız rekabet" ortamını oluşturacak bir durumdu. Halbuki aynı davacılar "Haksız rekabetin ise bir kesime daha fazla kazanç sağlayacağı ortadadır." Diyerek hakkı teslim etmektedirler.

Ayrıca on binlerce işletmenin ortadan bölünmesi ve havalandırma tertibatının yapılması esnafa yüklü miktarda dolar ilave maliyet yükleyecekti. Kaldı ki davacıların iddia ettikleri "ODA ÜYELERİNİN CİDDİ BOYUTLARDA GERİ DÖNÜLMEZ MADDİ KAYIPLARA UĞRAYACAĞI MUHAKKAKTIR" ifadesi asıl bu tadilat ve havalandırma işlemleri sonrasında gerçekleşecekti. Karşılığında ise göstermelikten ileriye gitmeyen, tıbbi olarak hiç de faydası olmayan, dahası lüzumsuz masraf esnafa cabası olarak kalacaktı. Diğer bir konu ise "tüketiciye 69 TL gibi cüz'i miktarda bir para cezası öngörürken, tütün ürünü kullanılan iş yerlerini fazlasıyla yüksek miktarlı para cezaları ile karşı karşıya bırakmıştır. Bu durum adalet ve hakkaniyete açıkça aykırılık teşkil ettiği" iddiası aslında Kanun koyucunun muradını anlayamamaktan kaynaklanan bir durumdur. Burada yapılmak istenen yine Davacıların şikayetçi olduğu üzere hem işyeri sahiplerinin ve hem de "Tüketicilerin …NEYSE CEZAMIZ VERİRİZ, 69 TL DEĞİL Mİ?... şeklinde yaklaşarak yasağı delme" girişimlerini teşvik etmektedir.

Davacıların tenkit ettiği "bir tavan ya da çatısı bulunan yerler kapalı alan sayılacaktır" ve "hiçbir surette kabulü mümkün değildir" dedikleri uygulama aslında bir Avrupa Birliği Direktifi'nden başka bir şey değildir.

Danıştayda işlem gören ve yukarıda özetlenmeye çalışılan bu üç davada özet olarak:

Netice olarak İzmir Lokantacılar ve Gazinocular Odası, **ilk dilekçelerinin** 14.10.2009 **tarihinde reddedilmesine** rağmen 04.03.2010 tarihinde Anayasa Mahkemesi'ne müracaat edilmesi talebiyle İzmir Nöbetçi İdare Mahkemesi'ne ikinci bir dava daha açmıştır. Açılan bu ikinci dava, İzmir Kahveciler Odasının Danıştay'ın aynı Dairesinde (10. Daire) görülen başka bir davanın Anayasa Mahkemesi'ne gönderilmesi nedeniyle ilgili Mahkemesinin kararına kadar bekletilmesine yol açmıştır.

Benzer bir diğer dava Eskişehir Ticaret Odası tarafından Eskişehir Nöbetçi Mahkemesine 11.09.2009 tarihinde (ESAS 2009/14190) açılan diğer bir dava yine Danıştay 10. Dairede işlem görmüştür. Bu dava İzmir Kahveciler Odasının Danıştay'ın aynı dairesinde görülen ve Anayasa Mahkemesine taşınan başka bir davanın Anayasa Mahkemesince reddedilmesi (ESAS 2009/13450) dayanak gösterilerek reddedilmiştir.

İzmir Kahveciler Odasının 9.10.2009 tarihinde açtığı davanın Danıştay 10. Dairesi görüşmeleri sonunda "kahvehane" ibaresinin iptali maksadıyla Anayasa Mahkemesine müracaatı olmuş ise de Anayasa Mahkemesi bu talebi reddederek tütün konusunda nihai bir karar vermiş, ülkemizin çocuklarına temiz hava veya başka bir deyişle dumansız hava, yani temiz hava hakkını geri vermiştir (Esas No: 2009/13450). Kazanan ülkemizin insanları, kaybeden ise tütün kartelleri olmuştur.

DANIŞTAY KARARI

İzmir Kahveciler Odası'nın mahkemeye verdiği dilekçenin Fransa'da ve başka diğer ülkelerde verilen dilekçelerle benzer mahiyette olması oldukça düşündürücüdür. Bütün dünyada tütün bu davaların aynı mahfiller tarafından yönlendirildiği izlenimini doğurmaktadır. İzmir Kahveciler Odası'nın Danıştay nezdindeki girişimi sonucunda Danıştay 10. Dairesi verdiği kararla(2009/13450 Esas "kahvehanelerin istitisna" olması düşüncesiyle Kanunu Anayasa mahkemesine taşıdı. Danıştay'ın ilgili Dairesinin Gerekçeli Karar'**ı detaylarıyla birlikte aşağıdadır**:

ANAYASA MAHKEMESİ'NE BAŞVURULMASI KARARI

İzmir Kahveciler Odası vekili Av. Mustafa Özgür Bayır tarafından, 16.7.2009 tarih ve 27290 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 4207 sayılı Kanun Hükümlerinin Uygulanması konulu Başbakanlık Genelgesinin 1'nci maddesinin iptali ve yürütülmesinin durdurulması istemiyle Başbakanlığa karşı açılan davada, dava konusu düzenlemenin dayanaklarından olan 5727 sayılı Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun 3'ncü maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinin Anayasaya aykırı olduğu yolundaki davacı itirazı incelenerek işin gereği görüşüldü:

Dava Konusu İşlem, İşlemin Yasal Dayanakları ve Davacının İstemi:

Türkiye adına 28.4.2004 tarihinde New York'ta imzalanan ve 25.11.2004 tarih ve 5261 sayılı Yasayla onaylanması uygun bulunan Dünya Sağlık Örgütü Tütün Kontrolü Çerçeve Sözleşmesi, 8.12.2004 tarihli Bakanlar Kurulu Kararına istinaden 25.12.2004 tarih ve 25681 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

Anılan Sözleşme ile

1. Her birey, tütün tüketimi ve tütün dumanına maruz kalmanın neden olduğu sağlık sorunları, bağımlılık ve hayati tehlikeler konusunda bilgilendirilmeli ve bireylerin tütün dumanına maruz kalmalarını önlemek için ilgili hükümet birimlerince etkin yasal, icrai, idari ve diğer önlemler planlanmalıdır.

2. Ulusal, bölgesel ve uluslararası düzeyde, kapsamlı çok sektörlü önlemlerin ve eşgüdümlü tepkilerin geliştirilmesi ve desteklenmesi için, aşağıdaki hususlar göz önünde bulundurularak, güçlü siyasi taahhütlerde bulu-

nulması gerekmektedir:

(a) Tüm bireyleri tütün dumanına maruz kalmaktan korumak için önlem alınması gerekliliği;

(b) Her türlü tütün ürünü bakımından; başlamayı önleyici, bırakmayı kolaylaştırıcı ve destekleyici, tüketimi azaltıcı önlemler alınması gerekliliği;

(c) Yerli bireylerin ve toplulukların, sosyal ve kültürel açıdan ihtiyaç ve görüşlerine uygun tütün kontrol programlarının geliştirilmesi, uygulanması ve değerlendirilmesi faaliyetlerine katılmalarını teşvik edici önlemler alınması gerekliliği;

(d) Tütün kontrolü stratejileri geliştirilirken, cinsiyete özgü risklere hitap edilmesini sağlayacak önlemler alınması gerekliliği.

3. Etkili tütün kontrol programlarının oluşturulması ve uygulanması amacıyla, yerel kültürel, sosyal, ekonomik, siyasi ve yasal faktörler göz önüne alınarak, özellikle teknoloji transferi, bilgi ve finansal yardım ve uzman desteği sağlanması konularında uluslararası işbirliği, Sözleşme'nin önemli bir parçasıdır.

4. Her türlü tütün ürününün tüketiminin ulusal, bölgesel ve uluslararası düzeyde azaltılmasındaki kapsamlı çok sektörlü önlemler; halk sağlığı ilkeleri doğrultusunda, tütün tüketimi ve tütün dumanına maruz kalmaya bağlı hastalıklardan, erken ölüm ve sakatlıklardan korunmak açısından vazgeçilmezdir.

5. Tarafların, kendi kanunları çerçevesinde belirlenen yükümlülükleriyle ilgili konular, kapsamlı tütün kontrolünün önemli bir parçasıdır.

6. Gelişmekte olan ve ekonomileri geçiş sürecinde olan ülkelerdeki tütün kontrol programlarının bir sonucu olarak geçimleri olumsuz etkilenen tütün yetiştiricilerine ve işçilerine teknik ve mali destek sağlanmasının önemi kabul edilmeli ve ulusal olarak geliştirilen sürdürülebilir kalkınma stratejileri kapsamında ele alınmalıdır.

7. Sözleşme ve protokollerinin amacına ulaşılmasında sivil toplumun katılımı büyük önem arz etmektedir." şeklinde rehber ilkeler belirlenmiştir.

Sözleşmenin 8. maddesinde,

1. Taraflar, bilimsel kanıtların tütün dumanına maruz kalmanın ölüm, hastalık ve sakatlıklara neden olduğunun kuşkuya yer bırakmayacak biçimde kanıtladığını kabul ederler.

2. Her bir Taraf, kapalı iş yerlerinde, toplu taşıma araçlarında, kapalı kamu alanlarında ve gerektiğinde, kamuya açık diğer yerlerde tütün dumanına maruz kalmayı engellemek için, ulusal yasalarla belirlenen mevcut resmi yetki alanlarında, etkin, yasal, icrai, idari ve/veya diğer önlemleri alacak ve uygulayacak ve bu önlemlerin, yetkisine giren diğer düzeylerde de kabulü ve uygulanmasını etkin bir şekilde teşvik edecektir." kuralı yer almıştır.

Sözleşmenin taraf Devletlere getirdiği yükümlülükler kapsamında, tütün zararlarının önlenmesi konusunda Türkiye Büyük Millet Meclisi'nce kabul edilen ve 26.11.1996 tarih ve 22829 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 4207 sayılı Tütün Ürünlerinin Zararlarının Önlenmesi ve Kontrolü Hakkında Kanun'un 2. maddesinde; "Sağlık, eğitim-öğretim ve kültür hizmeti veren yerler ile kapalı spor salonlarında ve toplu taşımacılık yapılan her türlü nakil vasıtaları ve bunların bekleme salonlarında, kamu hizmeti yapan kurum ve kuruluşlardan beş veya beşten fazla kişinin görev yaptığı kapalı mekanlarda tütün ve tütün mamullerinin içilmesi yasaktır.

Bu gibi mahallerde tütün ve tütün mamullerinin içilebilmesi için ayrı yerler tahsis edilir. Tahsis edilen yerden, sigara içilmeyen mahallere duman gidişini engelleyecek, havalandırma, tecrit etme gibi tedbirler alınır." kuralı yer almakta iken; 19.1.2008 tarih ve 26761 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan, 5727 sayılı Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun 3'üncü maddesi ile, anılan madde değiştirilerek

"1) Tütün ürünleri;

a) Kamu hizmet binalarının kapalı alanlarında,

b) Koridorları dahil olmak üzere her türlü eğitim, sağlık, üretim, ticaret, sosyal, kültürel, spor, eğlence ve benzeri amaçlı özel hukuk kişilerine ait olan ve birden çok kişinin girebileceği (ikamete mahsus konutlar hariç) binaların kapalı alanlarında,

c) Taksi hizmeti verenler dahil olmak üzere karayolu, demir yolu, deniz yolu ve hav ayolu toplu taşıma araçlarında,

ç) Okul öncesi eğitim kurumlarının, dershaneler, özel eğitim ve öğretim kurumları dahil olmak üzere ilk ve orta öğrenim kurumlarının, kültür ve sosyal hizmet binalarının kapalı ve açık alanlarında,

d) Özel hukuk kişilerine ait olan lokantalar ile kahvehane, kafeterya, birahane gibi eğlence hizmeti verilen işletmelerde,

tüketilemez.

(2) Ancak;

a) Yaşlı bakım evlerinde, ruh ve sinir hastalıkları hastanelerinde, cezaevlerinde,

b) Şehirlerarası veya uluslararası güzergâhlarda yolcu taşıyan denizyolu araçlarının güvertelerinde tütün ürünleri tüketilmesine mahsus alanlar oluşturulabilir. Bu alanlara onsekiz yaşını doldurmamış kişiler giremez.

(3) Otelcilik hizmeti verilen işletmelerde, tütün ürünleri tüketen müşterilerin konaklamasına tahsis edilmiş odalar oluşturulabilir.

(4) Açık havada yapılan her türlü spor, kültür, sanat ve eğlence faaliyetlerinin yapıldığı yerler ile bunların seyir yerlerinde tütün ürünleri kullanılamaz. Ancak bu tesislerde, tütün ürünlerinin tüketilmesine mahsus alanlar oluşturulabilir.

(5) Bu Kanunun tütün ürünleri tüketilmesine tahsis edilen kapalı alanlarının koku ve duman geçişini önleyecek şekilde tecrit edilmesi ve havalandırma tertibatı ile donatılması gerekir.

(6) Bu Kanunun uygulanmasında "tütün ürünü" ibaresi tüttürme, emme, çiğneme ya da buruna çekerek kullanılmak üzere üretilmiş, hammadde olarak tamamen veya kısmen tütün yaprağından imal edilmiş maddeyi ifade eder." hükmü getirilmiştir.

Kahvehane, kafeterya, birahane gibi eğlence hizmeti verilen işletmelerde ve lokantalarda tütün ürünlerinin tüketilmesine ilişkin olarak 5727 sayılı Yasayla gerçekleştirilen düzenlemelerin 19 Temmuz 2009 tarihi itibarıyla yürürlüğe girecek olması sebebiyle, uygulama birliğinin sağlanması ve herhangi bir aksaklık yaşanmaması bakımından, uyulması gereken hususları göstermek amacıyla 16.7.2009 tarih ve 27290 sayılı Resmi Gazete'de 2009/13 sayılı Başbakanlık Genelgesi yayımlanmıştır.

Anılan Genelgenin 1'inci maddesinde; "İkamete mahsus konutlar hariç olmak üzere, kahvehane, kafeterya, birahane, nargile içilen mekânlar, dernek ve vakıflara ait lokaller gibi eğlence hizmeti verilen işletmeler ve lokantalar dahil kamu ve özel hukuk kişilerine ait tüm binaların kapalı alanlarında tütün ürünleri tüketilmeyecektir. Kahvehane, kafeterya, birahane, nargile içilen mekânlar, dernek ve vakıflara ait lokaller gibi eğlence hizmeti verilen işletmelerin ve lokantaların açık alanlarında tütün ürünleri tüketilmesi durumunda diğer kişilerin tütün dumanından etkilenmelerini önleye-

cek düzenlemeler yapılacak, kapalı alanlara tütün dumanı geçmemesi için gerekli tedbirler alınacaktır.

Sabit veya seyyar bir tavanı veya çatısı (çadır, güneşlik vb. dahil) olan, kapıları, pencereleri ve giriş yolları dışında bütün yan yüzeyleri geçici veya kalıcı olarak tamamen kapatılmış alanlar ile aynı şekilde tavanı veya çatısı olup yan yüzeylerinin yarısından fazlası kapalı bulunan yerler "kapalı alan" olarak değerlendirilecektir." kuralı yer almaktadır.

Davacı İzmir Kahveciler Odası tarafından, 16.7.2009 tarih ve 27290 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 4207 sayılı Kanun Hükümlerinin Uygulanması konulu Başbakanlık Genelgesinin, yukarıda aktarılan 1. maddesinin iptali ve yürütülmesinin durdurulması istemiyle bakılmakta olan bu dava açılmış olup; dava konusu düzenlemeye yasal dayanak olan 5727 sayılı Yasanın 3/1-d maddesinin, özel girişim özgürlüğü ve mülkiyet hakkını ihlal ettiği, eşitlik, ölçülülük ve gereklilik ilkesine aykırı olduğu, bu nedenle Anayasanın 2. 5. 7. 10. 11. 12. 13. 20. 48. 49. 124. 166. ve 167. maddelerine aykırı bulunduğu ileri sürülerek Anayasa Mahkemesine başvurulması istenilmektedir.

Bu durumda, davalı Başbakanlık tarafından, 5727 sayılı Tütün Mamüllerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun; kahvehane, kafeterya, birahane gibi eğlence hizmeti verilen işletmelerde ve lokantalarda tütün ürünlerinin tüketilmesine ilişkin olarak getirdiği düzenlemeler uyarınca uygulama birliğinin sağlanması ve uyulması gereken hususları göstermek amacıyla çıkarılan 2009/13 sayılı Genelgenin 1'inci maddesinin iptali istemiyle açılan davada, 5727 sayılı Yasanın 3/1-d maddesi "uygulanacak kural" niteliğindedir.

Kurulumuzca, davacının İzmir Kahveciler Odası olması ve uyuşmazlığın kahvehane esnafını ilgilendirmesi nedeniyle, 5727 sayılı Yasanın 3/1-d maddesindeki "Özel hukuk kişilerine ait olan lokantalar ile **kahvehane**, kafeterya, birahane gibi eğlence hizmeti verilen işletmelerde" şeklindeki kuralda yer alan "**kahvehane"** ibaresi yönünden Anayasanın 13'ncü 17'nci ve 48'nci maddelerine aykırılığı iddiasıyla başvurulmaktadır.

ANAYASAYA AYKIRILIĞIN DEĞERLENDİRİLMESİ :

Tütün ürünlerinin tüketilmesinin yaygın bir alışkanlık ve ciddi bir halk sağlığı sorunu olması, bu ürünlerin tüketilmesinin, kullanıcıların yanı sıra pasif olarak tütün dumanına maruz kalanları da etkilemesi, çocukların ve gençlerin günlük hayatta tütün ürünü tüketen yetişkinlerle bir arada bulun-

maları ve onlara özenmeleri sonucu gelecek nesillerin sağlığının tehdit altında olması; kısacası, tütün ürünlerinin tüketiminin kamu sağlığı ve çevresel etkiler bakımından büyük sorun yaratması nedeniyle, tütün ve tütün ürünlerinin zararlarından korunmaya yönelik önlemlerin alınması kapsamında yasal düzenleme yapılması Anayasanın 56. maddesi ve Dünya Sağlık Örgütü Tütün Kontrolü Çerçeve Sözleşmesi'nin gereğidir.

Belirtilen çerçevede yasa koyucu tarafından, genel sağlığın korunması, sağlıklı çevre oluşturulması amacıyla diğer ticari işletmelerle birlikte kahvehanelerde de tütün ürünlerinin tüketimine bir kısım yasaklar ve sınırlandırmalar getirilebileceğinde duraksama bulunmamaktadır. Ancak, getirilebilecek yasak ve sınırlandırmaların, bu ticari işletmelerin varlıklarını sürdürebilmelerini ölçüsüz bir şekilde zorlaştırmaması; işleticilerin çalışma özgürlüklerini kullanmalarını ağır bir takım şartlara bağlamaması gerekir. Zira işletmecilerin çalışma özgürlüklerini kullanıp, faaliyetlerini güvenli biçimde sürdürmeleri de anayasal güvence altındadır.

Avrupa Birliği Hukukunda, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 8'den 11'e kadarki maddeleri ile Ek Birinci Protokolün 1. maddesi hükümlerinde anlamını bulan ölçülülük ilkesi, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ve Avrupa Topluluğu Adalet Divanı kararlarında, yaptırım ve yükümlülüklerin denetiminde kullanılmaktadır. Avrupa Birliği Hukuku bakımından hukukun genel ilkesi kapsamında değerlendirilen ölçülülük ilkesi, 3.10.2001 tarih ve 4709 sayılı Yasayla yapılan değişiklikle Anayasanın 13 ve 15'nci maddelerinde yer alarak pozitif hukuk kuralı haline gelmiştir.

Anayasanın 13'üncü maddesinde ifade edildiği gibi; temel hak ve özgürlükler, özlerine dokunulmaksızın, ölçülülük ilkesine uygun biçimde, yasayla sınırlandırılabilir. Ölçülülük ilkesi gereği olarak kısıtlamada başvurulan araç, sınırlama amacını gerçekleştirmeye elverişli olmalı, araçla amaç, ölçüsüz bir oran içinde bulunmamalıdır.

Ölçülülük ilkesi ile temel hak ve özgürlükler güvence altına alınmakta, sınırlandırılan hak ve özgürlükler arasında denge kurulması ve mümkün olduğunca sınırlanan hak ve özgürlüğe az zarar verilmesi amaçlanmaktadır. Yani önlem elverişli ve zorunlu olmalı, amaca göre dengeli bir orantı içinde kalmalıdır.

Toplum hayatımızda beş yüz yıla yakın geçmişi bulunan kahvehaneler, ilgili kamu idaresinden ruhsat almak suretiyle faaliyette bulunmaktadırlar. Dinlenilip, vakit geçirilen kahvehanelerde, çay, kahve gibi içeceklerin yanı

sıra tütün ürünleri de geçmişten bu yana tüketilmektedir. Dolayısıyla tütün ürünleri tüketimi ile ilgili yapılacak yasal düzenlemelerde de, kahvehanelerin bu özellikleri ve nitelikleri mümkün olduğunca korunarak anılan iş yerlerinin işlevlerini sürdürebilmeleri sağlanmalıdır.

5727 sayılı Yasanın 3/1-d maddesinde ise, toplum hayatı içerisinde geçmişten bu yana ortaya çıkan özellikleri ve nitelikleri göz ardı edilerek, kapalı mekanlardan oluşan kahvehanelerde tütün ürünlerinin tüketimi bütünüyle yasaklanmıştır. Böylece, kahvehane işleticilerinin faaliyetlerini sürdürebilmeleri zorlaştırılarak ekonomik çıkarları göz ardı edilmiş; ölçülülük ilkesine aykırı biçimde çalışma özgürlüğü sınırlandırılmıştır.

Öte yandan, üretim ve satışı engellenmemek suretiyle tütün ürünlerinin tüketimi kişilerin tercihine bırakılmıştır. Dolayısıyla, tütün ürünlerini tüketmek, kişi özgürlüğü alanına girmektedir. Genel sağlığın korunması amacıyla bağımlılıkla mücadele edilip, tütün ürünlerinin tüketiminin azaltılması yönünde yasal düzenleme yapılırken; söz konusu tüketimin, sonuçta kişi özgürlüğü alanına girdiği de göz önünde tutulmalıdır.

Tütün ürünlerinin tüketiminde genel sağlığı korumak amacıyla uygulanacak yasak ve sınırlamaların, bir yandan kahvehane işleticilerinin çalışma özgürlükleri, bir yandan da tütün ürünlerini tüketenlerin kişisel özgürlükleri gözetilerek, ölçülülük ilkesine uygun biçimde belirlenmesi hukuki bir zorunluluktur.

Anayasa'nın 48'inci maddesinde, Devletin, ticari işletmelerin güvenli ve kararlı bir biçimde faaliyetlerinin devamı için önlem almakla görevlendirilmiş olması karşısında, kahvehaneler açısından tütün ürünlerinin tüketildiği/tüketilmediği bölüm ayrımına gidilmesi; kahvehanelerin büyüklüklerine göre yasak uygulaması ya da başka ayırt edici özellikler belirlenmesi suretiyle çalışma özgürlüğü ve kişi özgürlüğünün özüne dokunulmaksızın ölçülülük ilkesine uygun biçimde sınırlandırma getirilmesi mümkündür.

Sonuç olarak, 5727 sayılı Yasanın 3/1-d maddesindeki "Özel hukuk kişilerine ait olan lokantalar ile **kahvehane**, kafeterya, birahane gibi eğlence hizmeti verilen işletmelerde" şeklindeki, tütün ürünleri tüketiminde mutlak yasak getiren kuralda yer alan "**kahvehane"** ibaresi, Anayasanın 13'üncü 17'nci ve 48'nci maddelerine aykırı bulunmaktadır.

Açıklanan nedenlerle, bir davaya bakmakta olan mahkemenin, o davada uygulanacak bir yasanın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına götüren görüşünü açıklayan kararı ile Anayasa Mahkemesine başvurulması gerektiğini dü-

zenleyen 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 28'inci maddesinin birinci fıkrası gereğince, 5727 sayılı Yasanın 3'üncü maddesinin birinci fıkrasının (d) bendindeki «Özel hukuk kişilerine ait olan lokantalar ile **kahvehane**, kafeterya, birahane gibi eğlence hizmeti verilen işletmelerde" şeklindeki kuralda yer alan "**kahvehane"** ibaresinin, Anayasanın 13'üncü 17'inci ve 48'inci maddelerine aykırı olduğu kanısına ulaşılması nedeniyle iptali için Anayasa Mahkemesine başvurulmasına; dosyada bulunan belgelerin onaylı bir örneğinin Anayasa Mahkemesi Başkanlığına gönderilmesine, 12.4.2010 gününde oy birliği ile karar verildi.

Danıştay 10. Dairesi her ne kadar başta kahvehaneler olmak üzere ikram sektörü hakkında bazı bilgileri gerekçeye yazmış ise de, o bilgilerin daha çok tütün sektörünün iddiaları gibi durmaktadır. Elde edilen resmi belgeler ise iddiaların tamamen zıddı bilgiler ihtiva etmektedir.

Kahvehanelerdeki sigara yasağını anayasaya aykırı bulan Danıştay kararı üzerine tütün karşıtı pek çok sivil toplum kuruluşu açıklama yaparak kanunu desteklediklerini ifade ettiler. İzmir Kahvehaneciler Odası'nın açtığı davada Danıştay 10. Dairesi'nin gerekçeli kararın tenkit edilerek şu görüşlere yer verildi:

Söz konusu maddede "kahvehane" sözcüğünün yer almasını anayasanın 13, 17 ve 48. maddelerine aykırı bularak, iptali isteğiyle Anayasa Mahkemesi'ne başvurmuştur. Kararda, kahvehanelerin "beş yüz yıllık bir geçmişi bulunduğu", orada "dinlenilip vakit geçirildiği" ve "çay, kahve gibi içeceklerin yanında tütün ürünleri(nin) de geçmişten bugüne tüketildiği" belirtilerek, korunmalarının sağlanması isteniyor.

Gerçekten, 10 saat, 15 saat, 24 saat otobüs, taksi, uçak seferlerinde sigara yasağı, taşıyıcı şirketlerin çalışma özgürlüğü ile yolcuların gezi veya tütün tüketme özgürlüklerini ne kadar sınırlıyorsa, kahvehanelerdeki sigara yasağı da o kadar sınırlamıştır. Yani, iptali istenen düzenleme, içmeyenlerin dumana maruz kalmasını önleyerek, toplum sağlığını korumak için yapılmıştır. Kesinlikle ölçüsüz değildir.

Ayrıca, Danıştay'ın kahvehanelerde sigara içilen-içilmeyen bölüm ayrımı yapılabileceği varsayımıyla bu kararı verdiği anlaşılıyor. Oysa, teknik açıdan böyle bir ayrım mümkün değildir. Aynı kapalı alanda içilen her sigara, bütün havayı kaplayacak ve içmeyenler de, o dumanlı havayı soluyacaktır. Bilim insanlarının sıkça söylediği gibi, nasıl ki bir havuzda işenen-işenemeyen bölüm ayrımı yapılamazsa, aynı kapalı alanda da sigara içilen-içilmeyen bölüm

ayrımı yapılamaz. Bu nedenle, karar bilimsel bir görüşe değil, ne yazık ki ilkel bir kahve kültürüne dayandırılmıştır.

2009 Temmuz ayında yürürlüğe giren Kanun ile Temmuz-Kasım aylarında, Türkiye'de son beş yılın en düşük sigara tüketimi gerçekleşmiştir. 2007 yılının aynı dönemine göre 233 milyon paket, 2008 yılının aynı dönemine göre 185 milyon paket daha az sigara içilmiştir. Bu verilerle vatandaşlar, 2007 yılının aynı dönemine göre sigaraya, 1 milyar 165 milyon TL, (2008 yılının aynı dönemine göre 922 milyon TL daha az) para harcamıştır.

Aynı dönemde Türkiye'nin GSYİH % 3.3 oranında düşerken, restoran ve kahvehanelerin içinde bulunduğu ikram sektöründe % 5.2'lik bir gelir artışı olmuştur.

Maliye Bakanlığı verilerine göre 2008 yılı Temmuz ayında 931.531 olan ikram sektörü işletme sayısı 2009 Ekim ayında 957.660'a yükselmiştir.

Bu dönem içerisinde Yemek sektörü %4, Alkollü içecek sektörü %3, Alkolsüz içecek sektörü %2 olmak üzere genel olarak ikram sektörü %3 oranında büyümüştür.

İkram işletmelerinin KDV matrahları 2008 yılı Ağustos-Ekim dönemine göre 2009 yılının aynı döneminde %6 artmıştır.

Yemek sektörü %7, Alkollü içecek sektörü %6.5, Gazinolar %11, Barlar ve Kafeler %12 ve Alkolsüz içecek sektörü %2 büyümüştür.

TÜİK "Dönemler İtibarıyla GSYİH" verilerine göre 2009 yılının aynı döneminde Türkiye'nin GSYİH %3.3 oranında düşerken otel, restoran ve kahvehanelerin içinde bulunduğu ikram sektöründe %5.2 gelir artışı olmuştur.

Açılan ve kapanan işletmeler arasından bakıldığında ise durum şudur: Kahvehane, kıraathane ve internet kafelerde açılan kapanan işletme sayıları:

KAHVEHANE, KIRAATHANE VE İNTERNET KAFELERDE AÇILAN KAPANAN İŞLETME SAYILARI				
YILLAR	2007	2008	2009	2010 (İLK 5 AY)
KAPANAN	8.147	8.579	7.063	3.677
AÇILAN	14.172	13.613	13.418	

Tablo 2 - Kahvehane, Kıraathane Ve İnternet Kafelerde Açılan Kapanan İşletme Sayıları

Bu tip işletmelerdeki işçi sayıları bakımından da aynı şekilde sektörün büyümesine paralel olarak çalışanların sayısı da artmıştır.

Bütün bu veriler göstermektedir ki, diğer tüm ülkelerde olduğu gibi, lokantalar ve kahvehaneler de dahil olmak üzere kamu açık tüm kapalı ortamlarda sigara içilmesini yasaklayan Kanun halkın işine yaramaktadır ve bu tür Kanunlardan sadece sigara endüstrisi zarar etmektedir.

Türkiye, bu türden bir Kanunu olan dünyadaki pek az ülkeden birisidir ve sigara ile mücadele konusunda küresel liderlerden biri haline gelmiştir.

Tütün endüstrisinin en bilinen taktiklerinden birisi de, hükümetlerin karşısına kendileri yerine, zarar ettikleri iddiasıyla ikram sektörünü çıkarmalarıdır. Ancak aktarılan verilerden anlaşılacağı gibi Türkiye'de sadece tütün endüstrisi zarar etmektedir.

Danıştay 10. Dairesi'nin yayınladığı Gerekçeli Kararda bahsi geçen şu paragraf oldukça manidardır:

"Toplum hayatımızda beş yüz yıla yakın geçmişi bulunan kahvehaneler, ilgili kamu idaresinden ruhsat almak suretiyle faaliyette bulunmaktadırlar. Dinlenilip, vakit geçirilen kahvehanelerde, çay, kahve gibi içeceklerin yanı sıra tütün ürünleri de geçmişten bu yana tüketilmektedir. Dolayısıyla tütün ürünleri tüketimi ile ilgili yapılacak yasal düzenlemelerde de, kahvehanelerin bu özellikleri ve nitelikleri mümkün olduğunca korunarak anılan iş yerlerinin işlevlerini sürdürebilmeleri sağlanmalıdır."

Danıştay 10. Dairenin gerekçeli kararında geçen bu ifadeler bilimsel verilerden uzak, sadece tütün sektörünün düşüncelerinin yansımasından ibarettir. Ülkemizde kahvehane ve buralarda sigara içme kültürünün 500 yıla varan geçmişinin olduğu tamamen yanlış bir ifadedir. Ayrıca bu ikram sektöründeki müesseselerin zarar ettiği fikri ise muhtemelen tütün sektörünün düşüncesini yansıtmaktadır. Halbuki resmi kurumlardan gelen veriler bunun tamamen aksini, yani sektörün büyüdüğünü göstermektedir. Nitekim sektörün zarar etmek bir yana büyüdüğü bizatihi durumdan şikâyetçi olan TESK tarafından açıklanan rakamlarla da doğrulanmaktadır.

Aslında sektör temsilcilerinin aynen 1996 yılında çıkarılan 4207 sayılı Kanunda olduğu gibi sistemin korunmasını, dolayısıyla uygulanmayacak bir kanun istedikleri Mahkemeye sundukları dava dilekçesinden de kolayca anlaşılmaktadır: 4207 sayılı Tütün Ürünlerinin Zararlarının Önlenmesi ve Kontrolü Hakkında Kanun'un 2. maddesinde; "Sağlık, eğitim-öğretim ve

kültür hizmeti veren yerler ile kapalı spor salonlarında ve toplu taşımacılık yapılan her türlü nakil vasıtaları ve bunların bekleme salonlarında, kamu hizmeti yapan kurum ve kuruluşlardan beş veya beşten fazla kişinin görev yaptığı kapalı mekânlarda tütün ve tütün mamullerinin içilmesi yasaktır.

Bu gibi mahallerde tütün ve tütün mamullerinin içilebilmesi için ayrı yerler tahsis edilir. Tahsis edilen yerden, sigara içilmeyen mahallere duman gidişini engelleyecek, havalandırma, tecrit etme gibi tedbirler alınır." kuralı yer almakta iken 5727 sayılı Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun 3'üncü maddesi ile değiştirilerek

"1) Tütün ürünleri;

d) Özel hukuk kişilerine ait olan lokantalar ile kahvehane, kafeterya, birahane gibi eğlence hizmeti verilen işletmelerde, tüketilemez." denmektedir. Kanunun iptali için mahkemeye müracaat edildiği tarihi (09.10.2009) göz önüne aldığımızda bu talep ikram sektörün herhangi bir kaybından ötürü değil, sadece tütün sektörünün arzusundan kaynaklanmakta olduğu kolayca anlaşılabilir.

Her ne kadar mahkeme "ticari işletmelerin varlıklarını sürdürebilmelerini ölçüsüz bir şekilde zorlaştırmaması; işleticilerin çalışma özgürlüklerini kullanmalarını ağır bir takım şartlara bağlamaması gerekir. Zira işletmecilerin çalışma özgürlüklerini kullanıp, faaliyetlerini güvenli biçimde sürdürmeleri de anayasal güvence altındadır." diyorsa da bu müesseselerin zarar gördüğüne dir bir kanıt ileri sürememektedir. Hâlbuki gerek TESK'ten alınan açılan ve kapanan müesseselere ait sayılar, gerekse Sosyal Güvenlik Kurumu'ndan alınan işçi sayıları ve Maliye Bakanlığı'ndan alınan gelir durumlarını gösteren tüm belgeler bu müesseselerin kanundan sonra küçülmek bir yana aksine büyüdüğünü ve genişlediğini göstermiştir.

Madalyonun diğer yüzü de her ne kadar mahkemeye müracaat eden "kahveciler" ise de burada alınacak netice zaten kanunu delmek bir yana kevgire çevireceğinden istedikleri neticeyi alacakları gibi diğer benzer ikram sektörü temsilcileri olan lokantacılar, kafeteryacılar, bar, birahane ve benzeri işleme sahiplerinin de emsal gösterip mahkemelere doluşmasına yol açacaktı. Özetle, özene bezene büyütülen fidan hoyratça köküne kibrit suyu dökülecek, yorgan gidecek kavga bitecekti. Zaten tütün kartellerinin amacı da buydu. Ancak şükürler olsun ki tam tersi oldu. Anayasa Mahkememiz bilahare detaylarını sunacağım üzere tarihi kararlarından birini vererek mil-

letimiz için çok hayırlı bir sonuca imza attı.

Aşağıda detayları verilecek olan Anayasa Mahkemesi kararı her ne kadar 2/9 oy çokluğuyla almış olsa da oldukça hayati bir karar olduğunu ve tütünle mücadelede oldukça önemli bir kilometre taşı olduğunu ifade etmek isterim.

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

Esas Sayısı: 2010/58

Karar Sayısı: 2011/8

Karar Günü: 6.1.2011

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN : Danıştay Onuncu Daire

İTİRAZIN KONUSU : 7.11.1996 günlü, 4207 sayılı Tütün Ürünlerinin Zararlarının Önlenmesi ve Kontrolü Hakkında Kanun'un 3.1.2008 günlü, 5727 sayılı Yasa'nın 3. maddesiyle değiştirilen 2. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (d) bendinde yer alan "…kahvehane…" ibaresinin, Anayasa'nın 13., 17. ve 48. maddelerine aykırılığı savıyla iptali istemidir.

I- OLAY

4207 sayılı Tütün Ürünlerinin Zararlarının Önlenmesi ve Kontrolü Hakkında Kanun Hükümlerinin Uygulanması konusunda 16.7.2009 gün ve 27290 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 2009/13 sayılı Başbakanlık Genelgesi'nin 1. maddesinin iptali ve yürürlüğünün durdurulması istemiyle açılan davada, itiraz konusu ibarenin Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Danıştay Onuncu Daire, iptali için başvurmuştur.

II- İTİRAZIN GEREKÇESİ

Başvuru kararının gerekçe bölümü şöyledir:

"İzmir Kahveciler Odası vekili Av. Mustafa Özgür Bayır tarafından, 16.7.2009 tarih ve 27290 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 4207 sayılı Kanun Hükümlerinin Uygulanması konulu Başbakanlık Genelgesinin 1'nci maddesinin iptali ve yürütülmesinin durdurulması istemiyle Başbakanlığa karşı açılan davada, dava konusu düzenlemenin dayanaklarından olan 5727 sayılı Tütün Mamüllerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun 3'ncü maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinin

Anayasaya aykırı olduğu yolundaki davacı itirazı incelenerek işin gereği görüşüldü:

Dava Konusu İşlem, İşlemin Yasal Dayanakları ve Davacının İstemi:

Türkiye adına 28.4.2004 tarihinde New York'ta imzalanan ve 25.11.2004 tarih ve 5261 sayılı Yasayla onaylanması uygun bulunan Dünya Sağlık Örgütü Tütün Kontrolü Çerçeve Sözleşmesi, 8.12.2004 tarihli Bakanlar Kurulu Kararına istinaden 25.12.2004 tarih ve 25681 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

Anılan Sözleşme ile "1. Her birey, tütün tüketimi ve tütün dumanına maruz kalmanın neden olduğu sağlık sorunları, bağımlılık ve hayati tehlikeler konusunda bilgilendirilmeli ve bireylerin tütün dumanına maruz kalmalarını önlemek için ilgili hükümet birimlerince etkin yasal, icrai, idari ve diğer önlemler planlanmalıdır.

2. Ulusal, bölgesel ve uluslararası düzeyde, kapsamlı çok sektörlü önlemlerin ve eşgüdümlü tepkilerin geliştirilmesi ve desteklenmesi için, aşağıdaki hususlar göz önünde bulundurularak, güçlü siyasi taahhütlerde bulunulması gerekmektedir:

(a) Tüm bireyleri tütün dumanına maruz kalmaktan korumak için önlem alınması gerekliliği;

(b) Her türlü tütün ürünü bakımından; başlamayı önleyici, bırakmayı kolaylaştırıcı ve destekleyici, tüketimi azaltıcı önlemler alınması gerekliliği;

(c) Yerli bireylerin ve toplulukların, sosyal ve kültürel açıdan ihtiyaç ve görüşlerine uygun tütün kontrol programlarının geliştirilmesi, uygulanması ve değerlendirilmesi faaliyetlerine katılmalarını teşvik edici önlemler alınması gerekliliği;

(d) Tütün kontrolü stratejileri geliştirilirken, cinsiyete özgü risklere hitap edilmesini sağlayacak önlemler alınması gerekliliği.

3. Etkili tütün kontrol programlarının oluşturulması ve uygulanması amacıyla, yerel kültürel, sosyal, ekonomik, siyasi ve yasal faktörler göz önüne alınarak, özellikle teknoloji transferi, bilgi ve finansal yardım ve uzman desteği sağlanması konularında uluslararası işbirliği, Sözleşme'nin önemli bir parçasıdır.

4. Her türlü tütün ürününün tüketiminin ulusal, bölgesel ve uluslararası düzeyde azaltılmasındaki kapsamlı çok sektörlü önlemler; halk sağlığı ilke-

leri doğrultusunda, tütün tüketimi ve tütün dumanına maruz kalmaya bağlı hastalıklardan, erken ölüm ve sakatlıklardan korunmak açısından vazgeçilmezdir.

5. Tarafların, kendi kanunları çerçevesinde belirlenen yükümlülükleriyle ilgili konular, kapsamlı tütün kontrolünün önemli bir parçasıdır.

6. Gelişmekte olan ve ekonomileri geçiş sürecinde olan ülkelerdeki tütün kontrol programlarının bir sonucu olarak geçimleri olumsuz etkilenen tütün yetiştiricilerine ve işçilerine teknik ve mali destek sağlanmasının önemi kabul edilmeli ve ulusal olarak geliştirilen sürdürülebilir kalkınma stratejileri kapsamında ele alınmalıdır.

7. Sözleşme ve protokollerinin amacına ulaşılmasında sivil toplumun katılımı büyük önem arz etmektedir." şeklinde rehber ilkeler belirlenmiştir.

Sözleşmenin 8. maddesinde, "1. Taraflar, bilimsel kanıtların tütün dumanına maruz kalmanın ölüm, hastalık ve sakatlıklara neden olduğunun kuşkuya yer bırakmayacak biçimde kanıtladığını kabul ederler.

2. Her bir Taraf, kapalı iş yerlerinde, toplu taşıma araçlarında, kapalı kamu alanlarında ve gerektiğinde, kamuya açık diğer yerlerde tütün dumanına maruz kalmayı engellemek için, ulusal yasalarla belirlenen mevcut resmi yetki alanlarında, etkin, yasal, icrai, idari ve/veya diğer önlemleri alacak ve uygulayacak ve bu önlemlerin, yetkisine giren diğer düzeylerde de kabulü ve uygulanmasını etkin bir şekilde teşvik edecektir." kuralı yer almıştır.

Sözleşmenin taraf Devletlere getirdiği yükümlülükler kapsamında, tütün zararlarının önlenmesi konusunda Türkiye Büyük Millet Meclisi'nce kabul edilen ve 26.11.1996 tarih ve 22829 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 4207 sayılı Tütün Ürünlerinin Zararlarının Önlenmesi ve Kontrolü Hakkında Kanun'un 2. maddesinde; "Sağlık, eğitim-öğretim ve kültür hizmeti veren yerler ile kapalı spor salonlarında ve toplu taşımacılık yapılan her türlü nakil vasıtaları ve bunların bekleme salonlarında, kamu hizmeti yapan kurum ve kuruluşlardan beş veya beşten fazla kişinin görev yaptığı kapalı mekanlarda tütün ve tütün mamullerinin içilmesi yasaktır.

Bu gibi mahallerde tütün ve tütün mamullerinin içilebilmesi için ayrı yerler tahsis edilir. Tahsis edilen yerden, sigara içilmeyen mahallere duman gidişini engelleyecek, havalandırma, tecrit etme gibi tedbirler alınır." kuralı yer almakta iken; 19.1.2008 tarih ve 26761 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan, 5727 sayılı Tütün Mamüllerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanunda

Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun 3 'üncü maddesi ile, anılan madde değiştirilerek,

"(1) Tütün ürünleri;

a) Kamu hizmet binalarının kapalı alanlarında,

b) Koridorları dahil olmak üzere her türlü eğitim, sağlık, üretim, ticaret, sosyal, kültürel, spor, eğlence ve benzeri amaçlı özel hukuk kişilerine ait olan ve birden çok kişinin girebileceği (ikamete mahsus konutlar hariç) binaların kapalı alanlarında,

c) Taksi hizmeti verenler dahil olmak üzere kara yolu, demir yolu, deniz yolu ve hava yolu toplu taşıma araçlarında,

ç) Okul öncesi eğitim kurumlarının, dershaneler, özel eğitim ve öğretim kurumları dahil olmak üzere ilk ve orta öğrenim kurumlarının, kültür ve sosyal hizmet binalarının kapalı ve açık alanlarında,

d) Özel hukuk kişilerine ait olan lokantalar ile kahvehane, kafeterya, birahane gibi eğlence hizmeti verilen işletmelerde, tüketilemez.

(2) Ancak;

a) Yaşlı bakım evlerinde, ruh ve sinir hastalıkları hastanelerinde, cezaevlerinde,

b) Şehirlerarası veya uluslararası güzergâhlarda yolcu taşıyan denizyolu araçlarının güvertelerinde tütün ürünleri tüketilmesine mahsus alanlar oluşturulabilir. Bu alanlara on sekiz yaşını doldurmamış kişiler giremez.

(3) Otelcilik hizmeti verilen işletmelerde, tütün ürünleri tüketen müşterilerin konaklamasına tahsis edilmiş odalar oluşturulabilir.

(4) Açık havada yapılan her türlü spor, kültür, sanat ve eğlence faaliyetlerinin yapıldığı yerler ile bunların seyir yerlerinde tütün ürünleri kullanılamaz. Ancak bu tesislerde, tütün ürünlerinin tüketilmesine mahsus alanlar oluşturulabilir.

(5) Bu Kanunun tütün ürünleri tüketilmesine tahsis edilen kapalı alanlarının koku ve duman geçişini önleyecek şekilde tecrit edilmesi ve havalandırma tertibatı ile donatılması gerekir.

(6) Bu Kanunun uygulanmasında "tütün ürünü" ibaresi tüttürme, emme, çiğneme ya da buruna çekerek kullanılmak üzere üretilmiş, hammadde olarak tamamen veya kısmen tütün yaprağından imal edilmiş maddeyi ifade eder." hükmü getirilmiştir.

Kahvehane, kafeterya, birahane gibi eğlence hizmeti verilen işletmelerde ve lokantalarda tütün ürünlerinin tüketilmesine ilişkin olarak 5727 sayılı Yasayla gerçekleştirilen düzenlemelerin 19 Temmuz 2009 tarihi itibarıyla yürürlüğe girecek olması sebebiyle, uygulama birliğinin sağlanması ve herhangi bir aksaklık yaşanmaması bakımından, uyulması gereken hususları göstermek amacıyla 16.7.2009 tarih ve 27290 sayılı Resmi Gazete'de 2009/13 sayılı Başbakanlık Genelgesi yayımlanmıştır.

Anılan Genelge'nin 1'inci maddesinde; "İkamete mahsus konutlar hariç olmak üzere, kahvehane, kafeterya, birahane, nargile içilen mekânlar, dernek ve vakıflara ait lokaller gibi eğlence hizmeti verilen işletmeler ve lokantalar dahil kamu ve özel hukuk kişilerine ait tüm binaların kapalı alanlarında tütün ürünleri tüketilmeyecektir. Kahvehane, kafeterya, birahane, nargile içilen mekânlar, dernek ve vakıflara ait lokaller gibi eğlence hizmeti verilen işletmelerin ve lokantaların açık alanlarında tütün ürünleri tüketilmesi durumunda diğer kişilerin tütün dumanından etkilenmelerini önleyecek düzenlemeler yapılacak, kapalı alanlara tütün dumanı geçmemesi için gerekli tedbirler alınacaktır.

Sabit veya seyyar bir tavanı veya çatısı (çadır, güneşlik vb. dahil) olan, kapıları, pencereleri ve giriş yolları dışında bütün yan yüzeyleri geçici veya kalıcı olarak tamamen kapatılmış alanlar ile aynı şekilde tavanı veya çatısı olup yan yüzeylerinin yarısından fazlası kapalı bulunan yerler "kapalı alan" olarak değerlendirilecektir." kuralı yer almaktadır.

Davacı İzmir Kahveciler Odası tarafından, 16.7.2009 tarih ve 27290 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 4207 sayılı Kanun Hükümlerinin Uygulanması konulu Başbakanlık Genelgesinin, yukarıda aktarılan 1. maddesinin iptali ve yürütülmesinin durdurulması istemiyle bakılmakta olan bu dava açılmış olup; dava konusu düzenlemeye yasal dayanak olan 5727 sayılı Yasanın 3/1-d maddesinin, özel girişim özgürlüğü ve mülkiyet hakkını ihlal ettiği, eşitlik, ölçülülük ve gereklilik ilkesine aykırı olduğu, bu nedenle Anayasanın 2. 5. 7. 10. 11. 12. 13. 20. 48. 49. 124. 166. ve 167. maddelerine aykırı bulunduğu ileri sürülerek Anayasa Mahkemesi'ne başvurulması istenilmektedir.

Bu durumda, davalı Başbakanlık tarafından, 5727 sayılı Tütün Mamüllerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun; kahvehane, kafeterya, birahane gibi eğlence hizmeti verilen işletmelerde ve lokantalarda tütün ürünlerinin tüketilmesine ilişkin olarak getirdiği düzenlemeler uyarınca uygulama birliğinin sağlanması ve uyulması gereken hususları göstermek amacıyla çıkarılan 2009/13 sayılı Genelgenin

1'inci maddesinin iptali istemiyle açılan davada, 5727 sayılı Yasanın 3/1-d maddesi "uygulanacak kural" niteliğindedir.

Kurulumuzca, davacının İzmir Kahveciler Odası olması ve uyuşmazlığın kahvehane esnafını ilgilendirmesi nedeniyle, 5727 sayılı Yasanın 3/1-d maddesindeki "Özel hukuk kişilerine ait olan lokantalar ile kahvehane, kafeterya, birahane gibi eğlence hizmeti verilen işletmelerde" şeklindeki kuralda yer alan "kahvehane" ibaresi yönünden Anayasanın 13'üncü 17'nci ve 48'inci maddelerine aykırılığı iddiasıyla başvurulmaktadır.

Anayasaya Aykırılığın Değerlendirilmesi:

Tütün ürünlerinin tüketilmesinin yaygın bir alışkanlık ve ciddi bir halk sağlığı sorunu olması, bu ürünlerin tüketilmesinin, kullanıcıların yanı sıra pasif olarak tütün dumanına maruz kalanları da etkilemesi, çocukların ve gençlerin günlük hayatta tütün ürünü tüketen yetişkinlerle bir arada bulunmaları ve onlara özenmeleri sonucu gelecek nesillerin sağlığının tehdit altında olması; kısacası, tütün ürünlerinin tüketiminin kamu sağlığı ve çevresel etkiler bakımından büyük sorun yaratması nedeniyle, tütün ve tütün ürünlerinin zararlarından korunmaya yönelik önlemlerin alınması kapsamında yasal düzenleme yapılması Anayasanın 56. maddesi ve Dünya Sağlık Örgütü Tütün Kontrolü Çerçeve Sözleşmesi'nin gereğidir.

Belirtilen çerçevede yasa koyucu tarafından, genel sağlığın korunması, sağlıklı çevre oluşturulması amacıyla diğer ticari işletmelerle birlikte kahvehanelerde de tütün ürünlerinin tüketimine bir kısım yasaklar ve sınırlandırmalar getirilebileceğinde duraksama bulunmamaktadır. Ancak, getirilebilecek yasak ve sınırlandırmaların, bu ticari işletmelerin varlıklarını sürdürebilmelerini ölçüsüz bir şekilde zorlaştırmaması; işleticilerin çalışma özgürlüklerini kullanmalarını ağır bir takım şartlara bağlamaması gerekir. Zira işletmecilerin çalışma özgürlüklerini kullanıp, faaliyetlerini güvenli biçimde sürdürmeleri de anayasal güvence altındadır.

Avrupa Birliği Hukukunda, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 8'den 11'e kadarki maddeleri ile Ek Birinci Protokolün 1. maddesi hükümlerinde anlamını bulan ölçülülük ilkesi, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ve Avrupa Topluluğu Adalet Divanı kararlarında, yaptırım ve yükümlülüklerin denetiminde kullanılmaktadır. Avrupa Birliği Hukuku bakımından hukukun genel ilkesi kapsamında değerlendirilen ölçülülük ilkesi, 3.10.2001 tarih ve 4709 sayılı Yasayla yapılan değişiklikle Anayasanın 13 ve 15'nci maddelerinde yer alarak pozitif hukuk kuralı haline gelmiştir.

Anayasanın 13'üncü maddesinde ifade edildiği gibi; temel hak ve özgürlükler, özlerine dokunulmaksızın, ölçülülük ilkesine uygun biçimde, yasayla sınırlandırılabilir. Ölçülülük ilkesi gereği olarak kısıtlamada başvurulan araç, sınırlama amacını gerçekleştirmeye elverişli olmalı, araçla amaç, ölçüsüz bir oran içinde bulunmamalıdır.

Ölçülülük ilkesi ile temel hak ve özgürlükler güvence altına alınmakta, sınırlandırılan hak ve özgürlükler arasında denge kurulması ve mümkün olduğunca sınırlanan hak ve özgürlüğe az zarar verilmesi amaçlanmaktadır. Yani önlem elverişli ve zorunlu olmalı, amaca göre dengeli bir orantı içinde kalmalıdır.

Toplum hayatımızda beş yüz yıla yakın geçmişi bulunan kahvehaneler, ilgili kamu idaresinden ruhsat almak suretiyle faaliyette bulunmaktadırlar. Dinlenilip, vakit geçirilen kahvehanelerde, çay, kahve gibi içeceklerin yanı sıra tütün ürünleri de geçmişten bu yana tüketilmektedir. Dolayısıyla tütün ürünleri tüketimi ile ilgili yapılacak yasal düzenlemelerde de, kahvehanelerin bu özellikleri ve nitelikleri mümkün olduğunca korunarak anılan iş yerlerinin işlevlerini sürdürebilmeleri sağlanmalıdır.

5727 sayılı Yasanın 3/1-d maddesinde ise, toplum hayatı içerisinde geçmişten bu yana ortaya çıkan özellikleri ve nitelikleri göz ardı edilerek, kapalı mekanlardan oluşan kahvehanelerde tütün ürünlerinin tüketimi bütünüyle yasaklanmıştır. Böylece, kahvehane işleticilerinin faaliyetlerini sürdürebilmeleri zorlaştırılarak ekonomik çıkarları göz ardı edilmiş; ölçülülük ilkesine aykırı biçimde çalışma özgürlüğü sınırlandırılmıştır.

Öte yandan, üretim ve satışı engellenmemek suretiyle tütün ürünlerinin tüketimi kişilerin tercihine bırakılmıştır. Dolayısıyla, tütün ürünlerini tüketmek, kişi özgürlüğü alanına girmektedir. Genel sağlığın korunması amacıyla bağımlılıkla mücadele edilip, tütün ürünlerinin tüketiminin azaltılması yönünde yasal düzenleme yapılırken; söz konusu tüketimin, sonuçta kişi özgürlüğü alanına girdiği de göz önünde tutulmalıdır.

Tütün ürünlerinin tüketiminde genel sağlığı korumak amacıyla uygulanacak yasak ve sınırlamaların, bir yandan kahvehane işleticilerinin çalışma özgürlükleri, bir yandan da tütün ürünlerini tüketenlerin kişisel özgürlükleri gözetilerek, ölçülülük ilkesine uygun biçimde belirlenmesi hukuki bir zorunluluktur.

Anayasa'nın 48'inci maddesinde, Devletin, ticari işletmelerin güvenli ve kararlı bir biçimde faaliyetlerinin devamı için önlem almakla görevlendiril-

miş olması karşısında, kahvehaneler açısından tütün ürünlerinin tüketildiği/tüketilmediği bölüm ayrımına gidilmesi; kahvehanelerin büyüklüklerine göre yasak uygulaması ya da başka ayırt edici özellikler belirlenmesi suretiyle çalışma özgürlüğü ve kişi özgürlüğünün özüne dokunulmaksızın ölçülülük ilkesine uygun biçimde sınırlandırma getirilmesi mümkündür.

Sonuç olarak, 5727 sayılı Yasanın 3/1-d maddesindeki "Özel hukuk kişilerine ait olan lokantalar ile kahvehane, kafeterya, birahane gibi eğlence hizmeti verilen işletmelerde" şeklindeki, tütün ürünleri tüketiminde mutlak yasak getiren kuralda yer alan "kahvehane" ibaresi, Anayasanın 13'üncü 17'nci ve 48'inci maddelerine aykırı bulunmaktadır.

Açıklanan nedenlerle, bir davaya bakmakta olan mahkemenin, o davada uygulanacak bir yasanın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına götüren görüşünü açıklayan kararı ile Anayasa Mahkemesine başvurulması gerektiğini düzenleyen 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 28'inci maddesinin birinci fıkrası gereğince, 5727 sayılı Yasanın 3'üncü maddesinin birinci fıkrasının (d) bendindeki "Özel hukuk kişilerine ait olan lokantalar ile kahvehane, kafeterya, birahane gibi eğlence hizmeti verilen işletmelerde" şeklindeki kuralda yer alan "kahvehane" ibaresinin, Anayasanın 13'üncü 17'inci ve 48'inci maddelerine aykırı olduğu kanısına ulaşılması nedeniyle iptali için Anayasa Mahkemesine başvurulmasına; dosyada bulunan belgelerin onaylı bir örneğinin Anayasa Mahkemesi Başkanlığına gönderilmesine, 12.4.2010 gününde oybirliği ile karar verildi."

III- YASA METİNLERİ

A- İtiraz Konusu Yasa Kuralı

İtiraz konusu ibareyi de içeren 7.11.1996 günlü, 4207 sayılı Tütün Ürünlerinin Zararlarının Önlenmesi ve Kontrolü Hakkında Kanun'un 3.1.2008 günlü, 5727 sayılı Yasa'nın 3. maddesiyle değiştirilen 2. maddesi şöyledir:

"Tütün ürünlerinin yasaklanması

Madde 2-(Değişik: 3/1/2008-5727/3 md.)

(1) Tütün ürünleri;

a) Kamu hizmet binalarının kapalı alanlarında,

b) Koridorları dahil olmak üzere her türlü eğitim, sağlık, üretim, ticaret,

sosyal, kültürel, spor, eğlence ve benzeri amaçlı özel hukuk kişilerine ait olan ve birden çok kişinin girebileceği (ikamete mahsus konutlar hariç) binaların kapalı alanlarında,

c) Taksi hizmeti verenler dahil olmak üzere kara yolu, demir yolu, deniz yolu ve hava yolu toplu taşıma araçlarında,

ç) Okul öncesi eğitim kurumlarının, dershaneler, özel eğitim ve öğretim kurumları dahil olmak üzere ilk ve orta öğrenim kurumlarının, kültür ve sosyal hizmet binalarının kapalı ve açık alanlarında,

d) Özel hukuk kişilerine ait olan lokantalar ile **kahvehane**, kafeterya, birahane gibi eğlence hizmeti verilen işletmelerde,

tüketilemez.

(2) Ancak;

a) Yaşlı bakım evlerinde, ruh ve sinir hastalıkları hastanelerinde, cezaevlerinde,

b) Şehirlerarası veya uluslararası güzergâhlarda yolcu taşıyan deniz yolu araçlarının güvertelerinde,

tütün ürünleri tüketilmesine mahsus alanlar oluşturulabilir. Bu alanlara on sekiz yaşını doldurmamış kişiler giremez.

(3) Otelcilik hizmeti verilen işletmelerde, tütün ürünleri tüketen müşterilerin konaklamasına tahsis edilmiş odalar oluşturulabilir.

(4) Açık havada yapılan her türlü spor, kültür, sanat ve eğlence faaliyetlerinin yapıldığı yerler ile bunların seyir yerlerinde tütün ürünleri kullanılamaz. Ancak bu tesislerde, tütün ürünlerinin tüketilmesine mahsus alanlar oluşturulabilir.

(5) Bu Kanunun tütün ürünleri tüketilmesine tahsis edilen kapalı alanlarının koku ve duman geçişini önleyecek şekilde tecrit edilmesi ve havalandırma tertibatı ile donatılması gerekir.

(6) Bu Kanunun uygulanmasında "tütün ürünü" ibaresi tüttürme, emme, çiğneme ya da buruna çekerek kullanılmak üzere üretilmiş, hammadde olarak tamamen veya kısmen tütün yaprağından imal edilmiş maddeyi ifade eder.

B- Dayanılan ve İlgili Görülen Anayasa Kuralları

Başvuru kararında, Anayasa'nın 13., 17. ve 48. maddelerine dayanılmış; 12. ve 56. maddesi ise ilgili görülmüştür.

IV- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi gereğince Haşim KILIÇ, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Fulya KANTARCIOĞLU, Ahmet AKYALÇIN, Mehmet ERTEN, Fettah OTO, Serdar ÖZGÜLDÜR, Şevket APALAK, Serruh KALELİ, Zehra Ayla PERKTAŞ ve Engin YILDIRIM'ın katılımlarıyla 1.7.2010 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında, dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

V- ESASIN İNCELENMESİ

Başvuru kararı ve ekleri, işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu kural, dayanılan ve ilgili görülen Anayasa kuralları, bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Başvuru kararında, Anayasa'nın 13. maddesinde temel hak ve özgürlüklerin özlerine dokunulmaksızın ölçülülük ilkesine uygun biçimde yasayla sınırlandırılabileceği, kısıtlamada başvurulan aracın sınırlama amacını gerçekleştirmeye elverişli, zorunlu ve amaca göre dengeli bir orantı içinde olması gerektiği, dinlenip vakit geçirilen kahvehanelerde, çay, kahve gibi içeceklerin yanı sıra tütün ürünlerinin de geçmişten bugüne tüketildiği, dolayısıyla tütün ürünleri ile ilgili yapılacak yasal düzenlemelerde de kahvehanelerin bu özellikleri ve nitelikleri mümkün olduğunca korunarak bu iş yerlerinin işlevlerinin sürdürmelerinin sağlanması gerektiği, ancak kural ile kahvehanelerin bu özelliklerinin göz ardı edilerek kapalı mekanlardan oluşan kahvehanelerde tütün ürünlerinin tüketiminin tümüyle yasaklandığı, böylece kahvehane işletmecilerinin faaliyetlerini sürdürebilmeleri zorlaştırılarak ekonomik çıkarlarının göz ardı edilmesi suretiyle çalışma özgürlüğünün sınırlandırıldığı ve ölçülülük ilkesinin ihlal edildiği belirtilerek kuralın Anayasa'nın 13., 17. ve 48. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 29. maddesine göre, Anayasa Mahkemesi yasaların, kanun hükmünde kararnamelerin ve TBMM İçtüzüğü'nün Anayasa'ya aykırılığı konusunda ilgililer tarafından ileri sürülen gerekçelere dayanmak zorunda değildir. İstemle bağlı kalmak koşuluyla başka gerekçe ile de Anayasa'ya aykırılık incelemesi yapabileceğinden, iptali istenen kuralla ilgisi nedeniyle

Anayasa'nın 12. ve 56. maddesi yönünden de inceleme yapılmıştır.

İtiraz konusu ibare ile tütün ve tütün ürünlerinin özel hukuk kişilerine ait olan kahvehane gibi işletmelerde tüketilemeyeceği kurala bağlanmış; 4207 sayılı Kanun Hükümlerinin Uygulanması konulu Başbakanlık tarafından hazırlanan 2009/13 sayılı Genelge'nin 1. maddesinde ise anılan işletmelerin açık alanlarında tütün ürünleri tüketilmesi durumunda kapalı alanlara tütün dumanı geçmeyecek ve diğer kişilerin tütün dumanından etkilenmeyecek şekilde tedbirler alınması gerektiği belirtilmiştir.

Yasa'nın genel gerekçesinde kişilerin tütün ve tütün ürünlerinin zararlarından koruyucu tedbirler almak üzere düzenlemeler yapıldığı; 1. maddesinde ise amacın, kişileri ve gelecek nesilleri tütün ürünlerinin zararlarından, bunların alışkanlıklarını özendirici reklam, tanıtım ve teşvik kampanyalarından koruyucu tertip ve tedbirleri alarak herkesin temiz hava soluyabilmesinin sağlanması yönünden düzenlemeler yapmak olduğu belirtilmiştir.

Türkiye Cumhuriyeti Devleti de, mevcut ve gelecek nesilleri, tütün tüketimi ve tütün dumanına maruz kalmanın yıkıcı sağlık, sosyal, çevresel ve ekonomik sonuçlarından korumak amacı olan *"Dünya Sağlık Örgütü Tütün Kontrolü Çerçeve Sözleşmesini"* 5261 sayılı Yasa ile onaylayarak tütün tüketimini, nikotin bağımlılığını ve tütün dumanına maruz kalmayı önlemeye ve azaltmaya yönelik uygun politikalar geliştirmede, etkin yasal, icrai, idari ve/veya diğer önlemleri alma, uygulama ve gerektiğinde diğer Sözleşme taraflarıyla işbirliğinde bulunma yükümlülüğü altına girmiştir.

Anayasa'nın 12. maddesinde, *"Herkes, kişiliğine bağlı, dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez temel hak ve hürriyetlere sahiptir. Temel hak ve hürriyetler, kişinin topluma, ailesine ve diğer kişilere karşı ödev ve sorumluluklarını da ihtiva eder."* hükmüne yer verilmiştir. Maddenin bu şekilde düzenlenmesinden de açıkça anlaşıldığı gibi Anayasakoyucu kişiyi temel hak ve hürriyetlerle donatırken, bu hak ve hürriyetlerin kişinin topluma, ailesine ve diğer kişilere karşı olan ödev ve sorumluluklarından ayrı düşünülemeyeceğini vurgulamıştır.

Anayasa'nın 13. maddesinde, *"Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."*; 17. maddesinin birinci fıkrasında, *"Herkes, yaşama maddî ve manevî varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir."; 56. maddesinde "Herkes, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir. Çevreyi geliştirmek, çevre*

sağlığını korumak ve çevre kirlenmesini önlemek Devletin ve vatandaşların ödevidir. Devlet, herkesin hayatını, beden ve ruh sağlığı içinde sürdürmesini sağlamak; insan ve madde gücünde tasarruf ve verimi artırarak, işbirliğini gerçekleştirmek amacıyla sağlık kuruluşlarını tek elden planlayıp hizmet vermesini düzenler. Devlet, bu görevini kamu ve özel kesimlerdeki sağlık ve sosyal kurumlarından yararlanarak, onları denetleyerek yerine getirir. Sağlık hizmetlerinin yaygın bir şekilde yerine getirilmesi için kanunla genel sağlık sigortası kurulabilir." denilmiştir.

Tütün ve tütün ürünlerinin kapalı alanlarda kullanılmasının yalnız kullananlara değil, aynı ortamda bulunan diğer kişilere de sağlık açısından zarar verdiği bilinmektedir. Temel hak ve özgürlük kavramı içerisinde öncelikle kişilerin yaşamlarını sağlıklı bir şekilde sürdürme haklarının bulunduğunun kabulü gerekir. Bu açıdan kapalı ortamlarda tütün ve tütün ürünlerini tüketen kişilerin, aynı ortamda bulunan diğer kişilerin sağlıklı yaşam hakkına karşı ödev ve sorumlulukları bulunmaktadır.

Devlete, herkesin maddi ve manevi varlığını geliştirmesi için gerekli şartları hazırlama kişilerin hayatını, beden ve ruh sağlığı içinde sürdürmesini sağlama görevi de verilmiştir. Yasakoyucu, Devlete verilen bu görevin gereği olarak, kişilerin sağlıklı bir şekilde yaşam sürdürmelerini sağlamak amacıyla gerekli gördüğü yasal önlemleri alabilir.

İtiraz konusu ibare ile kahvehane gibi işletmelerin kapalı alanlarında tütün ve tütün ürünlerinin tüketilmesinin yasaklanması suretiyle kişilerin yaşamlarını sağlıklı bir şekilde sürdürmelerinin sağlanması amaçlanmaktadır.

Diğer taraftan kişilerin yaşamlarını sağlıklı bir şekilde sürdürmelerini sağlamak amacıyla, insan sağlığı üzerinde olumsuz etkileri bulunan tütün ve tütün mamusllerinin kullanımının benzeri çağdaş ülkelerde de rastlanan biçimde kişilerin toplu olarak bulundukları kapalı alanlarda kullanımının yasaklanması, Anayasa'nın 17. ve 56. maddeleriyle Devlete yüklenen pozitif yükümlülüğün bir yansıması olarak ortaya çıkmaktadır. Bununla birlikte Devlet, "*Dünya Sağlık* Örgütü *Tütün Kontrolü Çerçeve Sözleşmesi*"ne göre üzerine düşen yükümlülüğünü de yerine getirmektedir.

Öte yandan, Anayasa'nın 48. maddesinin birinci fıkrasında *"Herkes, dilediği alanda çalışma ve sözleşme hürriyetlerine sahiptir. Özel teşebbüsler kurmak serbesttir."* denilmiştir.

Çalışma özgürlüğü herkesin dilediği mesleği seçmede özgür olmasını ve zorla çalıştırılmamayı ifade eder. Birey bu özgürlüğünü kullanarak dilediği alanı ve işi seçebilir. Çalışma hakkı ise bireyin özgür iradesiyle seçtiği

mesleği veya işi icra etmesi, devletin de çalışmak isteyenlere iş temin etmek için gereken tedbirleri alması olarak tanımlanabilir. Dava konusu kuralla kahvehanelerin kapalı alanlarında tütün ve tütün ürünlerinin tüketilmesinin yasaklanması, Devletin yukarıda belirtilen pozitif yükümlülüklerinin bir sonucu olup kişilerin özel teşebbüs kurma haklarını zedeleyen bir yönü bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle itiraz konusu kural, Anayasa'nın 12., 13., 17., 48., ve 56. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

Osman Alifeyyaz PAKSÜT ve Engin YILDIRIM bu görüşe katılmamıştır.

VI- SONUÇ

1- 7.5.2010 günlü, 5982 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun uyarınca, 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile ilgili gerekli düzenlemeler yapılmadan, Mahkeme'nin çalışıp çalışamayacağına ilişkin ön meselenin incelenmesi sonucunda; Mahkeme'nin çalışmasına bir engel bulunmadığına, Fulya KANTARCIOĞLU, Mehmet ERTEN, Fettah OTO, Zehra Ayla PERKTAŞ ile Celal Mümtaz AKINCI'nın, gerekçesi 2010/68 esas sayılı dosyada belirtilen karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

2- 7.11.1996 günlü, 4207 sayılı Tütün Ürünlerinin Zararlarının Önlenmesi ve Kontrolü Hakkında Kanun'un, 3.1.2008 günlü, 5727 sayılı Kanun'un 3. maddesiyle değiştirilen 2. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (d) bendinde yer alan "… kahvehane …" ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, Osman Alifeyyaz PAKSÜT ile Engin YILDIRIM'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

6.1.2011 gününde karar verildi.

Başkan Haşim KILIÇ

Başkan Vekili Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Üye Fulya KANTARCIOĞLU

Üye Ahmet AKYALÇIN

Üye Mehmet ERTEN

Üye Fettah OTO

Üye Serdar ÖZGÜLDÜR

Üye Zehra Ayla PERKTAŞ

Üye Recep KÖMÜRCÜ

Üye Alparslan ALTAN

Üye Burhan ÜSTÜN

Üye Engin YILDIRIM

Üye Nuri NECİPOĞLU

Üye Hicabi DURSUN

Üye Celal Mümtaz AKINCI

KARŞIOY YAZISI

Danıştay Onuncu Daire, 4207 sayılı Tütün Ürünlerinin Zararlarının Önlenmesi ve Kontrolü Hakkında Kanun'un 5727 sayılı Kanun'un 3. maddesiyle değiştirilen 2. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (d) bendinde yer alan "… kahvehane …" ibaresinin, Anayasa'nın 13., 17. ve 48. maddelerine aykırılığı savıyla iptali isteminde bulunmuştur. Mahkememizce, kararın Anayasa'ya aykırı olmadığı yolunda verilen karara aşağıdaki nedenlerle katılmıyorum.

I- Tütün Kullanımı ve Özgürlükler:

Amerika'nın keşfinden sonra Avrupa'da ve Osmanlı İmparatorluğu topraklarında süratle yaygınlaşan tütün, kapitalizmin gelişimiyle 19. yüzyıldan itibaren sigara üretimindeki ve satışındaki teknolojik ve pazarlama alanındaki gelişmelerin sonucunda global bir olguya dönüşmüş, ancak İkinci Dünya savaşı sonrasında bilim ve tıpta kaydedilen yenilikler sonunda zararları anlaşılıncaya kadar makbul bir madde addedilmiştir. Zararları tam olarak bilinmediği dönemlerde genellikle keyif verici niteliğiyle özel ortamlarda ve belli bir ritüelle içilmesi, tütün içiminin yetişkinlere mahsus bir ayrıcalık olarak kabulü ve büyüklerin yanında sigara içilmesinin toplumsal örf ve adetler bakımından hoş karşılanmaması, gençlerin de kimliklerini kanıtlamak uğruna her zaman sigaraya ilgi duymalarına ve sigara içmeyi, hak ve özgürlüklerini tam olarak kullanabilmelerinin bir göstergesi gibi algılanmasına yol açmıştır. Tütün kullanımına karşı alınan tüm önlemlere rağmen geçmişten gelen bu algılamanın izleri bugün de devam etmekte, zararları bilimsel şekilde ortaya konmuş olmasına rağmen her yıl sayısız genç sigaraya başlamaktadır. Sigara içeni "ötekileştirmek" ve kötülemek, sigara içenler için yaşamı zorlaştırmak,

bu kitlenin arasına her yıl milyonların eklenmesine engel olamamaktadır.

Sigara kullanımının hak ve özgürlükler alanı içerisindeki hukuki değerlendirmesini yapmak için Anayasa'nın 12. ve 17. maddeleri yol gösterici olacaktır. Anayasa'nın 12. maddesinde;

"Herkes, kişiliğine bağlı, dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez temel hak ve hürriyetlere sahiptir.

Temel hak ve hürriyetler, kişinin topluma, ailesine ve diğer kişilere karşı ödev ve sorumluluklarını da ihtiva eder" denilmiştir.

Anayasa'nın 17. maddesinde de "Herkes, yaşama maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir.

…" hükmü yer almıştır.

Anayasa'nın 12. maddesinde sözü geçen hak ve hürriyetlerin sadece Anayasa'da sayılan hak ve hürriyetler değil, genel olarak hürriyetler olduğu; hürriyetin ise 1789 İnsan ve Vatandaş Hakları Bildirisinde de belirtildiği gibi "başkasına zarar vermeyen her şeyi yapabilmek" anlamına geldiği hususunda duraksama yoktur. Bu nedenle, başkasına zarar vermemek ve Anayasa ile hukukun genel ilkelerine göre sınırlandırılması zorunlu olmamak koşuluyla insanlar, kendi maddi ve manevi varlıklarının geliştirilmesi bağlamında, dilediklerince ve benimsedikleri hayat tarzı ve ilkelere uygun olarak her türlü davranışta bulunabilirler. Sayısız değişik insan davranışı, arzusu ve düşüncesinin tezahür edebileceği gözetildiğinde, insan davranışlarındaki özgürlük alanının sonsuz, ancak devletin bu özgürlüklerin kullanımına getirebileceği sınırlamaların belli kurallarla bağlı tutulmak zorunda olduğunu kabul etmek gerekir.

Sigara kullanımı, genel özgürlükler alanı içinde yer almaktadır. Kişinin, başkalarına ve topluma zarar vermemek şartıyla kendisi için zararlı olsa bile bazı şeyleri yapmak, tasarruflarda bulunmak hakkı olarak tanımlanabilecek bu genel özgürlük alanına devletin müdahalesi, demokratik toplumlarda söz konusu olamaz.

Anayasa'nın 17. maddesinde herkesin, yaşama maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahip olduğu; tıbbi zorunluluklar ve kanunda yazılı haller dışında, kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamayacağı, rızası olmadan bilimsel ve tıbbi deneylere tabi tutulamayacağı belirtilmiştir. Buna göre, devletin, kişiyi kendisi için zararlı olacak şeylerden koruma amacıyla da olsa, yediği ve içtiğiyle uğraşması, bunlara müdahale etmesi, temel hak ve

özgürlükler anlayışıyla bağdaşmaz. Devlet kuşkusuz, toplum ve kişi sağlığı için zararlı olduğu bilimsel olarak kanıtlanan belli maddelerin kullanımını Anayasa'ya ve hukukun genel ilkelerine aykırı olmamak kaydıyla yasaklayabilir veya sınırlandırabilir. Bu alanda alınacak önlemler Anayasa'nın 13. maddesinde de ifadesini bulan ölçütlere ve bu bağlamda amaca elverişlilik, demokratik bir toplumda gereklilik ve ölçülülük gibi esaslara bağlı olmak zorundadır. Örneğin devlet, uyuşturucu maddeleri yasaklamak ve bunlarla her türlü yasal yolla mücadele etmek görev ve yükümlülüğü altında ise de, sırf şişmanlatıcı olduğu veya kalp ve damar hastalıklarına yol açacakları gerekçesiyle kişilerin yeme-içme alışkanlıklarına müdahale edemez. Diğer bir ifadeyle devlet zararlı olan bir maddenin üretimini, imalini ve satışını yasaklayabilir; ancak bir maddenin üretimi, satışı ve ticareti yasak değilse kişilerin bu maddeyi kullanmalarına ancak zorunlu olduğu yerde ve ölçülülük ilkesine göre sınırlama getirebilir. Tütün kullanımına yönelik sınırlamalar da bu kapsamdadır.

II- Tütün Kullanımına İlişkin Kısıtlamalarda Amaca Elverişlilik Unsuru:

Anayasa'nın 56. maddesinde de sağlıklı yaşama hakkı düzenlenmiş olup bu hakkın korunması devletin görevleri arasında bulunmaktadır.

Tütün ve tütün mamulleri, mevzuatımıza göre yasak maddeler değildir. Aksine, Devlet bu alanda çeşitli düzenlemeler yapmış ve tütün mamullerinin üretim-tüketim sürecinde etkin bir rol almıştır. Anayasa'nın 167. maddesinde piyasaların denetimi ve dış ticaretin düzenlenmesi amacıyla Devletin görevleri belirtilmiştir. 4733 sayılı Tütün ve Alkol Piyasasını Denetleme Kurumu Kanunu ile devlete Anayasal anlamda düzenleyici bir rol verilmiştir. Buna göre, toplum sağlığı için zararları bilinmekle beraber Devlet, tütünü önemli bir piyasa unsuru olarak kabul etmiş ve bu piyasayı düzenleme görevini üstlenmiştir.

Diğer yandan devletin vatandaşlarına karşı görevlerinin, zararlı bir madde olan tütünün toplumda tüketimini azaltmak, tedricen ortadan kaldırarak tüm toplumun bu zararlı maddeden kurtulması için gerekli planlamaları yapmak gibi hususları da içermesi gerekir. Devlet, uluslararası toplumla işbirliği halinde tütünün ekimini, sigara üretim ve ticaretini azaltacak makro plandaki önlemleri de düşünmek ve uygulamaya koymak zorundadır.

Ülkemiz bu alanda Birleşmiş Milletler çerçevesinde akdedilen Tütün Kontrolü Çerçeve Sözleşmesinin onaylanmasını 5261 sayılı yasayla uygun bularak taraf olmuş, ulusal alanda da 7.11.1996 günlü, 4207 sayılı Tütün

Ürünlerinin Zararlarının Önlenmesi Hakkında Kanun'u kabul etmiş, daha sonra da 3.1.2008 günlü, 5727 sayılı Kanun'la adı geçen Kanun'daki önlemleri daha da ilerletmiştir. Kahvehanelerdeki sigara yasağı da bu bağlamda kabul edilmiştir.

Ne var ki:

Birleşmiş Milletler çerçevesinde Dünya Sağlık Örgütü eşgüdümünde uzun müzakereler sonucunda akdedilen 38 maddeden oluşan Tütün Kontrolü Çerçeve Sözleşmesi sigara üretimini değil tüketimini azaltarak tütünün zararlarını kontrol etmek stratejisi üzerine kurulmuş olup, global sermayenin büyük bir kar aracı olan sigara endüstrisini karşısına almaksızın, sadece Sözleşme'ye taraf devletlerin sigara reklamı, perakende satışı vb. konusunda alınabilecekleri önlemler üzerinde yoğunlaşmıştır. Dünyada tütün üretiminin tedricen azaltılarak kaldırılması ve sigara sanayilerin zamanla başka alanlara yönlendirilerek sigara üretimine son verilmesi gibi kökten bir çözümü öngörmeyen, böyle bir hedefe yönelik hukuken bağlayıcı taahhütler içermeyen Sözleşme, sigara tüketimini azaltmak bahanesiyle, taraf devletlerin hükümetlerini yüksek vergilendirme politikalarına teşvik eden hükümler de içermektedir. Yüksek vergilendirme politikaları ise sigara kaçakçılığını, organize suç örgütleri için daha cazip bir alan haline getirmiştir. Bu haliyle Tütün Kontrolü Çerçeve Sözleşmesi, global sigara sanayinin, hükümetlerin ve ironik olmakla beraber sigara kaçakçılarının çıkarlarına aynı anda hizmet eden ortam yaratmıştır. Sözleşme'de öngörülen stratejiye dayalı olarak çıkarılan ulusal mevzuat da sigara kullanan bireylerin özgürlük alanlarını daraltmıştır. Bu stratejinin global planda sigara tüketimini azaltmadığı, British-American Tobacco, Philip Morris International gibi sigara devlerinin internette yayınladıkları yıllık faaliyet raporları ve bilançolarındaki kârların, Tütün Kontrolu Çerçeve Sözleşmesi'nin Birleşmiş Milletler'e üye ülkelerin büyük çoğunluğunca onaylanmış olmasına rağmen artmaya devam etmesinden de anlaşılmaktadır.

Dünyadaki uygulamalardan ve verilerden de görüldüğü üzere, sigara üretimi azalmadığı, uluslararası veya perakende satışında sınırlamalar getirilmediği müddetçe toplam sigara tüketiminde bir azalma kaydedilememekte, sigara içilebilecek mekanların giderek kısıtlanması toplum sağlını koruma, gençlerin sigaraya başlamasını önleme gibi amaçlara elverişli bir önlem oluşturmamaktadır.

III- Demokratik bir Toplumda Gereklilik ve Ölçülülük:

Sigaranın bağımlılık yapan maddesi nikotin, vücudun haz aldığı zamanlarda salgıladığı endorfin hormonunu tetikleme sonucunu doğuran özelliği nedeniyle biyolojik bağımlılığa yol açmaktadır. Diğer bir anlatımla vücudun doğal olarak haz alma hissini algılayan biyolojik özelliği, nikotinle uyarıldığına algılanan yapay bir keyif hissine dönüşmektedir. Bu nedenle sigaraya bir kere alışan bir kimsenin, bütün zararlarını bilmesine rağmen bırakması kolay olmamaktadır. Buna karşılık sigaraya başlamak çok kolaydır.

Sigara içiminin iş yerlerinde -haklı olarak- yasaklanmasına ilaveten kahvehanelerde de yasak olması halinde sigara bağımlıları aynı miktarda nikotin ihtiyacını karşılayabilmek için sigarayı evlerinde veya açık alanlarda daha çok içecek, ailelerine ve çocuklarına kötü örnek olacaklardır. Bunun yerine sigara bağımlılarının biraz dinlenmek ve eğlenmek için gidecekleri kahvehanelerin özel olarak ayrılmış bölümlerinde veya sadece sigara içenlere hizmet verecek kahvehanelerde bu ihtiyacı gidermeleri, açık alanda veya evlerinde gençlere örnek olacak şekilde sigara içmelerinden çok daha uygundur. Bu nedenle, kahvehanelere sigara yasağı getirilmesi, sanıldığının aksine, tütünle mücadelede amaca uygun bir yöntem değildir.

Sigara reklamlarının yasaklanması, sigara paketlerinin üzerine caydırıcı yazı ve resimler konması, beklenen etkiyi sağlamamaktadır. Zira insan psikolojisi, ne kadar korkunç olursa olsun uzak ve düşük olasılıklı bir tehlikeden ziyade, çok daha küçük ama yakın bir zevke veya acıya odaklanacak şekilde yapılanmıştır. Sigaranın bulunmaması, kolayca erişilememesi, böylelikle kişinin sigarayı hiç düşünmemesi, kişiye adeta "sigarayı al ama içme" şeklinde verilen mesajdan çok daha etkilidir. Devlete düşen, bir yandan sigara bağımlılarının bu bağımlılıktan kurtulmalarına yardımcı olacak sağlık hizmetlerini (ilaç, psikolojik danışmanlık vb) sunarken, daha önemli ve öncelikli olarak, gelecek kuşakları korumaya çalışmaktır. Akla uygun ve doğru strateji, sigara içenle değil, tütünle mücadeledir. Bu alanda uluslar arası işbirliği olanakları araştırılmalı, gerekirse ilgili uluslar arası kuruluşlara, dünyada tütün üreticisi ülkelerin zararlarını da karşılamak suretiyle, tütün ekimi ve sigara üretimine tedricen son verilmesine yönelik yeni öneriler götürülmeli, bu alanda vergi kaybı ve dünya sigara endüstrisine hakim olan global sermaye ile karşı karşıya gelmek göze alınmalıdır. Sigara bir yandan devletin denetimi altında serbestçe üretilip satılırken ve her gün birçok insan, özellikle genç, sigaraya başlarken bu konuda gerekli adımları yeterince atmayıp, aslında tütünün mağduru olan sigara kullanıcısı bireylerin özgürlük alanlarını daraltmak su-

retiyle toplum sağlığını korumak, çağdaş bir hukuk devletinin benimseyeceği bir hal tarzı olamaz.

Sigara içmeyen kişilere zarar vermeksizin, sadece sigara içenlerin devam edeceği, personeli de sigara içenlerden oluşacak kahvehaneler açılması veya kahvehanelerin belli bölümlerinin sigara içenlere ayrılması halinde sigara bağımlılarının sigara içmeyenlere zarar vermeden bu konudaki özgürlükten yararlanmaları mümkün olabilecektir. Ancak iptali istenen kuralla, buna da fırsat verilmeyip sigara kullanımının tümüyle yasaklanması, bu maddenin üretiminin, toptan ve perakende satışının devlet eli ve katkısıyla yapıldığı gözetildiğinde, Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen demokratik hukuk devleti ilkesi ile çelişen ve Anayasa'nın 12. maddesinde çerçevesi en geniş biçimde çizilen özgürlük alanın ölçüsüzce kısıtlayan bir müdahaledir.

Bu nedenle toptancı bir yaklaşımla kahvehanelere getirilen sigara yasağı, sadece sigara içenlere mahsus kahvehaneler açılmasına olanak vermediğinden, Anayasa'nın 2., 12. ve 13. maddelerine aykırıdır.

IV- Çalışma Özgürlüğü Yönünden:

Başvuru kararında, kahvehanelerde tütün ürünlerinin kullanımının tümüyle yasaklanmasının kahvehane işletmelerinin faaliyetlerini olumsuz etkilemesinin Anayasa'nın 48. maddesinde yer alan, herkesin dilediği alanda çalışma ve özel teşebbüs kurma özgürlüğüne ölçüsüz bir müdahale olduğu belirtilmiştir.

Tütünün global planda üretiminin, uluslar arası ticaretinin, Türkiye'de tütün mamulleri üretiminin ve satışının serbest olduğu ve nüfusun önemli bir kesiminin tüm zararlarına rağmen bu maddeyi kullandığı, kişiye sigarayı bırakması için yasal zorlamada bulunulmasının ve vücuduna müdahale edilmesinin çağdaş bir hukuk devletinde mümkün olmadığı gözetildiğinde, başkalarına zarar vermeksizin, sırf sigara kullananların devam edebilecekleri kahvehanelerin açılması ve işletilmesinin de Anayasa'nın 48. maddesinden kaynaklanan meşru bir hak olduğunun kabulü gerekir.

Almanya Federal Cumhuriyetinde de Anayasa Mahkemesi de, küçük birahane işletmecisi olan iki kişinin bireysel başvuruları üzerine 2008 yılında verdiği bir kararda, bu işletmecilerin Anayasal haklarının ihlal edildiğine hükmetmiştir.

5727 sayılı Yasa ile getirilen itiraz konusu kural, belli bölümlerinde sigara içilebilen kahvehaneler işletilmesine veya sırf sigara içenlere mahsus kah-

vehaneler açılmasına olanak tanımamaktadır. Kural, çalışma özgürlüğüne, toplum sağlığının korunması için demokratik bir toplumda gerekli olmayan, ölçüsüz bir müdahale anlamına geldiğinden, Anayasa'nın 48. maddesine aykırıdır.

Başkan Vekili

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

KARŞI OY YAZISI

7.11.1996 günlü, 4207 sayılı Tütün Ürünlerinin Zararlarının Önlenmesi ve Kontrolü Hakkında Kanun'un, 3.1.2008 günlü, 5727 sayılı Yasa'nın 3. maddesiyle değiştirilen 2. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (d) bendinde yer alan "…kahvehane…" ibaresinin Anayasa'nın 13., 17. ve 48. maddelerine aykırılığı gerekçesi ile Anayasa Mahkemesi'ne başvurulmuştur.

Olayın özünde yasakoyucunun, genel sağlığı korumak amacıyla kendisi tütün ürünü kullanmadığı halde insanların toplu olarak bulundukları kapalı yerlerde bu ürünleri kullanan kişilerin dumanına maruz kalarak, dumanda bulunan zararlı maddeleri istemeden solumak zorunda kalan bireylerin sağlıklarını korumak, tütün ürünü kullananlarında kullanımını sınırlayarak, onları bu alışkanlıklarından vazgeçmeye teşvik etmesi yatmaktadır.

Tütün ürünü kullanmayan birisinin tütün dumanına maruz bırakılması pasif içicilik veya bilimsel ifadesiyle Çevresel Tütün İçimi veya Çevresel Sigara Dumanı (*Environmental Tobacco Smoking*) olarak adlandırılmaktadır. İnsan sağlığına zararlı olduğu yönünde kuvvetli bilimsel delillerin olduğu tütün ürünleri kullanımının azaltılmasında kamu sağlığı açısından bir yarar olduğu söylenebilir. Tütün ürünleri kullanımına karşı getirilen sınırlamalar ve yasaklar, tütün dumanının sadece kendi hür iradesiyle tütün ürünü kullananları değil, tütün ürünü kullanmayan kişilerin sağlığına özellikle kapalı ve insanların toplu olarak bulunduğu mekânlarda ve ortamlarda zarar verdiği yönünde bilimsel bazı bulguların ortaya konmasıyla yayılmaya başlamıştır.[1] Bununla birlikte tütün ürünü karşıtı kampanyalarda en çok kullanılan pasif içiciliğin akciğer kanserine neden olduğu iddiasına karşı bazı bilimsel eleştirilerde yapılmaktadır.

Anayasa'nın 13. ve 17. Maddeleri Yönünden İnceleme

Anayasa'da tütün ürünü kullanma özgürlüğü diye temel hak ve özgür-

lükler içinde yer alan bir özgürlük kategorisi bulunmamaktadır. Bununla beraber Anayasa'da yer verilmeyen özgürlükler "isimsiz özgürlükler" olarak değerlendirilmektedir. Bir tütün ürünü olan sigara bağlamında sigara içme özgürlüğü, öğretide bireylerin kendi hür iradeleriyle "sigara içip-içmeme erkine sahip olmaları" olarak tanımlanmaktadır. [3]

Elbette bu özgürlüğün zıddı olarak sigara içmeme ve tütün dumanına maruz kalmama özgürlüğü de mevcuttur. Başkalarının özgürlüklerine ve haklarına zarar verilmesini önlemek için bir özgürlük sınırlandırılabilir. Tütün ürünü içme özgürlüğü ile diğer haklar ve özgürlükler çatıştığında her iki özgürlüğünde "varlık ve etkilerini optimal düzeyde" koruyabilmelerini sağlayacak düzenlemeler gerçekleştirilebilir. [4]

Anayasa'nın 13. maddesinde temel hak ve özgürlüklerin özlerine dokunulmaksızın ölçülülük ilkesine uygun şekilde, yasayla sınırlandırılabileceği belirtilmektedir. Ölçülülük ilkesi sınırlamada başvurulan aracın sınırlama amacını gerçekleştirmeye *elverişli* olmasını; bu aracın sınırlama amacı açısından *gerekli* olmasını ve araçla amacın ölçüsüz bir *oran* içinde bulunmamasını ifade eder. Burada kısıtlama için kullanılan araçla amaç arasında hak ve özgürlüğü en az sınırlayacak dengeli bir orantı aranmaktadır.

Bireysel tercihe dayanan bir davranışı yasaklamanın getireceği faydanın bireysel özgürlüğün sınırlandırılmasını haklı gösterecek kadar büyük olması gerekir. Özgürlük bireylerin yaptıkları kötü tercihler için başkalarına zarar vermedikçe kamu otoritesinden baskı ve zorlama görmeden özgürlüğün risklerini anlama ve kabul etmeleri anlamına gelir. Bireyler tütün ürünlerini satın alırken ve kullanırken bunların neden olduğu risklerin genel olarak farkındadırlar. Kahvehanelere giden her birey burada tütün ürünleri tüketildiğini bilerek ve kabullenerek gitmektedir. Genel sağlığı koruma amacı ile insanların yaşam tarzlarına ilişkin tercihlerine müdahale etmeme arasında ince bir çizgi vardır. Trafik kazaları tütün içiminden daha fazla insan yaşamını tehdit eden bir olguyken, otomobil kullanımının ciddi olarak sınırlanması konusunda kısıtlayıcı yasal tedbirlere gidilmemektedir.

İtiraz konusu ibarede yasa koyucu, bireylerin sağlıklı yaşam haklarını korumak amacıyla tütün ürünlerini kullanma özgürlüğünü belli kapalı mekânlarda yasaklamaktadır. Getirilen sınırlama amacı gerçekleştirmeye elverişli bir araç olduğundan ölçülülük ilkesinin ilk aşaması olan elverişlilik testini geçmektedir. İkinci aşama olan gereklilik testinde sınırlayıcı aracın sınırlama amacını gerçekleştirme açısından zorunlu olup, olmadığı aranmaktadır. Kahvehanelerin kapalı alanlarında tütün ürünlerinin kullanımının

tamamen yasaklanması sağlıklı yaşam amacını gerçekleştirmeye dönük zorunlu bir tedbir değildir. Yasaklama yerine özgürlüğü en az sınırlayan başka araç veya araçlar kullanılabilir. Üçüncü aşama olan orantılılık testinde ise gerçekleştirilmesi istenen amaç ile kullanılan araç arasında ölçüsüz bir oran olup, olmadığına bakılmaktadır. Tütün ürünü kullanmayanların korunması uğruna tütün ürünü kullanma özgürlüğü orantısız olarak sınırlanmaktadır. Kahvehanelerin kapalı kısımlarında uygulanan tütün ürünleri tüketme yasağı ölçülülük ilkesinin ikinci ve üçüncü testleri olan elverişlilik ve orantılılık testlerini geçemediğinden, Anayasa'nın 13. maddesine aykırıdır.

Anayasa'nın 17. maddesinin 1'inci fıkrasına göre "herkes, yaşama maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir." Kişinin maddi ve manevi varlığını geliştirmesi, faaliyetlerini özgürce gerçekleştirmesi ile mümkündür. Özerk ve özgür bireyin başkalarının, özellikle de kamu otoritelerinin, koruyup kollamasına ihtiyacı olduğunu varsaymak onun iradesini ve tercih özgürlüğünü hiçe sayan paternalist bir değerlendirmedir. İnsanların kendi hayatlarını yönetemedikleri varsayımına dayanan paternalizm, yurttaşları ergin ve özerk olarak görmediği, kendi iradelerine aykırı olsa bile onlar adına hareket etmeyi uygun gördüğü için otoriter eğilimleri bünyesinde barındıran bir yaklaşımdır. Burada özgürlüğü kısıtlanan insanın mutluluğu, çıkarı, refahı, iyiliği için kişinin iradesinin başka bir kişi veya kurum tarafından hiçe sayılması söz konusudur. Amerikan Federal Yüksek Mahkemesi üyelerinden Yargıç Brandeis 1928'de bir karşı oy yazısında "hükümetin amaçları hayırsever olduğunda özgürlüğü korumak için çok dikkatli olmamız gerektiğini tecrübeler bize göstermiştir" derken yukarıda değinilen noktalara dikkati çekmekteydi.[5] İyi ve sağlıklı olduğu düşünülen hayat tarzlarının dayatılması sadece sigara içimiyle sınırlı kalmayabilir. Tütün ürünlerinin üretimi, ticareti ve tüketimi yasak olmayıp bireylerin tercihlerine bırakılmıştır. Belirtilen gerekçelerle itiraz konusu ibare Anayasa'nın 17. maddesinin 1'inci fıkrasına aykırıdır.

Anayasa'nın 48. Maddesi Yönünden İnceleme

Anayasa'nın 48. maddesinde "Herkes, dilediği alanda çalışma ve sözleşme hürriyetlerine sahiptir. Özel teşebbüsler kurmak serbesttir. Devlet, özel teşebbüslerin milli ekonominin gereklerine ve sosyal amaçlara uygun yürümesini, güvenlik ve kararlılık içinde çalışmasını sağlayacak tedbirleri alır." denilmiştir.

5727 sayılı yasanın 3/1-d maddesi kapalı mekânlardan oluşan kahvehanelerde tütün ürünlerinin tüketimini tamamen yasaklamıştır. Böylece kah-

vehane işletmecilerinin faaliyetlerini sürdürebilmeleri zorlaştırılarak iktisadi çıkarları göz ardı edilmiş, ölçülülük ilkesine aykırı biçimde çalışma özgürlükleri sınırlandırılmıştır. İtiraz konusu ibareden dolayı kahvehane işletmelerinin iktisaden zarar gördüğü de iddia edilmektedir. [6]

İnsanların (genelde erkek) bir araya gelerek, değişik siyasi, iktisadi ve toplumsal konularda sohbet edip, fikir alışverişinde bulunup, dinlenip, oyun oynadıkları, günlük gazeteleri okudukları mekânlar olan kahvehanelerde çay, kahve gibi içeceklerin yanı sıra tütün ürünleri de geleneksel olarak tüketilmektedir. Kahvehaneler önemli bir kamusal alan mekânı olarak düşünülebilir. Bilindiği üzere kamusal alan bireyler arasında fikir alışverişini gerçekleştirerek demokrasinin gelişimine katkı yapar. Alman düşünürü Habermas kamusal alanın İngiltere ve Fransa gibi ülkelerde ilk olarak kahvehaneler ve kafelerde ortaya çıktığını belirmiştir. Buradan hareketle kahvehanelerin varlıklarını sürdürebilmelerinin kamusal alanın gelişimi açısından da önemli olduğunu söyleyebiliriz.

Anayasa'nın 48. maddesinin devlete getirdiği özel girişimlerin güvenli ve kararlı bir biçimde faaliyetlerinin devamı için önlem almak yükümlülüğü çerçevesinde, kahvehanelerde ayırt edici birtakım özellikler temelinde tütün ürünlerinin tüketilip, tüketilmediği bölümlerin oluşturulması imkanı yaratılarak, çalışma özgürlüğü ve kişi özgürlüğünün özüne dokunulmaksızın genel sağlığı korumak adına ölçülülük ilkesine uygun kısıtlamalara yer verilebilirdi. Nitekim, Anayasa Mahkemesi de 48. madde ile devletten beklenenin "Özel girişimlerin gelişmesini sağlayacak doğrultuda iktisadi ve sosyal politikalar uygulamak, özel teşebbüse güvenli çalışma ortamı sunmak" olduğunu vurgulamıştır. [7]

Bilindiği gibi kahvehaneler toplu olarak bir arada bulunulan yerlerdir ve bu yerlere tütün ürünleri kullananların gidebildiği gibi kullanmayanlar da gidebilmektedir. Diğer taraftan bu yerlerde tütün ürünleri tüketmeyen, bunlardan rahatsız olabilecek kişiler de çalışabilmektedir. Kahvehane işletmecileri, kendi mülkiyetlerindeki işletmelerinde tütün ürünleri içimini tamamen yasaklayabilirler ve tütün dumanından rahatsız olan ve tütün ürünleri tüketmeyip, kahvehanede vakit geçirmek isteyen bireyler böyle yerlere gidebilirler. Aynı şekilde tütün dumanından rahatsız olan kahvehane çalışanları, tütün ürünleri kullanımının yasaklandığı kahvehanelerde çalışabilirler. Tütün dumanından rahatsız olan biri bunun içilmesinin serbest olduğu bir kahvehanede çalışmak zorunda değildir. Serbest piyasa mekanizması ve rekabet koşulları içinde iş yeri sahipleri kendi işletmelerinde tütün ürünü kullanılıp,

kullanılmayacağını karar verebilirler. Tütün dumanından rahatsız olanlar, bunun serbest olduğu işletmelere gitmeyerek kendilerini koruyabilirler.

İlgili mevzuat kahvehanelerin açık alan sayılan kısımlarında tütün ürünleri içilmesine izin vermektedir. İsteyen işletmeciler kahvehanelerinin bazı bölümlerini açık alana uygun hale getirerek tüttün ürünlerini kullananlara hizmet verebilmektedir. Yaz aylarında uygulanması kolay olan bu durum, kış aylarında tütün ürünleri tüketmek isteyenler açısından sıkıntı ve zahmet yaratmaktadır. Dolayısıyla yasal bir faaliyeti özgürce yerine getirebilmeleri orantısız bir şekilde kısıtlanmaktadır.

Kahvehanelerin kapalı mekânlarında tütün ürünleri tüketme yasağı, özel mülkiyet sahiplerinin kendi işyerlerinde, üretimi, ticareti ve tüketimi yasal olan tütün ürünlerinin kullanımını kısıtlayarak devletin gücünün orantısız kullanımına neden olmaktadır. Böylece özel hukuk kişilerine ait olan kahvehane işletmelerine yönelik olarak özel girişim özgürlüğü ölçüsüz olarak sınırlanmaktadır. Mülkiyet hakkı sadece somut fiziksel varlıkların, nesnelerin sahipliği ile sınırlı değildir. Bir iktisadi işletme sahibinin kendi işletmesini nasıl işleteceği, iktisadi olarak nasıl kullanacağı, müşterilerine nasıl hizmet edeceği kendi tasarrufuna ait bir şeydir. Eğer bu konuda kamu çıkarına adına sınırlamaya gidiliyorsa bunun ölçüsüz olmaması gerekir. Bir işletmenin tütün ürünleri tüketimi konusundaki politikasının müşterilerin ve sahiplerinin arzuları doğrultusunda belirlenmesi mülkiyet hakkının ve tercih özgürlüğünün bir gereğidir.

İtiraz konusu ibare bireysel özgürlüğü sınırlamakta ve özel mülk sahiplerinin çalışma özgürlüğünü ihlal etmektedir. Açıklanan nedenlerden dolayı itiraz konusu ibare Anayasa'nın 48. maddesine aykırıdır.

Sonuç olarak yukarıda ifade edilen gerekçelerle itiraz konusu ibarenin Anayasa'nın 13., 17. ve 48. maddelerine aykırı olduğu sonucuna varılarak, çoğunluk görüşüne muhalefet edilmiştir.

Üye Engin YILDIRIM

[1] Dünyanın pek çok ülkesinde kapalı mekanlarda tütün ürünü kullanımı çeşitli ölçülerde sınırlanmış veya yasaklanmıştır. Bazı ülkelerde, örneğin ABD'de çeşitli kentlerde parklar ve plajlar gibi açık mekânlarda da tütün ürünü kullanımı yasaklanmaktadır. En son New York Belediye Meclisi 12'ye karşı 36 oyla belediyenin idaresinde olan parklar, plajlar

ve ünlü Times meydanında da tütün ürünü kullanımını yasaklamıştır. (Bkz. http://www.radikal.com.tr/Radikal.aspx?aType=RadikalDetayV3&ArticleID=1038901&Date=07.02.2011&CategoryID=118, erişim tarihi 07.02.2011).

Diğer taraftan, tütün ürünleri kullanımını kapalı mekânlarda yasaklama yönündeki eğilime aykırı bazı yeni gelişmelerde ortaya çıkmaya başlamıştır. Mesela Almanya Federal Anayasa Mahkemesi iki ret oyuna karşı altı oyla, Baden-Württemberg ve Berlin eyaletlerindeki sigara içme yasağını, "birahane ve diskotek sahiplerinin temel haklarını ihlal ettiği" gerekçesiyle Alman Anayası'nın 12. maddesinde yer alan "herkesin özgürce mesleğini icra etme hakkına sahip olduğu" hükmüne aykırı bulmuştur. İlgili düzenleme birçok işletmenin aksine, diskoteklere sigaralı bölme hakkı tanımamıştı. Alman Anayasa Mahkemesi kararında eyalet yönetimlerinin hem birahane ve diskotek sahiplerinin çalışma özgürlüğünü hem de sigara içmeyenleri koruyacak daha az sıkı düzenlemeler yapabileceklerini belirtmeyi de ihmal etmemiştir. (Bkz. http://www.bundesverfassungsgericht.de/pressemitteilungen/bvg08-078en.html, erişim tarihi 07.02.2011).

[2] Örneğin, pasif içicilerde sigara dumanı maruz kalma ile akciğer kanseri arasında nedensellik ilişkisinden ziyade korelasyona dayanan bir ilişki bulunduğu belirtilerek, korelasyonun nedensellik anlamına gelmediği belirtilmektedir. İki olayın birlikte gerçekleşmesi demek olan korelasyon ile iki olay arasında neden-sonuç ilişkisi kuran nedensellik aynı şey değildir. Nedensellik ilişkisinin kurulabilmesi için korelasyonun bulunması gereklidir ama bu nedensellik olduğunu göstermek için yeterli değildir. Bu konuda bkz. Zion, Sydney (2007), "Science and Secondhandsmoke: The Need for a Good Puff of Skepticism", *Skeptic*, cilt 13, sayı 3, s.21.

Bu yöntemsel eleştirinin yanı sıra Amerikan Kanser Derneği'nin 2003'de yayınlanan kanser önleme çalışmasına göre sigara içenlerle evli, asla sigara içmeyen 35.000 kişinin 1959-1998 arası sağlık verilerinin analizinde akciğer kanser riskinde artış gözükmemiştir. Benzer şekilde Dünya Sağlık Teşkilatı'na bağlı Uluslararası Kanser Araştırma Dairesi'nin yedi Avrupa ülkesinde on yıllık bir zaman dilimini kapsayan bir çalışmasında, sigara içenlerle çalışan veya yaşayan sigara içmeyenlerle, bunların çalıştıkları veya yaşadıkları yerde sigara içenler arasında akciğer kanserine yakalanma riski açısından istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Bu hususta bkz. Lambert, Thomas A. (2006), "The Case against Smoking Bans", *Missouri Environmental Law and Policy Review*,cilt 13, s.6.

[3]Gözler, K.. (1990), Sigara İçme Özgürlüğü ve Sınırları: Özgürlüklerin Sınırlandırılması Problemi Açısından Sigara Yasağı ", Ankara Barosu Dergisi, yıl 47, sayı 1, s.36.

[4] Gözler,. K. (1990), s. 42

[5] Pope, Thaddeus Mason (2000), "Balancing Public Health against Individual Liberty: The Ethics of Smoking Regulations", *University of Pittsburgh Law Review*,, cilt 61, s. 493.

[6] Kapalı alanlarda sigara yasağının uygulanmaya başladığı 19 Temmuz 2009 tarihinden bu yana Bursa'da 2 bine yakın kahvehanenin kapandığı belirtilmiştir. (Bkz. http://www.uyduturkey.com/t%FCrkiyeden-haberler/42409-sigara-yasa%F0%FD-2-bin-kahvehaneyi-kapatt%FD.html , erişim tarihi, 04.01.2011).

[7] E: 2002/32, K: 2003/100, 20.11.2003 tarihli AYM kararı.

Türkiye'de bu gelişmeler yaşanırken Avrupa Birliği 5 Aralık 2009 tarihli Resmi Gazetesinde (Official Journal of European Union) yayınladığı Konsey Kararına göre pasif olarak sigara dumanına maruziyeti halk sağlığı ve önemli bir iş güvenliği ve işçi sağlığı problemi olarak ele alınmasına karar vermiştir. Bu kapsamda AB üye ülkeleri, Dünya Sağlık Örgütü Tütün Kontrolü Çerçeve Sözleşmesi 8. maddesi doğrultusunda gerekli önlemleri almaya çağırmıştır.

Buna göre Türkiye kanununa benzer olarak, tüm kapalı ortamların mutlaka % 100 sigara dumansız hale getirilmesini ve sigara içilen bölümlerin ayrılması (tamamen izole edilmiş ve kendi havalandırma sistemi olsa bile) ve havalandırma gibi önlemlerin işe yaramadığını belirtmiştir.

Avrupa Komisyonu, üye ülkelerden "kapalı alan" tanımlarını yeniden yapmalarını ve "hangi materyalden yapılmış olursa olsun, kalıcı ve geçici olarak inşa edildiğine bakılmaksızın, bir çatısı ve bir veya birden fazla yan duvarı veya kenarı olan" her yeri "kapalı alan" olarak kabul etmelerini istemektedir.

İş yeri tanımı da, "gönüllü veya zorunlu" olmak üzere çalışılan her yeri içine alacak şekilde genişletilerek, bu yerlerin kapsamına; koridorlar, asansörler, merdiven boşlukları, lobiler, kafeteryalar, tuvaletler, binaların dışındaki sundurmalar ve kulübeleri ve araçları almıştır.

2008 yılında kısmen, 2009 yılından itibaren tüm kapalı ortamlarda uygu-

lamaya konulan 5727 Sayılı Kanun'dan sonra kapalı ortamlardaki partikül sayısı belirgin olarak azalmıştır. Dumansız Hava Sahası uygulaması ile birlikte kapalı ortamlardaki havada bulunan partikül miktarlarındaki azalmalar bilimsel çalışmalarla doğrulanmıştır.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), DSÖ ve CDC işbirliğinde 2008 yılında yapılan Küresel Yetişkin Tütün Araştırması sonuçları, 2006 yılında yine TÜİK tarafından yapılan araştırma sonuçları ile kıyaslandığında; sigara kullanma oranları toplum genelinde %2.1 azaldığı ve %33.4 olan sigara tüketim prevalansının %31.3'e düştüğü görülmektedir.

Sigara içenlerin ortalama %7'si sigarayı bırakmış olup tütün ve tütün mamulleri kullanmayı bırakma eğilimi gençlerde daha yaygındır. Sigara satış rakamlarına bakıldığında ise 2000 yılında kişi başı sigara tüketimi 1646 adet/yıl iken bu sayı 2007 yılında 1522'ye, 2008 yılında ise 1508'e gerilemiştir.

19 Temmuz 2009 tarihi sonrasında 81 ilimizde 1731 denetim ekibi kurulmuş ve 4500 kadar denetçi denetim ekiplerinde görevlendirilmiştir. Denetimlerde genel olarak yasaya uyum oranı %99,4 olarak tespit edilmiştir.

Aylık sigara satış rakamları, tütün ve tütün ürünlerinin tüketiminin ikram sektörü dâhil tüm kapalı alanlarda yasaklandığı 19 Temmuz 2009 tarihinden itibaren azalmaya başlamış, Ağustos 2009'da son beş yılın en düşük rakamına ulaşılmıştır. Ağustos 2009'daki satış rakamları, Ağustos 2008'e göre %21, Haziran 2009'a göre %29 daha düşük olmuştur.

2010 yılında Dumansız Hava Sahası uygulamasının sağlık ve ekonomik göstergelere olan etkisinin değerlendirme sonuçları oldukça manidardır.

2010'un ilk 5 ayında 2009'un aynı dönemine göre 363 milyon paket sigara daha az tüketilmiş, böylece yaklaşık 1.8 milyar TL tasarruf sağlanmıştır.

2010'un ilk 5 ayında 2009'un aynı dönemine göre hastanelerin acil servislerine başvuru oranı %20 azalmıştır. Bu oran yıllık bazda değerlendirildiğinde hasta başına ilaç maliyetinden sağlanan tasarruf, 2 milyon 900 bin TL olmuştur.

İskemik kalp hastalığı ve enfarktüse bağlı başvurularda %33,6; astıma bağlı başvurularda ise bir önceki yıla oranla %20,5 azalma gözlemlenmiştir.

İstanbul'da hasta yoğunluğu en yüksek olduğu 10 Eğitim ve Araştırma Hastanesinin acil servislerine yapılan başvurularda, 2010 yılının ilk 5 ayı ile 2009 yılının aynı dönemi karşılaştırılmıştır. Verilerin detaylı olarak incelenerek analiz edilmesi neticesinde çıkan sonuçlar şöyle özetlenmiştir:

İskemik kalp hastalığı ve enfarktüse bağlı başvurularda %33,6 azalma,

Astıma bağlı başvurularda bir önceki yıla oranla %20,5 azalma,

KOAH'a (Kronik obstrüktif akciğer hastalığı) bağlı başvurularda bir önceki yıla göre %21,4 azalma,

Pnömoni (Zatürre) başvurularında bir önceki yıla göre %32,9 azalma,

Akut nazofarenjite (Soğuk algınlığı) bağlı başvurularda bir önceki yıla göre %16 azalma,

Akut bronşit başvurularında bir önceki yıla göre %18,8 azalma,

Alerjik rinite (Halk arasında: Saman Nezlesi) bağlı başvurularda bir önceki yıla göre %59,2 azalma gözlenmiştir.

Akut alt solunum yolu enfeksiyonlarına bağlı başvurularda bir önceki yıla göre %61,3 azalma,

0-6 yaş grubundaki çocuklarda astım atağı başvurularına bakıldığında; Şişli Etfal Hastanesi'nden alınan veriler başvurularda %29 azalma; Ümraniye Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nden alınan veriler ise %27 azalma,

Tablo 3: HASTALIKLARA BAĞLI BAŞVURU ORANLARI (Bir Önceki Yıla Göre Azalma Oranı)								
Vaka	İskemik Kalp Hastalığı ve Enfarktüs	Astım	Kronik Obstrüktif Akciğer Hastalığı (KOAH)	Pnömoni (Zatüre)	Akut Nazofarenjite (Soğuk Algınlığı)	Akut Bronşit	Alerjik Rinite	Akut Alt Solunum Yolu Enfeksiyonları
Genel Başvuru	%33.6 (-)	%20.5 (-)	%21.4 (-)	%32.9 (-)	%16 (-)	%18.8 (-)	%59.2 (-)	%61.3 (-)
0-6 Yaş Grubu Şişli Etfal Hast. Oranları		%29 (-)						
0-6 Yaş Grubu Ümraniye Eğit. ve Araş. Hast. Oranları		%27 (-)						
7-14 Yaş Grubu Şişli Etfal Hast. Oranları		%24 (-)						
7-14 Yaş Grubu Ümraniye Eğit. ve Araş. Hast. Oranları		%50 (-)						

7-14 yaş grubundaki çocuklarda astım atağı başvurularına bakıldığında ise; Şişli Etfal Hastanesi'nden alınan veriler, başvurularda % 24 azalma; Ümraniye Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nden alınan veriler ise %50 azalma görülmüştür.

2010 yılının ilk 5 ayında hastanelerin acil servislerine yapılan başvuruların bir öndeki yıla göre **%20** oranında düşüş göstermesinin **Tam Dumansız Hava Sahası** yasasının başarılı olduğunun somut bir kanıtı olduğu açıktır. "Hastanelerin acil servislerine olan başvurulardaki bu azalma neticesinde

ilaç maliyetindeki azalma nedeniyle **2 900 000 TL** tasarruf edilmiştir. Bu, yasanın sağlık ekonomisine olan katkısını işaret eden göstergelerden sadece biridir."

Halkın yüksek oranda benimsediği ve kabul ettiği bu kanunu işlevsiz hale getirmek isteyenler sadece mahkemelere müracaat etmediler, aynı zamanda TBMM nezdinde de girişimler yaparak bazı Milletvekillerini mevcut kanunda değişiklik teklifi vermeye bile ikna ettiler. Verilen kanun teklifleri ciddi toplumsal tepki çekmiştir. Mensubu bulundukları parti grup başkan vekilleri ile yaptığımız görüşmelerde, verilen tekliflerin teklif sahiplerinin şahsi kararları olduğunu, grup olarak buna katılmayacaklarını ve Parti Grubu'nca desteklenmeyeceklerini ifade etmişlerdir.

ADIYAMAN MİLLETVEKİLİ ŞEVKET KÖSE'NİN 4207 SAYILI TÜTÜN ÜRÜNLERİNİN ZARARLARININ ÖNLENMESİ VE KONTROLÜ HAKKINDA KANUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASI HAKKINDA KANUN TEKLİFİ

Tekliflerden birisi Adıyaman Milletvekili Şevket Köse'ye[182], diğeri ise İstanbul Milletvekili Algan Hacaloğlu ve 32 arkadaşına aitti[183].

Adıyaman Milletvekili Şevket Köse'nin TBMM Başkanlığına 29 Aralık 2009 tarihinde sunduğu ve 4207 sayılı Kanunda değişiklik öngören teklif daha çok Türkiye Kahveciler Kıraathaneciler Büfeciler Federasyonu'nun görüşlerini ihtiva etmekte idi. İddiaya göre kahvehanelerde sigara içilmezse müşterileri azalır, gelirleri düşer, çalışanları işsiz kalacaktır. Halbuki hayatın gerçekleri tam tersini göstermektedir. Nitekim daha önce izah edildiği üzere TESK'in resmi verilerine göre kapanan kahvehaneden çok fazlası açılmıştır. Maliye Bakanlığı verilerine göre sektörün gelir miktarı ve ödedikleri vergi miktarı artmıştır. Türkiye İş Kurumu'nun verilerine göre sektörde çalışanların sayıları da artmıştır.

Adıyaman Milletvekili Şevket Köse'nin verdiği teklifin gerekcesi şöyle idi:

ADIYAMAN MİLLETVEKİLİ ŞEVKET KÖSE'NİN 4207 SAYILI TÜTÜN ÜRÜNLERİNİN ZARARLARININ ÖNLENMESİ VE KONTROLÜ HAKKINDA KANUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASI HAKKINDA KANUN TEKLİFİNE İLİŞKİN GENEL GEREKÇE

4207 sayılı Tütün Ürünlerinin Zararlarının Önlenmesi ve Kontrolü Hakkında Kanun'da, 5727 sayılı Kanunla değişiklikler yapılmış ve bu kanun 19 Ocak 2008 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

4207 sayılı kanunun 2'inci maddesinin (l'inci fıkrasının d bendi tütün ürünlerinin, "Özel hukuk kişilerine ait olan lokantalar ile kahvehane, kafeterya, birahane gibi eğlence hizmeti verilen işletmelerde" tüketilemeyeceğini hükme bağlamıştır.

İnsan sağlığını çok ciddi oranlarda etkileyen sigaranın yasaklanması, toplum sağlığına büyük bir katkı sağlayacaktır. Gelecek kuşakların tütün ürünlerine olan bağımlılığının en aza indirilmesi, dolaylı olarak toplum sağlığı konusunda olumlu bir adım olacaktır. Tütün ürünlerinin yasaklanmasının bu yanı ile birlikte görülmesi gereken başka yanları da bulunmaktadır. Her şeyden önce bireylerin tütün ürünü kullanma özgürlüğünün kısıtlanmaması gereklidir. Bu özgürlüğün tütün ürünü kullanmayan başka bireylere zarar vermemesi için ise çeşitli yollarla konuya çözüm getirmek olanaklıdır. Belli büyüklüğün üzerindeki özel hukuk kişilerine ait olan lokantalar ile kahvehane, kafeterya, birahane gibi eğlence hizmeti verilen işletmelerde bu konuda tütün ürünü içilen ve içilmeyen yerler gibi ayrımlar yapılabilir. Benzer düzenlemeler ile tütün ürünü tüketenlerin özgürlüğü sağlanıp, aynı zamanda tüketmeyenlere zarar vermesinin önüne geçilmiş olacaktır.

Tütün ürünü tüketmenin bir özgürlük olmasını düşünmenin yanında, ilgili yasağın neden olduğu ve çok ciddi boyutlarda sorun doğuracak bir başka nokta daha bulunmaktadır. Bu ise konunun ekonomik yanıdır. Yalnızca Türkiye Kahveciler Kıraathaneciler Büfeciler Federasyonuna kayıtlı 82 bin üye bulunmaktadır. Bu üyelerin yanlarında çalıştırdığı kişiler de düşünüldüğünde yaklaşık 250 bin kişiye istihdam sağlayan bir sektörden söz edilmektedir. Kahveci ve çay ocağı esnafının içinde bulunduğu durum, aileleriyle birlikte

1.5 milyondan fazla insanı doğrudan ya da dolaylı olarak etkileyecektir. İlgili rakamlar, doğacak mağduriyetin yalnızca bir kısmını işaret etmektedir. Zira, birahane, bar gibi eğlence yerlerinde çalışanların da eklenmesiyle çok daha büyük bir sayıya ulaşılacaktır.

Yasağın ekonomik yanının daha iyi vurgulanabilmesi için kimi rakamlara bakmak yararlı olacaktır. Türkiye Kahveciler Kıraathaneciler Büfeciler Federasyonu'nun ülke genelinde kahvehane alışkanlığı olan insanlarla yaptığı anketin sonuçları oldukça ilginçtir. Buna göre, kahvehanelere gelen müşterilerin %95'inin sigara içtiği, bu yasak ile birlikte kahvehanelere gelmeyecekleri sonucuna ulaşılmıştır. Kahvehanelerin açık olduğu saatlerde ortalama günlük 5 milyon müşteriye hitap ettiği düşünüldüğünde, ilgili yasağın ekonomik olarak çok büyük bir sonuç doğuracağı kesindir. İstihdamda meydana gelecek azalma, ekonomik kriz ile birlikte çığ gibi büyüyen işsizliğe yenilerini ekleyecektir. Aynı zamanda ayakta kalabilen işletmelerin gelirlerinde yaşanacak azalma, bireylerin yaşam ve harcama standartlarında doğrudan, ülke ekonomisinde ise dolaylı olarak olumsuz etkilere neden olacaktır.

Tütün ürünü kullanmayanların zarar görmemesi, kullanan kişilerin ise bireysel özgürlüklerini yaşayabilmesi; ayrıca, lokantalar ile kahvehane, kafeterya, birahane gibi eğlence hizmeti verilen işletme sahipleri ile çalışanlarının ekonomik ve dolaylı olarak sosyal açıdan mağduriyet yaşanmaması için yasa üzerinde bir değişikliğe ihtiyaç duyulduğu görülmektedir. Bu nedenle sigara yasağının uygulama süresinin bir yıl daha uzatılması ve Tütün, Tütün Mamulleri ve Alkollü içkiler Piyasası Düzenleme Kurumunca, Sağlık Bakanlığı'nın, konuyla ilgili meslek ve kitle örgütlerinin, dünyada aynı konuda yapılan düzenlemelerin incelenmesi için konunun uzmanlarının görüşlerine de başvurarak özel hukuk kişilerine ait olan lokantalar ile kahvehane, kafeterya, birahane gibi eğlence hizmeti verilen işletmelerde tütün ürünleri tüketilen ve tüketilmeyen bölmelerin yapılabilmesi amacıyla bir yönetmelik çıkarması hükme bağlanmak istenmiştir.

ADIYAMAN MİLLETVEKİLİ ŞEVKET KÖSE'NİN 4207 SAYILI TÜTÜN ÜRÜNLERİNİN ZARARLARININ ÖNLENMESİ VE KONTROLÜ HAKKINDA KANUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASI HAKKINDA KANUN TEKLİFİ MADDELERİ

MADDE 1- 07.11.1996 Tarih ve 4207 Sayılı Tütün Ürünlerinin Zararlarının Önlenmesi ve Kontrolü Hakkında Kanunun 2'inci maddesinin 1'inci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"MADDE 2-

(1) Tütün ürünleri;

Kamu hizmet binalarının kapalı alanlarında,

Koridorları dahil olmak üzere her türlü eğitim, sağlık, üretim, ticaret, sosyal, kültürel, spor, eğlence ve benzeri amaçlı özel hukuk kişilerine ait olan ve birden çok kişinin girebileceği (ikamete mahsus konutlar hariç) binaların kapalı alanlarında,

Taksi hizmeti verenler dahil olmak üzere kara yolu, demir yolu, deniz yolu ve hava yolu toplu taşıma araçlarında,

Okul öncesi eğitim kurumlarının, dershaneler, özel eğitim ve öğretim kurumlan dahil olmak üzere ilk ve orta öğrenim kurumlarının, kültür ve sosyal hizmet binalarının kapalı ve açık alanlarında tüketilemez.

Özel hukuk kişilerine ait olan lokantalar ile kahvehane, kafeterya, birahane gibi eğlence hizmeti verilen işletmelerde, tütün ürünleri içilen ve içilmeyen bölmeler yapılabilir. İşletmelerde yapılabilecek bu bölmelerin niteliklerini belirlemek amacıyla Tütün, Tütün Mamulleri ve Alkollü içkiler Piyasası Düzenleme Kurumu tarafından bir yönetmelik düzenlenir. İlgili yönetmeliğin düzenlenmesi esnasında; Sağlık Bakanlığı›nın, konuyla ilgili meslek ve kitle örgütlerinin, dünyada aynı konuda yapılan düzenlemelerin incelenmesi için konunun uzmanlarının görüşlerine de başvurulur.

Verilen teklif ikram sektöründe adeta sigara içilmesine müsaade eden bir uygulama önermekte idi. Bu yetmemiş gibi kanuna eklenecek bir geçici madde ile tüm bu alanlarda uygulama bir yıl süreyle ertelenmek istenmekteydi.

"GEÇİCİ MADDE 4- 4207 sayılı Kanunun 2'inci maddesinin (1)'inci fıkrasının d bendinde belirtilen yerlerde tütün ürünlerinin kullanım yasağı, bu

kanun yürürlüğe girdikten 1 yıl sonra uygulanmaya başlanır."

Adıyaman Milletvekili Şevket Köse esasında mevcut 4207 sayılı kanunda değişiklik yapan 5727 sayılı kanunun TBMM görüşmeleri sırasında kanuna red oyu veren iki Milletvekilinden biridir. Mevzubahis olan 29.12.2009 tarihinde verdiği bu değişiklik teklifi daha çok Kahveciler, Kıraathaneciler ve Büfeciler Federasyonunun verdiği bilgiler ışığında hazırlanmış ve onların görüşlerini yansıtmakta idi. Esas itibarıyla ikram sektöründe sigara içilen ve içilmeyen bölümlerin oluşturmasını ve uygulamanın bir yıl ötelenmesini öngörmekte olan teklif TBMM Başkanlığınca 7.1.2010 tarihinde tali olarak Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonuna, esas olarak Adalet Komisyonuna havale edilmiştir. [184] Adıyaman Milletvekili Şevket Köse bizatihi Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu üyesi idi. Buna rağmen ne Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu ve ne de Adalet Komisyonu teklifi gündeme almamış, 23. Dönem sonuna kadar Komisyonlarda bekletilmiş ve dönem sonu itibarıyla teklif kadük bırakılmıştır.

İSTANBUL MİLLETVEKİLİ ALGAN HACALOĞLU VE ARKADAŞLARININ 5727 SAYILI TÜTÜN MAMULLERİNİN ZARARLARININ ÖNLENMESİNE DAİR KANUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASI HAKKINDA KANUN TEKLİFİ

Aynı mahiyette olan İstanbul Milletvekili Algan Hacaloğlu ve arkadaşlarına ait olan ve 5.1.2010 tarihinde TBMM'ne sunulan diğer teklifte de benzer şekilde Kahveciler, Kıraathaneciler ve Büfeciler Federasyonunun verdiği bilgiler kullanılmıştı. Bu teklifte de ikram sektörüne sigara içilebilen mekanlar oluşturabilme imkanı amaçlanmakta idi. Bu teklif üzerinde de herhangi bir görüşme yapılmamış ve Şevket Köse'nin verdiği teklifte yapıldığı gibi bekletilerek dönem sonunda kadük bırakılmıştır.

Teklif Sahipleri:

Algan HACALOĞLU, İstanbul

Birgen KELEŞ, İstanbul

Tayfur SÜNER, Antalya

Esfender KORKMAZ, İstanbul

Gökhan DURGUN, Hatay

Rahmi GÜNER, Ordu

Hikmet ERENKAYA, Kocaeli

Ali KOÇAL, Zonguldak

Cânân ARITMAN, İzmir

Eşref KARAİBRAHİM, Giresun

Abdurrezzak ERTEN, İzmir

Muharrem İNCE, Yalova

Fevzi TOPUZ, Muğla

Ali İhsan KÖKTÜRK, Zonguldak

Enis TÜTÜNCÜ, Tekirdağ

Zekeriya AKINCI, Ankara

Tacidar SEYHAN, Adana

Metin ARİFAĞAOĞLU, Artvin

Mehmet Ali ÖZPOLAT, İstanbul

Fatma Nur SERTER ,İstanbul

Onur Başaran ÖYMEN, Bursa

İsa GÖK, Mersin

Atila EMEK, Antalya

Çetin SOYSAL, İstanbul

Ali Rıza ERTEMÜR, Denizli

Mehmet SEVİGEN, İstanbul

Malik Ecder ÖZDEMİR, Sivas

Orhan Ziya DİREN, Tokat

Rasim ÇAKIR, Edirne

Mehmet Ali SUSAM, İzmir

Fehmi Murat SÖNMEZ, Eskişehir

Necla ARAT, İstanbul

İstanbul Milletvekili Algan Hacaloğlu ve arkadaşlarının teklifindeki Genel Gerekçe incelendiğinde daha çok Kahveciler Odası'nın malum fikirlerini ilan etmekten ibaret olduğu görülür. Kahvehanelerin zarar ettiğini ve pek çok işletmenin kapandığı iddiaları bizatihi TESK tarafından doğrulanmayan iddialardır.

İSTANBUL MİLLETVEKİLİ ALGAN HACALOĞLU VE ARKADAŞLARININ 5727 SAYILI TÜTÜN MAMULLERİNİN ZARARLARININ ÖNLENMESİNE DAİR KANUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASI HAKKINDA KANUN TEKLİFİNE İLİŞKİN GENEL GEREKÇE

Kamusal ve toplumsal yarar, bireylerin ve toplumun sağlığının her koşulda korunmasını öngörür.

Tütün ürünlerinin doğrudan tüketiminin veya sigara dumanına dolaylı olarak sürekli maruz kalmanın sağlığa zararlı olduğu bilinmektedir. Bu nedenle, sigara tüketiminin azaltılmasını, umuma açık kapalı alanların sigara dumanından arındırılmasını amaçlayan 4207 sayılı yasa ile, o yasanın kapsamını genişleten 5727 sayılı yasa doğru amacı hedefleyen düzenlemelerdir.

Ancak, yasal düzenlemelerin, gerekli fiziki, ekonomik, sosyal ve kültürel koşullar ve ortamlar yaratılmadan uygulamaya konulmasının, sadece cezai müeyyideler ile sonuç alınmaya çalışılmasının, amaca ulaşılma açısında yeterli olamadığı da bir diğer gerçektir.

Bu kapsamda, tütün ürünlerinin tüketimine yönelik olarak kahvehane ve kıraathanelere getirilmiş olan yasak ile de, bir yıllık bir uyum süresi verilmiş olmasına rağmen, maalesef beklenen amaca ulaşılamamıştır.

Türkiye Kahveciler ve Büfeciler Federasyonu'nun verilerine göre, ülkemizin kentsel ve kırsal yörelerinde yaklaşık 500 bin adet kahvehane ve çay ocağı mevcut olup, kıraathanelerle birlikte bu işletmeler, yaklaşık bir milyon beş yüz bin insanımıza geçim kaynağı oluşturmakta, iş ve istihdam olanağı yaratmaktadır. Normal koşullarda bu işletmeler her gün on milyonun üzerinde insanımıza hizmet sunmaktadırlar.

Kahvehane ve kıraathanelerde sigara ürünleri tüketimine, gerekli uyum

ortamı yaratılamadan getirilmiş olan yasak, bu işletmelerde derin ekonomik sorunlar yaratmış olup, işletmelerin faaliyetlerine son verilmesine neden olmaktadır.

Bu nedenlerle; 4207 sayılı Kanunda değişiklik öngören 5727 Sayılı "Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanunun" 2 'nci maddesi, başlığı ile birlikte yeniden düzenlenerek;

Hem 4207 sayılı kanunun "tütün ürünlerinin insan sağlığına olan zararlarının önüne geçilmesi ve tütün ürünleri tüketiminin caydırılması" olarak özetlenebilecek olan amacına sadık kalınması,

Hem de, başta kırsal kesimde olmak üzere toplumsal yaşamırnızda önemli bir yer tutmakta olan kahvehane ve kıraathane gibi mekanların ekonomik, sosyal ve kültürel açılardan 4207 ve 5727 sayılı yasalara uyumlarını sağlayacak koşulların ve uyum için gerekli 2015 yılı sonuna dek ek sürenin sağlanması,

Bu amaçlar eşliğinde, aynı zamanda, imkanları dar olan kahvehane ve kıraathane gibi küçük işletmelerin öngörülen fiziki ve ekonomik koşullara, zaman içinde uyum sağlamaları,

Uygulaması giderek yaygınlaşmakta olan "açık alanların tütün ürünleri kullanımı amacıyla ısıtılarak gereksiz enerji tüketimine yol açan" sürecin önünün alınması, hedef alınmıştır.

Kanun teklifinde ilgili madde başlığı her ne kadar "Tütün ürünlerinin kullanımının kapalı alanlarda yasaklanması" olarak değişse de, esas itibarıyla madde metninde "ancak" ifadesi sonrasında yerleştirilen istisnalar, kanunun uygulanamaz hale gelmesine sebep olacak hükümler ihtiva etmekteydi:

İSTANBUL MİLLETVEKİLİ ALGAN HACALOĞLU VE ARKADAŞLARININ 5727 SAYILI TÜTÜN MAMULLERİNİN ZARARLARININ ÖNLENMESİNE DAİR KANUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASI HAKKINDA KANUN TEKLİFİ MADDELERİ

MADDE 1- 5727 sayılı Kanunun 3'üncü maddesi ile değiştirilen 4207 sayılı Kanunun 2'inci maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Tütün ürünlerinin kullanımının kapalı alanlarda yasaklanması"

(1) Tütün ürünleri;

Kamu hizmet binalarının kapalı alanlarında,

Koridorları dahil olmak üzere her türlü eğitim, sağlık, üretim, ticaret, konaklama sosyal, kültürel, spor, eğlence ve benzeri amaçlı özel hukuk kişilerine ait olan ve birden çok kişinin girebileceği (ikamete mahsus konutlar hariç) binaların kapalı alanlarında,

Taksi hizmeti verenler dahil olmak üzere kara yolu, demir yolu ve hava yolu toplu taşıma araçları ile deniz yolu taşıma araçlarının kapalı alanlarında,

Okul öncesi eğitim kurumlarının, dershaneler, özel eğitim ve öğretim kurumları dahil olmak üzere ilk ve orta öğrenim kurumlarının, kültür ve sosyal hizmet binalarının kapalı ve açık alanlarında,

Açık havada yapılan her türlü spor, kültür, sanat ve eğlence faaliyetlerinin yapıldığı yerler ile bunların seyir yerlerinde, tüketilemez.

(2) Ancak;

Yaşlı bakım evlerinde, ruh ve sinir hastalıkları hastanelerinde, cezaevlerinde,

Şehirlerarası veya uluslararası güzergâhlarda yolcu taşıyan deniz yolu araçlarının güvertelerinde,

Kafeterya, pastahane, lokanta gibi yeme içme yerlerinde, üretim ve ticaret yapan işyerlerinde,

Açık havada yapılan her türlü spor, kültür, sanat ve eğlence faaliyetlerinin yapıldığı yerler ile bunların seyir yerlerinde,

tütün mamulleri kullanmaya mahsus kapalı alanlar oluşturulabilir. Bu alanlara on sekiz yaşını doldurmamış kişiler giremez.

(3) Otelcilik hizmeti verilen işletmelerde, tütün ürünleri tüketen müşterilerin konaklamasına tahsis edilmiş odalar oluşturulabilir.

(4) 2015 yılı sonuna kadar geçerli olmak üzere, özel ve tüzel kişilere ait kahvehane, kıraathane, birahane, lokal v.b. işletmelerde, söz konusu mekânlara girişlerinde, dışarıdan kolayca görülebilir ebatta "içeride sigara içilmez" levhası asılması ve yeterli düzeyde havalandırma baca veya menfezlerinin sağlanması kaydıyla, tütün ürünleri tüketilebilir. İlgili yerel yönetimler, söz konusu işletmelerin havalandırma koşullarını denetlemekle yükümlüdürler.

2015 yılından sonra bu mekanlarda 2'nci fıkra hükümleri uygulanır.

(5) Bu Kanunun tütün ürünleri tüketilmesine tahsis edilen kapalı alanlarının koku ve duman geçişini önleyecek şekilde tecrit edilmesi ve havalandırma tertibatı ile donatılması gerekir.

(6) Bu Kanunun uygulanmasında "tütün ürünü" ibaresi, ürünün dumanın' tüttürme yutma veya emme şeklinde kullanılmak üzere üretilmiş, hammadde olarak tamamen veya hiçbir uyuşturucu niteliğinde madde içermemek kaydıyla kısmen tütün yaprağından imal edilmiş, ürünü ifade eder.

MADDE 2- 5727 sayılı Kanunun 6'ncı Maddesi ile yeniden düzenlenmiş olan "4207 sayılı Kanunun 5'inci Maddesinin birinci fıkrası" aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Bu kanunun 2'nci maddesinin birinci fıkrasında belirtilen alanlarda tütün ürünleri tüketenler ile 3'üncü maddenin ikinci fıkrasına aykırı hareket edenler, 30/03/2005 tarihli ve 5326 sayılı Kabahatler Kanununun 39'uncu maddesi hükümlerine göre, 3'üncü maddenin on ikinci fıkrasına aykırı hareket edenler Kabahatler Kanununun 41'inci maddesi hükümlerine göre cezalandırılır."

MADDE 3 - Bu Kanunun hükümleri yayımı tarihinden itibaren yürürlüğe girer.

MADDE 4 - Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Bu kanun teklifi TBMM Başkanlığı tarafından esas komisyon olarak Adalet Komisyonu (15.01.2010) ile Tali Komisyon olan Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu'na (15.01.2010) havale edildiyse de Komisyonların hiçbiri bu teklifi gündeme alıp görüşmediler.[186]

Tütün kontrolü bakımından 5727 sayılı Kanunla 4207 Sayılı Kanunda yapılan değişiklikler yolun sonu değil belki de başlangıcı idi. Bundan sonra gerek aynı kanunda ve gerekse bununla ilgili olarak 4733 Sayılı Kanun'da 2013 yılına kadar pek çok değişiklikler yapıldı. Bütün bu değişikliklerin asıl amacı tütünle mücadele ve o meyanda insanlarımızın ve çocuklarımızın sağlığını korumak idi.

TÜTÜN VE TÜTÜN MAMULLERİNİN KULLANIMI HAKKINDA DİĞER BAZI KANUNLARDA YAPILAN DEĞİŞİKLİKLER:

1) 5739 SAYILI KANUNLA YAPILAN DEĞİŞİKLİK

Aslında özeleştiri yapmak gerekirse o kadar titizlik yapılmasına, özen gösterilmesine rağmen Kanun yapılırken Genel Kurul'da son anda önergeler vermek suretiyle yapılan değişiklikler teknik bir hata ile sonuçlandı. Kanunun 4207 sayılı Kanunda var olan ve 5727 sayılı Kanun ile gelen olmak üzere madde numaraları aynı fakat hükmedilen cezanın farklı olduğu iki ayrı "6. Maddesi" oluşturulmuş oldu. Aynı suça iki ayrı ceza uygulaması hukuk tekniği bakımından olmaması gereken bir durumdu. Bu nedenle Kanun yürürlüğe girmeden önce mevcut 4207 Sayılı Kanundaki 6. Maddenin iptal edilmesi gerekmekte idi.

Teknik bir sorunu çözüme kavuşturan bu değişiklik Ak Parti Grup Başkan Vekili ve Yozgat Milletvekili Bekir Bozdağ'ın verdiği teklifinin[187] kanunlaşmasıyla yapıldı.

5727 sayılı kanunun yürürlüğe girmesiyle mevcut 4207 sayılı kanuna eklenen 6'ıncı madde zaten hâlihazırda mevcut olan 6'ıncı madde değiştirilmeden veya iptal edilmeden eklendiği için kanunda iki ayrı ceza hükmü içeren farklı iki tane 6'ıncı madde oluşturulmuştu. Yapılan değişiklikle 4207 sayılı kanundaki 6'ıncı madde iptal edilerek 5727 sayılı kanun yürürlüğe girmeden sorun çözülmüş oldu.

26/2/2008 tarihinde kabul edilen 5739 sayılı "ÇEŞİTLİ KANUNLARDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN"un 9 uncu Maddesi ile bahsedilen mükerrerlik ortadan kaldırıldı: [188]

MADDE 9 7/11/1996 tarihli ve 4207 sayılı Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanunun 6'ıncı maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

Bu maddenin 19/5/2008 tarihinde yürürlüğe girmesi, dolayısıyla 5727 Sayılı Kanun ile aynı anda yürürlüğe girerek iki farklı ceza verilmesini öngören mükerrer 6'ıncı Madde olması engellenmiş oldu.

2) 5752 SAYILI KANUNLA YAPILAN DEĞİŞİKLİK

5727 Sayılı Kanun kabul edildikten kısa bir süre sonra yapılan bir başka

değişiklik ise sektörün 03.01.2008 tarihli ve 5727 sayılı kanunla, yasaklanan elektronik ortamda (internet, televizyon…vs) tütün ve ayrıca alkol satışına imkan veren önemli bir kazanımı olarak tarihe geçmiştir.

Malatya Milletvekili Ferit Mevlüt Aslanoğlu ve arkadaşları 3.4.2008 tarihinde görüşülen ve bilahare 5752 Sayılı Kanun[189] olarak kabul edilen Tütün, Tütün Mamulleri, Tuz ve Alkol İşletmeleri Genel Müdürlüğünün Yeniden Yapılandırılması ile ilgili tasarının TBMM görüşmeleri sırasında verdikleri bir önerge ile 4733 Sayılı Kanunda[190] bir değişiklik yapılmıştır. Yapılan bu değişiklikle tütün satışına izin verilmekle kalmamış aynı zamanda alkol satma iznine yol açılmıştır. 4207 sayılı kanunda Mevcut olan "Madde 3/(11) [191] **Tütün ürünleri, yetkili satıcı olan yerlerin dışında; otomatik makinelerle, telefon, televizyon ve internet gibi elektronik ortamlarla satılamaz ve satış amacıyla kargo yoluyla taşınamaz."** yapılan bu değişiklikle işlevsiz hale getirildi.

Verilen önerge ve kabul edilen metin aşağıdadır:

Görüşülmekte olan 125 Sıra Sayılı "Tütün, Tütün Mamulleri, Tuz ve Alkol İşletmeleri Genel Müdürlüğünün Yeniden Yapılandırılması İle Tütün ve Tütün Mamullerinin Üretimine, İç ve Dış Alım ve Satımına, 4046 Sayılı Kanunda ve 233 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Tasarısı"nın[192] Çerçeve 3'üncü maddesi ile değiştirilmesi öngörülen 4733 sayılı Kanunun 8'inci maddesinin altıncı fıkrasının (k) bendinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Ferit Mevlüt Aslanoğlu, Malatya

Ahmet Aydın,Adıyaman

Mehmet Erdoğan,Adıyaman

Vahit Kirişçi, Adana

Mevlüt Akgün,Karaman

"k) Tütün mamulleri veya alkollü içkilerin tüketicilere satışını; izinsiz olarak veya Kurum düzenlemelerine aykırılık oluşturacak şekilde internet, televizyon, faks ve telefon gibi elektronik ticaret araçları ya da posta ile sipariş yöntemi kullanarak yapmak üzere satış sistemi kuran veya faaliyette bulunanlara yirmibin Yeni Türk Lirasından yüzbin Yeni Türk Lirasına kadar idarî para cezası verilir."

Kanuna böyle bir fıkranın eklenmesinin gerekçesinde gayet açık bir şekilde şunlar yazılmaktadır:

"Elektronik ticaret yolu ile tütün mamulü ve alkollü içki satışının Kurumca belirlenen usuller çerçevesinde yapılabilmesini teminen söz konusu düzenleme öngörülmüştür."

Bu düzenleme gerekçesinden de anlaşıldığı üzere internet üzerinden alkollü içki ve tütün mamullerinin satışının yapılması için kurumun (TAPDK) düzenleme yapmasını önermekte idi. Ancak mevcut 5727 sayılı kanunla değişik 4207 sayılı kanunun 3'ncü Maddesinin ilgili 11'nci fıkrası ise özetle "elektronik ortamda tütün satışını yasaklamakta" idi. Böylelikle bu iki kanun arasında tamamen birbirinin zıddı olan iki ayrı hüküm ve neticesinde bu çelişkili durum gençlerin zehirlenmesi için fırsat oluşturmuş oldu. Nitekim bu düzenlemeden sonra birden bire internet yoluyla alkollü içki ve tütün ürünü satan siteler peydah oldu.

4733 sayılı kanunda yapılan bu düzenleme açıkçası 5727 sayılı kanunla değişik 4207 Sayılı kanun ile çelişmekte idi.

Nitekim internet ortamında tütün satışının engellenmesi için Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına yapılan başvuruya verilen cevap durumun ne kadar tehlikeli bir mecraya sürüklendiğini göstermekte idi. Durumun önlenmesi için yapılan müracaatlar yeni bir düzenlemenin yapılmasını zaruri kılmıştır. Yapılan müracaatlara karşı Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı Basın Bürosunun açıklaması şöyle idi:

"Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı Basın Bürosu"

Basın Soruşturma No:2009/1224 Basın Karar No:2009/5

Şüpheliler: www.(...).com, www.(...).com, www.(...).com

Soruşturma evrakı incelendi:

Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına yapılan ihbari başvuruda : www.(...).com, www.(...).com, www.(...).com adlı internet sitelerinde içki ve sigara satışının elektronik ortamda internet üzerinden satışlarının yapıldığının belirtildiği,

Cumhuriyet SAVCILIĞIMIZCA YAPILAN İNCELEMEDE her üç internet sitesinde de internet ortamı üzerinden başvuru, ödeme seçenekleri, teslimat ve koşulları ile içki satışı ile birlikte sigara ve puro gibi tütün mamullerinin de elektronik ortamda satıldığı ve müşterilere kargo teslimi yoluyla iletildi-

ğinin açıkça belirtildiğinin görüldüğü,

4207 sayılı Tütün Ürünlerinin Zararlarını Önlenmesi ve Kontrolü Hakkında Kanun'un 5727 Sayılı Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun ile değiştirilen 3. Maddesi, 11. Fıkrasında" tütün ürünleri, yetkili satıcı olan yerlerin dışında, otomatik makinelerle, telefon, televizyon ve internet gibi elektronik ortamlarda satılamaz ve satış amacıyla kargo yoluyla taşınamaz" hükmünün bulunduğu ve 5. Maddenin 3. Fıkrasın uyarınca "3. Maddenin 11. Fıkra hükmüne aykırı hareketin idari para cezası yaptırımına bağlanarak, bu cezaya karar vermeye yetkili makamın" belirtildiği anlaşılmakla;

Belirlenen suç niteliği itibariyle, Cumhuriyet Başsavcılığımızın GÖREVSİZLİĞİNE, evrakın gereğinin takdir ve ifası bakımından TÜTÜN, TÜTÜN MAMULLERİVE ALKOLLÜ İÇKİLER PİYASASI DÜZENLEME KURULU BAŞKANLIĞINA gönderilmesine karar verildi 09.05.2009

Bu karardan da açıkça anlaşıldığı üzere internet üzerinden yapılan sigara ve alkol satışlarını yasaklamaya ve ceza vermeye TAPDK yetkili görülmekle beraber herhangi bir yaptırım imkanı da yoktu. Bu tip yayınları engelleyebilmek ve gerekirse yayını durdurabilmek için yetki kanununa ihtiyaç olduğu aşikardı.

Ankara Cumhuriyet Başsavcılığının kararından da anlaşıldığı üzere kanunun uygulamasında arzu edilen düzenlemelerin hilafına hareketlere yol açabilecek bir durum oluşmuştu. Bunun ortadan kalkabilmesi için yeni bir yasal düzenleme yapılması gerekli idi.

3) 5917 SAYILI KANUNLA YAPILAN DEĞİŞİKLİK

Arzu edilen düzenlemelerden biri "**BÜTÇE KANUNLARINDA YER ALAN BAZI HÜKÜMLERİN İLGİLİ KANUN VE KANUN HÜKMÜNDE KARARNAMELERE EKLENMESİ İLE BAZI KANUN VE KANUN HÜKMÜNDE KARARNAMELERDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA İLİŞKİN KANUN (Kanun No. 5917 Kabul Tarihi: 25/6/2009)" ile yapıldı.**[193]

Mevcut Kanunun 3. Maddesinin 11. fıkrasında[194] metinde geçen "yetkili satıcı olan yerlerin dışında ….satılamaz" ibaresi sanki bu tür ürünler yetkili olan yerlerde satılabilir anlamı verircesine istismar edilen bir konu idi. Bu ibare çok ciddi yanlış uygulamalara yol açmakta, adeta yetkili satıcılara her

türlü elektronik ortamda satış yetkisi verdiği şeklinde yorumlanmakta idi. Maddeye açıklık getirmek ve elektronik ortamda tütün satışını kesin bir dille engellemek amacıyla metindeki "yetkili satıcı olan yerlerin dışında" ibaresi madde metninden çıkarılmıştır. Böylelikle fıkra daha net bir şekilde anlaşılır hale getirilmiştir.

Adı geçen Kanunun 47'nci Maddesinde bahsi geçen ve değiştirilen 4207 Sayılı Kanunun 4. Maddesinin ilgili fıkrası şöyle idi: [195]

(11) Tütün ürünleri, yetkili satıcı olan yerlerin dışında; otomatik makinelerle, telefon, televizyon ve internet gibi elektronik ortamlarla satılamaz ve satış amacıyla kargo yoluyla taşınamaz.

MADDE 47-[196]

(11) 7/11/1996 tarihli ve 4207 sayılı Tütün Ürünlerinin Zararlarının Önlenmesi ve Kontrolü Hakkında Kanunun 3'üncü maddesinin onbirinci fıkrasında yer alan "yetkili satıcı olan yerlerin dışında" ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

4) 6111 SAYILI KANUNLA YAPILAN DEĞİŞİKLİK

Her ne kadar yapılan bu düzenleme ile 4207 sayılı yasada durum düzeltilmiş olsa bile 4733 sayılı yasada aynı mahiyette bir düzenleme gerekli idi. Aksi halde daha evvelce izah edildiği üzere iki farklı kanunda birbiriyle çelişen iki farklı hüküm olacaktı. Bu durum "13.02.2011 tarihli ve 6111 Sayılı BAZI ALACAKLARIN YENİDEN YAPILANDIRILMASI İLE SOSYAL SİGORTALAR VE GENEL SAĞLIK SİGORTASI KANUNU VE DİĞER BAZI KANUN VE KANUN HÜKMÜNDE KARARNAMELERDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASI HAKKINDA KANUN'un 175'nci Maddesiyle düzeltilmiştir:[197]

Madde 175: [198]

Maddenin beşinci fıkrasının (k) bendinde yer alan "izinsiz olarak veya Kurum düzenlemelerine aykırılık oluşturacak şekilde" ibaresi metinden çıkarılmış ve aynı bendin sonuna "Satışın internet ortamında yapılması halinde, 4/5/2007 tarihli ve 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanunda öngörülen usullere göre erişimin engellenmesine karar verilir ve bu karar hakkında da anılan Kanun hükümleri uygulanır." cümlesi eklenmiştir.

Böylelikle elektronik yola alkol veya tütün satışı kesin olarak yasaklanmış, bu kanuna aykırı davrananlara karşı yapılacak işlemlerin mahiyeti açıklığa kavuşturulmuştur. Yapılan değişiklikle internet (elektronik) ortamında alkollü içki veya tütün ürünü satılması halinde Telekomünikasyon İletişim Başkanlığına yayını durdurtma yetkisi verilerek sorun çözülmüş oldu. Bu oldukça önemli bir kazanımdı.

13.2.2011 tarih ve 6111 Sayılı Kanunla yapılan diğer değişiklikler de oldukça önemlidir: [199]

MADDE 202:

7/11/1996 tarihli ve 4207 sayılı Tütün Ürünlerinin Zararlarının Önlenmesi ve Kontrolü Hakkında Kanunun 5'inci maddesinin (2), (5) ve (10) numaralı fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"(2) 2'nci maddenin (a) bendi hariç birinci, üçüncü, dördüncü ve beşinci fıkralarında belirtilen yasakların uygulanması ve tedbirlerin alınması ile ilgili yükümlülüklerini yerine getirmeyen işletme sorumluları, denetimi yapan yetkililer tarafından önce yazılı olarak uyarılır. Bu uyarı yazısı, ilgili işletme sorumlusuna tebliğ edilir. Bu uyarıya rağmen yükümlülüklerini yerine getirmeyenlere, mahalli mülki amir tarafından bin Türk Lirasından beşbin Türk Lirasına kadar idarî para cezası verilir."

"(5) 3'üncü maddenin yedinci fıkrasındaki yasağa aykırı hareket edenler, mahalli mülki amir tarafından bin Türk Lirası idarî para cezası ile cezalandırılır."

"(10) 3'üncü maddenin ondördüncü fıkrasındaki ürünleri üretenler, mahalli mülki amir tarafından yirmibin Türk Lirasından yüzbin Türk Lirasına kadar idarî para cezası ile cezalandırılır."

"(16) Bu maddedeki cezaları gerektiren fiillerin tekerrürü halinde idari para cezası bir kat artırılarak verilir."

4207 Sayılı Kanunun 5'inci Maddesinin 2, 5 ve 10'uncu fıkralarına yapılan değişiklikle işletmelere ceza kesmeye yetkili makam olarak daha önce belirlenen belediye encümenleri yerine yeni düzenlemede mahalli mülki amirler belirlenmiştir. Bunun asıl sebebi daha önceki durumda ceza kesmeye yetkili olan belediye encümenleri maalesef bu yetkilerini yeterince kullanmadılar. İhlal yaptığı tespit edilen işletmelere ceza kesme yetkilerini %15 gibi çok düşük oranda kullandılar. Bu nedenle Kanunla yetki devri gerçekleştirilerek

bu yetki mahalli mülki amirlere devredilmiş oldu. Şunun bilinmesi gerekir ki, Kanun ilk hazırlandığında ceza kesme yetkisinin ruhsat verme yetkisine sahip olan belediye encümenlerine verilmesi mantıklı bir tercih olarak düşünülmüştü. Ancak bilahare ki bu yetkinin belediyelerce yeterince kullanılmadığı görüldüğü için böyle bir değişikliğe ihtiyaç duyulmuştur.

Bu kanunda bahsedilen ihlalleri tekrarlayanlar için önce cezaların artırılması, yine de ihlal devam ederse kapama cezası verilmesi Kanun tasarısının görüşüldüğü Plan ve Bütçe Komisyonunda tartışılmış ise de işyerlerine kapama cezası verilmesi uygun görülmeyerek ceza artımının yeterli olacağı kanaatine varılmıştır. Nitekim kanun tasarısının Genel Kurul'da yapılan görüşmelerinde "ceza gerektiren fiillerin tekerrürü halinde idari para cezasının bir kat artırılması" kanuna eklenmiştir.

Pek çok işletme cezayı vermek pahasına kanunu ihlal ettirmekte olduğu bilinmekte olduğundan caydırıcı ceza ancak kapama ile verilebilir. Maalesef kanunda bu defa değişiklik yeterli olmamıştır. Ancak daha sonra belirtileceği üzere ihlal ve suistimallerin önüne geçebilmek için kapama cezası bilahare getirilmek zorunda kalınmıştır.

5) 6354 SAYILI KANUNLA YAPILAN DEĞİŞİKLİK

Kanunda yapılan kapsamlı önemli bir diğer değişiklik paketi **SAĞLIK BAKANLIĞI VE BAĞLI KURULUŞLARININ TEŞKİLAT VE GÖREVLERİ HAKKINDA KANUN HÜKMÜNDE KARARNAME İLE BAZI KANUN VE KANUN HÜKMÜNDE KARARNAMELERDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN**[200]

(Kanun No. 6354 Kabul Tarihi: 4/7/2012) ile yapılmıştır.

MADDE 9 – 7/11/1996 tarihli ve 4207 sayılı Tütün Ürünlerinin Zararlarının Önlenmesi ve Kontrolü Hakkında Kanunun 3'üncü maddesinin sekizinci fıkrasında yer alan "Tütün ürünleri" ibaresinden sonra gelmek üzere "ve tütün ürünü ihtiva eden ve etmeyen nargile ile benzerleri" ibaresi ile maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"(15) Tütün ürünleri üretici, ithalatçı ve dağıtıcı firmaları ile tütün ürünlerinin isim, marka, amblem, logo veya bunları doğrudan çağrıştıran diğer isim ve alametler, tütün ürünleri harici mal ve hizmet sektörlerindeki firma veya ürünlerle ilişkilendirilemez ve tütün ürünüyle diğer ürün veya hizme-

tin birbiriyle ilişkili olduğu izlenimi verecek biçimde kullanılamaz. Tütün ürünleri harici mal ve hizmet sektörlerindeki firma ve ürünlerin isim, marka, amblem, logo veya bunları doğrudan çağrıştıran diğer isim ve alametler de, tütün ürünleriyle veya firmalarıyla ilişkilendirilemez ve ürün veya hizmetin tütün ürünüyle ilişkili olduğu izlenimi verecek biçimde kullanılamaz, hiçbir ürünün üzerinde tütün ürünlerini çağrıştıran herhangi bir işaret ve renk bulunamaz. Bu fıkranın uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Sağlık Bakanlığının uygun görüşü alınarak Tütün ve Alkol Piyasası Düzenleme Kurumu tarafından belirlenir."

MADDE 10 – 4207 sayılı Kanunun 4'üncü maddesinin üçüncü fıkrasının birinci cümlesi ile dördüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Türkiye'de üretilen veya ithal edilen tütün ürünleri paketleri ile tabanı hariç nargile şişelerinin üzerine, en geniş iki yüzünden her birine, bu yüzlerin alanlarının yüzde altmışbeşinden az olmamak üzere, özel çerçeve içinde tütün ürünlerinin zararlarını belirten resimli ve Türkçe yazılı uyarılar veya mesajlar konulur."

"(4) İthal edilen veya Türkiye'de üretilen tütün ürünlerinin paketlerinde ve etiketlerinde; bu ürünlerin özellikleri, sağlığa etkileri, tehlikeleri veya emisyonları ile ilgili yanıltıcı ve eksik bilgi verilemez; tüketimi özendiren, teşvik eden veya tüketiciyi yanıltan ya da ürünü cazip kılan metin, isim, marka, ibare, mecaz, resim, figür, işaret veya renkler ve renk kombinasyonları kullanılamaz."

MADDE 11 – 4207 sayılı Kanunun 5'inci maddesinin; ikinci fıkrasında yer alan "işletme sorumluları" ibaresi "işletme sorumlularına" şeklinde değiştirilmiş ve "denetimi yapan yetkililer tarafından önce yazılı olarak uyarılır. Bu uyarı yazısı, ilgili işletme sorumlusuna tebliğ edilir. Bu uyarıya rağmen yükümlülüklerini yerine getirmeyenlere," ibaresi metinden çıkartılmış; üçüncü fıkrasında yer alan "beşinci" ibaresinden sonra gelmek üzere ", onbeşinci" ibaresi eklenmiş ve birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"(1) 2'nci maddenin birinci ve dördüncü fıkralarında belirtilen alanlarda tütün ürünleri tüketenler ile 3'üncü maddenin ikinci fıkrasına aykırı hareket edenler, 30/3/2005 tarihli ve 5326 sayılı Kabahatler Kanununun 39'uncu maddesi hükmüne göre cezalandırılır. 3'üncü maddenin onikinci fıkrasına, kamu hizmet binalarının kapalı ve açık alanlarında aykırı davranan kişilere ilgili idari birim amirinin yetkili kıldığı kamu görevlileri tarafından; özel hukuk kişilerine ait ve herkesin girebileceği binaların kapalı ve açık alanları

ile sokak veya kamuya ait sair alanlarda aykırı davranan kişilere ise belediye zabıta görevlilerince, elli Türk Lirası para cezası verilir. Meydana gelen çevre kirliliğinin ilgili kişi tarafından derhal giderilmesi hâlinde idari para cezasına karar verilmeyebilir."

Bu kanunla yapılan değişiklikler oldukça önemlidir:[201]

TBMM Genel Kurul görüşmeleri sırasında Doğan Kubat ve arkadaşları (Nurettin Canikli, Giresun; Ali Öz, Mersin; Mehmet Doğan Kubat, İstanbul; Aytuğ Atıcı, Mersin; Nurettin Demir, Muğla; Mehmet Hilal Kaplan, Kocaeli; Recep Özel, Isparta; Özgür Özel, Manisa) tarafından verilen bir önerge[202] ile hangi türü olursa olsun hiçbir nargile türünün açık havada bile olsa çocuklara satılamayacağının kanunlaşmış[203] olması oldukça önemlidir. Çocuklara açık havada bile olsa nargilenin hangi çeşidi olursa olsun satış yapanlar hakkında 26.9.2004 tarih ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunun "sağlık için tehlikeli madde temini" kapsamında cezalandırılması gerekli kılınmaktadır.[204]

Dünya Sağlık Örgütünün belirlediği MPOWER stratejileri bakımından çok önemli olan sigara paketlerinin üzerlerindeki uyarıların boyutlarının artırılması sağlanmış ve yüzde elli olan oran yüzde altmışbeşe çıkarılmıştır. Sigara paketleri üzerinde bulunan uyarıların benzerlerinin şekilde nargile şişelerinin üzerine de konulması mecburiyeti getirilmiştir.

4207 sayılı Kanunun 5'inci maddesinin; ikinci fıkrasında yer alan "denetimi yapan yetkililer tarafından önce yazılı olarak uyarılır. Bu uyarı yazısı, ilgili işletme sorumlusuna tebliğ edilir. Bu uyarıya rağmen yükümlülüklerini yerine getirmeyenlere," ibaresi metinden çıkartılmış, böylece ceza kesilmesi için önceden yazılı uyarı zorunluluğu kaldırılmıştır. Çünkü kanun yaklaşık beş yıldır uygulanmakta olduğundan herkes tarafından yeterince bilinmektedir.

Kanuna eklenen "GEÇİCİ MADDE 4 ile:

(1) "Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce Türkiye'de üretilen veya ithal edilen tütün ürünleri, bir yıl içinde kanuna uygun hale getirilir." denilerek ticaret ile ilgilenen kişilere kanuna uyabilmek için fırsat tanınmıştır.

(2) 3'üncü maddenin on beşinci fıkrasında öngörülen düzenleme üç ay

içerisinde yapılır." denilerek kanunda bahsedilen "Tütün ürünleri üretici, ithalatçı ve dağıtıcı firmaları ile tütün ürünlerinin isim, marka, amblem, logo veya bunları doğrudan çağrıştıran diğer isim ve alametler, tütün ürünleri harici mal ve hizmet sektörlerindeki firma veya ürünlerle ilişkilendirilemez ve tütün ürünüyle diğer ürün veya hizmetin birbiriyle ilişkili olduğu izlenimi verecek biçimde kullanılamaz. Tütün ürünleri harici mal ve hizmet sektörlerindeki firma ve ürünlerin isim, marka, amblem, logo veya bunları doğrudan çağrıştıran diğer isim ve alametler de, tütün ürünleriyle veya firmalarıyla ilişkilendirilemez ve ürün veya hizmetin tütün ürünüyle ilişkili olduğu izlenimi verecek biçimde kullanılamaz, hiçbir ürünün üzerinde tütün ürünlerini çağrıştıran herhangi bir işaret ve renk bulunamaz." Hükmüne uyum amaçlanmıştır.

Bu Kanunla yapılan önemli düzenlemelerden biri de MPOWER prensiplerinden biri olan marka benzeşmeleri yanında marka esnetmelerinin de önüne geçilmesini sağlamış oldu. Biraz daha ayrıntılı bilgi vermek gerekirse tütün ürünü üreten firma aynı isim ve marka ile başka bir ürün üretemez, başka bir ürün üreten ise aynı isim ve marka ile tütün ürünü üretemez hale getirildi.

Yapılan bu değişikliler ile birlikte Türkiye, Dünya Sağlık Örgütü'nün tütünle mücadelede belirlediği MPOWER stratejileri çerçevesindeki tüm kriterleri (6 kriterin tamamını) yerine getiren ilk ve tek ülke olmuş oldu.[205] [206] [207]

Tütünle mücadelede elde edilen bu muazzam başarıya rağmen tütünle mücadele devam etmekteydi. Bu meyanda insan sağlığı için yapılacak daha çok şeyler vardı.

6) 6487 SAYILI KANUNLA YAPILAN DEĞİŞİKLİK

Bu amaçla Yapılan en son değişikliklerden biri de "BAZI KANUNLAR İLE 375 SAYILI KANUN HÜKMÜNDE KARARNAMEDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASI HAKKINDA KANUN (Kanun No. 6487 Kabul Tarihi: 24/5/2013) ile yapılmıştır:[208]

MADDE 26 – 7/11/1996 tarihli ve 4207 sayılı Tütün Ürünlerinin Zararlarının Önlenmesi ve Kontrolü Hakkında Kanunun 2'nci maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve altıncı fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiştir.

"c) Hususi araçların sürücü koltukları ile taksi hizmeti verenler dâhil ol-

mak üzere kara yolu, demir yolu, deniz yolu ve hava yolu toplu taşıma araçlarında, ”

“Tütün içermeyen ancak tütün mamulünü taklit eder tarzda kullanılan her türlü nargile ve sigara, tütün ürünü kabul edilir.”

MADDE 27 – 4207 sayılı Kanunun 5’inci maddesinin on altıncı fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“(16) Bu maddedeki cezaları gerektiren fiillerin bir yıllık dönemde tekerrürü hâlinde idari para cezası bir kat; ikinci tekerrürü hâlinde iki kat artırılarak verilir. Aynı dönemdeki üçüncü tekerrürde de iş yeri on günden bir aya kadar kapatılır.”

Bu kanunla özel araç sürücülerinin de araç kullanırken tütün ürünü kullanmalarına yasak getirildi. Bu tenkit edenler olsa da aslında çok mantıklı bir uygulama idi. Çünkü sürücünün elini ve zihnini meşgul ettiği gerekçesiyle sürücülere yasaklanan “cep telefonu ile konuşma” gibi değerlendirildiğinde ondan daha tehlikeli olduğunu söylemeye bile gerek yoktur. Çünkü tütün, cep telefonunda fazla olarak kul, duman ve her şeyden önce ateş ihtiva etmekte ve onlara bağlı olarak insana zarar vermekte, kazalara sebebiyet verebilmektedir. Ancak, maalesef tütün ürünlerinin ne kadar kazaya sebebiyet verdiğine dair elimizde resmi bir veri yoktur.

Yapılan çok önemli bir düzenleme de ne ihtiva derse etsin, tütün ihtiva etmese bile nargile ve nargile gibi tüketilen tüm ürünler bu kanun kapsamında tütün ürünü kabul edilmeye başlandı. Bu sayede nargile ve meyveli diye insanları adeta aldatarak daha az zarar verdiğine inandırılarak bulaştırılan hiçbir nargile kapalı mekanda tüketilemeyecektir. Elbette ki çocuklara satılamayacaktır. Ayrıca böylelikle halk arasında elektronik sigara denilen ve pek çok zararı bulunan nesneler de tütün ürünü gibi işleme tabi tutulacaktır.

Yapılan bu değişiklikle tütünü ürünü ihtiva etmese bile tüm nargileler ve benzerleri bu kanunun kapsamına alınmıştır. Aslında hukuk sistemimizde “nargilehane” diye bir isimlendirilen ayrı bir müessese yoktur. Bu olmamakla birlikte fiilen kafe, kahvehane gibi bazı yerler nargilehane tabelası asılarak kanun dışı uygulamalara yol açan müesseseler haline getirilmişlerdir. Kanunda yapılan bu değişiklikle daha önceden var olan ve tütün ihtiva eden nargilelere ilaveten tütün ihtiva etmese bile tüm nargile ürünleri de yasak kapsamına alınmış oldu. Aslında tütün ihtiva eden nargilelerin birkaç paket sigaradan daha fazla zararlı olduğunu unutmamak gerekir. Meyveli veya başka otlardan mürekkep olduğu iddia edilen diğer nargile türleri tütün hiç

ihtiva etmeseler bile sağlık için çok ciddi mahzurları bulunmaktadır. Bunun dışında şişede bulunan su vasıtasıyla başta tüberküloz olmak üzere bazı solunum yolu hastalıklarının bulaştırılmasında da yol olmaktadır. Bu nedenle yapılan düzenleme insan sağlığı bakımından çok önemlidir.

Yapılan bu değişiklikle özel araç sürücülerinin de sigara içmeleri yasaklanmıştır. Çünkü bilmekteyiz ki, aynen cep telefonları gibi sigara da hem eli ve hem de zihni meşgul etmektedir. Hatta bununla kalmayıp ateş, kül ve dumanın yola açtığı ilave problemlere de yol açmaktadır. Bu nedenle özel araç bile olsa araç sürücülerinin sigara kullanmalarının engellenmesi çok güzel bir uygulama olacaktır.

Bu kanunda yapılan diğer bir değişiklik ise tereddüde yer vermeyecek şekilde tütün ihtiva etsin veya etmesin her çeşit nargile ürününün kapsama almaktır.

Diğer önemli bir değişiklik ise daha önce yapmak isteyip de yapamadığımız bir konu başarılmıştır. "Bu maddedeki cezaları gerektiren fiillerin bir yıllık dönemde tekerrürü hâlinde idari para cezası bir kat; ikinci tekerrürü hâlinde iki kat artırılarak verilir. Aynı dönemdeki üçüncü tekerrürde de iş yeri on günden bir aya kadar kapatılır." denmek suretiyle devamlı yasayı ihlal etmek suretiyle kanunu uygulanamaz hale getiren uygulama ortadan kaldırılmıştır. Böylelikle kanunu devamlı ihlal eden işletmelerin on günden bir aya kadar kapatılmayı göze alamayacaklarından dolayı yasayı ihlallerin ve tekrarlayan ihlallerin azalacağı beklemektedir.

Böylelikle 2013 yılı itibarıyla 1996 yılında çıkarıla 4207 sayılı kanunun zamanla tüm maddeleri değiştirilmiş ve dünyaya örnek olan, yol gösteren, daha da önemlisi herkesin gıpta ile baktığı bir kanuna sahip olmuş olduk.

Bu konuda emek veren herkese başta çocuklarımız olmak üzere tüm insanlık adına minnettarız.

Bütün bu uzun serüvenin sonunda oluşan nihai metin aşağıdadır:

TÜTÜN ÜRÜNLERİNİN ZARARLARININ ÖNLENMESİ VE KONTROLÜ HAKKINDA KANUN[209]

Kanun Numarası : **4207**

Kabul Tarihi : **7/11/1996**

Yayımlandığı R.Gazete : **Tarih : 26/11/1996 Sayı : 22829**

Yayımlandığı Düstur : **Tertip : 5 Cilt : 36**

Amaç

Madde 1 – (Değişik: 3/1/2008-5727/2 md.)

(1) Bu Kanunun amacı; kişileri ve gelecek nesilleri tütün ürünlerinin zararlarından, bunların alışkanlıklarını özendirici reklam, tanıtım ve teşvik kampanyalarından koruyucu tertip ve tedbirleri almak ve herkesin temiz hava soluyabilmesinin sağlanması yönünde düzenlemeler yapmaktır.

Tütün ürünlerinin yasaklanması (2)

Madde 2 – (Değişik: 3/1/2008-5727/3 md.)

(1) Tütün ürünleri;

a) Kamu hizmet binalarının kapalı alanlarında,

b) Koridorları dahil olmak üzere her türlü eğitim, sağlık, üretim, ticaret, sosyal, kültürel, spor, eğlence ve benzeri amaçlı özel hukuk kişilerine ait olan ve birden çok kişinin girebileceği (ikamete mahsus konutlar hariç) binaların kapalı alanlarında,

c) (Değişik: 24/5/2013-6487/26 md.) Hususi araçların sürücü koltukları ile taksi hizmeti verenler dâhil olmak üzere kara yolu, demir yolu, deniz yolu ve hava yolu toplu taşıma araçlarında,

ç) Okul öncesi eğitim kurumlarının, dershaneler, özel eğitim ve öğretim kurumları dahil olmak üzere ilk ve orta öğrenim kurumlarının, kültür ve sosyal hizmet binalarının kapalı ve açık alanlarında,

d) Özel hukuk kişilerine ait olan lokantalar ile kahvehane, kafeterya, birahane gibi eğlence hizmeti verilen işletmelerde,

tüketilemez.

(2) Ancak;

a) Yaşlı bakım evlerinde, ruh ve sinir hastalıkları hastanelerinde, cezaevlerinde,

b) Şehirlerarası veya uluslararası güzergâhlarda yolcu taşıyan deniz yolu araçlarının güvertelerinde,

tütün ürünleri tüketilmesine mahsus alanlar oluşturulabilir. Bu alanlara on sekiz yaşını doldurmamış kişiler giremez.

(3) Otelcilik hizmeti verilen işletmelerde, tütün ürünleri tüketen müşterilerin konaklamasına tahsis edilmiş odalar oluşturulabilir.

---

(1) Bu Kanunun adı "Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanun" iken, 3/1/2008 tarihli ve 5727 sayılı Kanunun 1'inci maddesiyle 19/5/2008 tarihinden geçerli olmak üzere değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.

(2) Bu madde başlığı "Tütün ve tütün mamullerinin içilmesi yasaklanan yerler" iken, 3/1/2008 tarihli ve 5727 sayılı Kanunun 3'üncü maddesiyle 19/5/2008 tarihinden geçerli olmak üzere değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.

7534

(4) Açık havada yapılan her türlü spor, kültür, sanat ve eğlence faaliyetlerinin yapıldığı yerler ile bunların seyir yerlerinde tütün ürünleri kullanılamaz. Ancak bu tesislerde, tütün ürünlerinin tüketilmesine mahsus alanlar oluşturulabilir.

(5) Bu Kanunun tütün ürünleri tüketilmesine tahsis edilen kapalı alanlarının koku ve duman geçişini önleyecek şekilde tecrit edilmesi ve havalandırma tertibatı ile donatılması gerekir.

(6) Bu Kanunun uygulanmasında "tütün ürünü" ibaresi tüttürme, emme, çiğneme ya da buruna çekerek kullanılmak üzere üretilmiş, hammadde olarak tamamen veya kısmen tütün yaprağından imal edilmiş maddeyi ifade eder. (Ek cümle: 24/5/2013-6487/26 md.) Tütün içermeyen ancak tütün mamulünü taklit eder tarzda kullanılan her türlü nargile ve sigara, tütün ürünü kabul edilir.

Diğer koruyucu önlemler(1)

Madde 3 – (Değişik: 3/1/2008-5727/4 md.)

(1) Tütün ürünlerinin ve üretici firmaların isim, marka veya alâmetleri kullanılarak her ne suretle olursa olsun reklam ve tanıtımı yapılamaz. Bu ürünlerin kullanılmasını özendiren veya teşvik eden kampanyalar düzenlenemez. Tütün ürünleri üreten ve pazarlamasını yapan firmalar, her ne surette olursa olsun hiçbir etkinliğe isimlerini, amblemlerini veya ürünlerinin marka ya da işaretlerini kullanarak destek olamazlar.

(2) Tütün ürünleri sektöründe faaliyet gösteren firmaların isimleri, amblemleri veya ürünlerinin marka ya da işaretleri veya bunları çağrıştıracak alâmetleri kıyafet, takı ve aksesuar olarak taşınamaz.

(3) Tütün ürünleri sektöründe faaliyet gösteren firmalara ait araçlarda bu ürünlere ilişkin markaların tanınmasını sağlayacak bir uygulamaya gidilemez.

(4) Firmalar her ne amaçla olursa olsun üretilen ve pazarlaması yapılan tütün ürünlerini bayilere veya tüketicilere, teşvik, hediye, eşantiyon, promosyon, bedelsiz veya yardım olarak dağıtamazlar.

(5) Her ne amaçla olursa olsun, tütün ürünlerinin isim, logo veya amblemleri kullanılarak bildirim yapılamaz, basın-yayın organlarına ilân verilemez.

(6) Televizyonda yayınlanan programlarda, filmlerde, dizilerde, müzik kliplerinde, reklam ve tanıtım filmlerinde tütün ürünleri kullanılamaz, görüntülerine yer verilemez.

(7) Sağlık, eğitim ve öğretim, kültür ve spor hizmeti verilen yerlerde tütün ürünlerinin satışı yapılamaz.

(8) Tütün ürünleri ve tütün ürünü ihtiva eden ve etmeyen nargile ile benzerleri onsekiz yaşını doldurmamış kişilere satılamaz ve tüketimlerine sunulamaz.(2)

(9) On sekiz yaşını doldurmamış kişiler, tütün ürünü işletmelerinde, pazarlanmasında ve satışında istihdam edilemez.

(10) Tütün ürünleri, paket açılarak adet şeklinde veya daha küçük paketlere bölünerek satılamaz.

(11) Tütün ürünleri, (…) (3) otomatik makinelerle, telefon, televizyon ve internet gibi elektronik ortamlarla satılamaz ve satış amacıyla kargo yoluyla

taşınamaz. (3)

(12) Tütün ürünleriyle ilgili izmarit, paket, ağızlık, kağıt ve benzeri atıklar çevreye atılamaz.

---

(1) Bu madde başlığı " Diğer yasaklar " iken, 3/1/2008 tarihli ve 5727 sayılı Kanunun 4'üncü maddesiyle 19/5/2008 tarihinden geçerli olmak üzere değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.

(2) 4/7/2012 tarihli ve 6354 sayılı Kanunun 9'uncu maddesi ile bu fıkrada yer alan "Tütün ürünleri" ibaresinden sonra gelmek üzere "ve tütün ürünü ihtiva eden ve etmeyen nargile ile benzerleri" ibaresi eklenmiştir.

(3) 25/6/2009 tarihli ve 5917 sayılı Kanunun 47'nci maddesiyle; bu fıkrada yer alan "yetkili satıcı olan yerlerin dışında;" ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

7534-1

(13) Tütün ürünleri, on sekiz yaşını doldurmamış kişilerin doğrudan ulaşacağı ve işletme dışından görülecek şekilde satışa arz edilemez. Tütün ürünleri satış belgesi olmaksızın ve satış belgesinde belirtilen yerin dışında satışa sunulamaz.

(14) Her türlü sakız, şeker, çerez, oyuncak, kıyafet, takı, aksesuar ve benzeri ürünler tütün ürünlerine benzeyecek veya markasını çağrıştıracak şekilde üretilemez, dağıtılamaz ve satılamaz.

(15) (Ek: 4/7/2012-6354/ 9 md.) Tütün ürünleri üretici, ithalatçı ve dağıtıcı firmaları ile tütün ürünlerinin isim, marka, amblem, logo veya bunları doğrudan çağrıştıran diğer isim ve alametler, tütün ürünleri harici mal ve hizmet sektörlerindeki firma veya ürünlerle ilişkilendirilemez ve tütün ürünüyle diğer ürün veya hizmetin birbiriyle ilişkili olduğu izlenimi verecek biçimde kullanılamaz. Tütün ürünleri harici mal ve hizmet sektörlerindeki firma ve ürünlerin isim, marka, amblem, logo veya bunları doğrudan çağrıştıran diğer isim ve alametler de, tütün ürünleriyle veya firmalarıyla ilişkilendirilemez ve ürün veya hizmetin tütün ürünüyle ilişkili olduğu izlenimi verecek biçimde kullanılamaz, hiçbir ürünün üzerinde tütün ürünlerini çağrıştıran herhangi bir işaret ve renk bulunamaz. Bu fıkranın uygulanmasına

ilişkin usul ve esaslar Sağlık Bakanlığının uygun görüşü alınarak Tütün ve Alkol Piyasası Düzenleme Kurumu tarafından belirlenir.

Kontrolün sağlanması (1)

Madde 4 – (Değişik: 3/1/2008-5727/5 md.)

(1) Tütün ürünlerinin içilmesinin yasaklandığı yerlerde, yasal düzenleme ve buna uymamanın cezai sonuçlarını belirten uyarılar; salonlarda asgari on santimetrelik puntolarla, toplu taşım araçlarında üç santimetrelik puntolarla herkes tarafından görülebilir yerlere asılır. Ayrıca, tütün ürünlerinin tüketilmesine tahsis edilen alanlarda tütün ürünleri kullanımının tehlikelerini anlatan sağlık uyarıları herkes tarafından görülebilir yerlere asılır.

(2) (Değişik: 3/4/2008-5752/6 md.) Tütün ürünlerinin satışının serbest olduğu yerlere "Yasal Uyarı: 18 yaşını doldurmayanlara sigara ve diğer tütün ürünleri satılamaz; satanlar hakkında yasal işlem yapılır." ibaresi Tütün, Tütün Mamulleri ve Alkollü İçkiler Piyasası Düzenleme Kurumunca belirlenen usullere uygun olarak yazılarak, rahatlıkla görülebilen ve okunabilen yerlere asılır.

(3) (Değişik birinci cümle : 4/7/2012-6354/ 10 md.) Türkiye›de üretilen veya ithal edilen tütün ürünleri paketleri ile tabanı hariç nargile şişelerinin üzerine, en geniş iki yüzünden her birine, bu yüzlerin alanlarının yüzde altmışbeşinden az olmamak üzere, özel çerçeve içinde tütün ürünlerinin zararlarını belirten resimli ve Türkçe yazılı uyarılar veya mesajlar konulur. Bu uyarı yazılarının aynı şekilde, birden fazla paketi bir arada bulunduran tütün ürünleri kutuları üzerine de yazılması zorunludur. Uyarı mesajları resim, şekil veya grafik biçimlerinde de olabilir. Uyarı mesajlarını taşımayan tütün ürünleri ithal edilemez veya satışa çıkarılamaz.

(4) (Değişik: 4/7/2012-6354/ 10 md.) İthal edilen veya Türkiye'de üretilen tütün ürünlerinin paketlerinde ve etiketlerinde; bu ürünlerin özellikleri, sağlığa etkileri, tehlikeleri veya emisyonları ile ilgili yanıltıcı ve eksik bilgi verilemez; tüketimi özendiren, teşvik eden veya tüketiciyi yanıltan ya da ürünü cazip kılan metin, isim, marka, ibare, mecaz, resim, figür, işaret veya renkler ve renk kombinasyonları kullanılamaz.

(5) Bu Kanunda sözü edilen yasal uyarı yazıları, resim, şekil veya grafik mesajlarıyla ilgili hususlar yönetmelikle düzenlenir. Bu yönetmelik Sağlık Bakanlığının uygun görüşü alınarak Tütün, Tütün Mamulleri ve Alkollü İçkiler Piyasası Düzenleme Kurumu tarafından çıkarılır.

(6) Tütün ürünleri sektöründe faaliyet gösteren firmalar, ürün, üretim, pazarlama ve diğer aktiviteleri ile ilgili her türlü bilgiyi istenildiği takdirde onbeş gün içerisinde Sağlık Bakanlığına ve Tütün, Tütün Mamulleri ve Alkollü İçkiler Piyasası Düzenleme Kurumuna vermek zorundadır.

(7) Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu ile ulusal, bölgesel ve yerel yayın yapan özel televizyon kuruluşları ve radyolar, ayda en az doksan dakika tütün ürünleri ve sağlığa zararlı diğer alışkanlıkların zararları konusunda uyarıcı, eğitici mahiyette yayınlar yapmak zorundadır. Bu yayınlar, asgari otuz dakikası 17:00-22:00 saatleri arasında olmak üzere 08:00-22:00 saatleri arasında yapılır ve yayınların kopyaları her ay düzenli olarak Radyo ve Televizyon Üst Kuruluna

---

(1) Bu madde başlığı " Uyarılar" iken, 3/1/2008 tarihli ve 5727 sayılı Kanunun 5'inci maddesiyle 19/5/2008 tarihinden geçerli olmak üzere değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.

7534-2

teslim edilir. Bu saatler dışında yapılan yayınlar, aylık doksan dakikalık süreye dahil edilmez. Bu süreler, Radyo ve Televizyon Üst Kurulu tarafından denetlenir. Bu programlar, Sağlık Bakanlığı, Millî Eğitim Bakanlığı, Radyo ve Televizyon Üst Kurulu, Tütün, Tütün Mamulleri ve Alkollü İçkiler Piyasası Düzenleme Kurumu, bilimsel kuruluşlar ve sivil toplum örgütleri tarafından hazırlanır veya hazırlattırılır. Hazırlanan programlar, Sağlık Bakanlığının olumlu görüşü alındıktan sonra Radyo ve Televizyon Üst Kurulu tarafından yayınlanması sağlanır.

(8) Tütün ürünleri tüketiminin ve tütün dumanına maruz kalmanın oluşturduğu sağlık riskleri konusunda çocukları ve gençleri bilinçlendirmek üzere ilgili kuruluşlar ve sivil toplum örgütlerinin görüşleri alınarak Millî Eğitim Bakanlığı tarafından bir müfredat hazırlanır.

(9) Tütün ürünleri alışkanlığının bırakılmasını özendirici programlar ve tütün bağımlılığının ilaç ile tedavisinin ulaşılabilir olması için gerekli çalışmalar Sağlık Bakanlığı tarafından yapılır.

(10) Bu maddenin yedinci, sekizinci ve dokuzuncu fıkralarında yer alan programların finansmanına yönelik olarak her yıl Millî Eğitim Bakanlığı ve

Sağlık Bakanlığı bütçesine yeterli ödenek konulur.

(11) 31/12/1960 tarihli ve 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 41'inci maddesinin birinci fıkrasının (7) numaralı bendinde belirtilen ilan ve reklam giderleri gelir ve kurumlar vergisi matrahının tespitinde gider olarak gösterilemez.

Ceza hükümleri (1) (2)

Madde 5 – (Değişik: 3/1/2008-5727/6 md.)

(1) (Değişik: 4/7/2012-6354/11 md.) 2'nci maddenin birinci ve dördüncü fıkralarında belirtilen alanlarda tütün ürünleri tüketenler ile 3'üncü maddenin ikinci fıkrasına aykırı hareket edenler, 30/3/2005 tarihli ve 5326 sayılı Kabahatler Kanununun 39'uncu maddesi hükmüne göre cezalandırılır. 3'üncü maddenin onikinci fıkrasına, kamu hizmet binalarının kapalı ve açık alanlarında aykırı davranan kişilere ilgili idari birim amirinin yetkili kıldığı kamu görevlileri tarafından; özel hukuk kişilerine ait ve herkesin girebileceği binaların kapalı ve açık alanları ile sokak veya kamuya ait sair alanlarda aykırı davranan kişilere ise belediye zabıta görevlilerince, elli Türk Lirası para cezası verilir. Meydana gelen çevre kirliliğinin ilgili kişi tarafından derhal giderilmesi hâlinde idari para cezasına karar verilmeyebilir.

(2) (Değişik: 13/2/2011-6111/202 md.) 2'nci maddenin (a) bendi hariç birinci, üçüncü, dördüncü ve beşinci fıkralarında belirtilen yasakların uygulanması ve tedbirlerin alınması ile ilgili yükümlülüklerini yerine getirmeyen işletme sorumlularına, (…)(2) mahalli mülki amir tarafından bin Türk Lirasından beşbin Türk Lirasına kadar idarî para cezası verilir.(2)

(3) 3 üncü maddenin birinci, üçüncü, dördüncü, beşinci, onbeşinci (…) (3) fıkralarındaki yasakların her birine aykırı hareket edenler, ellibin Türk Lirasından ikiyüzellibin Türk Lirasına kadar idarî para cezası ile cezalandırılır. Bu cezaya karar vermeye Tütün, Tütün Mamulleri ve Alkollü İçkiler Piyasası Düzenleme Kurulu yetkilidir. (2) (3)

---

(1) Bu madde başlığı "Yasağa uymayanlar hakkında işlem" iken, 3/1/2008 tarihli ve 5727 sayılı Kanunun 6'ncı maddesiyle 19/5/2008 tarihinden geçerli olmak üzere değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.

(2) 4/7/2012 tarihli ve 6354 sayılı Kanunun 11'inci maddesi ile bu maddenin ikinci fıkrasında yer alan "işletme sorumluları" ibaresi "işletme sorumlularına" şeklinde değiştirilmiş ve "denetimi yapan yetkililer tarafından önce yazılı olarak

uyarılır. Bu uyarı yazısı, ilgili işletme sorumlusuna tebliğ edilir. Bu uyarıya rağmen yükümlülüklerini yerine getirmeyenlere," ibaresi metinden çıkartılmış; üçüncü fıkrasında yer alan "beşinci" ibaresinden sonra gelmek üzere ", on beşinci" ibaresi eklenmiştir.

(3) 3/4/2008 tarihli ve 5752 sayılı Kanunun 6'ncı maddesiyle bu arada yer alan "ve onbirinci" ibaresi madde metinden çıkarılmıştır.

7534-3

(4) (Değişik: 10/9/2014-6552/111 md.) 3'üncü maddenin altıncı fıkrasındaki yasağın görsel yayın yoluyla ihlal edilmesi hâlinde, yasağa aykırı yayın yapan medya hizmet sağlayıcı kuruluşa ihlalin ağırlığı ve yayının ortamı ve alanı göz önünde bulundurularak, ihlalin tespit edildiği aydan bir önceki aydaki brüt ticari iletişim gelirinin yüzde birinden üçüne kadar idari para cezası verilir. İdari para cezası miktarı, on bin Türk lirasından az olamaz. Bu cezaya karar vermeye Radyo ve Televizyon Üst Kurulu yetkilidir.

(5) (Değişik: 13/2/2011-6111/202 md.) 3'üncü maddenin yedinci fıkrasındaki yasağa aykırı hareket edenler, mahalli mülki amir tarafından bin Türk Lirası idarî para cezası ile cezalandırılır.

(6) 3'üncü maddenin sekizinci fıkrasındaki yasaklara aykırı hareket edenler, 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun "Sağlık için tehlikeli madde temini" başlıklı 194 üncü maddesi hükmüne göre cezalandırılır.

(7) 3'üncü maddenin dokuzuncu fıkrasındaki yasağa aykırı hareket edenler, mahalli mülki amir tarafından her bir kişiyle ilgili olarak bin Türk Lirası idarî para cezası ile cezalandırılır.

(8) (Mülga: 3/4/2008-5752/6 md.)

(9) (Mülga: 3/4/2008-5752/6 md.)

(10) (Değişik: 13/2/2011-6111/202 md.) 3 üncü maddenin ondördüncü fıkrasındaki ürünleri üretenler, mahalli mülki amir tarafından yirmibin Türk Lirasından yüzbin Türk Lirasına kadar idari para cezası ile cezalandırılır.

(11) 4'üncü maddenin birinci ve ikinci fıkralarındaki yükümlülüklerin her birine aykırı hareket edenler, mahallî mülkî amir tarafından bin Türk Lirası idari para cezası ile cezalandırılır.

(12) 4'üncü maddenin üçüncü ve dördüncü fıkralarındaki yükümlülüklerin her birine aykırı hareket eden üretici firmalar, Tütün, Tütün Mamulleri ve Alkollü İçkiler Piyasası Düzenleme Kurulu tarafından bu yükümlülüklere aykırı olarak piyasaya sürülen malların piyasa değeri kadar idari para cezası ile cezalandırılır. Ancak, verilecek idarî para cezasının miktarı ikiyüzellibin Türk Lirasından az olamaz.

(13) (Mülga: 3/4/2008-5752/6 md.)

(14) (Değişik: 10/9/2014-6552/111 md.) 4'üncü maddenin yedinci fıkrasındaki yükümlülüklere aykırı hareket edilmesi hâlinde medya hizmet sağ-

layıcı kuruluşlara, ihlalin tespit edildiği aydan bir önceki aydaki brüt ticari iletişim gelirinin yüzde biri oranında idari para cezası verilir. İdari para cezası miktarı onbin Türk lirasından az olamaz. Bu cezaya karar vermeye Radyo ve Televizyon Üst Kurulu yetkilidir.

(15) Bu Kanunla kendilerine yüklenen görevleri yerine getirmeyen memurlar ve diğer kamu görevlileri hakkında, ceza hukuku sorumluluğu saklı kalmak kaydıyla, tâbi oldukları mevzuatta yer alan disiplin hükümleri uygulanır.

16) (Ek: 13/2/2011-6111/202 md.; Değişik: 24/5/2013-6487/27 md.) Bu maddedeki cezaları gerektiren fiillerin bir yıllık dönemde tekerrürü hâlinde idari para cezası bir kat; ikinci tekerrürü hâlinde iki kat artırılarak verilir. Aynı dönemdeki üçüncü tekerrürde de iş yeri on günden bir aya kadar kapatılır.

İdari para cezası

Madde 6 – (Mülga: 26/2/2008-5739/9 md.)

7534-4

Mülkiyetin kamuya geçirilmesi (1)

Madde 7 – (Değişik: 3/1/2008-5727/7 md.)

(1) Bu Kanunun 3'üncü maddesinin ikinci, dördüncü ve ondördüncü fıkralarındaki yasakların konusunu oluşturan her türlü eşya ile 4'üncü maddesinin üçüncü ve dördüncü fıkralarının konusunu oluşturan tütün ürünlerinin mülkiyetinin kamuya geçirilmesine mahallî mülkî amir tarafından karar verilir.

Para cezasına ilişkin hükümler

Madde 8 – (Mülga: 3/1/2008-5727/8 md.)

Geçici Madde 1 – Bu Kanunun yayımı tarihinden önce Türkiye'de üretilen veya ithal edilen tütün ve tütün mamullerinin bir yıl süreyle 4'üncü maddenin ikinci fıkrasında belirtilen şart aranmaksızın satışlarına devam olunur.

Geçici Madde 2 – Bu Kanunun 2'nci maddesinin ikinci fıkrası gereğince ayrı yer tahsisi, 3'üncü maddede yasaklanan reklam panolarının kal-

dırılması ve 4'üncü maddesinin birinci fıkrası gereğince yapılması gereken işler Kanunun yayımı tarihinden itibaren bir yıl içinde yerine getirilir.

Geçici Madde 3 – (Ek: 3/1/2008-5727/9 md.)

(1) Bu Kanunda öngörülen yönetmelikler, Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir ay içinde çıkarılır.

Geçici Madde 4 –(Ek: 4/7/2012-6354/ 24 md.)

(1) Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce Türkiye'de üretilen veya ithal edilen tütün ürünleri, bir yıl içinde 4'üncü maddenin üçüncü fıkrasına uygun hale getirilir.

(2) 3'üncü maddenin onbeşinci fıkrasında öngörülen düzenleme üç ay içerisinde yapılır.

Yürürlük

Madde 9 – Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 10 – Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

(1) Bu madde başlığı " Adli para cezası" iken, 3/1/2008 tarihli ve 5727 sayılı Kanunun 7 nci maddesiyle 19/5/2008 tarihinden geçerli olmak üzere değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.

4207 SAYILI KANUNA EK VE DEĞİŞİKLİK GETİREN MEVZUATIN VEYA ANAYASA MAHKEMESİ TARAFINDAN İPTAL EDİLEN HÜKÜMLERİN YÜRÜRLÜĞE GİRİŞ TARİHİNİ GÖSTERİR LİSTE

Değiştiren Kanunun/KHK'nin/ İptal Eden Anayasa Mahkemesi Kararının Numarası	4207 sayılı Kanunun değişen veya iptal edilen maddeleri	Yürürlüğe Giriş Tarihi
5727	Kanunun Adı, 1, 2, 3, 4, 5, 7, 8 ve Geçici Madde 1 2'nci maddenin birinci fıkrasının (d) bendi	19/1/2008 tarihinden 4 ay sonra 19/5/2008 tarihinde 19/1/2008 tarihinden 18 ay sonra 19/7/2009 Tarihinde
5739	6	19/5/2008
5752	4,5	19/5/2008
5917	3	10/7/2009
6111	5	25/2/2011
6354	3, 4, 5, Geçici Madde 4	12/7/2012
6487	2,5	11/6/2013
6552	5	11/9/2014

REFERANSLAR

1 Başbakanlık Osmanlı Arşivi, Mühimme Defteri No:80 Sayfa:232 No: 582

2 Başbakanlık Osmanlı Arşivi, Mühimme Defteri No:85 Sayfa: 380 No:305

3 Rumeli Demiryolları Umur-i Nakliyesi Hakkında Nizamname, Madde 22, 1872 www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/0.1.2.pdf

4 Askerî Hastahaneler ile Hastahane Gibi Kullanılacak Revirlerde Hastaların Beslenme ve Bakımları Hakkında Kanun,Madde 2, Kanun No:2615 Kabul Tarihi:15/12/1934, Resmi Gazete Tarihi:24.12.1934, Resmi Gazete No: 2888

5 Türk Silahlı Kuvvetleri Hasta Besleme Kanunu, Madde 7, Kanun No: 5715, Kabul Tarihi: 21.11.2007, Resmi Gazete Tarihi:4.12.2007, Resmi Gazete No: 26720

6 Kuvvetli Tayin Hakkındaki 1776 Sayılı Kanunun 3. Maddesine Bir Fıkra Eklenmesine Dair Kanun,Madde 1, Kabul Tarihi:21/10/1935 Kanun No: 2831 Resmi Gazete Tarihi : 31.10.1935 Resmi Gazete No: 3144

7 Er, Onbaşı ve Kıta Çavuşlarının Günlük İstihkaklarına Sigara İlavesi Hakkında Kanun, Madde 1, Kanun No: 6332 Kabul Tarihi: 9.3.1954, Resmi Gazete Tarihi:17.03.1954, Resmi Gazete No: 8660

8 T. B. M. M. Zabıt Ceridesi, Kırk Sekizinci İnikat, 17-4-1930 Perşembe, Devre: 3, Cilt: 18, İçtima: 3 https://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d03/c018/tbmm03018048.pdf

9 İstanbul Milletvekili Reşit Ülker ve Dört Arkadaşının Sigaranın Zararlarının önlenmesi için 6 Mayıs 1930 Gün ve 1593 Sayılı Genel Sağlık Yasasına (Umumî Hıfzıssıhha Kanununa) Kimi Maddeler Eklenmesine İlişkin Yasa önerisi ”Yasa Teklif Tarihi: 7.3.1986, Yasa Teklif No:21472

10 İstanbul Milletvekili Reşit Ülker’in Sigaranın Zararlarının önlenmesi için 6 Mayıs1930 Gün ve 1593 Sayılı Genel Sağlık Yasasına (Umumî Hıfzıssıhha Kanununa) Kimi Maddeler Eklenmesine İlişkin Yasa önerisi” TBMM Genel Evrak ve Arşiv Müdürlüğü Kayıt Tarihi:5.6.1989, Kayıt No:2880; TBMM Kanunlar ve Kararlar Müdürlüğü, Kayıt Tarihi: 6.6.1989, Kayıt Numarası:13732

11 Adana Milletvekili Cüneyt Canver’in 1177 Sayılı Tütün ve Tütün Tekeli Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi, TBMM Ge-

nel Evrak ve Arşiv Müdürlüğü Kayıt Tarihi:31.05.1989, Kayıt No:13631, TBMM Kanunlar ve Kararlar Müdürlüğü, Kayıt Tarihi: 31.05.1989, Kayıt Numarası:2851

12 İstanbul Milletvekili Bülent Akarcalı ve 40 Arkadaşının Sigara, Tütün ve Tütün Mamullerinin Zararlı Alışkanlıklarından Koruma Kanunu Teklifi, TBMM Genel Evrak ve Arşiv Müdürlüğü Kayıt Tarihi:29.5.1989, Kayıt No:13585, TBMM Kanunlar ve Kararlar Müdürlüğü, Kayıt Tarihi: 28.5.1989, Kayıt Numarası:2838

13 http://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d18/c055/tbmm18055062ss0286.pdf

İstanbul Milletvekili Bülent Akarcalı ve 40 Arkadaşının Sigara, Tütün ve Tütün Mamullerinin Zararlı Alışkanlıklarından Koruma Kanunu Teklifi, Adana Milletvekili Cüneyt Canver›in 1177 Sayılı Tütün ve Tütün Tekeli Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi ve İstanbul Milletvekili Reşit Ülker›in Sigaranın Zararlarının önlenmesi îçin 6 Mayıs 1930 Gün ve 1593 Sayılı Genel Sağlık Yasasına (Umumi Hıfzısıhha Kanununa) Kimi Maddeler Eklenmesine İlişkin Yasa önerisi ve Adalet Komisyonu Raporu (/189, 2/190, 2/193) (S. Sayısı : 286) (Dağıtma tarihi s 28.11.1989), Adalet Komisyonu Raporu, Türkiye Büyük Millet Meclisi 11.4.1990, Adalet Komisyonu, Esas No. : 2/189, 2/190, 2/193, Karar No. : 29

14 Tütün ve Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair 9.1.1991 Tarih ve 3694 Sayılı Kanun, T.B.M.M. Genel Kurul Görüşmeleri, 62 Birleşim, 1. Oturum, Shf 116

15 Tütün ve Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanun, Kanun No: 3694, Kabul Tarihi: 9.1.1991

16 Türkiye Cumhurbaşkanlığı Ankara ,24.1.1991 KAN.KAR..39-18IA-1-91-35

17 Tokat Milletvekili Ahmet Feyzi İnceöz ve 22 Arkadaşının Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanun Teklifi; TBMM Genel Evrak ve Arşiv Müdürlüğü Kayıt Tarihi:3.7.1992, Kayıt No:10112; TBMM Kanunlar ve Kararlar Müdürlüğü, Kayıt Tarihi: 3.7.1992, Kayıt Numarası:1954

18 Tokat Milletvekili Ahmet Feyzi İnceöz ve 22 Arkadaşının Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesi Ne Dair Kanun Teklifi; TBMM Genel Evrak ve Arşiv Müdürlüğü Kayıt Tarihi:14.2.1996, Kayıt No:1203; TBMM

Kanunlar ve Kararlar Müdürlüğü, Kayıt Tarihi: 14.2.1996, Kayıt Numarası:558

19 Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanun, Kanun No: 4207 Kabul Tarihi 7.11.1996, Resmi Gazete Tarihi: 26.11.1996, Resmi Gazete No: 22829

20 http://www.who.int/fctc/signatories_parties/en/

21 http://www.saglik.gov.tr/EN/belge/2-389/tobacco-control-program-in-turkey.html

22 Dünya Sağlık Örgütü Tütün Kontrolü Çerçeve Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun, Kanun No: 5261 Kabul Tarihi: 25.11.2004, Resmi Gazete Tarihi: 30.11.2004, Resmi Gazete No:25656

23 Trabzon Milletvekili Cevdet Erdöl'ün Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi, Esas Numarası 2/555; Başkanlığa Geliş Tarihi:20.6.2005

http://www2.tbmm.gov.tr/d22/2/2-0555.pdf

24 Adana Milletvekili Atilla Başoğlu'nun Sigarayla Mücadele Yasasında Değişiklik, Yapılması Hakkında Kanun Teklifi, Esas Numarası 2/377; Başkanlığa Geliş Tarihi: 04.2.2005

25 Balıkesir Milletvekili Sedat Pekel'in 4207 Sayılı Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanunun Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında

Kanun Teklifi, Esas Numarası: 2/382, Başkanlığa Geliş Tarihi: 09/02/2005

26 Trabzon Milletvekili Cevdet Erdöl'ün Tütün Mamullerinin Zararlarının

Önlenmesine Dair Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi,

Esas Numarası:2/9, Başkanlığa Geliş Tarihi:11.9.2007

27 http://www.scientificamerican.com/sciam/assets/media/promo/upload/SciAmCardio.pdf?WT.mc_id=SA_CVD

28 Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun, Kanun No. 5727 Kabul Tarihi: 3/1/2008,

Resmi Gazete Tarihi: 19.01.2008, Resmi Gazete No: 26761

http://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k5727.html

29 Danıştay Onuncu Daire, Esas No: 2009/13450

30 Danıştay Onuncu Daire, Esas No: 2009/14190

31 Danıştay Onuncu Daire, Esas No: 2010/3073

32 Anayasa Mahkemesi Kararı Esas Sayısı: 2010/58, Karar Sayısı: 2011/8,

Karar Günü: 6.1.2011, Resmî Gazete Tarihi: 26.02.2011, Resmî Gazete No: 27858,

33 Bazı Kanunlar ile 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun, Madde 26, Kanun No. 6487, Kabul Tarihi: 24/5/2013,

resmî Gazete Tarih:11.6.2013 Resmî Gazete Sayı : 28674,

34 Bazı Kanunlar ile 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun, Madde 27, Kanun No. 6487, Kabul Tarihi: 24/5/2013, Resmî Gazete Tarih:11.6.2013 Resmî Gazete Sayı : 28674,

35 Rumeli Demiryolları Umur-i Nakliyesi Hakkında Nizamname, Madde 22, 1872 www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/0.1.2.pdf

36 Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanun, Kanun No:4207, Kabul Tarihi: 07.11.1996, Resmi Gazete Tarihi:26.11.1996, Resmi Gazete No: 22829

http://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/KANUNLAR_KARARLAR/kanuntbmmc080/kanuntbmmc080/kanuntbmmc08004207.pdf

http://www.resmigazete.gov.tr/main.aspx?home=http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/22829.pdf&main=http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/22829.pdf

37 Başbakanlık Osmanlı Arşivi, Mühimme Defteri No:80 Sayfa:232 No: 582

38 Başbakanlık Osmanlı Arşivi, Mühimme Defteri No:80 Sayfa:232 No: 582

39 Başbakanlık Osmanlı Arşivi, Mühimme Defteri No:85 Sayfa: 380 No:305

40 Nisa 59

41 Peçevi İbrahim Efendi, "Tarih-i Peçevi" (tıpkıbasım), c. 1, s. 365-366,

Haz.: Dr. A. Vahid Çabuk - Dr. Bekir Kütükoğlu. İstanbul, 1980.)

42 Mustafa Naima, "Ravzatu'l-Husayn fi Hulasati Ahbaril-Hafikayn / Tarih-i Naima", c. 3, s. 169-170.

43 İbrahim Müteferrika, "Usulü'l-Hikem fi Nizamü'l-Ümem", Tunus Milli Kütüphane No: 2014, vr. 37-38

44 Kitab-ı Tevarih-i Sultan Süleyman", Berlin Devlet Kütüphanesi. nr. : Hs. 216, vr. 287a-287

45 Rumeli Demiryolları Umur-i Nakliyesi Hakkında Nizamname, Madde 22, 1872 www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/0.1.2.pdf

46 http://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/KANUNLAR_KARARLAR/kanuntbmmc002/kanuntbmmc002/kanuntbmmc00200394.pdf

47 http://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/KANUNLAR_KARARLAR/kanuntbmmc002/kanuntbmmc002/kanuntbmmc00200394.pdf

48 Hafta Tatili Kanununun Dördüncü ve Beşinci Maddelerinin Tadili Hakkında Kanun, Resmî Ceride ile Neşir ve İlânı : 12/XII/1926 - Sayı : 532

http://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/KANUNLAR_KARARLAR/kanuntbmmc005/kanuntbmmc005/kanuntbmmc00500936.pdf

49 Askerî Ceza Kanunu, Kanun No: 1632, Kabul Tarihi :27/05/1930,

Resmi Gazete Tarihi ve No: 15.06.1930 No: 1520

http://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/KANUNLAR_KARARLAR/kanuntbmmc008/kanuntbmmc008/kanuntbmmc00801632.pdf

50 Askerî Hastanelerde Hastaların İaşe ve İdareleri Hakkında Kanun Lâyihası, T.C. Başvekâlet Kararlar Müdürlüğü Sayı: 6/1673, Tarih: 6-VI-J934, Sıra Sayısı:25

http://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d04/c025/tbmm04025014ss0025.pdf

51 T. B. M. M. Zabıt Ceridesi, Devre: IV CİLT: 25 İçtima: 4 On Dördüncü İnikat, 8-XII- 1934 Cumartesi

http://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d04/c025/tbmm04025014.pdf

52 Askerî Hastaneneler ile Hastahane Gibi Kullanılacak Revirlerde Hastaların Beslenme ve Bakımları Hakkında Kanun, Resmî Gazete ile Neşir ve İlâm: 24/XII/1934 Sayı :2888 No: 2615, Kabul tarihi: 15-XII-1934

http://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/KANUNLAR_KARARLAR/kanuntbmmc014/kanuntbmmc014/kanuntbmmc01402615.pdf

53 Askerî Hastanelerde Hastaların İaşe ve İdareleri Hakkında Kanun Lâyihası, T.C. Başvekâlet Kararlar Müdürlüğü Sayı: 6/1673, Tarih: 6-VI-J934, Sıra Sayısı:25

http://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d04/c025/tbmm04025014ss0025.pdf

54 Askerî Hastaneneler ile Hastahane Gibi Kullanılacak Revirlerde Hastaların Beslenme ve Bakımları Hakkında Kanun, Resmî Gazete ile Neşir ve İlâm: 24/XII/1934 Sayı :2888 No: 2615, Kabul tarihi: 15-XII-1934

http://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/KANUNLAR_KARARLAR/kanuntbmmc014/kanuntbmmc014/kanuntbmmc01402615.pdf

55 Türk Silahlı Kuvvetleri Hasta Besleme Kanunu, Madde 7, Kanun No: 5715,

Kabul Tarihi: 21.11.2007, Resmi Gazete Tarihi:4.12.2007, Resmi Gazete No: 26720

http://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k5715.html

56 Kuvvetli Tayin Hakkındaki 1776 Sayılı Kanunun 3. Maddesine Bir Fıkra

Eklenmesine Dair Kanun, Kanun No:2831, Kabul Tarihi: 21.10.1935,

Resmi Gazete Tarihi: 31.10.1935 Resmi Gazete No:3144

http://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/KANUNLAR_KARARLAR/kanuntbmmc015/kanuntbmmc015/kanuntbmmc01502831.pdf

57 Kuvvetli Tayın Kanunu, Kanun No: 1776, Kabul Tarihi: 25/03/1931,

Resmi Gazete Tarihi :29.03.1931 Resmi Gazete No: 1760

http://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/KANUNLAR_KARARLAR/kanuntbmmc009/kanuntbmmc009/kanuntbmmc00901776.pdf

58 Seferde ve sefer mahiyetindeki mühim harekâtı askeriye ile büyük manevrelerde askere verilecek gıda hakkında I/860 numaralı kanun lâyihası,

T. C. Başvekâlet Muamelât Müdürlüğü , 2 - III – 1931, Sayı: 6/612, Sıra No 104,

http://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d03/c026/tbmm03026038.pdf

59 Kuvvetli Tayin Hakkındaki 1776 Sayılı Kanunun 3. Maddesine Bir Fıkra Eklenmesine Dair Kanun, Kanun No:2831, Kabul Tarihi: 21.10.1935, Resmi Gazete Tarihi: 31.10.1935 Resmi Gazete No:3144

http://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/KANUNLAR_KARARLAR/kanuntbmmc015/kanuntbmmc015/kanuntbmmc01502831.pdf

60 T. C. Başvekâlet Kararlar Müdürlüğü, Kuvvetli Tayin Kanununun 3'ncü Maddesinin Değiştirilmesine Dair Kanun Lâyihası, Tarih:26-V-1935, Sayı: 6/1617, Sıra Sayısı: 243

http://tutanaklar.kanunum.com/TBMM/d05/c005/tbmm05005044ss0243.pdf

61 Kuvvetli Tayin Kanununun 3'ncü Maddesinin Değiştirilmesine Dair T. B. M. M. Milli Müdafaa Encümeni Mazbatası, Karar No. 29, Tarih:10 -VI-1935, Esas No, 1/233, Sıra Sayısı: 243

http://tutanaklar.kanunum.com/TBMM/d05/c005/tbmm05005044ss0243.pdf

62 Kuvvetli Tayin Kanununun 3'ncü Maddesinin Değiştirilmesine Dair T. B. M. M. Bütçe Encümeni Mazbatası, Karar No. 157, Tarih: 9-X-1935, Esas No, 1/233, Sıra Sayısı: 243

http://tutanaklar.kanunum.com/TBMM/d05/c005/tbmm05005044ss0243.pdf

63 Kuvvetli Tayin Hakkındaki 1776 Sayılı Kanunun 3. Maddesine Bir Fıkra Eklenmesine Dair Kanun, Kanun No:2831, Kabul Tarihi :21/10/1935, Resmi Gazete Tarihi:31.10.1935 Resmi Gazete No: 3144

http://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/KANUNLAR_KARARLAR/kanuntbmmc015/kanuntbmmc015/kanuntbmmc01502831.pdf

64 İstanbul Mebusu Hadi Hüsman ve Sivas Mebusu Halil İmre'nin Askerî Tayınat ve Yem Kanunu Muvakkatinin Birinci Maddesine Ek Kanun Teklifi, Tarih:2.II.1954, Sayı No:2/604 Sıra Sayısı:152

http://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d09/c029/b062/tbmm090290620601.pdf

65 Er, Onbaşı ve Kıta Çavuşlarının Günlük İstihkaklarına Sigara İlâvesi Hakkında Kanun, Kanun No:6332, Kabul Tarihi: 09/03/1954, Resmi Gazete Tarihi: 17.03.1954 Resmi Gazete No:8660

http://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/KANUNLAR_KARARLAR/kanuntbmmc036/kanuntbmmc036/kanuntbmmc03606332.pdf

66 İstanbul Mebusu Hadi Hüsman ve Sivas Mebusu Halil İmre'nin Askerî Tayınat ve Yem Kanunu Muvakkatinin Birinci Maddesine Ek Kanun Teklifi, Tarih:2.II.1954, Sayı No:2/604 Sıra Sayısı:152

http://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d09/c029/b062/tbmm090290620601.pdf

67 İstanbul Mebusu Hadi Hüsman ve Sivas Mebusu Halil İmre'nin Askerî Tayınat ve Yem Kanunu Muvakkatinin Birinci Maddesine Ek Kanun Teklifinin T. B. M. M. Millî Müdafaa Encümeni Mazbatası, Esas No. 2/604,Karar No. 13, Sıra Sayısı:152

http://tutanaklar.kanunum.com/TBMM/d09/c029/tbmm09029062ss0152.pdf

68 İstanbul Mebusu Hadi Hüsman ve Sivas Mebusu Halil İmre'nin Askerî Tayınat ve Yem Kanunu Muvakkatinin Birinci Maddesine Ek Kanun Teklifinin T. B. M. M. Bütçe Encümeni Mazbatası, Esas No. 2/604,Karar No. 13, Sıra Sayısı:152

http://tutanaklar.kanunum.com/TBMM/d09/c029/tbmm09029062ss0152.pdf

69 Türkiye Büyük Millet Meclisi 9. Dönem 29. Cilt 62. Birleşim - Sayfa 538

http://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/td_v2.goruntule?sayfa_no_ilk=537&sayfa_no_son=538&sayfa_no=538&v_meclis=1&v_donem=9&v_yasama_yili=&v_cilt=29&v_birlesim=062

70 Türkiye Büyük Millet Meclisi 9. Dönem 29. Cilt 62. Birleşim - Sayfa 538

http://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/td_v2.goruntule?sayfa_no_ilk=537&sayfa_no_son=538&sayfa_no=538&v_meclis=1&v_donem=9&v_yasama_yili=&v_cilt=29&v_birlesim=062

71 Er, Onbaşı ve Kıta Çavuşlarının Günlük İstihkaklarına Sigara İlâvesi Hakkında Kanun, Kanun No:6332, Kabul Tarihi: 09/03/1954, Resmi Gazete Tarihi: 17.03.1954 Resmi Gazete No:8660

http://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/KANUNLAR_KARARLAR/kanuntbmmc036/kanuntbmmc036/kanuntbmmc03606332.pdf

72 Er, Onbaşı ve Kıta Çavuşlarının Günlük İstihkaklarına Sigara İlavesi Hakkında Kanunun Yürürlükten Kaldırılmasına Dair Kanun, Kanun No:2426, Kabul Tarihi:13/03/1981, Resmi Gazete Tarihi: 14.03.1981 No: 17279

http://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/KANUNLAR_KARARLAR/kanuntbmmc064/kanunmgkc064/kanunmgkc06402426.pdf

73 Er, Onbaşı ve Kıta Çavuşlarının Günlük İstihkaklarına Sigara İlavesi Hakkında Kanunun Yürürlükten Kaldırılmasına Dair Kanun Teklifi, TC. Başbakanlık Kanunlar ve Kararlar Tetkik Dairesi Başkanlığı, Tarih: 25 Şubat 1981, Sayı: 101 - 765/01567, Esas No:1/150, Sıra Sayısı:162

http://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/MGK_/d01/c003/mgk_01003043ss0162.pdf

74 Er, Onbaşı ve Kıta Çavuşlarının Günlük İstihkaklarına Sigara İlavesi Hakkında Kanunun Yürürlükten Kaldırılmasına Dair TC. Milli Güvenlik Konseyi Milli Savunma Komisyonu Raporu, TC. Milli Güvenlik Konseyi Milli Savunma Komisyonu, Tarih:12 Mart 1981, Esas No.: 1/150, Karar No. : 19

http://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/MGK_/d01/c003/mgk_01003043ss0162.pdf

75 Er, Onbaşı ve Kıta Çavuşlarının Günlük İstihkaklarına Sigara İlavesi Hakkında Kanunun Yürürlükten Kaldırılmasına Dair Kanun, Kanun No:2426, Kabul Tarihi:13/03/1981, Resmi Gazete Tarihi: 14.03.1981 No: 17279

http://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/KANUNLAR_KARARLAR/kanuntbmmc064/kanunmgkc064/kanunmgkc06402426.pdf

76 Ordu Uçaklarında Bulundurulacak Demirbaş Yiyecek Hakkında Kanun Layihası, T.C. Başvekâlet Muamelât Umum Müdürlüğü, Tarih: 24.1.1944,

Sayı : 17 - 48, 6/249, Esas No: 1/137, Sıra Sayısı 150

http://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d07/c011/tbmm07011070ss0150.pdf

77 Ordu Uçaklarında Bulundurulacak Demirbaş Yiyecek Hakkında Ka-

nunun T. B.M.M. Milli Müdafaa Encümeni Mazbatası, Tarih:24 .III .1944,Esas No: 1/197, Karar No: 15

http://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d07/c011/tbmm07011070ss0150.pdf

78 Ordu Uçaklarında Bulundurulacak Demirbaş Yiyecek Hakkında Kanun Layihası, T.C. Başvekâlet Muamelât Umum Müdürlüğü, Tarih: 24.1.1944,

Sayı : 17 - 48, 6/249, Esas No: 1/137, Sıra Sayısı 150

http://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d07/c011/tbmm07011070ss0150.pdf

79 Ordu Uçaklarında Bulundurulacak Demirbaş Yiyecek Hakkında Kanunun T. B.M.M. Milli Müdafaa Encümeni Mazbatası, Tarih:24 .III .1944,Esas No: 1/197, Karar No: 15, Sıra Sayısı:

http://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d07/c011/tbmm07011070ss0150.pdf

80 Gerillâ, Komando, Dağ veya Paraşütçü Kıtaları Yetiştirme Kurslarına İştirak Edeceklerin iaşeleri hakkında Kanun, Kanun No:6252, Kabul Tarihi :12/02/1954, Resmi Gazete Tarihi ve No :19.02.1954 No: 8638

http://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/KANUNLAR_KARARLAR/kanuntbmmc036/kanuntbmmc036/kanuntbmmc03606252.pdf

81 Türk Silahlı Kuvvetleri Özel Beslenme Kanunu, Kanun No:2092,

Kabul Tarihi: 08/08/1977, Resmi Gazete Tarihi ve No: 17.08.1977 No: 16030, Kanun Metni Kanunlar Dergisi Cilt: 61

http://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/KANUNLAR_KARARLAR/kanuntbmmc061/kanuntbmmc061/kanuntbmmc06102092.pdf

82 Er, Onbaşı ve Kıta Çavuşlarının Günlük İstihkaklarına Sigara İlâvesi Hakkında Kanun, Kanun No:6332, Kabul Tarihi: 09/03/1954, Resmi Gazete Tarihi: 17.03.1954 Resmi Gazete No:8660

http://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/KANUNLAR_KARARLAR/kanuntbmmc036/kanuntbmmc036/kanuntbmmc03606332.pdf

83 Er, Onbaşı ve Kıta Çavuşlarının Günlük İstihkaklarına Sigara İlavesi Hakkında Kanunun Yürürlükten Kaldırılmasına Dair Kanun, Kanun No:2426

Kabul Tarihi:13/03/1981, Resmi Gazete Tarihi: 14.03.1981 No: 17279

http://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/KANUNLAR_KARARLAR/kanuntbmmc064/kanunmgkc064/kanunmgkc06402426.pdf

84 Orman Kanunu Layihası, T.C. Başvekâlet Kanunlar ve Kararlar Tetkik Dairesi, Tarih: 26.I.1955, Sayı: 71-1704,195, Esas No: 1/181, Sıra Sayısı:298

http://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d10/c013/tbmm10013092ss0298.pdf

85 Orman Kanunu, Kanun No:6831, Kabul Tarihi:31/08/1956,

Resmi Gazete Tarih:08.09.1956 Resmi Gazete No: 9402

http://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/KANUNLAR_KARARLAR/kanuntbmmc038/kanuntbmmc038/kanuntbmmc03806831.pdf

86 Orman Kanunu Layihası, T.C. Başvekâlet Kanunlar ve Kararlar Tetkik Dairesi, Tarih: 26.I.1955, Sayı: 71-1704,195, Esas No: 1/181, Sıra Sayısı:298

http://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d10/c013/tbmm10013092ss0298.pdf

87 Orman Kanunu, Kanun No:6831, Kabul Tarihi:31/08/1956, Resmi Gazete Tarih:08.09.1956 Resmi Gazete No: 9402

http://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/KANUNLAR_KARARLAR/kanuntbmmc038/kanuntbmmc038/kanuntbmmc03806831.pdf

88 Hayvanları Koruma Kanunu, Kanun No:5199, Kabul Tarihi:24/06/2004, Resmi Gazete Tarihi:01.07.2004 Resmi Gazete No: 25509

http://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/KANUNLAR_KARARLAR/kanuntbmmc088/kanuntbmmc088/kanuntbmmc08805199.pdf

89 Hayvanları Koruma Kanunu, Kanun No:5199, Kabul Tarihi:24/06/2004, Resmi Gazete Tarihi:01.07.2004 Resmi Gazete No: 25509

http://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/KANUNLAR_KARARLAR/kanuntbmmc088/kanuntbmmc088/kanuntbmmc08805199.pdf

90 Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı Kanunu, Kanun No:4533, Kabul Tarihi:17/02/2000, Resmi Gazete Tarihi No: 20.02.2000 Resmi Gazete No: 23970

http://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/KANUNLAR_KARARLAR/ka-

nuntbmmc084/kanuntbmmc084/kanuntbmmc08404533.pdf

91 Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun, Kanun No:5275, Kabul Tarihi: 13/12/2004, Resmi Gazete Tarihi:19.12.2004 Resmi Gazete Tarihi No: 2568

http://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/KANUNLAR_KARARLAR/kanuntbmmc089/kanuntbmmc089/kanuntbmmc08905275.pdf

92 http://www.turkishairlines.com/tr-nl/skylife/makaleler/2006/ocak/hem-guvenli-hem-saglikli-ucuslar

93 T. B. M. M. Zabıt Ceridesi, Kırk Sekizinci İnikat, 17-4-1930 Perşembe,

Devre: 3, Cilt: 18, İçtima: 3

https://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d03/c018/tbmm03018048.pdf

94 T. B. M. M. Zabıt Ceridesi, Kırk Sekizinci İnikat, 17-4-1930 Perşembe,

Devre: 3, Cilt: 18, İçtima: 3

https://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d03/c018/tbmm03018048.pdf

95 T. B. M. M. Zabıt Ceridesi, Kırk Sekizinci İnikat, 17-4-1930 Perşembe, Devre: 3, Cilt: 18, İçtima: 3

https://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d03/c018/tbmm03018048.pdf

96 T. B. M. M. Zabıt Ceridesi, Kırk Sekizinci İnikat, 17-4-1930 Perşembe, Devre: 3, Cilt: 18, İçtima: 3

T B. M. M., Dahiliye Encümeni, 17 -VII -1929, Karar M 8, Esas M 1/441

https://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d03/c018/tbmm03018048.pdf

97 T. B. M. M. Zabıt Ceridesi, Kırk Sekizinci İnikat, 17-4-1930 Perşembe, Devre: 3, Cilt: 18, İçtima: 3

T. B. M. M. Adliye Encümeni, Tarih: 14-1-1930, Karar No:19, Esas No:1/441

https://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d03/c018/tbmm03018048.pdf

98 T. B. M. M. Zabıt Ceridesi, Kırk Sekizinci İnikat, 17-4-1930 Perşembe, Devre: 3, Cilt: 18, İçtima: 3

T. B. M. M. Hariciye Encümeni, Karar No. 7, Esas No. 1/568

https://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d03/c018/tbmm03018048.pdf

99 T. B. M. M. Zabıt Ceridesi, Kırk Sekizinci İnikat, 17-4-1930 Perşembe, Devre: 3, Cilt: 18, İçtima: 3

T. B. M. M., İktisat Encümeni, 6 - IV – 1930, Karar No. 12, Esas No. 1/441,2/4

https://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d03/c018/tbmm03018048.pdf

100 İstanbul Milletvekili Reşit Ülker ve Dört Arkadaşının Sigaranın Zararlarının önlenmesi için 6 Mayıs 1930 Gün ve 1593 Sayılı Genel Sağlık Yasasına (Umumî Hıfzıssıhha Kanununa) Kimi Maddeler Eklenmesine İlişkin Yasa önerisi" Yasa Teklif Tarihi: 7.3.1986, Yasa Teklif No:21472, TBMM Arşivi, Dönem 17 G/208

http://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d18/c055/tbmm18055062ss0286.pdf

101 İstanbul Milletvekili Reşit Ülker'in Sigaranın Zararlarının önlenmesi için 6 Mayıs 1930 Gün ve 1593 Sayılı Genel Sağlık Yasasına (Umumî Hıfzıssıhha Kanununa) Kimi Maddeler Eklenmesine İlişkin Yasa önerisi" TBMM Genel Evrak ve Arşiv Müdürlüğü Kayıt Tarihi:5.6.1989, Kayıt No:2880; TBMM Kanunlar ve Kararlar Müdürlüğü, Kayıt Tarihi: 6.6.1989, Kayıt Numarası:13732

http://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d18/c055/tbmm18055062ss0286.pdf

102 İstanbul Milletvekili Bülent Akarcalı ve 40 Arkadaşının Sigara, Tütün ve Tütün Mamullerinin Zararlı Alışkanlıklarından Koruma Kanunu Teklifi, Adana Milletvekili Cüneyt Canver'in 1177 Sayılı Tütün ve Tütün Tekeli Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi ve İstanbul Milletvekili Reşit Ülker'in Sigaranın Zararlarının önlenmesi îçin 6 Mayıs 1930 Gün ve 1593 Sayılı Genel Sağlık Yasasına (Umumi Hıfzısıhha Kanununa) Kimi Maddeler Eklenmesine İlişkin Yasa önerisi ve Adalet Komisyonu Raporu (/189, 2/190, 2/193) (S. Sayısı : 286) (Dağıtma tarihi

s 28.11.1989), Adalet Komisyonu Raporu, Türkiye Büyük Millet Meclisi 11.4.1990, Adalet Komisyonu, Esas No. : 2/189, 2/190, 2/193, Karar No. : 29

http://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d18/c055/tbmm18055062ss0286.pdf

103 İstanbul Milletvekili Bülent Akarcalı ve 40 Arkadaşının Sigara, Tütün ve Tütün Mamullerinin Zararlı Alışkanlıklarından Koruma Kanunu Teklifi, TBMM Genel Evrak ve Arşiv Müdürlüğü Kayıt Tarihi:29.5.1989, Kayıt No:13585, TBMM Kanunlar ve Kararlar Müdürlüğü, Kayıt Tarihi: 28.5.1989, Kayıt Numarası:2838

http://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d18/c055/tbmm18055062ss0286.pdf

104 Adana Milletvekili Cüneyt Canver'in 1177 Sayılı Tütün ve Tütün Tekeli Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi, TBMM Genel Evrak ve Arşiv Müdürlüğü Kayıt Tarihi:31.05.1989, Kayıt No:13631, TBMM Kanunlar ve Kararlar Müdürlüğü, Kayıt Tarihi: 31.05.1989, Kayıt Numarası:2851

http://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d18/c055/tbmm18055062ss0286.pdf

105 İstanbul Milletvekili Reşit Ülker'in Sigaranın Zararlarının önlenmesi için 6 Mayıs 1930 Gün ve 1593 Sayılı Genel Sağlık Yasasına (Umumî Hıfzıssıhha Kanununa) Kimi Maddeler Eklenmesine İlişkin Yasa önerisi" TBMM Genel Evrak ve Arşiv Müdürlüğü Kayıt Tarihi:5.6.1989, Kayıt No:2880; TBMM Kanunlar ve Kararlar Müdürlüğü, Kayıt Tarihi: 6.6.1989, Kayıt Numarası:13732

http://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d18/c055/tbmm18055062ss0286.pdf

106 İstanbul Milletvekili Reşit Ülker ve Dört Arkadaşının Sigaranın Zararlarının önlenmesi için 6 Mayıs 1930 Gün ve 1593 Sayılı Genel Sağlık Yasasına (Umumî Hıfzıssıhha Kanununa) Kimi Maddeler Eklenmesine İlişkin Yasa önerisi" Yasa Teklif Tarihi: 7.3.1986, Yasa Teklif No:21472, TBMM Arşivi, Dönem 17 G/208

http://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d18/c055/tbmm18055062ss0286.pdf

107 İstanbul Milletvekili Reşit Ülker ve Dört Arkadaşının Sigaranın Zararlarının önlenmesi için 6 Mayıs 1930 Gün ve 1593 Sayılı Genel Sağlık Yasasına (Umumî Hıfzıssıhha Kanununa) Kimi Maddeler Eklenmesine İlişkin Yasa önerisi" Yasa Teklif Tarihi: 7.3.1986, Yasa Teklif No:21472, TBMM Arşivi, Dönem 17 G/208

http://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d18/c055/tbmm18055062ss0286.pdf

108 TBMM Kanunlar ve Kararlar Daire Başkanlığı, Kan.Kar. MD.,

Sayı: 2/318 - 21472/5566, TBMM Arşivi, Dönem 17 G/208

109 TBMM Adalet Komisyonu Raporu, Esas No:2/318, Karar No:33 Tarih:26.2.1987, TBMM Arşivi, Dönem 17 G/208

110 İstanbul Milletvekili Reşit Ülker'in Sigaranın Zararlarının önlenmesi için 6 Mayıs 1930 Gün ve 1593 Sayılı Genel Sağlık Yasasına (Umumî Hıfzıssıhha Kanununa) Kimi Maddeler Eklenmesine İlişkin Yasa önerisi" TBMM Genel Evrak ve Arşiv Müdürlüğü Kayıt Tarihi:5.6.1989, Kayıt No:2880; TBMM Kanunlar ve Kararlar Müdürlüğü, Kayıt Tarihi: 6.6.1989, Kayıt Numarası:13732

http://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d18/c055/tbmm18055062ss0286.pdf

111 İstanbul Milletvekili Reşit Ülker ve Dört Arkadaşının Sigaranın Zararlarının önlenmesi için 6 Mayıs 1930 Gün ve 1593 Sayılı Genel Sağlık Yasasına (Umumî Hıfzıssıhha Kanununa) Kimi Maddeler Eklenmesine İlişkin Yasa önerisi" Yasa Teklif Tarihi: 7.3.1986, Yasa Teklif No:21472, TBMM Arşivi, Dönem 17 G/208

http://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d18/c055/tbmm18055062ss0286.pdf

112 Adana Milletvekili Cüneyt Canver'in 1177 Sayılı Tütün ve Tütün Tekeli Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi, TBMM Genel Evrak ve Arşiv Müdürlüğü Kayıt Tarihi:31.05.1989, Kayıt No:13631, TBMM Kanunlar ve Kararlar Müdürlüğü, Kayıt Tarihi: 31.05.1989, Kayıt Numarası:2851

http://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d18/c055/tbmm18055062ss0286.pdf

113 İstanbul Milletvekili Reşit Ülker'in Sigaranın Zararlarının önlenmesi için

6 Mayıs 1930 Gün ve 1593 Sayılı Genel Sağlık Yasasına (Umumî Hıfzıssıhha Kanununa) Kimi Maddeler Eklenmesine İlişkin Yasa önerisi; " TBMM Genel Evrak ve Arşiv Müdürlüğü Kayıt Tarihi:5.6.1989, Kayıt No:2880; TBMM Kanunlar ve Kararlar Müdürlüğü, Kayıt Tarihi: 6.6.1989, Kayıt Numarası:13732

http://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d18/c055/tbmm18055062ss0286.pdf

114 Adana Milletvekili Cüneyt Canver'in 1177 Sayılı Tütün ve Tütün Tekeli Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi, TBMM Genel Evrak ve Arşiv Müdürlüğü Kayıt Tarihi:31.05.1989, Kayıt No:13631, TBMM Kanunlar ve Kararlar Müdürlüğü, Kayıt Tarihi: 31.05.1989, Kayıt Numarası:2851

http://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d18/c055/tbmm18055062ss0286.pdf

115 İstanbul Milletvekili Bülent Akarcalı ve 40 Arkadaşının Sigara, Tütün ve Tütün Mamullerinin Zararlı Alışkanlıklarından Koruma Kanunu Teklifi, TBMM Genel Evrak ve Arşiv Müdürlüğü Kayıt Tarihi:29.5.1989, Kayıt No:13585, TBMM Kanunlar ve Kararlar Müdürlüğü, Kayıt Tarihi: 28.5.1989, Kayıt Numarası:2838

http://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d18/c055/tbmm18055062ss0286.pdf

116 Türkiye Büyük Millet Meclisi, Adalet Komisyonu Raporu, Tarih:14.6.1989, Esas No, : 2/189, 2/190, 2/193, Karar No: 56

http://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d18/c055/tbmm18055062ss0286.pdf

117 Türkiye Büyük Millet Meclisi, Adalet Komisyonu Raporu, Tarih:14.6.1989, Esas No, : 2/189, 2/190, 2/193, Karar No: 56

http://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d18/c055/tbmm18055062ss0286.pdf

118 Türkiye Büyük Millet Meclisi Adalet Komisyonu Raporu, Tarih: 11.4.1990, Esas No. : 2/189, 2/190, 2/193, Karar No.: 29

http://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d18/c055/tbmm18055062ss0286ek01.pdf

119 Türkiye Büyük Millet Meclisi Adalet Komisyonu Raporu, Tarih: 11.4.1990 Esas No. : 2/189, 2/190, 2/193, Karar No.: 29

http://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d18/c055/tbmm18055062ss0286ek01.pdf

120 http://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d18/c055/tbmm18055062.pdf

121 http://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d20/c013/tbmm20013015ss0017.pdf

122 Türkiye Cumhurbaşkanlığı Ankara ,24.1.1991 KAN.KAR..39-18IA-1-91-35

http://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d20/c013/tbmm20013015ss0017.pdf

123 T.B.M.M Arşivi, Dönem:19/G, Dosya 324, Sıra Sayısı:865

124 T.B.M.M. Genel Sekreterliği Kanunlar ve Kararlar Dairesi Başkanlığı,

Kan. Kar. MD.,Sayı:A.010.GNS.0.10.00.02, Konu:2/414 10112/1954,

Tarih: 17.07.1992, Sıra Sayısı:865, T.B.M.M Arşivi, Dönem:19/G, Dosya 324

125 T.B.M.M. Adalet Komisyonu Raporu, Esas No:1/5 2/414, Karar No:67,

Tarih:13.06.1995, T.B.M.M Arşivi, Dönem:19/G, Dosya 324, Sıra Sayısı:865

126 T.B.M.M. Adalet Komisyonu Raporu, Esas No:1/5 2/414, Karar No:67,

Tarih:13.06.1995, T.B.M.M Arşivi, Dönem:19/G, Dosya 324, Sıra Sayısı:865

127 Tokat Milletvekili Ahmet Feyzi İnceöz ve 22 Arkadaşının, Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanun Teklifi, T.B.M.M. Kanunlar ve Kararlar Müdürlüğü, Tarih: 14.02.1996, Numara:558, T.B.M.M. Genel Evrak ve Arşiv Müdürlüğü, Tarih:14.02.1996, No:1203, T.B.M.M. Arşivi, Devre:20-A, Dosya: 4207

http://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d20/c013/tbmm20013015ss0017.pdf

128 Tokat Milletvekili Ahmet Feyzi İnceöz ve 22 Arkadaşının, Tütün Mamul-

lerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanun Teklifi, T.B.M.M. Kanunlar ve Kararlar Müdürlüğü, Tarih: 14.02.1996, Numara:558, T.B.M.M. Genel Evrak ve Arşiv Müdürlüğü, Tarih:14.02.1996, No:1203, T.B.M.M. Arşivi, Devre:20-A, Dosya: 4207

http://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d20/c013/tbmm20013015ss0017.pdf

129 Tokat Milletvekili Ahmet Feyzi İnceöz ve 22 Arkadaşının, Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanun Teklifi Hakkında Türkiye Büyük Millet Meclisi Adalet Komisyonu Raporu Esas No.: 1/5,2/70, Karar No. : 5 9.5.1996,

T.B.M.M. Arşivi, Devre:20-A, Dosya: 4207

http://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d20/c013/tbmm20013015ss0017.pdf

130 Tokat Milletvekili Ahmet Feyzi İnceöz ve 22 Arkadaşının, Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanun Teklifi Hakkında Türkiye Büyük Millet Meclisi Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin Esas No.: 1/5,2/70, Karar No. : 5 9.5.1996, T.B.M.M. Arşivi, Devre:20-A, Dosya: 4207

http://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d20/c013/tbmm20013015ss0017.pdf

131 Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanun, Kanun No:4207, Kabul Tarihi: 07.11.1996, Resmi Gazete Tarihi:26.11.1996, Resmi Gazete No: 22829

http://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/KANUNLAR_KARARLAR/kanuntbmmc080/kanuntbmmc080/kanuntbmmc08004207.pdf

132 Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanun, Kanun No:4207,

Kabul Tarihi: 07.11.1996, Resmi Gazete Tarihi:26.11.1996, Resmi Gazete No: 22829

http://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/KANUNLAR_KARARLAR/kanuntbmmc080/kanuntbmmc080/kanuntbmmc08004207.pdf

133 Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanun, Kanun No:4207, Kabul Tarihi: 07.11.1996, Resmi Gazete Tarihi:26.11.1996, Resmi

Gazete No: 22829

http://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/KANUNLAR_KARARLAR/kanuntbmmc080/kanuntbmmc080/kanuntbmmc08004207.pdf

http://www.resmigazete.gov.tr/main.aspx?home=http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/22829.pdf&main=http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/22829.pdf

134 Dünya Sağlık Örgütü Tütün Kontrolü Çerçeve Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun, Kanun No: 5261 Kabul Tarihi: 25.11.2004,

Resmi Gazete Tarihi: 30.11.2004, Resmi Gazete No:25656

http://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/KANUNLAR_KARARLAR/kanuntbmmc089/kanuntbmmc089/kanuntbmmc08905261.pdf

135 http://www.who.int/mediacentre/news/releases/2003/prwha1/en/

136 http://www.who.int/fctc/signatories_parties/en/

137 http://www.saglik.gov.tr/EN/belge/2-389/tobacco-control-program-in-turkey.html

138 Dünya Sağlık Örgütü Tütün Kontrolü Çerçeve Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Hakkında Türkiye Büyük Millet Meclisi Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu, Tarih:4.11.2004, Esas No: 1/880, Karar No: 3

www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d22/c065/tbmm22065022ss0684.pdf

139 Dünya Sağlık Örgütü Tütün Kontrolü Çerçeve Sözleşmesinin Onaylanmasının

Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Hakkında Türkiye Büyük Millet Meclisi Dışişleri Komisyonu Raporu, Esas No: 1/880, Karar No.:5

www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d22/c065/tbmm22065022ss0684.pdf

140 http://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d22/c065/tbmm22065022ss0684.pdf

141 Türkiye Büyük Millet Meclisi Tutanak Dergisi, 22. Dönem, 65. Cilt, 3.Yasama Yılı, 22. Birleşim, Sayfa 171 – 182

http://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d22/c065/tbmm22065022.pdf

142 Türkiye Büyük Millet Meclisi Tutanak Dergisi, 22. Dönem, 65. Cilt, 3.Yasama Yılı,

22. Birleşim, Sayfa 171 – 182

http://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d22/c065/tbmm22065022.pdf

143 Türkiye Büyük Millet Meclisi Tutanak Dergisi, 22. Dönem, 65. Cilt, 3.Yasama Yılı,

22. Birleşim, Sayfa 171 – 182

http://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d22/c065/tbmm22065022.pdf

144 Dünya Sağlık Örgütü Tütün Kontrolü Çerçeve Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun, Kanun No: 5261 Kabul Tarihi: 25.11.2004,

Resmi Gazete Tarihi: 30.11.2004, Resmi Gazete No:25656

http://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/KANUNLAR_KARARLAR/kanuntbmmc089/kanuntbmmc089/kanuntbmmc08905261.pdf

145 Trabzon Milletvekili Cevdet Erdöl'ün Tütün Mamullerinin Zararlarının

Önlenmesine Dair Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi, Esas Numarası 2/555; Başkanlığa Geliş Tarihi:20.6.2005

http://www2.tbmm.gov.tr/d22/2/2-0555.pdf

http://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem22/yil01/ss1109m.htm

146 Trabzon Milletvekili Cevdet Erdöl'ün Tütün Mamullerinin Zararlarının

Önlenmesine Dair Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi, Esas Numarası 2/555; Başkanlığa Geliş Tarihi:20.6.2005

http://www2.tbmm.gov.tr/d22/2/2-0555.pdf

http://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem22/yil01/ss1109m.htm

147 Adana Milletvekili Atilla Başoğlu'nun Sigarayla Mücadele Yasasında

Değişiklik

Yapılması Hakkında Kanun Teklifi, Esas Numarası 2/377;

Başkanlığa Geliş Tarihi: 04.2.2005

http://www2.tbmm.gov.tr/d22/2/2-0377.pdf

http://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem22/yil01/ss1109m.htm

148 Balıkesir Milletvekili Sedat Pekel'in 4207 Sayılı Tütün Mamullerinin

Zararlarının Önlenmesine Dair Kanunun Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi, Esas Numarası: 2/382, Başkanlığa Geliş Tarihi: 09/02/2005

http://www2.tbmm.gov.tr/d22/2/2-0382.pdf

http://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem22/yil01/ss1062m.htm

149 Balıkesir Milletvekili Sedat Pekel'in 4207 Sayılı Tütün Mamullerinin

Zararlarının Önlenmesine Dair Kanunun Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi, Esas Numarası: 2/382, Başkanlığa Geliş Tarihi: 09/02/2005

http://www2.tbmm.gov.tr/d22/2/2-0382.pdf

http://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem22/yil01/ss1062m.htm

150 Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü, Karar No.: 584 Kabul Tarihi : 5.3.1973 (Resmî Gazete : 13 . 4 . 1973 – Sayı : 14506)

http://www.tbmm.gov.tr/ictuzuk/ictuzuk.htm

151 Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurul Tutanağı, 22. Dönem 4. Yasama Yılı, 47. Birleşim 03/Ocak /2006 Salı, Sayfa 25-27

http://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/tutanak_g_sd.birlesim_baslangic?P4=15805&P5=B&page1=25&page2=25

152 Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurul Tutanağı, 22. Dönem 4. Yasama Yılı, 47. Birleşim 03/Ocak /2006 Salı, Sayfa 25-27

http://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/tutanak_g_sd.birlesim_baslangic?P4=15805&P5=B&page1=25&page2=25

153 Türkiye Büyük Millet Meclisi Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu,

Tarih: 30/1/2006, Esas No.: 2/555, 2/377, Karar No.: 36

http://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem22/yil01/ss1109m.htm

154 Türkiye Büyük Millet Meclisi Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu, Tarih: 30/1/2006, Esas No.: 2/555, 2/377, Karar No.: 36

http://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem22/yil01/ss1109m.htm

155 Türkiye Büyük Millet Meclisi Adalet Komisyonu, Tarih: 7/3/2006,

Esas No.: 2/555, 2/377, Karar No.: 103

http://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem22/yil01/ss1109m.htm

156 Türkiye Büyük Millet Meclisi Adalet Komisyonu, Tarih: 7/3/2006,

Esas No.: 2/555, 2/377, Karar No.: 103

http://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem22/yil01/ss1109m.htm

157 Türkiye Büyük Millet Meclisi Adalet Komisyonu, Tarih: 7/3/2006,

Esas No.: 2/555, 2/377, Karar No.: 103

http://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem22/yil01/ss1109m.htm

158 Türkiye Büyük Millet Meclisi Adalet Komisyonu, Tarih: 7/3/2006,

Esas No.: 2/555, 2/377, Karar No.: 103

http://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem22/yil01/ss1109m.htm

159 Trabzon Milletvekili Cevdet Erdöl'ün Tütün Mamullerinin Zararlarının

Önlenmesine Dair Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi, Esas Numarası:2/9, Başkanlığa Geliş Tarihi:11.9.2007

http://www2.tbmm.gov.tr/d23/2/2-0009.pdf

http://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem23/yil01/ss55.pdf

160 http://www2.tbmm.gov.tr/d23/2/2-0009.pdf

161 Türkiye Büyük Milet Meclisi Adalet Komisyonu Raporu, Dönem: 23 Yasama Yılı: 2, Sıra Sayısı:55

Türkiye Büyük Millet Meclisi Adalet Komisyonu, Esas No.: (2/9) , Karar No: 8 Tarih.14/11/2007

http://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem23/yil01/ss55.pdf

162 Türkiye Büyük Milet Meclisi Adalet Komisyonu Raporu, Dönem: 23

Yasama Yılı: 2, Sıra Sayısı:55

Türkiye Büyük Millet Meclisi Adalet Komisyonu, Esas No.: (2/9) , Karar No.: 8 Tarih.14/11/2007

http://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem23/yil01/ss55.pdf

163 Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurul Tutanağı, 23. Dönem 2. Yasama Yılı, 43. Birleşim 27/Aralık /2007 Perşembe

http://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d23/c011/tbmm23011043.pdf

Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurul Tutanağı, 23. Dönem 2. Yasama Yılı 44. Birleşim 02/Ocak /2008 Çarşamba

http://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d23/c011/tbmm23011044.pdf

Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurul Tutanağı, 23. Dönem 2. Yasama Yılı, 45. Birleşim 03/Ocak /2008 Perşembe

http://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d23/c011/tbmm23011045.pdf

164 http://www.scientificamerican.com/sciam/assets/media/promo/upload/SciAmCardio.pdf?WT.mc_id=SA_CVD

165 VIII.- OYLAMALAR , 1.- Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi'nin oylaması, Türkiye Büyük Millet Meclisi Tutanak Dergisi, Dönem: 23 Cilt: 11 Yasama Yılı: 2 45'inci Birleşim,

3 Ocak 2008 Perşembe, Sayfa:379:388,

http://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d23/c011/tbmm23011045.pdf

166 http://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k5727.html

167 Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun, Kanun Numarası:5727, Kabul Tarihi :03/01/2008,

Resmi Gazete Tarihi ve No :19.01.2008, Resmi Gazete No: 26761

168 T.C. Başbakanlık Personel ve Prensipler Genel Müdürlüğü,

Sayı : B.02.0.PPG.0.12-010-06/5749 15 MAYIS 2008 Konu : 4207 Sayılı Kanun Hükümlerinin Uygulanması, GENELGE 2008/6,Resmi Gazete Tarih: 16.05 2008 Resmi Gazete No:26878

http://www.basbakanlik.gov.tr/genelge_pdf/2008/2008-0010-006-05749.pdf

169 T.C. Başbakanlık Personel ve Prensipler Genel Müdürlüğü,

Sayı : B.02.0.PPG.0.12-010-06-13224 05 EKİM 2006 Konu : Ulusal Tütün Kontrol Programı, GENELGE2006/29, Resmi Gazete Tarih:7 EKİM 2006,

Resmi Gazete No:26313

http://www.basbakanlik.gov.tr/genelge_pdf/2006/2006-0010-006-13224.pdf

170 T.C. Başbakanlık Personel ve Prensipler Genel Müdürlüğü,

Sayı : B.02.0.PPG.0.12-010-06-13224 05 EKİM 2006 Konu : Ulusal Tütün Kontrol Programı, GENELGE2006/29, Resmi Gazete Tarih:7 EKİM 2006,

Resmi Gazete No:26313

http://www.basbakanlik.gov.tr/genelge_pdf/2006/2006-0010-006-13224.pdf

171 T.C. Başbakanlık Personel ve Prensipler Genel Müdürlüğü, Sayı : B.02.0.PPG.0.12-010-06/5749 15 MAYIS 2008 Konu : 4207 Sayılı Kanun Hükümlerinin Uygulanması, GENELGE 2008/6,Resmi Gazete Tarih: 16.05 2008 Resmi Gazete No:26878

http://www.basbakanlik.gov.tr/genelge_pdf/2008/2008-0010-006-05749.pdf

172 Başbakanlık Personel ve Prensipler Genel Müdürlüğü,

Sayı: B.02.0.PPG.0.12-010-06/8041 15 TEMMUZ 2009

Konu: 4207 Sayılı Kanun Hükümlerinin Uygulanması, GENELGE 2009/13, Resmi Gazete Tarih: 16 Temmuz 2009, Resmi Gazete No: 27290,

http://www.basbakanlik.gov.tr/genelge_pdf/2009/2009-0010-006-8041.pdf

173 T.C. Başbakanlık Personel ve Prensipler Genel Müdürlüğü,

Sayı : B.02.0.PPG.0.12-010-06/10509, 26 Ekim 2011,

Konu :Tütün ve Tütün Mamulleri Kaçakçılığı ile Mücadele Eylem Planı (2011-2013)

http://www.basbakanlik.gov.tr/genelge_pdf/2011/2011-0010-006-10509.pdf

174 T.C. Başbakanlık Personel ve Prensipler Genel Müdürlüğü, Tarih: 26 Ocak 2015, Sayı : 69471265-010-06/840, Konu: Ulusal Tütün Kontrol Eylem Programı (2015-2018), Genelge 2015/1

http://www.basbakanlik.gov.tr/genelge_pdf/2015/2015-0010-006-840.pdf

175 Türkiye Büyük Millet Meclisi Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler

Komisyonun 5.10.2010 Tarih ve A.01.1.SAK/109 Sayılı Yazısı

176 T.B.M.M. Sağlık Komisyonunun 05.10.2010 Tarih ve A.01.1.SAK/109 Sayılı Yazısına cevaben, Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonu'nun 21.10.2010 Tarih, SİC.Sİ-7.02.10/47 Sayılı ve 3272 Kayıt Numaralı Yazısı

177 http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.4207.pdf

178 http://www.emro.who.int/about-who/universal-health-coverage/professor-dr-recep-akdag.html

http://www.saglik.gov.tr/EN/belge/2-147/2008-awards-of-world-no-tobacco-day.html

179 http://www.euro.who.int/en/countries/turkey/news/news/2010/05/turkish-prime-minister-nominated-for-world-no-tobacco-day-2010-award

180 http://www.euro.who.int/en/health-topics/disease-prevention/tobacco/world-no-tobacco-day/2012-tobacco-industry-interference/world-no-tobacco-day-awards-2012

181 http://www.who.int/tobacco/wntd/2013/awards/en/

http://www.saglik.gov.tr/TR/belge/1-24580/dso-tutun-ile-mucadele-de-turkiyeyi-ornek-gosterdi.html

182 http://www2.tbmm.gov.tr/d23/2/2-0562.pdf

183 5727 Sayılı Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanun-

da Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi, Esas Numarası:2/567,

Dönemi ve Yasama Yılı: 23/4, Başkanlığa Geliş Tarihi 06/01/2010

http://www2.tbmm.gov.tr/d23/2/2-0567.pdf

184 http://www2.tbmm.gov.tr/d23/2/2-0562.pdf

185 http://www2.tbmm.gov.tr/d23/2/2-0567.pdf

186 http://www2.tbmm.gov.tr/d23/2/2-0567.pdf

http://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/tasari_teklif_sd.onerge_bilgileri?kanunlar_sira_no=79893

187 Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi,

Dönemi ve Yasama Yılı:23/2, Esas Numarası:2/152,

Başkanlığa Geliş Tarihi: 20/02/2008, Sıra Sayısı:116

http://www2.tbmm.gov.tr/d23/2/2-0152.pdf

188 5739 Sayılı Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, Esas Komisyon Raporu(Sıra Sayısı):116, Kanun Numarası:5739, Kabul Tarihi :26/02/2008

Resmi Gazete Tarihi: 01.03.2008 Resmi Gazete No :26803

http://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k5739.html

189 Türkiye Büyük Millet Meclisi Tutanak Dergisi, 23.Dönem, 2.Yasama Yılı,

86.Birleşim, 1.Oturum, 17.Cilt Tarih:3.4.2008 Perşembe

http://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d23/c017/tbmm23017086.pdf

190 Tütün, Tütün Mamulleri, Tuz ve Alkol İşletmeleri Genel Müdürlüğünün Yeniden Yapılandırılması ile Tütün ve Tütün Mamullerinin Üretimine, İç ve Dış Alım ve Satımına, 4046 Sayılı Kanunda ve 233 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, TC Resmi Gazetesi, Tarih:9 Ocak 2002,

Sayı : 24635, Kanun No:4733

191 Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun, Kanun Numarası:5727, Kabul Tarihi :03/01/2008,

Resmi Gazete Tarihi ve No :19.01.2008, Resmi Gazete No: 26761

http://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k5727.html

192 TC. Başbakanlık Kanunlar ve Kararlar Genel Müdürlüğü, Kanun Tasarısı, Sayı: B.02.0. KKG.0.10/101-320/878, Tarih:28.02.2008

http://www2.tbmm.gov.tr/d23/1/1-0538.pdf

http://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem23/yil01/ss125.pdf

193 Bütçe Kanunlarında Yer Alan Bazı Hükümlerin İlgili Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelere Eklenmesi ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun, Kanun Numarası:5917, Kabul Tarihi :24/06/2009, Resmi Gazete Tarihi:10.07.2009, Resmi Gazete No: 27284

http://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k5917.html

194 Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun, Kanun Numarası:5727, Kabul Tarihi :03/01/2008,

Resmi Gazete Tarihi ve No :19.01.2008, Resmi Gazete No: 26761

http://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k5727.html

195 Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun, Kanun Numarası:5727, Kabul Tarihi :03/01/2008,

Resmi Gazete Tarihi ve No :19.01.2008, Resmi Gazete No: 26761

http://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k5727.html

196 Bütçe Kanunlarında Yer Alan Bazı Hükümlerin İlgili Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelere Eklenmesi ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun, Kanun Numarası:5917, Kabul Tarihi :24/06/2009, Resmi Gazete Tarihi:10.07.2009, Resmi Gazete No: 27284

http://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k5917.html

197 Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması ile Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ve Diğer Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında, Kanun No:6111, Kabul Tarihi: 13/02/2011,

Resmi Gazete Tarihi:25-02-11, Resmi Gazete No : 27857

http://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k6111.html

198 Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması ile Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ve Diğer Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında, Kanun Numarası:6111, Kabul Tarihi: 13/02/2011, Resmi Gazete Tarihi:25-02-11, Resmi Gazete No : 27857

http://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k6111.html

199 Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması ile Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ve Diğer Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında, Kanun Numarası:6111, Kabul Tarihi: 13/02/2011, Resmi Gazete Tarihi:25-02-11, Resmi Gazete No : 27857

http://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k6111.html

200 Sağlık Bakanlığı ve Bağlı Kuruluşlarının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, Kanun Numarası:6354, Kabul Tarihi:04/07/2012,

Resmi Gazete Yayınlanma Tarih:12.07.2012, Resmi Gazete No:28351

http://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k6354.html

201 Sağlık Bakanlığı ve Bağlı Kuruluşlarının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, Kanun Numarası:6354, Kabul Tarihi:04/07/2012

Resmi Gazete Yayınlanma Tarih:12.07.2012, Resmi Gazete No:28351

http://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k6354.html

202 Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurul Tutanağı, 24. Dönem 2. Yasama Yılı, 131. Birleşim 03/Temmuz /2012 Salı

http://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/tutanak_g_sd.birlesim_baslangic?P4=21218&P5=B&PAGE1=191&PAGE2=192

203 12/07/2012 Tarih ve 6354 Sayılı Kanun ile Değişik 4207 Sayılı Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanunun 3. Maddesinin 8.

Fıkrası

http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.4207-20130524.pdf

204 3/1/2008 Tarih ve 5727 Sayılı Kanunla Değişik 4207 Sayılı Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanunun 5. Maddesinin 6.Fıkrası

http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.4207-20130524.pdf

205 http://www.who.int/tobacco/mpower/publications/mpower_2013.pdf?ua=1&ua=1

206 http://thsk.saglik.gov.tr/haberler/1443-t%C3%BCrkiye,-t%C3%BCt%C3%BCnle-m%C3%BCcadelede-d%C3%BCnya-lideri-oldu.html

207 http://www.sabah.com.tr/Yasam/2013/07/12/sigarayla-mucadelede-turkiye-rol-model-ulke

208 Bazı Kanunlar İle 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik

Yapılması Hakkında Kanun, Kanun No. 6487, Kabul Tarihi: 24/5/2013,

Resmi Gazete Tarihi:11.06.2013, Resmi Gazete No:28674

http://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k6487.html

209 http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.4207.pdf